“กำนันสุเทพ” ในฐานะนักสื่อสารรณรงค์ทางการเมืองจากมุมมองของนักข่าวสายการเมือง นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และด้านรัฐศาสตร์

ศิริพร กิจประกอบ

DPU

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
พ.ศ. 2558

“Kamnan Suthep,” a political communication Campaigner as perceived by political reporters and communication arts and political science Academicians

Siriporn Kitprakob

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Communication Arts

Department of Communication Atrs

Faculty of Communication Arts, Dhurakij Pundit University

2015

DPU

หัวข้อวิทยานิพนธ์ "กำนันสุเทพ" ในฐานะนักสื่อสารรณรงค์ทางการเมือง จากมุมมองของนักข่าวสายการเมือง นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์และด้านรัฐศาสตร์
ผู้เขียน ศิริพร กิจประกอบ
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิรโสภณ
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์
ปีการศึกษา 2557

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบ่งการวิจัยเป็นสองขั้นตอน เริ่มต้นจากการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis)ที่เกี่ยวข้อง ที่นำเสนอผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ และการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) ในประเด็นเกี่ยวกับบทบาทนักสื่อสารรณรงค์ของ "กำนันสุเทพ" ที่วิเคราะห์จากมุมมองภายในของผู้ใกล้ชิดที่ร่วมชุมนุม และมุมมองภายนอกของนักข่าวสายการเมือง รวมทั้งนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และด้านรัฐศาสตร์ รวม 18 คน

ผลการวิจัยพบว่า "กำนันสุเทพ" มีกลยุทธ์การสื่อสารในแง่นักสื่อสารรณรงค์ทางการเมืองที่วิเคราะห์ได้ตามคุณลักษณะจากทฤษฎีความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร หรือผู้ส่งสาร (Source credibility) ซึ่งประกอบด้วย ความน่าไว้วางใจ น่าเชื่อถือ (Trustworthiness) กลุ่มตัวอย่างที่เจาะจงศึกษามีการรับรู้ต่อ"กำนันสุเทพ"ว่ามีพื้นฐานไว้วางใจเชื่อถือได้ในการเป็นผู้นำการรณรงค์ส่วนหนึ่งมาจากบุคลิก และความเป็นผู้นำจากการเป็นนักการเมืองรุ่นเก่าที่มีทั้งอำนาจและบารมี กล้าประกาศลาออกจากการเป็นส.ส. และสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ แสดงบทบาทนำการชุมนุมด้วยตัวเองอย่างไม่กลัวความเหน็ดเหนื่อยและเสี่ยงตาย ส่วนในด้านความเชี่ยวชาญและประสบการณ์(Expertness)ของผู้ส่งสาร กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเห็นว่า "กำนันสุเทพ" ได้นำความรู้ความเชี่ยวชาญ จากการเป็นนักการเมืองอาชีพมาหลายสิบปีและประสบการณ์จากการเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลเข้ามาปรับใช้ชักจูงมวลชนเข้าร่วมการชุมนุม ส่วนในด้านลักษณะความเป็นพลวัต (Dynamism) พบว่า "กำนันสุเทพ" นอกจากเก่งด้านวาทศิลป์แล้วยังให้ความสำคัญกับการแสดงออกทางด้านอารมณ์ โน้มน้าวใจและเชื่อมต่อความรู้สึกของมวลชนกับการชุมนุมทุกครั้งโดยมีการปรับอารมณ์ให้สอดคล้องไปกับสถานการณ์ต่างๆ เช่น การเต้นและร้องเพลงบนเวทีปราศรัย และการหลั่งน้ำตาให้กับผู้เสียชีวิต หรือ ผู้บาดเจ็บ เป็นต้น

สำหรับการใช้ สัญญะ ในการสร้างความหมายนั้น “กำนันสุเทพ” มีการใช้ สัญญะสร้างความหมาย เพื่อตอกย้ำเป้าหมายในการชุมนุม สร้างพลังและความฮึกเหิมให้มวลชนเข้าร่วมการเคลื่อนไหวในหลายด้าน ประกอบด้วย กลุ่มสัญญะที่เป็นคำพูด หรือวาทกรรม เช่น การเรียกกลุ่มผู้ชุมนุมว่า “มวลมหาประชาชน” เป็นต้น ซึ่งมีการผลิตซ้ำผ่านสื่อและช่องทางการสื่อสารต่างๆ รวมทั้งสื่อในเครือข่ายของ กปปส. กลุ่มนักข่าวและนักวิชาการที่สัมภาษณ์ชี้ว่า “กำนันสุเทพ” พยายามสร้างความหมายให้ธงชาติ เป็นศูนย์รวมจิตใจของทุกคน รวมทั้งเป็นสัญลักษณ์การต่อสู้เพื่อปกป้องชาติและสถาบันเบื้องสูง ขณะเดียวกันธงชาติยังถูกใช้แทนความหมายของความเป็นพรรคพวกเดียวกันกับ กปปส.อีกด้วย ส่วน “นกหวีด” ถูกแทนความหมายให้เป็นสัญลักษณ์ในการต่อสู้ของ กปปส. และเป็นสัญลักษณ์ในการเรียกรวมพลเมื่อพบเหตุผิดปกติเกิดขึ้นในบ้านเมือง เพื่อปลุกเร้าและส่งสัญญาณให้ ประชาชนตื่นรู้ และตื่นตัวได้แล้ว สำหรับสัญญะด้านอวัจนภาษาของ “กำนันสุเทพ” มีภาพของความทุ่มเทเสียสละ เช่น การเดินเท้ารณรงค์ทุกวันนับสิบๆกิโลเมตร การกินข้าวบนท้องถนนพร้อมๆกับมวลชน

กลยุทธ์การใช้สารเพื่อการสื่อสารที่เด่นชัดอีกประการหนึ่ง คือ การปลูกฝังวัฒนธรรมต่อต้านหรือขัดขืน ทำลายความชอบธรรมของอำนาจรัฐและระบบที่มีอยู่ เพื่อระดมมวลชนสร้างความเชื่อชุดใหม่ เช่น การกดดันให้หยุดงาน ชะลอการจ่ายภาษี และปฏิเสธการเจรจากับคู่ขัดแย้ง เป็นต้น

ในแง่ของผู้รับสารนั้น มีการกำหนดเป้าหมายของการสื่อสาร สร้างเครือข่ายพันธมิตรเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่นๆ ที่มีเป้าหมายเดียวกัน เช่น ชนชั้นนำ ชนชั้นกลาง นักธุรกิจ ศิลปินดารา นักการเมือง รวมทั้งกลุ่มประชาชนต่างๆจากทุกภาคทั่วประเทศ

ภาพลักษณ์ “กำนันสุเทพ” สรุปได้ว่า มีทั้งมุมมองที่เป็นภาพลักษณ์ด้านลบ และด้านบวก ในด้านลบแม้นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ลาออกจากการเป็น ส.ส. และตัดขาดจากพรรคประชาธิปัตย์ เปลี่ยนบทบาทมาเป็นแกนนำ กปปส. ภายใต้ฉายาใหม่ “กำนันสุเทพ” แต่ก็ยังถูกนักข่าวสายการเมืองและนักวิชาการส่วนใหญ่มองในภาพลักษณ์แบบเดิม คือ เป็นนักการเมืองจากพรรคประชาธิปัตย์ ที่เปลี่ยนสถานะขึ้นมาเป็นแกนนำการชุมนุม ซึ่งอาจมีผลประโยชน์แอบแฝง ส่วนในด้านบวก “กำนันสุเทพ” มีความเป็นผู้นำ เป็นนักจิตวิทยามวลชน นักยุทธศาสตร์ และนักเคลื่อนไหวมวลชน

Thesis Title "Kamnan Suthep," a political communication Campaigner as perceived by political reporters and communication arts and political science Academicians

Author Siriporn Kitprakob

Thesis Advisor Assoc.Prof. Dr. Pira Chirasopone

Department Communication Arts

Academic year 2014

ABASTRACT

This qualitative research was conducted through two methods an analysis of contents about "Kamnan Suthep" which presented in print media, television and social network media, and the in-depth interviews about "Kamnan Suthep" from insider persons who participated in the political rally and 18 outsiders including political reporters, communication arts and political science Academicians.

The research results show that "Kamnan Suthep" a strategic political communicator can be analyzed his characteristics referring to source credibility theory. A source credibility in terms of trustworthiness of "Kamnan Suthep" was found deriving from his leadership characteristics as being a political man with authority and powers. Moreover, It supported by his courageous resignation from member of the House of Representatives and Democrat Party to become the leader of the political rally without fear that it can bring himself in difficult time and risk situation

In addition, Kamnan Suthep's expertness can be observed by his experience of being experienced political man for a long time both in government side and opposition side. He also showed expertise in forming a coalition government successfully.

In terms of dynamism characteristics, Kamnan Suthep demonstrated a successful persuasive speaker by using ethos, logos and pathos in his rhetoric. He can dance, sing a song or even crying in the rally stage to mobilize certain emotional feeling from hundred thousands of people in many situation, Moreover, Kamnan Suthep employed variety of symbolic instruments to crate the purposive meaning for different situations in order to empower and persuad the group

of participates in the political rally. Example of a speech that used to call the mass participant such as “Maolmahaprachachon” or “Mass of Great Public” which was reproduced and communicated through different channels and platforms of the media.

Finding also reveal that Kamnan Suthep presented Thai national flag as a symbol representing the unity of any Thai people encouraging them fighting to protect motherland and royal institute. Another symbol which maked every Thai people recognize this rally was the whistle, an instrument as a signal for cheering and warning. For non-verbal language, Kamnan Suthep used urgent situation to create image of his sacrifice such as leading thousands of protesters in fighting and walking for a long distance during the rally and having lunch time on downtown street. Kamnan Suthep attempted to persuade all parts of people and create networks to connect every group such as elite and middle class, business man, celebrity and also people from any region of the country.

Perception of Kamnan Suthep’s image included both positive and negative image. Although Mr. Suthep Thaugsuban was resigned from a member of parliament and Democrat party member with new nickname “Kamnan Suthep” subdistrict headman. However, almost of political reporters that have been interviewed still have the conventional image of being politician which maybe have a certain hidden agenda. In positive vision, however he is the real leader, mass psychologist, strategist and mass movement leader.

กิตติกรรมประกาศ

ตลอดระยะเวลาเกือบ 1 ปีในการทำวิจัยฉบับนี้ ได้รับความร่วมมือและความเมตตาอย่างดียิ่งจากพี่ๆ ในวงการสื่อมวลชน นักวิชาการนิเทศศาสตร์ อาทิ อาจารย์สุรพงษ์ โสธนะเสถียร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว อาจารย์นันทนา นันทวโรภาส นักรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ อาทิ ศาสตราจารย์ ดร.ลิขิต ธีรเวคิน รองศาสตราจารย์ ดร.เจตน์ โทณวณิก อาจารย์สิริพรรณ นกสวน สวัสดี รวมถึงกลุ่มคนใกล้ชิดที่ร่วมชุมนุมกับ “กำนันสุเทพ” อย่างคุณเอกนัฏ พร้อมพันธุ์ คุณอัญชะลี ไพรีรัก คุณสาทิตย์ วงศ์หนองเตย และแนวร่วมต่างๆที่ช่วยผลักดันให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ “รองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิรโสภณ” คุณครูคนแรกที่เปิดโลกแห่งงานวิจัย ช่วยชี้แนะและผลักดันจนจบการศึกษาภายใน2ปี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลวรรณ จงวิไลเกษม คุณครูคนเดิมที่คอยให้กำลังใจและเป็นที่ปรึกษามาโดยตลอด เช่นเดียวกับ อาจารย์มนต์ ขอเจริญ และอาจารย์อุษา รุ่งโรจน์การค้า รวมถึงคุณชลาลัย พงษ์ศิริ ผู้อำนวยความสะดวกในทุกๆเรื่องตั้งแต่ก้าวแรกของการเข้ามาเป็นนักศึกษาปริญญาโทคณะนิเทศศาสตร์ อีกทั้งคุณวราภรณ์ เจริญพานิช และคุณอณัญญา ตั้งใจตรง บรรณาธิการและอดีตบรรณาธิการโต๊ะข่าวเฉพาะกิจ ช่อง9 สำนักข่าวไทย อสมท.ที่เมตตาและผลักดันการทำวิจัยครั้งนี้ สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทยที่ให้การสนับสนุนทุนการศึกษา ครอบครัวกิจประกอบ และเพื่อนๆปริญญาโทคณะนิเทศศาสตร์รหัส56 ที่อยู่เคียงข้างและคอยเป็นกำลังใจให้เสมอมา

ศิริพร กิจประกอบ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย……	ฆ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ……....	จ
กิตติกรรมประกาศ……	ช
สารบัญตาราง……	ญ
สารบัญภาพ……...	ฎ
บทที่	
1. บทนำ…….	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา…….	1
1.2 ปัญหานำวิจัย……..	3
1.3 วัตถุประสงค์……...	3
1.4 ขอบเขตในการวิจัย……	3
1.5 ข้อจำกัดการวิจัย…….	4
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ……...	4
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ……	6
2. แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง…….	8
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง……	8
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการรณรงค์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง……..……..……	23
2.3 ทฤษฎีสัญญะวิทยา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง……	32
2.4 ทฤษฎีการโน้มน้าวใจ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง……	39
2.5 ทฤษฎีการโฆษณาชวนเชื่อ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง……	48
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างภาพลักษณ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง……..……	55
2.7 ทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..	67
2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย……...	75
3. ระเบียบวิธีวิจัย……...	76
3.1 แหล่งข้อมูล……	76

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล……	79
3.3 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล……..……...	80
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล……	80
4. ผลการวิจัย……	81
4.1 ช่วงสำคัญของเหตุการณ์การชุมนุม จากการนำของ“กำนันสุเทพ”……	81
4.2 กลยุทธ์การสื่อสารในแง่นักรณรงค์การสื่อสารทางการเมือง……	89
4.3 ปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องในการรณรงค์และสื่อสารทางการเมือง……	152
4.4 ภาพลักษณ์และบทบาทนักรณรงค์การสื่อสารทางการเมือง.....……	182
5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ……...	191
5.1 สรุปผลการศึกษา……...	191
5.2 อภิปรายผลการศึกษา…….	205
5.3 ข้อเสนอแนะการวิจัย…….	213
บรรณานุกรม…….	215
ประวัติผู้เขียน……	225

สารบัญตาราง

ตารางที่ **หน้า**

2.1 แสดงประเภทของ สัญญะ ตามทัศนะของ C. Peirce…… 32
4.1 แสดงเนื้อหาการปลูกฝังวัฒนธรรมต่อต้านในพาดหัวข่าวหน้า1…….. 134
4.2 แสดงเนื้อหาการกำหนดเป้าหมายของการสื่อสารในพาดหัวข่าวหน้า1…… 141

DPU

สารบัญภาพ

ภาพที่ **หน้า**

2.1 แสดงความสัมพันธ์องค์ประกอบการสื่อสารความพร้อมของบุคคล 3 ประการ ศักยภาพ อันตรกิริยา และการยอมรับ …… 9
2.2 แสดงกระบวนการสื่อสารทางการเมือง……... 15
2.3 แสดงองค์ประกอบความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร…….. 42
2.4 แสดงลักษณะของภาพลักษณ์…….. 57
2.5 แสดงกระบวนการเกิดภาพลักษณ์……... 59
3.1 แสดงรายชื่อนักข่าวสายการเมืองจากสื่อโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์ และสื่อออนไลน์…….. 78

DPU

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อต้นปี 2557 นายสุเทพ เทือกสุบรรณ อดีตนักการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ และแกนนำคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) ผู้ซึ่งมีฉายาว่า “กำนันสุเทพ” ได้รับการยกย่องจากเว็บไซต์เอเชียโซไซตี้ ซึ่งเป็นสถาบันความร่วมมือระหว่างชาติที่มีจุดหมายในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและประเทศในทวีปเอเชีย ให้เป็นบุคคลแห่งปีของเอเชีย ด้วยคะแนนร้อยละ 88 ของผลการโหวตทั้งหมดจากเว็บไซต์ (ทีมข่าวการเมือง หนังสือพิมพ์เดลินิวส์, 2557)

ก่อนหน้านี้ ปลายปี 2556 “กำนันสุเทพ” ได้รับการโหวตจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ให้เป็น “บุคคลการเมืองแห่งปี” ที่มีบทบาทและศักยภาพในการสร้างความเปลี่ยนแปลง และสร้างสีสันให้เกิดขึ้นกับการเมืองไทย ได้อย่างชัดเจนเป็นที่ประจักษ์ (ทีมข่าวการเมือง หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 2556)

ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน ในปี 2556 “กำนันสุเทพ” ได้นำการชุมนุมและประกาศยกระดับการชุมนุมใหญ่ต่อต้านรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร โดยใช้ชื่อว่า “วันมวลมหาประชาชน คนไทยใจเกินล้าน” สร้างความตื่นตัวมีผู้เข้าร่วมชุมนุมเป็นจำนวนมาก ที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ถนนราชดำเนินกลาง กินพื้นที่ตั้งแต่ถนนหลานหลวง สะพานผ่านฟ้า ผ่านแยกคอกวัว ต่อเนื่องไปจนถึงบริเวณสนามหลวง เชิงสะพานพระปิ่นเกล้า(มวลชนล้นราชดำเนินทะลักสนามหลวง , 2556) ปรากฏการณ์ครั้งนี้“กำนันสุเทพ” กล่าวอ้างว่ามีผู้ชุมนุมเกิน 1 ล้านคน ยืนยันจากจำนวนสติกเกอร์ที่แจกหมดไป 1 ล้านชิ้น แต่ก็ถูกโต้แย้งจากคู่ขัดแย้งทางการเมือง ที่ระบุว่านับอย่างไรก็ไม่ถึง 1 ล้านคน

บทบาทของ“กำนันสุเทพ” ที่ได้รับการยอมรับเป็นที่ประจักษ์จากสังคมทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศนั้น มีความน่าสนใจ เพราะสมัยเป็นนักการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ก่อนหน้านี้ “กำนันสุเทพ” มีภูมิหลังในบางเรื่องที่ถูกตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการทุจริตคอรัปชั่น เช่น การนำที่ดินหลวงในโครงการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร(สปก.4-01) ซึ่งปฏิรูปเพื่อ

แจกให้เกษตรกรยากจน ไปแจกให้คนใกล้ชิดและตระกูลเศรษฐี ในจังหวัดภูเก็ต เป็นเรื่องโด่งดัง โดนอภิปรายไม่ไว้วางใจ จนกระทั่งรัฐบาลยุคนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรีสมัยแรก ต้องยุบสภา และสุดท้ายศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาให้เศรษฐีที่ได้ที่ดินจากโครงการ สปก.4-01 คืนที่ดินให้ทางการ อาจกล่าวได้ว่า ถ้ามีเรื่องไม่ชอบมาพากลในยุคของรัฐบาลประชาธิปัตย์ มักจะมีชื่อของ “กำนันสุเทพ” เข้าไปพัวพันเกี่ยวข้องเสมอ จนเป็นที่มาของฉายา “เทพเทือก” ต่อเนื่องมาจนถึงเรื่องฮุบที่ดินเขาแพง เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี และกรณีทุจริตโครงการก่อสร้างโรงพักทดแทนและแฟลตตำรวจทั่วประเทศ ภาพลักษณ์ขณะเป็นนักการเมือง เขาจึงไม่ใช่นักการเมือง “น้ำดี”ในสายตาของสังคมนัก (ทีมข่าวการเมือง หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 2556)

อย่างไรก็ตามในจุดด้อยก็มีจุดเด่น ด้วยความเป็นคนใจนักเลง ใจถึงพึ่งได้ นายสุเทพ จึงครองสถานะเป็นขุนพลตัวหลักในพื้นที่ภาคใต้ของพรรคประชาธิปัตย์ ได้รับการจัดสรรให้เป็นรัฐมนตรีในกระทรวงใหญ่ๆ ทุกครั้งที่ได้เป็นรัฐบาล รวมถึงการก้าวขึ้นมาเป็นเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ตำแหน่งสุดท้ายก่อนที่จะประกาศลาออกมาเป็นแกนนำ กปปส. ต่อต้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม และยกระดับสู่การขับไล่ระบอบทักษิณ เดินหน้าชูธง “สภาประชาชนปฏิรูปประเทศไทย”

กลยุทธ์การเป็นนักสื่อสารและปัจจัยแวดล้อมในการรณรงค์สื่อสารทางการเมืองของ “กำนันสุเทพ” จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจ และควรค่าแก่การศึกษาวิเคราะห์อย่างยิ่ง เพราะถือเป็นกรณีแรกๆ ของประวัติศาสตร์การเมืองไทย ที่นักการเมืองกล้าสละตำแหน่ง ก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำการชุมนุมด้วยตัวเอง และได้รับการยอมรับภายในเวลาอันรวดเร็ว สามารถสร้างความตื่นตัวทางการเมือง ดึงมวลชนกลุ่มต่างๆ จากทุกสาขาอาชีพ ตั้งแต่ระดับประถมถึงปริญญาเอก ผู้ใช้แรงงานยันเจ้านายและผู้ประกอบ รวมถึงเครือข่ายราชนิกุล-ราชสกุล เข้าร่วมการชุมนุมได้จำนวนมากเป็นประวัติการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน เมื่อเทียบกับการชุมนุมทางการเมืองทุกครั้งที่เคยเกิดขึ้นในเมืองไทย นอกจากนี้ยังสามารถโน้มน้าวใจผู้คนให้มาร่วมชุมนุมได้อย่างต่อเนื่อง รวมเวลายาวนานถึงเกือบ 7 เดือน ก่อนที่จะมีเหตุการณ์รัฐประหารเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาตั้งแต่กลุ่มผู้ใกล้ชิดที่ร่วมเคลื่อนไหวกับ “กำนันสุเทพ” ในประเด็นการเป็นนักรณรงค์สื่อสารทางการเมืองที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงชุดหนึ่งที่จะนำไปสอบทานกับมุมมองของคนที่ติดตามเหตุการณ์อย่างใกล้ชิดจากกลุ่มนักข่าวสายการเมืองทั้งจากสื่อหนังสือพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ ที่เคยมีประสบการณ์ทำข่าวการชุมนุมทางการเมืองและเกาะติดการชุมนุมของ “กำนันสุเทพ” อย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับการศึกษาจากมุมมองของนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และด้านรัฐศาสตร์ ที่มีความเชี่ยวชาญในการวิเคราะห์กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมือง ซึ่งจะทำให้ภาพความเป็นนักสื่อสารรณรงค์ทางการเมืองมีความชัดเจนมากขึ้น

แม้งานวิจัยนี้จะศึกษาเน้นหนักที่ข้อมูลส่วนบุคคลจากแหล่งต่างๆที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก เสริมประกอบด้วยข้อมูลจากเนื้อหาที่ปรากฏในสื่อบางส่วนก็ตาม แต่ประเด็นคำถามจะเน้นเชิงวิเคราะห์อิงกรอบแนวคิดและทฤษฎีการสื่อสารในบริบทการรณรงค์ทางการเมือง ซึ่งจะได้ภาพที่ชัดเจนและแง่มุมที่น่าสนใจกว่าการวิเคราะห์เนื้อหาจากสื่อเพียงอย่างเดียว

ในการศึกษาครั้งนี้ อาศัยกรอบความคิดจากกลุ่มแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร โน้มน้าวใจในในแง่ความน่าเชื่อถือผู้ส่งสาร การสื่อสารทางการเมือง การสร้างภาพลักษณ์ สัญญะวิทยา การโฆษณาชวนเชื่อ และขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ ตลอดจนระเบียบวิธีการศึกษาต่างๆ มาใช้ในการวิเคราะห์ร่วมกัน

1.2 ปัญหานำวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มุ่งตอบประเด็นปัญหาต่อไปนี้

1. กลยุทธ์การสื่อสารและปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องในแง่นักสื่อสารรณรงค์ทางการเมืองของ “กำนันสุเทพ” จากมุมมองของนักข่าวสายการเมือง นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และด้านรัฐศาสตร์ ตลอดจนบุคคลผู้ใกล้ชิดที่มีส่วนร่วมในการรณรงค์ เป็นอย่างไร
2. ภาพลักษณ์และบทบาทนักรณรงค์การสื่อสารทางการเมืองของ “กำนันสุเทพ” เป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์และปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องในแง่นักสื่อสารรณรงค์ทางการเมืองของ “กำนันสุเทพ” จากมุมมองของนักข่าวสายการเมือง นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และด้านรัฐศาสตร์ ตลอดจนบุคคลผู้ใกล้ชิดที่มีส่วนร่วมในการรณรงค์
2. เพื่อศึกษาภาพลักษณ์และบทบาทนักรณรงค์การสื่อสารทางการเมืองของ “กำนันสุเทพ”

1.4 ขอบเขตในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะมุมมองของนักข่าวสายการเมือง นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และด้านรัฐศาสตร์ ตลอดจนบุคคลผู้ใกล้ชิดที่ร่วมการรณรงค์ ที่มีต่อบทบาทและกลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของ “กำนันสุเทพ” ขณะเป็นแกนนำ กปปส. ในช่วงปลายเดือนตุลาคม 2556 ถึง 22 พฤษภาคม 2557 โดยแบ่งเป็นการศึกษาจากสื่อมวลชนประเภทสื่อโทรทัศน์ จำนวน 3 คน สื่อหนังสือพิมพ์ 3 คน และสื่อออนไลน์ 3 คน ประกอบกับนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวิเคราะห์บทบาท และกลยุทธ์การสื่อสารรณรงค์ทางการเมือง อีกด้านละ 3 คน รวมถึงบุคคลผู้ใกล้ชิดในการรณรงค์อีก 3 คน

1.5 ข้อจำกัดการวิจัย

1. งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาจากมุมมองของนักข่าว นักวิชาการและกลุ่มคนใกล้ชิดที่ร่วมชุมนุม แม้จะมีการเลือกตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงให้ได้หลากหลายในกลุ่มต่างๆแล้วก็ตาม รวมทั้งการใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีเป็นแนวทางในการตั้งประเด็นคำถามแล้ว ก็ยังอาจมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถทำให้เกิดความสมดุล (Balance) อย่างสมบูรณ์ได้

2. งานวิจัยนี้คำนึงถึงความสมดุล (Balance) และหลากหลาย (Variety) แต่ในส่วนของข้อมูลที่ปรากฏในสื่อที่นำมาวิเคราะห์นั้น เนื่องจากสถานการณ์การชุมนุมที่ได้รับการสนับสนุนจากคนไทยที่ค่อนข้างกว้างขวางในขณะนั้น ข้อมูลที่ปรากฏในสื่อจึงอาจไม่ได้มีความหลากหลายมากนัก ข้อมูลที่นำเสนอในสื่อกระแสหลักจึงออกมาในลักษณะตามกระแสการชุมนุมที่มุ่งถึง “กำนันสุเทพ” เด่นชัด และค่อนข้างไปในทิศทางบวก

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาครั้งนี้ มีคำศัพท์ที่มีความหมายเฉพาะ ดังต่อไปนี้

กำนันสุเทพ หมายถึง ฉายา หรือ คำเรียกชื่อที่ใช้เรียกนายสุเทพ เทือกสุบรรณ อดีตเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ที่กลุ่มผู้ชุมนุมและสื่อมวลชนใช้เรียกขณะเป็นแกนนำคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะขอใช้คำว่า“กำนันสุเทพ” แทนการกล่าวถึงนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ไปตลอดทั้งเล่ม

นักสื่อสารรณรงค์ หมายถึง ผู้ใช้กระบวนการสื่อสารที่มีแบบแผนเป้าหมาย มีการใช้สื่อต่างๆ ภายในระยะเวลาที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการออกแบบสื่อ เนื้อหาสาระที่จะบรรลุในการให้มีความรู้ ความสนใจ และความตระหนัก นำไปสู่การโน้มน้าวใจ นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงการใช้สื่อกิจกรรม และเทคนิคต่างๆ เพื่อให้ผู้รับสารเห็นคล้อยตามการรณรงค์ โดยมีการวางแผนและกำหนดกลุ่มเป้าหมาย เป็นช่วงระยะเวลาสั้นๆ อาจเป็นสัปดาห์ เป็นเดือน หรือ ระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ไม่ใช่ตลอดไป สำหรับกรณีนี้มุ่งเน้นศึกษาการเป็นนักสื่อสารรณรงค์ทางการเมืองของ “กำนันสุเทพ” เป็นหลัก อาทิ ด้านการใช้กลยุทธ์ การวางแผน การแสดงบทบาทในฐานะนักสื่อสาร การใช้คำพูด อวัจนภาษา และวาทศิลป์ ตลอดจนการใช้สัญญะต่างๆ การใช้สื่อ และการวิเคราะห์ผู้รับสาร เป็นต้น

กลยุทธ์การสื่อสาร หมายถึง แบบแผน เทคนิค หรือวิธีการที่ทำให้กระบวนการสื่อสารบรรลุเป้าหมาย และเกิดประสิทธิภาพ ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง กลยุทธ์การสื่อสาร ที่ “กำนันสุเทพ” นำมาใช้ชักจูงมวลชนให้เข้าร่วมการชุมนุมกับ กปปส. ซึ่งประกอบด้วย คุณลักษณะผู้ส่งสาร กลยุทธ์ด้านการใช้สาร ช่องทางการสื่อสาร และการวิเคราะห์ผู้รับสาร โดยเทคนิคต่างๆ เช่น การ

โน้มน้าวใจ การโฆษณาชวนเชื่อ การใช้สัญญะสร้างความหมาย และการปลูกฝังวัฒนธรรมต่อต้าน ฯลฯ

ปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง หมายถึง สิ่งต่างๆที่ล้อมรอบระบบการสื่อสารอยู่ และมีอิทธิพล หรือผลกระทบอย่างใดอย่างหนึ่งต่อระบบการสื่อสารนั้น ซึ่งอาจแบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ สิ่งแวดล้อมภายในสังคม เช่น โครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมของประชากร ฯลฯ และสิ่งแวดล้อมนอกระบบสังคม ได้แก่ ระบบการเมืองของประเทศ ระหว่างประเทศ และโลกาภิวัฒน์ ฯลฯ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง ปัจจัยแวดล้อมด้านต่างๆ ในช่วงเกือบ 7 เดือน ตลอดการชุมนุม ที่มีอิทธิต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารของ “กำนันสุเทพ”

ภาพลักษณ์ หมายถึง ภาพความคิดภายในใจที่มีต่อบุคคล วัตถุ องค์กร หรือสถาบัน โดยเกิดจากการรับรู้ข้อเท็จจริงจากประสบการณ์ และการตีความส่วนตัว เป็นภาพในจิตใจที่มีความประทับใจเพียงพอ ซึ่งจะฝังอยู่ในใจยาวนาน ยากต่อการเปลี่ยนแปลง หากต้องการเปลี่ยนแปลงจะต้องอาศัยกระบวนการและระยะเวลาในการดำเนินการ เพราะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ภายในระยะเวลาอันสั้น ทั้งนี้การเกิดภาพลักษณ์ มีทั้งจากโครงสร้างและปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และจากการใช้กลยุทธ์ในการสร้างภาพลักษณ์ให้เกิดขึ้น ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง ภาพลักษณ์ของ “กำนันสุเทพ” ในมุมมองของนักข่าวสายการเมือง นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และด้านรัฐศาสตร์ ที่มีในด้านต่างๆ เช่น การเป็นนักสื่อสารทางการเมือง นักบริหารจัดการ และความเป็นปัจเจกบุคคล

บทบาท หมายถึง พฤติกรรมหรือการแสดงออกของมนุษย์ในสังคมที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และสถานภาพซึ่งบุคคลดำรงอยู่ และจะเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่สังคมกำหนด ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง การรับรู้บทบาทของ “กำนันสุเทพ” จากมุมมองของนักข่าวสายการเมือง นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และด้านรัฐศาสตร์ รวมถึงกลุ่มคนใกล้ชิดที่ร่วมชุมนุม

มุมองของนักข่าวสายการเมือง หมายถึง การรับรู้ของนักข่าวสายการเมืองที่มีต่อภาพลักษณ์ด้านต่างๆของ“กำนันสุเทพ” ระหว่างเป็นนักรณรงค์การสื่อสารทางการเมือง เป็นนักข่าวทั้งจากสื่อหนังสือพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ ที่เคยมีประสบการณ์ผ่านการทำข่าวการชุมนุมทางการเมืองมาก่อน รวมถึงเคยทำข่าวหรือติดตามข่าวการชุมนุมของ “กำนันสุเทพ” ระหว่างเป็นแกนนำกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) ในช่วงเกือบ 7 เดือนอย่างต่อเนื่อง

นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ หมายถึง อาจารย์ที่สอนด้านนิเทศศาสตร์ในสถาบันการศึกษาต่างๆ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการวิเคราะห์เกี่ยวกับภาพลักษณ์และกลยุทธ์การสื่อสารทางการเมือง

นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ หมายถึง อาจารย์ที่สอนด้านรัฐศาสตร์ และ ด้านนิติศาสตร์ในสถาบันการศึกษาต่างๆ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการวิเคราะห์เกี่ยวกับภาพลักษณ์และกลยุทธ์การสื่อสารทางการเมือง

ความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร /ผู้ส่งสาร (Source credibility) หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจผู้รับสาร ซึ่งประกอบด้วย ความน่าไว้วางใจ น่าคบ น่าเชื่อถือ(Trustworthiness) มีความเชี่ยวชาญ ความรู้ และประสบการณ์ความชำนาญ (Expertness) รวมถึงมีลักษณะพลวัต คล่องแคล่ว กระฉับกระเฉง และน่าสนใจติดตาม (Dynamism) โดยในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง ความน่าเชื่อถือของ “กำนันสุเทพ” ซึ่งเป็นผู้นำการสื่อสารในแง่ของนักสื่อสารรณรงค์ทางการเมือง

วาทศิลป์ ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554 หมายถึง ศิลปะในการใช้ถ้อยคำสำนวนโวหารให้ประทับใจ ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง วาทศิลป์ ที่ “กำนันสุเทพ” ใช้ในการสื่อสารกับกลุ่มผู้ชุมนุมคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และสังคมโดยรวม

สัญญะ หมายถึง หมายถึง สิ่งประกอบสร้างความจริงตามความหมายที่ถูกกำหนดขึ้นอย่างเป็นระบบ มีผลต่อการกำหนดวิธีคิดและความเชื่อของผู้คนในสังคม ซึ่งเป็นไปตามวิถีชีวิตของสัญญะ ที่มีการเกิด เติบโต เปลี่ยนแปลง และสูญหาย สัญญะอาจเป็นได้ทั้ง วัตถุ สิ่งของ รูปภาพ ภาษา หรืออื่น ๆ โดยในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง การใช้สัญญะในการสื่อความหมายในด้านต่างๆของ “กำนันสุเทพ” ระหว่างเป็นนักสื่อสารรณรงค์ทางการเมือง

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงกลยุทธ์การสื่อสารและปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องในแง่นักสื่อสารรณรงค์ทางการเมืองของ “กำนันสุเทพ” จากมุมมองของนักข่าวสายการเมือง นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และด้านรัฐศาสตร์ ตลอดจนบุคคลผู้ใกล้ชิดในการรณรงค์

2. เกิดองค์ความรู้ใหม่ เกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารรณรงค์ทางการเมืองและการโน้มน้าวใจโดยเฉพาะจากนักการเมืองที่ผันตัวมาเป็นนักสื่อสารรณรงค์ทางการเมือง แล้วได้รับการยอมรับ ซึ่งพรรคการเมืองและนักการเมืองคนอื่นๆสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

3. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ นอกจากเป็นฐานข้อมูลให้สังคมและประชาชนได้รู้เท่าทันกลยุทธ์การสื่อสารของนักการเมืองแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และรัฐศาสตร์ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างภาพลักษณ์ และการสื่อสารรณรงค์ทางการเมืองได้ในอนาคต

DPU

บทที่ 2
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “กำนันสุเทพ” ในฐานะนักสื่อสารรณรงค์ทางการเมือง จากมุมมองของนักข่าวสายการเมือง นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และด้านรัฐศาสตร์ ประกอบด้วย แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถนำมาอธิบายงานวิจัยครั้งนี้ได้ ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการรณรงค์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3 ทฤษฎีสัญญะวิทยา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4 ทฤษฎีการโน้มน้าวใจ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5 ทฤษฎีการโฆษณาชวนเชื่อ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างภาพลักษณ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.7 ทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารทางการเมืองเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และมีประสบการณ์ต่างๆ ทางการเมือง อันจะนำไปสู่การกำหนดความคิดความเชื่อ และการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ความหมายของแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง มีนักวิชาการให้คำนิยามไว้อย่างหลากหลาย อาทิ

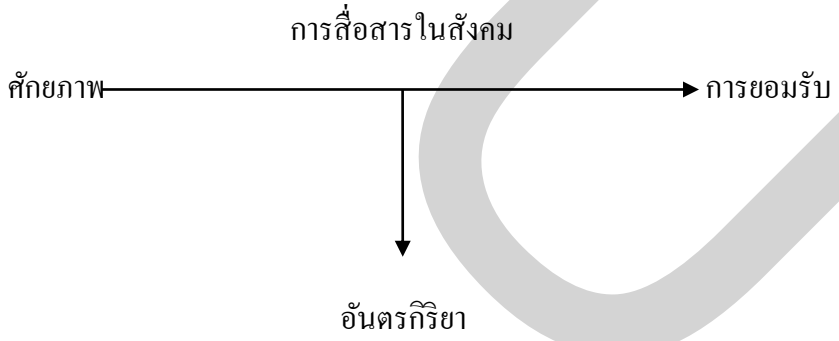
พฤทธิสาณ ชุมพล (2535, น.181) นิยามการสื่อสารทางการเมือง เป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทัศนะความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ต่างๆ ทางการเมืองระหว่างบุคคล ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมือง โดยที่ระบบการเมืองหรือรัฐบาลจะได้หาช่องทางให้ประชาชนได้รับทราบนโยบาย และกิจกรรมของรัฐบาลกับการที่ประชาชนจะได้เรียนรู้ถึงนโยบายและกิจกรรมต่างๆ อันมีผลกระทบกับต่อประชาชน โดยที่

1. เกี่ยวข้องกับบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปหรือมากกว่านั้น
2. เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมือง
3. เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันทางการเมือง

Rush and Althoff ให้ความหมายการสื่อสารทางการเมือง คือ การแลกเปลี่ยนอภิปราย ถ่ายทอดข่าวสารทางการเมืองต่างๆ ระหว่างสมาชิกในสังคมการเมืองนั้น ซึ่งทำให้สมาชิกต่างๆ นี้ยังสามารถเป็นส่วนหนึ่งของสังคมการเมืองนั้นๆ ด้วย ซึ่งการสื่อสารทางการเมืองในแต่ละสังคมการเมืองนั้นจะเป็นเช่นไร ย่อมขึ้นอยู่กับบริบททางการเมืองของแต่ละสังคมนั้นด้วย หากเป็นสังคมประชาธิปไตย การสื่อสารทางการเมือง ย่อมมีอิสระ และหลากรูปแบบมากกว่าสังคมเผด็จการอย่างแน่นอน(สฤษฎ์รัฐ แจ้งสมบูรณ์, 2542, น.6)

Deustch (1966) นิยามการสื่อสารทางการเมือง เป็นภารกิจทางการเมืองการปกครองที่มีกระบวนการชี้นำและตรวจสอบพลังความพยายามของมนุษย์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทั้งปวง โดยเชื่อมั่นในความสามารถและการกระทำจากมนุษย์ที่อาศัยผลประโยชน์จากธรรมชาติของการเมือง ทั้งนี้การสื่อสารทางการเมือง มีลักษณะเป็นพลวัตน์ เพราะการรวมพลังความพยายามของมนุษย์จำเป็นต้องอาศัยการไหลเวียนของสารสนเทศในการคัดท้าย ความเคลื่อนไหวใดๆ ในองค์การหรือในสังคมเพื่อให้ไปสู่เป้าหมายทางการเมือง (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2544, น.27)

สำหรับองค์ประกอบในการสื่อสาร มีพื้นฐานแห่งความพร้อมของบุคคลที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ ศักยภาพ อันตรกิริยา และการยอมรับ ซึ่งอาจเขียนเป็นความสัมพันธ์ได้ดังนี้



ภาพที่ 2.1 แสดงความสัมพันธ์องค์ประกอบการสื่อสารความพร้อมของบุคคลใน 3 ประการ ศักยภาพ อันตรกิริยา และการยอมรับ

ที่มา: สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2544, น.4-5)

ศักยภาพ คือ ความพร้อมในการสื่อสารทั้งด้าน ความรู้ ประสบการณ์ ความหมาย สัญลักษณ์ การคาดการณ์ รวมถึงพลังที่ใช้ไปเพื่อทำให้การสื่อสารนั้นประสบความสำเร็จเป็นไปตามเจตจำนงของผู้ส่งสาร ศักยภาพจะปรากฏเป็นรูปธรรมเมื่อผ่านไปสู่อันตรกิริยา หรือการมีปฏิสัมพันธ์ ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร เพื่อให้เกิดการยอมรับสารที่แลกเปลี่ยนกันนั้น การยอมรับจึงเป็นความเข้าใจในข้อสรุปหรือข้อถกเถียงระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร อันนำไปสู่ข้อยุติของกระบวนการสื่อสารในระดับหนึ่ง ซึ่งสามารถลดความอลหม่านของอันตรกิริยาได้

อย่างไรก็ตามการยอมรับในทางการเมือง เป็นการยอมรับเพื่อสร้างความชอบธรรมในการบริหารงานหรือการปกครอง ซึ่งการยอมรับจะเกิดขึ้นโดยง่าย หากรัฐเข้าใจถึงภูมิหลังของประชาชน อันเป็นส่วนหนึ่งของศักยภาพในกระบวนการสื่อสารด้วย ทั้งนี้ในระดับสังคมการเมือง กระบวนการสื่อสารเริ่มต้นจากรัฐบาลในฐานะผู้ส่งสารไปยังประชาชน ซึ่งเป็นผู้รับสารจำนวนมาก จำเป็นที่จะต้องตระหนักถึงกระบวนการสื่อสารอย่างรอบด้าน และพินิจพิเคราะห์มากขึ้นทั้งในด้านศักยภาพของการสื่อสาร อันตรกิริยา และการยอมรับ อันเป็นผลพวงที่มาจากการสื่อสาร

ดังนั้น ไม่ว่ารัฐบาลในรูปแบบใดก็ตาม จะต้องเร่งสร้างศักยภาพทางการสื่อสาร โดยเฉพาะการขยายและเพิ่มพูนสื่อมวลชนในส่วนที่เป็นเครื่องมือของรัฐบาลออกไป ทั้งนี้เพื่อให้อันตรกิริยา ไม่ว่าในรูปของการประชาสัมพันธ์ทางการเมือง หรือรูปแบบอื่นไปถึงประชาชน ทำให้เกิดการยอมรับกิจกรรมของรัฐบาล ทั้งในด้านข่าวสารนโยบาย และการปฏิบัติตามนโยบาย การยอมรับรัฐบาลจากประชาชนย่อมก่อให้เกิดความชอบธรรมทางการเมืองการปกครองตามมา

ส่วนช่องทางการสื่อสารทางการเมือง เสถียร เชยประทับ (2540, น.142-155) ได้สรุปเป็น 4 ช่องทางใหญ่ ดังนี้

1. ช่องทางการสื่อสารที่เป็นองค์กร ประกอบด้วยสถาบันทางการเมืองต่างๆ เช่น พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ ระบบราชการ หรือกลุ่มมวลชนอื่นๆ ที่สามารถเชื่อมประชาชนเข้ากับผู้นำได้ ซึ่งองค์กรเหล่านี้ อาจมีโครงสร้างที่ถาวร หรือกึ่งถาวรก็ได้ และอาจไม่จำเป็นที่จะต้องทำหน้าที่ติดต่อกัน

2. ช่องทางการสื่อสารประเภทกลุ่ม ช่องทางการสื่อสารลักษณะนี้จะมีลักษณะถาวร แต่มีความเป็นสถาบันและแพร่หลายน้อยกว่า เช่น กลุ่มแม่บ้านทหารบก กลุ่มสมาคมศิษย์เก่า หรือกลุ่มภายในเพื่อนฝูง การสื่อสารภายในกลุ่มเช่นนี้ จะมีความเป็นทางการน้อยกว่าการสื่อสารภายในองค์กร

นอกจากนี้การสื่อสารภายในกลุ่ม ยังเป็นแหล่งของการแลกเปลี่ยนข่าวสารความคิดตลอดจนอิทธิพล ซึ่งส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจในทางการเมืองเกือบทุกชนิด ตั้งแต่ระดับต่ำสุด

จนถึงสูงสุด ข้อแตกต่างระหว่างองค์กรและกลุ่มจะเห็นได้ชัด ในระบบการเมืองเผด็จการ โดยที่ในประเทศเผด็จการนั้น ผู้นำมักจะพยายามไม่ให้มีการสื่อสารในรูปแบบของกลุ่มมากนัก เพราะยากแก่การควบคุม และไม่สามารถกำหนดทิศทางทางการเมืองของตนได้ ผู้นำเหล่านี้จึงพยายามที่จะสลายการสื่อสารภายในกลุ่ม และจัดตั้งเป็นการสื่อสารในแบบองค์กรแทน ในทางตรงกันข้ามในสังคมแบบประชาธิปไตยหรือสังคมเปิด จะมีการสื่อสารในกลุ่มมาก ทั้งกลุ่มเพื่อน กลุ่มครอบครัว ทั้งนี้เนื่องจากถือเป็นการเปิดกว้าง และเป็นส่วนหนึ่งของสังคมเปิดลักษณะนี้

3. ช่องทางการสื่อสารที่เป็นสื่อมวลชน ในปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่ได้รับทราบข่าวสาร ตลอดจนการทำงานของระบบการเมืองจากสื่อมวลชน สื่อมวลชนทำให้ข่าวสารเดินทางไปได้มากกว่า ไกลกว่าและเร็วกว่า และทำให้ข่าวสารสาธารณะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ตลอดจนทำให้การเผยแพร่ข่าวสารกลายเป็นกิจการที่มีบทบาทสำคัญในสังคม ประชาชนก็สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง โดยอาศัยสื่อมวลชน ประชาชนจะถูกเชื่อมเข้ากับสื่อมวลชน จากนั้นอาศัยข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน เพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง

อย่างไรก็ดี สื่อมวลชนไม่ได้มีความสำคัญหรือเข้าไปแทนที่สื่อระหว่างบุคคล เพียงแต่ช่วยเชื่อมเครือข่ายและช่วยให้มีเครือข่ายใหม่ในการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลนั้นๆ อาจกล่าวได้ว่าสื่อมวลชนเป็นช่องทางสื่อสารยาวซึ่งเชื่อมแหล่งข่าวสารกับปัจเจกบุคคลและกลุ่มทางสังคมที่อยู่ไกลออกไป นอกจากนี้สื่อมวลชนยังทำหน้าที่เชื่อมนักการเมืองหรือสถาบันทางการเมืองเข้าด้วยกัน โดยที่ทำให้ทุกๆคนทราบถึงปัญหาตลอดจนข่าวสารจากแหล่งเดียวกัน สื่อมวลชนยังเป็นส่วนกระตุ้นให้เกิดการสื่อสารอภิปรายถกเถียงภายในองค์กรหรือกลุ่มด้วย

4. ช่องทางการสื่อสารสำหรับการแสดง และการรวบรวมผลประโยชน์ ช่องทางนี้จะไม่ถูกนำมาใช้ตลอดเวลา แต่จะใช้เฉพาะบางเวลาและบางเหตุการณ์ที่เหมาะสม เช่น การออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง ก็เท่ากับเป็นการสื่อว่า แต่ละคนต้องการผู้ใดเป็นตัวแทนของตน เมื่อการเลือกตั้งยุติลง ช่องทางนี้ก็ยุติลงไปด้วย เราคงไม่สามารถบอกได้แน่ชัดว่าช่องทางพิเศษเหล่านี้มีอะไรบ้าง แต่การเลือกตั้ง การเดินขบวนต่อต้าน การประท้วง หรือการแสดงประชามติ เหล่านี้เราอาจถือว่าเป็นช่องทางพิเศษ

ขณะที่องค์ประกอบของศักยภาพการสื่อสาร ประกอบด้วย รูปแบบการสื่อสาร ความเหมาะสม สถานการณ์ และความสามารถในการใช้ภาษา (สุเทพ เดชะชีพ, 2547, น.21)

1. รูปแบบการสื่อสาร (Communication Pattern) ความตั้งใจที่จะรวบรวมพฤติกรรมทางการสื่อสารทั้งหมดเข้าไว้ด้วยกัน ตั้งแต่ลักษณะภาษาในการสนทนา ระดับที่ใช้ประโยคน้อยไปยันประโยคที่มากกว่า การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสื่อสาร รวมทั้งปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสนทนาและพฤติกรรมท่าทางต่างๆ ที่สามารถไปด้วยกันกับลักษณะการสื่อสารได้

2. ความเหมาะสม (Appropriate) แต่ละวัฒนธรรมได้กำหนดกฎระเบียบต่างๆขึ้นมาเพื่อช่วยในการตัดสินว่า พฤติกรรมการสื่อสารแบบใดที่ควรได้รับการยอมรับและเหมาะสมกับสถานการณ์ที่กำหนดให้ กฎเหล่านี้เป็นบรรทัดฐานสำหรับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และยังมีอิทธิพลต่อการกำหนดบรรทัดฐานสำหรับการแปลความหมายจากการสื่อสารด้วย สมาชิกแต่ละคนในสังคมสามารถเลือกอธิบายสถานการณ์ต่างๆ ตามความเข้าใจของแต่ละคน

3. สถานการณ์ (Situation) เหตุการณ์ที่มีลักษณะทางกายภาพ จิตวิทยา และการมีปฏิสัมพันธ์ ซึ่งทำให้มีความแตกต่างจากสถานการณ์อื่นๆ

4. ความสามารถในการใช้ (Ability to Use) เป็นสิ่งที่กำหนดให้แต่ละคนสามารถจัดการ รักษา และใช้ความรู้ทางสังคมและวัฒนธรรมในการสร้างสถานการณ์ หรือ พฤติกรรมการสื่อสารที่เหมาะสม

แม้ว่ากระบวนการสื่อสารจะมีความลึกซึ้ง และมากมิติในการศึกษาก็ตาม แต่ในทางการเมืองแล้ว ส่วนประกอบสำคัญในกระบวนการสื่อสารมักได้แก่ ผู้ส่งสาร และผู้รับสาร โดยกลไกอื่นที่เหลือนั้นเป็นปัจจัยสนับสนุนส่วนประกอบดังกล่าว ในการไปสู่เป้าหมายและความสำเร็จทางการเมือง

ผู้ส่งสารในทางการเมือง หมายถึง นักการเมือง โดยเฉพาะรัฐบาลอันเป็นส่วนหนึ่งของนักการเมือง ที่ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งและได้ครอบครองปัจจัยการสื่อสารในภาครัฐบาล จึงย่อมเป็นผู้ส่งสารที่สำคัญที่สุดในการศึกษาการสื่อสารทางการเมือง ทั้งนี้เพราะรัฐบาลต้องการสร้างอันตรกิริยา เพื่อให้เกิดความนิยมในหมู่ประชาชนทั้งในด้านปริมาณ คุณภาพ และความต่อเนื่อง

กลไกการสื่อสารทางการเมือง มีเป้าหมายประการหนึ่ง คือ มุ่งหวังการไปสู่ความสำเร็จทางการเมือง การกำหนดยุทธศาสตร์การสื่อสารทางการเมือง จึงเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมของรัฐ ซึ่งหนึ่งในยุทธศาสตร์ดังกล่าวตามแนวคิดของ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2544, น.152) คือ ยุทธศาสตร์การสื่อสารทางการเมืองในเชิงกระบวนการ โดยมีนักคิดทางด้านการสื่อสารการเมืองคนสำคัญ คือ Lasswell ที่มีแนวคิดคล้ายคลึงกับกระบวนการสื่อสารของ Berlo อันประกอบด้วยผู้ส่งสาร สาร สื่อ และผู้รับสาร แต่ลาสเวลล์ได้เพิ่มผลกระทบที่เกิดจากการสื่อสารเข้าไว้ในกระบวนการด้วย

1. ผู้ส่งสารในทางการเมือง หมายถึง นักการเมือง พรรคการเมือง องค์กร สถาบัน และโครงสร้างของการปกครองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ อย่างไรก็ตาม กิจกรรมทางเมืองเกิดขึ้นจากบุคคลเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้นักการเมือง จึงเป็นเรื่องที่ถูกนำมาศึกษาบ่อยครั้ง กว่าผู้ส่งสารประเภทอื่น โดยเฉพาะนักการเมืองในระดับผู้นำประเทศ

ตัวอย่างเช่น ชัยชนะของมิเตอรองค์ในการชิงตำแหน่งประธานาธิบดีฝรั่งเศส ยุทธศาสตร์การสื่อสารการเมืองที่มิเตอรองค์นำไปใช้ในการหาเสียงจนได้รับชัยชนะ ได้แก่ ความสำเร็จในการดึงสื่อมวลชนให้มาสนับสนุน ทำให้สามารถกำหนดวาระสาร (setting agenda) ในการรณรงค์ทางการเมืองได้ และในทางกลับกันก็เป็นการผลักดันฝ่ายตรงข้ามให้ตกอยู่ในมุมอับ (มิเตอรองด์เอาใจสื่อมวลชนถึงกับให้นโยบายว่า จะล้มเลิกการรวมศูนย์ของระบบโทรทัศน์ให้มาเป็นระบบตลาด ทั้งที่นโยบายของพรรคยึดถือระบบสังคมนิยม) ยิ่งกว่านั้น ในการนำเสนอภาพลักษณ์ของเขาผ่านสื่อมวลชน มิเตอรองค์ก็พยายามแสดงภาพลักษณ์ในฐานะที่เป็นรัฐบุรุษอาวุโส และเป็นผู้ที่เหมาะสมกับตำแหน่งประธานาธิบดีมากที่สุด จนทำให้ฝ่ายตรงข้ามขาดบารมีและไม่กล้าลงสนามแข่งขันด้วย

อย่างไรก็ตาม การโฆษณาหาเสียงทางการเมืองระหว่างผู้สมัครที่อยู่ในตำแหน่งประธานาธิบดีและผู้ท้าชิง มักมีวิธีการนำเสนอข่าวสารที่คล้ายคลึงกันไม่ว่าจะเป็นสหรัฐฯ หรือฝรั่งเศสก็ตาม วิธีการนำเสนอเหล่านั้นก็คือ แบบแผนการหาเสียง เทคนิคการผลิต special effects และการใช้บทสนทนา แต่มีข้อแตกต่างบางประการในเรื่องยุทธศาสตร์การหาเสียงทางการเมืองของประเทศทั้งสองตรงที่ การเลือกตั้งในฝรั่งเศสจะเน้นที่ประเด็นการหาเสียง การนำเสนอนโยบาย การวางบุคลิกภาพ และการพัฒนาภาพพจน์ต่อผู้รับสาร ขณะที่การเลือกตั้งในสหรัฐฯ มักจะเน้นแต่เรื่องของตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง การปรากฏตัวต่อหน้าสื่อมวลชน รวมถึงการกล่าวร้ายต่อผู้สมัครคนอื่น

McCroskey & Jenson กล่าวว่า ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร หมายถึง การรับรู้ของผู้รับสารเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของผู้ส่งสารนั้นๆ ซึ่ง Bettinghaus ได้เสริมว่า ความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร หรือ ผู้ส่งสารนั้น ขึ้นอยู่กับบุคลิก หรือภาพลักษณ์ ที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติหนึ่ง หรือ คุณสมบัติใดเพียงอย่างเดียว แต่ประกอบไปด้วยคุณลักษณะต่างๆ ของผู้ส่งสาร เช่น อายุ เพศ การศึกษา เป็นต้น (ชูเกียรติ วงศ์เทพเตียน, 2548 ,น. 24-33)

นอกจากนี้การศึกษาผู้ส่งสารในทางการเมืองยังสามารถนำเอาหลักการประเมินสถานการณ์ หรือ SWOT Analysis ในทางธุรกิจมาประยุกต์ใช้วิเคราะห์ผู้ส่งสารได้ เนื่องจาก SWOT Analysis เป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้เห็นภาพรวมทั้งหมดของการแข่งขันทางการเมือง โดยจะทำให้ทราบถึงจุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) เพื่อนำจุดอ่อนที่วิเคราะห์ได้ไปใช้ร่วมกับข้อมูลอื่นๆ ในการวางแผนและกำหนดแนวทางการสื่อสารต่อไป

2. สารสนเทศทางการเมือง เป็นเนื้อหาสาระของการสื่อสารทางการเมืองโดยตรง โดยปกติทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้เป็นข้อมูลทางการเมือง จะต้องผ่านการกลั่นกรองจนเป็นความรู้ที่มีการจัดระเบียบพร้อมที่จะนำไปใช้ได้ ด้วยเหตุนี้แหล่งสารสนเทศจึงสามารถปรับเปลี่ยน ขยายตัว

หรือทดแทนสารสนเทศที่ล้าสมัย ตลอดจนสามารถเคลื่อนย้าย แพร่ขยายออกไป และแบ่งปันข้อมูลร่วมกันใช้ จึงทำให้แหล่งสารสนเทศเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญในยุคสังคมข่าวสาร ซึ่งเป็นที่ต้องการของทุกฝ่าย สารสนเทศที่ได้จากการประมวลด้วยข้อเท็จจริงและวิจารณญาณ จะสามารถนำไปใช้ในการวางแผนยุทธศาสตร์การสื่อสารทางการเมืองได้อย่างถูกต้อง

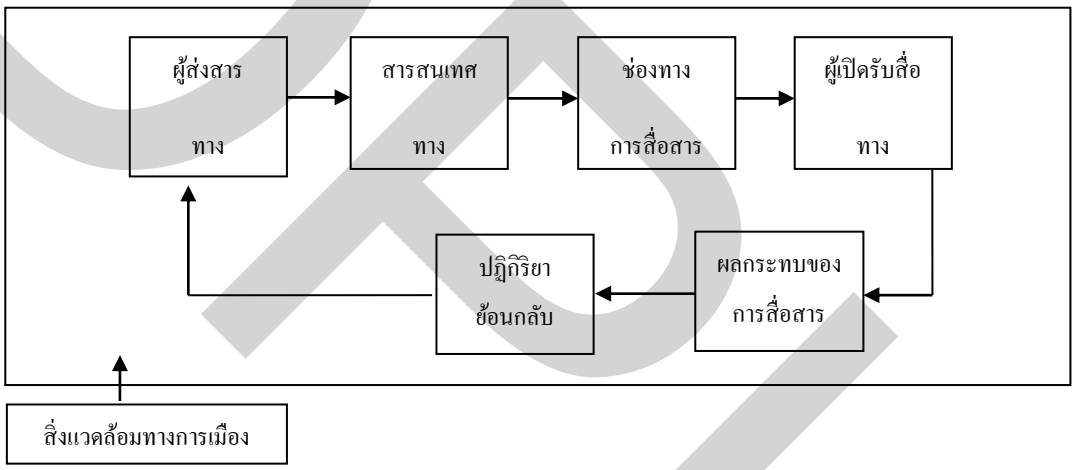
3. ช่องทางการสื่อสาร ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองที่เป็นหลักนั้น ได้แก่ สื่อสารมวลชน รัฐบาล (หรือพรรคการเมือง) ในหลายประเทศมักพยายามเข้าไปมีอิทธิพลไม่มากก็น้อยต่อวงการสื่อมวลชน โดยอาศัยสื่อมวลชนเป็นเครื่องมือผลักดันให้ประชาชนมีแนวความคิดที่ไม่แตกต่างไปจากรัฐบาลและยอมรับรัฐบาล เชื่อกันว่าในปัจจุบันประชาคมส่วนใหญ่ของโลกอาศัยการสื่อสารสาธารณะที่พัฒนาช่องทางการสื่อสารในรูปของสื่อกึ่งมวลชน (Quasimass Media) มากยิ่งขึ้น

สื่อกึ่งมวลชนเป็นสื่อที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างสื่อมวลชนกับสื่อระหว่างบุคคล เช่น โทรทัศน์ระบบบอกรับสมาชิก เอกสารประชาสัมพันธ์ และจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) เป็นต้น แม้ว่าสื่อกึ่งมวลชนจะเป็นสื่อที่มีความหมายสำหรับการวางยุทธศาสตร์การสื่อสารทางการเมือง แต่ความสำเร็จของสื่อกึ่งมวลชนจะเกิดขึ้นไม่ได้เลย หากไม่มีการขยายตัวทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพของเครื่องคอมพิวเตอร์ รวมไปถึงการพัฒนาระบบโทรคมนาคม (ที่อาศัยดาวเทียมสื่อสารและใยแก้ว) ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถดึงประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการสื่อสารทางการเมือง

นอกจากนี้ บานลุนด์ (Barnlund อ้างถึงใน ชูเกียรติ วงศ์เทพเตียน, 2548, น. 24) ได้เพิ่มปัจจัยบรรยากาศ หรือสภาพแวดล้อมที่เรียกว่า บริบทสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการสื่อสาร เพราะเป็นตัวกำหนดผลกระทบของการสื่อสาร และอธิบายเพิ่มเติมว่ากระบวนการสื่อสารนั้น มีความซับซ้อนเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การสื่อสารเป็นการกระทำที่ต่อเนื่อง การสื่อสารไม่ได้เป็นกระบวนการกระทำที่เป็นเส้นตรง แต่เป็นวงกลม หมายถึงการที่ผู้ทำการส่งสารนั้นต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้รับสารและสภาพแวดล้อม หรือบริบททางสังคมพร้อมๆกันไปนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับ อิสตัน (Easton อ้างถึงใน ชูเกียรติ วงศ์เทพเตียน, 2548, น.23) ที่กล่าวว่า สภาพแวดล้อม คือ สิ่งต่างๆที่ล้อมรอบระบบการสื่อสารอยู่และมีอิทธิพล หรือผลกระทบต่อระบบนั้นอย่างใดอย่างหนึ่ง โดย อิสตัน ได้แบ่งสิ่งแวดล้อมของระบบออกเป็น 2 ประการ ได้แก่ สิ่งแวดล้อมภายในสังคม อันได้แก่ ระบบนิเวศวิทยา ระบบชีววิทยา ระบบบุคลิกภาพ และระบบของสังคมเอง เช่น โครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมประชากร และอื่นๆ และสิ่งแวดล้อมนอกระบบสังคม ได้แก่ ระบบการเมืองของประเทศ ระหว่างประเทศ และโลกาภิวัฒน์ เป็นต้น

กระบวนการสื่อสารทางการเมืองนั้น เป็นส่วนหนึ่งของระบบการเมืองที่เป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงองค์ประกอบในระบบการเมืองเข้าด้วยกันให้เป็นเอกภาพและประสิทธิภาพของระบบให้เกิดขึ้น โดยที่เป็นกระบวนการแปรสภาพจากปัจจัยนำเข้า และส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อผลิตปัจจัยนำออกเป็นนโยบายที่มีผลต่อบุคคลโดยตรง

ทั้งนี้กระบวนการสื่อสารทางการเมืองได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยเริ่มต้นที่แหล่งสาร ส่งข่าวสารผ่านช่องทางการสื่อสารไปยังผู้รับสาร ก่อให้เกิดอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น โดยมีการย้อนกลับต่อกระบวนการสื่อสารการเมืองนั้น เพื่อให้เกิดการปรับตัวขององค์ประกอบในกระบวนการสื่อสารอีกครั้งหนึ่ง ผลของการสื่อสารที่เกิด มีผลต่อความรู้ ทัศนคติ และการกระทำของบุคคลในสังคมได้ ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นได้จากภาพ



ภาพที่ 2.2 แสดงกระบวนการสื่อสารทางการเมือง

ที่มา: ชูเกียรติ วงศ์เทพเตียน (2548, น.28)

จากการประมวลแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง ทั้งความหมาย องค์ประกอบของกระบวนการสื่อสาร และปัจจัยแวดล้อม พบว่าการสื่อสารทางการเมืองมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อความคิดความเชื่อของประชาชน อันจะนำไปสู่การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง การนำแนวคิดนี้มาใช้วิเคราะห์กระบวนการสื่อสารทางการเมืองของ “กำนันสุเทพ” จะช่วยทำให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้นว่าอะไร คือปัจจัยแวดล้อมและกลยุทธ์การสื่อสารรณรงค์ทางการเมืองที่ทำให้ได้รับการยอมรับจากประชาชนกลุ่มต่างๆ และสามารถรวมพลให้คนมาชุนนุมร่วมกันได้นับล้านคน ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน

2.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารทางการเมือง

สุเทพ เดชะชีพ (2547) ศึกษาเรื่อง การสื่อสารทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย ใน 3 ช่วงเวลาที่มีบริบททางสังคม และสถานการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน คือ ยุคแรก ก่อนเข้าสู่การเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรกในปี 2512 ยุคที่สอง ก่อนดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีครั้งที่1 ในปี 2535 และยุคที่สาม ก่อนดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีครั้งที่2 ในปี 2540 พบว่า ความสามารถทางการสื่อสารทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบทางการสื่อสาร 2 รูปแบบ คือ การสื่อสารแบบเผชิญหน้า และการสื่อสารแบบไม่เผชิญหน้า โดยการสื่อสารแบบเผชิญหน้า นายชวนให้ความสำคัญกับการใช้สื่อบุคคลเป็นช่องทางหลักทั้ง 3 ยุคของการศึกษา โดยปรากฏในรูปแบบของการพบปะเยี่ยมเยียน การปราศรัยตามหมู่บ้าน และงานประเพณีสำคัญต่างๆ ในขณะที่กลุ่มเป้าหมายของการสื่อสารได้ขยายจากชาวบ้านในจังหวัดตรังสู่ประชาชนทั้งประเทศ ตามสถานภาพที่เปลี่ยนแปลงไปของนายชวน ในแต่ละยุค

การสื่อสารแบบเผชิญหน้าของนายชวน หลีกภัย นั้นใช้วิธีการหลัก 2 ลักษณะ คือ การเผชิญหน้าโดยตรง โดยใช้ตัวเองเป็นสื่อบุคคล ในการพบปะ และปราศรัยกับชาวบ้าน เดินเข้าไปเคาะถึงประตูบ้านของประชาชน เพื่อแนะนำตัวทำความรู้จัก และแสดงทัศนะทางการเมือง แต่เมื่อลงพื้นที่หาเสียงจริงแล้ว การสื่อสารในลักษณะนี้ทำค่อนข้างยาก นายชวน หลีกภัย จึงเลือกใช้สื่อบุคคลอื่นที่มีความใกล้ชิดตนเองทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงแทน สื่อบุคคลเหล่านี้ ประกอบด้วย นางถ้วน หลีกภัย ผู้เป็นมารดา นายกิจ หลีกภัย พี่ชาย และกลุ่มเกลอของนายชวนและนายกิจ หลีกภัย โดยในช่วงแรกกระบวนการการใช้สื่อบุคคลอื่นนี้ มีลักษณะเป็นการสื่อสารตามแบบจำลองการสื่อสารแบบสองขั้นตอน (Two-step Flow Communication) กล่าวคือ ทำหน้าที่เป็นผู้นำทางความคิด (Informal Opinion Leaders) และผู้กลั่นกรองข่าวสาร (Informal Gatekeepers) อย่างไม่เป็นทางการไปยังประชาชนผู้มีสิทธิ์การเลือกตั้งอีกทอดหนึ่ง การสื่อสารที่มีขึ้นจึงมีลักษณะเป็นแนวระนาบ (Horizontal Communication) คือมีการใช้สื่อบุคคลในลักษณะเพื่อแนะนำให้รู้จักว่า นายชวน หลีกภัย เป็นใคร มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างไร เหตุใดจึงจำเป็นต้องเลือกนายชวน หลีกภัย กระจายเป็นวงกว้างไปตามพื้นที่เลือกตั้ง

แต่ในสมัยหลังเมื่อนางถ้วน หลีกภัยวางมือ และนายกิจ หลีกภัย เริ่มทวีบทบาทมากขึ้นในฐานะนักการเมืองท้องถิ่น พร้อมกันนั้นบทบาทและสถานภาพของนายชวน หลีกภัย เริ่มสูงขึ้นและดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในเวทีระดับชาติ กระบวนการเป็นผู้นำความคิดและผู้กลั่นกรองข่าวสารจึงมีลักษณะเป็นทางการมากขึ้น และที่สำคัญบทบาทของสื่อบุคคลที่ขับเคลื่อนรูปแบบการสื่อสารแบบเผชิญหน้าโดยอ้อมนี้ ได้มีการเปลี่ยนผ่านจากความเป็นผู้สร้างฐานเสียงมาสู่ความเป็นผู้รักษาฐานเสียงแทน

ทั้งนี้ลักษณะการสื่อสารในแนวระนาบ พบมากในยุคแรก ในขณะที่ยุคสองและยุคสาม การสื่อสารแบบสองขั้นตอนเริ่มขยายรูปแบบมากขึ้น โดยมีอิทธิพลของสื่อมวลชนและกลุ่มผู้นำความคิดที่ลักษณะเป็นทางการมากขึ้น

สำหรับการสื่อสารแบบไม่เผชิญหน้า พบว่า สื่อเฉพาะกิจ คือ สื่อพื้นฐานที่มีความสำคัญในการให้ข้อมูลตอกย้ำความจำ และสร้างความคุ้นเคย ซึ่งพบการใช้ใน 3 ยุค ในขณะที่สื่อมวลชนนั้นไม่พบการใช้ในยุคแรก เนื่องจากขาดแคลนทุนทรัพย์ และการเป็นนักการเมืองหน้าใหม่ ที่ไม่ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชน ในทางตรงกันข้ามในยุคที่สอง และยุคที่สาม สื่อมวลชนได้เข้ามามีบทบาทสำคัญมากขึ้นตามสถานภาพของนายชวน ที่เปลี่ยนแปลงไป

ด้านกลยุทธ์การสื่อสารของนายชวน หลีกภัย พบว่า กลยุทธ์การใช้เนื้อหาสารในยุคแรก เนื้อหาจะเป็นการปลูกฝังแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย อุดมการณ์ทางการเมืองภายใต้บริบทของสังคมที่อยู่ในช่วงประชาธิปไตยไม่เต็มใบ มีการปฏิวัติรัฐประหารเกิดขึ้นเป็นระยะๆ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะประชาชนในจังหวัดตรัง ซึ่งมีความสนใจและตื่นตัวทางการเมืองสูง จึงโหยหาความเป็นประชาธิปไตยอย่างจริงจัง

ในขณะที่ยุคสอง ภายใต้บริบทของความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ประชาชนเกิดความสับสนระบบการเมืองระส่ำระสาย นายชวน หลีกภัย ได้ใช้สารที่ตอกย้ำถึงการแก้ไขปัญหาโดยระบบตามครรลองประชาธิปไตย หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า และความรุนแรง ตลอดจนแสดงบทบาทความพร้อมในการเป็นผู้นำของประเทศภายใต้ระบอบประชาธิปไตย สำหรับยุคที่สามนั้น เป็นช่วงรอยต่อของวิกฤตเศรษฐกิจ นายชวน หลีกภัย พยายามเสนอเนื้อหาที่เน้นย้ำความสามารถของทีมงานในการแก้ไขภาวะเศรษฐกิจ พร้อมกับย้ำถึงการยึดมั่นในการหลักการของกฎหมายมากกว่าอารมณ์ และความรู้สึก ตามแนวทางที่เป็นภาพลักษณ์ติดตัวนายชวนมาตั้งแต่เข้าสู่สนามการเมือง

อิทธิเดช สุพงษ์ (2553) ศึกษาเรื่อง การสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นากยกรัฐมนตรี ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารทางการเมือง พบว่า นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นผู้ส่งสารทางการเมืองที่มีความสมบูรณ์แบบทั้งฐานะครอบครัว การศึกษา บุคลิกภาพหน้าตา แต่ยังมีจุดอ่อนคือ ขาดประสบการณ์ในการบริหาร ขาดความเด็ดขาด มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ทีมงานด้านสื่อสารขาดความชำนาญ โดยในภาพรวมยังไม่สามารถครองใจคนโดยเฉพาะประชาชนในระดับรากหญ้า ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศได้ ดังนั้นการสื่อสารของนายอภิสิทธิ์จึงได้นำเสนอสาร “ประชาชนต้องมาก่อน” ที่เปรียบเสมือนเป็น Key Message หลัก โดยยึดประชาชนเป็นจุดขาย ผ่านนโยบายและโครงการต่างๆของรัฐบาล โดยอาศัยยุทธศาสตร์การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ด้วยการใช้เครื่องมือการสื่อสารในหลากหลายรูปแบบ แต่ยังขาดการ

วางแผนและบริหารการใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพ จึงทำให้สื่อถูกนำไปใช้เพื่อการตอบโต้ทางการเมืองเป็นส่วนใหญ่

เบญจา หวังพีระวงศ์ (2553) ศึกษาเรื่อง บทบาท หน้าที่และกลยุทธ์การสื่อสารของโฆษกพรรคประชาธิปัตย์ พบว่า บทบาทหน้าที่และการสื่อสารต่อสาธารณะของผู้ทำหน้าที่โฆษก คือ การนำเรื่องราวของพรรคส่งผ่านไปยังประชาชนเพื่อสร้างความเข้าใจให้ได้มากที่สุด มีการสื่อความหมาย ท่าทีแนวคิดของพรรคให้ประชาชนได้รับทราบ หากมีข้อกล่าวหาต่างๆ ทีมโฆษกจะทำหน้าที่สื่อสารให้ประชาชนมีความเข้าใจในข้อกล่าวหานั้นๆ อีกทั้งยังเป็นผู้ชี้แจงนโยบายของพรรค ผลการดำเนินงานของพรรค แก้ต่างให้พรรคในกรณีที่พรรคหรือบุคคลในพรรคถูกพาดพิง มีการนำเสนอทั้งด้านดีและปัญหาของพรรคเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบและเข้าใจอย่างตรงไปตรงมาและเปิดเผย ทันเหตุการณ์

ในส่วนของกลยุทธ์การสื่อสารผู้ทำหน้าที่โฆษกมีการจัดแบ่งกลุ่มเป้าหมายตามสถานการณ์ มีการแบ่งหน้าที่ไปตามความถนัดของแต่ละคนเพื่อให้การสื่อสารนั้นไม่ซ้ำซ้อนกัน โดยพรรคได้ตั้งรองโฆษกขึ้นเพื่อให้มีความสอดคล้องกับงานที่ตนเองรับผิดชอบเหมือนเป็นการล้อกับรัฐบาล และมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางเว็บไซต์เป็นหลัก ถึงแม้ว่าสื่อที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเป็นอย่างดี คือ สื่อโทรทัศน์ เพราะเป็นสื่อที่เห็นทั้งภาพเคลื่อนไหวและเสียงก็ตาม

ภัครินทร์ สว่างดี (2553) ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย พบว่า แกนนำและผู้สื่อสารของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ที่ทำหน้าที่สื่อสาร หรือแถลงข้อมูลข่าวสารต่างๆของกลุ่ม จะเน้นใช้การสื่อสารที่มีรูปแบบและจุดมุ่งหมายโน้มน้าวใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้สามารถสรุปวิธีการสื่อสารของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ตามแนวคิดการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจและแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้ดังนี้ 1.คุณลักษณะของผู้สื่อสาร 2.วิธีการสื่อสารที่นำมาใช้ 3.กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

กลยุทธ์การสื่อสารในการชุมนุมของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ถือได้ว่าเป็นการสื่อสารกับกลุ่มคนที่มีจำนวนมาก ท่ามกลางแรงกดดันต่างๆ ดังนั้น การสื่อสารระหว่างกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยด้วยกันเอง การสื่อสารไปยังคนกลุ่มต่างๆ และการสื่อสารกับสื่อมวลชน จึงมีกลยุทธ์ที่แตกต่างกันออกไปจากรูปแบบการสื่อสารที่เคยมีมา เป็นลักษณะการสื่อสารแบบเฉพาะกิจ ที่แกนนำและผู้เกี่ยวข้องได้เตรียมการมาเป็นอย่างดี ทั้งรูปแบบการสื่อสารด้วยวัจนภาษา และอวัจนภาษา อาทิ การดาวกระจาย จัดคอนเสร์ิตการเมืองสัญจร แถลงข่าวผ่านสื่อมวลชน มีคำแถลงการณ์ และการชุมนุม

ในส่วนของการใช้สื่อโทรทัศน์ ASTV ในการสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย พบว่า โทรทัศน์ผ่านดาวเทียม ASTV เป็นช่องทางด้านเทคโนโลยี ในการกระจายเสียงข้อมูลข่าวสาร ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ร่วมชุมนุม และผู้ที่ติดตามสถานการณ์การชุมนุม รวมทั้งประชาชนภายนอกที่ไม่ได้เข้าร่วมชุมนุม โดยการที่กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยสามารถชุมนุมได้ยาวนาน ส่วนหนึ่งมาจากการมีสื่อ ASTV เป็นช่องทางหลักในการเข้าถึงประชาชน ในลักษณะของการถ่ายทอดสดตลอด 24 ชั่วโมง ทำให้การชุมนุมครั้งนี้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมการชุมนุมก็สามารถรับชมการถ่ายทอดสดได้อย่างใกล้ชิด ขณะเดียวกันก็เป็นช่องทางในการสร้างแนวร่วมพันธมิตร เวลาที่เกิดเหตุการณ์ และต้องการกำลังคนเพิ่ม โดยมี ASTV เป็นสื่อกลางในการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ หรือขอความช่วยเหลือต่างๆ

โจนาทาวส์ เจมส์ (2555) ในหนังสือ คิดแบบผู้นำ ทำเพื่อประชาชน เขียนถึง อับราฮิม ลินคอล์น ผู้นำสหรัฐอเมริกา ที่ฟันฝ่าวิกฤตทางรัฐธรรมนูญ ด้านการทหาร และศีลธรรม เพื่อคืนอิสรภาพให้คนผิวดำด้วยการประกาศเลิกทาส ที่ต้องแลกกับสงครามกลางเมืองอันโหดร้าย เพื่อรักษาความเป็นสหรัฐให้เป็นหนึ่งเดียว เส้นทางการเมืองของลินคอล์น เคยลงสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของรัฐของรัฐ แต่ก็พ่ายแพ้หลายครั้ง เพราะนโยบายปลดปล่อยทาสซึ่งตอนนั้นคนอเมริกาไม่เห็นด้วย แต่เขาก็ไม่ละความพยายาม กระทั่งได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของรัฐในที่สุด และขยับขึ้นมาเป็นสมาชิกวุฒิสภาในสังกัดพรรครีพับลิกัน หลังจากนั้นก็ได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนลงแข่งขันชิงตำแหน่งประธานาธิบดีในปี 1860 และได้รับเลือกในวันที่ 4 มีนาคม ปี1861 เนื่องจากพรรคเดโมแครตเกิดเสียงแตกกัน ส่งผู้สมัครถึง 3 คน ทำให้ลินคอล์นชนะการเลือกตั้งได้เป็นประธานาธิบดีสหรัฐ

หลังได้เป็นประธานาธิบดี ลินคอล์นแสดงจุดยืนชัดเจนต่อต้านการค้าทาส และสร้างโอกาสแก่ผู้ยากไร้ ทำให้สหรัฐเป็นหนึ่งเดียว โดยใช้ความพยายามอย่างมากทั้งการรณรงค์ โต้วาที และกล่าวสุนทรพจน์ เพราะนโยบายปลดปล่อยทาสไม่ได้รับการสนับสนุนจาก 11 รัฐทางตอนใต้ของอเมริกา ซึ่งภายหลังได้ประกาศแยกตัวเป็นสหพันธรัฐอเมริกา และโจมตีฐานที่มั่นของรัฐบาลกลาง ทำให้เกิดสงครามกลางเมืองยาวนานถึง 4 ปี มีผู้เสียชีวิตกว่า 6 แสนคน และบาดเจ็บอีกกว่า 4 แสนคน

ในเดือนเมษายน ปี 1861 เกิดการสู้รบระหว่างมลรัฐภาคเหนือที่มีแนวคิดเสรีนิยมและมีรายได้จากภาคอุตสาหกรรม กับมลรัฐภาคใต้ ซึ่งมีแนวคิดอนุรักษ์นิยมและพึ่งพาเกษตรกรรม ฝ่ายเหนือต้องการให้เลิกทาส แต่ฝ่ายใต้ไม่ยอม เพราะต้องใช้แรงงานทาสในภาคเกษตรกรรม ในช่วงนี้ลินคอล์น ได้ให้ความสำคัญต่อการทหารและการเมืองทำสงครามเพื่อรักษาประเทศให้เป็นหนึ่ง

เดียว เขาใช้อำนาจในการทำสงครามอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน และจับกุมผู้ต้องสงสัยว่าเป็นพวกแบ่งแยกดินแดนหลายพันคนโดยไม่มีการสอบสวน เขาป้องกันอังกฤษที่จะรับรองฝ่ายใต้ (Confederacy) โดยอ้างถึงข้อตกลง Trent affair ในช่วงปลายปี ค.ศ. 1861 และถัดมาในปี ค.ศ. 1863 เขาได้ประกาศปลดปล่อยทาส(Emancipation Proclamation) ปรับแก้รัฐธรรมนูญ ให้การค้าทาสเป็นสิ่งผิดกฎหมายในสหรัฐ

ขณะเกิดสงคราม ลินคอล์น ดูแลกิจการเกี่ยวกับสงคราม โดยเฉพาะการเลือกนายพลที่จะไปทำหน้ารบ และสั่งให้นายพล Ulysses S. Grant เป็นผู้นำทัพของรัฐบาลกลาง เขาต้องนำผู้นำจากหลายฝ่ายภายในพรรคของเขาเองที่ขัดแย้งกันให้เข้าร่วมในคณะรัฐมนตรี และบีบให้คนเหล่านี้ต้องทำงานอย่างร่วมมือกัน โดยเลือกใช้คนตามความสามารถ แม้ว่าคนเหล่านั้นอาจเคยเป็นศรัตรูทางการเมืองที่อาจชอบหรือไม่ชอบเขา

ภายใต้การนำของลินคอล์น กองทัพรัฐบาลกลาง(Union)ได้เข้าควบคุมพรมแดนของรัฐฝ่ายใต้(border slave states) โดยรุกเข้าไปถึงเมืองหลวงของรัฐฝ่ายใต้ซึ่งตั้งอยู่ที่เมือง Richmond โดยในแต่ละครั้งที่นายพลนำทัพไม่สำเร็จ เขามักเปลี่ยนผู้นำคนใหม่ จนกระทั้งนายพลแกรนท์ (Grant) ทำกระทำการสำเร็จเมื่อปี ค.ศ.1865 นอกจากนี้ ลินคอล์น ยังใช้อำนาจเข้าไปในแต่ละรัฐ เพื่อเข้าถึงพรรคฝ่ายตรงกันข้ามที่เข้าร่วมสงคราม (War Democrats) ในที่สุดนายพล Robert E. Lee ก็ประกาศยอมแพ้ ขณะที่ช่วงสุดท้ายของสงคราม ลินคอล์นมีทัศนะเป็นสายกลาง มุ่งเน้นการกลับมาสร้างชาติเพื่อความเป็นหนึ่งเดียว โดยใช้หลักสมานฉันท์ แม้ทั้งสองฝ่ายจะยังมีความขัดแย้งคุกรุ่นอยู่ก็ตาม

ความมุ่งมั่นในการสร้างสหรัฐให้เป็นหนึ่งเดียว ทำให้ลินคอล์นได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีต่อเป็นสมัยที่สองในปี ค.ศ.1864 แต่เขาก็ยังถูกโจมตีจากหลายฝ่าย ทั้งฝ่ายรีพับลิกันหัวรุนแรง ที่ต้องให้จัดการกับฝ่ายใต้ผู้แพ้สงครามอย่างรุนแรง ส่วนพรรคเดโมแครตพรรคฝ่ายตรงข้ามก็ต้องการให้ประนีประนอม ขณะที่พวกแบ่งแยกดินแดนมองเขาเป็นศรัตรู แต่ลินคอล์นตอบกลับโดยเรียกร้องประชาชนอเมริกัน ด้วยอำนาจจากการเป็นนักพูด อย่างที่ปรากฏในคำกล่าวสุนทรพจน์แห่งเกตติสเบอร์ก (Gettysburg Address) ในปี ค.ศ.1863 ซึ่งได้รับการกล่าวถึงมากที่สุดในประวัติศาสตร์อเมริกา

“ประชาธิปไตย คือ การปกครองโดยประชาชน ของประชาชน เพื่อประชาชน”

“คุณอาจจะหลอกทุกคนได้บางเวลา หรือคุณอาจจะหลอกคนบางคนได้ตลอดเวลา แต่คุณจะไม่สามารถหลอกคนทุกคนได้ตลอดเวลา”

“ธำรงไว้ซึ่งความเป็นรัฐ และทำให้การเป็นทาสสิ้นสุดลง” และ “ภายใต้พระเจ้า เสรีภาพย่อมจะกำเนิดขึ้นใหม่ และรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน ย่อมไม่มีวันถูกทำลายไปจากโลกนี้”

คำประกาศเหล่านี้ล้วนแสดงถึงแนวคิดและจิตใจที่มุ่งมั่นต่อความเชื่อมั่นและศรัทธาในตัวเอง การยืนหยัดเพื่อสิทธิเสรีภาพ และอุดมการณ์แห่งประชาธิปไตย

หลังดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีสมัยที่สอง ลินคอล์นได้ผลักดันให้รัฐสภาออกกฎหมายเลิกทาสได้สำเร็จเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ในปี ค.ศ.1865 แต่แล้วในวันที่ 4 เมษายน ปีเดียวกัน ขณะเขาและภรรยากำลังนั่งชมการแสดงในโรงละครแห่งหนึ่งในกรุงวอชิงตัน คนร้ายซึ่งเป็นนักแสดงละครคนหนึ่งได้ใช้ปืนพกจ่อยิงที่ด้านหลังศีรษะลินคอล์น ปลิดชีวิตประธานาธิบดีผู้ยิ่งใหญ่ของอเมริกา

ทีมข่าวต่างประเทศ มติชน (2551) จากหนังสือ บารัค โอบามา ประธานาธิบดีสหรัฐคนที่44? เขียนถึงเส้นทางของโอบามาที่ได้ขึ้นมาเป็นประธานาธิบดีผิวดำคนแรกของสหรัฐ โดยเริ่มต้นจากการเป็นวุฒิสมาชิกสมัยแรกด้วยวัยเพียง 46 ปี หนึ่งในคุณสมบัติที่ทำให้เขาก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำได้ ก็คือความสามารถด้านการสื่อสารทางการเมือง การประกาศสมัครชิงตำแหน่งประธานาธิบดีในปี 2551 โอบามาได้กล่าวถึงผลงานที่เคยทำในอิลลินอยส์ และกล่าวเป็นสัญลักษณ์เชื่อมโยงกับสุนทรพจน์ของอดีตประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์น ว่า “ภายใต้ร่มเงาของอาคารโอลด์ สเตท แคปิตอลแห่งนี้ ที่ซึ่งครั้งหนึ่ง อับราฮัม ลินคอล์น เรียกร้องให้สมาชิกของทั้งสองพรรคที่อยู่ฝ่ายตรงข้ามกัน ให้ยืนหยัดร่วมกัน ที่ซึ่งเป็นความหวังและความฝันที่เรามีร่วมกันยังคงดำรงอยู่ ผมยืนอยู่ต่อหน้าท่านทั้งหลายในวันนี้เพื่อประกาศว่าผมจะลงสมัครชิงตำแหน่งประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา” ก่อนหน้านี้โอบามาได้กล่าวเรียกร้องในการประชุมประจำปีของพรรคเดโมแครตให้มีการยกเลิกการหาเสียงแบบไม่สร้างสรรค์

โอบามาใช้สโลแกนหรือคำขวัญในการรณรงค์หาเสียงชิงตำแหน่งประธานาธิบดีว่า “CHANGE You can believe in ; ความเปลี่ยนแปลงที่คุณสามารถเชื่อมั่นได้” โดยเน้นย้ำในการหาเสียงอยู่ตลอดเวลาว่าเขาจะเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนแปลง และก็เปลี่ยนแปลง

เขาใช้เวลาเพียงแค่ 4 ปี ในการทำให้ประชาชนยอมรับ ชูช่วงเวลาน้อยนิดที่เข้ามาสัมผัสเวทีการเมืองระดับชาติเป็นจุดเด่นของตนเอง โดยบอกว่าความหวังและอุดมคติของเขาจะไม่เกิดการประนีประนอมตามกลไกและระบบทางการเมืองแบบเดิมๆ สุนทรพจน์และคำปราศรัยที่เต็มไปด้วยโวหารและวาทศิลป์อันน่าตื่นเต้นเร้าใจ และข้อความในเชิงที่บ่งบอกว่าจะสามารถแก้ปัญหาทุกอย่างได้ สร้างความประทับใจให้กับมวลชน ดึงดูดความสนใจผู้คนได้เป็นจำนวนมากและสร้างศรัทธา ความกระตือรือร้นและความตื่นเต้นในหมู่ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงที่อยู่ในวัยหนุ่มสาว

ความกังขาในเรื่องที่ว่า ผู้ลงคะแนนเสียงพร้อมที่จะทำใจยอมรับการมีประธานาธิบดีผิวดำแล้วหรือไม่นั้นค่อยๆ เลือนหายไปจากการที่โอบามาสามารถทำผลงานได้อย่างแข็งแกร่งขึ้นเรื่อยๆ โดยเขาสามารถลดช่องว่างของคะแนนนิยมที่ตามหลังนางฮิลลารี คลินตัน อยู่ห่างมากใน

ช่วงแรกของการหาเสียง จนกระทั่งในที่สุดสามารถแซงหน้าเธอได้สำเร็จในการต่อสู้ชิงตำแหน่งตัวแทนพรรคเดโมแครตที่ดำเนินมาอย่างยาวนาน

ในขณะที่เขาได้รับการสนับสนุนจากชาวอเมริกันเชื้อสายแอฟริกันอย่างกว้างขวาง โอบามาพยายามที่จะหลีกเลี่ยงวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งไม่ลงรอยกันระหว่างเชื้อชาติ โดยรณรงค์หาเสียงสนับสนุนจากทุกเชื้อชาติ นอกจากนี้เขายังเปรียบเทียบตัวเขาว่าเหมือนกับจอภาพว่างเปล่าซึ่งผู้คนที่มีแนวคิดทางการเมืองแตกต่างกันสามารถฉายภาพความคิดเห็นของตน เพื่อแสดงออกให้ผู้อื่นได้รับรู้ผ่านทางตัวเขาซึ่งเป็นจอภาพได้

ดวงธิดา ราเมศวร์ (2537) ในหนังสือ 10 นักปฏิวัติ นักต่อสู้ผู้เปลี่ยนแปลงโลก เขียนถึงเหมาเจ๋อตง นักสู้และนักปฏิวัติผู้สร้างจีนใหม่ หลังจีนก้าวผ่านปัญหาทางสังคมและการเมืองในสมัยปลายราชวงศ์ชิง (Oing Dynasty) ซึ่งเกือบต้องขายแผ่นดินให้กับชาวตะวันตกในชาติต่างๆ รวมถึงชาวเอเชียบางชาติ ที่ต้องการเข้ามาแย่งชิงผลประโยชน์จากแผ่นดินจีนมาได้ และเกิดการปฏิวัติล้มล้างการปกครองโดยราชวงศ์ชิงมาสู่ระบอบประชาธิปไตยแล้ว แต่ก็ยังเกิดความสับสนจากการเดินไปข้างหน้าอย่างไม่รู้ทิศทาง การปกครองประเทศก็ยังกระท่อนกระแท่น เพราะยังมีการแย่งชิงอำนาจ จนเกิดเป็นกลุ่มอิทธิพลต่างๆที่ต้องการเป็นใหญ่กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ โดยไม่สนใจอำนาจของรัฐบาลกลาง เป็นยุคขุนศึกที่จีนเกือบแตกแยกเป็นเสี่ยงๆ

ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ ได้มีการแยกตัวออกมาตั้งพรรคคอมมิวนิสต์จีนขึ้น ช่วงแรกมีการประนีประนอมให้ฝ่ายประชาธิปไตยและคอมมิวนิสต์ช่วยกันสร้างประเทศจีนขึ้นใหม่ แต่หลังปราบกลุ่มขุนศึกต่างได้สำเร็จ ก็เกิดความขัดแย้งระหว่างสองฝ่ายนี้ขึ้น ฝ่ายประชาธิปไตยเข้ากวาดล้างฝ่ายคอมมิวนิสต์จนเกิดสงครามกลางเมืองเป็นเวลายาวนาน กระทั่งกลุ่มคอมมิวนิสต์เป็นฝ่ายชนะ และผลักดันฝ่ายประชาธิปไตยออกนอกประเทศอพยพไปอยู่ที่เกาะไต้หวัน จากนั้นจีนก็เข้าสู่การปกครองในระบอบคอมมิวนิสต์อย่างสมบูรณ์ตั้งแต่ปี ค.ศ.1949 เป็นต้นมา

เหมาเจ๋อตง เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการทำให้พรรคคอมมิวนิสต์ได้รับชัยชนะในครั้งนี้ เขาเริ่มเข้ามาทำงานให้พรรคคอมมิวนิสต์โดยรับตำแหน่งเล็กๆ แต่ด้วยความสามารถ สติปัญญาและไหวพริบด้านต่างๆที่เพียบพร้อมทั้งด้านวิชาการและการยุทธ หรือที่ชาวจีนเรียกความชำชองนี้ว่า “ทั้งบุ๋นและบู๊” โดยเฉพาะการแก้ปัญหาภาวะวิกฤติของเขาน้อยคนที่จะเทียบได้ เหมาเจ๋อตง มีความสามารถในการมองเห็นช่องทางในสถานการณ์ต่างๆได้อย่างที่คนอื่นมองไม่เห็น จึงมักแก้ไขสถานการณ์ที่ล่อแหลมให้กลับเป็นโอกาสได้อย่างน่าอัศจรรย์ ซึ่งมีความสำคัญมากต่อชะตากรรมของเพื่อนร่วมทางและผู้ใต้บังคับบัญชาอีกจำนวนมากที่ต้องพึ่งการตัดสินใจและการนำของผู้นำเพียงคนเดียว ซึ่งเหมาเจ๋อตงได้เผชิญกับวินาทีนั้นมาแล้วนับครั้งไม่ถ้วน สามารถนำพาผู้ติดตามให้

รอดพ้นจากวิกฤตมาได้ทุกครั้ง กระทั่งพรรคคอมมิวนิสต์ได้รับชัยชนะในที่สุด และจีนก็เข้าสู่การปกครองในระบอบคอมมิวนิสต์อย่างสมบูรณ์ โดยมี เหมาเจ๋อตง เป็นประธานรัฐบาลกลาง

ความสำเร็จที่ เหมาเจ๋อตง ได้นำกองทัพของฝ่ายพรรคคอมมิวนิสต์เข้ายึดครองประเทศจีน ทั้งที่ถูกโจมตีอย่างหนักจากกองทัพพรรคประชาธิปไตย ซึ่งมีอาวุธยุทโธปกรณ์ที่พรั่งพร้อมกว่า เนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากพันธมิตรชาติตะวันตก จนเกือบพ่ายแพ้มาหลายครั้ง แต่ในที่สุดก็สามารถฟื้นคืนกำลังและสร้างขวัญกำลังใจจนกลับมาเป็นกองทัพที่เข้มแข็ง และเป็นฝ่ายที่ได้รับชัยชนะโดยสมบูรณ์ ทำให้ เหมาเจ๋อตง ได้รับการยอมรับจากคนทั่วประเทศและทั่วโลกว่า เป็นผู้นำและนักบริหารที่ยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ชาติจีนผู้หนึ่งมาจนถึงกระทั่งทุกวันนี้

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารทางการเมือง ทั้งของนายชวน หลีกภัย, นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ, โฆษกพรรคประชาธิปัตย์, กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย รวมถึงแนวทางการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำระดับแถวหน้าในต่างประเทศ อย่าง ฮับราฮัม ลินคอล์น, บารัค โอบามา, และ เหมาเจ๋อตง ทำให้เห็นถึงประสบการณ์ องค์ความรู้ และเทคนิคกลยุทธ์ ที่ถูกนำมาใช้ในการสื่อสารทางการเมืองในสถานการณ์ต่างๆของแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมือง รวมถึงการใช้สาร และสัญญะในการสื่อความหมายของ “กำนันสุเทพ” ในฐานะนักรณรงค์การสื่อสารทางการเมือง กระทั่งได้รับการยอมรับจากสังคม และดึงมวลชนเข้าร่วมการชุมนุมได้เป็นจำนวนมาก

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการรณรงค์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการรณรงค์

การรณรงค์ ได้รับการนิยามอย่างหลากหลายจากนักทฤษฎีและนักรณรงค์ ซึ่งแตกต่างกันไปตามจุดประสงค์ ระยะเวลาที่ใช้ และผลกระทบที่ตั้งใจจะให้เกิดขึ้น

Rogers และคณะ (1979) ให้นิยาม “การสื่อสารรณรงค์ (Communication campaign) คือ ชุดกิจกรรมการสื่อสารที่ถูกวางแผนเอาไว้ล่วงหน้า โดยออกแบบขึ้นมาเพื่อเข้าถึงและจูงใจประชาชน โดยการใช้สาร(message) ที่มีความเฉพาะ การรณรงค์จะทำในช่วงเวลาสั้นๆ โดยมีวัตถุประสงค์เชิงทัศนคติและพฤติกรรม ขณะเดียวกันจะใช้สื่อหลากหลาย (multi-media approach) เสมอ” (กิตติ กันภัยและคณะ, 2543, น. 228)

สำหรับลักษณะของการรณรงค์ กิตติ กันภัย และคณะ (2543, น.231-233) ได้สรุปไว้ดังต่อไปนี้

1. การรณรงค์เป็นการกระทำที่ต้องมีเป้าประสงค์

สอดคล้องกับที่มาของคำว่า “รณรงค์” ซึ่งเป็นศัพท์ทางทหารแปลว่า “การต่อสู้” โดยใช้การสื่อสารเป็นอาวุธเพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะ ผลที่ได้จากการรณรงค์มีความหลากหลายตั้งแต่ผลกระทบระดับความนึกคิดของปัจเจกบุคคลไปจนถึงการเปลี่ยนแปลงระดับโครงสร้างทางสังคม

2. การรณรงค์พุ่งเป้าไปที่คนจำนวนมาก

การรณรงค์ไม่ได้ทำในระดับการสื่อสารระหว่างคนสองคน หรือในกลุ่มคนเพียงไม่กี่คน ทั้งนี้จะมีเป้าหมายของการรณรงค์เป็นเกณฑ์ กำหนดว่าผู้รับสารเป็นใคร และมีจำนวนเท่าใด อีกเหตุผลที่กลุ่มเป้าหมายต้องมีขนาดใหญ่ เพราะต้นทุนในการรณรงค์มีค่าใช้จ่ายสูง ส่วนใหญ่ถูกออกแบบและใช้งานโดยองค์กร และสถาบันที่มีอยู่แล้ว หรือองค์กรที่จัดตั้งขึ้นใหม่ ท้ายที่สุดจะวัดความคุ้มค่าด้วยจำนวนผู้รับสารเป้าหมาย

3. การรณรงค์มีการระบุระยะเวลาการดำเนินงานที่ชัดเจน

ช่วงระยะเวลาของการรณรงค์ หมายถึง ช่วงเวลาตั้งแต่เริ่มมีการวางแผนคิดทำ ทำจนถึงขั้นการประเมินผลการรณรงค์ ส่วนระยะเวลาการรณรงค์หากเป็นระยะสั้นจะเริ่มตั้งแต่ 2-3สัปดาห์ หรือ 2-3เดือน หากเป็นระยะยาวอยู่ที่ 5-10 ปี

4. การรณรงค์เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมการสื่อสารที่มีการวางแผนการใช้ไว้ล่วงหน้า

กิจกรรมการสื่อสารหลักๆ ได้แก่ การผลิตเนื้อหาสาร(message production) และการเผยแพร่กระจายสาร (message distribution) ผ่านช่องทางการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ กิจกรรมเหล่านี้ถูกจัดวางเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการรณรงค์ตามที่สื่อและองค์กรที่รับผิดชอบกำหนดไว้ ซึ่งปกติไม่อาจทำได้ด้วยกำลังที่มีอยู่ เช่น การรณรงค์ให้คนไทยใช้ของไทยช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ที่ต้องอาศัยการรวมพลังของภาครัฐและเอกชน เพราะกำลังในด้านช่องทางการสื่อสารและทรัพยากรจากภาครัฐหรือภาคเอกชนแต่เพียงฝ่ายเดียวไม่อาจทำได้อย่างเต็มที่

องค์ประกอบของการรณรงค์

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ (2546, น.127-152) สรุปผลวิจัยเกี่ยวกับการรณรงค์ด้านสุขภาพผ่านสื่อมวลชนในประเทศไทย มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบเชิงบุคคล / องค์กรรณรงค์

เป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากในการรณรงค์ เพราะเป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดการริเริ่มโครงการ โครงการรณรงค์ต่างๆ ประกอบด้วย

1. แกนนำ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการรณรงค์ แกนนำการรณรงค์ด้านสุขภาพในประเทศไทย ได้แก่ บุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กรที่เล็งเห็นความจำเป็นในการแก้ปัญหา หรือมีหน้าที่เกี่ยวข้องและต้องรับผิดชอบในประเด็นดังกล่าวโดยตรง

2. กลุ่มพันธมิตร แบ่งย่อยดังต่อไปนี้

2.1 บุคคลที่ให้การสนับสนุนแกนนำ ได้แก่

2.1.1 บุคคลที่มีชื่อเสียง หรือได้รับการยอมรับในแวดวงต่างๆของสังคม เช่น บุคคลในแวดวงสาธารณสุข การเมือง สังคม รวมถึงศิลปิน และนักแสดง มีทั้งเข้าร่วมจากการทาบทามของแกนนำ และบุคคลเหล่านี้ติดต่อเข้าร่วมโครงการด้วยตัวเอง โดยเข้ามาทำหน้าที่เป็นตัวกลางถ่ายทอดข้อมูลจากแกนนำผ่านสื่อมวลชนไปสู่ประชาชน หรือเชิญชวนให้คนร่วมมือกันทำกิจกรรมต่างๆ หรือเข้ามาทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์โดยตร

2.1.2 บุคคลที่เผชิญหน้ากับปัญหา มีทั้งเข้าร่วมเพราะรู้จักกับแกนนำเป็นการส่วนตัว หรือได้รับเชิญจากแกนนำ หรือเผชิญกับปัญหาและได้รับการติดต่อจากสื่อมวลชน โดยบุคคลเหล่านี้จะทำหน้าที่ถ่ายทอดประสบการณ์ตรงของตนให้สาธารณชนรับทราบและหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงดังกล่าว

2.2 หน่วยงานภาครัฐ มักเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังรณรงค์ หรือเป็นหน่วยงานที่ผู้บริหารระดับสูงเห็นความจำเป็นในการเข้าร่วมรณรงค์ หรือได้รับเชิญจากแกนนำ โดยภาครัฐให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น การทำฐานข้อมูลสถิติเกี่ยวกับสถานการณ์ อนุมัติบุคลากรให้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ การจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรเพื่อดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับการรณรงค์ เป็นต้น

2.3 องค์กรพัฒนาเอกชน หมายถึง มูลนิธิ ชมรม หน่วยงานที่ดำเนินกิจกรรมทางสังคมโดยไม่แสวงหากำไร ที่เข้าร่วมเป็นพันธมิตรผ่านการเชิญชวนจากแกนนำทั้งแบบเป็นทางการและไม่ทางการ ให้การสนับสนุนในลักษณะให้ข้อคิดและข้อเสนอแนะในหลักการและแนวปฏิบัติ

2.4 องค์กรภาคธุรกิจเอกชน ซึ่งปัจจุบันได้เข้ามามีบทบาทในการรณรงค์มากขึ้น โดยเฉพาะองค์กรขนาดใหญ่ โดยมีเหตุผลในการเข้าร่วมหลายประการ เช่น ได้รับการทาบทามจากแกนนำ การเล็งเห็นความจำเป็น มีนโยบายด้านกิจกรรมเพื่อสังคม เห็นประโยชน์ร่วมในเชิงสร้างภาพลักษณ์ เป็นต้น โดยให้การสนับสนุนลักษณะเข้าร่วมเป็นสปอนเซอร์จัดกิจกรรมต่างๆ หรือบริจาคสิ่งของเพื่อจัดกิจกรรม

2.5 องค์กรสื่อมวลชน ของภาครัฐและภาคเอกชน อาจเข้าร่วมเพราะนักรณรงค์เชิญชวนหรือขอความร่วมมือจัดเวทีพูดคุยกับสื่อมวลชน ตลอดจนสื่อมวลชนเข้ามาทำหน้าที่เป็นสื่อกลางเผยแพร่เรื่องราวสู่สาธารณะ หรือเล็งเห็นความสำคัญของปัญหา โดยให้การสนับสนุนในลักษณะการรายงานข่าว และให้ความร่วมมือผลิตเผยแพร่สปอตรณรงค์ต่างๆ

กิจกรรมการรณรงค์

กิตติ กันภัย และคณะ (2543, น.247-256) กล่าวว่า มีนักวิชาการและนักปฏิบัติการรณรงค์หลายท่านที่เสนอขั้นตอนในการออกแบบการรณรงค์เอาไว้ (เช่น McGuire, 1989; Pfau & Parrott, 1993; Rice & Paisley,1981; Salmon, 1989) โดยแต่ละท่านได้นำเสนอจากการค้นพบจากสถานการณ์การรณรงค์จริง และจากงานวิจัยการรณรงค์ในบริบทและสภาพวัฒนธรรมที่ต่างกัน แต่ในสาระมีขั้นตอนต่างๆไม่แตกต่างกันมากนัก โดยมีการประมวลขั้นตอนสำคัญไว้ดังต่อไปนี้

1. ขั้นทบทวนทำความเข้าใจกับสถานการณ์และสภาพความเป็นจริง

วัตถุประสงค์ของขั้นตอนแรกนี้ คือ การระบุลงไปให้ชัดเจนว่าต้องการจะเปลี่ยนแปลงหรือทำอะไรกับพฤติกรรมของคนในสังคม มีความจำเป็นอะไรจึงต้องเปลี่ยน ความชัดเจนนี้จะเกิดขึ้นหลังที่มีการทบทวน(reviews) ว่าอะไรคือสาเหตุของปัญหา เช่น หากต้องการรณรงค์ให้คนกรุงเทพฯแยกขยะ ต้องชี้ปัญหาเชิงพฤติกรรมที่ชัดเจนว่าคนกรุงเทพฯไม่มีพฤติกรรมแยกขยะ หรือมีพฤติกรรมทิ้งขยะทุกประเภทรวมกัน สาเหตุของปัญหาอาจเป็นเพราะคนกรุงเทพฯไม่มีทัศนคติเชิงบวกต่อการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย และดูแลสิ่งแวดล้อม ขาดความรู้ในการแยกขยะว่าต้องหรือควรจะทำอย่างไร อะไรคือขยะเปียกหรือขยะแห้ง

การทบทวนทำความเข้าใจกับสถานการณ์อาจทำอย่างเป็นระบบ ซึ่งต้องอาศัยกำลังคนและงบประมาณเพื่อให้ได้ผลที่ใกล้เคียงความเป็นจริงที่สุด ว่าปัญหาในเชิงพฤติกรรมคืออะไร มีปัจจัยอะไรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ มีสาเหตุมาจากอะไร การทำให้เกิดผลดังกล่าวจำเป็นต้องใช้วิธีการวิจัยที่เรียกว่า formative research โดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาที่เกี่ยวข้องกับปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากปัญหานั้นมีความสลับซับซ้อนและสัมพันธ์กับมิติต่างๆของชีวิตและสังคม

2. ขั้นพิจารณาปัญหาในทางจริยธรรม

การรณรงค์ถูกออกแบบขึ้นมาเพื่อใช้จัดการ(manipulate) กับพฤติกรรมของมนุษย์ ให้ทำหรือแสดงพฤติกรรมที่นักรณรงค์ต้องการ หรือตามที่วัตถุประสงค์ของการรณรงค์ตั้งไว้ ธรรมชาติของการรณรงค์จึงเป็นการสร้างแรงกดดันให้เกิดความขัดแย้งในแง่ความสนใจ (clash of interests) ที่ต่างกันระหว่างนักรณรงค์กับกลุ่มเป้าหมายของการรณรงค์ เช่น นักรณรงค์สนใจสุขภาพปอดของคนที่สูบบุหรี่และคนใกล้ชิด ในขณะที่คนสูบบุหรี่สนใจรสชาติของบุหรี่มากกว่าที่จะสนใจปอดของตัวเอง หรือของคนใกล้ชิดเหมือนนักรณรงค์ นักรณรงค์จึงพึงระลึกถึงความขัดแย้งดังกล่าวเอาไว้เสมอว่า การที่นักรณรงค์พยายามออกแบบแผนงานรณรงค์แต่ละชิ้นด้วยเจตนาดี(goodwill) เพื่อรักษาผลประโยชน์ของส่วนร่วม (เช่นบรรทัดฐานทางศีลธรรม ข้อที่ว่าด้วยการไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น) นั่นเป็นการกระทำที่สังคมส่วนใหญ่ยอมรับ ถึงแม้ว่าจะต้อง “ขัดใจ” “ขัดขวางความต้องการ” คนจำนวนหนึ่งอยู่บ้างก็ตาม

3. ขั้นวางผังความคิดของกลุ่มเป้าหมาย

ในขั้นนี้ผู้วางแผนออกแบบการรณรงค์จะสวมหมวกนักจิตวิทยา โดยเฉพาะสาขาที่ศึกษาบุคลิกภาพและความรู้สึกนึกคิด(cognitive and personality psychologist hats) เพื่ออธิบายความคิด(thoughts) ความรู้สึก(feelings) และการกระทำ(action) ของกลุ่มเป้าหมายในขณะที่กำลังแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ตามนิยมของผู้ออกแบบการรณรงค์ ผู้วางแผนการรณรงค์อาจใช้เทคนิคการวิเคราะห์ทางจิตวิทยา และกระบวนการวาดผังทางความคิดที่เป็นระบบแบบอื่นๆ เพื่อเข้าใจความคิดและสภาพจิตใจ (mental states) ที่เป็นตัวแปรนำไปสู่พฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลเป้าหมาย รวมทั้งเพื่อกำหนดโครงสร้างที่เป็นปัญหาทางความคิดลักษณะใหม่ที่จะนำไปใช้เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่สร้างปัญหาไปสู่ทิศทางที่ไม่เป็นปัญหา

4. ขั้นวางแผน (Themes) รณรงค์

ในขั้นนี้ผู้วางแผนออกแบบการรณรงค์อาศัยข้อมูลจากขั้นที่1 และขั้นที่3 ในด้านสถานการณ์และจิตวิทยา (situational and psychological factors) ซึ่งเป็นตัวการให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เพื่อใช้ในการวางแผนเป็นหลักสำหรับการออกแบบกิจกรรมการสื่อสารในขั้นละเอียดต่อไป

การวางแกนในขั้นตอนนี้ขึ้นอยู่กับกระบวนทัศน์ในการมองปัญหา (ทั้งในเชิงสถานการณ์และผังความคิดของกลุ่มเป้าหมาย) ผู้วางแผนจะมีทางเลือกในการกำหนดเกณฑ์รณรงค์ 3 ทางหลัก คือ ให้ความรู้ ปรับทัศนคติ และเปลี่ยนพฤติกรรม การเลือกแกนทางใดทางหนึ่งควรคำนึงถึงหลักการด้านงบประมาณ กำลังคน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นจริงเกี่ยวกับผังทางความคิดของกลุ่มเป้าหมายเป็นสำคัญ เช่น หากพบว่าการที่กลุ่มเป้าหมายไม่แยกขยะ เพราะไม่มีความรู้เรื่องความแตกต่างของประเภทขยะ การรณรงค์ควรวางแกนไว้ที่การให้ความรู้เรื่องประเภทขยะเท่านั้น แต่หากพบว่ากลุ่มเป้าหมายรู้ว่าขยะเปียกขยะแห้งแตกต่างกันอย่างไร แต่ยังแสดงพฤติกรรมทิ้งขยะทุกประเภทปนกันอยู่ ทั้งนี้เพราะนิสัยมักง่าย ผู้ว่างแผนรณรงค์ก็ควรจะวางแกนไว้ที่ขั้นการเปลี่ยนทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ

5. ขั้นออกแบบกิจกรรมการสื่อสาร

ขั้นตอนนี้เกี่ยวกับการใช้ผู้สื่อสาร (source) การผลิตเนื้อหาสาร (message production) และการเลือกช่องทางการสื่อสารซึ่งเป็น “input” ในกระบวนการรณรงค์

ในขั้นนี้บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผนและการใช้สื่อที่รู้จักวิถีชีวิต (lifestyle) ของผู้รับสารเป้าหมายเป็นอย่างดี ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิต เนื้อหาสื่อที่รู้ว่าจะออกแบบสารอย่างไรจึงจะ “โดนใจ” (impinge) ผู้รับสาร รวมทั้งนักจิตวิทยาการสื่อสารที่เข้าใจผังความคิดและแกนของการรณรงค์ที่สอดคล้อง “ถูกฝาถูกตัว”

6. ประเมินผลการรณรงค์

การประเมินผลถือเป็นสิ่งสำคัญที่ควรปลูกฝังให้นักรณรงค์ยึดเป็นแนวทางปฏิบัติ เพราะการประเมินจะช่วยให้นักรณรงค์ในวงวิชาชีพ และผู้ศึกษาเกี่ยวกับการรณรงค์ในวงวิชาการ ได้เรียนรู้ว่าอะไรได้ผล อะไรไม่ได้ผล เพราะอะไร ทั้งนี้เพื่อการนำไปใช้วางแผนในคราวต่อไป การประเมินผล อาจแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

6.1 การประเมินติดตามผลระหว่างโครงการ (monitoring)

ในแต่ละขั้นตอนของการวางแผนออกแบบและปฏิบัติการรณรงค์ ผู้บริหารโครงการรณรงค์ควรจัดให้มีการติดตามประเมินผลควบคู่ไปกับการปรับแผนให้สอดคล้องกับผลจากการประเมิน การประเมินลักษณะนี้อาจทำอย่างไม่เป็นทางการได้

การติดตามผลระหว่างโครงการที่สำคัญอย่างขาดไม่ได้ คือ การทดลองใช้สื่อที่ออกแบบและผลิตไว้แล้วกับผู้รับสารเป้าหมายเป็นตัวแทนจำนวนหนึ่ง วิธีการประเมินนี้เรียกว่าการทำ “pilot testing” เพื่อค้นหาข้อดีและข้อบกพร่องของตัวสื่อและช่องทางการใช้สื่อ เพื่อปรับปรุงให้เกิดประสิทธิผลกับการใช้งานกับกลุ่มเป้าหมายจริง ซึ่งมีขนาดใหญ่กว่าต่อไป การทำ “pilot testing” จะมีประโยชน์ในแง่การใช้ทรัพยากรที่คุ้มค่าและป้องกันความเสี่ยงจากความเสียหายที่อาจเกิดจากการออกแบบสื่อและสารผิดพลาด

นอกจากนี้หลังจากที่ได้มีการ “ปล่อย”(launch) สื่อต่างๆออกไปเป็นระยะๆตามแผนที่วางไว้แล้ว ผู้บริหารการรณรงค์ควรติดตามผลกระทบ (impacts) เป็นระยะเช่นเดียวกันว่าสื่อเหล่านั้นก่อให้เกิดผลกระทบตามความคาดหวัง (intended effects) หรือไม่ หรือหากเกิดผลกระทบในทางลบ (unintended effects) หรือผลข้างเคียง (side-effects) ผู้รับผิดชอบรณรงค์จะได้ปรับปรุงแก้ไขสื่อและเนื้อหาสารได้ทัน ก่อนโครงการจะสิ้นสุดลง

6.2 การประเมินประสิทธิผล (efficiency evaluation)

หมายถึง การประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายภายหลังจากที่โครงการรณรงค์ด้วยสื่อประเภทต่างๆสิ้นสุดลง การวัดผลกระทบนั้นสามารถวัดได้โดยตรงกับกลุ่มผู้รับสารเป้าหมายที่ได้รับ “input” จากการสื่อสาร ว่ามีการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมตามที่โครงการรณรงค์ได้คาดหวังตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยนัยนี้หากการตั้งวัตถุประสงค์ทำอย่างชัดเจนและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ (realistic and specific) เช่น กลุ่มแม่บ้านในกรุงเทพฯจะรู้จักวิธีการจำแนกประเภทขยะอย่างถูกต้องเพิ่มขึ้นร้อยละ 80 การวัดประสิทธิผลก็จะทำได้ไม่ยาก แต่หากการตั้งวัตถุประสงค์/เป้าหมายคลุมเครือ และเป็นอุดมคติมากเกินไป เช่น ประชาชนทั่วไปจะใช้ถุงยางอนามัยขณะมีเพศสัมพันธ์ 100% การวัดประสิทธิผลก็อาจจะทำไม่ได้เลย

6.3 การประเมินประสิทธิภาพ (effectiveness evaluation)

ทางออกของการประเมินประสิทธิผล คือ การประเมินประสิทธิภาพของการรณรงค์ การประเมินลักษณะนี้จำเป็นต้องอาศัยมาตรฐานทางวิชาการและวิชาชีพที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปในวงวิชาการและวิชาชีพแล้วว่า “ดี” (intuitive standard) หากออกแบบและใช้แล้วน่าจะได้ผล ทั้งนี้ตามแนวทางที่มาตรฐานดังกล่าวกำหนด เช่น การประเมินประสิทธิภาพการวางแผนการรณรงค์โดยพิจารณาวิธีการศึกษาสถานการณ์และกลุ่มเป้าหมายว่า ทำอย่างเป็นระบบขั้นตอน โดยอาศัยความรู้จากกระบวนการและเทคนิควิธีวิจัยที่ถูกต้องหรือไม่ การออกแบบเนื้อหาสารและการเลือกสื่อ กระทำโดยผู้เชี่ยวชาญด้านใดบ้าง มีผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาการสื่อสาร นักมานุษยวิทยา สังคมวิทยา ที่มีความรู้เฉพาะเรื่องนั้นเป็นพิเศษ เข้ามาช่วยพิจารณาตรวจสอบหรือไม่ อย่างไร ก่อนที่จะมีการปล่อยสื่อและการรณรงค์ออกไปสู่กลุ่มเป้าหมายนั้น มีการทำ “pilot testing” หรือไม่อย่างไร เป็นต้น

การประเมินประสิทธิภาพจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นใจสำหรับคนทำงานรณรงค์ว่าแผนงานที่ได้ทำลงไปวางอยู่บนมาตรฐานที่เหมาะสม และมีแนวโน้มว่าการรณรงค์จะได้ผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

6.4 การประเมินความคุ้มค่า (cost-effectiveness evaluation)

การประเมินลักษณะสุดท้ายที่ผู้ออกแบบวางแผนรณรงค์ควรตระหนักและจำทำ คือ การประเมินความคุ้มค่าของต้นทุนที่ลงไปเมื่อเทียบกับผลลัพธ์ที่ได้ว่าอยู่ในระดับยอมรับได้หรือไม่ ต้นทุนในที่นี้ หมายถึง งบประมาณค่าจ้างคนทำงาน รวมทั้งการผลิตและซื้อสื่อต่างๆเป็นหลัก การประเมินความคุ้มค่าทรัพยากรที่ใช้ไปถือเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับประเทศที่มีทรัพยากรจำกัด ซึ่งควรใช้ให้คุ้มค่าที่สุด นั่นคือ ก่อให้เกิดผลสูงสุด โดยเสียเงินทุนน้อยที่สุด

อย่างไรก็ตามการประเมินความคุ้มอาจเป็นไปได้ยาก หากประสิทธิผลของการรณรงค์ไม่อาจวัดได้ เพราะอุปสรรคจากการตั้งวัตถุประสงค์ที่ไม่เหมาะสม และการแข่งขันภายในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการแข่งขันของข้อมูลข่าวสารจากภายนอกที่ควบคุมไม่ได้

เทคนิคการรณรงค์

เทคนิคการรณรงค์ อาจใช้วิธีการสื่อสารได้ทั้ง 2 ลักษณะ คือ การโน้มน้าวใจ และการโฆษณาชวนเชื่อ ซึ่งมีความแตกต่างกันที่เป้าหมายของการสื่อสาร ว่าทำเพื่อประโยชน์ของผู้ส่งสารหรือเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของผู้รับสาร ซึ่ง โรเจอร์ บราวน์ นักจิตวิทยา ได้อธิบายถึง ปัญหาในการนิยามความแตกต่างระหว่างการโฆษณาชวนเชื่อกับการโน้มน้าวใจ (Severin, W.J. and Tankard, J.R., J.W., 2001, p.109-110) โดยนิยามความหมายของการโน้มน้าวใจว่า หมายถึง การออกแบบระบบสัญลักษณ์บางอย่างมาเพื่อชี้นำการกระทำของบุคคล อีกทั้งยังชี้ให้เห็นว่า การโน้ม

น้าวใจเป็นผลต่อยอดไปสู่การโฆษณาชวนเชื่อ เมื่อพฤติกรรมตอบสนองต่อการถูกโน้มน้าวใจนั้นเป็นไปตามเป้าหมายของผู้ที่ชี้ชวน อย่างไรก็ตามไม่สามารถชี้ชัดได้ว่า การโน้มน้าวใจนั้นเป็นสิ่งเดียวกับการโฆษณาชวนเชื่อ ซึ่งเป็นสิ่งที่บางคนที่เข้าใจผิดกันไปเอง ด้วยเทคนิควิธีการที่ทำให้เห็นว่ามีความเชื่อมโยงกันของการโน้มน้าวใจและการโฆษณาชวนเชื่อ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ชี้ชวน โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงว่าผู้รับจะได้รับประโยชน์เหล่านั้นด้วยหรือไม่ ซึ่งพฤติกรรมและเนื้อหาสาระที่สื่อสารออกมานั้นย่อมเรียกได้ว่าเป็น “การโฆษณาชวนเชื่อ”

ทั้งนี้จากนิยามของลาสเวลล์ และของบราวน์ สรุปได้ว่า การโฆษณาชวนเชื่อนั้นเป็นมากกว่าการโฆษณา ที่ไม่ได้มีเป้าหมายให้ผู้บริโภคได้รับสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ แต่มุ่งเน้นผลกำไรซึ่งเจ้าของกิจการจะได้รับเป็นสำคัญ อีกทั้งยังเป็นมากกว่านโยบายทางการเมืองการปกครอง ซึ่งไม่ได้มุ่งเน้นที่ผู้บริโภคแต่ตั้งเป้าไปยังคู่แข่งในการเลือกตั้งเป็นสำคัญ และเป็นมากกว่าการสร้างสัมพันธภาพทางสังคม ที่ไม่ได้มุ่งเน้นสัมฤทธิ์ผลกับผู้บริโภค แต่ให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาสาธารณชนเป็นหลัก ทั้งนี้ลาสเวลล์ได้ระบุวัตถุประสงค์หลักของการโฆษณาชวนเชื่อว่า มีทั้งหมด 4 ประการ ประกอบด้วย

1. เพื่อสร้างความรู้สึกเกลียดชังสำหรับต่อต้านบุคคลที่เป็นศรัตรู
2. เพื่อรักษาสัมพันธภาพกับกัลยาณมิตร
3. เพื่อรักษาความเป็นมิตรภาพและความเป็นกลางให้คงอยู่
4. เพื่อให้ศรัตรูหมดสิ้นกำลังใจ

จะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ทั้งหมดในข้างต้นเป็นไปเพื่อหวังสัมฤทธิ์ผลในยามเกิดศึกสงคราม แต่ไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับการโฆษณาหรือในสภาวะปกติทั่วไป

จากการประมวลแนวคิดเกี่ยวกับการรณรงค์ สามารถนำมาวิเคราะห์บทบาทการเป็นนักรณรงค์การสื่อสารทางการเมืองของ “กำนันสุเทพ” ในด้านต่างๆได้อย่างชัดเจน เช่น กระบวนการสื่อสารที่มีแบบแผน การใช้สื่อต่างๆ ภายในระยะเวลาที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการออกแบบสื่อเนื้อหาสาระที่จะบรรลุให้มีความรู้ ความสนใจ และความตระหนัก นำไปสู่การโน้มน้าวใจ ซึ่งรวมถึงการใช้สื่อ กิจกรรม และเทคนิคต่างๆ เพื่อให้ผู้ชุมนุมเห็นคล้อยตามการรณรงค์ อีกทั้งยังสามารถนำมาวิเคราะห์เป้าหมายการรณรงค์ของ “กำนันสุเทพ” ว่าทำการสื่อสารเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมหรือไม่ เป็นต้น

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์

Blumer and McQuail (1969) ศึกษาเรื่อง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั่วไป (Political Campaign) ในประเทศอังกฤษ เมื่อ ค.ศ. 1964 พบว่า ประชาชนได้ดูรายการโทรทัศน์ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการรณรงค์หาเสียง มีผู้ดูกลุ่มหนึ่งตอบคำถามว่า ดูรายการรณรงค์หาเสียงเพื่อดูว่าพรรค

การเมืองต่างๆนั้น ถ้าได้เป็นรัฐบาลจะทำอะไรบ้าง ฯลฯ ซึ่งผลจากการศึกษาครั้งนี้แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการ (need) ของประชาชนกับพฤติกรรมการรับข่าวสาร

นคร แสงทอง (2548) ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการรณรงค์ผ่านสื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการ “ดื่มไม่ขับ” พบว่า กลุ่มผู้ส่งสารมีการแบ่งช่วงเวลาทำงานออกเป็น 2 ช่วง โดยช่วงแรกเป็นช่วงของการกำหนดนโยบายของโครงการ ซึ่งถูกกำหนดโดยผู้บริหารขององค์กร ใช้เป็นแนวทางการทำงานในภาคปฏิบัติ ช่วงที่สองเป็นช่วงวางแผนประชาสัมพันธ์ ซึ่งดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ นักวิชาการ นักวิชาชีพด้านการสื่อสาร โครงการนี้ถือได้ว่าเป็นการทำงานร่วมกันเป็นทีม ซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันระหว่างสายงานต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น

ในเรื่องของการวางรูปแบบการรณรงค์ผ่านสื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ เนื้อหาภาพยนตร์โฆษณาของโครงการต้องการที่จะเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและโน้มน้าวใจผู้รับสาร อีกทั้งผลักดันโครงการให้ประชาชนรับรู้และหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการที่จะไม่ขับรถหลังจากที่ดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์

เนติพรรณ ศรีมาจันทร์ (2552) ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพของการรณรงค์ในโครงการ DNA (Drink No Alcohol) สายพันธุ์ใหม่ไร้แอลกอฮอล์ พบว่า ประสิทธิภาพด้านองค์กรและเครือข่ายของทั้ง 3 องค์กร มีประสิทธิภาพในระดับที่ดี การประสานงานระหว่างองค์กรมีการเอื้อกันในด้านการดำเนินงาน ซึ่งทุกองค์กรจะมีหน้าที่หลักและมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่แตกต่างกัน

ประสิทธิภาพด้านการออกแบบสาร พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ชอบสื่อนิตยสารมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ โปสการ์ดล้อเลียนโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และน้อยที่สุด ได้แก่ สื่อเว็บไซต์

ประสิทธิภาพด้านรูปแบบการใช้สื่อ พบว่า การใช้สื่อกิจกรรมมีประสิทธิภาพมากที่สุด รองลงมา คือ สื่อบุคคล

นอกจากนี้ผลการวิจัยด้านพฤติกรรมของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ นักเรียนชมรม DNA Club นักเรียนชายหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และนักเรียนชายหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เกิดการรับรู้ในเรื่องแอลกอฮอล์มากขึ้น แต่ยังไม่ถึงขั้นเปลี่ยนแปลงระดับพฤติกรรม แต่ถ้าจะให้มีการเปลี่ยนแปลงในระดับพฤติกรรมน่าจะต้องใช้เวลาและได้ซึมซับในเรื่องของ แอลกอฮอล์จากการรณรงค์อย่างต่อเนื่องให้มากขึ้น

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์ ทำให้เห็นองค์ประกอบ แบบแผน และพลังของการสื่อสารผ่านการรณรงค์ ซึ่งสามารถนำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์แบบแผน และกลยุทธ์การรณรงค์ของ “กำนันสุเทพ” ในฐานะนักรณรงค์การสื่อสารทางการเมือง ให้มีความชัดเจนได้มากขึ้น

2.3 ทฤษฎีสัญญะวิทยา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 ทฤษฎีสัญญะวิทยา

กาญจนา แก้วเทพ (2547, น.105-108) อธิบายว่า ทฤษฎีสัญญะวิทยา (Semiology) เป็นทฤษฎีที่ให้คำอธิบายเกี่ยวกับคำว่า สัญญะ ซึ่งสัญญะ (sign) หมายถึง สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้มีความหมาย(meaning) แทนของจริง โดยตัวจริง (object) ในตัวบท (text) และในบริบท (context) สิ่งที่นำมาเป็นสัญญะนั้น อาจเป็นวัตถุสิ่งของ รูปภาพ หรืออื่น ๆ แต่สัญญะที่เป็นที่รู้จักมากที่สุด คือ ภาษา (language)

แนวคิดเกี่ยวกับ “สัญญะวิทยา” เริ่มต้นที่ De Saussure นักภาษาศาสตร์ชาวสวิส และC. Peirce นักภาษาศาสตร์ชาวอเมริกัน De Saussure กล่าวว่า นอกเหนือจากภาษาแล้วยังมีระบบสัญญะรูปแบบอื่นๆ ที่สามารถแสดงความหมายและความคิดของผู้ส่งสารได้ เช่น สัญญาณทหาร สัญญาณจราจร เป็นต้น ทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถสื่อความหมายได้ล้วนถือเป็นสัญญะ

C. Peirce กล่าวว่า สัญญะ (sign) หนึ่ง ๆ จะมีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นตัวหมาย (signifier) และตัวหมายถึง (signified) เช่น เมื่อเรายกมือขึ้นพนมมือระหว่างอก (Signifier) ก็จะมีความหมายถึงการแสดงความเคารพ (Signified)

นอกจากนี้ C. Peirce ได้เสนออีกว่า ระยะห่างระหว่าง ตัวหมาย และ ตัวหมายถึง มีสัญญะ อีก 3 ประเภท เกิดขึ้น คือ

1. Icon หมายถึง สัญญะซึ่งเป็นตัวแทนที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกับสิ่งที่หมายถึง
2. Index หมายถึง สัญญะที่มีความเกี่ยวพันโดยตรงกับสิ่งที่อ้างอิงถึง เช่น ควันไฟ
3. Symbol หมายถึง สัญญะที่ให้ความหมายซึ่งคนในบริบทหนึ่ง ๆ จะเข้าใจร่วมกันได้

ตารางที่ 2.1 แสดงประเภทของ สัญญะ ตามทัศนะของ C. Peirce

ประเภทสัญญะ /เกณฑ์พิจารณา	Icon	index	symbol
ความสัมพันธ์	มีความคล้ายคลึงกัน	มีความเชื่อมโยงแบบเหตุผล (Causal Connection)	ความเชื่อมโยงเกิดจากข้อตกลง(Convention)
ตัวอย่าง	ภาพถ่ายอนุสาวรีย์ / รูปปั้น	ควันไฟ / อาการของโรค	คำ / ตัวเลข / ชวเลข
กระบวนการถอดความหมาย	มองเห็นได้	ต้องคิดหาเหตุผล	ต้องเรียนรู้

ที่มา: กาญจนา แก้วเทพ (2547, น. 108)

การที่จะเปลี่ยนการใช้สัญญะจาก Icon มาเป็น index หรือ symbol ได้นั้น ต้องมีเงื่อนไขว่าภายในบริบทสังคมนั้น จะต้องมีการรับรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะเปลี่ยนด้วย

2.3.1.1 แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีสัญญะวิทยา (Basic Concept) ประกอบด้วย

1. สัญญะ (sign) สัญญะ คือ สิ่งที่มีความหมายมากกว่าตัวของมันเอง แต่จะต้องอยู่ในบริบทหรือสถานการณ์จำเพาะหนึ่ง ๆ เช่น แหวน ตามปกติ แหวน หมายถึง เครื่องประดับชิ้นหนึ่งที่ต้องใส่ที่นิ้ว แต่ถ้าเป็นแหวนที่ผู้ชายมอบให้ผู้หญิงในงานแต่งงาน แหวนย่อมหมายถึง เครื่องผูกพันชีวิตของคน 2 คน

สัญญะจะประกอบด้วย ของจริง (reference) ตัวหมาย (signifier) และตัวหมายถึง (signified) เช่น เมื่อมีภาพขวดตั้งอยู่ ขวดคือของจริง แต่ละวัฒนธรรม ก็สร้างสัญญะของขวดขึ้นมาเป็นทั้งเสียงและภาพ เช่น วัฒนธรรมไทยจะเรียก ขวด ว่าขวด ขณะที่วัฒนธรรมของชาวอเมริกันจะเรียกขวดว่า Bottle แต่เมื่อคนได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้สัญญะแล้ว เมื่อกล่าวถึงสัญญะ ขวด คนก็จะสามารถสร้างจินตภาพขวดได้ โดยไม่ต้องเห็นของจริง ซึ่งเรียกว่า ภาพในความคิด (concept) องค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนของสัญญะนี้มีความสัมพันธ์กัน ดังนี้

1.1 ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นอย่างไม่มีกฎเกณฑ์ (Arbitrary) เป็นความสัมพันธ์ที่ถูกสร้างขึ้นอย่างไม่มีกฎเกณฑ์ใด ๆ

1.2 ความสัมพันธ์ที่ไม่ได้เกิดตามธรรมชาติ (Unnatural) เป็นความสัมพันธ์ที่ต้องเรียนรู้เอง เพราะเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ได้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

1.3 ความสัมพันธ์ที่ไม่ได้เกิดจากมูลเหตุจูงใจ (Unmotivated) เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ได้เกิดจากมูลเหตุจูงใจใด ๆ เป็นพิเศษ

2. ความสัมพันธ์ (Relation)

แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องของความหมายในแง่ของข้อเท็จจริงที่ว่าไม่มีอะไรมีความหมายในตัวเอง และไม่ใช่ตัวเนื้อหาที่กำหนดความหมาย แต่ทว่าสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นจะมีความหมายต่อเมื่อนำไปสัมพันธ์กับอีกระบบหนึ่ง คู่ของความสัมพันธ์ที่สัญญะวิทยาให้ความสนใจคือ ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวบท (text) กับ บริบท (context) ซึ่งหมายถึงสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัวบท นั่นหมายถึง ตัวบทหนึ่ง ๆ จะมีความหมายเช่นไรขึ้นอยู่กับบริบทด้วย ดังนั้นหากบริบทเปลี่ยนไป แม้ตัวบทจะเป็นตัวเดิม แต่ความหมายก็อาจจะเปลี่ยนไปด้วย

3. ลักษณะส่วนตัว/ส่วนรวมของสัญญะ (Private/Public)

สัญญะทุกอย่างจะต้องประกอบด้วยมิติ 2 มิติเสมอ นั่นคือ มิติที่เป็นส่วนรวมเรียกว่า Language และมิติที่เป็นส่วนตัวเรียกว่า Speech เช่น การที่ภาษาไทยมีพยัญชนะ 44 ตัวนั้น เรียกว่า Language แต่เมื่อนำพยัญชนะทั้ง 44 ตัวนี้ มารวมเป็นคำ หรือเป็นประโยค จะต้องมีไวยากรณ์เป็นตัวควบคุมอยู่

เสมอ ซึ่งไวยากรณ์ ก็คือ Speech แต่ละภาษาก็จะมีไวยากรณ์ของตัวเอง หรือมีลีลาเป็นของตัวเอง ดังนั้นเมื่อต้องการจะศึกษาแบบแผนรวมของสัญญะใด ก็จะต้องศึกษาลีลา หรือ สัญญะนั้นนั่นเอง

4. รหัส (Code)

รหัส หมายถึง แบบแผนของการนำเอาสัญญะย่อย ๆ มาสัมพันธ์กัน เป็นโครงสร้างที่จะต้องนึกถึงเมื่อจะตีความสัญญะที่ได้รับรู้มา เมื่อเราพบเห็นสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น อาหาร นักสัญญะวิทยาจะต้องวิเคราะห์ว่ามีรหัสอะไรบ้างควบคุมสัญญะอยู่ โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

4.1 กฎของการแยกออกไป ตามหลัก Binary Opposition คือ แยกสิ่งตรงข้าม ต้องหาว่ามีอะไรบ้างที่เป็นอาหารและอะไรที่ไม่ใช่ แต่ทั้งนี้ ทั้งนั้นคำตอบที่จะตอบว่าอะไรใช่หรือไม่ใช่อาหารย่อมขึ้นอยู่กับรหัสของแต่ละคนด้วย

4.2 การแยกแยะเป็นส่วนย่อย เช่น แบ่งอาหารไทยเป็น ข้าวเปล่า แกงจืด น้ำพริก

4.3 กฎของการเชื่อมโยง ทำได้โดยการวิเคราะห์ ชุดของรหัสแต่ละชุดใช้หน่วยย่อยอะไรมาเชื่อมโยงกันบ้าง และอะไรไม่ควรนำมาเชื่อมโยง เช่น ไม่ควรนำเนื้อสัน เข้ามารวมกับน้ำพริกปลาทู ซึ่งอย่างไรก็ตามความเข้มงวดในกฎของการเชื่อมโยงนี้ ก็ต้องขึ้นอยู่กับรหัสของแต่ละคนด้วย

4.4 การวิเคราะห์หน้าที่ต่าง ๆของรหัส เช่น ข้าวตังหน้าตั้ง มีหน้าที่เป็นของว่าง

2.3.1.2 วิธีการวิเคราะห์สัญญะวิทยา แบ่งออกเป็น 3 วิธีหลัก ๆ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความหมายโดยอรรถ และการวิเคราะห์ความหมายโดยนัย

1.1 การวิเคราะห์ความหมายโดยอรรถ (Denotative meaning) คือ คำ ๆ หนึ่ง หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะมีความหมาย เป็นความหมายที่เข้าใจกันตามตัวอักษร หรือเป็นความหมายประจำตัวที่ทุกคนในสังคมนั้นจะรับรู้ และเข้าใจได้ตรงกัน เมื่ออ้างถึงโดยปราศจากการประเมินค่า สิ่งนี้เป็นความหมายระดับผิว หรือเรียกว่า ความหมายตรง (Denotation) ซึ่งเป็นความหมายที่คนส่วนใหญ่เข้าใจ เช่น แว่นตา ความหมายโดยอรรถคือ วัตถุที่ช่วยในการมองเห็น หรือ กุหลาบ คือ ดอกไม้ที่มีกลิ่นหอม และมีความสวยงาม เป็นต้น

1.2 การวิเคราะห์ความหมายโดยนัย (Connotative meaning) ได้แก่ ความหมายโดยอ้อม ที่เกิดขึ้นจากบริบททางสังคม วัฒนธรรม ค่านิยม อคติ ความรู้สึกและประสบการณ์ของแต่ละบุคคลเป็นหลัก สังเกตได้ว่า คำ ประโยค หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดอันเดียวกัน แต่ละบุคคลอาจให้ความหมายแตกต่างกันไป และสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ต่าง ๆ อีก

ด้วย เช่น แว่นตาเมื่อวางอยู่บนตะกร้าไหมพรม ก็จะมีความหมายถึง คนชรา ส่วนดอกกุหลาบ มีความหมายโดยนัย คือความรัก

2. การวิเคราะห์แบบ Paradigmatic/syntagmatic

2.1 การวิเคราะห์แบบ Diachronic/Syntagmatic เป็นการวิเคราะห์ที่เน้นเรื่องลำดับเวลาถ้าสลับขั้นตอนความหมายอาจเปลี่ยนไป เช่น ลำดับของภาพยนตร์ เมื่อเปลี่ยนแปลงความหมายของเรื่องก็อาจเปลี่ยนไป

2.2 การวิเคราะห์แบบ Synchronic/Paradigmatic เป็นการวิเคราะห์โดยการหาแบบแผนที่ซ่อนเร้นแล้วสร้างความหมายใหม่ขึ้นมา เช่น การสร้างลักษณะของผู้ร้ายจากลักษณะที่ตรงกันข้ามกับคุณลักษณะของพระเอก

3. การวิเคราะห์แบบ Metaphor และ Metonymy

เนื่องจากมนุษย์มีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ หลาย ๆ ด้าน เช่น พื้นฐานความคิด การเลี้ยงดู วัฒนธรรม สังคม อารมณ์ และความคิด ดังนั้นการศึกษาการสร้างความหมายนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญในการจะช่วยให้เข้าใจวิธีการวิเคราะห์สัญญะต่าง ๆ และการกำหนดจิตใจ เพื่อป้องกันการเข้าใจผิด โดยกลวิธีการแสดงนัยแห่งความหมายมีหลายทาง อันได้แก่ สัญลักษณ์ (Symbol อุปลักษณ์ (Metaphor) Metonymy และตัวบ่งชี้ (Index)

3.1 อุปมา (Metaphor) เป็นการถ่ายทอดความหมายโดยการนำสัญญะ 2 สัญญะที่มีความคล้ายคลึงกันมาเปรียบเทียบกัน ในลักษณะของอุปมาอุปไมย การเปรียบแบบนี้จะต้องใช้จินตนาการเป็นสำคัญในการหาลักษณะร่วม (association) ของสิ่งสองสิ่ง ซึ่งสิ่งแรกเป็นสิ่งที่คนทั่วไปรู้จักความหมายดีอยู่แล้ว มาคู่กับตัวที่สองที่คนยังไม่รู้จักดี อาศัยความหมายของตัวแรกคนก็จะรู้จักความหมายของตัวที่สองมากขึ้น ในภาษาไทย จะมีคำที่บอกถึงการนำมาเปรียบเทียบ เช่น เสมือน ประดุจ ฯลฯ ภาษาอุปมามีหน้าที่สำคัญคือ ช่วยสร้างภาพพจน์หรือทำให้เกิดภาพในจิตแก่ผู้อ่านกว้างกว่าภาษาบอก ข้อเท็จจริงและภาษาของความเชื่อ เพราะภาษาชนิดชี้แนะความหมายเพียงนัย ผู้อ่านต้องใช้มโนทัศน์หรือจินตนาการของตนเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ เป็นการท้าทาย หรือยั่วยุให้ผู้อ่านคาดคะเน หรือเดาความหมายของผู้เขียนด้วยความตั้งใจ นอกจากนั้นภาษาอุปมายังช่วยกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ ด้วย เช่น อารมณ์เขาแปรปรวนประดุจสายน้ำเชี่ยว หรือ ชายผู้นี้มีจิตใจแข็งแกร่งประดุจเพชร เป็นต้น

3.2 นามนัย (Metonymy) เป็นการถ่ายทอดความหมายโดยการนำเอาส่วนย่อย ๆของสัญญะมาแทนความหมายของส่วนรวมทั้งหมด ซึ่งนำมาใช้ทำให้ความหมายของความเป็นตัวแทนกับความจริงเกิดความสัมพันธ์เป็นสิ่งเดียวกัน โดยการเชื่อมโยง อิงจากความจริงที่มีทั้งหมดในสถานการณ์ที่ต้องการกล่าวถึง วิธีนี้จะใช้ได้ดีต่อเมื่อผู้รับสารสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์

ระหว่างส่วนย่อยกับส่วนรวมได้ เช่น เสื้อเหลือง (กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย) และเสื้อแดง (กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ) เป็นต้น

จากการศึกษาทฤษฎีสัญญะวิทยา ทำให้ทราบถึง ความหมาย องค์ประกอบการเกิด และประเภทของสัญญะ ที่ล้วนเกิดขึ้นจากการประกอบสร้างความจริงทางสังคมจากความหมายที่ถูกกำหนดขึ้นอย่างเป็นระบบ เป็นไปตามวิถีชีวิตของสัญญะ ที่มีการเกิด เติบโต เปลี่ยนแปลง และสูญหาย ซึ่งมีผลต่อการกำหนดความคิดและความเชื่อของผู้คนในสังคม จึงมีความจำเป็นอย่างมากในการนำมาใช้วิเคราะห์กรณีของ “กำนันสุเทพ” ซึ่งมีการนำสัญญะมาใช้ในการสื่อความหมายในด้านต่างๆ กระทั่งได้รับการยอมรับจากประชาชนจำนวนมากภายในเวลาอันรวดเร็ว จนมองข้ามภาพลักษณ์เดิมของ “กำนันสุเทพ” ขณะเป็นนักการเมือง

2.3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีสัญญะวิทยา

วจี เรืองพรวิสุทธิ์ (2550) ศึกษาเรื่อง การบริโภคสัญญะในการท่องเที่ยวของสังคมไทยร่วมสมัย พบว่า สัญญะมีบทบาทในการสร้างความหมายและคุณค่าให้แก่แหล่งท่องเที่ยวผ่านกรณีศึกษาทั้ง 4 แห่ง อันได้แก่ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ วัดพระธาตุดอยสุเทพ หมู่บ้านหัตถกรรมบ่อสร้าง-สันกำแพง และขันโตกศูนย์วัฒนธรรมเชียงใหม่ โดยสัญญะปรากฏตัวอยู่ทั่วไปในการท่องเที่ยว และถูกนำไปใช้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการประกอบสร้างความหมาย เพื่อสร้างจุดเด่นและคุณค่าให้กับการท่องเที่ยวดังปรากฏในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นพื้นที่วิจัย

เมื่อพิจารณาร่วมกับผลวิเคราะห์ตรรกวิทยาการบริโภคจะพบว่า การบริโภคทางการท่องเที่ยวนั้นอ้างอิงกับตรรกวิทยาค่าสัญญะ ตรรกวิทยาเชิงหน้าที่ของการใช้ และตรรกวิทยาเชิงเศรษฐศาสตร์การแลกเปลี่ยน ตามลำดับ นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับคุณค่าเชิงสัญญะโดยเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอันดับต้นๆ ของการเลือกบริโภคทางการท่องเที่ยว ซึ่งเห็นได้ชัดที่สุดในกรณีของการเลือกสถานที่ท่องเที่ยว การถ่ายภาพ และการซื้อสินค้าที่ระลึก

การให้ความสำคัญคุณค่าเชิงสัญญะแสดงให้เห็นว่า การบริโภคของนักท่องเที่ยวนั้นเป็นไปโดยสอดคล้องกับความหมายและมายาคติที่ได้ถูกสถาปนาเอาไว้ กิจกรรมการท่องเที่ยวในสังคมร่วมสมัย จึงสะท้อนภาพของการบริโภคที่ให้ความสำคัญกับภาพตัวแทน ความหมาย และความแตกต่างที่เกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างสัญญะ

เพ็ญพักตร์ ศิริไตรรัตน์ (2554) ศึกษาเรื่อง การบริโภคสัญญะในนิตยสารสตรีหัวนอก พบว่า วัฒนธรรมการแต่งกายของผู้อ่านถูกประกอบสร้างความหมายขึ้นจากการการบริโภคสัญญะและความหมายในนิตยสารสตรีหัวนอกของผู้อ่าน ที่สร้างความหมายของแฟชั่นให้มีลักษณะเป็นแบบการสร้างภาพแบบฉบับตายตัว (Stereotype) กล่าวคือ นิตยสารผู้หญิงส่วนใหญ่มักจะมีเนื้อหาแฟชั่นบรรจุอยู่ทุกฉบับ และแฟชั่นที่ได้รับความนิยมนั้นมักจะเป็นแฟชั่นที่มาจากต่างประเทศ

ดังนั้น นิตยสารสตรีหัวนอก จึงให้ข้อมูลเกี่ยวกับแฟชั่นที่ทันสมัยได้เร็วและน่าเชื่อถือกว่านิตยสารไทย และเมื่อภาพแบบฉบับนี้ถูกผลิตซ้ำๆและต่อเนื่องเป็นเวลานานจนกลายเป็นมายาคติ (Myth)ที่นิตยสารหัวนอกมีบทบาทในการเป็นผู้กำหนดแนวทางแฟชั่น(Trend Setter) ให้กับกลุ่มผู้อ่าน นิตยสารได้เป็นตัวแทนของ “วัฒนธรรมเสมือนจริง”(Virtual Culture) นิตยสารได้สร้าง “ความเป็นพวกเรา” ขึ้นในความรู้สึกผู้อ่านกับกองบรรณาธิการ ที่มีใจ ความคิด และมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ความรู้สึกนี้ได้ถูกสร้างขึ้นมาให้ผู้อ่านรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับกองบรรณาธิการ ทำให้นิตยสารเป็นเครื่องมือการสื่อสารระหว่างกันของกลุ่มผู้หญิงต่างๆ เหล่านี้ทำให้ผู้อ่านยอมรับนิตยสารในฐานะเพื่อนที่ช่วยให้คำแนะนำเพื่อนที่ช่วยให้ความบันเทิง เพื่อนที่คอยปลอบใจ ให้กำลังใจ เพราะผู้อ่านต้องการที่จะรับรู้ว่าตนเองไม่ได้อยู่เพียงลำพัง นิตยสารได้มีส่วนช่วยให้ผู้อ่านจัดการกับปัญหาต่างๆ อย่างเพื่อนสนิทคนหนึ่งโดยผ่านทางเนื้อหาของนิตยสาร

จึงกล่าวได้ว่านิตยสารเป็นตัวแทนของ “สังคมเสมือนจริง” (Virtual Communities) ที่อยู่ในนิตยสารดังที่ Tracy Seneca (2008) กล่าวว่า นิตยสารในฐานะที่เป็นวัฒนธรรมเสมือนจริง ได้แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมที่สลับซับซ้อนในวัฒนธรรมระหว่างนิตยสารและผู้อ่าน ซึ่งได้พยายามที่จะบงการพฤติกรรมของผู้อ่านด้วยคำแนะนำผ่านทางเนื้อหาต่างๆ ซึ่งผู้อ่านได้ยอมรับอย่างไม่รู้เนื้อรู้ตัว เพราะนิตยสารได้มีความสัมพันธ์เชิงต่อรองกับผู้อ่านที่เป็นความสัมพันธ์อันหลากหลาย ได้แก่ การใส่ใจความต้องการของผู้อ่านเป็นหลัก โดยการให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมในการผลิตเนื้อหา และการให้คำแนะนำในเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมต่างๆให้กับผู้อ่าน

จึงสรุปได้ว่า สื่อมวลชนนอกจากจะสะท้อนภาพความเป็นจริงที่มีอยู่แล้ว สื่อมวลชนยังสร้างภาพแห่งความเป็นจริงของสังคม สร้างวัฒนธรรมขึ้นมาใหม่อีกด้วย ดั้งนั้น การที่สื่อมวลชนจะเลือกเสนอเนื้อหาอะไร และการให้ความหมายของสิ่งต่างๆก็เท่ากับเป็นการสร้างภาพความเป็นจริงนั้นๆ ให้กับสังคมด้วยเช่นเดียวกับภาพตัวแทนความเป็นผู้หญิงยุคใหม่ที่ถูกนำเสนอในนิตยสาร หากนิตยสารมีการคัดเลือกเสนอภาพความเป็นผู้หญิงยุคใหม่อย่างไร และมีการคัดเลือกการถ่ายทอดความหมายของการเป็นผู้หญิงยุคใหม่อย่างไร ก็อาจก่อให้เกิดการสร้างมติสาธารณชน และเป็นการตอกย้ำค่านิยม ทัศนคติ และพฤติกรรมต่างๆให้กับผู้หญิง

พงศ์กฤษฎิ์ พละเลิศ (2554) ศึกษาเรื่อง บทบาทการใช้สื่อพื้นบ้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนตลาดเก้าห้อง อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี พบว่า สื่อพื้นบ้านมีเนื้อหาที่เป็นคุณค่าความหมายเชิงสัญญะอยู่ 3 ประการ คือ ประการแรก ร่องรอยทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และตำนานที่สืบทอดกันมา ประการที่สอง คุณค่าวัฒนธรรมที่ไม่เปลี่ยนแปลง เช่น วิถีการผลิตแบบดั้งเดิม รวมทั้งสถาปัตยกรรมที่เก่าแก่ และประการสุดท้าย คือ

คุณค่าทางสังคม ได้แก่ ความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมไทย-จีน และการยึดถือจารีตประเพณีของสังคม เป็นแนวความคิดที่ซ่อนเร้นอยู่ในสื่อพื้นบ้าน

ส่วนรูปแบบการสื่อความหมายเชิงสัญญะ พบว่า สื่อพื้นบ้านมีลักษณะของการสื่อความหมายโดยนัยเป็นหลัก ซึ่งจะต้องอาศัยการตีความข้อมูลเชิงลึก ร่วมกับบริบททางสังคมมาทำความเข้าใจ จึงจะสามารถเข้าใจความหมายได้อย่างถ่องแท้ นอกจากนี้ยังมีการใช้องค์ประกอบของสัญญะย่อยๆ มาสร้างเป็นความหมายที่ต้องการจะสื่อสารด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ประเด็นที่น่าสนใจเพิ่มเติม ก็คือ คุณค่าความหมายต่างๆ ที่เกิดจากสัญญะของสื่อพื้นบ้านในชุมชนท้องถิ่นแห่งนี้ มีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับแนวความคิดทางด้านการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญเป็นอย่างมาก

ปานแพร เชาวน์ประยูร (2555) ศึกษาเรื่อง ปาย : การสร้างอัตลักษณ์และการให้ความหมายเชิงสัญญะทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว พบว่า การท่องเที่ยวอำเภอปาย มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ได้เริ่มมีการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเป็นจุดแวะพักของนักเดินทางไปจังหวัดแม่ฮ่องสอน จนกลายเป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยในแต่ละช่วงเวลานั้น อัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวปายได้ถูกสร้าง (Construct) รื้อสร้าง (Deconstruct) และผลิตซ้ำ (Reconstruct) จากชุมชน ผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยวและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ อัตลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นมานั้น ไม่ได้มีการยึดติดแต่เพียงว่าใครเป็นผู้สร้าง แต่การดำรงอยู่ของอัตลักษณ์ ถูกทำให้เลื่อนไหลและต่างใช้ร่วมกันระหว่างกลุ่มคน

แต่ละกลุ่มอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวปาย ประกอบด้วย 1) Utopia เป็น Utopia นครเมกกะของฝรั่งแบกเป้ 2) เมืองแห่งขุนเขา ป่าไม้และความหนาวเย็น 3) เมืองแห่งยาเสพติด ฝิ่น กัญชา 4) เมือง Artist สินค้า handmade 5) จิบกาแฟหอมกรุ่นต้องเมืองปาย 6) Pai in Love ปายโรแมนติก รักกันได้ตลอด 7) เมืองแห่งดนตรีเรคเก้ 8) ปาย “มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์” และ 9) Pai is nothing

สัญญะทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวปาย ได้ถูกสร้างขึ้นจากนักท่องเที่ยว ชุมน และผู้ประกอบการ โดยสัญญะทางวัฒนธรรมดังกล่าวได้ถูกสะท้อนผ่านอาหาร เครื่องแต่งกาย ของที่ระลึก สถาปัตยกรรม ความเชื่อ และเรื่องเล่า ตลอดจนกิจกรรมและงานประเพณี ซึ่งวัตถุประสงค์ในการให้ความหมายเชิงสัญญะทางวัฒนธรรมนั้น เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย เนื่องจากความหมายเชิงสัญญะทางวัฒนธรรมดังกล่าว สามารถเพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยว กระตุ้นให้เกิดความต้องการท่องเที่ยว อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของวัฒนธรรม ระบบความคิดและค่านิยมของชุมชน

ผลการจัดทำยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการประยุกต์อัตลักษณ์ และสร้างความหมายเชิงสัญญะ เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า วิสัยทัศน์

การพัฒนา คือ “พัฒนาการท่องเที่ยวปายให้ดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ภายใต้วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ของผู้คนที่หลากหลาย โดยมีระบบการจัดการที่เหมาะสม” และมีพันธกิจ 4 ประการ คือ 1) พัฒนาอำเภอปายให้เป็นอำเภอที่มีอัตลักษณ์ความเป็นปายภายใต้วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ของผู้คนที่หลากหลาย 2) เป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีระบบการจัดการที่ดี ภายใต้ศักยภาพของอำเภอปาย เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของอำเภอปายอย่างยั่งยืน 3) พัฒนาอำเภอปายให้เป็นเมืองที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย สามารถพัฒนาสู่แหล่งท่องเที่ยวระดับประเทศได้ และ 4) การพัฒนาการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวอำเภอปายบนพื้นฐานของอัตลักษณ์ปาย

และเพื่อให้บรรลุตามพันธกิจดังกล่าว ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา 5 ด้าน ประกอบด้วย 1)ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคเพื่อการท่องเที่ยว 2) ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสินค้าของที่ระลึก สินค้าชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว 3) ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน 4) ยุทธศาสตร์ในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว และ 5) ยุทธศาสตร์ในการสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ทางวัฒนธรรม

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สัญญะ ทั้งเรื่องการบริโภคสัญญะในการท่องเที่ยวของสังคมไทยร่วมสมัย การบริโภคสัญญะในนิตยสารสตรีหัวนอก บทบาทการใช้สื่อพื้นบ้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนตลาดเก้าห้อง อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี รวมถึงเรื่อง ปาย : การสร้างอัตลักษณ์และการให้ความหมายเชิงสัญญะทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว สะท้อนให้เห็น สิ่งประกอบสร้างความจริงตามความหมายที่ถูกกำหนดขึ้นอย่างเป็นระบบของสัญญะในบริบทต่างๆ ที่มีพลังอย่างมากต่อการกำหนดวิธีคิดและความเชื่อของผู้รับสาร ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์การใช้สัญญะในการสื่อสารของ “กำนันสุเทพ” ในฐานะนักรณรงค์การสื่อสารทางการเมือง ที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางจากสังคม โดยที่ไม่รู้สึกค้างคาใจกับภาพลักษณ์เดิมของการเป็นนักการเมือง ที่มีคดีทุจริตติดตัวในหลายโครงการได้เป็นอย่างดี

2.4 ทฤษฎีการโน้มน้าวใจ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 ทฤษฎีการโน้มน้าวใจ

การสื่อสารทุกครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารกับกลุ่มคน หรือมวลชน โดยหลักธรรมชาติของมนุษย์แล้ว มักทำการสื่อสารเพื่อมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของผู้รับสาร โดยมีจุดมุ่งหมายหลักของการสื่อสารในแต่ละครั้ง และใช้วิธีโน้มน้าวใจให้การสื่อสารประสบความสำเร็จ ผู้ฟังมีความเข้าใจ เกิดการคล้อยตาม หรือเห็นด้วยกับเรื่องที่ผู้ส่งสารต้องการจะสื่อสาร

ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายและลักษณะของ “การโน้มน้าวใจ ” ไว้ดังนี้ (อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท, 2549, น. 11-12)

Simons (1986) การโน้มน้าวใจ หมายถึง การสื่อสารของมนุษย์ที่สร้างขึ้นเพื่อให้มีอิทธิพลเหนือผู้อื่น โดยการเปลี่ยนความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติ

Andersen (1972) ให้นิยามไว้ว่า เป็นกระบวนการสื่อสารที่ผู้ส่งสารพยายามจะหาปฏิกิริยาตอบสนอง ที่เจาะจงเป็นไปตามที่ผู้ส่งสารต้องการจากผู้รับสาร

Bermbeck and Howell (1976) กล่าวถึง การโน้มน้าวใจไว้ว่า เป็นความพยายามอันแน่วแน่ที่จะเปลี่ยนความคิด การกระทำ โดยการควบคุมแรงผลักดันของมนุษย์ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า หรือ ความพยายามที่จะสร้างอิทธิพลเหนือผู้อื่น

การโน้มน้าวใจมีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้

1. ผู้โน้มน้าวใจตั้งใจที่จะมีอิทธิพลบางประการเหนือผู้ถูกโน้มน้าวใจ

2. โดยปกติผู้ถูกโน้มน้าวใจจะมีทางเลือกมากกว่าหนึ่งเสมอ และผู้ถูกโน้มน้าวใจจะพยายามชักจูงใจให้ผู้ถูกโน้มน้าวยอมรับทางเลือกที่ตนเสนอ

3. สิ่งที่ผู้โน้มน้าวต้องการ คือ การเปลี่ยนแปลง หรือการสร้างความคิดเห็น ทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อของผู้ถูกโน้มน้าวใจ ซึ่งจะส่งผลต่อปัจจัยอื่น ได้แก่ อารมณ์ และพฤติกรรม เป็นต้น

ดังนั้นการโน้มน้าวใจให้ประสบความสำเร็จ จะต้องอาศัยองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. มุมมองของผู้รับสาร

1.1 ความแตกต่างภายในผู้รับสาร ผู้ส่งสารแต่ละคนมีปัจจัยที่แตกต่างกัน ศักยภาพในการโน้มน้าวใจจึงต่างกัน อาทิ ความน่าเชื่อถือ อำนาจทางสังคม บทบาทในสังคม สัมพันธภาพกับผู้รับสาร และลักษณะทางประชากรด้านอื่นๆ เช่น เพศ อายุ อาชีพ

1.2 ความแตกต่างภายในสาร สารแต่ละชิ้นที่มี เนื้อหา หัวข้อสาร การพูด การเขียน ลักษณะการเรียบเรียง ข้อโต้แย้ง ภาษา รวมถึงท่วงทำนองลีลาแตกต่างกัน มีผลต่อการโน้มน้าวใจที่แตกต่าง

1.3 ความแตกต่างของสื่อ มีผลต่อการโน้มน้าวใจที่ต่างกัน เช่น การสื่อสารระหว่างบุคคล เปรียบเทียบกับการสื่อสารผ่านสื่อมวลชน อย่างวิทยุและโทรทัศน์ เป็นต้น

1.4 ความแตกต่างภายในสถานการณ์ สภาพการณ์ที่มีบุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือ ขาดบุคคลใดบุคคลหนึ่ง มีผลต่อความคุ้นเคย หรือไม่คุ้นเคยต่อสภาพการณ์

2. ตัวผู้รับสาร

2.1 ลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ เชื้อชาติ การศึกษา อาชีพ

2.2 ทรรศนะ และทัศนคติ

2.3 ความรู้ ที่ผู้รับสารมีเกี่ยวกับสารนั้นๆ

2.4 ลักษณะด้านอารมณ์

2.5 ความสำคัญที่ผู้รับสารให้แก่หัวข้อหนึ่งๆ

2.6 วิธีการที่ผู้รับสารรับรู้สภาพการณ์หนึ่งๆ

อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท (2549, น.14) ยังกล่าวถึงแนวคิดของ William Mcguire ปี ค.ศ.1973 ซึ่งเสนอขั้นตอนการโน้มน้าวใจไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำเสนอ (Presentation) การนำเสนอข่าวสารในการโน้มน้าวใจ ผู้โน้มน้าวใจต้องคำนึงถึงวิธีการนำเสนอสารให้เหมาะสม โดยเลือกช่องทางในการสื่อสารให้เหมาะสมกับเนื้อหาข่าวสาร ตลอดจนต้องให้ผู้รับสารอยู่ในสถานที่และเวลาที่เหมาะสมในการรับสารด้วย

2. ขั้นให้ความสนใจ (Attending) การโน้มน้าวใจจะต้องก่อให้เกิดความสนใจจากผู้รับสารอีกด้วย

3. ขั้นความเข้าใจ (Comprehending) เป็นขั้นที่มีความสำคัญในกระบวนการโน้มน้าวใจ เพราะถ้าผู้รับสารไม่เข้าใจในความหมายของสาร การโน้มน้าวใจก็จะไม่ประสบความสำเร็จ

4. ขั้นคล้อยตาม (Yielding) เมื่อผู้รับสารเกิดความเข้าใจในสารแล้ว ควรทำให้ผู้รับสารคล้อยตามสารนั้นด้วย เช่น คำนึงถึงผลดีที่จะได้รับ หรือเกิดความประทับใจในสาร เป็นต้น

5. ขั้นยึดเหนี่ยวสิ่งใหม่ (Retaining the new position) เมื่อผู้รับสารเกิดความคล้อยตามแล้ว ขั้นต่อไป คือ ให้ผู้รับสารเกิดการยึดเหนี่ยวสิ่งใหม่ เช่น การย้ำเตือนเนื้อหาในสารก่อนที่ผู้รับสารจะลืมสารนั้น เป็นต้น

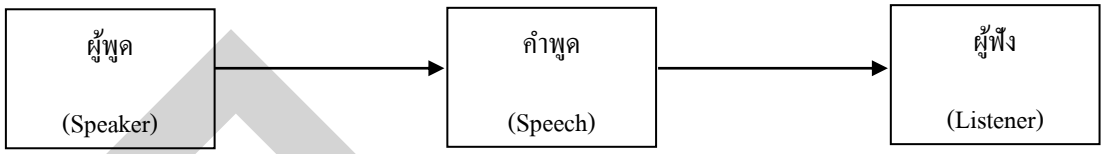
6. การกระทำ (Acting) คือ การนำเอาแนวคิดใหม่นั้นไปกระทำ อาจเป็นการกระทำทันที หรือ ทิ้งระยะไว้ แล้วจึงค่อยนำไปสู่การกระทำก็ได้

ความสำเร็จของการโน้มน้าวใจขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง โดยเฉพาะ ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร ซึ่งมีส่วนสร้างสถานภาพของการสื่อสารให้มีความหนักแน่นมากขึ้น และ การสร้างสารเพื่อการโน้มน้าวใจ

ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร

การโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารเกิดความรู้สึกร่วมไปกับผู้ส่งสาร ปัจจัยสำคัญอยู่ที่ หลักการพูดของผู้ส่งสาร ตามทฤษฎีของอริสโตเติล (อ้างถึงใน Ross,1994) นักปราชญ์ชาวกรีก ที่มีชื่อเสียงและมีผลงานมากมาย เขียนหนังสือวาทศาสตร์(Rhetoric) ในปี 330 ก่อนคริสตกาลและได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายว่าเป็นทฤษฎีขั้นพื้นฐานของการสื่อสารด้วยการพูดและได้ให้ความหมายของ วาทศิลป์ว่า “เป็นการค้นหาวิธีการโน้มน้าวใจที่มีอยู่ทุกรูปแบบ” เช่น การพูดในสภา การพูดใน

ศาลและการพูดในที่ชุมชน เป็นต้น ซึ่งผู้พูดต้องมีความสามารถในการพูดที่ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน ซึ่งจะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ คือ ผู้พูด (Speaker) คำพูด (Speech) และผู้ฟัง (Listener)



ภาพที่ 2.3 แสดงองค์ประกอบความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร

ที่มา: Ross, Raymond S. (1994)

อริสโตเติลได้ชี้ให้เห็นว่า การพูดโน้มน้าวใจจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการ ได้แก่

1. ทัศนคติและความเชื่อ (Ethos) หมายถึง บุคลิกลักษณะของผู้พูด ที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความเชื่อถือความศรัทธา และมีความประทับใจ ฉะนั้นผู้พูดจะต้องมีความรู้ในเรื่องที่พูด มีทัศนคติที่ดีต่อผู้ฟัง และแสดงออกถึงความเป็นผู้มีคุณธรรม

2. ตรรกวิทยา (Logos) หมายถึง การชี้แจงเหตุผล เนื้อหาสาระหรือวาทะของผู้พูด เป็นการแสดงให้เห็นความจริงอันประกอบด้วยข้อเท็จจริง เหตุผล และหลักฐานต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับทัศนคติ ความเชื่อและค่านิยมของผู้ฟัง

3. ความรู้สึก (Pathos) หมายถึง สภาพอารมณ์ของผู้พูด และผู้ฟังที่มีร่วมกัน โดยผู้พูดเป็นฝ่ายสร้างขึ้นเพื่อโน้มน้าวใจ ให้ผู้ฟังเกิดความชอบ ความเกลียด ความเจ็บปวด หรือความสนุกสนาน

ขณะที่ คัสลิป และ เซนเตอร์ (Cutlip and Center, 1978 อ้างถึงใน พรสิทธิ์ พัฒธนานุรักษ์, 2526) ได้กล่าวถึง ความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร หรือผู้ส่งสาร (Source credibility) ว่าเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้การสื่อสารมีน้ำหนัก และได้รับความสนใจจากผู้รับสารมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ปัจจัยที่ทำให้ผู้ส่งสารน่าเชื่อถือ ประกอบด้วย

1. ความน่าไว้วางใจ น่าเชื่อถือ ของผู้ส่งสาร รวมถึงสามารถเข้ากับผู้อื่นได้ มีความเป็นมิตร สุภาพ และเป็นที่ยอมรับของสังคม (Trustworthiness)

2. ความสามารถ หรือความเชี่ยวชาญของผู้ส่งสาร ที่มีประสบการณ์ความรอบรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับงานของตน (Expertness)

3. ผู้ส่งสารควรมีลักษณะความเป็นพลวัต คล่องแคล่ว กระฉับกระเฉง และน่าสนใจติดตาม (Dynamic)

สำหรับอิทธิพลของผู้ส่งสารที่มีผลต่อความสำเร็จในการโน้มน้าวใจ มีทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่

1. ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร เนื้อหาที่ผู้ส่งสารเสนอจะมีความสำคัญน้อยกว่าบุคลิกภาพของตัวผู้ส่งสาร ซึ่งจะเป็นพลังสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติผู้รับสารได้มากกว่า

2. สถานภาพของผู้ส่งสาร ในการโน้มน้าวใจไม่ได้พิจารณาจากบทบาทที่แท้จริงของผู้ส่งสาร หรือผู้รับสาร แต่จะพิจารณาที่ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของทั้งสอง ความสัมพันธ์นี้เรียกว่า สถานภาพ หรือ เกียรติยศ

3. การเป็นผู้นำความคิด ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากในการโน้มน้าวใจ และเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้รับสาร

4. ความคล้ายคลึงของผู้ส่งสารและผู้รับสาร ในตัวแปรด้านประชากร เช่น อายุ เพศ การศึกษา และเชื้อชาติ มีความสำคัญน้อยกว่าความคล้ายคลึงด้านทัศนคติ ซึ่งต้องเป็นความเห็นของผู้รับสารมิใช่ความเห็นของผู้ส่งสาร

5. ลักษณะผู้นำแบบบารมีบุคคล ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับความเชื่อถือหลายด้าน และมีความสามารถในการชักจูงระดับที่สูงกว่าผู้ทำการโน้มน้าวใจโดยทั่วไปจะกระทำได้ (ปาจรีย์ อ่อนสะอาด, 2546, น.45-50)

การสร้างสารเพื่อโน้มน้าวใจ

การสร้างสารเพื่อการโน้มน้าวใจจะได้ผลดียิ่งขึ้น ถ้ามีจุดจูงใจที่สามารถเชื่อมโยงกับกรอบอ้างอิงตัวเอง ทั้งนี้ การสร้างจุดดึงดูดใจในสาร (Message Appeals) โดยทั่วไป ประกอบด้วย

1. จุดดึงดูดใจให้เกิดความกลัว (Fear Appeals)

เช่น เลิกสูบบุหรี่เถิด เพราะจะทำให้เป็นมะเร็งปอด มีการศึกษาเกี่ยวกับการใช้จุดดึงดูดใจโดยใช้ความกลัว พบว่า ความกลัวในระดับต่ำมีผลในการโน้มน้าวใจมากกว่าความกลัวในระดับสูง เพราะถ้ามีความกลัวมากเกินไป ผู้รับสารอาจเกิดความกระวนกระวายใจแทนที่จะสนใจเนื้อหาในสาร ในยุคต่อมานักวิจัยพบว่า ถ้าผู้ส่งสารมีความน่าเชื่อถือสูง สามารถใช้ความกลัวในระดับสูงมาโน้มน้าวใจ แต่ถ้าผู้ส่งสารมีความน่าเชื่อถือต่ำ สามารถใช้ความกลัวในระดับต่ำมาโน้มน้าวใจ นอกจากนี้ยังพบว่า ถ้าผู้รับสารรู้สึกว่าตัวเองเกี่ยวข้องกับหัวข้อนั้น ผู้ส่งสารอาจใช้ความกลัวในระดับสูงมาโน้มน้าวใจได้ เช่น ผู้ส่งสารพูดถึงอันตรายจากคอเลสเตอรอล และผู้ฟังเป็นผู้สูงอายุควรใช้ความกลัวในระดับสูงมาโน้มน้าวใจ

2. จุดดึงดูดโดยใช้อารมณ์ (Emotional Appeals)

2.1 การใช้ภาษาที่เจืออารมณ์เพื่อบรรยายสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งจะก่อให้เกิดความตระหนักในตัวผู้รับสาร แต่อาจสร้างทัศนคติได้ทั้งบวกและลบ

2.2 การเชื่อมโยงความคิดที่เราเสนอใหม่กับความคิดเก่า ความคิดเก่าบางอย่างเป็นที่ชื่นชอบ บางอย่างเป็นที่รังเกียจ ถ้าผู้ส่งสารสามารถเชื่อมโยงความคิดใหม่กับความคิดเก่านี้ได้ ก็อาจจูงใจทางอารมณ์ให้ผู้รับสารคล้อยตามได้ไม่ว่าจะเลือกความคิดเก่าที่เป็นบวกหรือลบ

2.3 การเชื่อมโยงความคิดที่เสนอเข้ากับอวัจนสารที่สามารถเร้าอารมณ์ได้ เช่น การเสนอรูปเด็กผู้หญิงเวียดนามที่วิ่งหนีระเบิด ร่างกายล่อนจ่อนเพราะแรงระเบิด และร้องไห้ด้วยความตกใจ เป็นรูปที่สะเทือนใจต่อผู้รับการในเรื่องสงครามเวียดนาม หรือการปลุกใจให้รักชาติเพื่อสร้างบรรยากาศ

2.4 การทำให้วัจนสารและอวัจสารสอดคล้องกันโดยผู้ส่งสาร กรณีนี้เป็นกรณีพิเศษสำหรับการพูด ถ้าผู้พูดพูดเรื่องที่ต้องใช้อารมณ์เจือปน ต้องมีอากัปกิริยาท่าทางน้ำเสียงประกอบด้วยผู้ฟังจึงจะคล้อยตาม ถ้าพูดด้วยเนื้อหาที่เจืออารมณ์แต่มีท่าทางเฉยเมยผู้ฟังก็จะคล้อยตามได้ยาก

3. จุดจูงใจโดยใช้ความโกรธ (Anger Appeals)

วิธีนี้ผู้ส่งสารใช้ความโกรธแก่ผู้รับสาร แล้วจึงเขียนหรือพูดเพื่อลดหรือเพิ่มความเครียดแก่ผู้รับสารและวิธีแก้ เช่น เหตุการณ์ในช่วงพฤษภาทมิฬ ผู้ส่งสารสร้างความโกรธด้วยการหยิบเรื่องนายกรัฐมนตรีควรมาจากการเลือกตั้งขึ้นมาพูดเป็นจุดจูงใจ

4. จุดจูงใจโดยใช้อารมณ์ขัน (Humorous Appeals)

โน้มน้าวใจโดยการลดความเครียด อาจทำโดยการเขียนประชดแดกดัน เช่น เขียนประชดโจรว่า “ขอความกรุณาอย่าขโมยอีก เพราะไม่มีให้ขโมยแล้ว” และติดป้ายนี้ไว้หน้าบ้าน

5. จุดจูงใจโดยใช้รางวัล (Rewards as Appeals)

สารที่ตอบสนองความต้องการของผู้รับสารจะประสบความสำเร็จมากกว่าสารที่ไม่ได้ให้คำสัญญาสิ่งใดกับคนฟัง ยิ่งสารมีรางวัลหรือสิ่งตอบแทนมาก ก็ยิ่งเรียกร้องความสนใจหรือจูงใจผู้รับสารได้มาก

6. จุดจูงใจโดยใช้แรงจูงใจ (Motivational Appeals)

จุดจูงใจทุกชนิดที่กล่าวมาแล้วถือเป็นแรงจูงใจ แต่ยังมีแรงจูงใจบางอย่างที่มนุษย์เรียนรู้เมื่อมีประสบการณ์ผ่านเข้ามาในชีวิต (ปาจรีย์ อ่อนสะอาด, 2546, น. 59-63)

จากการศึกษา ทฤษฎีการโน้มน้าวใจ ทำให้ทราบถึงความหมาย ลักษณะความสำคัญ รวมถึงขั้นตอนและองค์ประกอบของการโน้มน้าวใจที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการกำหนด

ความคิด และพฤติกรรมของผู้ฟัง สามารถนำมาใช้วิเคราะห์ กรณีการเป็นนักรณรงค์การสื่อสารทางการเมืองของ “กำนันสุเทพ” ได้อย่างชัดเจน ว่ามีกลยุทธ์ และการใช้วาทศิลป์ในการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจอย่างไร จึงสามารถดึงมวลชนจากกลุ่มต่างๆ เข้าร่วมการชุมนุมได้นับล้านคน

2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการโน้มน้าวใจ

รัตนาวดี สำราญสุข (2545) ศึกษาเรื่อง วาทกรรมวิเคราะห์รายการนายกฯทักษิณคุยกับประชาชน และรายการชวนออนไลน์ พบว่า ทั้งรูปแบบและเนื้อหาของรายการทั้งสองเป็นเรื่องสถานภาพ บทบาท สิทธิ อำนาจ อุดมการณ์ การครองความเป็นใหญ่ และการแย่งชิงพื้นที่ทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยรูปแบบวาทะของรายการนายกฯทักษิณคุยกับประชาชน ส่วนใหญ่เป็นวาทะเกี่ยวข้องกับนโยบาย และวาทะที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ในขณะที่รายการชวนออนไลน์ มีรูปแบบวาทะเกี่ยวกับข้อเท็จจริงมากที่สุด และประเด็นที่พบในรายการซึ่งการโต้แย้งแสดงเหตุผลกัน มีทั้งสิ้น 5 ประเด็น ได้แก่ 1.การปฏิรูปราชการ 2. การโยกย้ายนายทหารระดับสูง 3.กฎหมายฟื้นฟูเศรษฐกิจ 11 ฉบับ 4. ปัญหาการก่อการร้ายในภาคใต้ และ 5. กรณีทุจริตการจัดซื้อปุ๋ย

ส่วนลักษณะเด่นของการนำเสนอข้อมูลนั้น พบว่า รายการนายกฯทักษิณพบประชาชน มีความชัดเจนทางเนื้อหาสูง มีการอ้างหลักฐาน ข้อมูลสนับสนุนที่เชื่อถือได้ และมีน้ำหนัก นอกจากนั้น ยังใช้จิตวิทยาเป็นกลวิธีในการนำเสนอเนื้อหาอีกด้วย โดยจิตวิทยาที่นำมาใช้มี 2 ลักษณะ คือ 1) แสดงให้เห็นว่า สิ่งที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และคณะรัฐบาลได้ดำเนินการเป็นประโยชน์ต่อพี่น้องประชาชนชาวไทยจริงๆ และทำให้ประชาชนมีความสุข 2) มีการพูดยกย่องเอาใจประชาชน กล่าวถึง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการทำให้เกิดความสงบเรียบร้อยในบ้านเมือง ในส่วนของการใช้ภาษา พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มีความเป็นธรรมชาติในลีลาและสำนวนภาษา ซึ่งมีผลให้ผู้ฟังรู้สึกไม่เครียดเกินไป และสร้างความรู้สึกสนิทสนม นอกจากนั้น ยังมีการใช้ภาษาแสดงอารมณ์ แสดงอำนาจ รวมถึงการใช้คำพูดเชิงตัดพ้อต่อว่า กระทบกระเทียบอีกด้วย

เฉลิมศักดิ์ อธิปัญญาสฤษดิ์ (2544) ศึกษาเรื่อง การสื่อสารโน้มน้าวใจ กรณีรายการสนทนานายมั่น ชูชาติ และนายคง รักไทย สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยมุ่งศึกษาใน 3 ประเด็นที่มีความถี่สูงสุดตามลำดับในการนำเสนอจากเนื้อหาของบท คือ การแต่งกายของชาวไทย การเลิกกินหมาก การเคารพธงชาติทุกวัน พบว่า

1) การโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารแต่งกายตามรัฐนิยม ฉบับที่ 10 นำเสนอด้วยประเด็นแสดงความเป็นอารยชน ประเด็นป้องกันเอกราชของชาติ ประเด็นทำให้หญิงไทยสวยงาม ประเด็นทำให้ผู้อื่นอยากคบหาสมาคม และประเด็นแสดงความเป็นผู้มีเกียรติ

2) การโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารเลิกกินหมาก นำเสนอด้วยประเด็นป้องกันโรคร้ายต่างๆ ประเด็นทำให้ผู้อื่นอยากคบหาสมาคมด้วย ประเด็นหญิงไทยสวยงามขึ้น ประเด็นแสดงความเป็นอารยชน ประเด็นล้มเลิกประเพณีที่ไม่ใช่ประเพณีไทย

3) การโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารเคารพธงชาติ นำเสนอด้วยประเด็นแสดงความเป็นไทย ประเด็นแสดงความเป็นเอกราชของชาติไทย ประเด็นแสดงความเป็นอารยชน ประเด็นเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาติ และประเด็นอยากให้ผู้อื่นอยากติดต่อและคบหาสมาคมด้วย โดยการนำเสนอเนื้อหาในทุกประเด็นข้างต้น มีจำนวนครั้งไม่เท่ากัน และมีการนำเสนออย่างต่อเนื่อง โดยสารที่มีความถี่สามารถเร้าความสนใจผู้รับสารให้มารับรู้สารได้

นอกจากนั้นในแง่มุมการใช้ภาษาเพื่อโน้มน้าวใจ มีลักษณะเด่น 4 ประการ ได้แก่ 1) การเลือกใช้กลุ่มคำที่ให้ความหมายหนักแน่นเป็นส่วนขยาย 2) การใช้ภาษาเปรียบเทียบให้เห็นภาพพจน์ 3) การใช้ภาษาสัมผัสคล้องจอง และ 4) การใช้การซ้ำคำเพื่อย้ำความสำคัญ

ทวีป ลิมปกรณ์วณิช (2547) ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจบุคคลให้มาบริจาคอวัยวะ พบว่า กลยุทธ์การสื่อสารที่ใช้โน้มน้าวใจบุคคล ประกอบด้วยกลยุทธ์ 5 ประการ คือ 1. กลยุทธ์การสื่อสาร โดยใช้สื่อบุคคล ได้แก่ การใช้บุคคลที่น่าเชื่อถือและการใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงและการใช้สื่อมวลชน 2. กลยุทธ์การบรรยายให้ความรู้ 3. กลยุทธ์การหาพันธมิตร 4. กลยุทธ์การใช้หน่วยรับบริจาคเคลื่อนที่ และ 5. กลยุทธ์การจัดอบรมสัมมนา นอกจากนี้ ยังใช้การจัดกิจกรรมเพื่อรณรงค์ในการบริจาคอวัยวะอีกด้วย ซึ่งได้รับผลสัมฤทธิ์จากการได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นในระดับหนึ่ง เนื่องจากเป็นงานที่ขอความร่วมมือ ไม่ใช่งานประจำ และกิจกรรมบางอย่างไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร

ขั้นตอนการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของผู้แสดงความจำนง ประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอน คือ 1. การประเมินสิ่งท้าทาย 2. การแสวงหาทางเลือก 3. การชั่งน้ำหนักทางเลือก 4. การตัดสินใจ 5. การยืนยันการตัดสินใจ อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีขั้นตอนการตัดสินใจไม่ครบทั้ง 5 ขั้นตอน เนื่องจากมีความตั้งใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่นอยู่แล้ว จึงข้ามบางขั้นตอนไป โดยเริ่มจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่างๆ จากนั้น ก็คำนึงถึงผลดี ผลเสีย แล้วก็ตัดสินใจเลย

บัณฑิกา จารุมา (2550) ศึกษาเรื่อง การสื่อสารโน้มน้าวใจทางการเมือง : กรณีการเมืองในช่วงก่อนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 2 เมษายน 2549 พบว่า เนื้อหาโน้มน้าวของฝ่ายต่อต้านรัฐบาล มี 5 ประเด็น ได้แก่ 1) คุณสมบัติ คุณลักษณะของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ไม่เหมาะสมต่อการเป็นนายกรัฐมนตรี 2) การบริหารงานไม่ถูกต้อง 3) เป็นความต้องการของประชาชน 4) เป็นต้นเหตุความแตกแยกของประชาชนในชาติขั้นวิกฤต และ 5) การสร้างปัญหาแก่ประเทศไทยในอนาคต

ส่วนเนื้อหาโน้มน้าวของฝ่ายรัฐบาล มี 7 ประเด็น ได้แก่ 1) คุณสมบัติหรือคุณลักษณะของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มีความเหมาะสมต่อตำแหน่งนายกรัฐมนตรี 2) การบริหารงานของรัฐบาลถูกต้อง 3) ผลงานของรัฐบาลมีประสิทธิภาพ 4) เป็นความต้องการของประชาชน 5) คุณสมบัติหรือคุณลักษณะของฝ่ายต่อต้านไม่น่าเชื่อถือ 6) วิธีการแสดงออกของฝ่ายต่อต้านไม่ถูกต้อง และ 7) จะเกิดผลเสียต่อประเทศในอนาคต หาก พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ลาออก

ด้านหลักฐานในการโน้มน้าวของฝ่ายต่อต้านรัฐบาลมี 5 ประเภท ได้แก่ 1) การยกตัวอย่าง 2) การเปรียบเทียบ 3) การใช้พยาน 4) การอ้างสถิติ 5) การพรรณนาความ ส่วนหลักฐานของฝ่ายรัฐบาลมี 7 ประเภท ได้แก่ 1) การยกตัวอย่าง 2) การเปรียบเทียบ 3) การใช้พยาน 4) การอ้างสถิติ 5) การพรรณนาความ 6) การให้รายละเอียด 7) การบอกเล่า

สำหรับภาษาในการโน้มน้าวของฝ่ายต่อต้านรัฐบาล มี 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การใช้คำกลุ่มคำที่มีความหมายเชิงหนักแน่นเป็นส่วนขยาย 2) การใช้คำแสดงโวหารภาพพจน์ ส่วนภาษาในการโน้มน้าวของฝ่ายรัฐบาลมี 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) การใช้คำและกลุ่มคำที่มีความหมายเชิงหนักแน่น 2) การใช้คำแสดงโวหารภาพพจน์ 3) การใช้คำสแลง 4) การใช้คำอุทาน และ 5) การใช้คำภาษาถิ่น

วิธีการสื่อสารโน้มน้าวของทั้งสองฝ่ายมีความเหมือนและความแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะเป้าหมายทางการเมือง สภาพสังคม ภูมิหลังและความสามารถในการสื่อสารโน้มน้าวใจของผู้ส่งสาร และการนำเสนอของสื่อมวลชน ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ควรตระหนักว่าวาทกรรมในข่าวเป็นความพยายามในการโน้มน้าวของเจ้าของวาทกรรมและการเลือกนำเสนอของสื่อมวลชน และควรรับข่าวสารจากสื่อมากกว่าหนึ่งแหล่ง เพื่อให้เกิดความสมดุลทางความคิด สำหรับสื่อมวลชนควรนำเสนอข่าวสารที่มีความสมดุลของข้อมูล

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพูดโน้มน้าวใจ ทั้งเรื่อง วาทกรรมวิเคราะห์รายการนายกฯทักษิณคุยกับประชาชน และรายการชวนออนไลน์, การสื่อสารโน้มน้าวใจ กรณีรายการสนทนานายมั่น ชูชาติ และนายคง รักไทย สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม, กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจบุคคลให้มาบริจาคอวัยวะ, และเรื่อง การสื่อสารโน้มน้าวใจทางการเมือง : กรณีการเมืองในช่วงก่อนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 2 เมษายน 2549 สะท้อนให้เห็นองค์ประกอบ และความสำคัญของการพูดโน้มน้าวใจ มีผลต่อความคิดความเชื่อ และการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของผู้รับสาร ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากในการใช้เป็นแนวทางประกอบการวิเคราะห์ กลวิธีการพูดโน้มน้าวใจในด้านต่างๆ ของ “กำนันสุเทพ” ในฐานะนักรณรงค์การสื่อสารทางการเมือง

2.5 ทฤษฎีการโฆษณาชวนเชื่อ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 ทฤษฎีการโฆษณาชวนเชื่อ

การโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) มาจากภาษาลาตินว่า Congregatio de propaganda fide หมายถึง “การประชุมกันเพื่อประกาศเผยแพร่ศรัทธา” ของกลุ่มพระสงฆ์คาทอลิกคณะเยซูอิตที่มีขึ้นตั้งแต่สมัยศตวรรษที่ 6 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดความเชื่อและความคาดหวังให้ผู้ที่สื่อสารเกิดความในศาสนาคริสต์ ซึ่งนับได้ว่าการโฆษณาชวนเชื่อในยุคแรกเป็นส่วนหนึ่งของปฏิบัติการจิตวิทยาเฉพาะในแวดวงศาสนา (นวล หิญชีระนันท์, 2530, น. 163)

ต่อมาภายหลังปี ค.ศ.1850 แนวคิดเรื่องการโฆษณาชวนเชื่อจึงเริ่มนำไปใช้ในการเผยแพร่ทางการเมือง เสรีภาพ เชื้อชาติ จนกระทั่งได้รับความนิยมสูงสุดในช่วงสงครามโลกครั้งที่2 เมื่อฝ่ายนาซีใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการควบคุมและเปลี่ยนแปลงความคิด ความเชื่อ รวมทั้งการกระทำของประชาชนเยอรมันให้เกลียดชังชาวยิวได้สำเร็จ ดังที่ จอห์น บราวน์ (John Brown) ผู้ศึกษาการต่อต้านการโฆษณาชวนเชื่อ พบว่า ในภาวะสงครามความต้องการชัยชนะจะเป็นตัวผลักดันให้มีการใช้และยอมรับวิธีการโฆษณาชวนเชื่อ (Yahya R. Kamalipour and Nancy Snow, 2004, p.222)

ทั้งนี้ การที่สังคมตะวันตกอยู่ในภาวะของการก่อการร้ายภายหลังเหตุวินาศกรรม 9/11 ทำให้การโฆษณาชวนเชื่อกลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้สหรัฐอเมริกาโค่นล้มรัฐบาลตอลิบันในอัฟกานิสถาน และรัฐบาลอิรักของประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซ็น (Saddam Hussein) ได้สำเร็จ ซึ่งไม่เพียงเป็นการใช้วิธีการโฆษณาชวนเชื่อแบบเดิมๆ เช่น การสร้างข่าวแล้วแจกจ่ายไปตามสื่อของรัฐบาลและเอกชน แต่ยังประยุกต์การรวบรวม การผลิต และการแสวงประโยชน์จากข้อมูลผ่านระบบคอมพิวเตอร์ หน่วยข่าวกรอง และข้อมูลฝ่ายทหารเข้าด้วยกัน ดังที่พันเอกเคนเนธ อัลลาร์ด (Colonel Kenneth Allard) ระบุว่า สงครามอิรักปี 2546 จะถูกจดจำว่าเป็นความขัดแย้งที่ข้อมูลข่าวสารมีบทบาทเต็มที่ในการต่อสู้มากกว่าการใช้อาวุธสงครามใดๆ

คนทั่วไปเข้าใจว่าสื่อมวลชนสหรัฐอเมริกามีบทบาทโฆษณาชวนเชื่อจนทำให้ชาวอิเมริกันสนับสนุนสงครามในตะวันออกกลางได้สำเร็จ แต่ในความเป็นจริงแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ก่อการร้ายกับการโฆษณาชวนเชื่อผ่านสื่อ ก็เป็นสิ่งที่ดำเนินมาหลายทศวรรษ ดังที่โยนาห์ อเล็กซานเดอร์ (Yonah Alexander) กล่าวว่า อิทธิพลข่าวสารของกลุ่มก่อการร้ายที่เพิ่มขึ้นเกิดจากสื่อให้ความสนใจเหตุโจมตีต่างๆ แล้วทำให้เป็นประเด็นในสังคมผ่านการเผยแพร่ซ้ำแล้วซ้ำเล่า สื่อจึงเปรียบเสมือนเป็นเครื่องมือโฆษณาชวนเชื่อที่ช่วยให้ผู้ก่อการร้ายสามารถปรุงแต่งการโจมตี ควบคุมการประชาสัมพันธ์ มีกลุ่มผู้สนับสนุน รวมถึงเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับกลยุทธ์การโจมตี (Bethami A. Dobkin, 1992, p.18)

2.5.1.1 ความหมายของการโฆษณาชวนเชื่อ

การโฆษณาชวนเชื่อ หมายถึง รูปแบบของการติดต่อสื่อสาร ที่พยายามสร้างอิทธิพลเหนือความคิดเห็นและการกระทำของผู้อื่น โดยไม่คำนึงถึงความเป็นจริงของเนื้อหาของข่าวสารที่โฆษณา (irrespective of the truth message) การโฆษณาชวนเชื่อมักถูกมองว่า เป็นการเผยแพร่ข่าวสารที่ขาดความสุจริตใจ อาจมีการบิดเบือนความจริง (distortion) หลอกลวง (deceptive) และปิดบังอำพรางบางสิ่งบางอย่างไว้ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้โฆษณาชวนเชื่อ หรือเพื่อให้ได้ประโยชน์บางประการตามที่ตนได้คาดการณ์ หรือคาดหมายไว้ล่วงหน้าแล้ว (บุญรอด ศรีสมบัติ, 2545, น. 59-60)

ในทรรศนะทางทหาร การโฆษณาชวนเชื่อถือว่าเป็นเครื่องมือ หรือวิธีการหลักของการปฏิบัติการจิตวิทยาที่จะเผยแพร่เนื้อหาสาระไปสู่เป้าหมาย เพื่อก่อให้เกิดผลทางจิตวิทยาที่ต้องการ ดังนั้นความหมายของการโฆษณาชวนเชื่อทางทหารคือ ข่าวสาร ความคิดเห็น หลักนิยม หรือการจูงใจอย่างใดก็ตามที่เผยแพร่ออกไป เพื่อให้มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น อารมณ์ ทัศนคติ และพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เผยแพร่นั้น ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม

กาญจนา แก้วเทพ (2543, น.83) กล่าวว่า การโฆษณาชวนเชื่อเป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวขนาดใหญ่ (Persuasive communication) โดยเฉพาะในช่วงสงครามซึ่งประเทศต่างๆพยายามค้นคิดกลยุทธ์และวิธีการอย่างแยบยล เพื่อนำสื่อมาใช้ปลุกเร้าให้ประชาชนทุกคนเห็นด้วย และให้ความร่วมมือในการทำสงคราม

ในทางสื่อมวลชน การโฆษณาชวนเชื่อเป็นแนวคิดที่เชื่อมโยงกับการตรวจสอบเนื้อหา ซึ่งเป็นวิธีการเฉพาะที่รัฐบาลเผด็จการมักจะใช้บังคับให้สื่อทุกแขนงทำการโฆษณา หรือไม่โฆษณาบางประเด็นได้ อย่างไรก็ดี การโฆษณาชวนเชื่อและการตรวจสอบเนื้อหาในปัจจุบันเกี่ยวข้องกับอำนาจของรัฐบาลที่ใช้เพื่อสื่อสารข้อมูลบางประเด็นในปริมาณมาก หรือน้อยให้กับประชาชน หรือแม้แต่แยกประเด็นที่ไม่ต้องการให้รับรู้ออกไป วิธีการเช่นนี้อาจเรียกว่า การจัดการข้อมูล/ข่าว (information/news management) (Jaap van Ginneken, 1998, p.96)

ขณะที่ผลงานชิ้นสำคัญของ ลาสเวลล์ นักรัฐศาสตร์ผู้สนใจศึกษาการสื่อสารจากโฆษณาชวนเชื่อ เรื่อง เทคนิคการโฆษณาชวนเชื่อในสงครามโลก ตีพิมพ์เมื่อปี 1927 (Severin, W.J. & Tankard, J.R., J.W., 2001, p.109) นำเสนอคำนิยามของการโฆษณาชวนเชื่อ หมายถึง ความพยายามในการควบคุมความคิดของผู้อื่นด้วยระบบสัญลักษณ์ในการสื่อสาร หรืออาจจำกัดความได้ว่า ชี้นำให้เห็นว่าเป็นความจริงด้วยการถ่ายทอดเรื่องราว การเล่าลือ การนำเสนอ การสร้างภาพ และวิธีการอื่นๆตามรูปแบบการสื่อสารทางสังคม ซึ่งลาสเวลล์ชี้แนะให้เห็นความแตกต่างของการให้คำนิยามของการโฆษณาชวนเชื่อในช่วงสองถึงสามปีที่ผ่านมาว่า การโฆษณาชวนเชื่อถูกประกอบ

สร้างขึ้นมาเป็นฉากการแสดงที่กำหนดการแสดงออกทางพฤติกรรมของมนุษย์ให้เชื่อถือได้ว่าเป็นเช่นนั้นจริง โดยสื่อสารผ่านการสนทนา การเขียนเรียบเรียง ผ่านรูปภาพและการบรรเลงดนตรี ซึ่งการคำนิยามทั้งสองรูปแบบของลาสเวลล์ ครอบคลุมทั้งการชวนเชื่อในโลกแห่งความเป็นจริงและในโลกของการสื่อสารผ่านโฆษณา โดยมีนิยามร่วมกันในแง่ของการเชิญชวนให้เชื่อถือ ทั้งการโฆษณาและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างก็เป็นชวนเชื่อด้วยกันทั้งสิ้น

นอกจากนี้ การให้คำนิยามของลาสเวลล์ยังรวมถึงวิธีการชวนเชื่อผ่านการสอนของครูอาจารย์แก่ศิษย์ในชั้นเรียนอีกด้วย ถึงแม้ว่าผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมจะไม่คิดว่าวิธีการดังกล่าวเป็นการชวนเชื่อก็ตาม ทว่าคำจำกัดความของลาสเวลล์กลับครอบคลุมไปถึงวัตถุประสงค์ในการชวนให้เชื่อที่มีความแตกต่างหลากหลายกันออกไป

นอกจากนี้ เอส ดับบลิว วิลเลียม แพททิส (S. W. William Pattis) นักวิชาชีพโฆษณาได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการโฆษณาในลักษณะที่แตกต่างกับคนอื่นว่าเป็น “การสื่อสารในรูปแบบใดๆ ซึ่งเจตนาที่จะกระตุ้นผู้มีศักยภาพในการซื้อ (potential buyer) และการส่งเสริมในด้านการจำหน่ายสินค้าและบริการ (promote the sales of a product) รวมทั้งการสร้างประชามติ การกระทำเพื่อก่อให้เกิดการสนับสนุนทางการเมือง (political support) การขายความคิดเห็น หรือเสนอความคิดเห็น หรือสาเหตุต่างๆ และการกระทำเพื่อให้ประชาชนเห็นคล้อย หรือปฏิบัติไปในแนวทางหนึ่งแนวทางใดที่ผู้โฆษณาประสงค์” (บุญรอด ศรีสมบัติ, 2545, น.58-59)

แม้ว่าการโฆษณาชวนเชื่อจะนำมาใช้อธิบายถึงวิธีการเพื่อบรรลุผลประโยชน์ทางศาสนา การเมือง และการค้าเป็นส่วนใหญ่ แต่ในศตวรรษที่ 21 นิยามของการโฆษณาชวนเชื่อได้สร้างปรากฏการณ์ที่เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงโลกอย่างยิ่ง เมื่อถูกนำไปเชื่อมโยงกับภัยก่อการร้าย หรือที่เรียกว่า “การก่อการร้ายในฐานะการโฆษณาชวนเชื่อ” (Terrorism as propaganda) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มก่อการร้ายกับสื่อมวลชนบนสมมติฐานที่ว่า การก่อเหตุโจมตี หรือข่าวสารของผู้ก่อการร้ายที่เผยแพร่ในสื่อต่างๆเป็นรูปแบบของการโฆษณาชวนเชื่ออย่างหนึ่ง (Terrorism as propaganda, 2006)

2.5.1.2 ประเภทของการโฆษณาชวนเชื่อ

นักทฤษฎีโฆษณาชวนเชื่อจำแนกประเภทของการโฆษณาชวนเชื่อออกเป็น 3 แบบ คือ แบบสีดำ สีขาว และสีเทา (กาญจนา แก้วเทพ, 2543, น.84)

1. การโฆษณาชวนเชื่อแบบสีดำ หมายถึง การโฆษณาแบบที่ตั้งใจจะใช้กลยุทธ์ต่างๆ เพื่อการโกหกหลอกลวงเป็นการเฉพาะ เช่น ในกรณีของการโฆษณาของพวกนาซี

2. การโฆษณาชวนเชื่อแบบสีขาว หมายถึง การโฆษณาที่ตั้งใจจะขจัดการเผยแพร่แนวคิดและข้อมูลที่เป็นอันตราย รวมทั้งการใส่ข้อมูลด้านบวก เพื่อเบนความสนใจของประชาชนออกไปจากเรื่องราวที่กำลังเป็นประเด็นอยู่

3. การโฆษณาชวนเชื่อแบบสีเทา หมายถึง การรวมเอาทั้งการเผยแพร่ข้อมูล และแนวคิดที่อาจจะมีทั้งจริงและลวงปนๆกันไป

การโฆษณาชวนเชื่ออาจจะทำกับคนในชาติของตัวเอง เพื่อจะได้สนับสนุนนโยบายของรัฐบาล หรือกับประชาชนในประเทศอื่น เพื่อให้มีความเชื่อในแนวทางที่ประเทศโฆษณาชวนเชื่อต้องการ การโฆษณาชวนเชื่อข้ามประเทศมักกระทำโดยประเทศใหญ่ๆ ทั้งสิ้น เช่น เมื่อสงครามโลกครั้งที่2 ก็มีเยอรมัน อังกฤษ สหรัฐอเมริกา การโฆษณาชวนเชื่อข้ามประเทศนี้ ก็ถือเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้นโยบายของประเทศสำเร็จตามที่ตั้งจุดหมายไว้ เป็นต้นว่าที่สหรัฐอเมริกาโฆษณาความชั่วร้ายของกลุ่มอัลกออิดะห์ ก็เพื่อให้ประชาชนในประเทศต่างๆ เกลียดกลัว และจะได้อยู่เป็นพวกเดียวกับสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ วิธีการโฆษณาชวนเชื่อที่รัฐได้ใช้มาในอดีตจนถึงปัจจุบัน คือ (บุญรอด ศรีสมบัติ, น. 57)

1. การให้ข้อเท็จจริง (News & Information) ออกมาในรูปของการรายงานข่าว

2. การบิดเบือนข่าวที่ได้เลือกสรรแล้ว (Distortion though Selection) โดยการตัดต่อเสริมแต่ง

3. การโกหก (False Propaganda) เทคนิคนี้ใช้ได้ผลแต่ต้องควบคู่ไปกับการกล่าวซ้ำแล้วซ้ำเล่า เพราะหลักความจริงมีอยู่ว่า “repetition makes belief”

4. การล้างสมอง (Thought Reform) หมายถึง วิธีการใส่ความคิดใหม่ๆให้กับบุคคลทั้งหลายที่ต้องการโฆษณาชวนเชื่อ อาจจะออกมาในรูปของการอบรม การสัมมนา เป็นต้น

5. การโฆษณาชวนเชื่อที่ซ่อนเร้น (Covert Propaganda) หมายถึง การไม่ทำอย่างเปิดเผย แต่อาศัยวิธีการที่แยบยล เช่น การที่นักการเมืองในประเทศหนึ่งต้องการให้รัฐสภาของอีกประเทศหนึ่งผ่านกฎหมายว่าด้วยความช่วยเหลือที่จะให้กับประเทศของตน อาจจะลักลอบให้สินบนแก่ ส.ส.ของประเทศนั้น เพื่อจะได้อภิปรายในทางเอื้อประโยชน์ทำให้รัฐสภาผ่านร่างพระราชบัญญัติดังต้องการ

6. การอ้างเอาสิ่งดีงามอุดมคติมาเป็นเครื่องล่อ (Appeal to Idealism) เช่น การมีชีวิตที่ดีงามกว่าความยุติธรรมในสังคม

2.5.1.3 เทคนิคของการโฆษณาชวนเชื่อ

Severin, W.J. and Tankard, J.R., J.W., (2001, p.111-123) ประมวลความเห็นจากนักวิชาการหลายท่าน สามารถสรุปเป็นเทคนิคการโฆษณาชวนเชื่อได้ ดังต่อไปนี้

1. การตั้งชื่อ ให้ฉายา (Name Calling)

2. การสร้างความจริงสวยหรู ดีเลิศ สมบูรณ์แบบ (Glittering Generality)

3. เชื่อมโยง ผูกโยง ให้เกี่ยวข้องกับกับสิ่งที่น่าเชื่อถือ มีเกียรติ มีอำนาจ มีความรู้ความเชี่ยวชาญ (Transfer)

4. ใช้บุคคล สถาบัน รองรับความน่าเชื่อถือหรือไม่น่าเชื่อถือ (Testimonail)

5. อ้างพวกเดียวกัน คนธรรมดาสามัญเหมือนกัน (Plain Folks)

6. เลือกสรรหลักการ ความเห็น ความเชื่อ ข้อเท็จจริง หลักฐาน เหตุผล มาใช้อ้างเฉพาะเพื่อประโยชน์ตนเอง (Card Stacking)

7. การอ้างพวกมาก (Bandwagon)

จากการศึกษา ทฤษฎีการโฆษณาชวนเชื่อ ทั้ง ความหมาย ประเภท ความสำคัญ เทคนิค และอิทธิพลการสื่อสารในรูปแบบของการโฆษณาชวนเชื่อ ซึ่งมีผลต่อการกำหนดวิธีคิดและความเชื่อของประชาชนอย่างมาก สามารถนำมาใช้เป็นกรอบพื้นฐานในการวิเคราะห์ “กำนันสุเทพ” ที่พยายามสร้างอิทธิพลเหนือความคิดของประชาชนในสังคม และสามารถชักจูงให้เข้าร่วมการชุมนุมได้เป็นจำนวนมาก โดยไม่รู้สึกค้างคาใจในภูมิหลังของกำนันสุเทพ ที่เคยมีประวัติเกี่ยวข้องกับทุจริตในหลายโครงการมาก่อน

2.5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการโฆษณาชวนเชื่อ

มลิสา ธนมิตรามณี (2541) ศึกษาเรื่อง บทบาทโฆษณาชวนเชื่อของพรรคนาซีในเยอรมนี ระหว่าง ค.ศ. 1933-1945 พบว่า ในระบบการปกครองแบบเผด็จการของนาซี รัฐบาลเป็นผู้ตัดสินใจในทุกๆขั้นตอนของการบริหารประเทศ และรัฐบาลถือเป็นผู้ชี้นำทางความคิดและการปฏิบัติต่อมวลชน ดังนั้นการโฆษณาชวนเชื่อจึงมีบทบาทอย่างมากต่อการปกครองของฮิตเลอร์ ใน ค.ศ. 1933 ฮิตเลอร์แต่งตั้งให้ ดร.โจเซฟ เกิบเบิลส์ เป็นรัฐมนตรีกระทรวงโฆษณาการ ซึ่งเป็นกระทรวงที่ก่อตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกในเยอรมนี หน้าที่หลักของกระทรวงนี้ คือ ถ่ายทอดอุดมการณ์ของพรรคนาซีให้กับประชาชน และคอยควบคุมความคิดของประชาชนให้เป็นไปในทิศทางที่รัฐบาลต้องการ โดยอาศัยช่องทางการสื่อสารมวลชนทั้งหมดที่มีอยู่ในประเทศเป็นเครื่องมือ สื่อมวลชนทั้งวิทยุ หนังสือพิมพ์ และภาพยนตร์ ถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและต้องดำเนินงานไปตามคำสั่งของรัฐมนตรีกระทรวงโฆษณาการ การโฆษณาชวนเชื่อของรัฐบาลนาซีเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทำให้สามารถแบ่งบทบาทของการโฆษณาชวนเชื่อออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะแรกช่วง ค.ศ.1933 – 1936 เป็นช่วงที่พรรคนาซีเริ่มเข้ามาเป็นรัฐบาล ดังนั้นฮิตเลอร์จึงต้องการสร้างรากฐานที่มั่นคงให้กับรัฐบาลเผด็จการใหม่ โดยทำให้ประชาชนเป็นหนึ่ง

เดียวกับพรรคและผู้นำ กระทรวงโฆษณาการจึงมีบทบาทในการถ่ายทอดอุดมการณ์ของพรรคนาซีสู่ประชาชน และสื่อมวลชนต้องพยายามส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความรักและศรัทธาในฮิตเลอร์

ระยะที่สอง ค.ศ.1937 – 1940 เป็นช่วงที่ฮิตเลอร์ต้องการขยายดินแดนเข้ายึดครองประเทศใกล้เคียงในยุโรป ดังนั้นฮิตเลอร์และกระทรวงโฆษณาการ จึงสั่งการให้สื่อมวลชนพยายามทำให้ประชาชนเยอรมันเกลียดชังและหันมาต่อต้านศัตรู รวมทั้งกระตุ้นให้มวลชนเกิดความเชื่อมั่นและนิยมระบบทหาร เพื่อที่ประชาชนจะได้สนับสนุนนโยบายการทำสงครามเพื่อขยายดินแดน

ในระยะที่สาม ค.ศ.1941 – 1945 เป็นเวลาที่เยอรมนีกำลังทำสงครามกับประเทศต่างๆ ในตอนต้นของสงครามเยอรมนีสามารถยึดครองประเทศต่าง ๆ เช่น นอร์เว เบลเยียม ฝรั่งเศส ได้ในเวลาอันรวดเร็ว แต่เมื่อเยอรมนีขยายการรบเข้ารุกรานอังกฤษ และสหภาพโซเวียตกลับมีผลทำให้สงครามเปลี่ยนไป กองทัพเยอรมนีต้องต่อสู้อย่างหนักในสมรภูมิรบเขตต่างๆ และภายในประเทศก็ถูกโจมตีทางอากาศจากกองทัพฝ่ายสัมพันธมิตร ในช่วงนี้ ดร.เกิบเบิลส์ จึงดำเนินมาตรการโฆษณาชวนเชื่อ เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนหันมาร่วมมือกับรัฐบาลอย่างเต็มที่ในการต่อต้านศัตรู ในขณะเดียวกันก็ต้องพยายามรักษาความมั่นคงภายในประเทศ ด้วยการสร้างความใกล้ชิดระหว่างประชาชนและผู้นำประเทศให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

ปิยดา อินทรวรพัฒน์ (2547) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหาและเทคนิคการโฆษณาชวนเชื่อเกี่ยวกับสงครามอิรักที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ไทย พบว่า รูปแบบที่ใช้นำเสนอเกี่ยวกับสงครามอิรักมากที่สุด คือรูปแบบการรายงานข่าวในช่วงก่อนการเกิดสงครามและช่วงระหว่างการเกิดสงคราม ปรากฏพบลักษณะเทคนิคการโฆษณาชวนเชื่อครบทั้งเจ็ดประการ โดยเทคนิคการสร้างความแพรวพราวให้กับพวกตนปรากฏพบมากที่สุด แตกต่างจากช่วงก่อนประกาศยุติสงครามซึ่งปรากฏพบลักษณะเทคนิคการโฆษณาชวนเชื่อเพียงบางประการ วัตถุประสงค์คือเพื่อเป็นการย้ำสาร วาทกรรมที่ปรากฏมีความสัมพันธ์กับรูปแบบทั้งเจ็ดประการของโฆษณาชวนเชื่อ และวาทกรรมช่วยสื่อความหมายให้ผู้รับสารเกิดภาพพจน์ที่ดีต่อฝ่ายสหรัฐอเมริกาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นอกจากนี้การรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ไทยมีการใช้แหล่งข่าวอ้างอิงของทางตะวันตกมากกว่าทางตะวันออก เนื่องจากการรายงานเน้นการให้ข้อมูลของฝ่ายสหรัฐอเมริกามากกว่าฝ่ายอิรัก

ยิ่งลักษณ์ บุญเก็บ (2552) ศึกษาเรื่อง การใช้เพลงปลุกใจในฐานะสื่อประชาสัมพันธ์ให้คนไทยสำนึกรักชาติของกองทัพบก พ.ศ. 2475 – 2550 พบว่า พัฒนาการของเพลงปลุกใจในฐานะสื่อประชาสัมพันธ์ให้คนไทยสำนึกรักชาติของกองทัพบก แบ่งได้ 5 ยุค คือ 1. ยุคปลุกอุดมการณ์ชาตินิยม (2475 - 2500) แก่นหลักของเพลงปลุกใจ คือ การเสียสละพลีชีพเพื่อชาติ หวงแหนแผ่นดินอธิปไตย และความเป็นเชื้อชาติไทย 2. ยุคสู้ภัยคอมมิวนิสต์ (2501 - 2525) แก่นหลักของเพลงปลุกใจ คือ ให้กำลังใจทหารในการปฏิบัติหน้าที่ การประณามโจมตีผู้เป็นภัยต่อชาติ และการเตือนสติ

เตือนใจคนไทย 3. ยุคงานประจำทำตามหน้าที่ (2526 - 2535) แก่นหลักของเพลงปลุกใจ คือ การแสดงถึงความภาคภูมิใจในกองทัพบก 4. ยุคกู้ภาพลักษณ์กองทัพบก (2536 - 2538) แก่นหลักเพลงปลุกใจ คือ การแสดงเจตนารมย์และจุดยืนของกองทัพบกภายหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬปี 2535 5. ยุคฟื้นฟูอุดมการณ์ (2539 - 2550) แก่นหลักของเพลงปลุกใจ คือ การเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ การแสดงความรู้รักสามัคคีของคนในชาติ และการแสดงถึงบทบาทของทหารที่เสียสละเพื่อปกป้องชาติ

ซึ่งบทบาทหน้าที่ของกองทัพบกในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพลงปลุกใจ แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ 1. ผู้จัดการและวางแผน – ปรากฏในยุคกู้ภาพลักษณ์กองทัพบก และมีความเด่นชัดมากในยุคฟื้นฟูอุดมการณ์รักชาติ ซึ่งมีบทบาทหลักในการริเริ่มวางแผนบริหารจัดการโครงการกิจกรรมต่างๆ ที่มีการใช้เพลงปลุกใจ 2. ผู้ประสานงาน –ปรากฏในยุคกู้ภาพลักษณ์กองทัพบก และยุคฟื้นฟูอุดมการณ์รักชาติ ซึ่งเป็นการประสานงานในเรื่องขอความร่วมมือไปยังภาครัฐและเอกชนในการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่เพลงปลุกใจ และสนับสนุนกิจกรรมที่มีเพลงปลุกใจเข้ามาเกี่ยวข้อง 3. ผู้เผยแพร่และถ่ายทอด – ปรากฏอยู่ในทุกยุค แต่แตกต่างกันในเรื่องของสื่อประชาสัมพันธ์ที่ใช้ในการเผยแพร่ ซึ่งสื่อประชาสัมพันธ์หลัก คือ วงดนตรีของกองทัพบก สถานีวิทยุกระจายเสียงในเครือกองทัพบก สถานีโทรทัศน์กองทัพบก และในยุคฟื้นฟูอุดมการณ์รักชาติ มีการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยใช้เวบไซต์ในเครือกองทัพบกเผยแพร่เพลงปลุกใจ 4. ผู้ประชาสัมพันธ์ – กองทัพบกมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์เพลงปลุกใจ ซึ่งปรากฏในยุคปลูกอุดมการณ์ชาตินิยม ยุคสู้ภัยคอมมิวนิสต์ และยุคฟื้นฟูอุดมการณ์รักชาติ

นอกจากนี้ พบว่า กองทัพบกได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์เชิงรับในยุคปลูกอุดมการณ์ชาตินิยม ยุคสู้ภัยคอมมิวนิสต์ และยุคกู้ภาพลักษณ์กองทัพบก ส่วนในยุคงานประจำทำตามหน้าที่เป็นการดำเนินการประชาสัมพันธ์แบบปกติ ในยุคฟื้นฟูอุดมการณ์รักชาติ ได้หันมาใช้การดำเนินงานการประชาสัมพันธ์เชิงรุก

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการโฆษณาชวนเชื่อ ทั้งเรื่อง ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหาและเทคนิคการโฆษณาชวนเชื่อเกี่ยวกับสงครามอิรักที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ไทย, บทบาทโฆษณาชวนเชื่อของพรรคนาซีในเยอรมนี ระหว่าง ค.ศ. 1933-1945, การใช้เพลงปลุกใจในฐานะสื่อประชาสัมพันธ์ให้คนไทยสำนึกรักชาติของกองทัพบก พ.ศ. 2475 – 2550 สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญ และอิทธิพลของการสื่อสารในลักษณะการโฆษณาชวนเชื่อ ซึ่งมีผลต่อการกำหนดความคิดความเชื่อของผู้รับสารอย่างมาก ในบริบทต่างๆ ซึ่งหากนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์กรณีของ “กำนันสุเทพ” ก็จะยิ่งทำให้เห็นกลยุทธ์และเทคนิคการโฆษณาชวนเชื่อระหว่างที่ “กำนันสุเทพ” เป็นนักรณรงค์การสื่อสารทางการเมืองได้อย่างชัดเจนรอบด้านมากขึ้น

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างภาพลักษณ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างภาพลักษณ์

คำว่า “ภาพลักษณ์” มาจากภาษาอังกฤษคำว่า “Image” ซึ่งแต่เดิมใช้คำว่า “ภาพพจน์” เป็นคำที่ใช้เพี้ยนไปจากความหมายที่แท้จริงเพราะ “พจน์” มีความหมายว่า ทำให้เกิดภาพ ฉะนั้นจึงหมายถึงถ้อยคำที่ทำให้เกิดภาพในใจ ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Figure of Speech” (พรทิพย์ พิมลสินธุ์, 2551, น.3) ต่อมาคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ ราชบัณฑิตยสถานได้บัญญัติคำว่า “ภาพลักษณ์” มาใช้แทนที่ โดยพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, น.868) ให้ความหมายว่า เป็นภาพที่เกิดขึ้นจากความนึกคิด หรือที่คิดว่าควรจะเป็นเช่นนั้น

ทั้งนี้ได้มีนักวิชาการให้คำจำกัดความของคำว่า “ภาพลักษณ์” ไว้มากมาย อาทิ

Boulding ให้ความหมายว่า ภาพลักษณ์เป็นความรู้ และความรู้สึกของคนเราที่มีต่อสิ่งต่างๆ ในโลกรอบตัวที่เราประสบ เป็นเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการความคิด จิตใจ ซึ่งเราได้สัมผัส ชิมรส ดมกลิ่น ได้ยิน และเห็นได้ด้วยตา รวมทั้งมีประสบการณ์ในทางอ้อมอื่นๆ โดยอาศัยการตีความและให้ความหมายสำหรับตัวเอง ด้วยเหตุนี้ ภาพลักษณ์จึงเป็นการแทนความหมายของสิ่งต่างๆ ที่เรารับรู้มา เป็นความรู้สึกเชิงตีความหมาย (Interpreted sensation) หรือความประทับใจในภาพที่ปรากฏให้เห็น (Appearance) ความคล้ายคลึง (Similarity) หรือการแทนความหมายจากการรับรู้ (Perception) (สุประสิทธิ์ สิทธิอารีย์, 2543, น. 14-15)

Robinson & Barlow ให้ความหมายว่า ภาพลักษณ์ หมายถึง ภาพที่เกิดขึ้นในจิตใจ ซึ่งบุคคลมีความรู้สึกนึกคิดต่อองค์กร ภาพในใจของบุคคลนั้นๆ อาจได้มาจากประสบการณ์ทางตรงและประสบการณ์ทางอ้อมของตนเอง เช่น ได้พบประสบมาด้วยตัวเอง หรือได้ยินได้ฟังจากคำบอกเล่าของผู้อื่น เพื่อนฝูง ญาติมิตร หรือจากกิตติศัพท์เล่าลือต่างๆ (วิรัช ลภิรัตนกุล, 2544, น. 77)

Boorstin ให้ทัศนะว่า ภาพลักษณ์ เป็นภาพที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วยเหตุการณ์เทียม (Pseudo-event) ซึ่งเป็นสิ่งที่ถกสร้างขึ้นมาเพื่อจำลองเหตุการณ์ที่ไม่ได้เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เป็นการสร้างจากองค์ประกอบต่างๆ ที่มองเห็นได้ชัด เข้าใจง่าย และสามารถเข้าใจได้หลายความหมาย และมีความน่าเชื่อถือด้วย (วิภา ประดิษฐผลพานิช, 2545, น. 34)

นอกจากนี้ Boorstin ยังได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์ว่า มีลักษณะ 6 ประการ ดังนี้

1. ภาพลักษณ์เป็นการสังเคราะห์ หรือสร้างขึ้นโดยมีการวางแผนไว้ล่วงหน้า (An image is synthetic) เพื่อสนองต่อวัตถุประสงค์โดยเฉพาะ สร้างความประทับใจให้เกิดแก่สาธารณชน ภาพลักษณ์เป็นภาพคร่าวๆ เกี่ยวกับบุคลิกภาพของปัจเจกบุคคล สถาบัน องค์กร สินค้าหรือบริการ ที่มีการเสริมแต่งอย่างจงใจ

2. ภาพลักษณ์ถูกสร้างขึ้นให้น่าเชื่อถือ (An image is believable) การสร้างภาพลักษณ์จะไม่เกิดประโยชน์ หากไม่มีความน่าเชื่อถือ ภาพลักษณ์ที่มีความน่าเชื่อถือต้องสามารถเข้าใจง่าย ไม่เกินจริง และเป็นที่ยอมรับของสาธารณชน

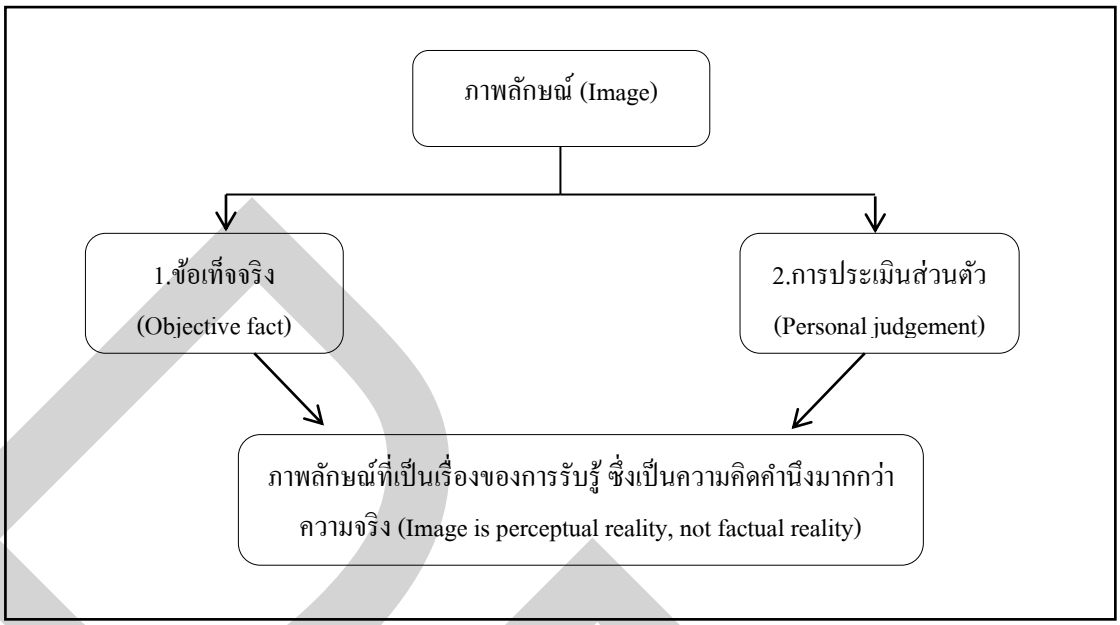
3. ภาพลักษณ์ควรสอดคล้องกับความเป็นจริง (An image is passive) ผู้สร้างภาพลักษณ์จะต้องวางภาพลักษณ์นั้นให้เหมาะสมกับสิ่งที่นำมาสร้าง และภาพลักษณ์นั้นสามารถเข้ากันได้ดีกับความคาดหวังของผู้บริโภค ภาพลักษณ์เป็นชนิดของอุดมคติ (Ideal) ซึ่งจะกลายมาเป็นความจริง

4. ภาพลักษณ์สามารถตอบสนองเป้าประสงค์ และดึงดูดความรู้สึก (An image is vivid and concrete) ภาพลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้น ควรเลือกเฉพาะคุณสมบัติที่โดดเด่นมองเห็นได้ชัดเจน และเป็นรูปธรรมที่สะดุดความรู้สึก โดยจะต้องตอบสนองเป้าหมายได้ดีที่สุด

5. ภาพลักษณ์ควรเป็นสิ่งที่เข้าใจง่าย (An image is simplified) ภาพลักษณ์จะต้องเป็นสิ่งที่ดูง่ายเมื่อเห็นแล้วรู้สึกได้ทันที ภาพลักษณ์ที่มีประสิทธิผลมากที่สุดต้องมีลักษณะพื้นๆ แต่เป็นที่จดจำได้

6. ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่อยู่ระหว่างจินตนาการกับความเป็นจริง (An image is ambiguous) ภาพลักษณ์มีความคลุมเครือเพื่อให้ผู้บริโภคตีความหมายตามความคาดหวังของตัวเอง

เสรี วงษ์มณฑา (2541, น.13) ให้คำนิยามภาพลักษณ์ไว้ว่า คือ ข้อเท็จจริง (Objective fact) บวกกับการประเมินส่วนตัว (Personal judgment) แล้วกลายเป็นภาพที่ฝังใจอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของบุคคลอยู่นานแสนนาน ยากที่จะเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจจะแตกต่างไปจากสภาพความเป็นจริงก็ได้ เพราะว่าภาพลักษณ์ไม่ใช่เรื่องของข้อเท็จจริงแต่เพียงอย่างเดียว แต่เป็นเรื่องของการรับรู้ (Perception) ที่มนุษย์เอาความรู้สึกส่วนตัวเข้าไปปะปนอยู่ในข้อเท็จจริงด้วย ภาพลักษณ์จึงเป็นเรื่องของการรับรู้ หรือการคิดคำนึงมากกว่าข้อเท็จจริง ซึ่งลักษณะของภาพลักษณ์แสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้



ภาพที่ 2.4 แสดงลักษณะของภาพลักษณ์

ที่มา: เสรี วงษ์มณฑา (2541, น.16)

พรทิพย์ พิมลสินธุ์ (2540, น.75) กล่าวว่า ภาพลักษณ์เป็นเรื่องของภาพที่เกิดขึ้นในใจของบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่น วัตถุ หรือสถาบัน โดยได้รับอิทธิพลจากการรู้จัก การมีประสบการณ์ด้วย ทั้งนี้จะต้องมีความประทับใจเพียงพอที่จะสร้างเป็นภาพอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นภาพลักษณ์ทางบวก หรือลบก็ได้

ความสำคัญของภาพลักษณ์

เสรี วงษ์มณฑา (2542, น.84-86) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาพลักษณ์ไว้ใน 2 ด้าน คือ ด้านจิตวิทยาและด้านธุรกิจ

1. ในด้านจิตวิทยา (Psychological) ภาพลักษณ์เปรียบดั่งหางเสือที่กำหนดทิศทางพฤติกรรมของปัจเจกชน ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่อยู่รอบตัว ถ้าบุคคลนั้นมีภาพลักษณ์เชิงบวกต่อสิ่งใดแล้ว ก็จะมีแนวโน้มแสดงพฤติกรรมเชิงบวก แต่ถ้ามีภาพลักษณ์เชิงลบต่อสิ่งใด ก็จะมีแนวโน้มแสดงพฤติกรรมเชิงลบออกมาเช่นกัน และสิ่งสำคัญ คือ ภาพลักษณ์นั้นก่อให้เกิดอคติ (Bias) ในการพิจารณาพฤติกรรมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เคยมีภาพลักษณ์มาก่อนหน้านี้ เพราะภาพลักษณ์เป็นเรื่องฝังใจยากที่จะแก้ไข

2. ในด้านธุรกิจ (Commercial) ภาพลักษณ์ในด้านนี้ถือว่าเป็นมูลค่าเพิ่ม (Value Added) ที่มีให้กับบุคคล สินค้า และองค์กร ซึ่งถือว่าเป็นผลประโยชน์เชิงจิตวิทยา (Phychological Benefit) ที่มีอยู่ในตัวสินค้า เป็นตัวที่ทำให้สินค้าหลายชนิดตั้งราคาสูงกว่าคุณค่าทางกายภาพ และนับวันยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ

ส่วน พจน์ ใจชาญสุขกิจ (2548, น.28) นิยามคุณค่าแห่งภาพลักษณ์ไว้ว่า เป็นทรัพย์สินที่มีคุณค่ามหาศาลของทั้งบุคคลและองค์กร หากเป็นภาพลักษณ์ที่ดี ในทางตรงกันข้ามหากเป็นภาพลักษณ์เชิงลบ ยิ่งมีมากเท่าใด การแก้ไขกลับคืนมาย่อมทำได้ยากยิ่ง โดยคุณค่าแห่งภาพลักษณ์สามารถแบ่งได้ 3 ประการ ดังนี้

1. สร้างความนิยมให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน เพื่อสร้างความประทับใจ การยอมรับการดึงดูดความสนใจบนพื้นฐานของข้อเท็จจริงในการประชาสัมพันธ์ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

2. ปกป้องและรักษาชื่อเสียงองค์กรมิให้เสื่อมเสีย การรู้จักยอมรับผิด การสื่อสารให้กับองค์กรให้เป็นที่เข้าใจภาพลักษณ์ ทั้งในทางดีงามและการยอมรับความผิดพลาดเป็นการช่วยรักษาชื่อเสียงขององค์กรได้

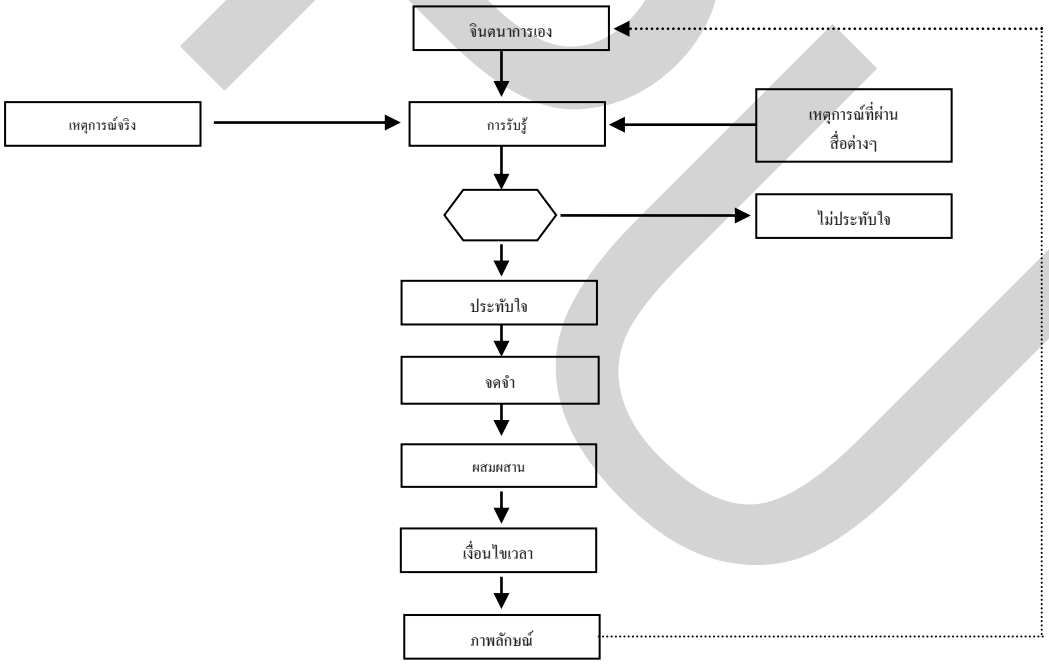
3. รักษาและเสริมสร้างความสัมพันธ์ การตระหนักถึงความสำคัญของภาพลักษณ์ที่ดีทั้งภายในและภายนอกองค์กร จะเป็นปัจจัยเสริมที่จะสร้างความรู้สึกที่ดีต่อกัน อยากเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อช่วยเหลือในสิ่งที่สามารถจะทำได้

ผลการวิจัยเรื่อง การรับรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของนักการเมืองในทัศนะของนักศึกษามหาวิทยาลัยเขตกรุงเทพมหานคร ของ วิภา ประดิษฐผลพานิช (2545, น.44) ระบุว่า ภาพลักษณ์ของนักการเมืองที่จะปรากฏแก่สายตาของประชาชน เป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงให้นักการเมือง ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรี เป็นผู้ปกครองประเทศแทนประชาชน เป็นผู้สนองตอบต่อความต้องการของประชาชน ซึ่งถ้านักการเมืองคนใดมีคุณสมบัติของความเป็นนักการเมืองที่ดี หรือ มีภาพลักษณ์ที่ดีในการลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งใด นักการเมืองผู้นั้นก็จะมีโอกาสชนะการเลือกตั้ง หรือเมื่อได้รับการเลือกตั้งแล้ว อาจจะไม่ได้รับการเลือกตั้งในครั้งต่อไป เช่นเดียวกับในต่างประเทศ กรณีของประธานาธิบดีบิล คลินตัน แห่งสหรัฐอเมริกา เมื่อปรากฏภาพลักษณ์เชิงชู้สาวทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งไม่ยอมรับ แต่เขาก็ได้พยายามกู้ภาพลักษณ์ที่ดีให้ประชาชนเห็น แม้ว่าจะถูกถอดถอนก็ตาม (Impeach) ก็ตาม

ความสำคัญของการสร้าง “ภาพลักษณ์” การเป็นนักการเมืองที่ดีในสายตาประชาชนเป็นสิ่งจำเป็น เพราะในปัจจุบันประเทศไทยเข้าสู่ยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ ประชาชนสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆได้มากขึ้น ภาพของนักการเมืองที่แสดงออกมาจะเป็นส่วนสำคัญในการที่ประชาชนจะตัดสินใจเลือกนักการเมืองคนใดเข้ามาบริหารประเทศ นักการเมืองที่ดีควรจะต้องมี

คุณสมบัติส่วนตัวที่ดี เป็นผู้นำที่ดี มีชีวิตโปร่งใส ทั้งในอดีตและปัจจุบัน เพื่อบริหารประเทศให้เจริญก้าวหน้า

การเกิดภาพลักษณ์ ภาพลักษณ์ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในจิตใจของคน ที่เห็นบุคคลหรือหน่วยงานเป็นภาพในลักษณะที่ได้รับอิทธิพลจากสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือหลายสิ่งเกี่ยวพันกับหน่วยงานนั้น ทั้งที่ประจักษ์และไม่ประจักษ์ สามารถสร้างได้ แก้ไขได้ และรักษาให้คงอยู่ในใจตลอดไปได้ ภาพลักษณ์อาจจะมีทั้งบวก และลบ หรือเกิดความสับสนได้ เพราะเป็นสิ่งที่สร้างการรับรู้ให้เกิดขึ้น เริ่มตั้งแต่การนึกวาดภาพในใจ (Mental Picture) หรือการสร้างจินตนาการเอง และเมื่อกระบวนการรับรู้ (Perception) ได้เกิดขึ้นกับบุคคลจากประสบการณ์ตรง เป็นเหตุการณ์จริงที่ได้สัมผัสมา หรืออาจจะเกิดจากการรับรู้ผ่านสื่อต่างๆ ถ้าการรับรู้นั้นไม่ประทับใจก็จะไม่จดจำ ไม่ใส่ใจ ลืมเลือนหายไป แต่หากว่าเป็นการรับรู้ที่ประทับใจ (Impression) ก็จะเกิดการจดจำ และสะสมเป็นภาพในความนึกคิด ถ้ามีการตอกย้ำปริมาณความจดจำก็จะมีมากขึ้น เช่นเดียวกับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ถ้าหากองค์การมีการตอกย้ำอย่างสม่ำเสมอ ความทรงจำก็มีนานเท่านาน เป็นภาพที่คงทนถาวรอยู่ในใจของสาธารณชน และมีผลสะท้อนออกมาทางพฤติกรรม หรือการกระทำ (พรทิพย์ พิมลสินธุ์, 2552, น.13) ซึ่งสามารถอธิบายเป็นแผนภาพ กระบวนการเกิดภาพลักษณ์ ได้ดังนี้



ภาพที่ 2.5 แสดงกระบวนการเกิดภาพลักษณ์

ที่มา: พรทิพย์ พิมลสินธุ์ (2552, น.10-14)

ภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นตามขั้นตอนข้างต้นจะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เนื่องจากกระบวนการเลือกรับรู้ข้อมูลข่าวสารในแต่ละบุคคล มีความแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ความต้องการ ความเชื่อ ทัศนคติ และความรู้สึกนึกคิดที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งกระบวนการเลือกสรร (Selective Process) ข่าวสารในการรับรู้ของมนุษย์ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน (พรทิพย์ พิมลสินธุ์, 2552, น.10-14) ดังนี้

1. การเลือกเปิดรับหรือเลือกสนใจ (Selective Exposure) หมายถึง แนวโน้มที่ผู้รับสารจะเลือกสนใจ หรือเปิดรับข่าวสารจากแหล่งหนึ่งแหล่งใดที่มีอยู่ด้วยกันหลายแห่ง ทฤษฎีนี้พบว่าบุคคลมักจะแสวงหาข่าวสารเพื่อสนับสนุนทัศนคติเดิมที่มีอยู่ และหลีกเลี่ยงข่าวสารที่ขัดแย้งกับความรู้สึกนึกคิดเดิมของตนเอง ทั้งนี้เพราะการได้รับข่าวสารใหม่ที่ไม่ลงรอย หรือไม่สอดคล้องกับความรู้สึก ความเข้าใจ หรือทัศนคติเดิมที่มีอยู่แล้ว จะเกิดสภาวะทางจิตใจที่ไม่สมดุล หรือมีความไม่สบายใจ ดังนั้น การลดหรือเลี่ยงภาวะดังกล่าวได้ก็ต้องแสวงหาข่าวสาร หรือเลือกเฉพาะข่าวสารที่ลงรอยกับความคิดเดิมของตน และเมื่อบุคคลได้ตัดสินใจในเรื่องหนึ่งเรื่องใดที่มีความเสียเปรียบได้เปรียบก้ำกึ่งกัน บุคคลย่อมมีแนวโน้มที่จะแสวงหาข่าวสารมาสนับสนุนการตัดสินใจนั้นๆ มากกว่าที่จะแสวงหาข่าวสารที่ขัดกับสิ่งที่กระทำลงไป

2. การเลือกรับรู้และตีความ (Selective Perception or Selective Interpretation) กระบวนการกลั่นกรองขั้นตอนต่อมา เมื่อบุคคลเลือกรับข่าวสารจากแหล่งหนึ่งแหล่งใดแล้ว ผู้รับสารแต่ละคนอาจจะตีความหมายข่าวสารชิ้นเดียวกันที่ส่งผ่านสื่อได้ไม่ตรงกัน ความหมายของข่าวสารที่ส่งไปจึงมิได้อยู่ที่ตัวอักษร ภาพ หรือคำพูดเท่านั้น แต่อยู่ที่ผู้รับสารจะเลือกรับรู้ หรือเลือกตีความหมายตามความเข้าใจของตนเอง ตามทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ ความคาดหวัง หรือแรงจูงใจ เป็นต้น

3. การเลือกจดจำ (Selective Retention) เป็นแนวโน้มในการเลือกจดจำข่าวสารเฉพาะส่วนที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ และทัศนคติของตนเอง และมักจะลืมในสิ่งที่ตนเองไม่สนใจ หรือไม่เห็นด้วยได้ง่ายกว่า ดังนั้น การเลือกจดจำเนื้อหาข่าวสารที่ได้รับ จึงเท่ากับเป็นการช่วยเสริมให้ภาพลักษณ์ หรือความเชื่อเดิมของผู้รับสารมากขึ้น และเปลี่ยนแปลงได้ยากขึ้น

ภาพลักษณ์สามารถเกิดขึ้นได้ 2 ทาง คือ เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติมิได้มีการปรุงแต่ง และเกิดขึ้นจากการปรุงแต่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่เป็นระเบียบ มีการวางแผน และได้รับความร่วมมือจากฝ่ายอื่นประกอบด้วย โดยอาศัยพื้นฐานจากการสื่อสารโน้มน้าวใจ และการสื่อสารสองทางประกอบกัน อำนวย วีรวรรณ (อ้างถึงใน พรทิพย์ พิมลสินธุ์, 2540, น. 90-91) กล่าวว่า ภาพลักษณ์ของบุคคลและองค์กรเกิดขึ้นได้ 2 ทาง คือ เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ และเกิดขึ้นจากการปรุงแต่ง

ภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ คือ การปล่อยให้เป็นไปตามสภาวะแวดล้อมที่มากระทบ ซึ่งภาพที่ออกมาอาจจะผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริง เพราะอิทธิพลของทัศนคติในแต่ละสังคมที่ไม่เหมือนกัน ยกตัวอย่าง กรณีของคนที่ชอบควงสาวแล้วถูกมองว่าเป็นคนเจ้าชู้หลายใจ ก็เพราะทัศนคติ หรือความเชื่อซึ่งเกิดจากประสบการณ์ที่ผ่านมา คนที่ชอบควงสาว มักจะมีเรื่องของชู้สาวเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ เมื่อเห็นใครชอบควงสาว ก็เลยเหมาเอาว่าเป็นคนเจ้าชู้หลายใจ ซึ่งความจริงอาจเป็นเพราะเขาเป็นคนสนุกสนานชอบช่วยเหลือคนอื่นและน่าไว้ใจ จึงทำให้สาวๆ ชอบไปไหนมาไหนด้วยก็ได้ การที่เขาปล่อยให้คนมองว่าเป็นคนเจ้าชู้ เพราะเขาปล่อยให้ภาพลักษณ์มันเกิดขึ้นโดยธรรมชาตินั่นเอง

ส่วนภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นจากการปรุงแต่ง คือ การใช้กระบวนการในการสร้างภาพลักษณ์ให้เกิดภาพที่เขาต้องการ ไม่ว่าจะเป็นความจริง หรือภาพลวงตาก็ตาม ยกตัวอย่างบุคคลที่มีภาพลักษณ์ในด้านใจบุญสุนทานอาจเป็นคนหรือบริษัทภาษีชั้นยอดก็ได้ ทั้งนี้เพราะเขาแสดงพฤติกรรมในด้านที่เกี่ยวกับการทำบุญซ้ำๆต่อเนื่อง และเปิดเผย ที่เรียกว่าทำบุญเอาหน้า ทำให้ภาพนี้เด่นขึ้นมาจนทำให้คนไม่นึกว่าเบื้องหลังของเงินที่ได้เพื่อใช้ในการบริจาคนั้น เกิดจากการหลบเลี่ยงภาษี

หรือในกรณีที่ภาพออกไปผิดเพี้ยนจากความเป็นจริง ก็อาจวิเคราะห์ว่าเป็นเพราะอะไร และพยายามแก้ไขโดยการแสดงภาพที่ถูกต้องออกไปซ้ำๆ และเด่นชัด เพื่อกลบภาพที่ไม่จริงนั้นเสีย ก็ถือเป็นการปรุงแต่งภาพลักษณ์เช่นกัน

นอกจากนี้ ยังกล่าวเพิ่มเติมว่า ไม่ว่าภาพลักษณ์ขององค์กรจะเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ หรือเกิดขึ้นจากการปรุงแต่งก็ตาม สามารถแยกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นกิจกรรมและส่วนที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับบุคคล

ส่วนที่เป็นกิจกรรม คือ ส่วนที่ไม่มีชีวิตจิตใจขององค์กร ได้แก่ เรื่องที่เกี่ยวกับการประกอบการต่างๆ ที่ไม่เกี่ยวกับบุคคล เช่น ความมั่นคงของกิจการ บริการ และการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ เป็นต้น

ส่วนที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับบุคคล คือ ส่วนที่ทำให้องค์กรมีชีวิตจิตใจนั่นเอง ถ้าเปรียบกับคน ส่วนที่หนึ่งก็เปรียบเสมือนร่างกาย ส่วนที่สองก็คือส่วนที่เป็นจิตใจ ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมสั่งการให้ร่างกายแสดงพฤติกรรมออกมา

ขณะที่ พงษ์เทพ วรกิจโภคาทร ได้อธิบายแนวคิดการเกิดภาพลักษณ์ไว้ว่า การเกิดภาพลักษณ์ในแต่ละบุคคลนั้น เกิดจากการที่บุคคลได้รับเหตุการณ์ต่างๆจากภายนอก ซึ่งยังไม่สามารถสร้างเป็นภาพลักษณ์ได้ทันที แต่จะมีการพัฒนาสร้างเป็นภาพขึ้นตามขั้นตอนและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (พรทิพย์ พิมลสินธุ์, 2540, น.123) ซึ่งประกอบด้วย

1. เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม (Event and Environment) บุคคลเป็นสมาชิกของสังคม ซึ่งในแต่ละสังคมก็จะมีเหตุการณ์เกิดขึ้นมากมาย แต่มีเพียงบางเหตุการณ์ หรือบางส่วนของเหตุการณ์เท่านั้นที่บุคคลจะรับเข้ามาได้ และในบรรดาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้จะมีคุณค่าดีหรือเลว จะสำคัญหรือไม่ จะมีความหมายอะไร ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมในเหตุการณ์และบริเวณโดยรอบ ซึ่งมีอิทธิพลในการกำหนดคุณค่านั้นทั้งก่อนและหลังการรับรู้ ตลอดจนมีอิทธิพลต่อความสมบูรณ์หรือการขาดหาย และระยะเวลาของความจำในเหตุการณ์นั้นๆด้วย

2. ช่องทางการสื่อสาร (Communication Channel) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจะสามารถเข้าสู่เราได้โดยช่องทางการสื่อสาร ซึ่งแต่ละช่องทางก็มีประสิทธิภาพทางด้านการรับรู้ ความสมบูรณ์ของเหตุการณ์ต่างกันไป ยิ่งกว่านี้ ตัวเนื้อหาสาระ วิธีการจัดการข่าวสาร และโครงสร้างของเหตุการณ์ ซึ่งมีผู้จัดส่งมานี้ก็มีความสัมพันธ์กับช่องทางการสื่อสารด้วย ดังนั้น ช่องทางการสื่อสารจะเป็นช่องทางแรกของการรับรู้เหตุการณ์ ซึ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลในขั้นตอนนี้ คุณสมบัติของข่าวสาร และตัวสื่อ ย่อมมีความสำคัญที่สุด

3. องค์ประกอบเฉพาะบุคคล (Presonal Element) องค์ประกอบหรือปัจจัยเฉพาะบุคคลทั้ง 5 คือ ทักษะการสื่อสาร ทัศนคติ ความรู้ ระบบสังคม และวัฒนธรรม ต่างมีอิทธิพลต่อการรับรู้เรื่องราว และเหตุการณ์ เราจะมองเห็นภาพเป็นรูปร่างเช่นไร จะมีภาพที่มีความหมายไม่เหมือนคนอื่น แตกต่างกันไปตามปัจจัยเฉพาะบุคคลเป็นสำคัญ

4. การรับรู้และความประทับใจ (Perception and Impression) ภาพลักษณ์จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ทันที เมื่อเหตุการณ์ได้ผ่านเข้ามาทางช่องทางการสื่อสาร และมีปัจจัยเฉพาะบุคคลทั้ง 5 ประการ โดยการรับรู้ซึ่งเป็นตัวแปลงเหตุการณ์ให้เป็นไปในความหมายตามความคิดของบุคคลนั้น ส่วนความประทับใจมีความสำคัญในการรับรู้อีกลักษณะหนึ่ง จะเกี่ยวพันกับคุณภาพและปริมาณของความทรงจำ ถ้ามีความประทับใจมากก็จะจดจำได้มากและนาน ทำให้ภาพลักษณ์นี้เจือจางได้ช้ากว่าการที่มีความประทับใจน้อย หรือไม่มีความประทับใจเลย

ส่วน เกรียงศักดิ์ โลหะชาละ (อ้างถึงใน พรทิพย์ พิมลสินธุ์, 2540, น.83-84) กล่าวว่าการสร้างภาพลักษณ์มีส่วนประกอบที่สำคัญอีกหลายประการ ได้แก่

1. บุคลิกภาพส่วนตัวที่เหมาะสม เป็นข้อสำคัญที่สุดในการสร้างภาพลักษณ์ เพราะเป็นสิ่งแรกที่กระทบกับความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ที่ได้พบเห็น ซึ่งจะก่อให้เกิดความประทับใจ ความนิยมเลื่อมใสน่าเชื่อถือมากหรือน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับการแสดงออก ไม่ว่าจะเป็นลักษณะท่าที การแต่งกายที่เหมาะสมกับกาลเทศะ การพูดจา สิ่งเหล่านี้เรียนรู้ได้หากต้องการ

2. การวางแผนและกำหนดขอบเขตของภาพลักษณ์ที่ต้องการจะสร้างให้เกิดขึ้นในจิตใจของคนทั่วไป ก่อนอื่นจะต้องรู้เสียก่อนว่า เราคือใคร มีสถานภาพอย่างไร และมีแนวทางใน

การดำเนินงานในรูปแบบใด มีจุดยืนอยู่ที่ไหนและมีความต้องการที่จะให้ภาพลักษณ์เป็นไปในทางใด

3. เทคนิคที่ใช้ในการสร้างภาพลักษณ์ ต้องเป็นเทคนิคที่มีประสิทธิภาพสูงพอที่จะดึงดูดความสนใจ หรือมีอิทธิพลที่จะโน้มน้าวชักจูงให้คนทั่วไปเกิดภาพลักษณ์ตามที่เราต้องการ หากใครทำให้ประชาชนสนใจได้ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะส่วนตัว หรือโดยส่วนรวม การเข้าถึงและสื่อความเข้าใจจะเป็นไปได้ไม่ยาก เทคนิคที่ใช้อาจเป็นสื่อต่างๆ ซึ่งผู้ใช้นำมาพิจารณาถึงความเหมาะสม ก่อนที่จะเผยแพร่ไปสู่มวลชน

4. มีมนุษยสัมพันธ์ดี และมีความศรัทธาอย่างแรงกล้าในการทำงานร่วมกับบุคคลหลายๆฝ่าย โดยศรัทธาดังกล่าวจะต้องมั่นคง สม่ำเสมอในทุกสถานการณ์ รวมไปถึงกิริยามารยาท ท่าทางที่น่าประทับใจในการติดต่อกับบุคคลหลายประเภท สนใจผู้อื่นมากกว่าตนเอง และไม่นำตนเองเป็นหลักในการดำเนินงาน หรือตัดสินใจ

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดของ Furth ซึ่งอธิบายเกี่ยวกับหลักการรับรู้ ที่มีความสอดคล้องกับลักษณะการก่อตัวของภาพลักษณ์ในตัวบุคคลไว้แนวคิดหนึ่ง คือ พัฒนาการรับรู้ที่เรียกว่า การก่อรูปของความคิดจากการรับรู้ลักษณะภายนอก (Figurative thinking) ในทางการเมืองมักเน้นภาพที่ปรากฏต่อสายตา (Appearance) และสไตล์มากกว่าเนื้อหาสาระ ให้ความสนใจต่อส่วนที่เป็นเพียงเค้าโครงมากกว่าจะลงลึกในรายละเอียดภายใน ภาพลักษณ์ทางการเมืองจำนวนมากมีลักษณะเป็นการก่อรูปพรรณสัณฐาน (Configurative) ยิ่งกว่าคุณสมบัติการมีภาพลักษณ์ทางการเมือง และภาพลักษณ์ของนักการเมือง หากได้ก่อตัวหรือถูกสร้างขึ้นแล้วย่อมมีแนวโน้มที่จะไปกำหนดพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อบุคคล หรือระบบการเมืองโดยรวมได้เช่นกัน โดยเฉพาะภาพลักษณ์ เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะเปลี่ยนแปลงได้ยาก เพราะการเปลี่ยนแปลงจะไปกระทบกระเทือนโครงสร้างของพฤติกรรมมากมาย การพยายามสรรหาข้อมูลดังกล่าวขัดแย้งกับความคิดเห็น ความเชื่อเดิม ทัศนคติเดิม และค่านิยมเดิมของบุคคล ข้อมูลใหม่ที่ให้ไปนั้นอาจจะถูกมองว่าผิด หรือเป็นการบิดเบือนไปได้ (วิภา ประดิษฐผลพานิช, 2545, น. 38)

จากการประมวลแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ ทั้งความหมาย ลักษณะรูปแบบ กลยุทธ์การสร้างภาพลักษณ์ รวมถึงปัจจัยแวดล้อมที่ทำให้เกิดภาพลักษณ์ในด้านต่างๆ สามารถนำมาใช้วิเคราะห์ภาพลักษณ์ของ “กำนันสุเทพ” ในฐานะนักรณรงค์การสื่อสารทางการเมืองได้ในหลายมิติ เช่น การเป็นนักสื่อสารทางการเมือง นักบริหารจัดการ และความเป็นปัจเจกบุคคล ทั้งด้านความรู้ความสามารถ ความน่าเชื่อถือ ความจริงใจ ความมีอุดมการณ์ ความมีศีลธรรมจรรยาบรรณ และความรับผิดชอบ เป็นต้น

2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างภาพลักษณ์

ขวัญชัย รุ่งฟ้าไพศาล (2548) ศึกษาเรื่อง กระบวนการสร้างภาพลักษณ์ของนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในความคิดเห็นของนักวิชาการสายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และนักวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พบว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มีภาพลักษณ์ในเชิงบวก คือ การเป็นผู้นำ และมีวิสัยทัศน์ ส่วนภาพลักษณ์เชิงลบ คือ เชื่อมั่นในตนเองมากเกินไป ใช้อำนาจโดยไม่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของการมีส่วนร่วม ปากไว ใช้อารมณ์ของตนเองเป็นใหญ่ แต่มีกระบวนการสร้างภาพลักษณ์อย่างเป็นระบบ มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน โดยมีการทำวิจัยความต้องการของประชาชน และมีการติดตามประเมินผลอย่างใกล้ชิด รวมทั้งยังให้ความสำคัญกับสื่อมวลชนเสมือนเป็นเครื่องมือสื่อสารที่มีประสิทธิผลในการนำพาข่าวสารต่างๆไปสู่ประชาชน

ยุวศรี ขันทอง (2549) ศึกษาเรื่อง ภาพลักษณ์พรรคไทยรักไทยยุคทักษิณ 2 ในสายตาผู้สื่อข่าวสายการเมือง ศึกษาเฉพาะสื่อหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า ภาพลักษณ์ของพรรคไทยรักไทยยุคทักษิณ2 ที่ปรากฏในสายตาผู้สื่อข่าว หัวหน้าข่าว และคอลัมน์นิสต์ ในด้านนโยบายของพรรคไทยรักไทย ที่สร้างภาพลักษณ์ด้านบวก คือ นโยบาย “ICL หรือกองทุนให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา” เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนนักศึกษาได้เรียนต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น

ในด้านภาพลักษณ์ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ยุคทักษิณ2 ที่ส่งผลกระทบด้านลบ คือ การพูด การกล่าวตอบโต้บุคคล ที่มีความคิดเห็นที่แตกต่าง และมีพฤติกรรมที่ขัดแย้งกับคำพูด ในส่วนของภาพลักษณ์ด้านบวก คือ การมีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัย การเจรจากับต่างประเทศเรื่องการลงทุนเมกะโปรเจคเหล่านี้ทำให้ภาพลักษณ์ด้านบุคลิกภาพของ พ.ต.ท.ทักษิณ มีความโดดเด่น

ภาพลักษณ์ด้านข่าวของพรรคไทยรักไทย ยุคทักษิณ2 ที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ด้านลบ คือ ข่าวการทุจริตเครื่องจับวัตถุระเบิด ซี ที เอกซ์ ข่าวการแก้ไขปัญหาความยากจน หรืออาจสามารถโมเดล และข่าวศาลปกครองมีคำพิพากษายกเลิกการขายหุ้นการไฟฟ้าฝ่ายผลิต ส่วนข่าวที่ไม่มีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของพรรคไทยรักไทย และ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร คือ ข่าวการทำบุญในวัดพระแก้ว

ภาพลักษณ์ของพรรคไทยรักไทย และ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่มีอยู่ในใจไม่มีผลต่อการเขียนข่าวของผู้สื่อข่าวทั้ง 4 ท่าน ในส่วนของกระบวนการแสวงหาข่าวสาร ผู้สื่อข่าว 2 ท่าน กล่าวว่า ภาพลักษณ์ของพรรคไทยรักไทย กับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่ปรากฏต่อผู้สื่อข่าวไม่มีผลต่อการแสวงหาข่าว หรือข้อเท็จจริงมาสนับสนุนการรายงานข่าวของตนเอง อย่างไรก็ตาม มีผู้สื่อข่าวของหนังสือพิมพ์ 2 ฉบับ กล่าวว่า ภาพลักษณ์ของพรรคไทยรักไทย กับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่มีในสายตาผู้สื่อข่าว มีผลต่อกระบวนการแสวงหาข่าว เพื่อมาสนับสนุนความคิดเห็นของตนเอง

หัวหน้าข่าวการเมืองทุกท่าน มีความเห็นว่า ภาพลักษณ์ที่มีพรรคไทยรักไทย และ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ไม่มีผลต่อการกำหนดนโยบายในการทำข่าวการเมือง

ในส่วนของความสัมพันธ์ทางด้านภาพลักษณ์พรรคไทยรักไทย และ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มีผลต่อกระบวนการคัดเลือกข่าว แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ก่อนที่ข่าวจะได้รับการตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ ก็จะต้องผ่านขั้นตอนของการกลั่นกรองอีกครั้งหนึ่ง เช่น การประชุมของกองบรรณาธิการ เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสม และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนสูงสุด

คอลัมน์นิสต์ทุกท่าน ให้ความเห็นตรงกันว่า ภาพลักษณ์ที่มีต่อพรรคไทยรักไทย และ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มีผลต่อการเขียนคอลัมน์ เพราะการเขียนคอลัมน์ คือการแสดงความคิดเห็นของผู้เขียนทั้งหมด และภาพลักษณ์ที่มีต่อพรรคไทยรักไทย และ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ก็มีผลต่อกระบวนการแสวงหาข้อมูลข่าวสารมาเขียนในคอลัมน์ด้วย การเขียนคอลัมน์ คือการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระของคอลัมน์นิสต์ ดังนั้นการเขียนบทความทางการเมืองจะคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้อ่านเป็นหลัก

ส่วนปัญหาและอุปสรรคในเรื่องภาพลักษณ์ของพรรคไทยรักไทย เกิดจากความพยายามที่จะสร้างภาพลักษณ์ให้กับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และพรรคไทยรักไทย โดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น การแก้ไขภาพลักษณ์เชิงลบ ควรสนองต่อวัตถุประสงค์ที่ประชาชน หรือคนส่วนใหญ่ในสังคมต้องการอยากให้เกิดขึ้น

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ด้านลบของพรรคไทยรักไทย และ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร คือ ปัญหาเรื่องการเอื้อประโยชน์ให้แก่พวกพ้อง ปัญหาเรื่องการทุจริต คอรัปชั่นภายในพรรคไทยรักไทย ซึ่ง พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ไม่สามารถแก้ไขได้ ประกอบกับปัญหาบุคลิกภาพส่วนตัวในด้าน “คำพูด” ผู้สื่อข่าว หัวหน้าข่าว และคอลัมน์นิสต์ ให้ความเห็นตรงกันว่า หากภาพลักษณ์ในเรื่องทุจริตคอรัปชั่นเป็นภาพที่อยู่ในใจเป็นสิ่งแรกเมื่อพูดถึงพรรคการเมืองใดก็ตาม ย่อมส่งผลต่อเสถียรภาพทางการเมืองของพรรคการเมืองนั้นๆ

ทรงยศ บัวเผื่อน (2553) ศึกษาเรื่อง หนังสือพิมพ์ไทยรายวันกับการสร้างภาพลักษณ์นายสมัคร สุนทรเวช : (29 มกราคม – 9 กันยายน 2551) ซึ่งเจาะจงศึกษาหนังสือพิมพ์ 4 ฉบับ ใน 3 เหตุการณ์ใหญ่ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการแสดงออกของนายสมัคร สุนทรเวช ผลการศึกษาพบว่า เหตุการณ์ที่1 กรณีนายสมัคร สุนทรเวช ให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวจากสำนักข่าวซีเอ็นเอ็น เกี่ยวกับเหตุการณ์วันที่ 6 ตุลาคม 2519 หนังสือพิมพ์รายงานข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับ นายสมัคร สุนทรเวช ทั้งสิ้น 7 รายเรื่อง ได้แก่ เรื่องที่หนึ่ง นายสมัคร สุนทรเวช กับการถูกกล่าวหาว่าเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์การสังหารหมู่ เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 เรื่องที่สอง นายสมัคร สุนทรเวช แจ้งต่อสาธารณชนว่าเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 มีผู้เสียชีวิตเพียงคนเดียว เรื่องที่สาม การตอบโต้ของ

นักการเมือง ญาติวีรชนและประชาชน เรื่องที่สี่ ความสัมพันธ์ระหว่างนายสมัคร สุนทรเวช กับสื่อมวลชน เรื่องที่ห้า การรวมตัวกันของฝ่ายขวาและฝ่ายซ้าย เรื่องที่หก การตอบคำถามที่ไม่ตรงประเด็น เรื่องที่เจ็ด การถูกกล่าวหาว่าเป็นนายกรัฐมนตรีที่เป็นตัวแทนของพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร

เหตุการณ์ที่2 กรณีนายสมัคร สุนทรเวช ให้สัมภาษณ์ผ่านรายการ “ถามจริง ตอบจริง” ระบุว่าแบงก์เจ๊ง หนังสือพิมพ์รายงานข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับ นายสมัคร สุนทรเวช ทั้งสิ้น 4 รายเรื่อง ได้แก่ เรื่องที่หนึ่ง การนำเสนอข่าวสารกรณีแบงก์เจ๊งของนายสมัคร สุนทรเวช เรื่องที่สอง การติติงการพูดที่ไม่ระมัดระวังในประเด็นสำคัญของบ้านเมือง เรื่องที่สาม การไม่รับผิดชอบในคำพูดของนายสมัคร สุนทรเวช เรื่องที่สี่ ผู้บริหารสถาบันการเงินตอบโต้นายสมัคร สุนทรเวช

เหตุการณ์ที่3 กรณีนายสมัคร สุนทรเวช ต่อว่าผู้สื่อข่าวบริเวณห้องน้ำองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (อ.ต.ก.) หนังสือพิมพ์รายงานข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับ นายสมัคร สุนทรเวช ทั้งสิ้น 5 รายเรื่อง ได้แก่ เรื่องที่หนึ่ง นายสมัคร สุนทรเวช ให้ภาษาพูดที่ไม่สุภาพต่อสื่อมวลชน เรื่องที่สอง การไม่เข้าใจบทบาทของสื่อมวลชน เรื่องที่สาม การเลี่ยงประเด็นการตอบคำถามผู้สื่อข่าว เรื่องที่สี่ การตอบโต้นายสมัคร สุนทรเวช ของสื่อมวลชน เรื่องที่ห้า ข้อเสนอแนะที่คนในสังคมมีต่อการแสดงบทบาทของสื่อมวลชนอันเนื่องมาจากเหตุการณ์การตำหนิผู้สื่อข่าว และช่างภาพบริเวณห้องน้ำตลาด อ.ต.ก.

ภาพลักษณ์ของนายสมัคร สุนทรเวช ที่สะท้อนจากการรายงานข่าวสารทางการเมืองของหนังสือพิมพ์ ประกอบด้วยภาพลักษณ์เดิมที่หนังสือพิมพ์นำมาผลิตซ้ำ และนำเสนอสู่ผู้อ่าน ซึ่งเป็นภาพลักษณ์ด้านบวก ได้แก่ การมีวาทศิลป์ ภาพลักษณ์ด้านลบ ได้แก่ การเป็นปรปักษ์กับสื่อมวลชน เป็นคนเผด็จการและก้าวร้าว ส่วนภาพลักษณ์ของนายสมัคร สุนทรเวช ที่สะท้อนจากการรายงานข่าวสารทางการเมืองของหนังสือพิมพ์ที่แตกต่างไปจากภาพลักษณ์เดิม ภาพลักษณ์ด้านบวก ได้แก่ เป็นคนเชื่อมั่นในตนเอง รักครอบครัว และเป็นคนติดดิน ส่วนภาพลักษณ์ในด้านลบ ได้แก่ เป็นคนรูปร่างหน้าตาไม่ดี ปากไว และเป็นคนไม่น่าเชื่อถือ

อิทธิเดช สุพงษ์ (2553) ศึกษาเรื่อง การสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นากยกรัฐมนตรี พบว่า กระบวนการสื่อสารของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ทำให้นักวิชาชีพและนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนรับรู้ภาพลักษณ์ด้านบวกว่า เป็นนักการเมืองรุ่นใหม่ มีความรู้การศึกษาดี มีไหวพริบ พูดจาฉลาด และซื่อสัตย์สุจริต ส่วนภาพลักษณ์ด้านลบ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง จนทำให้ได้ฉายาว่า “เด็กดื้อ” หรือ “หล่อ หลัก ลอย”

ส่วนภาพลักษณ์ในสายตาประชาชน พบว่า นายอภิสิทธ์ เวชชาชีวะ สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี มีความรู้ความสามารถ มีความเคร่งครัดต่อหลักศีลธรรม และมีความซื่อสัตย์สุจริต เป็น

ต้น แต่อาจจะเสียหายเพราะคนใกล้ชิดรอบข้าง การแก้ไขปัญหาของรัฐบาลมีความล่าช้า และการให้ประโยชน์พวกพ้องของตนเองถือเป็นเรื่องอันตรายและเป็นสัญญาณเตือนภัยต่อสถานภาพความเป็นผู้นำของนายกรัฐมนตรี ขณะเดียวกันรัฐบาลยังมีข้อจำกัดในการนำผลประเมินไปใช้ประโยชน์เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการสื่อสารของรัฐบาล

ทั้งนี้ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างภาพลักษณ์ของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ คือ การศึกษาที่ดี มีความเป็นสากล ฉลาด และมีปฏิภาณไหวพริบ จึงทำให้คนกล่าวถึงคุณสมบัติเหล่านี้อยู่บ่อยครั้ง อย่างไรก็ดี สภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ในช่วงที่นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนั้น เป็นช่วงที่เกิดความผันผวนอย่างรุนแรง ทั้งจากการต่อต้านของกลุ่ม นปช. สังคมเกิดความแตกแยก รวมทั้งปัญหาเศรษฐกิจที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลก ซึ่งล้วนแล้วแต่มีผลกระทบต่อการสื่อสารของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ และรัฐบาลทั้งสิ้น

โดยสรุปแล้ว กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี มีข้อจำกัดอยู่ที่ตัวผู้ส่งสาร ซึ่งได้แก่ ตัวนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะและทีมงานประชาสัมพันธ์ ที่ยังขาดความเชี่ยวชาญ รวมทั้งปัจจัยด้านเนื้อหาสาระที่จะถ่ายทอดให้ประชาชนได้รับรู้ ซึ่งหากสามารถแก้ไขจุดบกพร่องนี้ได้ ก็อาจจะช่วยให้นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ มีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้นได้ในสายตาของประชาชน

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างภาพลักษณ์ ทั้งเรื่อง กระบวนการสร้างภาพลักษณ์ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร, ภาพลักษณ์ของพรรคไทยรักไทยยุคทักษิณ 2, ภาพลักษณ์ของนายสมัคร สุนทรเวช, และ ภาพลักษณ์ของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ทำให้เห็นปัจจัยแวดล้อมและกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของแต่นักการเมืองได้อย่างหลากหลาย ซึ่งแต่ละบุคคลก็จะมีกลยุทธ์ที่แตกต่างกันออกไป ในส่วนนี้จึงเป็นประโยชน์อย่างมาก ในการนำมาใช้เป็นแนวทางประกอบการวิเคราะห์การสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของ “กำนันสุเทพ” ในฐานะนักรณรงค์การสื่อสารทางการเมืองในด้านต่างๆ ได้อย่างชัดเจนมากขึ้น

2.7 ทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.7.1 ทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่ต้นคริสต์ทศวรรษ 1970S จากการเคลื่อนไหวเรียกร้องของประชาชนที่เกิดขึ้นมากมายในประเทศอุตสาหกรรมก้าวหน้าในซีกโลกตะวันตก เช่น ขบวนการต่อต้านอาวุธนิวเคลียร์ ขบวนการสันติภาพ ขบวนการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขบวนการสิทธิของคนพื้นเมืองดั้งเดิมในประเทศต่างๆ เป็นต้น ทั้งนี้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ ได้เข้ามามีบทบาทและมีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาประชา

สังคมและประชาธิปไตย เนื่องจากการเมืองแบบเก่า ผ่านระบบการเลือกตั้งตัวแทนพรรคการเมือง ไม่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงขั้นรากฐานที่สำคัญได้ ขณะเดียวกันความขัดแย้งชุดใหม่ที่เกิดขึ้นก็มีความยุ่งยากซับซ้อนเกินกว่าที่รัฐบาล ชุมชน ท้องถิ่น รวมถึงการรวมตัวของกลุ่มผลประโยชน์ องค์กร และอาสาสมัครต่างๆจะจัดการได้

ไชรัตน์ เจริญสินโอพาร (2545) อธิบายถึงสาระสำคัญของ ทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ อยู่ที่การมองขบวนการเคลื่อนไหวเรียกร้องของประชาชนธรรมดา ว่าเป็นการตอบโต้กับปัญหาและความขัดแย้งชนิดใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคม เป็นความขัดแย้งที่วางอยู่บนฐานที่หลากหลายกว่าเรื่องของชนชั้น หรืออุดมการณ์ทางการเมืองเหมือนกับในอดีต แต่รวมเอาเรื่องเพศ เชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมเข้าไปด้วย ทำให้ความขัดแย้งชุดใหม่ที่เกิดขึ้นมีความยุ่งยากและซับซ้อนเกินกว่าที่สถาบันหลักทางการเมือง และสังคมที่มีอยู่จะแก้ปัญหาได้ จึงต้องหารูปแบบการเคลื่อนไหวเรียกร้องเพื่อปะทะกับปัญหาความขัดแย้งเหล่านี้ด้วยตัวเอง ในรูปของขบวนการเคลื่อนไหวเรียกร้องแบบต่างๆ

ขณะเดียวกันนักทฤษฎีแนวนี้มองว่าโลกและสังคมได้เปลี่ยนไปมาก แต่ระบบการเมืองที่มีอยู่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้ทัน แก้ปัญหาใหม่ๆที่เผชิญอยู่ไม่ได้ จึงหันไปใช้ความรุนแรงจัดการกับปัญหา ทำให้ประชาชนเสื่อมศรัทธาในรัฐ รัฐบาล ฝ่ายค้าน รัฐสภา ฯลฯ จึงต้องหาทางสร้างแหล่งอำนาจใหม่ เพื่อเป็นทางเลือกให้กับระบบ โดยหันกลับไปสร้างสิ่งที่เรียกว่า ประชาสังคม ให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น เพื่อสร้างความหมาย กฎเกณฑ์ กติกา ให้กับสิ่งที่เคลื่อนไหวเรียกร้อง ด้วยการลงมือเคลื่อนไหวเรียกร้องด้วยตัวเอง มากกว่าการเรียกร้องผ่านระบบตัวแทนต่างๆ

ทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ มีสาระแตกต่างจากทฤษฎีทางด้านสังคมศาสตร์ที่มีอยู่ในขณะนั้น เนื่องจากไม่ใช่ขบวนการเคลื่อนไหวบนฐานของชนชั้นใดเพียงชนชั้นเดียวอย่างขบวนการเคลื่อนไหวในอดีต อีกทั้งการเคลื่อนไหวของขบวนการเหล่านี้ ก็ไม่ใช่เรื่องแคบๆ เกี่ยวกับผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม ไม่ได้เรียกร้องผ่านกลไกการเมือง หรือ นักการเมือง และมิได้หวังพึ่งกลไกของรัฐ แต่เป็นการเคลื่อนไหวด้วยตัวเอง เพราะไม่เชื่อมั่นความเป็นตัวแทนของระบบพรรคการเมือง รวมถึงความสามารถและความจริงใจของรัฐ ขณะเดียวกันเป้าหมายของการเรียกร้อง ก็ไม่ใช่เพื่อการช่วงชิงอำนาจรัฐอย่างขบวนการเคลื่อนไหวในอดีต แต่ต้องการสร้างกติกาหรือกฎเกณฑ์ชุดใหม่ในการดำรงชีวิต

ริชาร์ด ฟอล์ค (อ้างถึงในไชยรัตน์ เจริญสินโอพาร, 2545, น.9) อธิบายลักษณะเด่นของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ อยู่ที่ความสามารถในการประสาน เชื่อมโยงชีวิตประจำวันเข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทั้งในระดับประเทศและระดับโลก ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวงกว้าง โดยเอาเรื่องส่วนตัว เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ความยากจน หรือราคา

ผลผลิตการเกษตรตกต่ำ กับเรื่องส่วนรวม เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม เชื่อมเข้าด้วยกันในการเคลื่อนไหวเรียกร้อง โดยชี้ให้เห็นว่าชีวิตประจำวันเป็นเรื่องของการเมืองและเรื่องของโลกด้วย นอกจากนี้ยังเป็นการเคลื่อนไหวที่ไม่นิยมใช้ความรุนแรง และไม่ได้มีเป้าหมายในการช่วงชิงอำนาจรัฐ

วิธีคิดของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ ต่างไปจากวิธีคิดของขบวนการฝ่ายซ้าย และไปไกลกว่าเรื่องของอำนาจรัฐและความรุนแรง แต่จะให้ความสำคัญกับการปกครองแบบมีมนุษยธรรม การพัฒนาแบบเสมอภาคและเท่าเทียมกันมากกว่า โดยมีการสร้างบรรยากาศและเงื่อนไขแบบประชาธิปไตย ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างประชาสังคมที่เข้มแข็ง ตื่นตัว ภาพลักษณ์ด้านหนึ่งของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ จึงมีลักษณะต่อต้านรัฐ แต่อีกด้านหนึ่งเป็นการแสดงออกถึงความเชื่อมั่นในพลังอำนาจของประชาชน จึงเป็นความพยายามเปิดพื้นที่ทางการเมืองให้ประชาชนธรรมดาได้มีบทบาทมากขึ้น

ริชาร์ด ฟอล์ค อธิบายเพิ่มเติม แม้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ในแต่ละประเทศ จะเผชิญกับปัญหาเฉพาะของตัวเองที่แตกต่างกัน แต่ก็สามารถประสานเชื่อมโยงกันได้ เนื่องจากมีเป้าหมายคล้ายกัน นั่นคือ การสร้างนิยามความหมายใหม่ให้กับสิ่งที่เรียกว่า “การเมือง” ที่ไปไกลกว่าเรื่องของรัฐ อำนาจรัฐ รัฐบาล พรรคการเมือง ฯลฯ แต่รวมเอาเรื่องของชีวิตประจำวันและเรื่องของโลกเข้าไว้ด้วย ลักษณะร่วมที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างวัฒนธรรมต่อต้าน/ขัดขืน (resistance) ขึ้นมา โดยมีวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย เช่น เพื่อระดมคน เพื่อยกระดับจิตสำนึก /การรับรู้ของประชาชนในเรื่องที่ต่อต้าน/ขัดขืน หรือเพื่อสร้างคุณค่า ความเชื่อชุดใหม่ และเพื่อลดความชอบธรรมของระบบที่ดำรงอยู่ โดยเฉพาะการลดความชอบธรรมของอำนาจรัฐ ในรูปของการใช้สิทธิที่จะไม่เชื่อฟังรัฐ เป็นต้น

ที่สำคัญไปกว่านั้น วัฒนธรรมต่อต้าน/ขัดขืนของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ ยังมุ่งไปที่การเรียกร้องให้หน่วยงานของรัฐรับผิดชอบการกระทำของตนที่มีผลกระทบต่อประชาชนหรือสังคมวงกว้าง เช่น การกระทำความรุนแรงต่อประชาชน การก่อการร้ายของรัฐต่อประชาชน เช่น ลอบสังหารผู้นำการเคลื่อนไหวของประชาชน จึงเป็นการเคลื่อนไหวที่ต้องการอุดช่องว่างในส่วนที่รัฐและองค์กรระหว่างประเทศทำไม่ได้ ดังตัวอย่าง การเรียกร้องสิทธิและความเป็นธรรมให้กับนักโทษขององค์การนิรโทษกรรมสากล หรือ การเรียกร้องให้ประชาชนเข้าไปมีบทบาทในระดับการตัดสินใจขององค์กร สถาบันที่จัดระบบระเบียบเศรษฐกิจโลก ดังกรณีของขบวนการต่อต้านโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน

ทั้งนี้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ จะไม่สนใจพูดถึงรัฐบาล แต่สนใจพูดถึงการปกครองที่มีพื้นที่ให้กับเสรีภาพของประชาชนมากขึ้น ลดช่องว่างระหว่างรัฐกับ

ประชาชน ให้ความเอาใจใส่ประชาชนในฐานะที่เป็นมนุษย์ ไม่ใช่ในฐานะพลเมืองที่อยู่ใต้การปกครองของรัฐบาลอย่างที่ผ่านมา

จากการศึกษาทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ ที่เกิดจากความตื่นตัวของประชาชนและภาคประชาสังคมที่เข้มแข็ง ต้องการลุกขึ้นมาต่อต้านอำนาจรัฐและสร้างความเปลี่ยนแปลง เพื่อกำหนด กฎ กติกา ในการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น สามารถนำไปวิเคราะห์ขบวนการเคลื่อนไหวของ “กำนันสุเทพ” ในฐานะนักรณรงค์การสื่อสารทางการเมือง ได้ในหลายมิติ โดยเฉพาะการเชื่อมโยงเรื่องการเมืองเข้ากับชีวิตประจำวันของประชาชน และการใช้สื่อมวลชนในการเคลื่อนไหวทางการเมือง กระทั่งดึงมวลชนเข้าร่วมการชุมนุมได้เป็นจำนวนมาก

2.7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่

วิเชียร บุราณรักษ์ (2548) ศึกษาเรื่อง ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชน กรณีศึกษา กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจังหวัดอุดรธานี พบว่า ปัจจัยที่นำไปสู่การเกิดขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชนกรณีกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจังหวัดอุดรธานี เกิดจากปัจจัยด้านปัญหาเชิงโครงสร้าง ได้แก่ ปัญหาที่เกิดจากโครงการของรัฐ ซึ่งมีที่มาจากยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมส่งออก การร่วมมือกับขบวนการเครือข่ายพันธมิตรของกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจังหวัดอุดรธานี รวมทั้งการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อม เกิดขึ้นจากปัจจัยด้านบริบทส่งเสริมและเอื้ออำนวย ซึ่งแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ วัฒนธรรมชุมชนการระดมทรัพยากร ปัจจัยภายนอก ได้แก่ โครงสร้างโอกาสทางการเมือง โครงสร้างโอกาสทางสังคม ฝ่ายต่อต้าน

แนวทางการเคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหวภาคประชาชน กรณีกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจังหวัดอุดรธานี รวมทั้งการตอบโต้จากกลุ่มเป้าหมายและสิ่งแวดล้อมต่างๆ พบว่า มีแนวทางการเคลื่อนไหวอย่างหลากหลาย เช่น กลยุทธ์การยึดพื้นที่ทางการเมือง กลยุทธ์ชุมชนนิยม/วัฒนธรรมชุมชน กลยุทธ์การต่อสู้ทางการเมืองเชิงสัญลักษณ์ กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมือง, กลยุทธ์การต่อสู้ทางการเมืองปกติในระดับท้องถิ่น กลยุทธ์การต่อสู้ทางกฎหมายและนโยบายต่อภาครัฐ กลยุทธ์การแสวงหาเครือข่ายพันธมิตร

กลยุทธ์ต่างๆใช้เป็นแนวทางการเคลื่อนไหว โดยวิเคราะห์สถานการณ์และการตอบโต้ของกลุ่มเป้าหมายเป็นสำคัญในการปรับเปลี่ยนแนวทางการเคลื่อนไหว ยุทธศาสตร์ยุทธวิธีในครั้งต่อๆไป ในประเด็นการตอบโต้ทั้งภาครัฐ ภาคทุนภายในและภายนอก รวมทั้งภาคประชาชนด้วยกันเอง ซึ่งสะท้อนออกมาเป็นผลลัพธ์จากการเคลื่อนไหวทั้งในรูปแบบการปะทะข้อมูล ความรู้ ค่านิยม อำนาจ นำมาสู่การต่อรอง การร่วมเสนอทางออก การแย่งชิงพื้นที่ทางความคิด ก่อเกิดความขัดแย้ง

ตลอดจนการเผชิญหน้าระหว่างขบวนการภาคประชาชนกับกลุ่มเป้าหมายและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ภายใต้บริบทเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ในสถานการณ์ขณะนั้นด้วย

อุปสรรคของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชน กรณีกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจังหวัดอุดรธานี พบว่า ประการแรก เกิดจากปัจจัยภายใน ได้แก่ 1.ขบวนการยังขาดผู้นำและแกนนำ ตลอดจนสมาชิกที่เข้มแข็งและมีความหลากหลาย 2.แนวคิดที่นำมาสู่การก่อเกิดขบวนการความชัดเจนในเป้าหมาย และกระบวนการดำเนินการ 3.ด้านการบริหารจัดการ การขยายพลังมวลชน

ประการที่สอง เกิดจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ 1.สถานการณ์ทางการเมืองที่เป็นแบบ “การเมืองปิด” หรือ สภาวะรัฐรวมศูนย์อำนาจหรือการเมืองที่เน้นประชาธิปไตยแบบตัวแทนเป็นสำคัญ ยึดมั่นระบบพรรคในการพัฒนาประชาธิปไตย อันนำไปสู่การปิดกั้นกระบวนการทางการเมืองอื่นๆ เน้นให้ความสำคัญการพัฒนาทางการเมืองผ่านกระบวนการพรรคการเมืองจนเกินไป 2. ปัญหาเชิงโครงสร้างอำนาจในสังคมไทย 3.ปัญหาการทำหน้าที่ของประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่ไม่มีอำนาจปกป้อง หรือเข้ามามีส่วนอย่างชัดเจนในการร่วมกับขบวนการเคลื่อนไหวของภาคประชาชน 4.ฝ่ายต่อต้านมีกระบวนการที่แนบเนียนในการเคลื่อนไหวตอบโต้ และมีการปรับตัวตลอดเวลา 5.สื่อมวลชน มีการตอบรับข้อมูล/ประเด็นอยู่ในระดับแคบเพียงระดับท้องถิ่น ส่วนสื่อในระดับชาติยังคงไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร

พิจิตรา ศุภสวัสดิ์กุล (2553) ศึกษาเรื่อง ม็อบการเมือง ในมุมมองของสื่อมวลชน : ปรากฏการณ์สะท้อนตัวตนของหนังสือพิมพ์ไทย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการเคลื่อนไหวทางการเมืองกับบทบาทของสื่อมวลชน มีลักษณะการพึ่งพากัน สื่อมวลชนต้องการเนื้อหาสำหรับทำข่าว ขณะที่กลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองก็จำเป็นต้องใช้พื้นที่สื่อมวลชน เพื่อให้การเคลื่อนไหวเป็นที่รับรู้ของสาธารณชน และนำไปสู่จุดหมายของการเข้าจัดการ หรือตัดสินใจประเด็นสาธารณะที่ทางกลุ่มกำลังเคลื่อนไหว ดังนั้นการใช้สื่อมวลชนเพื่อเป็นกระบอกเสียง ส่งความต้องการของกลุ่มไปยังสาธารณชน จึงเป็นกลยุทธ์หลักกลยุทธ์หนึ่งของการชุมนุม ที่จะเข้าถึงมวลชนในเครือข่ายโลกเสมือนของสื่อมวลชน

โดย William Gamson and Gadi Wolfsfeld (อ้างถึงใน พิจิตรา ศุภสวัสดิ์กุล, 2553, น. 14-15) ตั้งข้อสังเกตคุณสมบัติของสื่อมวลชน ที่มีส่วนเอื้อต่อการขยายตัวของการเคลื่อนไหวทางการเมือง ใน 3 ลักษณะ

1. ช่วยขยายพลังสนับสนุนของกลุ่มให้ออกไปสู่สังคมวงกว้าง (Mobilization)

2. ช่วยผลักดันให้ประเด็นการเรียกร้องของกลุ่มมีพลังและมีความชอบธรรมเพียงพอจนอาจกลายเป็นที่ยอมรับของความคิดกระแสหลักในสังคม

3. ช่วยขยายความขัดแย้งของกลุ่มที่นำเสนออยู่บนท้องถนนให้กว้างขึ้นผ่านพื้นที่สื่อมวลชน ซึ่งเป็นปริมณฑลสาธารณะ จนยกระดับไปสู่ความขัดแย้งในระดับสังคมต่อไป

ขณะที่การวิเคราะห์กลยุทธ์การใช้สื่อมวลชนของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เพื่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง พบใน 2 กรณี

1. กรณีการใช้สื่อมวลชนที่อยู่ภายใต้การกำกับและดูแลของกลุ่มพันธมิตรฯ

การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรฯ มีสถานีโทรทัศน์เอเอสทีวี (ASTV) สื่ออินเทอร์เน็ต วิทยุ FM 97.5 รวมถึงสื่อสิ่งพิมพ์ในเครือหนังสือพิมพ์ผู้จัดการอยู่ในมือ นับเป็นความได้เปรียบในการสื่อสารและกระจายจุดยืนความเป็นไปของกลุ่มออกสู่สาธารณชน แต่ทั้งหมดนี้ก็ยังไม่เพียงพอในการสั่นคลอนรัฐบาลที่มีเสียงข้างมากอยู่ในสภา จึงต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์และการสื่อสารผ่านสื่อกระแสหลัก เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในกลุ่มผู้รับสารที่ไม่ได้เข้าถึงช่องทางสื่อมวลชนที่กำกับโดยกลุ่มพันธมิตรฯโดยตรง

2. กรณีการใช้สื่อมวลชนที่อยู่นอกเหนือการกำกับและดูแลของกลุ่มพันธมิตรฯ

กลุ่มพันธมิตรฯ ได้สร้างเงื่อนไขทางการเมือง กำหนดวาระให้ตนเองตกเป็นข่าวอยู่ตลอดเวลา โดยสร้างสถานการณ์การเคลื่อนไหวอย่างเป็นระลอก เพื่อให้กิจกรรมของกลุ่ม “มีคุณค่าด้านข่าว” ที่เพียงพอในการกระตุ้นให้สื่อสำนักต่างๆหันมาให้ความสนใจและให้พื้นที่ในการนำเสนอข่าวและกิจกรรมของกลุ่มพันธมิตรฯอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งขยายการรับรู้ไปยังสื่อมวลชนต่างประเทศอีกด้วย โดยเฉพาะการเคลื่อนไหวครั้งสุดท้ายที่มีการปิดสนามบินสุวรรณภูมิ ซึ่งดูเหมือนตั้งใจให้เกิดกระบวนการสื่อสารเนื้อหาของกลุ่มให้เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาชาวโลก ตั้งแต่การเลือกใช้ป้ายภาษาอังกฤษด่าทอรัฐบาลหุ่นเชิด ที่แขวนอยู่บนเวทีปราศรัยในสนามบิน หรือการเลือกที่ตั้งฐานการชุมนุม ปิดเส้นทางการจราจรทางอากาศทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเดินทางของผู้คนทั่วโลก ทำให้สำนักข่าวทั้งในและนอกประเทศ จำเป็นต้องรายงานให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์การชุมนุมอยู่เป็นระยะๆ เพื่อแจ้งให้ผู้เดินทางทราบถึงความเคลื่อนไหวของเที่ยวบินและการเดินทาง นับว่ากลุ่มพันธมิตรฯ ประสบความสำเร็จในการแย่งชิงพื้นที่สื่อมวลชน และสร้างให้สาธารณชนสนใจในกิจกรรมที่ทางกลุ่มกำลังดำเนินอยู่

ทั้งนี้แม้กลุ่มพันธมิตรฯ จะแย่งชิงพื้นที่ข่าวในเชิงปริมาณและความถี่ ทั้งพื้นที่สื่อมวลชนในกำกับและนอกเหนือการกำกับ แต่ก็ไม่ได้หมายถึงชัยชนะที่สมบูรณ์แบบตามเป้าหมายของกลุ่ม เพราะการเป็นข่าวในพื้นที่สื่อมวลชนนอกเหนือการกำกับไม่ได้สะท้อนถึงข้อคิดหรือทัศนคติในเชิงบวกที่มีต่อการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรฯ เสมอไป เนื่องจากสื่อมวลชนต่างมีคติแห่งความเป็นกลางของการรายงานข่าว อีกทั้งยังมีจุดยืนที่มีต่อการเคลื่อนไหวของกลุ่ม

พันธมิตรฯแตกต่างกันออกไป ส่งผลให้เวลาที่รายงานข่าวสื่อมวลชนมักอยู่ในบทบาทของคนกลางที่เป็นเพียงผู้สื่อสารระหว่างคู่ขัดแย้งในสถานการณ์กับผู้ชมทางบ้านในลักษณะที่เป็นปรวิสัย

ฮัสสัน ดูมาลี (2555) ศึกษาเรื่อง ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลอ่าวปัตตานี กรณีศึกษา กลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์อ่าวปัตตานี พบว่า กลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์อ่าวปัตตานี มีกระบวนการก่อตัวมาจากพัฒนาการการเคลื่อนไหวและต่อสู้ของชุมชนประมงพื้นบ้านรอบอ่าวปัตตานี อันเนื่องมาจากผลกระทบด้านทรัพยากรชายฝั่งทะเล ซึ่งเป็นฐานทรัพยากรที่สำคัญในการดำรงชีพจากการเข้ามาทำประมงของเรืออวนลาก อวนรุน โดยรัฐผู้มีอำนาจหน้าที่ไม่สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ จึงมีการรวมตัวเพื่อผลักดันโครงสร้างการทรัพยากรและดำเนินการบังคับใช้อย่างจริงจัง รวมถึงเพื่อป้องกันการใช้ประโยชน์ที่สร้างผลกระทบต่อทรัพยากรและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านรอบอ่าวปัตตานี ทั้งปัญหาที่มาจากนายทุนเอกชน ภาครัฐ หรือกระทั่งชาวบ้านด้วยกันเอง ตลอดจนเพื่อฟื้นฟูทรัพยากรทางกายภาพให้มีความอุดมสมบูรณ์

การเคลื่อนไหวของเครือข่ายอนุรักษ์อ่าวปัตตานี เป็นลักษณะแบบขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและแบบเสรีนิยมผสมกัน กล่าวคือ นอกจากจะเคลื่อนไหวเพื่อการจัดการทรัพยากรโดยกลุ่มเองแล้ว ทางกลุ่มยังมิได้ปฏิเสธรัฐในการเคลื่อนไหวแต่อย่างใด เพราะบางประเด็นได้อาศัยการผลักดันและร่วมมือกับรัฐนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้การเคลื่อนไหวในบางประเด็นทางชุมชนสมาชิกกลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์อ่าวปัตตานียังสลายความเป็นกลุ่มออกไปและอาศัยฐานะความเป็นชุมชนประมงพื้นบ้านรอบอ่าวปัตตานีเข้าร่วมเคลื่อนไหวกับชุมชนประมงพื้นบ้านรอบอ่าวปัตตานีกลุ่มอื่นๆ ที่มีประเด็นปัญหาร่วมกันโดยไม่แบ่งแยก

โครงสร้างกลุ่มระดับเครือข่ายเป็นการรวมตัวกันในรูปแบบเครือข่ายทางสังคมแนวราบโดยไม่มีตำแหน่งผู้นำที่เป็นทางการ แต่จะมีผู้ประสานงานที่คอยขับเคลื่อน ส่วนในระดับชุมชนสมาชิกนั้นจะเป็นโครงสร้างลำดับการบังคับบัญชาแนวดิ่งที่มีแกนนำที่ชัดเจน

ทั้งนี้การเคลื่อนไหวเพื่อการจัดการทรัพยากรอ่าวปัตตานีของกลุ่มแบ่งออกเป็น 2 แนวทาง ได้แก่ แนวทางแรก คือ การเคลื่อนไหวทางสังคม มีการใช้ยุทธวิธีการขัดขวาง ท้าทายระบบการเมือง คือ การชุมนุมประท้วงผลักดันเพื่อการตัดสินใจของรัฐ และยุทธวิธีตามช่องทางระบบการเมืองปกติ คือ การยื่นหนังสือเพื่อชะลอและระงับโครงการของรัฐ และร่วมชุมนุมแสดงสิทธิปกป้องทรัพยากร รวมถึงการเคลื่อนไหวทางสังคมโดยการสร้างทางเลือกให้กับชาวบ้านบางคนยกเลิกการประกอบอาชีพที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรด้วย นอกจากการเคลื่อนไหวทางสังคมแล้วยังมีการใช้แนวทางการเคลื่อนไหวโดยการอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งโดยตรงควบคู่ไปด้วย

ได้แก่ วิธีการสร้างมาตรการป้องกันการคุกคามทรัพยากรจากภายนอกและการจัดกิจกรรมการฟื้นฟูทางกายภาพ

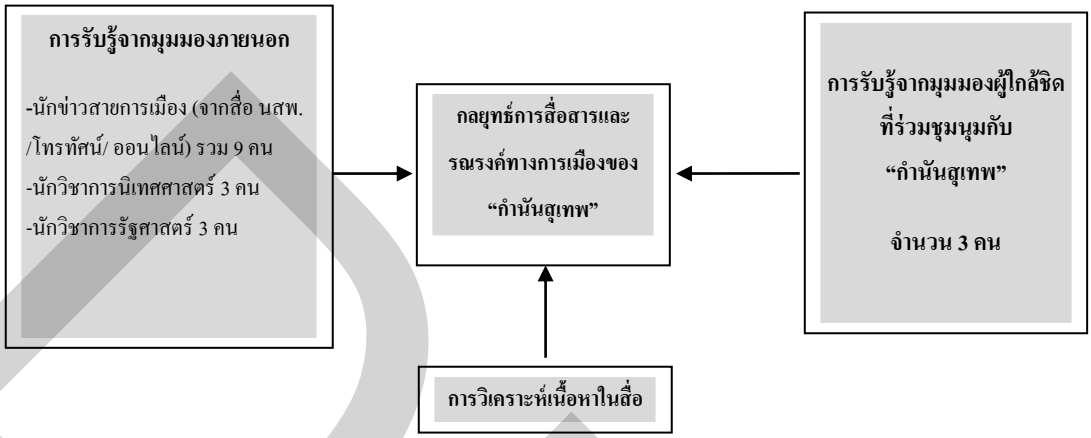
ส่วนการสร้างความเข้มแข็งและการปรับตัวเพื่อสร้างความเข้มแข็ง ความอยู่รอดของกลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์อ่าวปัตตานีนั้น ได้มีการปรับตัวทางด้านโครงสร้างเพื่อความเหมาะสม การสร้างพันธมิตรให้กับกลุ่มเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน รวมถึงการปรับเปลี่ยนแนวทางการเคลื่อนไหวเพื่อความสอดคล้องกับบริบททางสังคมและการเมือง นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมเพื่อตอกย้ำอุดมการณ์สาธารณะและความต่อเนื่องของกิจกรรม โดยการจัดกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่อื่นๆ หรือจัดโครงการทางด้านการทำมาหากิน หรือโครงการพัฒนาให้กับชุมนุม

ปัญหาของกลุ่มพบว่ามี 2 ระดับ คือ ปัญหาภายใน ได้แก่ 1.การขาดความเข้าใจของชาวบ้านบางส่วนต่อการเคลื่อนไหวและกิจกรรมของกลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์อ่าวปัตตานี 2.ปัญหาขาดแคลนแกนนำกลุ่มเครือข่ายระดับชุมชน 3.ปัญหาความเบื่อหน่ายของชาวบ้านในชุมชนต่อการเคลื่อนไหว หรือเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ 4.ภาระทางครอบครัวของแกนนำกลุ่มเครือข่าย ส่วนปัญหาจากภายนอก ได้แก่ โครงการของภาครัฐที่ส่งผลต่อกิจกรรมของกลุ่มเครือข่ายในชุมชน

ผลลัพธ์ที่ได้จากการเคลื่อนไหวในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลอ่าวปัตตานีแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ 1. การอนุรักษ์ในสังคม ได้แก่ การสะท้อนปัญหาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการมีส่วนร่วมผลักดันการตัดสินใจของรัฐเพื่อดำเนินการบังคับใช้กฎหมายการจัดการทรัพยากรอย่างจริงจัง ตลอดจนยับยั้งบางโครงการของรัฐเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในอ่าวปัตตานี รวมถึงการสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนมีความรัก หวงแหนและเลิกใช้ประโยชน์ที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรอ่าวปัตตานีและการทำผิดกฎหมาย 2. การอนุรักษ์โดยตรง ได้แก่ การกันพื้นที่อ่าวปัตตานีบางส่วนไม่ให้นายทุนเข้ามาครอบครอง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ทำให้ทราบถึงปัจจัยแวดล้อม องค์ประกอบ และพลังของการสื่อสารผ่านขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งสามารถนำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ การเป็นนักรณรงค์การสื่อสารทางการเมืองของ “กำนันสุเทพ” ขณะเป็นแกนนำคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้

2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย



จากกรอบแนวคิดนี้ ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้จากมุมมองของผู้ใกล้ชิดที่ร่วมชุมนุมกับ “กำนันสุเทพ” ที่มีต่อกลยุทธ์การสื่อสาร และรณรงค์ทางการเมืองในด้านต่างๆของ “กำนันสุเทพ” ซึ่งข้อมูลที่ได้จะนำไปตรวจสอบสามเส้า โดยใช้เป็นกรอบในการสัมภาษณ์เชิงลึกการรับรู้จากมุมมองภายนอกของนักข่าวสายการเมือง นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และด้านรัฐศาสตร์ ที่มีต่อบทบาทการเป็นนักสื่อสารรณรงค์ทางการเมืองในด้านต่างๆของ “กำนันสุเทพ” อีกครั้ง ก่อนทำการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย

นอกจากนี้ ข้อมูลการศึกษากลยุทธ์การสื่อสารและรณรงค์ของ “กำนันสุเทพ” ยังได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาในสื่อต่างๆ เพื่อการประมวลข้อมูลที่รอบด้านมากขึ้น

บทที่ 3
ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “กำนันสุเทพ” ในฐานะนักสื่อสารรณรงค์ทางการเมือง จากมุมมองของนักข่าวสายการเมือง นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และด้านรัฐศาสตร์” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่แบ่งการวิจัยเป็นสองขั้นตอน โดยเริ่มต้นทำการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis) ที่มีการนำเสนอผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) เกี่ยวกับบทบาทนักสื่อสารของ “กำนันสุเทพ” จากมุมมองผู้ใกล้ชิดที่ร่วมเคลื่อนไหว หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้ทั้งสองส่วนมาสร้างกรอบคำถาม เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) จากมุมมองของคนภายนอก คือ นักข่าวสายการเมือง นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และด้านรัฐศาสตร์ แล้วทำการวิเคราะห์ ประมวลผล และนำเสนอผลการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้กรอบแนวคิดและทฤษฎี เกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง แนวคิดการรณรงค์ ทฤษฎีสัญญะวิทยา ทฤษฎีการโน้มน้าวใจ ทฤษฎีการโฆษณาชวนเชื่อ แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างภาพลักษณ์ และทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ ผนวกเข้ากับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษา “กำนันสุเทพ” ในฐานะนักสื่อสารรณรงค์ทางการเมืองนี้ ได้ทำการวิเคราะห์ในประเด็นต่างๆ เพื่อตอบโจทย์ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

3.1 แหล่งข้อมูล

ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ข้อมูลที่มีการเผยแพร่ผ่านสื่อโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์ สื่อนิตยสารสุดสัปดาห์ สื่อออนไลน์ และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก

3.2.1 ข้อมูลที่มีการเผยแพร่ผ่านสื่อโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์ สื่อนิตยสารสุดสัปดาห์และสื่อออนไลน์ ได้แก่ ข่าว บทความ และบทวิเคราะห์ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสาร และรณรงค์ทางการเมืองในมิติต่างๆ ของ “กำนันสุเทพ”

3.2.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลจากการเจาะจงสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ใกล้ชิดที่ร่วมเคลื่อนไหวกับ “กำนันสุเทพ” ในมุมมองที่มีต่อกลยุทธ์การสื่อสาร และรณรงค์ทางการเมือง ของ“กำนันสุเทพ” จำนวน 3 คน ซึ่งประกอบด้วย

1. นายเอกนัฏ พร้อมพันธุ์ โฆษกคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2. นางสาวอัญชะลี ไพรีรัก แกนนำคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3. นายสาทิตย์ วงศ์หนองเตย แกนนำคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาสร้างกรอบคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกนักข่าวสายการเมือง นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และด้านรัฐศาสตร์ อีกครั้ง

ส่วนที่ 2 นำโครงสร้างกรอบคำถาม ซึ่งได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาที่มีการเผยแพร่ผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อนิตยสารสุดสัปดาห์ และสื่อออนไลน์ รวมถึงจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ใกล้ชิดที่ร่วมเคลื่อนไหวกับ “กำนันสุเทพ” มาสัมภาษณ์เชิงลึกสอบทานกับมุมมองของนักข่าวสายการเมือง นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์และด้านรัฐศาสตร์ เกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารและรณรงค์ทางการเมืองของ “กำนันสุเทพ”

ทั้งนี้ในการเจาะจงสัมภาษณ์เชิงลึกนักข่าวสายการเมืองจากหลายสังกัด จะต้องเป็นนักข่าวที่มีประสบการณ์ทำข่าวการชุมนุมทางการเมืองในเหตุการณ์อื่นๆมาก่อน และมีโอกาสได้ทำข่าว หรือติดตามการชุมนุมของ “กำนันสุเทพ” ในครั้งนี้อย่างต่อเนื่อง ระหว่างปลายเดือนตุลาคม 2556 ถึง พฤษภาคม 2557 โดยเลือกจากสื่อที่มีความหลากหลาย มีอิทธิพลต่อสังคม และมีบทบาทในการนำเสนอข่าวที่ทำให้สังคมสนใจ

สื่อโทรทัศน์ เลือกช่อง3 และช่อง7 เพราะเป็นสื่อที่มีผู้ชมมากเป็นอันดับต้นๆ ส่วนช่องไทยพีบีเอส ก็เป็นช่องเชิงสังคมที่มีการรายงานข่าวอย่างเกาะติด มีการวิเคราะห์เหตุการณ์ และนำเสนอทางออกจากความขัดแย้งทางการเมืองไปพร้อมๆกัน

สื่อหนังสือพิมพ์ เลือกหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เพราะมีผู้อ่านมาก และมียอดการจำหน่ายสูงสุด หนังสือพิมพ์เนชั่น เลือกเพราะมีการเปิดพื้นที่รายงานข่าวเกี่ยวกับการชุมนุมของ กปปส. อย่างต่อเนื่อง ส่วนหนังสือพิมพ์มติชน เลือกเพราะมีการเปิดพื้นที่รายงานข่าวท่าทีหรือความเห็นต่างของกลุ่มที่เป็นขั้วขัดแย้งกับ กปปส. ค่อนข้างมาก

สื่อออนไลน์ เลือกเว็บไซต์ผู้จัดการ เพราะเกาะติดการชุมนุมและมีคนเปิดอ่านมากที่สุด เว็บไซต์สำนักข่าวอิศรา ก็เป็นสื่อที่มีการนำเสนอข่าวและบทวิเคราะห์ตรวจสอบในเชิงลึก ส่วน

เว็บไซต์ประชาไท เป็นสื่อที่เปิดพื้นที่ให้กับการรายงานข่าวและบทวิเคราะห์จากมุมมองของกลุ่มที่เห็นต่างกับ กปปส. ค่อนข้างมาก ทั้งนี้แบ่งเป็นสื่อโทรทัศน์ 3 คน สื่อหนังสือพิมพ์ 3 คน และสื่อออนไลน์ อีก 3 คน ดังนี้

ลำดับ	สื่อโทรทัศน์	สื่อหนังสือพิมพ์	สื่อออนไลน์
1.	**ช่อง 3** รุ่งฟ้า ทรัพย์พร้อม ผู้สื่อข่าว	**ไทยรัฐ** ปราเมศ เหล็กเพ็ชร์ ผู้สื่อข่าว	**ผู้จัดการ** ดรงค์ ฤทธิปัญญา ผู้สื่อข่าว
2.	**ช่อง 7** ชาดา สมบูรณ์ผล ผู้สื่อข่าว	**มติชน** จตุรงค์ ปทุมมานนท์ ผู้สื่อข่าว / บรรณาธิการ	**ประชาไท** ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข ผู้สื่อข่าว / บรรณาธิการบริหาร
3.	**ไทยพีบีเอส** สถาพร พงษ์พิพัฒน์วัฒนา ผู้สื่อข่าว	**เนชั่น** พิมพ์นารา ประดับวิทย์ ผู้สื่อข่าว	**สถาบันอิศรา** ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ ผู้สื่อข่าว / ผอ.สถาบันฯ

ภาพที่ 3.1 แสดงรายชื่อนักข่าวสายการเมืองจากสื่อโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์ และสื่อออนไลน์

นอกจากนี้ยังนำโครงสร้างคำถามเดียวกัน มาสัมภาษณ์นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์และด้านรัฐศาสตร์ ที่มีความเชี่ยวชาญและมุมมองที่หลากหลาย เพิ่มเติมอีกด้านละ 3 คน ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับมุมมองที่มีต่อกลยุทธ์การสื่อสาร และรณรงค์ทางการเมืองของ “กำนันสุเทพ” ก่อนนำคำตอบที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาในประเด็นต่างๆ ว่ามีความสอดคล้อง หรือแตกต่างกัน

ทั้งนี้นักวิชาการประกอบด้วย

นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์

1. ศ.ดร.สุรพงษ์ โสธนะเสถียร อาจารย์ประจำคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสารทางการเมือง)

2. ผศ.ดร.อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว ผอ.หลักสูตรปริญญาเอก คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์(นิด้า) (นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน)

3. ดร.นันทนา นันทวโรภาส คณบดีวิทยาลัยสื่อสารการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก (นักวิชาการด้านสื่อสารการตลาด และการสื่อสารทางการเมือง)

นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์

1. ศ.ดร. ลิขิต ธีรเวคิน นักวิชาการอิสระด้านรัฐศาสตร์ / อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

2. รศ.ดร. เจตน์ โทณวณิก นักวิชาการนิติศาสตร์ / คณบดีคณะนิติศาสตร์ ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

3. รศ. สิริพรรณ นกสวน สวัสดี หัวหน้าภาควิชาปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนของการวิเคราะห์เนื้อหา และการสัมภาษณ์เจาะลึก เพื่อตอบโจทย์คำถามนำวิจัยของการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็นขั้นตอน ดังนี้

การวิจัยเพื่อตอบคำถามวิจัยข้อที่ 1 : กลยุทธ์การสื่อสารและปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องในแง่นักสื่อสารรณรงค์ทางการเมืองของ “กำนันสุเทพ” จากมุมมองของนักข่าวสายการเมือง นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และด้านรัฐศาสตร์ ตลอดจนบุคคลผู้ใกล้ชิดที่มีส่วนร่วมในการรณรงค์เป็นอย่างไร

การตั้งคำถามในการตอบคำถามวิจัยข้อที่1 เพื่อใช้กับแหล่งข้อมูล 4 กลุ่ม คือ

1) แหล่งเอกสารจากสื่อต่างๆ

2) บุคคลผู้ใกล้ชิดในการรณรงค์ทางการเมือง 3 คน

3) นักข่าวสายการเมือง ประเภทสื่อละ 3 คน รวม 9 คน

4) นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์และด้านรัฐศาสตร์ ด้านละ 3 คน รวม 6 คน

โดยมีแนวคำถามดังต่อไปนี้

ในสถานการณ์ที่สำคัญต่างๆของการชุมนุมมีการแผนการรณรงค์ หรือระดมมวลชนอย่างไร

มีการวิเคราะห์และใช้กลยุทธ์การสื่อสารด้านตัวผู้รับสาร ตัวสาร/สัญญะ ตัวสื่อ/ช่องทาง การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย และการกำหนดเป้าหมายอย่างไร

มีการใช้กลยุทธ์การสื่อสารแบบบูรณาการ แบบการโฆษณาโน้มน้าวใจ แบบการโฆษณาชวนเชื่อ และการขับเคลื่อนขบวนการทางสังคมอย่างไร

มีปัจจัยที่เอื้อ และปัจจัยอุปสรรคอะไรบ้างในการสื่อสารเพื่อการรณรงค์ของ “กำนันสุเทพ”

การวิจัยเพื่อตอบคำถามวิจัยข้อที่ 2 : ภาพลักษณ์และบทบาทนักรณรงค์การสื่อสารทางการเมืองของ “กำนันสุเทพ” เป็นอย่างไร

การตั้งคำถามในการตอบคำถามวิจัยข้อที่2 เพื่อใช้กับแหล่งข้อมูล 4 กลุ่ม คือ

1) แหล่งเอกสารจากสื่อต่างๆ

2) บุคคลผู้ใกล้ชิดในการรณรงค์ทางการเมือง 3 คน

3) นักข่าวสายการเมือง ประเภทสื่อละ 3 คน รวม 9 คน

4) นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์และด้านรัฐศาสตร์ ด้านละ 3 คน รวม 6 คน

โดยมีแนวคำถามดังต่อไปนี้

ภาพลักษณ์ และบทบาทการเป็นนักสื่อสารรณรงค์ทางการเมือง ของ “กำนันสุเทพ” ที่ปรากฏในสื่อในด้านต่างๆ เช่น ด้านบุคลิกภาพ ด้านการเป็นผู้นำการเคลื่อนไหว ด้านการสื่อสารโน้มน้าวใจ ด้านสร้างจิตวิทยากับมวลชนและประชาชน ฯลฯ เป็นอย่างไร

3.3 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาออกแบบคำถามการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ทั้งนี้ได้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของคำถามจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านนิเทศศาสตร์ และนำเสนอที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบดูความเที่ยงตรง (Validity)ของคำถาม

ในการตรวจสอบความเที่ยงของข้อมูล (Reliability) ใช้วิธีการ(Cross check) ตรวจสอบข้ามแหล่งข้อมูล คือ การนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis) ในหนังสือพิมพ์และนิตยสารข่าวสุดสัปดาห์ สื่อโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ มาตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) ผ่านมุมมองของผู้ใกล้ชิดที่ร่วมเคลื่อนไหวกับ “กำนันสุเทพ” ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกนักข่าวสายการเมือง นักวิชาการนิเทศศาสตร์ และนักวิชาการรัฐศาสตร์

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิเคราะห์โดยการนำข้อมูลมาจัดแบ่งประเภทหมวดหมู่ (Categories) แล้วทำการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytical Induction) คือ ใช้การตีความ สร้างข้อสรุปข้อมูลจากรูปธรรม หรือปรากฏการณ์ที่พบเห็นในเชิงบรรยาย (Descriptive) เพื่อให้ได้แนวคิดทางนามธรรมที่สามารถนำมาอธิบาย โดยยึดหลักแนวคิด ทฤษฎี ควบคู่ไปกับบริบทตามแนวความคิด หรือ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลให้ลึกซึ้ง

บทที่ 4
ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “กำนันสุเทพ” ในฐานะนักสื่อสารรณรงค์ทางการเมือง จากมุมมองของนักข่าวสายการเมือง นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และด้านรัฐศาสตร์ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหา (Documentary Research) ที่ปรากฏในเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง สื่อโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์ สื่อนิตยสารสุดสัปดาห์ และสื่อออนไลน์ รวมถึงจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้ใกล้ชิดที่ร่วมชุมนุม นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ และนักข่าวสายการเมือง มาประยุกต์เชื่อมโยงกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผลการวิจัยแบ่งเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

4.1 ช่วงสำคัญของเหตุการณ์การชุมนุม จากการนำของ“กำนันสุเทพ”

4.2 กลยุทธ์การสื่อสารในแง่นักสื่อสารรณรงค์ทางการเมือง

4.3 ปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องในการรณรงค์และสื่อสารทางการเมือง

4.4 ภาพลักษณ์นักสื่อสารรณรงค์ทางการเมือง

4.1 ช่วงสำคัญของเหตุการณ์การชุมนุม จากการนำของ “กำนันสุเทพ”

การชุมนุมของเครือข่ายคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (กปปส.) ภายใต้การนำของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ หรือที่กลุ่มผู้ชุมนุมเรียกว่า “กำนันสุเทพ” เป็นการชุมนุมที่มีมวลชนเข้าร่วมมากที่สุดในประวัติศาสตร์ และเกิดขึ้นยาวนานถึง 204 วัน เริ่มต้นจากการคัดค้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม พัฒนามาเป็นการล้มล้างรัฐบาล และขจัดระบอบทักษิณ ซึ่งสามารถแบ่งการเคลื่อนไหวออกเป็น 3 ช่วงเวลาสำคัญ ดังนี้

4.1.1 ช่วงต้น

ช่วงต้นของการชุมนุม 2 เดือนแรก เป็นช่วงที่คึกคัก เกิดกระแสการคัดค้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมอย่างกว้างขวาง มีมวลชนจากกลุ่มต่างๆเข้าร่วมชุมนุมเป็นจำนวนมาก กระทั่งที่ประชุมวุฒิสภาลงมติไม่เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว การชุมนุมในช่วงนี้มี

หลายเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น เช่น นายสุเทพ เทือกสุบรรณ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีก 8 คน ประกาศลาออกจากพรรคประชาธิปัตย์ มาเป็นแกนนำในการเคลื่อนไหว, ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยที่มาของสมาชิกวุฒิสภาขัดต่อรัฐธรรมนูญ, เกิดการชุมนุมของมวลชนครั้งยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์, มีการจัดตั้งคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (กปปส.), และรัฐบาลประกาศยุบสภา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เริ่มจากการที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติให้ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม ผ่านการพิจารณาในวาระที่ 2 และ 3 เมื่อเวลา 04.25 น.ของวันที่ 1 พฤศจิกายน 2556 ท่ามกลางเสียงคัดค้านของหลายฝ่าย เนื่องจากเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เป้าหมายหลักอยู่ที่การช่วยพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ให้พ้นผิดทางการเมืองและความผิดอื่นๆ ที่สำคัญสามารถช่วยให้เดินทางกลับประเทศไทยได้อย่างบริสุทธิ์ โดยรัฐต้องคืนทรัพย์สินที่ยึดมากว่า 64,000 ล้านบาทให้กับพันตำรวจโททักษิณ การรีบเร่งลงมติในช่วงเวลาที่ผิดปกติ หรือ ที่เรียกกันว่า “ลักหลับ” นี้ทำให้เกิดกระแสการคัดค้านอย่างกว้างขวาง

31 ตุลาคม 2556 เป็นวันเริ่มต้นชุมนุมยืดเยื้ออย่างเป็นทางการ โดย “กำนันสุเทพ” อดีตเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ได้สั่งเป่านกหวีดเรียกมวลชนแต่งดำมาพร้อมกันที่สถานีรถไฟสามเสน ตั้งเป้าคัดค้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม กลายเป็นจุดรวมของบรรดากลุ่มต่างๆ ที่ไม่พอใจการกระทำของสภาผู้แทนราษฎร จากนั้นในวันที่ 4 พฤศจิกายน 2556 “กำนันสุเทพ” ได้ขึ้นเวทีปราศรัยยกระดับการชุมนุม นำมวลชนจากเวทีสามเสนไปปักหลักที่ถนนราชดำเนิน ตั้งเวทีหลักที่บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย พร้อมระบุว่า หากรัฐบาลไม่ฟังเสียงของประชาชนจะยกระดับการชุมนุมขึ้นอีกจนกว่าจะชนะ เกิดกระแสคัดค้านวงกว้างมากขึ้น

จนทำให้ที่ประชุมวุฒิสภาเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2556 ลงมติไม่เห็นชอบร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฉบับนี้ แต่การชุมนุมซึ่งนำโดย “กำนันสุเทพ” ก็ยังคงดำเนินต่อไป เปลี่ยนเงื่อนไขจากการค้านการแก้ไข พระราชบัญญัตินิรโทษกรรม เป็นการการชุมนุมเพื่อต่อต้านรัฐบาลแทน โดย“กำนันสุเทพ”พร้อมแกนนำอีก 8 คน ประกาศสละตำแหน่งสมาชิกสมาชิกผู้แทนราษฎร ออกมาร่วมเป็นแกนนำในการเคลื่อนไหว เพื่อให้การต่อสู้เป็นของประชาชนอย่างแท้จริง พร้อมกับประกาศมาตรการอารยะขัดขืน 4 ข้อ ได้แก่ เชิญชวนประชาชนทั้งประเทศ ยุดงานหยุดเรียน เพื่อมาร่วมชุมนุม ระหว่างวันที่ 13-15 พฤศจิกายน 2556 ข้อ 2. กดดันรัฐบาลด้วยการหยุดชำระภาษี ข้อ 3. ให้ปักธงชาติตามบ้านเรือน หรือพาหนะ และพกนกหวีด ข้อ 4. ถ้าพบนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี และผู้เกี่ยวข้องไม่ต้องพูดด้วย แต่ให้เป่านกหวีดใส่

15 พ.ย. 2556 “กำนันสุเทพ” ประกาศยกระดับการต่อสู้เป็นการขจัดระบอบทักษิณให้หมดไปจากสังคมไทย โดยมีมาตรการขั้นสูงสุดคือ ขอให้ข้าราชการทั่วประเทศหยุดงานและออกมาร่วมชุมนุม ถัดมาวันที่19 พฤศจิกายน 2556 มีการการล่ารายชื่อถอดถอนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งหมด 310 คน โดยจะยื่นต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และเริ่มมีการอารยะขัดขืนกับฝ่ายรัฐบาลด้วยการเป่านกหวีด

20 พฤศจิกายน 2556 ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ว่าร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม ในประเด็นซึ่งว่าด้วยที่มาของสมาชิกวุฒิสภา ขัดต่อรัฐธรรมนูญปี 2550 แต่พรรคเพื่อไทยปฏิเสธคำวินิจฉัยนี้ โดยให้เหตุผลว่า ศาลรัฐธรรมนูญก้าวล่วงเขตอำนาจของรัฐสภา ท่าทีของพรรคเพื่อไทยดังกล่าว ส่งผลให้จำนวนผู้ประท้วงต่อต้านรัฐบาลยิ่งลักษณ์ และระบอบทักษิณ มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมาก ในวันที่ 23 พฤศจิกายน และ วันที่ 24 พฤศจิกายน 2556 กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ซึ่งสนับสนุนรัฐบาล จัดการชุมนุมตอบโต้การต่อต้านรัฐบาลของกลุ่มผู้ชุมนุม กปปส. ที่ราชมังคลากีฬาสถาน ในขณะที่กลุ่ม กปปส. มีการชุมนุมใหญ่ที่เวทีราชดำเนิน ประกาศยกระดับข้อเรียกร้อง เป็นการต่อต้านรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ภายใต้ชื่อว่า "วันมวลมหาประชาชน คนไทยใจเกินล้าน" โดยมีประชาชนเดินทางเข้าชุมนุมที่ถนนราชดำเนินจนเต็มพื้นที่ นายสาทิตย์ วงศ์หนองเตย หนึ่งในแกนนำยืนยันจากการนับสติ๊กเกอร์ที่แจกให้ผู้ชุมนุมพบว่า ยอดผู้ชุมนุมเกิน 1 ล้านคน ขณะที่พรรคเพื่อไทย ตอบโต้ว่ามีจำนวนผู้ชุมนุมเข้าร่วมประมาณ 37,000 - 42,000 คนเท่านั้น

25 พ.ย. 2556 กลุ่มผู้ชุมนุมสร้างปรากฏการณ์ดาวกระจาย เดินอารยะขัดขืน 13 เส้นทาง ได้แก่ 1.กองบัญชาการทหารสูงสุด ศูนย์ราชการ แจ้งวัฒนะ 2.กองบัญชาการกองทัพอากาศ ดอนเมือง 3.กองทัพบก 4.กองบัญชาการกองทัพเรือ 5.สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 6.กองบัญชาการตำรวจนครบาล 7.สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 8.สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 9.สถานีโทรทัศน์ช่อง 7 10.สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 11.สถานีโทรทัศน์ช่อง11 กรมประชาสัมพันธ์ 12.กระทรวงมหาดไทย 13.สำนักงบประมาณ และเข้ายึดพื้นที่สำนักงบประมาณ กระทรวงการคลัง และตั้งเป็นเวทีชุมนุมอีกแห่ง กลุ่มผู้ชุมนุมบุกรุกเข้ายึดบริเวณ และอาคารสถานที่ราชการของสำนักงบประมาณ และกระทรวงการคลัง ซึ่งตั้งอยู่ติดกัน เพื่อบังคับให้ปิดทำการเป็นการอารยะขัดขืน ขณะที่สมาชิกพรรคเพื่อไทยก็ยื่นฟ้องร้องต่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญว่า มีการกระทำอันเป็นกบฏต่อแผ่นดิน ถัดมาวันที่ 27 พ.ย. 2556 “กำนันสุเทพ” ได้นำผู้ชุมนุมบางส่วนจากกระทรวงการคลังเดินเท้าไปยึดพื้นที่ศูนย์ราชการ แจ้งวัฒนะ

กระทั่งวันที่ 29 พ.ย. 2556 “กำนันสุเทพ” ประกาศยกระดับการชุมนุมโดยการก่อตั้งเป็น"คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์

อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข" หรือ กปปส. อย่างเป็นทางการ ซึ่งเป็นการรวมตัวกับแกนนำกลุ่มพันธมิตร นักวิชาการ กองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ (กปท.) เครือข่ายนักศึกษาประชาชนปฏิรูปประเทศ (คปท.) และสมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ (สรส.)

30 พฤศจิกายน 2556 กลุ่มผู้ชุมนุม กปปส. บุกเข้าไปยังอาคารบริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด มีการตัดไฟ และเครือข่ายการสื่อสารทั้งหมด ส่งผลกระทบกับระบบอินเทอร์เน็ต เกือบทั้งประเทศ และวันดังกล่าวต่อเนื่องถึงเช้าวันที่ 1 ธันวาคม มีเหตุรุนแรงจากการปะทะกันระหว่างกลุ่มผู้สนับสนุน และกลุ่มผู้ต่อต้านรัฐบาลที่บริเวณมหาวิทยาลัยรามคำแหงอยู่ตลอด จนมีผู้เสียชีวิต 4 คน และบาดเจ็บอีกนับร้อยคน

1 ธันวาคม 2556 ผู้ชุมนุมเคลื่อนประชิดแนวกั้นตำรวจหลายจุด มุ่งหน้าสู่กองบัญชาการตำรวจนครบาล และทำเนียบรัฐบาล ทำให้เกิดการปะทะกันระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมและเจ้าหน้าที่ตำรวจขึ้น 3 จุด บริเวณ แยกกองพลที่ 1 ใกล้กองบัญชาการตำรวจนครบาล, วัดเบญจมบพิตร และที่สะพานชมัยมรุเชฐ เส้นทางเข้าสู่ทำเนียบรัฐบาล ฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้แก๊สน้ำตาและฉีดน้ำใส่ผู้ชุมนุม การปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมและตำรวจเป็นเวลา 2 วัน มีรายงานผู้ได้รับบาดเจ็บ 119 คน

8 ธันวาคม 2556 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ทั้ง 153 คนประกาศลาออก เพื่อเดินหน้าชุมนุมต่อ และประกาศยกระดับการชุมนุมในวันที่ 9 ธันวาคม โดยแกนนำ กปปส. แบ่งผู้ชุมนุมเป็น 9 กลุ่ม เดินขบวนไปล้อมพื้นที่รอบทำเนียบรัฐบาล พร้อมทั้งปรับเป้าหมายจากการชุมนุมเพื่อขับไล่รัฐบาลเป็นการชุมนุมเพื่อขจัดระบอบทักษิณ กดดันให้ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้เกิด สุญญากาศทางอำนา0 และนำไปสู่การใช้มาตรา 3 และมาตรา 7 ตั้ง สภาประชาชน และ รัฐบาลประชาชน เพื่อปฏิรูปประเทศไทย ขณะที่พระราชกฤษฎีกา ยุบสภา ของนางสาวยิ่งลักษณ์ กำหนดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 แต่กลุ่มผู้ชุมนุมปฏิเสธการเลือกตั้ง และเรียกร้องให้มีการจัดตั้ง สภาประชาชนเพื่อทำการปฏิรูปประเทศ และนัดชุมนุมเพื่อปิดกรุงเทพมหานคร ในวันที่ 13 มกราคม 2557

22 ธันวาคม 2556 กลุ่มผู้ชุมนุม กปปส. ตั้งเวทีใหญ่ชุมนุมใน 5 จุดกลางกรุงเทพมหานคร เพื่อแสดงพลัง ประกอบด้วย อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ แยกอโศก แยกราชประสงค์ แยกปทุมวัน สวนลุมพินี ทุกเวทีมีการถ่ายทอดสัญญาณจากเวทีอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย โดยขบวนของนายสุเทพ เทือกสุบรรณเริ่มต้นที่วงเวียนใหญ่ ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาที่สะพานตากสิน และเดินทางเยือนผู้ชุมนุมในทุกเวที ก่อนที่จะกลับไปปราศรัยที่เวทีอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย

26 ธันวาคม 2556 วันแรกของการรับสมัครการเลือกตั้ง มีพรรคการเมือง 34 พรรค เดินทางมาสมัคร จับสลากหมายเลขประจำพรรค ณ อาคารกีฬา เวสน์ 2 ศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย-ญี่ปุ่น) เขตดินแดง และเกิดความวุ่นวายมีการปะทะกันเกิดขึ้น โดยกลุ่มผู้

ชุมนุมแนวร่วมเครือข่ายนักศึกษาประชาชนปฏิรูปประเทศ (คปท.) บุกรุกเข้าไปภายในเพื่อขัดขวางการรับสมัคร เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงยิงแก๊สน้ำตา และกระสุนยางเข้าใส่ผู้ชุมนุมเพื่อสกัดกั้น และจับแกนนำบางส่วนไป ต่อมาในช่วงเย็นกลุ่มผู้ชุมนุมแนวร่วม คปท. ได้ปิดถนนวิภาวดีรังสิตทั้งขาเข้าและขาออก เพื่อเรียกร้องให้ตำรวจปล่อยตัวผู้ชุมนุมที่ถูกจับกุมไป

ต่อมาพรรคเพื่อไทย ร่วมกันแถลงข่าว ยืนยันการเดินหน้าเลือกตั้ง 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 จะเป็นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ให้จัดการเลือกตั้งภายใน 45-60 วันหลังยุบสภา และระบุว่า รัฐบาลไม่มีสิทธิ์ในการเปลี่ยนวันเลือกตั้ง หากคณะกรรมการการเลือกตั้งเลื่อนวันเลือกตั้งออกไป อาจถูกร้องเรียนว่าละเว้นการปฏิบัติหน้าที่

4.1.2 ช่วงกลาง

หลังรัฐบาลยิ่งลักษณ์ประกาศยุบสภา และกำหนดให้มีการเลือกตั้งใหม่วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 ทำให้การชุมนุมของ กปปส. ภายใต้การนำของ “กำนันสุเทพ” ในช่วงกลาง ตั้งแต่ต้นปี 2557 เป็นต้นมา มีกระแสการคัดค้านเริ่มแผ่วลง มวลชนเข้าร่วมน้อยกว่าการชุมนุมในช่วงต้น แต่ก็ยังมีการเคลื่อนไหวที่สำคัญเกิดขึ้น เพื่อหล่อเลี้ยงพลังของมวลชนเอาไว้ เช่น การชัตดาวน์กรุงเทพ ตั้งเวทีชุมนุม 7 จุด, การเดินรณรงค์เชิญชวนให้เข้าร่วมชุมนุม ผ่านกิจกรรมในเทศกาลสำคัญต่างๆ ทั้งตรุษจีน วาเลนไทน์ และสงกรานต์, การเดินรณรงค์รับบริจาคเงินช่วยชาวนาทวงคืนเงินจำนำข้าว, นัดชุมนุมใหญ่ ชูธงปฏิรูปก่อนการเลือกตั้ง, ประกาศยึดอำนาจเป็นของประชาชน “กำนันสุเทพ” ตั้งตนเป็นเป็นรัฏฐาธิปัตย์ เสนอทูลเกล้าฯ แต่งตั้งนายกรัฐมนตรี, และเปิดเวทีปฏิรูปประเทศไทย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1 มกราคม 2557 “กำนันสุเทพ” ประกาศนัดชุมนุมใหญ่เพื่อ “ปิดกรุงเทพ” ในวันที่ 13 มกราคม 2557 โดยจะเดินไปตามถนนสายต่างๆในกรุงเทพ ในวันที่ 5,7 และ9 มกราคม เพื่อเชิญชวนให้ประชาชนทุกชนชั้นเข้าร่วมการชุมนุมครั้งสำคัญดังกล่าว ซึ่งได้รับการตอบรับอย่างดี อีกทั้งประชาชนยังร่วมบริจาคสมทบทุนให้กับ กปปส.เป็นจำนวนเงินคราวละมากๆ ซึ่งการบริจาคเงินระหว่างเดินรณรงค์ไปตามท้องถนนนี้ มีขึ้นหลังจากกรมสอบสวนคดีพิเศษสั่งอายัดการทำธุรกรรมทางการเงินของแกนนำ กปปส. ทั้ง 38 คนในเดือนธันวาคม 2556

13 มกราคม 2557 “กำนันสุเทพ” ยกระดับสู่การชัตดาวน์กรุงเทพฯ โดยประกาศยุบเวทีราชดำเนินก่อนนำผู้ชุมนุมเดินขบวนแยกย้ายไปชุมนุม 7 จุดรอบกรุงเทพฯ คือ ศูนย์ราชการแจ้งวัฒนะ 2 เวที ห้าแยกลาดพร้าว อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ สวนลุมพินี แยกอโศก สี่แยกปทุมวัน แต่ด้วยจำนวนมวลชนที่น้อยลง และชัยภูมิที่เอื้อต่อการถูกซุ่มทำร้าย อย่างเช่น ในวันที่ 17 มกราคม 2557 ขณะเดินรณรงค์เพื่อชักชวนให้ประชาชนมาร่วมการชุมนุม ได้เกิดเหตุการณ์ใช้ความรุนแรงขึ้น โดยใช้ระเบิดสังหาร อาวุธสงคราม ที่บริเวณถนนบรรทัดทอง กระทั่งมีผู้ได้รับบาดเจ็บจำนวน 39 ราย

และเสียชีวิตจำนวน 1 ราย ทำให้ “กำนันสุเทพ” ประกาศยุบเวทีทั้งหมด ไปปักหลักชุมนุมที่สวนลุมพินีเพียงจุดเดียว

1 กุมภาพันธ์ 2557 “กำนันสุเทพ” เลขาธิการ กปปส. นำมวลชนแต่งกายเสื้อผ้าสีแดงเดินอวยพรวันตรุษจีนกับประชาชนที่ย่านเยาวราช พร้อมทั้งรณรงค์ไม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งในวันที่ 2 ก.พ. 2557นี้ เพื่อให้มีการปฏิรูปประเทศก่อน

7 กุมภาพันธ์ 2557 “กำนันสุเทพ” เลขาธิการ กปปส. เริ่มเดินขบวนเดินรณรงค์เพื่อระดมเงินบริจาคจากประชาชน ตั้งเป้า 10 ล้านบาท มอบให้ชาวนาใช้เป็นทุนในการเคลื่อนไหวทวงเงินจำนำข้าวจากรัฐบาล กระทั่ง 18 กุมภาพันธ์ 2557 ได้มอบเงินจำนวน 25 ล้านบาท ให้แก่นายเดชอุดม ไกรฤทธิ์ นายกสภาทนายความ เพื่อนำไปใช้จ่ายเป็นค่าดำเนินคดี ในกรณีที่ชาวนาจะฟ้องร้อง และมอบเงิน 2.2 ล้านบาท ให้ครอบครัวชาวนาที่ฆ่าตัวตาย จากผลกระทบจากโครงการรับจำนำข้าว จำนวน 11 ครอบครัวๆ ละ 2 แสนบาท

ระหว่าง 14-16 กุมภาพันธ์ 2557 กปปส. จัดการชุมนุมภายใต้แนวคิด “บอกรักประเทศไทย บอกเลิกระบอบทักษิณ” ทำให้แต่ละเวทีได้มีการตกแต่งพื้นที่การชุมนุมให้มีสีสันเข้ากับวันแห่งความรัก อาทิ กปปส. เวทีปทุมวัน จัดกิจกรรมจำหน่ายดอกกุหลาบ เนื่องในวันวาเลนไทน์ โดยรายได้บางส่วนนำไปช่วยเหลือชาวนา หรือจะเป็นเวทีอโศกได้มีการตกแต่งที่ชุมนุมอย่างสวยงาม หรือจะเป็นที่หลังเวทีราชประสงค์ เด็กๆ มามอบเงิน และแปะสติ๊กเกอร์ให้นายสุเทพ

18 กุมภาพันธ์ 2557 เจ้าหน้าที่ตำรวจขอคืนพื้นที่สะพานผ่านฟ้าลีลาศจุดชุมนุมของกลุ่มกองทัพธรรม จนเกิดการปะทะระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้ชุมนุมจนเป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตทั้ง2ฝ่าย

10 มีนาคม 2557 “กำนันสุเทพ” เลขาธิการ กปปส. พร้อมแกนนำ เปิดเวทีปฏิรูปประเทศไทย ภายใต้กิจกรรม มวลมหาประชาชนเดินหน้าเปลี่ยนประเทศ หรือ รีสตาร์ทไทยแลนด์ปฏิรูปประเทศไทย ที่ ศูนย์เยาวชน สวนลุมพินี ในเวทีมีการระดมความคิดเห็นแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ทั้งนี้ กปปส. จะจัดเวทีระดมความคิดเห็น 6 ครั้ง ระหว่างวันที่ 10-21 มีนาคมนี้ ซึ่งจะเน้นที่ 6 หัวข้อหลักคือ 1.แก้ความยากจน 2.แก้ปัญหาทุจริตคอร์รัปชั่น 3.การกระจายอำนาจ 4.การปรับโครงสร้างตำรวจกระบวนการยุติธรรม 5.ปฏิรูปการเลือกตั้งและพรรคการเมือง 6.การปรับระบบราชการ โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ เวทีภาควิชาการ เวทีสมัชชาประชาชน และสภาประชาชนกับรัฐบาลประชาชน เมื่อขั้นตอน 2 เวทีแรกแล้วเสร็จ จะนำข้อสรุปทั้งหมดเข้าสู่สภาประชาชน

29 มีนาคม 2557 “กำนันสุเทพ” นัดชุมนุมใหญ่อีกครั้ง เพื่อเดินขบวนรณรงค์ให้ปฏิรูปก่อนการเลือกตั้งไปยังลานพระบรมทรงม้ารัชกาลที่5 หน้ารัฐสภา เป็นระยะทางกว่า 9 กิโลเมตร วันที่ 5 เมษายน 2557 กปปส. จัดประชุมใหญ่ กปปส. ทั่วประเทศ ครั้งที่ 1 โดยเป็นการนัดตัวแทน

เครือข่ายกปปส.ต่างจังหวัดเพื่อทำความเข้าใจถึงแนวทางการต่อสู้ พร้อมมอบภารกิจแก่ตัวแทนทั่วประเทศ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเคลื่อนไหวใหญ่อีกครั้ง หลังจากที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสถานภาพนายกรัฐมนตรีของ น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในกรณีโยกย้ายนายถวิล เปลี่ยนศรี จากตำแหน่งเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.)

1 เมษายน 2557 ซึ่งเป็นวันข้าราชการพลเรือน ทาง กปปส. ถือฤกษ์จัดกิจกรรมรณรงค์ของ กปปส. ครั้งใหญ่อีกครั้ง เพื่อผลักดันให้มีการปฏิรูปประเทศก่อนการเลือกตั้งอย่างเต็มรูปแบบภายใต้แนวคิด จัดปราศรัยหน้ากระทรวงต่างๆ โดยเรียกร้องให้ข้าราชการที่ดีหยุดกลัวรัฐบาล และออกมาร่วมกันรักษาผลประโยชน์ประเทศ ไม่ปล่อยให้รัฐบาลทำลายประเทศอีกต่อไป เพื่อร่วมกันหยุดให้การสนับสนุนระบอบทักษิณ

5 เมษายน 2557 “กำนันสุเทพ” เลขาธิการ กปปส. แถลงว่า จะยึดอำนาจประเทศไทยเพื่อเอาอำนาจอธิปไตยมาเป็นของประชาชน และประกาศตั้งตนเป็นรัฏฐาธิปัตย์ จะออกคำสั่งเพื่อบังคับใช้กฎหมายทำนองเดียวกับคำสั่งหัวหน้าคณะปฏิวัติ เพื่อดำเนินการกับฝ่ายตรงข้ามและเสนอทูลเกล้าฯ แต่งตั้งนายกรัฐมนตรี

ระหว่าง 13-15 เมษายน 2557 กปปส.จัดสงกรานต์ชื่อว่า "สงกรานต์มวลมหาประชาชนเบิกบาน" โดยจะเริ่มให้มีการสรงน้ำพระพุทธรูปปางชนะมารในวันที่ 12 เม.ย. จากนั้นวันที่ 13 เม.ย. เวลาเที่ยงเป็นต้นไปจะอัญเชิญพระพุทธรูปประดิษฐานบนรถยนต์เพื่อให้ผู้ชุมนุมได้สรงน้ำพระพุทธรูป และรดน้ำดำหัวแกนนำ กปปส.ภายในสวนลุมพินี จากนั้นช่วงเวลา 15.00 น. จะมีการจัดประกวดคาราโอเกะแต่ละหมู่บ้าน มีการแสดงคอนเสิร์ต และลำซิ่ง รวมถึงจะจัดประกวดการแสดงจากหมู่บ้านต่างๆ ด้วย ส่วนวันที่ 14 เม.ย. แต่ละหมู่บ้านในสวนลุมพินีจะจัดรถยนต์ให้สวยงามเพื่อแห่ขบวนแห่พระพุทธรูป จนถึงช่วงเที่ยงจะมีการแข่งขันกีฬาไทยพื้นบ้าน อาทิ ชักเย่อ วิ่งเปี้ยว จนถึงช่วงเย็น จากนั้นจะมีกิจกรรมบันเทิงตลอดทั้งคืน ขณะที่วันที่ 15 เม.ย. เวลา 09.00 น. จะมีการรดน้ำดำหัวขอพรผู้สูงอายุของแต่ละหมู่บ้าน เนื่องในวันผู้สูงอายุ โดยการจัดสงกรานต์จะไม่สนับสนุนการเล่นปืนฉีดน้ำ แต่จะให้ย้อนยุคความเป็นไทยโดยการใช้ขันและมะลิแทน และจะให้เป็นสงกรานต์ปลอดแอลกอฮอล์ทุกชนิด

4.1.3 ช่วงปลาย

หลังชุมนุมมากว่า 6 เดือน แต่ยังไม่สามารถเปิดเกมได้ ในช่วงปลายของการชุมนุม ต้นเดือนพฤษภาคมเป็นต้นมา “กำนันสุเทพ” เลขาธิการ กปปส. จึงเริ่มเคลื่อนไหวด้วยวิธีการที่เข้มข้นขึ้น นอกจากการประกาศนัดชุมนุมใหญ่ครั้งสุดท้ายอยู่บ่อยครั้งแล้ว ยังมีอีกหลายเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น เช่น ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร พร้อมกับรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่ง, การดาวกระจายไปชุมนุมปิดสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวีช่องต่างๆ, การกดดันศาลและองค์กร

อิสระ, การนัดชุมนุมครั้งสุดท้ายโดยเอาความอิสระของตัวเองเป็นเดิมพัน, กระทั่งเกิดการรัฐประหาร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5 พฤษภาคม 2557 “กำนันสุเทพ” นำผู้ชุมนุม กปปส. พร้อมด้วยแกนนำ นำผู้ชุมนุมซึ่งแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีเหลือง เดินขบวนออกจากสวนลุมพินี มุ่งหน้าไปยังสนามหลวง เพื่อทำกิจกรรมแสดงความจงรักภักดี และถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันฉัตรมงคล จากนั้นในช่วงค่ำได้กล่าวถวายสัตย์ปฏิญาณว่า จะปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลัง ด้วยสติ โดยมุ่งเน้นส่วนรวม และสร้างสรรค์พัฒนาประเทศชาติ พร้อมส่งเสริมคนดี และปกป้องสถาบันตลอดไป พร้อมกับนำมวลชนกล่าวตั้งสัตยาธิษฐานว่า กปปส. จะปกป้องรักษาแผ่นดิน และจะร่วมกันต่อสู้ขจัดระบอบทักษิณ เพื่อเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตย ด้วยความแน่วแน่ จนกว่าขจัดระบอบทักษิณได้ และปฏิรูปประเทศก่อนการเลือกตั้ง

7 พฤษภาคม 2557 ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีพร้อมกับรัฐมนตรีที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการย้ายเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) ในวันเดียวกันนายสุเทพได้ประกาศนัดชุมนุมใหญ่อีกครั้งวันนี้ 9 พฤษภาคม 2557 เพื่อเรียกคืนอำนาจอธิปไตยให้กับประชาชน

9 พฤษภาคม 2557 “กำนันสุเทพ” แบ่งผู้ชุมนุม กปปส. ออกเป็น 7 สาย เคลื่อนขบวนดาวกระจายไปยังสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ เรียกร้องให้เลิกเป็นกระบอกเสียงของรัฐบาล และขอความร่วมมือให้แพร่ภาพคำแถลงของแกนนำ กปปส. เมื่อได้รับชัยชนะ โดยจัดขบวนดังนี้ นายณัฏฐพล ทีปสุวรรณ นำขบวนไปยังช่อง 3 กองทัพธรรม กองทัพประชาชน นำโดย นายแซมดิน เลิศบุศย์ พาขบวนไปสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 นายอิสสระ สมชัย นายพุทธิพงษ์ ปุณณกันต์ และนายสกลธี ภัททิยกุล นำขบวนไปยังช่อง 7 นายชุมพล จุลใส นำขบวนไปยังช่อง 9 นายถาวร เสนเนียม นำขบวนไปยังช่อง 11 ถนนวิภาวดี นายวิทยา แก้วภราดัย นำขบวนไปยังช่อง 11 ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ และ “กำนันสุเทพ” นำขบวนไปทำเนียบรัฐบาล

10 พฤษภาคม 2557 “กำนันสุเทพ” เลขาธิการ กปปส.ได้แถลง และทำหนังสือเรียกร้องให้ประธานวุฒิสภาช่วยปรึกษา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุดสูงสุด และประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ดำเนินการหารือให้มีนายกรัฐมนตรีคนใหม่ทันที ทั้งนี้มวลมหาประชาชนชนจะชุมนุมต่อไปอย่างสันติ อหิงสา จนกว่าจะมีนายกรัฐมนตรีมาบริหารประเทศปฏิบัติตามเจตนารมณ์ต่อไป

17 พฤษภาคม 2557 “กำนันสุเทพ” เรียกประชุมแกนนำ กปปส.ต่างจังหวัด พร้อมด้วยเครือข่ายแนวร่วม ที่ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล เพื่อหารือถึงทิศทางการเคลื่อนไหวครั้งสำคัญ กำหนดเวลาต่อสู้ รวมถึงวิธีปฏิบัติการครั้งสุดท้าย ระหว่างวันที่ 23-25 พฤษภาคม 2557 โดยจะเป็น

การชุมนุมใหญ่ของประชาชนทั้งประเทศ และจะจบวันที่ 26 พฤษภาคม 2557 ถ้าไม่ชนะในวันที่ 27 พฤษภาคม 2557 จะเข้ามอบตัวสลายการต่อสู้ เพราะได้ทำถึงที่สุดแล้วสู้มากกว่านี้ก็ไม่ไหว

ขณะที่ นายจตุพร พรหมพันธุ์ ประธานแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ยืนยันว่า จะชุมนุมที่ ถนนอุทยาน (อักษะ) ต่อไปจนกว่า นายสุเทพ เทือกสุบรรณ จะยุติการชุมนุมและมอบตัวในวันที่ 27 พฤษภาคม 2557 พร้อมสั่งให้มีการระดมมวลชนสูงสุด ระหว่างวันที่ 23-27 พฤษภาคม 2557 เช่นเดียวกับกลุ่ม กปปส.

กระทั่ง 20 พฤษภาคม 2557 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการทหารบก ประกาศกฎอัยการศึก ตั้งแต่เวลา 03.00 น. และสั่งยุบศูนย์อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อย ที่ตั้งโดยรัฐบาลรักษาการ แล้วตั้งกองอำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อย โดยเป็นผู้บังคับบัญชาเอง มีหน้าที่เพื่อให้การรักษาความสงบเรียบร้อยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และนำความสงบสุขกลับคืนสู่ประชาชนทุกกลุ่มทุกฝ่ายโดยเร็ว ท้ายสุดวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 กองทัพได้เข้ายึดอำนาจทำการรัฐประหารอย่างเป็นทางการ ส่งผลให้กลุ่มผู้ชุมนุม กปปส. และกลุ่มผู้ชุมนุม นปช. ต้องยุติการชุมนุม

4.2 กลยุทธ์การสื่อสารในแง่นักสื่อสารรณรงค์ทางการเมือง

การวิเคราะห์กลยุทธ์การสื่อสารในแง่นักสื่อสารรณรงค์ทางการเมือง จากการสัมภาษณ์มุมมองของ นักข่าวสายการเมือง นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ และกลุ่มคนใกล้ชิดที่เข้าร่วมการชุมนุม ตลอดจนการวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลสิ่งที่ปรากฏในสื่อต่างๆ ผู้วิจัยได้แยกการวิเคราะห์ออกเป็นหมวดหมู่ตามองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสาร (พีระ จิรโสภณ, 2548) ที่ประกอบด้วย คุณลักษณะผู้ส่งสาร กลยุทธ์ด้านการใช้สาร การใช้ช่องทางการสื่อสาร และการวิเคราะห์ผู้รับสาร โดยนำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางประกอบการวิเคราะห์ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

4.2.1 การวิเคราะห์คุณลักษณะผู้ส่งสาร

ในการชุมนุมของ กปปส. “กำนันสุเทพ” ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารที่นำข้อมูลข่าวสารตลอดจนความคิด ความเชื่อ และอุดมการณ์ ทำการสื่อสารไปยังกลุ่มผู้ชุมนุม และสังคมในวงกว้างผ่านการโน้มน้าวใจ ชักจูงใจ โดยใช้กลยุทธ์คุณลักษณะผู้ส่งสาร ตามแนวคิดความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารหรือของแหล่งสาร (Source credibility) ซึ่งระบุว่า ถ้าผู้ส่งสารมีความน่าเชื่อถือสูง ก็จะสามารถโน้มน้าวใจผู้รับสารได้สูง แต่ทั้งนี้ผู้ส่งสารจะต้องมีคุณลักษณะ 3 ด้าน ประกอบด้วย 1. ความน่าไว้วางใจ น่าเชื่อถือ (Trustworthiness) 2. ความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ความชำนาญ (Expertness) 3. มีลักษณะความเป็นพลวัต คล่องแคล่ว กระฉับกระเฉง มีชีวิตชีวา

และน่าสนใจติดตาม (Dynamism) (Cutlip and Center, 1978 อ้างถึงใน พรสิทธิ์ พัฒธนานุรักษ์, 2526)

4.2.1.1 ความน่าไว้วางใจ น่าเชื่อถือ (Trustworthiness)

จากผลการวิจัย พบว่า จากเนื้อหาที่ปรากฏในสื่อประเภทต่างๆ รวมถึงความเห็นจากมุมมองของนักข่าวสายการเมือง ผู้ใกล้ชิดที่เข้าร่วมชุมนุม นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ มีการวิเคราะห์ถึงความเป็นผู้นำของ “กำนันสุเทพ” โดยชี้ให้เห็นว่าในการเคลื่อนไหวในช่วงแรกของ กปปส. มีมวลชนเข้าร่วมชุมนุมเป็นจำนวนมาก เพราะได้รับแรงส่งจากกระแสความไม่พอใจรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ที่เร่งผลักดันร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม โดยไม่ฟังเสียงคัดค้านจากภาคส่วนต่างๆในสังคม แต่หลังมีการถอยโดยถอนร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ กระแสการชุมนุมของ กปปส. ก็เริ่มแผ่วลง แม้จะยกระดับการเคลื่อนไหวมาเปิดประเด็นการต่อต้านรัฐบาลและขับไล่ระบอบทักษิณก็ตาม เนื่องจากตัว “กำนันสุเทพ” เป็นนักการเมืองที่อยู่กับพรรคประชาธิปัตย์มายาวนาน และถูกตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการทุจริตคอรัปชั่นในหลายคดี การออกมานำมวลชนในครั้งนี้จึงถูกตั้งข้อกังขาว่าอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อน แต่จุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้มวลชนทั่วไปมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจในตัว “กำนันสุเทพ” มากขึ้น กระทั่งรักษาพลังของมวลชนเอาไว้ได้ คือ

การทุ่มหมดหน้าตัก

ความกล้าหาญในการทุ่มหมดหน้าตัก ด้วยการลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และประกาศตัดขาดจากพรรคประชาธิปัตย์ พร้อมกับนักการเมืองพรรคเดียวกันอีก 8 คน เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้มวลชนเริ่มไว้วางใจ ดังความเห็นของนักข่าวสายการเมืองผู้หนึ่ง กล่าวว่า “การประกาศทิ้งไพ่ใบสุดท้าย ลาออกจากพรรคประชาธิปัตย์ทุกตำแหน่ง และจะไม่หวนกลับมาเล่นการเมืองอีก เดินหน้าต่อสู้เพื่อเป้าหมายเดียว คือขับไล่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ โดยอ้างผลประโยชน์ของประชาชน และเมื่อต่อสู้มาได้สักระยะหนึ่ง ทุกคนก็เริ่มไว้วางใจ “กำนันสุเทพ” ในฐานะใหม่ต้องยอมรับว่าเขาสร้างภาพลักษณ์ตัวเองได้อย่างรวดเร็ว จากภาพลักษณ์นักการเมืองที่คนรังเกียจผนวกกลายเป็น “กำนันสุเทพ” ที่คนให้ความเชื่อถือขึ้นมาได้” (ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 14 มีนาคม 2558)

ดรงค์ ฤทธิ์ปัญญา (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 8 มีนาคม 2558) นักข่าวสายการเมือง เห็นว่า “กำนันสุเทพ” พยายามล้างภาพความเป็นนักการเมือง ตั้งแต่การลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประกาศตัดขาดจากพรรคประชาธิปัตย์ และสร้างสถานะใหม่ให้กับตัวเองว่าเป็นลุงกำนันของมวลชน เพื่อแสดงให้เห็นว่าการชุมนุมครั้งนี้เป็นการต่อสู้ของประชาชนที่บริสุทธิ์ ไม่เกี่ยวข้องกับพรรค หรือผลประโยชน์ส่วนตัว

สอดคล้องกับมุมมองของคอลัมนิสต์จากสื่อหลายสำนักที่สะท้อนความเห็นผ่านความบทความต่างๆ ในแนวทางเดียวกัน เช่น บทความ “ภาระที่สุเทพแบกรับ : ทำสิ่งที่ ปชช. ต้องการ” จากเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ (วันที่ 9 ธ.ค. 2556) นำเสนอว่า “กำนันสุเทพ” เป็นคนละคนกับนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เมื่อครั้งเป็นนักการเมือง หลังมีวิวัฒนาการใน 3 ด้าน ยอมลาออกจากเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่รับตำแหน่งใดๆทางการเมือง ยกระดับการชุมนุมตามเสียงเรียกร้องของมวลชนจากการต่อต้านพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม เป็นการขับไล่ระบอบทักษิณให้หมดไป และประกาศชัดเจนว่า จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับพรรคประชาธิปัตย์ การออกมานำมวลชนในครั้งนี้ มิได้ทำเพื่อตัวเองและเพื่อใคร หรือเพื่อพรรคการเมืองใด แต่ทำเพื่อปวงชนและประเทศชาติโดยรวม

ส่วนอีกบทความ “ ปรากฏการณ์แห่งปี 56 ผ่านกม.นิรโทษฯ กระตุกต่อม ความอดทนคนไทยระเบิดครั้งใหญ่ ” จากสำนักข่าวอิศรา (วันที่ 30 ธ.ค. 2556) นำเสนอว่า “บุญสม อัครธรรมกุล” อดีตนายกองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปี 2524 ยกให้ “กำนันสุเทพ” เป็นบุคคลที่มีภาวะผู้นำโดดเด่น แสดงความจริงใจในการออกมาเคลื่อนไหว เพราะจริงๆแล้ว หมอก็ดี ศาสตราจารย์ก็ดี คณบดีก็ดี แรกๆก็ไม่มีใครออกมาเท่าไหร่ ซึ่งพวกเขาเหล่านั้นก็ต้องดูท่าทีด้วยว่า “กำนันสุเทพ” มีวาระซ่อนเร้นทางการเมืองหรือไม่ แต่ “กำนันสุเทพ” ใช้เวลาพิสูจน์เพียง 1 สัปดาห์ แล้วตัดสินใจตัดตัวเองออกจากพรรคประชาธิปัตย์ ประกาศชัดเจน ขอวางมือทุกเรื่องทางการเมือง โดยย้ำแล้วย้ำอีก ทำให้คนระดับที่มีดีกรีทางการศึกษา เห็นว่า เขาเป็นผู้นำการเคลื่อนไหวได้

ความจริงใจ

“กำนันสุเทพ” แสดงให้ผู้ชุมนุมเห็นถึงความจริงใจในหลายด้าน เช่น การขายทรัพย์สินส่วนตัวมาเป็นทุนในการต่อสู้ ออกพบปะมวลชนแบบเคาะประตูบ้าน เดินเท้ารณรงค์จากเช้าจรดค่ำสม่ำเสมอ นั่งกินข้าวกล่องข้างถนนกับมวลชน และมีความรับผิดชอบต่อการชุมนุมยอมเสี่ยงชีวิตร่วมกับมวลชนดูแลผู้บาดเจ็บและผู้เสียชีวิต จากความเห็นของกลุ่มคนใกล้ชิดที่ร่วมชุมนุม “กำนันสุเทพ” เป็นคนที่แสดงให้ประชาชนเห็นว่ามีความมุ่งมั่น ไม่มีผลประโยชน์แอบแฝง เสียสละทำงานเพื่อชาติบ้านเมืองอย่างแท้จริง จุดเปลี่ยนสำคัญ นอกจากการประกาศเลิกเล่นการเมือง และลาออกจากพรรคประชาธิปัตย์แล้ว เขายังเป็น “ผู้บำเพ็ญตน” ที่ออกไปเดินรณรงค์ท่ามกลางแดดที่ร้อนจัดบนท้องถนนทุกวัน วันละ10-20 กิโลเมตร เป็นการบำเพ็ญตนที่ใกล้เคียงกับกรณีของมหาตมะคานธี ทำให้มวลชนรู้สึกจับต้องและสัมผัสได้ว่า เขาเป็นคนเอาจริง นำมาสู่ความเห็นอกเห็นใจร่วมบริจาคเงิน และสนับสนุนการชุมนุมของ กปปส.” (สาธิต วงศ์หนองเตย, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 มีนาคม 2558)

เช่นเดียวกับความเห็นของคอลัมนิสต์จากสื่อบางสำนักที่สะท้อนผ่านบทความ เช่น บทความ “ร่างทรง หรือ ผู้นำของมวลมหาประชาชน” จากคอลัมน์ทิศทางประเทศไทย หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ (ฉบับวันที่ 29 ม.ค. 2557) นำเสนอว่า นายสุเทพเป็น แม่เหล็ก ที่น่าสนเท่ห์ เพราะเคยมีภาพลักษณ์ไม่ดีจากเรื่อง สปก. แต่มวลชนก้าวข้ามจุดนี้ไปไกล เพราะพวกเขาได้สัมผัสความจริงใจของนายสุเทพ ทั้งอุดมการณ์ ความกล้าหาญ ความเสียสละ แค่คิดการใหญ่ที่จะโค่นล้มระบอบทักษิณนับเป็นความอาจหาญในเบื้องต้น ในขั้นปฏิบัติก็เต็มไปด้วยความใส่ใจระแวดระวังอะไรที่พลาดก็ปรับเปลี่ยนด้วยความเป็นนักเลง เทหมดหน้าตัก ตั้งแต่การควักเนื้อขายทรัพย์สินของตนมาเริ่มจัดการชุมนุม การประกาศว่าจะไม่รับตำแหน่งใดๆ การตัดเยื่อใยกับพรรคประชาธิปัตย์ อีกทั้งความทุ่มเทของตัวนายสุเทพเอง ได้ทำให้มวลชนไว้เนื้อเชื่อใจจนแทบไม่มีเงื่อนไข

ในบทความเดียวกัน ยังกล่าวอีกว่า วันที่มีการปาระเบิดใส่ขบวนที่ถนนบรรทัดทอง แทนที่จะรีบขึ้นรถเกราะกลับไปก่อน นายสุเทพเลือกที่จะเดินเท้าต่อไปเคียงข้างประชาชน ทั้งที่รู้ว่าตัวเองเป้าเปิด การยอมเสี่ยงชีวิตร่วมกับมวลชน การดูแลผู้บาดเจ็บเสียชีวิตอย่างเต็มที่ รวมถึงการสั่งเสียว่าหากตนถูกสังหารได้เตรียมเงินไว้ในที่ต่างๆเพื่อการต่อสู้แล้ว ขอเพียงพี่น้องประชาชนสู้ต่อไป เหล่านี้ทำให้ศรัทธาประชาชนเหนียวแน่นยิ่งขึ้น ความถ่อมตนเป็นเสน่ห์อีกอย่างของนายสุเทพ ยิ่งคนศรัทธามากเขายิ่งติดดิน นั่งกินข้าวกล่องบนถนนเหมือนคนอื่น ครั้งหนึ่งมีผู้ชุมนุมนำรูปเขามาชูระหว่างปราศรัย นายสุเทพก็ขอให้เอาลงทันที

ในบทความ “ สุเทพ เทือกสุบรรณ ผู้สร้างประวัติศาสตร์” ของ รุ่งมณี เมฆโสภณ จากหนังสือสู้ไม่ถอย (2557, น.64-65) ระบุว่า “กำนันสุเทพ” มัดใจมวลชนได้มาก เพราะเป็นผู้นำมวลชนที่คลุกคลีกับมวลชน และร่วมกิจกรรมกับมวลชนอย่างไม่เห็นแก่เหน็ดแก่เหนื่อย อย่างเช่น การออกพบปะมวลชนในลักษณะที่เรียกว่า เคาะประตูบ้าน โดยที่ผู้คนทุกเพศทุกวัย ทุกเชื้อชาติออกมาต้อนรับสองข้างทางอย่างเนืองแน่น และอดทนรอคอยไม่ว่าจะใช้เวลานานสักเท่าใด อีกทั้งทุกคนต่างต้องการที่จะเข้าถึงตัวของสุเทพให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

การเดินเท้าไปตามถนนสายต่างๆทั่วกรุงเทพฯจากเช้าจรดค่ำอย่างสม่ำเสมอ รวมระยะทางมากกว่า 500 กิโลเมตร การเดินขบวนไปบนท้องถนนท่ามกลางแดดที่ร้อนระอุของชายวัย 65 ปี แบกน้ำหนักตัวอยู่ไม่น้อย และโดยปราศจากเครื่องป้องกันแดดไม่ว่าจะหมวกหรือร่ม อีกทั้งยังร่วมรับประทานอาหารกลางถนนกับมวลชนอย่างไม่มีพิธีรีตอง ทำให้สุเทพ “ได้ใจ” ทั้งมวลชนที่ร่วมเดินไปในขบวน และมวลชนสองข้างทาง

สิ่งที่เป็นรูปธรรมเด่นชัดในการเป็นผู้นำของสุเทพ คือ เป็นผู้นำที่ไม่ละเลยในรายละเอียดเล็กน้อยที่หลายคนอาจมองข้าม โดยเฉพาะในยามคับขัน หรือในยามที่ต้องการให้

กำลังใจซึ่งกันและกัน เช่นในกรณีเหตุการณ์ตรึงเครียดที่บริเวณสนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่นดินแดง เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2556 สุเทพก็เดินทางไปรับมวลชนกลับไปยังราชดำเนินด้วยตัวเอง หรือ กรณีที่ กปปส. ยุบเวทีลาดพร้าวและอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2557 สุเทพก็เดินเท้าพามวลชนทั้งสองเวทีไปสมทบที่เวทีลุมพินีด้วยตัวเอง ฯลฯ

บุคลิก และความเป็นผู้นำ

บุคลิก และความเป็นผู้นำ ที่ “กำนันสุเทพ” ทำให้มวลชนสัมผัสได้ ก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้ได้รับความไว้วางใจ เช่น การเป็นนักการเมืองรุ่นเก่าที่มีทั้งอำนาจและบารมี กล้าหาญ พูดคำไหนคำนั้น มีความละเอียดรอบคอบ และไม่ผิดสัญญากับมวลชน นักข่าวสายการเมืองผู้หนึ่งกล่าวว่า “เขาเป็นคนใจถึงพึ่งได้ พูดจริงทำจริง ในแวดวงนักธุรกิจที่เคยทำงานร่วมกับพรรคประชาธิปัตย์ รวมถึงนักการเมืองต่างขั้ว อย่างพรรคภูมิใจไทย หรือแม้กระทั่งพรรคเพื่อไทย ต่อหน้าเวลาให้สัมภาษณ์อาจด่าทอ “กำนันสุเทพ” แต่ลับหลังเขาก็บอกว่า “กำนันสุเทพ” เป็นคนเดียวที่คบได้ในพรรค ประชาธิปัตย์ เป็นคนที่จริงใจกับเพื่อน กับนักการเมือง ทุกคนต่างมองว่าคบกับ “กำนันสุเทพ” แล้วไม่ขาดทุน (รุ่งฟ้า ทรัพย์พร้อม, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 15 มีนาคม 2558)

พิมพ์นารา ประดับวิทย์ (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 5 มีนาคม 2558) นักข่าวสายการเมืองอีกคน กล่าวว่า “กำนันสุเทพ” เป็นนักการเมืองรุ่นเก่า บุคลิกค่อนข้างนักเลง เป็นคนติดดิน มีความเป็นกันเอง ถ้าจะขอความช่วยเหลืออะไร ก็ให้พูดกับเขาตรงๆ มีบารมีมากทั้งในแวดวงการเมือง และในพรรคประชาธิปัตย์ เพราะเขามีทั้งเงินทุนและอำนาจ นอกจากนี้ยังเป็นนักประสานงานทั้งในพรรคและนอกพรรค ทุกคนต่างให้ความเกรงใจ

ไม่ต่างจากความเห็นของนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ ที่มองว่า ความเป็นตัวบุคคล “กำนันสุเทพ” มีบารมี สง่าราศี ช่วยขับความเป็นผู้นำให้เกิดขึ้นมาได้ในสภาวะหนึ่งสภาวะใดเป็นเรื่องที่สั่งสมและได้ผ่านการพิสูจน์มาแล้ว จากการขึ้นมาเป็นเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ที่ไม่ใช่เรื่องง่ายเพราะเป็นพรรคใหญ่และเก่าแก่ ผนวกเข้ากับประสบการณ์การเป็นรัฐมนตรี ตรงนี้ไปเสริมบทบาทความเป็นผู้นำที่ค่อยๆเพิ่มขึ้น ที่น่าสนใจ คือ สิ่งที่สั่งสมมาเป็นระยะ ไม่ได้ไปเบียดบังคุณสมบัติส่วนตัว หรือบุคลิกส่วนตัวของเขา นั่นก็คือ ความเป็นกำนัน ความเป็นนักเลง พูดคำไหนคำนั้น ทำให้คนมีความเชื่อมั่น ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้อาจเป็นสิ่งที่มีมาตั้งแต่ต้นแล้ว และไม่ได้หายไปไหน พอถึงวันหนึ่งที่ต้องหยิบขึ้นมาใช้ประโยชน์ จึงกลายเป็นคุณสมบัติพิเศษที่มีอยู่กับตัว “กำนันสุเทพ” การเข้าถึงคนได้ง่าย การใช้ภาษา การเลือกคิดตัดสินใจและแสดงออก สิ่งเหล่านี้ถูกหยิบขึ้นมาใช้ในช่วงเวลาที่เงื่อนไขมันพอดี เพราะการเป็นผู้นำการเคลื่อนไหวของชุมชนขนาดใหญ่ได้ ต้องอาศัยรายละเอียดมาก เช่น เรื่องของความคิดอาจตรงกัน แต่การถ่ายทอดให้กับคนนับ

ล้าน ความยาก คือ เรื่องของภาษาและเนื้อหาที่จะสื่อสาร ซึ่งพิสูจน์ว่า พอถึงตรงนั้นแล้ว“กำนันสุเทพ” ทำได้ (อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 มีนาคม 2558)

ส่วนกลุ่มคนใกล้ชิดที่ร่วมชุมนุมกับ “กำนันสุเทพ” ก็มีความเห็นไปในแนวทางเดียวกัน “กำนันสุเทพ” เคยสัญญาว่า ถ้ารัฐบาลยิ่งลักษณ์ผ่านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม จะเป็นคนแรกที่ออกมาต่อสู้ แล้วก็ทำตามคำสัญญา ในขบวนการต่อสู้เขาเป็นคนที่ชัดเจน และมั่นคง ตรงนี้เป็นสิ่งที่พิสูจน์ให้ประชาชนเห็นว่า เป็นคนจริงจัง รักษาคำพูด ฉะนั้นนอกจากประกาศไม่เล่นการเมืองแล้ว ก็ยังพิสูจน์ให้เห็นว่าไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน ลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และตัดขาดจากพรรคประชาธิปัตย์ ทั้งที่อายุทางการเมืองก็ยังมีอีกหลายปี (เอกนัฏ พร้อมพันธุ์, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 2 เมษายน 2558)

เป็นตัวแปรในขบวนการทางการเมือง

ศักยภาพของ “กำนันสุเทพ” ที่สามารถประสานงานได้กับทุกกลุ่ม มีส่วนสำคัญในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ที่ทำให้มวลชนไว้วางใจ จากความเห็นของนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ มองว่า “กำนันสุเทพ” เป็นนักการเมืองที่กล้าหาญ พูดตรงไปตรงไป โผงผาง และมีกลเม็ดต่างๆในแก้ปัญหา สามารถยืนหยัดอยู่ในวงการการเมืองมาได้ ตั้งแต่กรณีปัญหา สปก.4-01 ไม่เคยหวั่นไหวและอยู่มาได้ตลอด เป็นตัวแปรสำคัญในขบวนการทางการเมือง และพรรคประชาธิปัตย์ สามารถจัดตั้งมวลชนมาได้ เป็นประโยชน์ในทางการเมือง เพราะในทางการเมืองเขาจะเอาคนที่เป็นประโยชน์ ที่เป็นส่วนหนึ่งของกลไกของภาพทั้งหมด คือ การประสานงานของขบวนการทั้งหมดที่เรียกว่าตีลูกระนาด “กำนันสุเทพ” จึงเป็นตัวระนาดที่สำคัญและมีความน่าเชื่อถือ (ลิขิต ธีรเวคิน, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 22 มีนาคม 2558)

จำนวนผู้ชุมนุม และยอดเงินบริจาค

นอกจากนี้ ความน่าไว้วางใจ น่าคบ น่าเชื่อถือ ของ “กำนันสุเทพ” อีกส่วนหนึ่งยังสะท้อนได้จาก จำนวนผู้ชุมนุมที่ออกมาร่วมเคลื่อนไหวกับ กปปส. มากที่สุดในประวัติศาสตร์การเมืองไทย และยอดเงินบริจาคจำนวนมากที่ได้รับการสนับสนุนจากแนวร่วมและประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งมีการบริหารจัดการอย่างเปิดเผย ดังความเห็นของนักข่าวสายการเมืองผู้หนึ่ง กล่าวว่า “ความน่าเชื่อถือของ “กำนันสุเทพ” และ กปปส. ยังมาจากการรับบริจาคเงิน ที่มีการรายงานตัวเลขทุกวัน ทำให้เกิดความโปร่งใส และเพิ่มความน่าเชื่อถือ เพราะถ้าการชุมนุมของ กปปส. ไม่ชอบธรรม แล้วจะมีคนมาบริจาคเงินให้จำนวนมากขนาดนี้ได้อย่างไร” (จตุรงค์ ปทุมมานนท์, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 15 มีนาคม 2558)

และมุมมองของกลุ่มคนใกล้ชิดที่ร่วมการชุมนุม อัญชะลี ไพรีรัก (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 มีนาคม 2558) กล่าวเสริมว่า ค่าใช้จ่ายต่างๆ “กำนันสุเทพ” มีการทำบัญชีแบบเปิดเผย

โดยมีแผนกนับเงินบริจาค 20-30 คนนับพร้อมๆกันเก็บพร้อมๆกันต่อหน้ามวลชน ว่าแต่ละวันได้เงินบริจาคเท่าไหร่ ใช้จ่ายออกไปจำนวนเท่าไหร่ คนที่มาร่วมชุมนุมจะเห็นกันหมด

ส่วนความเห็นของคอลัมนิสต์จากบทความ “ ล้านมหาชนบนเส้นลวด สุเทพ ” คอลัมน์ เปลว สีเงิน จากหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ (ฉบับวันที่ 25 พ.ย. 2556) ก็มีความเห็นไปในทางเดียวกัน ระบุว่า ถ้าจะว่าเป็นวัน “มหาประชาชนปฏิวัติ” ขับไล่เสนียดแผ่นดิน เข้าสู่โหมด “จัดระเบียบสังคม ปกครอง สังคมบริหาร สังคมประชาชาติ” สู่อนาคตใหม่ที่มหาประชาชนร่วมแรง ร่วมใจกันกำหนด “มันผิดตรงไหน?” บนการนำของ “นายสุเทพ เทือกสุบรรณ” และคณะพรรค – คณะมิตรสหายร่วมแนวทาง “ขจัดระบอบทักษิณ – ปฏิวัติสังคมชาติใหม่” “อยากบอกกับคุณสุเทพว่า คุณเป็นคนแรกและคนเดียวในจำนวน 24 – 25 ล้านคนไทย ที่สามารถชวนคนออกมาร่วมแนวทางได้เป็นล้าน มันยาก แต่สุเทพทำได้แล้ว

ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์และวิเคราะห์เอกสาร สามารถสรุปได้ว่า สิ่งที่ทำให้มวลชน มีความเชื่อถือและไว้วางใจ (Trustworthiness) ในตัว “กำนันสุเทพ” ส่วนหนึ่งมาจากบุคลิก และความเป็นผู้นำ ของการเป็นนักการเมืองรุ่นเก่า ที่มีทั้งอำนาจและบารมี กล้าหาญ พูดคำไหนคำนั้น มีความละเอียดรอบคอบ และไม่ผิดสัญญากับมวลชน รวมถึงการทุ่มหมดหน้าตัก ประกาศลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตัดขาดไม่ยุ่งเกี่ยวกับพรรคประชาธิปัตย์ ไม่ขอรับตำแหน่งใดๆทางการเมืองอีกต่อไป และสร้างสถานะใหม่ให้ตัวเองจากนักการเมืองมาเป็นเป็นลุงกำนันของมวลชน อีกทั้งยังพิสูจน์ให้มวลชนเห็นถึงความจริงใจ เช่น การขายทรัพย์สินส่วนตัวมาเป็นทุนในการต่อสู้ เดินเท้ารณรงค์ออกพบปะมวลชนทั่วกรุงเทพฯจากเช้าจรดค่ำอย่างสม่ำเสมอ และมีความรับผิดชอบต่อการชุมนุม ยอมเสี่ยงชีวิตร่วมกับมวลชน ดูแลผู้บาดเจ็บและผู้เสียชีวิต ฯลฯ นอกจากนี้ความน่าไว้วางใจที่เกิดขึ้น ส่วนหนึ่งยังสะท้อนได้จากจำนวนผู้ชุมนุมที่ออกมาร่วมเคลื่อนไหวกับ กปปส. มากที่สุดในประวัติศาสตร์การเมืองไทย และยอดเงินบริจาคที่ได้รับการสนับสนุนจากแนวร่วมและประชาชนโดยทั่วไป ขณะที่นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์บางคน วิเคราะห์ว่า ความน่าเชื่อถือเกิดจากการที่ “กำนันสุเทพ” เป็นตัวแปรสำคัญในขบวนการทางการเมือง และพรรคประชาธิปัตย์ ที่สามารถประสานงานและจัดตั้งมวลชนให้มาร่วมชุมนุมได้

4.2.1.2 ความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ (Expertness)

จากผลการวิจัย ชี้ให้เห็นว่า ความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ของ “กำนันสุเทพ” ก็เป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบที่มีต่อผลต่อความไว้วางของผู้ชุมนุม ซึ่งแบ่งออกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

นักการเมืองอาชีพ

“กำนันสุเทพ” ได้นำประสบการณ์จากการเป็นนักการเมืองอาชีพ และเคยเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลมืออันดับต้นๆของประเทศ มาใช้ในการโน้มน้าวใจมวลชน จากความเห็นของนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ผู้หนึ่ง กล่าวว่า “ในทางการเมืองความสามารถของ “กำนันสุเทพ” เป็นอันดับหนึ่งอยู่แล้ว วัดจากการเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาล ซึ่งในประเทศไทยมีผู้จัดตั้งรัฐบาลที่โด่งดังอยู่เพียง 3 คน หลักๆเท่านั้น คือ นายเสนาะ เทียนทอง พลตรีสนั่น ขจรประศาสน์ และนายสุเทพ เทือกสุบรรณ หรือ “กำนันสุเทพ” แต่การได้เป็นอันดับหนึ่งในช่วงการชุมนุมเกือบ 7 เดือนต่างหาก ที่เขาภูมิใจมากกว่า เพราะคาดไม่ถึงว่าจะสามารถขึ้นมาเป็นผู้นำมวลชนได้นับล้านคน” (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 1 เมษายน 2558)

สอดคล้องกับมุมมองของ อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 มีนาคม 2558) ที่มองว่า “กำนันสุเทพ” เป็นนักการเมืองอาชีพมาหลายสิบปี มีทุนทางการเมืองที่ติดมากับตัวสูงมาก ก่อนที่จะมาเป็นแกนนำ กปปส. ในส่วนของตัวบุคคลเขาเกิดและเติบโตมาในครอบครัวของผู้นำท้องถิ่น ปัจจัยนี้เกื้อหนุนมาตั้งแต่ต้น ทำให้มีความรู้ความเข้าใจในการเข้าหา และสร้างเสียงสนับสนุนจากฐานเสียงในท้องถิ่น ขณะเดียวกันเขายังเป็นผู้แทนในท้องถิ่นที่ได้มาทำงานในระดับชาติ ปัจจัยส่วนบุคคลได้ถูกบวกเข้ากับพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็นพรรคเก่าแก่ของประเทศไทย และการที่ “กำนันสุเทพ” เคยมีตำแหน่งเป็นถึงเลขาธิการพรรค แสดงให้เห็นถึงบารมีภายในพรรค ดังนั้นไม่ใช่แค่ตัวบุคคล และฐานการเมืองท้องถิ่นเฉพาะกลุ่ม แต่ยังได้โอนถ่ายเข้ามาสู่การเมืองระดับชาติด้วย

นักประสานเครือข่าย

นอกจากนี้ ยังมีความสามารถในการเป็นนักประสานงาน รู้จักวิธีการเข้าหามวลชนเพื่อสร้างเสียงสนับสนุนให้กับกลุ่มของตัวเอง ซึ่งในความเห็นของนักข่าวสายการเมือง ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 10 มีนาคม 2558) มองว่า ต้นทุนของ “กำนันสุเทพ” มาจากการต่างตอบแทนในช่วงที่ผ่านมา จากการเป็นนักการเมืองในระบบอุปถัมป์ ที่มีความเชี่ยวชาญในการประสานงานกับเครือของตัวเอง และระดับหัวคะแนนเครือข่ายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขณะเดียวกันยังสามารถประสานงานกับแกนนำพรรคประชาธิปัตย์ที่เชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่นๆได้อีก เขาค่อนข้างมีบารมีและอำนาจ เพราะเป็นเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์มายาวนาน จึงกลายเป็นศูนย์กลางที่ดีในการขึ้นมาเป็นแกนนำ กปปส.

ทักษะด้านการโน้มน้าวใจ

นอกจากนี้ “กำนันสุเทพ” ยังนำทักษะด้านการสื่อสารโน้มน้าวใจ จากประสบการณ์ที่เคยเป็นนักปราศรัยหาเสียง และนักปราศรัยในสภามาหลายสิบปี มาใช้ในการสื่อสารกับมวลชน

และเจรจาต่อรองกับฝ่ายต่างๆ ดังความเห็นของนักข่าวสายการเมืองผู้หนึ่ง กล่าวว่า “ความได้เปรียบของ “กำนันสุเทพ” คือ มีความเชี่ยวชาญทางการเมือง รู้จุดอ่อนจุดแข็งของพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้าม รู้ว่าในสภามีประเด็น หรือปัญหาอะไรที่กำลังเป็นข้อถกเถียงอยู่ ทำให้การชุมนุมขับเคลื่อนไปได้อย่างมีพลัง โดยเฉพาะความชำนาญในการปราศรัยในสไตล์ของนักการเมือง จะมีวลีเด็ด หรือถ้อยคำในการบดขยี้ หรือปลุกเร้าผู้ชุมนุมให้คล้อยตาม เช่น “ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม จะไปช่วยปกป้องคนผิด ล้างผิดไม่ต้องติดคุก แล้วขยายความไปถึงพลตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ที่หนีโทษจำคุกไปอยู่ต่างประเทศ ก็จะได้กลับมา พี่น้องจะยอมหรือ” จะชี้จุดอ่อนของฝ่ายตรงข้ามให้มวลชนเห็น โดยยกข้อกฎหมายต่างๆมาสนับสนุน ทำให้คำพูดของเขามีน้ำหนัก น่าเชื่อถือ ยิ่งถ้าคนฟังไม่ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงก็ยิ่งเชื่อกันไปใหญ่” (จตุรงค์ ปทุมมานนท์ , การสื่อสารระหว่างบุคคล, 15 มีนาคม 2558)

สอดคล้องกับความเห็นของคอลัมนิสต์ที่สะท้อนผ่านบทความต่างๆ เช่น บทความ “ สุเทพ เทือกสุบรรณ ผู้สร้างประวัติศาสตร์” ของ รุ่งมณี เมฆโสภณ จากหนังสือสู้ไม่ถอย (2557, น.62-63) นำเสนอว่า สุเทพ เทือกสุบรรณ อาจได้เปรียบมวลชนอีกหลายคนตรงที่เคยเป็น “นักพูดในสภา” มาก่อน สามารถเรียบเรียงเรื่องราวได้ราบรื่น และเลือกถ้อยคำที่นำมาใช้ในการปราศรัยได้อย่างเหมาะสม ทักษะที่ติดตัวมานี้เมื่อผนวกกับตัวตนของสุเทพที่พูดจาตรงไปตรงมา จริงใจ และมีอารมณ์ขัน ทำให้การพูดแต่ละครั้งของเขา สามารถตรึงผู้ฟังได้ตั้งแต่ต้นจนจบ แม้จะไม่สามารถเตรียมข้อมูลได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์และเป็นระบบได้อย่างที่พูดในสภา หรือในการพูดบนเวที “ผ่าความจริง”ก็ตาม

จากการวิเคราะห์ในข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ (Expertness) ของ “กำนันสุเทพ” ล้วนมีผลทำให้มวลชนเกิดความเชื่อถือ และไว้วางใจ ทั้งประสบการณ์จากการเป็นนักการเมืองอาชีพมาหลาย 10 ปี และเคยเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลมืออันดับต้นๆของประเทศ จึงมีความเชี่ยวชาญในการเข้าหามวลชน สร้างเสียงสนับสนุน อีกทั้งยังมีทักษะด้านการโน้มน้าวใจ เนื่องจากเคยเป็นนักปราศรัยหาเสียง และนักปราศรัยในสภามานาน ขณะที่มีนักข่าวสายการเมืองบางคน มองว่า ความน่าเชื่อถือของการขึ้นมาเป็นแกนนำ กปปส. เกิดจากต่างตอบแทนในช่วงที่ “กำนันสุเทพ” เป็นนักการเมือง ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการประสานงานกับเครือข่ายของตัวเอง หัวคะแนน และเครือข่ายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เชื่อมโยงกับกลุ่มต่างๆ

4.2.1.3 ลักษณะความเป็นพลวัต มีชีวิตชีวา ชวนสนใจ (Dynamism)

ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์เอกสาร พบว่า “กำนันสุเทพ” ให้ความสำคัญกับการสื่อสารในลักษณะที่ทำตัว หรือแสดงออก เป็นพลวัตด้วยการแสดงออกทางด้านอารมณ์ เพื่อ

โน้มน้าวใจและเชื่อมต่อกับความรู้สึกของมวลชนทั้งที่อยู่ประจำเวทีการชุมนุม และมวลชนที่ติดตามความเคลื่อนไหวจากการถ่ายทอดสัญญาณโทรทัศน์ดาวเทียมของช่องบลูสกาย และช่องเครือข่ายไปยังทั่วประเทศ ทั้งนี้มีการปรับเปลี่ยนการแสดงออกทางอารมณ์ที่สอดคล้องไปกับสถานการณ์ เช่น การเต้นและร้องเพลงบนเวทีปราศรัย พูดหยิกแกมหยอกคู่ขัดแย้งด้วยอารมณ์ขัน และหลั่งน้ำตาให้กับผู้เสียชีวิต หรือ ผู้บาดเจ็บ เพื่อสร้างอารมณ์ร่วม และเรียกความฮึกเหิมจากมวลชน

ดังความเห็นของนักข่าวสายการเมืองที่กล่าวว่า “กำนันสุเทพ” เป็นคนที่มีสองอารมณ์ในคนๆเดียว เขาเหมือนนักแสดง ถ้าอยู่กับมวลชนต่อให้รู้สึกเครียด หงุดหงิดกับลูกน้อง หรือสื่อมวลชนมาอย่างไร เขาก็จะเปลี่ยนเป็น “กำนันสุเทพ” ที่รักและพยายามเข้าหามวลชน ดูอบอุ่นเป็นกันเองเสมือนคนในครอบครัว แต่เวลาอยู่กับคนที่อยู่ภายใต้การปกครองของเขา ในฐานะที่เป็นผู้นำสูงสุดในการคุมการชุมนุม เขาจะแข็งกร้าว เพื่อแสดงให้เห็นความเป็นผู้นำ ที่ต้องมีความเด็ดขาดในการสั่งการ” (ชาดา สมบูรณ์ผล, การสัมภาษณ์, 1 เมษายน 2558)

สอดคล้องกับความเห็นของคอลัมนิสต์ ที่สะท้อนผ่านบทความ “ สุเทพ เทือกสุบรรณ ผู้สร้างประวัติศาสตร์” ของ รุ่งมณี เมฆโสภณ จากหนังสือสู้ไม่ถอย (2557, น.64) ที่ชี้ให้เห็นว่า การแสดงความรู้สึกอย่างเปิดเผยของสุเทพ เทือกสุบรรณ ต่อหน้ามวลชน ซึ่งมีการถ่ายทอดสัญญาณโทรทัศน์บลูสกายและเครือข่ายไปทั่วประเทศและทั่วโลก มีส่วนสร้างความซาบซึ้ง และความประทับใจให้กับมวลชน

ทั้งนี้ยกตัวอย่าง ในระยะแรกของการต่อสู้ที่เพิ่งเริ่มมีผู้เข้าร่วมเป็นมวลมหาประชาชนไม่มากนัก สุเทพมักสวมกอดบรรดาผู้ที่ให้การสนับสนุนเหล่านั้นในลักษณะที่แนบแน่นเป็นพิเศษ ซึ่ง ถาวร เสนเนียม หนึ่งในแกนนำ กปปส. ที่มาจากพรรคประชาธิปัตย์ และใกล้ชิดกับสุเทพ อธิบายการแสดงความรู้สึกเช่นนั้นของสุเทพว่า เป็นการแสดงความรู้สึกในใจ 3 ประการด้วยกัน 1. ขอบคุณโดยสุดซึ้ง 2.เราเป็นพวกเดียวกัน 3.อย่าทิ้งมวลมหาประชาชน หรือ อย่าทิ้งซึ่งกันและกัน

ขณะเดียวกันเมื่อมวลมหาประชาชนต้องเผชิญกับความสูญเสีย สุเทพถึงกับหลั่งน้ำตาให้กับมวลชนที่เสียชีวิตและบาดเจ็บคนแล้วคนเล่า โดยมีมวลมหาประชาชนร้องไห้ร่วมไปกับเขาด้วย

เช่นเดียวกับหลายครั้งที่สุเทพหยิกแกมหยอก ร้อยตำรวจเอกเฉลิม อยู่บำรุง ด้วยอารมณ์ขันบนเวทีปราศรัย ทำให้มวลมหาประชาชนหัวร่อร่วมไปกับคำหยอกล้อนั้นด้วย และผู้คนรู้สึกมีความสุขร่วมไปด้วยยามที่สุเทพปราศรัยอย่างอารมณ์ดี

อารมณ์ความรู้สึกที่สุเทพแสดงออกมาเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นอารมณ์ไหน ล้วนเชื่อมต่อกับความรู้สึกของมวลชน เป็นความผูกพันที่แนบแน่นขึ้นตามวันเวลาที่ผ่านไป

ลักษณะความเป็นพลวัต มีชีวิตชีวา ชวนสนใจ (Dynamism) ของ “กำนันสุเทพ” จากข้อมูลในข้างต้น สรุปได้ว่า ก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ชุมนุมเกิดความไว้วางใจ จากการแสดงออกทางด้านอารมณ์ประกอบการชุมนุม เพื่อโน้มน้าวใจและเชื่อมต่อกับความรู้สึกของมวลชน หรือผู้รับสารทั่วไป โดยจะมีการปรับเปลี่ยนอารมณ์ที่สอดคล้องไปสถานการณ์ เช่น การชูแขนขวาประกอบเพลงสู้ไม่ถอยไปพร้อมๆกับมวลชน และการหลั่งน้ำตาให้กับผู้ที่เสียชีวิต หรือบาดเจ็บ เพื่อสร้างความฮึกเหิมในกลุ่มผู้ชุมนุม

4.2.2 การวิเคราะห์กลยุทธ์ด้านการใช้สาร

ในแง่ของการใช้สาร “กำนันสุเทพ” ได้ถ่ายทอดเจตนารมณ์ เป้าหมายในการต่อสู้ รวมถึงความคิด และความรู้สึกไปยังมวลชน กปปส. ผ่านกลยุทธ์การใช้สารในด้านต่างๆ ทั้งวาทศิลป์ คำพูด วิธีพูด อวัจภาษา การใช้สัญญะสร้างความหมาย การสร้างสารเพื่อโน้มน้าวใจ การโฆษณาชวนเชื่อ และการปลูกฝังวัฒนธรรมต่อต้านให้กับผู้ชุมนุม สอดคล้องตามแนวคิดและทฤษฎีการสื่อสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

4.2.2.1 วาทศิลป์ คำพูด วิธีพูด อวัจภาษา

ผลการวิเคราะห์จากข้อมูลแหล่งต่างๆ พบว่า “กำนันสุเทพ” มีทักษะการใช้วาทศิลป์ คำพูด วิธีการพูด และอวัจนภาษา ทั้งที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสาร และเป็นอุปสรรค์ในการสื่อสารกับมวลชน ดังนี้

ย้ำเป้าหมายการต่อสู้ชัดเจน

ประเด็นด้านเนื้อหาที่ใช้ในการเคลื่อนไหว มีการยืนยันเป้าหมายการต่อสู้ด้วยความชัดเจน หนักแน่น เข้าใจง่าย และตอกย้ำซ้ำๆอยู่ตลอดเวลา เช่น ปลูกฝังความคิดมวลชนว่า การเคลื่อนไหวครั้งนี้ เป็นการต่อสู้ของมวลมหาประชาชน เพื่อปกป้องประเทศชาติ สถาบันเบื้องสูง และอนาคตของลูกหลาน ด้วยวิธีการที่สันติอหิงสา ปราศจากการใช้อาวุธ จากความเห็นของคอลัมนิสต์ ที่สะท้อนผ่านบทความ “ สุเทพ เทือกสุบรรณ ผู้สร้างประวัติศาสตร์” ของ รุ่งมณี เมฆโสภณ จากหนังสือสู้ไม่ถอย (2557, น.63-64) กล่าวว่า สุเทพ เทือกสุบรรณ มีศิลปะในการพูดอย่างที่ผู้นำทุกคนต้องมี คือ การยืนยันถึงเจตจำนงของการต่อสู้อย่างง่ายๆ แต่หนักแน่น การกล่าวซ้ำๆ และพยายามสื่อสารทางความคิด และความรู้สึกถึงผู้ฟังอย่างต่อเนื่อง

การปราศรัยทุกครั้งเรียบง่ายและมีพลัง เขาไม่เคยใช้โวหารหรือตีสำนวน หรือใช้ประโยคที่ซับซ้อนจนยากต่อการตีความในเชิงทฤษฎีหรือวิชาการ ขณะเดียวกันสุเทพจะยืนยันซ้ำแล้วซ้ำอีกว่า การต่อสู้ของ “มวลมหาประชาชน” เป็นการต่อสู้ของ “พลเมืองดี” และสิ่งที่เขาและแกนนำ กปปส. ต่อสู้ร่วมกับมวลชนก็เพราะ “รักประชาชน รักแผ่นดินไทย และรักพระเจ้าอยู่หัว” อีกทั้งต่อสู้เพื่อ “ลูกหลานของเรา” ส่วนแนวทางการต่อสู้ที่สุเทพย้ำสม่ำเสมอก็คือหลัก “สงบ สันติ

อหิงสา ปราศจากความรุนแรง” อาวุธของมวลมหาประชาชนที่ใช้ต่อสู้กับความรุนแรงมีเพียงสิ่งเดียว นั่นคือ บทสวดมนต์สรรเสริญคุณพระรัตนตรัย หรือ “อิติปิโส”

ทั้งนี้การกล่าวซ้ำไปซ้ำมาของสุเทพ ในท้ายที่สุดได้กลายเป็นทัศนคติที่ฝังอยู่ในหัวของมวลมหาประชาชน และทำให้ความคิดในการต่อสู้ของพวกเขาเป็นเอกภาพหนึ่งเดียว ทั้งผู้ที่อยู่เวทีและพวกที่เป็นนักรบหน้าจอ ที่กระจายอยู่ทั้งในและนอกประเทศ

ขณะที่นักข่าวสารการเมือง ชาดา สมบูรณ์ผล (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 1 เมษายน 2558) มองว่า วิธีการพูดและการปราศรัยของ “กำนันสุเทพ” มีความน่าเชื่อถือ เพราะเขานำหลักจิตวิทยาทั้งหมดที่มีมาโน้มน้าวใจมวลชน โดยปราศรัยในแต่ละครั้ง จะเปิดประเด็นว่ามีข้อมูลแบบนั้นแบบนี้ แล้วมวลชนก็จะไปขุดคุ้ยต่อในเรื่องที่เขาปราศรัย ขณะเดียวกันทีมงานของ “กำนันสุเทพ” ก็จะไปขุดคุ้ยข้อมูลตรงนี้ต่อเช่นกัน แล้วเอาไปเผยแพร่ซ้ำในโซเชียลมีเดีย รวมถึงช่องทางสื่อต่างๆ เพิ่มตอกย้ำความน่าเชื่อถือให้กับข้อมูลดังกล่าว ซึ่งจริงๆแล้ว ข้อมูลเหล่านั้นจะเป็นความจริงหรือไม่ ยังไม่มีการตรวจสอบ แต่ด้วยการที่ระดมกันทุกฝ่าย ทั้งตัวแกนนำ และทีมงานที่ผลิตซ้ำ ก็ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือได้ไม่ยาก

เนื้อหาขาดความหลากหลาย

อย่างไรก็ดี มุมมองของนักข่าวสายการเมืองบางคน มองว่า เนื้อหาสารที่ “กำนันสุเทพ” สื่อสารไปยังมวลชน ไม่ได้มีการเปิดข้อมูลใหม่ด้วยประเด็นที่น่าสนใจ นอกจาก 3 เรื่องหลัก คือ การคอรัปชั่นของรัฐบาล การปฏิรูปประเทศ และการโจมตีระบอบทักษิณ อีกทั้งการปราศรัยในบางประเด็นก็ไม่ได้ประสบความสำเร็จ แต่กลับทำให้เสียแนวร่วม จากความเห็นของนักข่าวสายการเมืองผู้หนึ่ง กล่าวว่า “เนื้อหาที่ปราศรัย ส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาเก่า เช่น เรื่องโครงการจำนำข้าว เรื่องการแก้รัฐธรรมนูญ ซึ่งไม่ได้มีอะไรแปลกใหม่ ไม่ได้มีการเปิดโปงในเรื่องที่เป็นความลับเหมือนกับการชุมนุมในยุคของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ฉะนั้นข้อมูลที่คนส่วนมากสนใจ คือ ท่าทีของ กปปส. ในวันต่อไป ว่าจะเคลื่อนไหวอย่างไรมากกว่า” (รุ่งฟ้า ทรัพย์พร้อม, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 15 มีนาคม 2558)

สถาพร พงษ์พิพัฒน์วัฒนา (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 6 มีนาคม 2558) มองว่า บทบาทของ “กำนันสุเทพ” ถูกวางไว้ชัดเจน คือ ให้ขึ้นเวทีปราศรัยช่วงหัวค่ำของทุกวัน ซึ่งจะมีการประกาศแนวทางการเคลื่อนไหว และจุดยืนใหม่ๆ มีบางช่วงที่การปราศรัยทำให้เสียแนวร่วมไปพอสมควร เช่น ช่วงที่ปักหลักอยู่สนามม้านางเลิ้ง “กำนันสุเทพ” ประกาศสถาปนารัฏฐาธิปัตย์ ยึดอำนาจเป็นของประชาชน ให้ข้าราชการมารายงานตัว สุดท้ายต้องเดิมเกมใหม่ ก้าวไปสู่การปฏิรูปประเทศตั้งเป็นเวทีวิชาการขึ้นมาแทน “กำนันสุเทพ” พยายามหากลยุทธ์ใหม่ๆ ขึ้นมาตลอดเวลา แต่จุดที่พัฒนาไป คือ การตั้งธงเรื่องการปฏิรูปประเทศ โดยที่ “กำนันสุเทพ” ไม่ต้องการอะไรจาก

การเคลื่อนไหวครั้งนี้ ต้องการเพียงแค่ฟังความเห็นจากประชาชนและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เขาได้พัฒนาไปสู่จุดนั้นแทนเพื่อรอเวลาจากปัจจัยแวดล้อมบางอย่าง

สื่อสารผ่านอวัจภาษา

ส่วนวิธีการสื่อสาร มีการนำหลักจิตวิทยามวลชนมาใช้ ผ่านอวัจนภาษาที่เรียบง่าย มีพลัง ไม่ซับซ้อน หรือยากต่อการตีความ โดยระหว่างการสื่อสารมักมีการใช้น้ำเสียง ท่วงท่า ลีลา ผ่านลูกเล่น หรือพฤติกรรมบางอย่าง ทำให้มวลชนมีอารมณ์ร่วมและคล้อยตาม ดังความเห็นของนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ “การขึ้นปราศรัยกับมวลชนบนเวที ของ “กำนันสุเทพ” มีลักษณะเป็นกันเอง มีบุคลิกที่อ่อนลงในแง่ของการพยายามเข้าถึงมวลชนมากขึ้น มีลูกเล่น และมีพฤติกรรมบางอย่างประกอบ เช่น มีการร้องไห้ มีมุขตลก มีการเต้นและร้องเพลงบนเวที เมื่อมองในแง่ของบุคลิกภาพถือว่าเปลี่ยนไปพอสมควร จากสมัยที่เคยเป็นนักการเมือง ซึ่งดูเข้มแข็ง เป็นผู้ใหญ่ และเข้าถึงยากเมื่อเทียบกับนักการเมืองหลายๆคน” (สิริพรรณ นกสวน สวัสดี, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 2 เมษายน 2558)

เจตน์ โทณวณิก (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 มีนาคม 2558) ชี้ว่า ทุนส่วนตัวของ “กำนันสุเทพ” นอกจากการใช้วาทศิลป์ ในลักษณะมีลูกล่อลูกชน พูดบ้างด่าบ้างแล้ว เขายังแสดงสัญลักษณ์ด้วยการเดินเท้าทั้งวัน วันละเป็น 10-20 กิโลเมตร เดินไปชูแขนไป แม้กระทั่งข้อศอกไหล่จะอักเสบก็ตาม

เช่นเดียวกับความเห็นของนักข่าวสายการเมือง แนวทางการปราศรัยบนเวทีส่วนใหญ่ “กำนันสุเทพ” ใช้หลักการสื่อสารโดยทั่วไป แต่มีการใส่น้ำเสียง ท่วงท่า และลีลา องค์ประกอบเหล่านี้สามารถช่วยปั่นกระแสสังคมให้เห็นคล้อยตามได้ตามหลักจิตวิทยามวลชน ดังนั้นจึงมีการกำกับควบคุมเวที จัดคิวว่าใครควรขึ้นปราศรัยก่อนหลัง และต้องพูดในประเด็นใด เพื่อไล่อารมณ์คนฟังให้เห็นด้วย และนำไปสู่จุดหมายเดียวกัน ทุกวันจะมีการวางแผนแบบนี้เพื่อไม่ให้เสียจังหวะในการเคลื่อนไหว อาจมีปรับเปลี่ยนบ้างตามสถานการณ์ (ปราเมศ เหล็กเพ็ชร์, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 11 มีนาคม 2558)

สื่อสารผ่านความเชื่อที่เป็นนามธรรม

นอกจากนี้ “กำนันสุเทพ” ยังมีการสื่อสารผ่านความเชื่อบางอย่างที่เป็นนามธรรม ทำให้มวลชนเกิดความฮึกเหิม หรือมีอารมณ์ร่วมตามไปกับภาษาที่สื่อสาร จากความเห็นของนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ “ส่วนใหญ่ กำนันสุเทพ” จะหยิบความเชื่อบางอย่างที่เป็นนามธรรมมาเป็นคำพูดซึ่งแฝงไปด้วยอารมณ์ ทำให้เกิดอารมณ์ร่วม รักโลภโกรธหลง ตามไปกับภาษาที่เขาใช้ คนที่ติดตามจึงสะใจและรู้สึกฮึกเหิม กลายเป็นความพึงพอใจและความบันเทิงอย่างหนึ่ง ซึ่งต่างจากคนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย ที่อาจจะทนฟังในสิ่งเหล่านั้นไม่ได้ การฟังทุกวันจนลืมไปว่า ถ้อยคำที่ใช้

บางครั้งเป็นคำหยาบ เป็นคำรุนแรง และอาจมีบางเรื่องที่ไม่ใช่ความจริง ขณะที่โทนเสียงและภาษาที่ใช้ก็ค่อนข้างรุนแรง ต้องการปลุกใจผู้ชุมนุม ต้องแรงและย้ำ ต้องขุดฝ่ายตรงข้ามขึ้นมาตำหนิให้ซะใจ ให้สมกับที่ลงแรงลงทุนกันมา คำที่เรียกฝ่ายตรงข้ามก็จะเป็นคำหยาบ ขณะเดียวกันถ้าพูดถึงเป้าหมายของตัวเองและกลุ่มเครือข่ายที่มาร่วมด้วยช่วยกันก็จะเป็นมุมบวก และสร้างเป้าหมายจุดร่วมว่ากำลังทำในสิ่งที่ยิ่งใหญ่" (อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 มีนาคม 2558)

สื่อสารเชิงบูรณาการอย่างเป็นระบบ

ปัจจัยเอื้อที่ช่วยเสริมให้การสื่อสารของ "กำนันสุเทพ" มีประสิทธิภาพ คือ การบริหารจัดการ การสื่อสารเชิงบูรณาการอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งประเด็นที่สื่อสารบนเวที ลักษณะการพูด กิจกรรมที่เคลื่อนไหว รวมถึงการสื่อสารกับสื่อมวลชน และโซเชียลมีเดีย ฯลฯ โดยเนื้อหาที่สื่อสารในภาพรวม จะมุ่งเน้นให้คนสัมผัสได้ และรู้สึกมีความหวังกับการเคลื่อนไหวของ กปปส. ว่าเป็นการเคลื่อนไหวที่ถูกต้อง ชอบธรรม และสร้างสรรค์ รวมทั้งเป็นการชุมนุมที่ปลอดภัยปราศจากอาวุธ เพื่อเรียกความเชื่อมั่น ความศรัทธา และรักษาพลังของมวลชนเอาไว้

จากความเห็นของกลุ่มคนใกล้ชิดที่ร่วมชุมนุม ที่กล่าวว่า "คนกำกับเวที จะคัดกรองดูข้อความที่ออกจากเวทีทั้งหมด และเป็นคนกำหนดว่าใครจะได้ขึ้นปราศรัย โดยข้อความเหล่านั้นต้องเป็นไปในทางเดียวกัน ไม่สร้างความสับสนให้กับผู้ฟัง กรณีที่ข้อความขัดแย้งกับแนวทางการต่อสู้ของ กปปส. ก็จะถูกปฏิเสธไม่ให้ขึ้นเวที เช่นเดียวกับแนวทางการให้ข่าวของโฆษก กปปส. ที่จะต้องสอดคล้องไปด้วยกัน" (สาธิต วงศ์หนองเตย, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 มีนาคม 2558)

เอกนัฏ พร้อมพันธุ์ (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 2 เมษายน 2558) เห็นว่า การต่อสู้ครั้งนี้ใช้เวลาเกือบ 7 เดือน การสื่อสารไม่ได้ทำง่ายๆ เพราะประชาชนที่มารวมตัวกันเฉพาะกิจ ไม่ได้มีงบประมาณ หรือบุคลากรที่เข้ามาช่วยดูแล ฉะนั้นการสื่อสารต้องชัดเจน มีการวางแผน และต้องรู้ว่า ตลอดระยะเวลาจังหวะเป็นอย่างไร ต้องสื่อสารอะไรออกมาบ้าง เพื่อจะรักษาพลังของมวลมหาประชาชนเอาไว้ให้ได้ ฉะนั้นการสื่อสารต้องคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมาย ถ้าเป็น "กำนันสุเทพ" การปราศรัยบนเวที ส่วนใหญ่เป็นการให้ข้อมูล ให้พลังในการต่อสู้ โดยจะสื่อสารในเชิงรุก สัญญาณการเดินหน้า ทิศทางการชุมนุม จะประกาศอยู่ตลอดเวลา วันนี้ปัญหาคืออะไร คิดแบบไหน จะเดินหน้าไปอย่างไร เหล่านี้คือสิ่งที่ "กำนันสุเทพ" พูดอยู่ทุกครั้งบนเวที

ในส่วนของโฆษก กปปส. ซึ่งหมายถึง นายเอกนัฏ พร้อมพันธุ์ รับหน้าที่สื่อสารกับสื่อมวลชนผ่านไปยังสังคมในภาพรวม อาจเป็นกลุ่มคนที่มีความรู้สึกกลางๆ ไม่ได้เห็นด้วยกับแนวทางการเคลื่อนไหวของ กปปส. ก็ต้องสื่อสารอีกแบบ ต้องดูจังหวะเวลาที่เหมาะสม อย่างการเริ่มต้นต่อสู้กับร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม ก็เป็นอีกแบบ พอยกระดับการชุมนุมสมาชิกสภาผู้แทน

ราษฎร 9 คนลาออกมาต่อสู้กับระบอบทักษิณ ก็เป็นอีกแบบหนึ่ง พอเริ่มเคลื่อนไหวไปปิดล้อมกระทรวงการคลัง ศูนย์ราชการ และในที่สุดกลับมาเรียกร้องให้ขจัดระบอบทักษิณ ก็เป็นอีกแบบหรือ ตอนที่ดาวกระจายชัตดาวน์กรุงเทพฯ 13 มกราคม 2557 เรียกร้องให้มีการปฏิรูปก่อนการเลือกตั้ง ก็จะเป็นอีกแบบ กระทั่งย้ายมาปักหลักเวทีลุมพินี และตอนที่ประกาศเผด็จศึกครั้งสุดท้ายหลังวันฉัตรมงคล ก็เป็นอีกแบบหนึ่ง รูปแบบการสื่อสารจะเปลี่ยนไปเรื่อยๆ โดยการสื่อสารทุกอย่างต้องสอดคล้องกันหมด ทั้งประเด็นที่พูดบนเวที ลักษณะการพูด กิจกรรมที่เลือกทำ การสื่อสารผ่านสื่อมวลชน และโซเชียลมีเดีย ฯลฯ เพื่อสร้างพลังให้คนสัมผัสได้ เพราะการบริหารมวลชน ถ้าคนไม่รู้สึกถึงพลังของแกนนำ หรือกลุ่มผู้ชุมนุมที่อยู่บริเวณเวที ความเชื่อมั่นและความศรัทธาก็ไม่มีทางเกิดขึ้นได้

เอกนัฏ พร้อมพันธุ์ เปิดเผยอีกว่า ช่วงที่สำคัญที่สุด คือ ช่วงเวลาที่แรงส่งจากสถานการณ์น้อยลง ต้องหาวิธีปรับการบริหารจัดการเพื่อรักษาพลังเอาไว้ให้ได้ ต้องประเมินตลอดเวลาว่าจะทำอย่างไรให้คนมีพลัง เช่น แรงส่งจากสถานการณ์เบาลงหลังรัฐบาลยุบสภาเดินหน้าไปสู่การเลือกตั้ง ก็ต้องเสริม พลังของแกนนำต้องออก ขณะที่การบริการจัดการการสื่อสารก็ต้องเข้มข้นมากขึ้น หาประเด็นใหม่ๆมาเล่น โดยเฉพาะโฆษก ต้องคิดอยู่ตลอดเวลาเพื่อสื่อสารกับสื่อมวลชนและสังคมภาพรวมในช่วงที่แรงส่งเบาลง ว่าประเด็นอะไรจะสามารถรักษาพลังมวลชนเอาไว้ได้ ทำให้คนรู้สึกมีความหวังกับการเคลื่อนไหวของ กปปส. เห็นว่าเป็นการเคลื่อนไหวที่ถูกต้อง ชอบธรรม และสร้างสรรค์ รวมทั้งเป็นการชุมนุมที่ปลอดภัยปราศจากอาวุธ เหล่านี้เป็นคุณสมบัติที่จะต้องสื่อสารให้คนสามารถสัมผัสได้ เพื่อรักษาพลังของมวลชนเอาไว้

วาทศิลป์ คำพูด วิธีพูด อวัจภาษา ของ “กำนันสุเทพ” จากที่ได้นำเสนอข้างต้น แสดงให้เห็นว่า เป็นปัจจัยที่ทำให้กลยุทธ์ด้านการใช้สารมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีทักษะการใช้วาทศิลป์ที่โดดเด่นในหลายด้าน โดยเฉพาะประเด็นด้านเนื้อหา ที่ยืนยันเป้าหมายการต่อสู้ด้วยความชัดเจนหนักแน่น เข้าใจง่าย และตอกย้ำซ้ำๆอยู่ตลอดเวลา ปลูกฝังความคิดว่า การเคลื่อนไหวครั้งนี้ เป็นการต่อสู้ของมวลมหาประชาชน เพื่อปกป้องประเทศชาติ สถาบันเบื้องสูง และอนาคตของลูกหลานด้วยวิธีการที่สันติอหิงสา ปราศจากการใช้อาวุธ แต่ในมุมมองของนักข่าวสายการเมืองบางคน มองว่า เนื้อหาสารที่ “กำนันสุเทพ” สื่อสารไปยังมวลชน ไม่ได้มีการเปิดข้อมูลใหม่ด้วยประเด็นที่น่าสนใจ นอกจาก 3 เรื่องหลัก คือ การคอรัปชั่นของรัฐบาล การปฏิรูปประเทศ และการโจมตีระบอบทักษิณ อีกทั้งการปราศรัยในบางประเด็นก็ไม่ได้ประสบความสำเร็จ แต่กลับทำให้เสียแนวร่วม

ส่วนวิธีการสื่อสาร มีการนำหลักจิตวิทยามวลชนมาใช้ ผ่านอวัจนภาษา ที่เรียบง่าย มีพลัง ไม่ซับซ้อน หรือยากต่อการตีความ โดยระหว่างการสื่อสารมีการใช้น้ำเสียง ท่วงท่า ลีลา ผ่าน

ลูกเล่น หรือพฤติกรรมบางอย่าง ทำให้มวลชนมีอารมณ์ร่วมและคล้อยตาม เช่น การเต้นและร้องเพลงบนเวทีปราศรัย รวมถึงการหลั่งน้ำตาให้กับผู้ที่เสียชีวิต หรือบาดเจ็บจากการชุมนุม ขณะเดียวกัน “กำนันสุเทพ” ยังมีการสื่อสารผ่านความเชื่อบางอย่างที่เป็นนามธรรม ทำให้มวลชนเกิดความฮึกเหิม หรือมีอารมณ์ร่วมตามไปกับภาษาที่สื่อสารอีกด้วย

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเอื้อที่ช่วยเสริมให้การใช้สารของ “กำนันสุเทพ” ประความสำเร็จ นั่นก็คือ การบริหารจัดการการสื่อสารเชิงบูรณาการอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งประเด็นที่สื่อสารบนเวที ลักษณะการพูด กิจกรรมที่เคลื่อนไหว รวมถึงการสื่อสารกับสื่อมวลชน และโซเชียลมีเดีย ฯลฯ โดยเนื้อหาที่สื่อสารในภาพรวม จะมุ่งเน้นให้คนสัมผัสได้ และรู้สึกมีความหวังกับการเคลื่อนไหวของ กปปส. ว่าเป็นการเคลื่อนไหวที่ถูกต้องชอบธรรมและสร้างสรรค์ เพื่อเรียกความเชื่อมั่น ความศรัทธา และรักษาพลังของมวลชนเอาไว้

4.2.2.2 การใช้สัญญะสร้างความหมาย

ในส่วนการวิเคราะห์ตัวสารที่สื่อสาร โดย “กำนันสุเทพ” พบว่า การสื่อสารไปยังมวลชน กปปส. “กำนันสุเทพ” มีการใช้สัญญะในการสื่อความหมายในหลายด้าน ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีสัญญะวิทยา คือ การประกอบสร้างความจริงทางสังคมจากความหมายที่ถูกกำหนดขึ้นอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นไปตามวิถีชีวิตของสัญญะ ที่มีการเกิด เติบโต เปลี่ยนแปลง และสูญหาย โดยมีผลต่อการกำหนดความคิดและความเชื่อของผู้รับสาร(กาญจนา แก้วเทพ, 2547, น.105-108) ตัวสัญญะ (Sign) ที่ใช้ มีทั้ง นกหวีด ธงชาติไทย เพลงประกอบการชุมนุม รวมถึงสัญญะที่เป็นคำพูด หรือวาทกรรม เพลง วัตถุสิ่งของ อวัจภาษา และกิจกรรม ฯลฯ ส่วนรหัส (code / system) เป็นตัวกำหนดความหมายของสัญญะ ที่มีการจัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรม (culture) ที่บริบททางสังคมและการเมืองในขณะนั้นเป็นตัวกำหนดขึ้น ดังตัวอย่างกลุ่มสัญญะต่อไปนี้

คำพูด หรือ วาทกรรม

ตลอดการชุมนุมของ กปปส. มักมีการผลิตคำพูด หรือ วาทกรรม ต่างๆ ที่เป็นสัญญะในการต่อสู้ ขึ้นมาเป็นระยะๆ ผ่านการปราศรัยของ “กำนันสุเทพ” และกิจกรรมการเคลื่อนไหว ซึ่งมีการผลิตซ้ำผ่านสื่อ ทั้งสถานีโทรทัศน์ช่องบลูสกาย และสถานีโทรทัศน์ที่เป็นเครือข่าย กปปส. รวมถึงสื่อออนไลน์ เพื่อตอกย้ำเป้าหมายในการชุมนุม สร้างพลังและความฮึกเหิมให้มวลชนเข้าร่วมการเคลื่อนไหว เช่น

“กำนันสุเทพ”

คำว่า “กำนัน” ในบริบทนี้ไม่ได้หมายถึง ตำแหน่งนักการเมืองท้องถิ่น หรือผู้ที่เป็นกำนันโดยทั่วๆไป แต่เป็นการสร้างฉายาขึ้นมาใช้เรียกนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เพื่อให้มวลชนจดจำ

เขาในสถานะใหม่ที่มีความใกล้ชิด และเป็นกันเองมากขึ้นกว่าช่วงที่เป็นนักการเมือง โดยเริ่มต้นมาจากการที่ผู้ใกล้ชิดที่ร่วมชุมนุมอัญชะลี ไพรีรัก (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 มีนาคม 2558) ทราบเรื่องจาก นายสาธิต วงศ์หนองเตย อดีต ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์ ว่านายสุเทพฯ เคยเป็นกำนันที่ ต.ท่าสะท้อน อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานีมาก่อน ด้วยดีกรีปริญญาโท จากสหรัฐอเมริกา และด้วยภาพของความเป็นกำนัน ที่ดูใจดี มีความเป็นกันเองกับลูกบ้าน น่าจะทำให้นายสุเทพฯ ดูใกล้ชิดกับผู้ชุมนุม และได้รับความไว้วางใจมากยิ่งขึ้น อัญชะลี ไพรีรัก จึงประกาศบนเวที กปปส. ขอเรียกว่า “กำนันสุเทพ” / “ลุงกำนัน” นับตั้งแต่นั้นมา และเป็นฉายาที่เรียกติดปากของมวลมหาประชาชน กปปส. มาจนถึงวันนี้

ส่วนมุมมองของนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 มีนาคม 2558) กล่าวว่า ตัว“กำนันสุเทพ” เป็นสัญลักษณ์สื่อความหมายถึงสิ่งที่เขาสั่งสมมา ทั้งอำนาจ บารมี และความน่าเชื่อถือในทางการเมือง ทั้งหมดกลายเป็นสัญลักษณ์ในตัวของเขา แต่ที่ได้รับแรงผลักดันมากๆ คือ ตอนที่เขาขึ้นมาเป็นผู้นำมวลชน กปปส. ในช่วงเวลาที่อาจไม่มีใครพร้อม หรือกล้าพอที่จะลุกขึ้นมานำการต่อสู้ในครั้งนี้ เมื่อเป็นเช่นนี้คนอื่นก็ถูกลดบทบาทไปหมด สำหรับความร่วมมือที่มาจากฝ่ายต่างๆ ก็เข้ามาอยู่ภายใต้การนำของเขาทั้งหมด โดยมีความโยงใยกันมาก่อนแล้ว

สอดคล้องกับความเห็นของนักข่าวสายการเมืองผู้หนึ่ง ที่มองว่า “ตัว “กำนันสุเทพ” ก็เป็นสัญญะสำคัญในการต่อสู้ของ กปปส. โดยเฉพาะการสร้างภาพจดจำในการต่อสู้เคียงข้างกับมวลชน แทนภาพของความเป็นนักการเมืองที่ทรงอิทธิพล เห็นได้จากสไตล์การแต่งตัวที่เรียบง่าย รองเท้าผ้าใบ การคล้องนกหวีด และสวมใส่ข้อมือลายธงชาติเป็นประจำ รวมถึงในการปราศรัยหลายครั้ง เช่น “ผมจะทิ้งแล้วถ้าพี่น้องไม่ออกมา ผมยอมโดนจับ” มวลชนกลัว “กำนันสุเทพ” โดนจับ ก็รีบออกมาร่วมชุมนุม” (ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 14 มีนาคม 2558)

ขณะที่มุมมองของนักข่าวสายการเมืองอีกคน สถาพร พงษ์พิพัฒน์วัฒนา (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 6 มีนาคม 2558) มองการใช้คำว่า “กำนันสุเทพ” เป็นการสร้างสัญญะขึ้นมา เพื่อแสดงให้เห็นว่า เขาเดินนำหน้ามวลชน และได้ทิ้งภาพของการเป็นนักการเมืองผู้ทรงอิทธิพลไปแล้ว อีกจุดใหญ่ที่เขาทำ คือ การสร้างภาพพจน์ของ “กำนันสุเทพ” ผ่านตัวการ์ตูนมาสคอต เพื่อให้มวลชนจดจำเขาในภาพของลุงกำนันที่ใจดีและมีอุดมการณ์

“มวลมหาประชาชน”

คำว่า “มวลมหาประชาชน” ถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้เรียกกลุ่มผู้ชุมนุม กปปส. ทำให้มวลชนรู้สึกมีพลังและมีส่วนร่วมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในบทความ “ใครคิดคำ มวลมหาประชาชน” ของรุ่งมณี เมฆโสภณ จากหนังสือสู้ไม่ถอย (2557, น.27) นำเสนอว่า ผู้ที่คิดคำว่า “มวลมหาประชาชน”

คือ เถกิง สะสมทรัพย์ เป็นผู้ก่อตั้งและผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ดาวเทียมบลูสกาย ที่มีบทบาทอย่างมากในการชุมนุมของ “มวลมหาประชาชน” เขาเล่าถึงกำเนิดคำอันเป็นประวัติศาสตร์นี้ว่า “คือผมต้องทำอินเตอร์ลูด (Interlude) สำหรับหน้าจอบลูสกาย คำว่า มวลชน มันธรรมดาไปสำหรับผู้ชุมนุมที่ตั้งเป้าเป็นล้าน ผมเลยเอาคำว่ามวลชนมาขยาย กลายเป็น มวลมหาประชาชน ใช้บนหน้าจอบลูสกาย กระทั่งติดปากคุณสุเทพ เทือกสุบรรณ และทุกคนบนเวที”

ในบทความเดียวกันนี้ ยังระบุว่า อินเตอร์ลูดดังกล่าวมีข้อความว่า “มวลมหาประชาชนใจเกินล้าน” สำหรับคำว่า “มวลมหาประชาชน”นี้ ใช้ในการชุมนุมครั้งแรกเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2556 ที่มีการ “เป่านกหวีด” ระดมพลครั้งแรก ซึ่งมีมวลชนจากทั่วทุกสารทิศมาร่วมชุมนุมมากเป็นประวัติการณ์เกินกว่าล้านคน ส่วนหนึ่งอ้างอิงจากการแจกสติกเกอร์จำนวน 1 ล้านใบที่มีข้อความว่า “วันมวลมหาประชาชน ราชดำเนิน 24 พ.ย. 56 ” โดยผู้ที่ได้รับสติกเกอร์เลขที่1 คือ สุเทพ เทือกสุบรรณ

“ร่างทรง”

“ร่างทรง” เป็นอีกหนึ่งสัญญะที่ถูกกำหนดขึ้น ซึ่งฝ่าย “กำนันสุเทพ” พยายามบอกว่าเขาเป็นร่างทรงตัวแทนของผู้ชุมนุม แต่นักข่าวสายการเมืองบางคน กลับมองว่า เขาไม่ใช่ร่างทรงของผู้ชุมนุม แต่เป็นร่างทรงชองชนชั้นนำ ในบทความ “ร่างทรง หรือ ผู้นำ ของมวลมหาประชาชน?” จากคอลัมน์ทิศทางประเทศไทย หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ (ฉบับวันที่ 29 ม.ค.57) นำเสนอว่า นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการ กปปส. พูดมาตลอดว่าจะไม่เจรจา และช่วงหลังๆ มักย้ำว่าตนเป็นเพียง “ร่างทรง” ของมวลมหาประชาชน ไม่ได้เป็น “ผู้ชี้นำ” โดย “ร่างทรง” จะทำสิ่งที่ประชาชนต้องการ เพราะมวลชนกับนายสุเทพมีจุดหมายร่วมเดียวกัน คือ ขจัดระบอบทักษิณให้หมดไปจากประเทศไทย ทั้งนี้ ร่างทรง ได้ปรับเปลี่ยนยุทธวิธี เพื่อให้ได้ความร่วมมือจากมวลชนในช่วงแรกมีการชี้นำให้ธุรกิจไม่จ่ายภาษีหรือให้ข้าราชการหยุดงาน แต่ไม่มีการตอบรับ ต้องเปลี่ยนเป็นการเดินขบวนและชุมนุมเพื่อกดดันรัฐบาล รวมถึงปิดสถานที่ราชการบังคับให้ข้าราชการไม่ทำงาน

ตรงกันข้ามกับความเห็นของนักข่าวสายการเมือง ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 10 มีนาคม 2558) ที่มองคำว่า “ร่างทรง” เป็นสัญญะตัวแทนของชนชั้นนำมากกว่า เป็นตัวแทนของมวลชน สำหรับมวลชน “กำนันสุเทพ” เป็นเพียงพิธีกรบนเวทีคนหนึ่ง ที่ปักหลักปักธงเป็นผู้ดำเนินรายการ ไม่มีใครเชื่อถือ แต่ที่เข้าร่วมชุมนุมก็เพราะรู้ว่ามีเป้าหมายเดียวกัน

“ชัตดาวน์กรุงเทพ”

การนัดชุมนุมใหญ่ในแต่ละครั้ง ก็เป็นการสร้างสัญญะเช่นกัน เพราะ กปปส. จะคิดชื่อกิจกรรมให้ผู้ชุมนุมรู้สึกมีพลังและเข้ามามีส่วนร่วม อย่างเช่นกิจกรรม “ชัตดาวน์กรุงเทพ” ใน

บทความ “ย้อนรอย 1 ปี ชัตดาวน์กรุงเทพ จุดเปลี่ยนประเทศไทยไปสู่รัฐบาลลายพราง” จากหนังสือพิมพ์แนวหน้า (ฉบับวันที่ 13 มกราคม 2558) กล่าวว่า “ชัตดาวน์กรุงเทพ” เป็นยุทธศาสตร์ที่ “กำนันสุเทพ” ต้องการให้มีผลกระทบต่อการเดินทางของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในภาพรวม และต้องการให้มวลชนออกมาร่วมชุมนุมไล่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ ซึ่งเริ่มตั้งแต่เวลา 04.00 น. ของวันที่ 13 มกราคม 2557 ถึง 09.00 น. ของวันที่ 15 มกราคม 2557 โดยปิดการจราจรในทางแยกสำคัญและสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยารวม 9 จุดได้แก่

1. ถนนแจ้งวัฒนะ (บริเวณจุดตัดทางรถไฟถึงซอยแจ้งวัฒนะ 14 หน้าศูนย์ราชการ)
2. แยกราชประสงค์ (แยกราชประสงค์ถึงแยกเฉลิมเผ่า บริเวณสำนักงานตำรวจแห่งชาติ)
3. แยกปทุมวัน (หน้าศูนย์การค้ามาบุญครองถึงแยกสามย่าน ถนนพญาไททั้งเข้าและออก และหน้าสนามกีฬาถึงแยกราชปรารภ)
4. แยกอโศก – เพชรบุรี (จากแยกอโศกตัดกับถนนสุขุมวิท ต่อเนื่องถึงซอยสุขุมวิท 24)
5. แยกสวนลุม – สีลม (ช่วงแยกอังรีดูนังค์ ถนนพระรามที่ 4)
6. ห้าแยกลาดพร้าว (บริเวณจุดตัดถนนพหลโยธิน ถนนวิภาวดี ต้นถนนลาดพร้าว)
7. อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ (ปิดทุกด้านการจราจรผ่านไม่ได้)
8. สะพานพระราม 8 (ปิดการจราจรทั้งขาเข้า – ออก)
9. แยกกรมศุลกากร (ถนนสุนทรโกษา ตัดกับถนนทางเข้าการท่าเรือ)

สอดคล้องกับบทความ “ชัตดาวน์กรุงเทพ” ของ วัชรพงศ์ ทองรุ่ง จากหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ (ฉบับวันที่13 มกราคม 2557) นำเสนอว่า ปฏิบัติการปิดกรุงเทพ (Shut Down Bangkok) หรือ ยึดกรุงเทพ (Occupy Bangkok) ของกลุ่ม กปปส. เพื่อยกระดับการกดดันให้นายกรัฐมนตรี ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ลาออกจากรักษาการ เปิดทางไปสู่การปฏิรูปประเทศโดยประชาชน เป็นการวัดใจคนกรุงเทพด้วยว่า พร้อมที่จะเดินเคียงข้างไปกับแนวทางของกลุ่ม กปปส. โดยที่ตัวเองต้องยอมแบกรับผลกระทบโดยตรงในปฏิบัติการครั้งนี้ด้วยหรือไม่ แม้ว่า กำนันสุเทพ เลขาธิการกปปส. จะยืนยันบนเวทีการชุมนุมที่ราชดำเนินชัดเจนว่า ปฏิบัติการปิดกรุงเทพ ในครั้งนี้จะพยายามทำให้คนกรุงเทพเดือดร้อนน้อยที่สุด โดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้ข้าราชการหยุดทำงาน ให้การสั่งการของรัฐบาลชุดนี้ล้มเหลว แต่ต้องยอมรับว่า ด้วยจำนวนคนน่าจะทำให้การจราจรในกรุงเทพกลายเป็นอัมพาต ไปตลอดการชุมนุม

รีสตาร์ทไทยแลนด์ปฏิรูปประเทศไทย

การร่วมกันเปิดเวที "รีสตาร์ทไทยแลนด์ปฏิรูปประเทศไทย" หรือ "มวลมหาประชาชนเดินหน้าเปลี่ยนประเทศ" ของ “กำนันสุเทพ” และแกนนำ กปปส. ที่ ศูนย์เยาวชน สวนลุมพินี ก็เป็น

อีกหนึ่งสัญญะ ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อแสดงถึงความจริงใจ เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปประเทศ ในข่าว “กปปส.เปิดเวทีปฏิรูปประเทศไทย” ที่ออกอากาศในสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง5 (วันที่ 10 มีนาคม 2557) นำเสนอว่า การรีสตาร์ทไทยแลนด์ปฏิรูปประเทศไทย เพื่อสร้างจุดเริ่มต้นการปฏิรูปประเทศไทยอย่างเต็มรูปแบบ ควบคู่กับการเสวนาใน 6 หัวข้อหลัก ประกอบด้วย การแก้ความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างสังคมเข้มแข็ง การทุจริตคอรัปชั่น การกระจายอำนาจ การปฏิรูปโครงสร้างตำรวจ การปฏิรูปการเมืองเลือกตั้งและระบบพรรคการเมือง และสุดท้าย การปฏิรูประบบราชการ ใช้ระยะเวลา 6 ครั้ง เนื่องจากมีแนวทางออกประเทศ 2 ทาง คือ การแก้ปัญหาด้วยการใช้กำลัง สร้างความแตกแยก และแบ่งแยกประเทศ และอีกแนวทางหนึ่ง การแก้ปัญหาด้วยปัญญาและปฏิรูปประเทศไทย โดยวันนี้ถือเป็นวันแรกของการเปิดเวทีปฏิรูปด้วยการให้นักวิชาการที่มีความรู้และประสบการณ์ได้มานำเสนองานวิจัย ผลการศึกษา ประสบการณ์ และความคิด

ในข่าวเดียวกันนี้ ยังระบุว่า นายสุเทพ กล่าวถึงการจัดเวทีปฏิรูปประเทศไทยครั้งนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนและทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นใน 6 หัวข้อหลักปฏิรูปประเทศไทยเร่งด่วน มีความชัดเจน และปฏิบัติได้จริง ทันทีที่จัดตั้งสภาประชาชนมาปฏิรูปประเทศโดยเฉพาะ คาดว่าจะใช้ระยะเวลาปฏิรูปประมาณ 1 ปี ถึง 1 ปีครึ่ง ในการให้เกิดความก้าวหน้าของประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์และใช้เป็นบรรทัดฐานให้กับรัฐบาลในชุดต่อๆไป จากนั้นจะคืนอำนาจให้กับประชาชนเพื่อจัดตั้งรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม สำหรับกระบวนการปฏิรูปประเทศ กปปส. ได้แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ เวทีภาควิชาการ เวทีสมัชชาประชาชน และสภาประชาชนกับรัฐบาลประชาชน เมื่อขั้นตอน 2 เวทีแรกแล้วเสร็จจะนำข้อสรุปทั้งหมดเข้าสู่สภาประชาชน

นอกจากนี้ยังมีสัญญะในกลุ่มที่เป็นคำพูด หรือ วาทกรรม อีกจำนวนมากที่คอลัมนิสต์จากสื่อหลายสำนัก กล่าวถึงในบทความต่าง ๆ เช่น บทความ “จากนักเลือกตั้ง สู่ผู้นำมวลชน ‘กำนันสุเทพ’” จากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 3-9 มกราคม 2557) นำเสนอว่า ความไว้วางใจ หรือ ภาวะ ผู้นำ ที่ มวลมหาประชาชน และ กปปส. มอบให้ สุเทพ ส่วนหนึ่งมาจากการใช้วาทกรรม ตายคาเวทีก็ยอม, ถ้าพี่น้องกลับบ้านก็จะยอมมอบตัวติดคุก,ถูกประหารก็ยอม, ตายเสียดีกว่าที่จะยอมเป็นขี้ข้าคนตระกูลนี้ ฯลฯ เหนืออื่นใด คนที่จะมานำโค่นระบอบทักษิณ ได้อย่างสมน้ำสมเนื้อเท่ากับ ลุงกำนัน ไม่มีอีกแล้ว

เพลง

การนำเพลงปลุกใจในประวัติศาสตร์ที่เคยใช้ในการต่อสู้กับอำนาจรัฐมาก่อนในหลายเหตุการณ์สำคัญ เข้ามาใช้ในการชุมนุมครั้งนี้ นับเป็นอีกสัญญะของการสร้างความฮึกเหิมให้กับ

มวลชนจากเนื้อหาและท่วงทำนองที่ปรากฏอยู่ในบทเพลงเหล่านั้น ในบทความ “เพลงปลุกใจลุงกำนัน 3 เพลงดังจากยุค ขวา-ซ้าย ” จากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 3 ม.ค. 2557) กล่าวว่า บทเพลงปลุกใจเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการต่อสู้ ทุกครั้งที่ขึ้นเวทีปราศรัยกับมวลมหาประชาชน กำนันสุเทพ จึงมาพร้อมกับ 3 บทเพลง ได้แก่ สู้ไม่ถอย ,ตื่นเถิดไทย และมาร์ชประชาชนเดิน ซึ่งแต่ละบทเพลงมีประวัติความเป็นมายาวนานไม่แพ้กัน

สู้ไม่ถอย
สู้เข้าไปอย่าได้ถอย
มวลชนคอยเอาใจช่วยอยู่
รวมพลังทำลายเหล่าศัตรู
พวกเราสู้เพื่อความยุติธรรม
เราเดินเคียงบ่าเคียงไหล่
ก้าวเข้าไปด้วยใจมุ่งมั่น
เขาจะฟาด เขาจะฟัน
พวกเราไม่พรั่น พวกเราสู้ตาย
สู้เข้าไปอย่าได้หนี
เพื่อเสรีภาพอันยิ่งใหญ่
รวมพลังผองเราเหล่าชาวไทย
สู้ขาดใจพวกเราเสรีชน

เพลง สู้ไม่ถอย เขียนเนื้อร้องโดย เสกสรรค์ ประเสริฐกุล และให้ทำนองโดย จิ้น กรรมาชน ในช่วงการชุมนุมคัดค้านการลบชื่อนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง 9 คน เมื่อ 21-22 มิถุนายน 2516 ที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เพื่อเป็นกำลังใจและปลุกเร้าในการเรียกร้องให้มหาวิทยาลัยรามคำแหง รับนักศึกษาทั้ง 9 เข้าเรียน

ต่อมาภายหลังที่ทางมหาวิทยาลัยได้มีการรับนักศึกษาเหล่านั้นเรียบร้อยแล้ว มีการยกระดับการชุมนุมเข้าสู่การเรียกร้องรัฐธรรมนูญ เพลง สู้ไม่ถอย เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนกระทั่งเข้าสู่เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นที่นิยมแพร่หลายในมวลชนคนต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย และเรียกร้องความเป็นธรรมมาทุกยุคทุกสมัย โดยเวอร์ชั่นที่ขลังและคุ้นเคยมากที่สุดเป็นเสียงร้องของวงกรรมาชน ซึ่งบันทึกเสียงครั้งแรกไว้ในอัลบั้ม กรรมาชน ชุดที่1 : กรรมาชน/คนกับควายเมื่อปี 2517

ตื่นเถิดไทย
เราเผ่าไทย ต่างคนจากแดนไกล ต่างมารวมใจ

สามัคคีทุกหมู่เหล่า พวกเราพร้อมพรั่ง
งามถิ่นเรา ถิ่นไทย ในแดนทอง แหล่งดีคนปอง
ไทยเข้าครองต้องรวมกัน ผูกพันรักเผ่า
โบราณนานมาชาติไทยแกร่งเกรียงไกรกล้า
ฝ่าฟันมาทุกเวลาไม่หวั่นพรั่นพรึงอันตราย
ผ่านความลำเค็ญ ร้อยเย็นมิหน่าย
ทอดกายเป็นชาติพลี
ตื่นเถิดไทย มาพร้อมใจน้องพี่
เราเลือดไทยเสรี ปฐพีรักยิ่ง
ตื่นเถิดไทย จงพร้อมใจทุกฝ่าย
เรามิยอมแพ้พ่าย ศัตรูร้ายมุ่ง

เพลง ตื่นเถิดไทย ประพันธ์คำร้องโดยท่านผู้หญิงมณีรัตน์ บุนนาค เรียบเรียงเสียงประสานโดย หม่อมหลวงอัศนี ปราโมช องคมนตรีและผู้จัดการทรัพย์สินส่วนพระองค์ โดยใช้ทำนองขับไม้บัณเฑาะว์สองชั้น ไม่ปรากฏปีที่ประพันธ์เพลง แต่น่าจะเป็นช่วงที่ประเทศชาติประสบภัยคุกคามของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ซึ่งต้องการบทเพลงเสริมสร้างความรักความสามัคคีของคนในชาติ เช่นเดียวกับ เพลงปลุกใจและเพลงรักชาติที่เกิดขึ้นมากในยุคนั้น

สำหรับทานผู้หญิงมณีรัตน์ รับราชการเป็นนางสนองพระโอษฐ์ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้สนองพระราชเสาวนีย์ในการประพันธ์เนื้อเพลงเพื่อพระราชทานแก่ผู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อชาติไทย โดยใช้ทำนองเดิม อาทิ มีผลงานการประพันธ์หลายบทเพลง อาทิ ความฝันอันสูงสุด, เพลินภูพิงค์, เกิดเป็นไทยตายเพื่อไทย, แผ่นดินของเรา ฯลฯ

มาร์ชประชาชนเดิน
เร็วๆ มา มาร่วมกันเดิน
เรามาเดินเหล่าประชาชน
จงร่วมใจ เดินเข้าไป
จงคว้าชัยมาให้มวลไทย
ความตายนั่นหรือ
เราไม่กลัวเราไม่เกรง
ใครมาข่มเหง
เราจะสู้เราไม่ถอย
เราจะสู้จนชีพหลุดลอย

ไทย จะ ต้อง เป็นไท

เพลงมาร์ชประชาชนเดิน แต่งเนื้อร้องทำนองโดยวงกรรมาชน วงดนตรีเพื่อชีวิตนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ที่ก้าวมาเป็นกำลังผลักดันสำคัญของขบวนการต่อสู้ของนักศึกษาและประชาชน ด้วยเนื้อหาบทเพลงที่ปลุกเร้าการต่อสู้ด้วยจังหวะเร้าใจ และเข้ากับบรรยากาศการเมืองที่รุนแรงในยุคนั้น

เพลง มาร์ชประชาชนเดิน บันทึกครั้งแรกในอัลบั้ม กรรมาชน ชุดที่1 : กรรมาชน/คนกับควาย ซึ่งเป็นการบันทึกเทปครั้งแรกของกรรมาชนเมื่อปี 2517 หลังจากที่ขับขานในการชุมนุมมาแล้วระยะหนึ่ง

สิ่งของวัตถุ

ธงชาติไทย

ธงชาติไทย จากเดิมที่หมายถึง ความเป็นชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ แต่การชุมนุมครั้งนี้ได้ถูกนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ในการต่อสู้ของกลุ่ม กปปส. นอกจากธงชาติจะเป็นสัญญะที่กำนันสุเทพ และกปปส. พยายามสื่อสารว่า เป็นการต่อสู้เพื่อปกป้องชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์แล้ว ธงชาติยังถูกแทนความหมาย ของความเป็นกลุ่มก้อนพรรคพวกเดียวกันกับกปปส.อีกด้วย ทั้งนี้มีการผลิตสิ่งของและวัตถุลายธงชาติหลากหลายชนิด เช่น เสื้อ ริสแบน(ห่วงรัดข้อมือ) ลิบบิ้นผูกข้อมือ ที่คาดผม ฯลฯ นับเป็นสัญญะที่ทรงพลังและมีความหมายอย่างมาก ยากที่กลุ่มเห็นต่างจะทัดทานได้ จากความเห็นของนักข่าวสายการเมืองผู้หนึ่ง ที่มองว่า “การนำเอาธงชาติมาเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม กปปส. ทำให้ใครก็แล้วแต่ที่รักชาติ ก็ต้องรัก กปปส. ด้วย ใครที่ไม่รักกลุ่ม กปปส. ก็แสดงว่าไม่รักชาติ การนำธงชาติมาเป็นสัญลักษณ์ จึงเป็นการใช้สัญญะที่ดีมาก ไม่ใช่แค่สีใดสีหนึ่ง แต่หมายถึงความเป็นชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์” (ชาดา สมบูรณ์ผล, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 1 เมษายน 2558)

นักข่าวสายการเมือง ปราเมศ เหล็กเพ็ชร์ (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 11 มีนาคม 2558) กล่าวเสริมว่า การใช้ลายธงชาติเป็นสัญลักษณ์ในการต่อสู้ ทรงพลังมาก เพราะทำให้อีกฝ่ายที่อยู่ตรงกลาง รู้สึกว่าเป็นการแบ่งแยกประเทศ เพราะ ธงชาติ เป็นสัญลักษณ์ของประเทศ อีกทั้งยังทำให้ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยรู้สึกอึดอัด

เช่นเดียวกับนักข่าวสายการเมืองอีกคน สถาพร พงษ์พิพัฒน์วัฒนา (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 6 มีนาคม 2558) ที่กล่าวว่า “กำนันสุเทพ” และ กปปส. ฉลาดมากในการนำ ธงชาติไทย มาเป็นสัญลักษณ์ เพราะหาง่ายและมีพลังมาก การใส่เสื้อลายธงชาติแทนที่จะใส่เสื้อลาย กปปส. มีความหมายที่ยิ่งใหญ่กว่า เพราะหมายถึงคุณมาต่อสู้เพื่อชาติ ไม่ใช่เพื่อ “กำนันสุเทพ” อย่างที่ฝ่าย

ตรงข้ามประชดประชันว่า พวกคนดี พวกรักชาติ กลายเป็นวาทกรรมเหน็บแนมที่หาทางตอบโต้ได้ยาก เพราะหากตอบโต้ไป นั่นก็หมายความว่า คนที่พูดเป็นพวกไม่รักชาติ

สอดคล้องกับมุมมองของนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ ที่มองว่า การที่ กปปส. เลือก ธงชาติไทย มาเป็นสัญลักษณ์ผูกใจประชาชน เป็นการแสดงให้เห็นถึงความภักดี ความรักชาติ และความเป็นชาตินิยม การคำนึงถึงประเทศชาติ ธงชาติ เช่นนี้ แตกต่างจากการชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดง ที่คำนึงถึงแต่พลตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ซึ่งเป็นตัวบุคคล การต่อสู้ระหว่างตัวบุคคลคนกับชาติ ย่อมมีน้ำหนักที่ชาติมากกว่า คนจึงมาร่วมชุมนุมกับ กปปส. เป็นจำนวนมาก เพราะไม่ได้คิดว่าทำเพื่อ “กำนันสุเทพ” แต่ทำเพื่อชาติไทย (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 1 เมษายน 2558)

อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 มีนาคม 2558) ชี้ว่า การใช้ ธงชาติเป็นความพยายามทำให้เห็นว่า เป็นการต่อสู้เพื่อประเทศ เพื่อทุกคน เพื่อส่วนรวม แต่ถ้าติดตามในแง่ของภาษาด้วย ไปไกลกว่าการใช้ธงชาติ เพราะเนื้อหาในการปราศรัยและชูประเด็นมีหลายอย่างที่วนกลับไปที่สถาบันเบื้องสูง จะเห็นว่า มีสัญลักษณ์ ความหมาย ภาษา หลายอย่างที่ใช้ในการต่อสู้ครั้งนี้ บางอย่างอาจเป็นความหมายตรง บางอย่างอาจเป็นความหมายซ่อน แต่ที่ชัดเจนคือ ความพยายามที่จะบอกกับสังคมว่า การต่อสู้ครั้งนี้เป็นการต่อสู้เพื่อประเทศไทย และความอยู่รอดของสถาบัน

ส่วนความเห็นของนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ นันทนา นันทวโรภาส (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 2 เมษายน 2558) มองว่า กลุ่ม กปปส. เป็นกลุ่มที่ใช้ สัญญะทางการเมืองได้ดีมาก การใช้ สีธงชาติ เสมือนเป็นการบอกว่า คนทุกคนเป็นพวกเดียวกับ กปปส. เพราะทุกคนอยู่ภายใต้ร่มธงไตรรงค์ผืนเดียวกัน เอาสัญลักษณ์ความเป็นชาติไปใช้เป็นของตัวเอง ทำให้คนอื่นที่ยืนตรงเคารพธงชาติเหมือนได้เข้าร่วมกับ กปปส.ไปโดยปริยาย เรียกว่าเหมารวม เป็นการเลือกใช้สัญลักษณ์ที่ดี มีพลัง และได้แนวร่วม

ขณะที่ความเห็นของคอลัมนิสต์บางคนที่สะท้อนผ่านบทความ มองว่า ธงชาติ เป็นสัญลักษณ์ที่หาได้ง่าย และเป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คน ง่ายต่อการโน้มน้าวให้มวลชนเข้าร่วมการชุมนุม ในบทความ “ ธงชาติ และนกหวีด สัญลักษณ์แห่งการต่อสู้ของมวลมหาประชาชน” ของ รุ่งมณี เมฆโสภณ จากหนังสือสู้ไม่ถอย (2557, น.48-53) เจ้าของความคิดในการนำสีธงชาติมาใช้ในการชุมนุม คือ เจิมมาศ จึงเลิศศิริ รองเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ และอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคประชาธิปัตย์ เธอเสนอความคิดเรื่องสีธงชาตินี้ระหว่างการพูดคุยในหมู่นักการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ช่วงที่จัด “สานเสวนา เวทีประชาชน” เมื่อต้นปี 2555 ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “เวทีประชาชน เดินหน้าผ่าความจริง” หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่า “เวทีผ่าความจริง”

เจิมมาศ เห็นว่า สัญลักษณ์ที่เป็นสีต่างๆอาจไม่เหมาะกับสถานการณ์ โดยเฉพาะถ้าใช้สีฟ้าซึ่งเป็นสีของพรรคประชาธิปัตย์ ก็จะกลายเป็นข้อจำกัดในการดึงดูดมวลชนในวงกว้าง หากใช้สีธงชาติน่าจะเป็น “ศูนย์รวมจิตใจของผู้คน” ได้มากกว่า ที่สำคัญ ธงชาติ หาได้ง่ายและไม่ยุ่งยาก สามารถนำริบบิ้นธงชาติมาผูกผม ผูกข้อมือ หรือผูกไว้ที่รถได้หมด เจิมมาศ มีหน้าที่คอยซื้อหาธงชาติและริบบิ้นสีธงชาติมาใช้ในการชุมนุม จนถึงการเคลื่อนไหวที่สถานีรถไฟสามเสน และพัฒนามาเป็น กปปส.ในที่สุด

ต้องยอมรับว่า สีธงชาตินอกจากจะเป็นสีสัญลักษณ์ที่มีพลังและมีความหมายแล้ว ในการต่อสู้ทางการเมืองภาคประชาชนของมวลมหาประชาชนครั้งนี้ ยังมีการนำสีสัญลักษณ์นี้ไปต่อยอดทำให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง นอกจากนำไปออกแบบเป็นลวดลายเสื้อสารพัดดีไซน์ ยังมีการผลิตเป็นเครื่องประดับ เครื่องแต่งตัว และของใช้สีธงชาติอย่างหลากหลาย ในช่วงนั้นคาดว่ามีเงินหมุนเวียนอยู่ในตลาดผลิตภัณฑ์เหล่านี้หลายร้อยล้านบาท โดยเงินส่วนหนึ่งได้นำไปสนับสนุนการต่อสู้ของ กปปส.

นกหวีด

อีกหนึ่งอาวุธสำคัญที่ทรงพลังไม่น้อยไปกว่า ธงชาติ ก็คือ นกหวีด สัญลักษณ์ของการเรียกรวมพล เมื่อพบว่ามีเหตุผิดปกติเกิดขึ้นในบ้านเมือง สัญญะเดิมของ นกหวีด ในเมืองไทย โดยทั่วไปอาจเป็นเพียงอุปกรณ์ที่กรรมการใช้ในการตัดสินกีฬา รปภ.ใช้ในการโบกรถ หรือช่วงหนึ่งตำรวจใช้ในการรณรงค์ให้ผู้หญิงพกติดตัว เพื่อเป่าส่งสัญญาณขอความช่วยเหลือ กรณีมีเหตุอันตรายเกิดขึ้น แต่ในการชุมนุมครั้งนี้ นกหวีด ได้กลายอาวุธประจำกายของ “กำนันสุเทพ” รวมทั้งเป็นสัญลักษณ์ในการต่อสู้ของ กปปส. ที่ต้องการส่งสัญญาณว่า ประชาชนตื่นแล้ว ขณะนี้ได้มีการทุจริตคอรัปชั่นเกิดขึ้น ซึ่งในขณะนั้นก็คือ ความพยายามของพรรคเพื่อไทย ในการผลักดันร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรม ฉบับเหมาเข่งสุดซอย

สัญญะของ นกหวีด ในเมืองไทยเริ่มเปลี่ยนไป จากการที่พรรคประชาธิปัตย์เป็นผู้กำหนดให้ใช้เป็นสัญลักษณ์ในการต่อสู้ตั้งแต่เริ่มแรก โดยนำแนวคิดมาจาก “ราล์ฟ เนเดอร์” (Ralph Nadar) นักกฎหมาย นักเขียนและนักต่อสู้เพื่อสังคมชาวอเมริกัน ผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อประวัติศาสตร์ของอเมริกา ในปี ค.ศ. 1970 เขาได้ตัดสินใจเป่านกหวีดในสภา เพื่อเตือนรัฐบาลที่เริ่มมีพฤติกรรมทุจริตในการบริหารบ้านเมือง คำว่า Whistleblower แปลตรงตัวได้ว่า “คนเป่านกหวีด” ซึ่งคนเป่านกหวีด เปรียบเสมือนผู้มีหน้าที่แจ้งว่า มีการกระทำที่ส่อไปในทางผิดกฎหมายเกิดขึ้น

สอดคล้องกับความเห็นของนักข่าวสายการเมืองผู้หนึ่ง กล่าวว่า “นกหวีด ไม่เพียงแต่ทำให้คนเห็น รับรู้ด้วยสายตา แต่ยังทำให้คนรับรู้ด้วยเสียง เป็นการเลือกใช้สัญลักษณ์ที่เหนือชั้นมาก แปลว่าเขาเลือกใช้สัญลักษณ์ที่มีพลัง และก็สื่อความหมายได้ดี เมื่อก่อนเวลาที่เรียกคนชุมนุม ก็จะ

ใช้คำว่า พอเป่านกหวีดก็มา ความหมายก็คือ เป็นการรวมพล ซึ่งถือว่าเป็นการสื่อสารที่ประสบความสำเร็จมาก" (สถาพร พงษ์พิพัฒน์วัฒนา, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 6 มีนาคม 2558)

สอดคล้องกับความเห็นของคอลัมนิสต์บางคน ที่มองว่า นกหวีด เป็นสัญลักษณ์ของการตื่นรู้ ตื่นตัวของประชาชนที่ลุกขึ้นมาต่อต้านอำนาจรัฐที่ไม่มีความชอบธรรม ดังบทความ "4 เหตุผลที่ รัฐ กลัว เสียงนกหวีด" ของ ธาม เชื้อสถาปนศิริ จากสำนักข่าวอิศรา (วันที่ 21 พ.ย. 2556) นำเสนอว่า เสียงนกหวีดนั้น เป็นรูปสัญญะการประท้วงที่รวมพลังชัดเจนมากที่สุด มันมีรูปเสียง มันรวมเอาความหมายต่อต้านเอาไว้ลงในเสียงหวีดทั้งหมด ด้วยวิธีสันติ อหิงสา ลดการประทะ การเผชิญหน้า แตะต้องทำร้ายร่างกาย เป็นการฉกฉวยความหมาย อำนาจจากมือรัฐในเชิงสัญลักษณ์มาไว้ในมือประชาชนเพียงชั่วคราว

ทำให้ประชาชนรู้สึกว่า "ตนเองมีอำนาจเหนือรัฐในการต่อสู้" ที่สำคัญ มันเป็นสัญลักษณ์แห่งการตื่นรู้ ตื่นตัว และตื่นตน ของเสียงประชาชนที่จะต่อต้านต่อรัฐบาลฉ้อฉล ทั้งหมดนี้ก็เพียงพอ ที่มันจะสะเทือนความมั่นคงทางจิตใจของเจ้าหน้าที่รัฐ แต่ไม่ได้ประหัตประหารรัฐโดยตรง คือ การแสดงออกง่ายๆ ของประชาชน และมันก็ไม่ได้ทำให้ศีลธรรมอันดีของรัฐถูกทำลายลงไปแต่อย่างใด

อวัจนภาษา

ภาพของความทุ่มเทเสียสละระหว่างเป็นแกนนำ กปปส. ที่สื่อสารออกมาผ่านอวัจนภาษา นับเป็นอีกสัญญะที่เปลี่ยนไปจากสมัยเป็นนักการเมือง สามารถเรียกความเชื่อมั่น และความไว้วางใจ จากมวลชนได้เป็นจำนวนมาก เช่น การเดินเท้ารณรงค์ให้ชาวกรุงเทพฯ ออกมาร่วมชุมนุมเป็นระยะทางไกล วันละหลาย 10 กม. การกินข้าวเที่ยงพร้อมกับผู้ชุมนุมบนท้องถนน รวมถึงสีผิวที่ดูเข้มขึ้น หรือ ไหม้เกรียม จากการตากแดดระหว่างเดินรณรงค์ ฯลฯ

ส่วนบุคลิกของ "กำนันสุเทพ" หลังจากมาเป็นแกนนำการชุมนุม ภาพของการเป็นคนดุดัน เอาจริงเอาจัง เด็ดขาด ใจถึงพึ่งได้ ก็เด่นชัดมากขึ้นกว่าสมัยเป็นนักการเมืองเช่นกัน เป็นอีกหนึ่งสัญญะ ที่สร้างความฮึกเหิม โน้มน้าวใจให้มวลชนเข้าร่วมการชุมนุม ขณะเดียวกัน ในบางช่วงเวลา "กำนันสุเทพ" ก็มีมุมของความอ่อนโยน เรียกความเห็นใจจากมวลชนให้มีอารมณ์ร่วมได้ไม่น้อย อย่างเช่น การร้องไห้บนเวทีปราศรัย ในวันที่เกิดเหตุปาระเบิดใส่ขบวนผู้ชุมนุม ที่บริเวณถนนบรรทัดทอง จนมีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมาก ดังความเห็นของนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ที่มองว่า บุคลิกภาพของคุณสุเทพ เปลี่ยนไปพอสมควร จากสมัยเป็นนักการเมือง ที่เคยดูเข้มแข็งเป็นผู้ใหญ่ และเข้าถึงยาก แต่หลังมาเป็นแกนนำ กปปส. ระหว่างขึ้นเวทีปราศรัย จะพูดกับมวลชนในลักษณะที่เป็นกันเอง มีลูกเล่น และพฤติกรรมบางอย่างประกอบ เช่น การร้องไห้ มีมุขตลก การ

เต้นหรือร้องเพลงบนเวที ฯลฯ เป็นบุคลิกที่อ่อนลงในแง่ของการพยายามเข้าหามวลชน (สิริพรรณ นกสวน สวัสดี, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 2 เมษายน 2558)

กิจกรรม

เนื่องจากการชุมนุมของ กปปส. เป็นการชุมนุมที่ยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์ ฉะนั้น การที่จะรักษาพลังมวลชนเอาไว้ให้ได้ จึงต้องปรับแผนการชุมนุมให้สอดรับกับวิถีของคนกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นกลุ่มหลักที่เข้าร่วมชุมนุม และยังต้องทำมาหากิน ด้วยการกำหนดวันนัดชุมนุมใหญ่ ผ่านกิจกรรมต่างๆ จึงเป็นอีกหนึ่งสัญญะสำคัญที่สร้างความตื่นตัวให้กับมวลชน

จากความเห็นของกลุ่มคนใกล้ชิดที่เข้าร่วมชุมนุม เอกนัฏ พร้อมพันธุ์ (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 2 เมษายน 2558) เปิดเผยว่า การชุมนุมของ กปปส. เป็นการชุมนุมรูปแบบใหม่ ที่มวลชนไม่ได้มาอยู่หน้าเวทีตลอด 24 ชั่วโมง การต่อสู้ที่ต้องใช้เวลานาน ฉะนั้นจะมาประเมินเฉพาะจำนวนคนหน้าเวทีเพียงอย่างเดียวไม่ได้ เราจึงต้องกำหนดวันนัดแสดงตัวในวันชุมนุมใหญ่ที่ชัดเจน ไม่ได้นัดแสดงตัวกันทุกวัน ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น 24 พ.ย. 56 วันมวลมหาประชาชน คนไทยหัวใจเกินล้าน 9 ธ.ค. 56 รวมพลังกันทุกสายเดินหน้าไปทำเนียบรัฐบาล 22 ธ.ค.56 วันทดสอบชัตดาวน์กรุงเทพ ตั้งเวที 4-5 จุด 13 ม.ค.57 วันชัตดาวน์กรุงเทพ ตั้งเวที 7 แห่งทั่วกรุงเทพ หลังจากนั้นก็มีการแสดงพลังกันอยู่เรื่อยๆ ซึ่งการกำหนดวันที่ชัดเจน นัดชุมนุมใหญ่เมื่อไหร่ก็จะมีคนออกมาตลอด

ขณะที่นักข่าวสายการเมือง สถาพร พงษ์พิพัฒน์วัฒนา (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 6 มีนาคม 2558) กล่าวเสริมว่า สัญญะที่ประสบความสำเร็จอย่างเห็นได้ชัด คือ กิจกรรมการเดินเท้ารณรงค์ไปยังสถานที่สำคัญต่างๆ แล้วมีประชาชนบริจาคเงินให้กับ กปปส. และเมื่อมีภาพนี้เกิดขึ้นแล้ว ก็มีการทำตามมาโดยตลอดทุกครั้งที่ “กำนันสุเทพ” ออกเดินรณรงค์ไปยังจุดต่างๆในพื้นที่กรุงเทพฯ

จากการสัมภาษณ์และวิเคราะห์เอกสารข้างต้น แสดงให้เห็นว่า “กำนันสุเทพ” มีการใช้สัญญะสร้างความหมาย เพื่อตอกย้ำเป้าหมายในการชุมนุม สร้างพลังและความตื่นตัวให้มวลชนเข้าร่วมการเคลื่อนไหวในหลายด้าน ประกอบด้วย กลุ่มสัญญะที่เป็นคำพูด หรือวาทกรรม ซึ่งตลอดการชุมนุมของ กปปส. มักมีการผลิตขึ้นมาเป็นระยะๆ ผ่านการปราศรัยของ “กำนันสุเทพ” และกิจกรรมการเคลื่อนไหวต่างๆ อีกทั้งยังมีการผลิตซ้ำผ่านสื่อ ทั้งสถานีโทรทัศน์ช่องบลูสกาย และสถานีโทรทัศน์ที่เป็นเครือข่าย กปปส. รวมถึงสื่อออนไลน์ เพื่อให้เข้าถึงมวลชนอย่างทั่วถึงอีกด้วย เช่น คำว่า เช่น การเรียกตัวนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ด้วยคำว่า “กำนันสุเทพ” การเรียกกลุ่มผู้ชุมนุมว่า “มวลมหาประชาชน” การเรียกเป้าหมายการชุมนุมว่า “ชัตดาวน์กรุงเทพ” และ"รีสตาร์ทไทยแลนด์ปฏิรูปประเทศไทย" ฯลฯ

สำหรับสัญญะที่เป็นบทเพลงประกอบการชุมนุม ส่วนใหญ่ก็เป็นเพลงปลุกใจในประวัติศาสตร์ที่เคยใช้ในการต่อสู้กับอำนาจรัฐในหลายเหตุการณ์สำคัญมาก่อน เช่น เพลงสู้ไม่ถอย เพลงตื่นเถิดไทย และเพลงมาร์ชประชาชนเดิน

ในกลุ่มที่เป็นสิ่งของและวัตถุ มีสัญญะที่ทรงพลังอย่างมากอยู่ 2 ประเภท ก็คือ ธงชาติไทย และนกหวีด ในส่วนของ ธงชาติไทย จากเดิมที่หมายถึงความเป็นชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ แต่การชุมนุมครั้งนี้ได้ถูกนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ในการต่อสู้ของกลุ่ม กปปส. นอกจากธงชาติจะเป็นสัญญะที่กำนันสุเทพ และ กปปส. พยายามสื่อสารว่า เป็นศูนย์รวมจิตใจของทุกคน การต่อสู้ครั้งนี้ก็เพื่อปกป้องชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ไม่ได้เป็นการต่อสู้เพื่อ “กำนันสุเทพ” หรือ ใครคนใดคนหนึ่งแล้ว ธงชาติยังถูกแทนความหมาย ของความเป็นกลุ่มก้อนพรรคพวกเดียวกันกับ กปปส.อีกด้วย ยากที่กลุ่มเห็นต่างจะหาเหตุผลมาทัดทาน และด้วยธงชาติเป็นอุปกรณ์ที่หาง่าย จึงมีการนำมาผลิตเป็นสิ่งของและวัตถุหลากหลายชนิด เช่น เสื้อ ริสแบน(ห่วงรัดข้อมือ) ริบบิ้น(แถบผ้า)ผูกข้อมือ และที่คาดผม ฯลฯ

ส่วน นกหวีด ก็เป็นสัญลักษณ์ของการเรียกรวมพล เมื่อมีเหตุผิดปกติเกิดขึ้นในบ้านเมือง สัญญะเดิมของ นกหวีด เป็นเพียงอุปกรณ์ที่กรรมการใช้ในการตัดสินกีฬา รปภ.ใช้ในการโบกรถ หรือช่วงหนึ่งตำรวจใช้ในการรณรงค์ให้ผู้หญิงพกติดตัว เพื่อเป่าส่งสัญญาณขอความช่วยเหลือ กรณีมีเหตุอันตรายเกิดขึ้น แต่ในการชุมนุมครั้งนี้ นกหวีด ได้กลายอาวุธประจำกายของ “กำนันสุเทพ” รวมทั้งเป็นสัญลักษณ์ในการต่อสู้ของ กปปส. ที่ต้องการส่งสัญญาณว่า ประชาชนตื่นรู้ และตื่นตัวแล้ว ขณะนี้ได้มีการทุจริตคอรัปชั่นเกิดขึ้น ถึงเวลารวมพล ฉกฉวยความหมายอำนาจจากมือรัฐในเชิงสัญลักษณ์มาไว้ในมือประชาชนเพียงชั่วคราว ด้วยวิธีการที่สันติ อหิงสา

สัญญะของ นกหวีด ในเมืองไทยเริ่มเปลี่ยนไป จากการที่พรรคประชาธิปัตย์เป็นผู้กำหนดให้ใช้เป็นสัญลักษณ์ในการต่อสู้ตั้งแต่เริ่มแรก โดยนำแนวคิดมาจาก “ราล์ฟ เนเดอร์” (Ralph Nadar) นักกฎหมาย นักเขียนและนักต่อสู้เพื่อสังคมชาวอเมริกัน ผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อประวัติศาสตร์ของอเมริกา ในปี ค.ศ. 1970 เขาได้ตัดสินใจเป่านกหวีดในสภา เพื่อเตือนรัฐบาลที่เริ่มมีพฤติกรรมทุจริตในการบริหารบ้านเมือง คำว่า Whistleblower แปลตรงตัวได้ว่า “คนเป่านกหวีด” ซึ่งคนเป่านกหวีด เปรียบเสมือนผู้มีหน้าที่แจ้งว่า มีการกระทำที่ส่อไปในทางผิดกฎหมายเกิดขึ้น

สัญญะด้านอวัจนภาษา ของ “กำนันสุเทพ” มีทั้งภาพของความทุ่มเทเสียสละระหว่างเป็นแกนนำ กปปส. ซึ่งเปลี่ยนไปจากสมัยที่เคยเป็นนักการเมือง สามารถเรียกความเชื่อมั่น และความไว้วางใจ จากมวลชนได้เป็นจำนวนมาก เช่น การเดินเท้ารณรงค์ให้ชาวกรุงเทพฯ ออกมาร่วมชุมนุมเป็นระยะทางไกล วันละหลาย 10 กม. การกินข้าวเที่ยงพร้อมกับผู้ชุมนุมบนท้องถนน รวมถึงสีผิวที่ดูเข้มขึ้น หรือ ไหม้เกรียม จากการตากแดดระหว่างเดินรณรงค์ ฯลฯ

บุคลิกของ “กำนันสุเทพ” หลังจากมาเป็นแกนนำการชุมนุม ภาพของการเป็นคนดุดัน เอาจริงเอาจัง เด็ดขาด ใจถึงพึ่งได้ ก็เด่นชัดมากขึ้นกว่าสมัยเป็นนักการเมืองเช่นกัน ขณะเดียวกัน ในบางช่วงเวลา “กำนันสุเทพ” ก็มีมุมของความอ่อนโยน เรียกความเห็นใจจากมวลชนให้มีอารมณ์ร่วมได้ไม่น้อย อย่างเช่น การร้องไห้บนเวทีปราศรัย ในวันที่เกิดเหตุปาระเบิดใส่ขบวนผู้ชุมนุม ที่บริเวณถนนบรรทัดทอง จนมีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมาก

นอกจากมีการใช้ สัญญะ ในรูปแบบต่างๆแล้ว กิจกรรมการชุมนุมใหญ่แต่ละครั้งก็ถูกสร้างความหมาย โดยการอ้างชื่อกิจกรรมแต่ละครั้งให้เกิดพลังความรู้สึกมีส่วนร่วม เนื่องจากการชุมนุมของ กปปส. เป็นการชุมนุมที่ยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์ ฉะนั้นการที่จะรักษาพลังมวลชนเอาไว้ให้ได้ จึงต้องปรับแผนการชุมนุมให้สอดรับกับวิถีของคนกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นกลุ่มหลักที่เข้าร่วมชุมนุม และยังต้องทำมาหากิน ด้วยการกำหนดวันนัดชุมนุมใหญ่ ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น 24 พ.ย. 56 วันมวลมหาประชาชน คนไทยหัวใจเกินล้าน 9 ธ.ค. 56 รวมพลังกันทุกสายเดินหน้าไปทำเนียบรัฐบาล 22 ธ.ค.56 วันทดสอบชัตดาวน์กรุงเทพ ตั้งเวที 4-5 จุด 13 ม.ค.57 วันชัตดาวน์กรุงเทพ ตั้งเวที 7 แห่งทั่วกรุงเทพ หลังจากนั้นก็มีการนัดแสดงพลังกันอยู่เป็นระยะๆ นอกจากนี้ ยังรวมถึงกิจกรรมการเดินเท้ารณรงค์ไปยังจุดต่างๆ แล้วมีคนร่วมบริจาคเงินให้กับ กปปส. จนเป็นสัญญะที่มีคนร่วมบริจาคตามทุกครั้งอีกด้วย

4.2.2.3 การสร้างสารเพื่อโน้มน้าวใจ

จากการวิเคราะห์ พบว่า ในการชุมนุมของ กปปส. “กำนันสุเทพ” ได้นำแนวคิดการสร้างจุดดึงดูดใจในตัวสาร(Message Appeals) มาโน้มน้าวใจมวลชนให้เข้าร่วมการชุมนุมในหลายด้าน ที่ปรากฏชัด คือ

การใช้จุดดึงดูดใจให้เกิดความกลัว (Fear Appeals) เช่น เรื่องการทุจริตคอรัปชั่น การจาบจ้วงสถาบันเบื้องสูง และความน่ากลัวของระบอบทักษิณ ซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่สามารถยอมรับได้ จากความเห็นของนักข่าวสายการเมือง “ข้อมูลที่ “กำนันสุเทพ”ใช้ในการสื่อสาร คือ เรื่องคนดี และเรื่องการทุจริตคอรัปชั่น ส่วนเรื่องอื่นๆ เช่น การทำลายความน่าเชื่อถือให้นายกฯยิ่งลักษณ์เป็นตัวตลก หรือ การเหยียดเพศ ฯลฯ เกิดจากการสร้างขึ้นของเครือข่ายในเวที กปปส. “กำนันสุเทพ”วางบทบาทตัวเองในฐานะเป็นแกนนำ อย่างน้อยก็เป็นพรีเซนเตอร์ เป็นตัวอ้างอิง ฉะนั้นเขาจะไม่พูดหรือปราศรัยในเรื่องหยาบคายและต่ำเกินไป สำหรับตัวอย่างเรื่องการทุจริตคอรัปชั่น เช่น โครงการรับจำนำข้าว “กำนันสุเทพ” พยายามนำมวลชนเข้าไปปิดล้อมกระทรวงการคลัง กดดัน แทรกแซง ทำให้เกิดกระแสสังคม กระทั่งผู้อำนวยการธนาคารออมสินต้องลาออก เขาใช้ทุกวิถีทางในการต่อสู้ ไม่สนแม้กระทั่งชาวนาจะไม่ได้เงิน เพราะต้องไปให้ถึงเป้าหมายให้ได้ ” (ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 10 มีนาคม 2558)

จตุรงค์ ปทุมมานนท์ (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 15 มีนาคม 2558) ประเด็นที่ “กำนันสุเทพ” หยิบมาโจมตีรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ส่วนใหญ่เป็นประเด็นทางการเมือง เช่นปัญหาโครงการรับจำนำข้าว นำมาขยายผลจนลุกลาม กระทั่งปลุกชาวนาเข้ามาเป็นแนวร่วมกับ กปปส.ได้ เขาเข้าใจในจุดอ่อนของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ โดยเฉพาะเรื่องร่างกฎหมายนิรโทษกรรม ที่นำมาโจมตีกระทั่งรัฐบาลยุบสภา และยกระดับมาสู่การขับไล่ระบอบทักษิณ

สอดคล้องกับความเห็นของคอลัมนิสต์จากสื่อหลายสำนัก ที่สะท้อนผ่านบทความต่างๆ เช่น บทความ “มวลมหาประชาชน จารึกประวัติศาสตร์ราชดำเนิน” ของ นิติราษฎร์ บุญโยจาก นิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่29 พ.ย. 2556) แน่นอนว่า ประเด็นเดิมๆ ที่ยังเป็น จุดขาย และได้ใจมวลชน ให้ตามไลท์แอนด์แชร์ไม่หยุด มี 2 เรื่องหลัก คือ เรื่องโกงกินคอรัปชั่น และเรื่องเกี่ยวกับสถาบันเบื้องสูง ที่ไวต่อกระแสชนชั้นกลางในเมืองกลุ่มนี้อยู่แล้ว

เช่นเดียวกับความเห็นของนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ที่มองว่า การสื่อสารส่วนใหญ่ของ “กำนันสุเทพ” อยู่บนพื้นฐานของการสร้างความเกลียดและความกลัวให้กับมวลชน ซึ่งมีอิทธิพลมากในแง่ของจิตวิทยามนุษย์ ยกตัวอย่าง กรณีฮิตเลอร์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิว ก็เพราะกลัวว่า ชาวยิวที่ฉลาดและเก่งจะเข้ามาทำการค้าแล้วทำให้พวกเขาสู้ไม่ได้ “การจุดติดของกระบวนการ กปปส. เริ่มมาจากร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม แล้วพัฒนามาเป็นความเกลียดชัง และความกลัวในการถูกผูกขาดอำนาจ ซึ่ง “กำนันสุเทพ” ได้นำทั้งความเกลียดและความกลัวดังกล่าว ที่ทำงานได้เข้มแข็งมากในแง่จิตวิทยาต่อมนุษย์ มาใช้ในการโน้มน้าวมวลชน ปรับกระบวนทัศน์ และท่าทีของตัวเองให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้สนับสนุนอยู่ตลอดเวลา ส่งผลให้การชุมนุมมีพลังและประสบความสำเร็จ แต่ทั้งหมดนี้ถ้ามองย้อนกลับไปรัฐบาลยิ่งลักษณ์ก็มีจุดอ่อนอยู่จริง” (สิริพรรณ นกสวน สวัสดี, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 2 เมษายน 2558)

จุดดึงดูดโดยใช้อารมณ์ (Emotional Appeals) ก็เป็นอีกหนึ่งเทคนิคสำคัญที่นำมาใช้ชักจูงมวลชนให้มีอารมณ์ร่วมไปกับแนวทางการต่อสู้ของ กปปส. โดยเฉพาะเรื่องที่ละเอียดอ่อนต่อความรู้สึกของผู้ชุมนุม เช่น ความสูญเสีย และการถูกเอาเปรียบจากนโยบายของรัฐ ดังความเห็นของนักข่าวสายการเมือง “คำปราศรัยของ “กำนันสุเทพ” มีวาทศิลป์ที่สวยงาม เช่น เรื่องการล้มล้างรัฐบาล อย่างโครงการจำนำข้าว เขาจะพูดว่าโครงการนี้รัฐบาลล้มเหลวมาก พร้อมกับยกตัวอย่างต่างๆ มาประกอบ หรือ ไปชวนชาวนาที่ประสบความเดือดร้อนมาขึ้นเวทีเล่าให้มวลชนฟัง หรือ ให้ทีมงานไปสัมภาษณ์เป็นคลิปวีดีโอ แล้วนำมาเปิดให้มวลชนดู แต่ขณะเดียวกันเป็นชาวนาที่เดือดร้อนจริงหรือไม่ ไม่สามารถรู้ได้ แต่อย่างน้อยก็ปลุกกระแสและทำให้มวลชนเชื่อว่า ชาวนาทั้งประเทศกำลังเดือดร้อนจากโครงการรับจำนำข้าวของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ส่งผลให้เครือข่ายจากกลุ่มต่างๆเข้าร่วมการชุมนุมมากขึ้น” (ชาดา สมบูรณ์ผล, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 1 เมษายน 2558)

สถาพร พงษ์พิพัฒน์วัฒนา (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 6 มีนาคม 2558) วิธีการปราศรัยของ “กำนันสุเทพ” มักโน้มน้าวใจมวลชนด้วยเรื่องที่ละเอียดอ่อนต่อความรู้สึก เช่น เรื่องของผู้เสียชีวิต ผู้บาดเจ็บ หรือ การนำจดหมายของเด็กน้อยที่เอาใจช่วยลุงกำนันสุเทพ ด้วยการนำเงินค่าขนม 10 บาทที่ได้จากค่าขนม มาร่วมบริจาคให้เป็นทุนในการต่อสู้ หรือ วันไหนที่ต้องการปลุกเร้าอารมณ์ ก็มักใช้คำพูดที่หยาบคาย และสร้างความเกลียดชังกับฝ่ายตรงข้ามอย่างเต็มที่

ขณะที่ความเห็นของกลุ่มคนใกล้ชิดที่ร่วมชุมนุม มองว่า การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพของ “กำนันสุเทพ” คือ การเข้าใจอารมณ์ของมวลชน ไม่ทำให้รู้สึกแปลกจากผู้นำการชุมนุม และปลุกกระแสอารมณ์ร่วมด้วยการเดินเท้ารณรงค์เกือบทุกวัน“กำนันสุเทพ” เป็นนักสื่อสารที่ตรงไปตรงมา และนิยามตัวเองว่าเป็นร่างทรงของมวลมหาประชาชน ทำให้คนมีความรู้สึกว่า ไม่ถูกแยกออกจากกันระหว่างผู้นำมวลชนกับชาวบ้าน เขาพูดในสิ่งที่ผู้ชุมนุมคิด การประกาศตัวเป็นร่างทรง ทำให้มวลมหาประชาชนกับ “กำนันสุเทพ” เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ส่วนการออกไปเดินรณรงค์ เป็นการปลุกกระแสความตื่นตัวของคน ซึ่งได้ผลมากแถมยังมีคนบริจาคเงินสนับสนุนให้อีกด้วย เชื่อว่า สิ่งเหล่านี้เกิดจากความศรัทธาของมวลชน ทั้งที่ กปปส. ไม่ได้เรียกร้อง แต่ภาพนี้ถูกตอกย้ำด้วยการถ่ายทอดสดผ่านช่องบลูสกาย จึงมีประสิทธิภาพอย่างมาก ในแง่การสร้างความมีส่วนร่วมของคน” (สาธิต วงศ์หนองเตย, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 มีนาคม 2558)

นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ มองว่า สิ่งที่ดึงดูดอารมณ์ของผู้ชุมนุมให้มีพลังร่วม มาจากการสื่อสารที่เข้าใจง่าย การกำหนดเป้าหมายการชุมนุมที่ชัดเจน และการสร้างข้อความสำคัญในการชักจูงมวลชน “กลยุทธ์การสื่อสารหลักๆของ “กำนันสุเทพ” ยังเป็นกระบวนการสื่อสารที่เข้าใจง่ายตรงประเด็น ซึ่งบางครั้งอาจพูดเกินความจริงไปบ้าง มีการสร้างพลังร่วมด้วยการนัดหมายที่ชัดเจน เช่น ชุมนุมอะไร ยกกันไปแค่ไหน เคลื่อนไหวไป ณ จุดใด มีการสร้างข้อความสำคัญ ให้เกิดพลังและความฮึกเหิมร่วมกัน เช่น “วันมวลมหาประชาชน คนไทยหัวใจเกินล้าน” “ชัตดาวน์กรุงเทพฯ” “ต้องปฏิรูปก่อนการเลือกตั้ง” ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นการสร้างเป้าหมายร่วมกันในวงกว้าง คิดว่าเขาต้องมีนักวิชาการเข้ามาช่วย มันก็เลยทำให้ข้อความ เนื้อหาสาร เข้าใจง่าย อาจผิดบ้างเกินจริงบ้างแต่มวลชนก็อยากฟัง” (สิริพรรณ นกสวน สวัสดี, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 2 เมษายน 2558)

ส่วนความเห็นของคอลัมนิสต์จากสื่อสำนักต่างๆ ที่สะท้อนผ่านบทความ มองว่า จุดดึงดูดอารมณ์ ที่มีประสิทธิภาพในการโน้มน้าวใจมวลชนอย่างมาก คือ วิธีการปราศรัยของ “กำนันสุเทพ” โดยใช้เทคนิคต่างๆ ที่ทำให้มวลชนรู้สึกมีอารมณ์ร่วมคล้อยตาม เช่น การยกตัวอย่างของเด็กและคนแก่จากต่างจังหวัด ที่เขียนจดหมายมาให้กำลังใจ พร้อมกับเสียสละส่งเงินเก็บส่วนตัวที่มีอยู่เพียงเล็กน้อย ให้มาเป็นทุนในการต่อสู้ ในบทความ “ทำไมจึงเกิดปรากฏการณ์ กำนันสุเทพ ฟีเวอร์” ของ นงนุช สิงหเดชะ จากนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 10-16 ม.ค. 2557)

นำเสนอว่า จุดพลิกผันสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้นายสุเทพยอมทุ่มเทหมดหน้าตัก ลาออกจาก ส.ส. ออกมาสู้ ก็น่าจะเป็นกำลังใจจากเด็กตัวเล็กๆ และคนแก่ในต่างจังหวัด มีอยู่วันหนึ่งเด็กชายจากพิษณุโลกเรียนอยู่ ป.3 ที่คงได้ดูการปราศรัยของลุงกำนันทางทีวีจนเกิดแรงบันดาลใจ จนนำเงินจากกระปุกออมสินประมาณ 1,000 บาท ใส่ถุงพลาสติกขึ้นรถบัสมาที่กรุงเทพฯเพียงคนเดียว วันที่เดินทางมานั้นนายสุเทพไม่อยู่ เด็กชาย ป.3 คนนั้น ได้ฝากเงินพร้อมกับจดหมายไว้กับทีมงานแล้วนั่งรถกลับบ้านโดยไม่ประสงค์จะเด่นดังแต่อย่างใด จดหมายของเด็กชาย ป.3 มีชื่อ นามสกุล และโรงเรียนเสร็จสรรพ เขียนด้วยตัวหนังสือตัวโย้เย้ บอกว่า ขอเป็นกำลังใจให้ลุงกำนันสู้ต่อไป นายสุเทพนำจดหมายนี้ขึ้นมาอ่านบนเวที พร้อมกับน้ำตารื้นขึ้นมา ซึ่งเชื่อได้ว่าไม่ใช่การจัดฉากแน่ๆ นับจากนั้นมามีเด็กหลายคนเอาอย่างตาม ด้วยการนำกระปุกออมสินมามอบให้คุณลุง คุณตากำนันสุเทพ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการต่อสู้

นอกจากนี้ยังมีคนชนบทที่เป็นรากหญ้า เป็นชาวนา เช่น คุณยายจากบุรีรัมย์คนหนึ่งเขียนจดหมายมาหากำนันสุเทพและนำเงิน 100 บาทใส่มาในซองด้วย บอกว่า ฉันติดเกี่ยวข้าวมาร่วมชุมนุมไม่ได้ จึงฝากเงินมา 100 บาท เพื่อช่วยค่าใช้จ่าย’ เงิน 100 บาท สำหรับคนชนบทชาวนา ตัวเล็กๆ แล้วถือว่า มาก ทีเดียว ถ้าพวกเขาไม่ศรัทธา ไม่เห็นด้วยในสิ่งที่แกนนำม็อบทำ พวกเขาคงไม่ยอมเสียสละ

จุดจูงใจโดยใช้แรงจูงใจ (Motivational Appeals) มีการนำมาใช้ในอีกหลายด้าน เพื่อโน้มน้าวใจมวลชน ที่ปรากฏชัด คือ การกำหนดประเด็นใหม่ๆ เพื่อสร้างกระแสการชุมนุมให้อยู่ในความสนใจของสังคมตลอดเวลา ผ่านการเคลื่อนไหวในรูปแบบต่างๆ และการนัดชุมนุมใหญ่อยู่ระยะๆ โดยไม่บอกแนวทางการเคลื่อนไหวล่วงหน้า กระตุ้นให้คนอยากรู้จนต้องออกมาร่วมชุมนุม

จากความเห็นของนักข่าวสายการเมือง มองว่า “เทคนิคการเคลื่อนไหวของ “กำนันสุเทพ” จะไม่ยอมบอกล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ทำให้คนทั่วไปและมวลชนอยากรู้ และเมื่ออยากรู้ก็ต้องมาร่วมชุมนุม ถ้าไม่มาจะพลาดประวัติศาสตร์ครั้งนี้ เช่น การชุมนุมครั้งใหญ่วันที่ 24 พฤศจิกายน 2556 ที่อ้างว่ามีมวลชนร่วมเคลื่อนไหวเป็นล้านๆคน หรือ การทำสงคราม 9 ทัพ ที่แบ่งการเดินออกเป็น 9 สาย ในวันที่ 9 ธันวาคม 2556 เหตุการณ์เหล่านี้เป็นกระแสที่คนต้องมา ขณะที่กระแสในโซเชียลก็มีผลอย่างมาก ไม่ว่าจะมีอุดมการณ์ในการร่วมเคลื่อนไหวมากหรือน้อย แต่สิ่งหนึ่งที่พลาดไม่ได้ ก็คือ ต้องการมาเพื่อถ่ายรูปเซลฟี่แล้วลงโซเชียล ถ้าไม่มา ถ้าไม่มีนกหวีด ไม่มีอุปกรณ์ธงชาติ ถือว่าตกกระแส บางคนที่มาร่วมชุมนุมเพราะสนุก และไม่เคยเจอเหตุการณ์แบบนี้มาก่อน” (รุ่งฟ้า ทรัพย์พร้อม, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 15 มีนาคม 2558)

ดรงค์ ฤทธิ์ปัญญา (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 8 มีนาคม 2558) เห็นว่า ข้อมูลของ “กำนันสุเทพ” ส่วนใหญ่จะมีทีมคอยส่งให้ ซึ่งมาจากฝ่ายค้านที่รู้จุดอ่อนของรัฐบาล โดยพยายาม

เปิดข้อมูลมาเรื่อยๆ ช่วงแรกดีตรงที่มีข้อมูลมาก จึงดึงคนเข้ามาร่วมชุมนุมได้มาก แต่หลังจบเรื่องร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม ข้อมูลก็เริ่มมีน้อยลง จึงต้องหาวิธีการเผด็จศึก “กำนันสุเทพ” มักโน้มน้าวใจมวลชน ด้วยการประกาศว่าเป็นสงครามครั้งสุดท้าย จนมีคนเก็บสถิติได้ประมาณ 13 ครั้ง เหล่านี้เป็นมุขในการเรียกคนให้มาร่วมชุมนุม แต่ก็ไม่ได้มากนัก นอกจาก “วันมวลมหาประชาชน คนไทยใจเกินล้าน” ทั้งนี้จะมีการเปลี่ยนมุขในการเรียกมวลชนอยู่ตลอดเวลา

ส่วนความเห็นของคอลัมนิสต์จากสื่อสำนักต่างๆ ที่สะท้อนผ่านบทความ มองว่าแรงจูงใจที่สำคัญ มีทั้งการบริหารจัดการการชุมนุม ที่รองรับกับกลุ่มคนชั้นกลาง ในรูปแบบที่มีความปลอดภัย อาหารดี ดนตรีไพเราะ เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่างๆได้ขึ้นปราศรัย และมีการเชิญศิลปินดาราคนมีชื่อเสียงมาร่วมชุมนุม ซึ่งเป็นเสมือนแม่เหล็กอย่างดีในการชักจูงมวลชน ดังที่ปรากฏในบทความ “ม็อบ เครือข่ายสุเทพ เบนเป้าโค่น ตระกูลชินวัตร” จากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 15 พ.ย. 2556) สิ่งที่เปลี่ยนไปจากการทำม็อบเดิมๆ อย่าง เวทีพันธมิตรฯ หรือม็อบอื่น ก็คือ กลยุทธ์ ใน การบริหารจัดการม็อบ เพื่อรองรับมวลชนที่เป็นคนชั้นกลางมากขึ้นนั่นเอง ซึ่ง ‘สุเทพ’ อาจได้บทสรุปมาแล้วจาก ‘ประสบการณ์ตรง’ ในการจัดเวทีผ่าความจริงมาก่อนหน้านี้ ทำให้การจัดม็อบที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยมีประสิทธิภาพทั้งในแง่การดูแลเรื่องสถานที่และอาหารการกิน

ไม่แปลกที่ สุเทพ จะประกาศบนเวทีเชิญชวนประชาชนมาร่วมชุมนุมหลายต่อหลายครั้งว่า การชุมนุมที่นี่บรรยากาศผ่อนคลายสบายแบบ อาหารดี ดนตรีไพเราะ เพราะมีการจัดซุ้มอาหารมากกว่า 30 ซุ้ม จากครัวคนใต้ และเครือข่ายของ ส.ส.ประชาธิปัตย์

จะว่าไปแล้ว การจัดคิวในการขึ้นเวทีก็ถือว่า วางคิวพูดได้ดี เพราะการ ให้เวลา กับคนกลุ่มก้อนใหม่ๆ เช่น เด็กนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ได้ขึ้นพูดหัวค่ำ ซึ่งเป็นช่วงไพร์มไทม์ของการติดตามชมผ่านช่องบลูสกายชาแนล นับเป็นกลยุทธ์เรียกแขกได้อีกทางหนึ่ง ขณะเดียวกันการให้นักไฮด์ปาร์กขึ้นพูดช่วงดึก ก็เหมาะสมกับกลุ่มฮาร์ดคอร์อยู่เหมือนกัน

ในบทความเดียวกันนี้ ยังระบุอีกว่า สุเทพ ต้องการให้เห็นภาพของการชุมนุมออกมาในรูปแบบที่สบายๆ สไตล์คนเมือง เหมือนมาอีเว้นท์กลางคืน เพื่อให้ต่างจากเวทีชุมนุมแบบม็อบปลุกเร้าให้บุก ให้ลุย อยู่ตลอดเวลา อาจทำให้คนทั่วไปเครียด และกังวลไม่อยากเข้าร่วม

อีกทั้ง การที่มีศิลปินดัง และดารานักแสดงมาร่วมด้วยอยู่เป็นระยะ ก็มีส่วนช่วยให้คนรุ่นใหม่หันมาสนใจได้ด้วย โดยมีศิลปินและดารา อย่าง เต๋า สมชาย เข็มกลัด, ฉัตรชัย และสินจัย เปล่งพานิช, หงา คาราวาน, วงมาลีฮวนน่า, บอย121 ถกลเกียรติ วีรวรรณ, แหม่ม จินตหรา สุขพัฒน์, หมอก้อง สรวิชญ์ สุบุญ, ต่าย เพ็ญพักตร์ ศิริกุล, ผอูน จันทรศิริ, หมู กลศ อัทธเสรี, อี๊ด

วงฟลาย, หยวน นิธิชัย ยศอมรสุนทร, พงพัฒน์ วชิรบรรจง และภรรยา, ไก่ วรายุฑ มิลินทจินดา และคู่รักคู่ฮอต โตโน่ ภาคิน คำวิลัยศักดิ์ กับแตงโม ภัทรธิดา วัชระวีรพงษ์ เป็นต้น

ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ข้างต้น สรุปได้ว่า ในการชุมนุมของ กปปส. “กำนันสุเทพ” ได้นำแนวคิดการสร้างจุดดึงดูดใจในตัวสาร(Message Appeals) มาโน้มน้าวใจมวลชนให้เข้าร่วมการชุมนุมในหลายด้าน ที่ปรากฏชัด คือ การใช้จุดดึงดูดใจให้เกิดความกลัว (Fear Appeals) เช่น เรื่องการทุจริตคอรัปชั่น การจาบจ้วงสถาบันเบื้องสูง และความน่ากลัวของระบอบทักษิณ ซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่สามารถยอมรับได้ โดยการสื่อสารส่วนใหญ่มักอยู่บนพื้นฐานของการสร้างความเกลียดและความกลัวให้กับมวลชน ซึ่งมีอิทธิพลมากในแง่ของจิตวิทยามนุษย์

การใช้จุดดึงดูดโดยใช้อารมณ์ (Emotional Appeals) ก็เป็นอีกหนึ่งเทคนิคสำคัญที่นำมาใช้ชักจูงมวลชนให้มีอารมณ์ร่วมไปกับแนวทางการต่อสู้ของ กปปส. โดยเฉพาะเรื่องที่ละเอียดอ่อนต่อความรู้สึกของผู้ชุมนุม เช่น ความสูญเสีย และการถูกเอาเปรียบจากนโยบายของรัฐ แต่ในมุมของกลุ่มคนใกล้ชิดที่ร่วมชุมนุม มองว่า จุดดึงดูดโดยใช้อารมณ์ที่มีประสิทธิภาพของ “กำนันสุเทพ” คือ การเข้าใจอารมณ์ของมวลชน ไม่ทำให้รู้สึกแปลกจากผู้นำการชุมนุม และการปลุกกระแสอารมณ์ร่วมด้วยการเดินเท้ารณรงค์เกือบทุกวัน ส่วนนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ มองว่าสิ่งที่ดึงดูดอารมณ์ของผู้ชุมนุมให้มีพลังร่วม มาจากการสื่อสารที่เข้าใจง่าย การกำหนดเป้าหมายการชุมนุมที่ชัดเจน และการสร้างข้อความสำคัญในการชักจูงมวลชน ขณะที่คอลัมนิสต์จากสื่อสำนักต่างๆ ที่สะท้อนผ่านบทความ มองว่า จุดดึงดูดอารมณ์ คือ วิธีการปราศรัยของ “กำนันสุเทพ” โดยใช้เทคนิคต่างๆ ที่ทำให้มวลชนรู้สึกมีอารมณ์ร่วมคล้อยตาม เช่น การยกตัวอย่างของเด็กและคนแก่จากต่างจังหวัด ที่เขียนจดหมายมาให้กำลังใจ พร้อมกับเสียสละส่งเงินเก็บส่วนตัวที่มีอยู่เพียงเล็กน้อยให้มาเป็นทุนในการต่อสู้

นอกจากนี้ “กำนันสุเทพ” ยังใช้จุดจูงใจโดยใช้แรงจูงใจ (Motivational Appeals) ในอีกหลายด้าน เพื่อโน้มน้าวใจมวลชน ที่ปรากฏชัด คือ การกำหนดประเด็นใหม่ๆ เพื่อสร้างกระแสการชุมนุมให้อยู่ในความสนใจของสังคมตลอดเวลา ผ่านการเคลื่อนไหวในรูปแบบต่างๆ และการนัดชุมนุมใหญ่อยู่ระยะๆ โดยไม่บอกแนวทางการเคลื่อนไหวล่วงหน้า กระตุ้นให้คนอยากรู้จนต้องออกมาร่วมชุมนุม รวมทั้งการบริหารจัดการการชุมนุม ที่รองรับกับกลุ่มคนชั้นกลาง ในรูปแบบที่มีความปลอดภัย อาหารดี ดนตรีไพเราะ เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่างๆได้ขึ้นปราศรัย และมีการเชิญศิลปินดาราคนมีชื่อเสียงมาร่วมชุมนุม ซึ่งเป็นเสมือนแม่เหล็กอย่างดีในการชักจูงมวลชน

4.2.2.4 การโฆษณาชวนเชื่อ

ผลการวิจัย พบว่า ในการปลูกฝังความคิด ความเชื่อ ให้มวลชนเห็นพ้องกับแนวทางการเคลื่อนไหวของ กปปส. “กำนันสุเทพ” ได้นำเทคนิคการโฆษณาชวนเชื่อเข้ามาปรับใช้ในหลายด้าน ที่ปรากฏชัด คือ

1. การตั้งชื่อให้ฉายา (Name Calling) นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ว่า “กำนันสุเทพ” เป็นเทคนิคการโฆษณาชวนเชื่อสำคัญที่ กปปส. นำมาใช้ หลังแรงส่งจากกระแสการคัดค้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมเริ่มแผ่วลง เพื่อสร้างความไว้วางใจและรักษาพลังของมวลชนเอาไว้

มีความใกล้ชิด เป็นกันเอง

ในมุมมองของนักข่าวสายการเมืองส่วนหนึ่ง มองว่าการตั้ง ฉายา “กำนันสุเทพ” เป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้ดูใกล้ชิดเป็นกันเองกับมวลชน เสมือนเป็นญาติ เป็นคนในครอบครัว ทำให้มวลชนเห็นถึงความทุ่มเท เอาจริงเอาจัง และเกิดความไว้วางใจ “โดยนิสัยคนไทย พื้นฐานมองว่านักการเมืองโกง ตอน “กำนันสุเทพ” เป็นรัฐมนตรี เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดูเป็นผู้ทรงเกียรติ ดูห่างไกล มองในภาพลบ แต่พอเปลี่ยนสถานะมาเรียกว่า “กำนันสุเทพ” ให้ความรู้สึกดูเป็นชาวบ้าน เป็นญาติสนิท ดูเป็นมิตร เป็นลูกเป็นหลาน เป็นพวกเดียวกัน คำนี้มีส่วนอย่างมากในการทำให้มวลชนไว้วางใจ “กำนันสุเทพ” (รุ่งฟ้า ทรัพย์พร้อม, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 15 มีนาคม 2558)

ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 14 มีนาคม 2558) กล่าวเสริมว่า การเรียกตัวเองว่า “กำนันสุเทพ” หรือ “ลุงกำนัน” เป็นการสร้างตัวตน สร้างอัตลักษณ์ขึ้นมาใหม่ที่นับว่าได้ผลอย่างมาก ประกอบกับบุคลิก ผมขาว ผิวดำเมี่ยม และท่าโบกมือของเขา ยิ่งทำให้คนเห็นความทุ่มเทเอาจริงเอาจัง และเกิดความไว้วางใจ ต้องยอมรับว่า เขามีการวางกลยุทธ์ที่ดี

ลบภาพความเป็นนักการเมือง

นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 1 เมษายน 2558) มองฉายา “กำนันสุเทพ” เป็นตำแหน่งท้องถิ่น ที่ทำให้มีความใกล้ชิดกับมวลชนมากขึ้น ให้รู้สึกเหมือนเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน และต้องร่วมกันปกป้อง จนอาจลืมภาพลักษณ์ด้านลบสมัยเป็นนักการเมืองของ “กำนันสุเทพ”ไป “การต่อสู้ครั้งนี้ เป็นการต่อสู้ของภาคประชาชน ที่ต้องผูกพันกันด้วยระบบเครือญาติ มันถึงจะเข้าถึง ฉะนั้นการเรียกตัวเองว่า ลุงกำนัน มันทำให้เห็นว่าการประท้วงนี้เหมือนกับเครือญาติเดียวกัน ทำให้ดูเป็นครอบครัว มวลชนต้องต่อสู้เพื่อครอบครัวพวกเขา คนรู้สึกว่าต้องปกป้อง “กำนันสุเทพ” เพราะเป็นคนในครอบครัวของพวกเขา มีผลทำให้คนลืมภาพลักษณ์เดิมๆ ไม่รู้สึกว่าสิ่งที่เขาเคยทำในอดีตนั้นเป็นความผิด เมื่อเทียบกับความผิดของ

พลตำรวจโททักษิณ คนก็ไม่สนใจแล้ว ภาพความไม่ดีของ “กำนันสุเทพ”จึงไม่ถูกมอง หรือ มองไม่เห็น”

สอดคล้องกับความเห็นของนักข่าวสายการเมืองบางคน ที่มองว่า การตั้งฉายา “กำนันสุเทพ” เป็นการสร้างภาพตัวแทนของมวลชน และชาวบ้านในชนบท เพื่อลบภาพความเป็นนักการเมืองที่ถูกตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับเรื่องการทุจริตในหลายคดี ให้กลายมาเป็นลุงกำนันที่ใจดีต่อสู้เพื่อประชาชนอย่างแท้จริงโดยไม่มีผลประโยชน์แอบแฝง “หลังเรื่องร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม ซึ่งเป็นประเด็นที่เรียกคนออกมาร่วมชุมนุมได้อย่างมหาศาลจบลง กปปส. ได้สร้างคำว่า “กำนันสุเทพ” ขึ้น จุดเปลี่ยนตรงนี้เพื่อลบภาพของอดีตนักการเมืองเคี่ยวลากดิน นักการเมืองที่มีอิทธิพล เคยมีประวัติคดีต่างๆมากมายออกไป กลายเป็นลุงกำนันที่ใจดี ซึ่งก็ได้ผล แต่ถ้ามองในมุมของนักข่าว เขายังคงเป็น นายสุเทพ เทือกสุบรรณ นักการเมืองคนเดิม ขณะที่แกนนำทั้ง 8 คนที่ลาออกมาขึ้นเวทีปราศรัย ก็ล้วนเป็นคนของพรรคประชาธิปัตย์ทั้งสิ้น” (สถาพร พงษ์พิพัฒน์วัฒนา, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 6 มีนาคม 2558)

จตุรงค์ ปทุมมานนท์ (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 15 มีนาคม 2558) มองว่า ความพยายามตัดขาดจากพรรคประชาธิปัตย์ โดยอ้างว่าเป็น “กำนันสุเทพ” หรือ ลุงกำนันแบบเต็มตัว ก็คือ การสลัดภาพจากการเป็นนักการเมือง ทำให้มวลชนเชื่อว่า เขาออกมาเคลื่อนไหวเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งก็มีน้ำหนักมากพอ จนทำให้คนจำนวนมากลืมฉากหลังของการเป็นนักการเมือง ที่ยังคงมีการต่อสายอยู่กับพรรคประชาธิปัตย์อยู่ตลอด

มุมมองของนักข่าวสายการเมืองอีกคน ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 10 มีนาคม 2558) กล่าวว่า คำว่า “กำนันสุเทพ” มีความหมาย เพราะเป็นภาพของตัวแทนมวลชน ตัวแทนของชาวบ้าน ตัวแทนของปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนของข้าราชการท้องถิ่น เป็นกระบวนการสร้างภาพอย่างตั้งใจ เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับตัวเองว่า การเคลื่อนไหวครั้งนี้คือการต่อสู้ของคนในชนบท ซึ่งแท้จริงแล้วเป็นการต่อสู้ของคนกรุงเทพฯกับคนภาคใต้เท่านั้น ชาวบ้านในภาคอีสาน และภาคเหนือ ออกมาเข้าร่วมชุมนุมน้อยมาก

สำหรับความเห็นของนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ มองว่า เป็นการสร้างศัพท์ทางการเมืองที่บ่งบอกว่า “กำนันสุเทพ”ไม่ใช่นักการเมืองอีกต่อไป ทำให้ประชาชนรู้สึกไว้วางใจในระดับกว้าง ซึ่งถือว่าประสบความสำเร็จในสายตาของประชาชน “กำนันสุเทพ” มีความสามารถในการสื่อสารทางการเมืองอย่างยิ่ง เพราะภาพลักษณ์เดิมไม่ใช่ภาพลักษณ์ที่จะมาเป็นแกนนำการชุมนุม ไม่ใช่ภาพลักษณ์ที่คนจำนวนมากชื่นชอบ จึงมีการปรับให้ภาพของเขากลายเป็นผู้นำมวลชนที่ใกล้ชิดกับประชาชน ทำให้ภาพลักษณ์เดิมที่แข็งกร้าว ไม่ได้ใส่ใจใคร กลายมาเป็นลุงกำนันที่ใจดี เข้ากับคนได้ มีอุดมการณ์ชัดเจน ทั้งในเรื่องของกระบวนการสื่อสารด้วยท่าที เนื้อหาที่นำเสนอ ทำให้คนลืม

นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ที่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือ เป็นรัฐมนตรี จำได้แต่ภาพของ “กำนันสุเทพ” หรือ “ลุงกำนัน” ที่ใจดี ซึ่งเขาก็มีกลยุทธ์ในการสื่อสาร แปลว่า เขาสามารถจับความรู้สึกของมวลชนที่เข้าร่วมชุมนุมกับเขาได้ และเขาก็ปรับตัวเองในฐานะผู้ส่งสาร ให้สอดคล้องไปกับมวลชนผู้รับสาร ทำให้ผู้รับสารยอมรับเขา และก็เข้าร่วมและสนับสนุนแนวทางของเขา” (นันทนา นันทวโรภาส, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 2 เมษายน 2558)

สิริพรรณ นกสวน สวัสดี (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 2 เมษายน 2558) กล่าวว่า การตั้งชื่อขนานนามโดยใช้คำว่า “กำนัน” มีนัยะทางการเมือง ที่เขาไม่ใช่นักการเมือง ไม่ใช่รองนายกรัฐมนตรีอีกต่อไป เพราะขบวนการ กปปส. เป็นขบวนการต่อต้านนักการเมืองที่มาจากการเลือกตั้ง ดังนั้นจึงต้องหาคำใหม่ คำว่า “กำนัน” มีความหมายดั้งเดิม เป็นผู้ใหญ่ในสังคมไทยที่ใกล้ชิดกับชาวบ้าน นี่จึงเป็นการสร้างศัพท์ทางการเมือง ที่ทำให้รู้สึกไว้วางใจ ในตัว “กำนันสุเทพ” แล้วมันก็จุดกระแสติด เป็นการสร้างบุคลิกให้ตัวเองเข้าถึงมวลชนในระดับกว้าง ซึ่งต้องสัมผัสได้น่าไว้วางใจ และเป็นกันเอง กินง่ายอยู่ง่าย มีอารมณ์ขัน อันนี้เป็นบุคลิกที่คนไทยยอมรับได้ ซึ่งทำให้ลืมตั้งคำถามถึงมิติด้านอื่นๆของ “กำนันสุเทพ”ไป

ขณะที่กลุ่มคนใกล้ชิดที่ร่วมชุมนุม เปิดเผยว่า การตั้งฉายา “กำนันสุเทพ” เปรียบเสมือนการรีแบรนด์สินค้าใหม่ ที่มาพร้อมกับการประกาศเลิกเล่นการเมือง ไม่ยุ่งเกี่ยวกับพรรคประชาธิปัตย์ เพราะภาพพจน์เดิมสามารถตีความได้หลายอย่าง จากข้อครหาต่างๆ เกี่ยวกับการทุจริต เป็นอุปสรรค์ในการเรียกความเชื่อมั่นและศรัทธาจากประชาชน “เดิมทีภาพลักษณ์ของ “กำนันสุเทพ”ไม่ดีนัก ทีมงานคิดว่า การเรียกชื่อ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ สามารถตีความไปได้หลายเรื่อง ประกอบกับในอดีตเขาเคยเป็นกำนัน จึงประกาศตัวเองเป็น “ลุงกำนัน” หรือ “กำนันสุเทพ” ขึ้นมา คำว่า “กำนัน” ให้ความรู้สึกว่าเป็นผู้ใหญ่ที่ใจดี น่ารัก น่าเคารพนับถือ อยู่ในหมู่บ้านเป็นผู้นำของเรา ยิ่งให้ความรู้สึกอบอุ่น และด้วยทุนส่วนตัวที่ “กำนันสุเทพ” เป็นคนไม่ทำตัวเป็นนักปราชญ์รู้มาก หรือทำตัวเป็นชนชั้นสูง เขายังคงเป็นผู้แทนบ้านนอกทุกกระเบียดนิ้ว ตั้งแต่อาหารการกิน คำพูดคำจา พอกลับมาเป็นลุงกำนัน เปรียบเสมือนสินค้าที่ถูกรีแบรนด์ใหม่ มีภาพพจน์เป็นคนใหม่ ภาพเก่าๆของเขาถูกล้างไปด้วยการบอกว่า เลิกการเมือง ลาออกจากพรรคประชาธิปัตย์ และจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับวงการการเมืองอีกต่อไป ตรงนี้ทำให้กระแสการชุมนุมยิ่งจุดติด” (สาธิต วงศ์หนองเตย, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 มีนาคม 2558)

เอกนัฏ พร้อมพันธุ์ (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 2 เมษายน 2558) กล่าวเพิ่มเติมว่า สมัยที่ “กำนันสุเทพ”เป็นนักการเมือง เป็นรองนายกรัฐมนตรี และเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เคยมีภาพลักษณ์ที่ไม่ดีเป็นผู้มีอิทธิพล มีอำนาจในพรรคประชาธิปัตย์ และถูกครหาในหลายเรื่อง เช่น คดี สปก.4-01 การฮุบที่ดินเขาแพง จ.สุราษฎร์ธานี โรงพักสร้างไม่เสร็จ ฯลฯ แต่เมื่อเปลี่ยนมาเป็นแกน

นำ กปปส. ปรับมาเป็น “กำนันสุเทพ” หรือ “ลุงกำนัน” ก็ได้รับความศรัทธาจากประชาชนเพิ่มขึ้นอย่างมากโดยเฉพาะหลังจากประกาศเลิกเล่นการเมือง เนื่องจาก คำว่า “กำนันสุเทพ” ทำให้มวลชนรู้สึกว่า ผู้นำไม่ได้อยู่ห่างจากพวกเขา ไม่ใช่เป็นรองนายกรัฐมนตรี หรือเป็นคนที่อยู่บนหอคอยงาช้าง แต่เป็น “กำนัน” ตำแหน่งที่ใกล้ชิดกับประชาชนมาก ซึ่งพยายามชี้ให้เห็นว่า จริงๆ แล้วทุกคนมีค่าเท่ากัน และเป็นหนึ่งในมวลมหาประชาชนเหมือนกัน เพียงแต่รับหน้าที่ต่างกันเท่านั้นเอง

2. การสร้างความจริงสวยหรู ดีเลิศ สมบูรณ์แบบ (Glittering Generality)

ตลอดการชุมนุมของ กปปส. “กำนันสุเทพ” มีการกล่าวย้ำเป้าหมายในการต่อสู้ด้วยถ้อยคำในลักษณะเดิมๆ อยู่ตลอดเวลา เป็นการกล่าวอ้างถึงความจริงอันสวยหรูให้มวลชนรู้สึกมีความหวัง โดยจูงใจด้วยประเด็น หากขจัดระบอบทักษิณให้หมดไปได้ จะร่วมกันสร้างประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างแท้จริง พร้อมกับปฏิรูปประเทศให้เสร็จสิ้นภายใน 18 เดือน ใน 5 ด้านหลัก ทั้งการปฏิรูปการเลือกตั้งให้บริสุทธิ์ยุติธรรม ปฏิรูปกฎหมายป้องกันการทุจริตคอรัปชั่น คืนอำนาจให้ประชาชนเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด และมีอำนาจในการตรวจสอบนักการเมือง แก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม รวมทั้งปรับโครงสร้างตำรวจใหม่ ให้มาจากการเลือกตั้งของประชาชน โดยที่ตัว “กำนันสุเทพ” ไม่จะเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรี หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับตำแหน่งใดๆในทางการเมือง

จากความเห็นของคอลัมนิสต์จากสื่อสำนักต่างๆ ที่สะท้อนผ่านบทความ เช่น คอลัมน์คำคม จากนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 22-28 พ.ย. 2556) ที่นำเสนอคำพูดของ สุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการ กปปส.ว่า “หากเราโค่นระบอบทักษิณได้แล้ว เราจะมีระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ที่สมบูรณ์ เราจะมีสภานิติบัญญัติที่เป็นสภาประชาชน”

สุวพงศ์ จั่นฝั้งเพ็ชร คอลัมน์นิสต์ “สถานีคิดเลขที่ 12 ” จากหนังสือพิมพ์มติชน (ฉบับวันที่ 24 พ.ย. 2556) กล่าวถึง ประเด็นที่นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ปราศรัยไว้เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2556 ว่า “24 พฤศจิกายน เราจะมาหลอมหัวใจล้านดวงให้เป็นหนึ่งเดียว มาชำระล้างความชั่วร้ายให้หมดไปจากแผ่นดินไทย ร่วมสร้างประเทศที่ปกครองด้วยประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุขอย่างสมบูรณ์แบบแท้จริง ช่วยกันกำหนดกฎเกณฑ์ กติกา ให้กระบวนการเลือกตั้งทั้งหลายเป็นกระบวนการบริสุทธิ์ ไม่ซื้อสิทธิขายเสียง ไม่เปิดโอกาสให้คนโกงชนะการเลือกตั้งอีกแล้ว จะปิดประตูให้สนิท ไม่ให้ทุนสามานย์เข้ามาบริหารประเทศ เราจะมีสมาชิกสภานิติบัญญัติที่เป็นสภาประชาชน จะเขียนกฎหมายที่ไม่สามารถเขียนได้ในสมัยที่มีสภาทาสอยู่ ”

บทความ “มวลมหาประชาชน จารึกประวัติศาสตร์ราชดำเนิน” ของนิติราษฎร์ บุญโย ผู้เขียน จากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่29 พ.ย. 2556) นำเสนอว่า กระนั้น ถ้านับตั้งแต่ สุเทพ แกนนำคนสำคัญขึ้นเวทีราชดำเนิน เมื่อคืนวันที่ 17 พฤศจิกายน ประกาศโค่นระบอบทักษิณ

แบบถอนรากถอนโคนให้หมดสิ้นไปจากแผ่นดินไทย ด้วยการระดมพลให้ได้ 1 ล้านคน ในวันที่ 24 พฤศจิกายน 2556

“เราจะได้เปลี่ยนแปลงให้ประเทศปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่สมบูรณ์ ออกแบบใหม่ ไม่ให้นายทุนแบบทักษิณเข้ามาทำลายประเทศต่อไป จะได้ปฏิรูปการเมือง ระบบราชการ แต่ต้องกำจัดระบอบทักษิณก่อน วันนี้ผมขอประกาศว่า 1 ล้านคน จะเป็นวันประวัติศาสตร์ของประเทศไทย จะขจัดระบอบทักษิณ หรือเปลี่ยนแปลงประเทศได้หรือไม่ มาดูกัน 24 พฤศจิกายนนี้”

บทความ “ปฏิวัติประชาชนฉบับ กำนันสุเทพ” จากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 29 พ.ย. 2556) ระบุว่า ค่ำคืนแรก (26 พ.ย. 56) ภายในกระทรวงการคลัง สุเทพ เทือกสุบรรณ แกนนำเครือข่ายราชดำเนิน เปิดใจทำไมต้องออกมานำการปฏิวัติประชาชน พร้อมกับเสนอแนวทางการปฏิรูปประเทศไทย หลังขจัดระบอบทักษิณหมดสิ้นจากแผ่นดินไทย

ครั้นได้รับชัยชนะ “สุเทพ” บอกว่า จะมีการตั้ง สภาประชาชน มาจากคนทุกสาขาอาชีพ ให้สภาประชาชนคัดเลือกคนดีมาเป็นนายกรัฐมนตรี และสร้างคณะรัฐมนตรีดรีมทีมของประชาชน เพื่อการปฏิรูปครั้งใหญ่ สำหรับโมเดลปฏิรูปประเทศไทยของ “กำนันสุเทพ” แห่งท่าสะท้อน อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี สรุปจากคำปราศรัยคืนวันนั้นได้ดังนี้

1. ต้องวางกติกาเลือกตั้งใหม่ ให้ซื้อเสียงไม่ได้ โกงไม่ได้ และต้องไม่ให้คนชั่วได้เข้ามานั่งในสภาได้ ทำการเลือกตั้งบริสุทธิ์ยุติธรรม ไม่ให้ทุนสามานย์เข้ามาได้

2. ต้องเปลี่ยนประเทศไทย ไม่ให้มีการทุจริตคอรัปชั่นจนชาติเสียหายอย่างปัจจุบันนี้ เมื่อมันมีอำนาจ มันโกงได้ มันจึงกล้าลงทุนซื้อเสียงให้พวกมันมานั่งในสภา

3. ต้องเคารพในอำนาจของประชาชนอย่างแท้จริง ไม่ใช่มาข่มขู่ ซื้อก็ได้ ขายก็ได้ จะต้องมีบทบัญญัติ ให้ประชาชนมีอำนาจในการเมืองการปกครอง เช่น ประชาชนต้องถอดถอนนายกฯและรัฐมนตรีได้ ต้องให้ประชาชนถอดถอน ส.ส. ได้ และต้องมีกระบวนการรับรองอำนาจประชาชน ถอดถอนในเวลาไม่ยืดยาว เห็นผลใน 5-6 เดือน ไม่ใช่รอเป็นปี

4. ต้องปฏิรูปโครงสร้างตำรวจ ต้องให้ตำรวจเป็นตำรวจของประชาชน ให้ประชาชนเป็นคนให้ความดีความชอบตำรวจ

5. ต้องออกแบบให้ข้าราชการอยู่ในระบบคุณธรรม ไม่ใช้ระบบอุปถัมภ์ ต้องเป็นข้าราชการของประชาชน

6. ต้องแก้ปัญหาการศึกษา คมนาคม ฯลฯ ต้องเข้ามาแก้ปัญหาเป้าหมายหลักของชาติ ต้องแก้ปัญหาคนจน พอกันทีหากินกับนโยบายประชานิยม

ในตอนท้ายคำปราศรัย “สุเทพ” ย้ำว่า “ขอพูดต่อหน้าพระ สุเทพ เทือกสุบรรณ ไม่เป็นนายกรัฐมนตรี ผมออกมาสู้ครั้งนี้เพื่อชาติ ไม่ใช่ตัวกู แล้วขอบอกให้ชัดเจน ไม่ได้คิดเป็นนายกฯ และไม่ได้สู้ให้อภิสิทธิ์เป็นนายกฯ และอภิสิทธิ์ก็บอกผมเอง เขาไม่ขอมีตำแหน่งในการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นทั้งสิ้น

บทความ “สุเทพปรับกลยุทธ์ครั้งใหม่ พักรบเกมบู๊ มุ่งเกมบุ๋นพิมพ์เขียวปฏิรูป” จากหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน (10 มี.ค. 2557) ถึงวันนี้ สุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการ กปปส. ตัดสินใจปรับกลยุทธ์การเคลื่อนไหวอีกครั้ง คราวนี้เลือกผละตัวเองจากการแรลลี่รอบเมืองที่ปั่นเรตติ้ง "มวลมหาประชาชน" จนฮอตฮิตติดลมบน บ่ายหน้าเข้า "ห้องสมุด" หยิบจับประเด็นปฏิรูปประเทศแบบเต็มสูบ ภายใต้คอนเซปต์ รีสตาร์ทไทยแลนด์

การปฏิรูปประเทศไทย ตามสูตรของ กำนันสุเทพ ขอเวลา 1 ปีครึ่ง - 2 ปี เพื่อปฏิรูปใน 5 ด้านหลัก คือ

1. ปฏิรูปกระบวนการเลือกตั้ง ให้เป็นการเลือกตั้งโดยบริสุทธิ์ ยุติธรรม โดยการแก้กฎหมายเลือกตั้ง กฎหมายพรรคการเมือง และกฎหมายคณะกรรมการเลือกตั้ง

2. ปฏิรูปกฎหมายการป้องกันการทุจริต คอรัปชั่น เช่น คดีคอรัปชั่นต้องไม่มีอายุความ และให้ประชาชนเป็นผู้เสียหาย สามารถนำคดีขึ้นสู่ศาลได้

3. คืนอำนาจให้ประชาชน ให้ประชาชนเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด และให้ประชาชนสามารถตรวจสอบนักการเมือง และข้าราชการได้กว้างขวางมากขึ้น

4. แก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม ทำให้คนจนมีโอกาสในสังคม ไม่ใช่ใช้นโยบายประชานิยม

5. ปรับโครงสร้างตำรวจ ให้ตำรวจอยู่ภายใต้คณะกรรมการตำรวจ ที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน จากนั้นค่อยกลับเข้าสู่กระบวนการเลือกตั้ง

บทความ “เผด็จศึก 14 พฤษภา สันติอหิงสายกสุดท้าย” จากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 2 พ.ค. 2557) กล่าวถึง การนัดหมายวันที่13 พฤษภาคม จัดทำบุญประเทศครั้งใหญ่ขับไล่เสนียดจัญไร ซึ่งเป็นวันวิสาขบูชาอยู่แล้ว จึงขอเชิญชวนร่วมกันทำบุญเนื่องในวาระทำบุญประเทศครั้งใหญ่ร่วมกัน ก่อนรวมพลังกันครั้งใหญ่

14 พฤษภาคม วันดีเดย์สำหรับปฏิบัติการเรียกคืนอำนาจอธิปไตยกลับมาเป็นของปวงชน นัดหมายตั้งแต่ค่ำวันที่ 13 พฤษภาคม หรือ เช้าของวันที่ 14 พฤษภาคม ตั้งแต่ 10.00 น. เป็นต้นไป มุ่งหวังว่า หากยึดอำนาจประชาธิปไตยแล้ว จะได้ตั้ง รัฐบาลของประชาชน และ สภานิติบัญญัติของประชาชน และดำเนินการปฏิรูปให้แล้วเสร็จภายใน 18 เดือน พร้อมการเยียวยาและฟื้นฟูประเทศ

“เมื่อได้อำนาจคืนแล้ว จะจัดตั้งรัฐบาลและนายกฯที่ได้รับการยอมรับนับถือ ซื่อสัตย์สุจริต ภักดีต่อแผ่นดิน ตั้งใจจริงแก้ปัญหา และรัฐบาลจะปลอดจากนักการเมืองโดยสิ้นเชิง และไม่มีแม้แต่คนของ กปปส. ร่วมอยู่ในรัฐบาล โดยจะดำเนินการให้มีสภานิติบัญญัติของประชาชน เพื่อตรากฎหมายแก้ไขกฎหมาย ร่วมมือกับรัฐบาลประชาชนเร่งรัดปฏิรูปตามเจตนารมณ์ของมวลมหาประชาชน นอกจากนี้ จะต้องจ่ายเงินให้ชาวนาให้ครบหลังจากเป็นรัฐบาล 30 วัน รวมทั้งจะปฏิรูปพร้อมๆ กับฟื้นฟูเศรษฐกิจ เรียกความเชื่อมั่นจากประชาคมโลกโดยใช้เวลาไม่เกิน 18 เดือน ที่สำคัญระหว่างที่ดำเนินการปฏิรูป เยียวยาประเทศ รัฐบาลของประชาชนจะไม่มีการสมยอมตามข้อเรียกร้องของทรราชที่ให้นิรโทษ และคืนทรัพย์สินที่ถูกยึด ทั้งนี้ เมื่อมีรัฐบาล สภานิติบัญญัติแล้ว พวกเราก็จะกลับบ้านไปคอยจับตาดูการทำงานว่าเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนหรือไม่” กำนันสุเทพกล่าว

3. ใช้บุคคล สถาบัน รองรับความน่าเชื่อถือ (Testimonail)

การเคลื่อนไหวของ กปปส. หลายบางครั้ง มีการออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับสถาบันกษัตริย์ ซึ่งเป็นศูนย์จิตใจรวมของประชาชน เพื่อแสดงถึงความจงรักภักดี ควบคู่ไปกับการใช้สถาบันเบื้องสูงรับรองความน่าเชื่อถือ(Testimonail) และจูงใจมวลชน ดังเช่นที่ปรากฏในข่าวและบทความต่อไปนี้

ข่าว “กปปส.” จัดงานเฉลิมพระเกียรติ 5 ธ.ค. พร้อมกัน3เวที” จากหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ (ฉบับวันที่ 5 ธันวาคม 2556) นำเสนอว่า สุเทพ โพสต์เฟซบุ๊ก แจ้งมวลชน กปปส. จัดงานเฉลิมพระเกียรติ 5 ธ.ค. พร้อมกัน 3 เวที เริ่ม 07.00 น. ตักบาตรพระสงฆ์ 99 รูป นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการ กปปส. เปิดเผยผ่านเฟซบุ๊ก สุเทพ เทือกสุบรรณ ว่า ในวันนี้ (5 ธันวาคม 2556) จะมีการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ 5 ธันวาคม ให้ยิ่งใหญ่ โดยใช้ชื่องานว่า “5 ธันวา มวลมหาประชาชน ถวายใจภักดิ์ รักในหลวง” โดยจะจัดพร้อมกัน 3 เวที คือ ที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ที่กระทรวงการคลัง และศูนย์ราชการแจ้งวัฒนะ ควบคู่กับการชุมนุมในต่างจังหวัด

ส่วนบทความ “เผด็จศึก 14 พฤษภา สันติอหิงสายกสุดท้าย” จากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 2 พ.ค. 2557) นำเสนอว่า การตั้งสัตยาธิษฐาน จะทำในวันที่ 5 พฤษภาคมนี้ ซึ่งเป็นวันฉัตรมงคล วันนี้คนไทยทั้งแผ่นดินจะเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาท เป็นไปโดยธรรม นิติธรรม และเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนทั้งประเทศ โดยเราจะชุมนุมใหญ่โดยใส่เสื้อสีเหลืองและขบวนนกหวีดไปแสดงความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่หน้าวัดพระแก้วสนามหลวง ในเวลา 17.00 น. จะทำพิธีถวายพระพรชัยมงคล ทั้งกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด โดยจะนำพุ่มมาวางต่อหน้าพระบรมฉายาลักษณ์ เพื่อประกาศให้โลกรู้ว่า เราทั้งหลายมีความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเมื่อเสร็จพิธีแล้ว เราจะทำพิธีสัตยาธิษฐานว่าเราทั้งหลาย จะ

ดำเนินการด้วยความสันติ อหิงสา เพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย และเราจะร่วมกันสรรหาคนดี ซื่อสัตย์สุจริต พร้อมทำประโยชน์ให้ประชาชนมาเป็นรัฐบาล นำประเทศไทยสู่การปฏิรูปก่อนการเลือกตั้ง

พร้อมกันนี้เชิญชวนให้ประชาชน กปปส. แต่ละจังหวัดร่วมทำพิธีในท้องที่ของตนเองได้เลยโดยไม่ต้องมาที่สนามหลวง “ประชาชนในต่างจังหวัดอาจจะมาร่วมที่บริเวณสนามหลวงไม่ครบทุกท่าน ก็ขอให้ กปปส. จังหวัด หรือ กปปส.ในชุมชน องค์กรต่างๆ ได้ทำพิธีถวายชัยมงคลและตั้งสัตยาธิษฐานพร้อมกับพี่น้องกรุงเทพฯ ในวันดังกล่าว ความพร้อมเพรียงจะดูได้จากรายการสถานีโทรทัศน์ของพวกเรา หลังจากเสร็จสิ้นจากพิธีสัตยาธิษฐานแล้ว เราจะเดินหน้าทำความเพียรด้วยสันติสงบต่อไป”

4. เลือกสรรหลักการ ความเห็น ความเชื่อ ข้อเท็จจริง หลักฐาน เหตุผล มาใช้อ้างเฉพาะเพื่อประโยชน์ตนเอง (Card Stacking)

ในการปราศรัยของ “กำนันสุเทพ” มีการใช้เทคนิคการโฆษณาชวนเชื่อมวลชน โดยการนำหลักฐาน และข้อเท็จจริงมาอ้างเพื่อประโยชน์ของตนเอง (Card Stacking) ในหลายด้าน เช่น การนำประเด็นเรื่องการคอรัปชั่นของรัฐบาลยิ่งลักษณ์มาเป็นจุดขายจนประสบความสำเร็จ การบอกผู้ชุมนุมว่า ตัวเองไม่ใช่ผู้ชี้นำ เป็นเพียงร่างทรงที่มาทำหน้าที่แทนมวลมหาประชาชนเท่านั้น การต่อสู้ครั้งนี้เดิมพันด้วยอนาคตของประเทศ และอนาคตลูกหลานของทุกคน พร้อมทั้งย้ำว่า เป็นการต่อสู้ที่สันติ อหิงสา และปราศจากการใช้อาวุธ

จากความเห็นของนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ผู้หนึ่ง กล่าวว่า “ในส่วนของประเด็นที่ “กำนันสุเทพ” นำมาสื่อสารน่าสนใจมาก เพราะ “กำนันสุเทพ” ไม่ได้เป็นคนที่ปลอดจากข้อครหาเกี่ยวกับการทุจริต แต่เมื่อมาเป็นแกนนำ กปปส. ก็หยิบยกประเด็นเรื่องการคอรัปชั่นของรัฐบาลยิ่งลักษณ์มาเป็นจุดขายหลัก เหมือนประหนึ่งลืมว่า บทบาทในอดีตของตัวเองถูกตั้งคำถามอย่างไร รวมถึงพรรคประชาธิปัตย์ด้วย น่าสนใจตรงที่ถ้าประเมินจนถึงวันนี้ “กำนันสุเทพ” ขายประเด็นคอรัปชั่นได้สำเร็จ เป็นการสร้างบรรยากาศที่ทำให้การแทรกแซงของทหารในวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 ประสบความสำเร็จได้ ในแง่นี้ต้องถือว่า “กำนันสุเทพ” ประสบความสำเร็จในการอธิบายให้มวลชนที่สนับสนุนเห็นด้วย และไม่ตั้งคำถามกับตัวเขาเอง ถึงข้อครหาในคดีต่างๆที่ผ่านมา มีแต่ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยที่ตั้งคำถามเหล่านี้ ซึ่ง “กำนันสุเทพ” ก็ละเลยที่จะไม่ตอบ และก็ประสบความสำเร็จอีกเช่นกัน” (สิริพรรณ นกสวน สวัสดี, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 2 เมษายน 2558)

สอดคล้องกับบทความ “เผด็จศึก 14 พฤษภาสันติอหิงสายกสุดท้าย” จากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 2 พ.ค. 2557) ที่มีการถอดถ้อยคำของ “กำนันสุเทพ” มานำเสนอดังนี้ “ผมนั้นเป็นเพียงร่างทรงของพี่น้อง และผมภาคภูมิใจที่สุดในชีวิตนี้ ที่ได้มาทำหน้าที่เป็นร่างทรงของ

มวลมหาประชาชน ผู้รักชาติรักแผ่นดิน ผู้มีหัวใจยิ่งใหญ่เหล่านี้ นี่เป็นความภาคภูมิใจจริงๆ ครับพี่น้อง”

“และให้พี่น้องทั้งหลาย ทั้งที่อยู่ที่นี่และที่บ้านได้ตั้งปณิธาน ร่วมกันเสียตั้งแต่วันนี้ก่อนที่ผมจะได้นัดหมายวันต่อสู้ครั้งสุดท้ายว่า ไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้นกับผม หรือ แกนนำ คนที่เหลือต้องเดินหน้าสู้ต่อไป จนกว่าชัยชนะเป็นของประชาชน”

“ประชาชนทั้งประเทศที่จะมาร่วมสู้กับเรา เราจะมาร่วมกันสร้างวีรกรรมให้มีเลื่องลือจารึกในประวัติศาสตร์ว่า เรามวลมหาประชาชนชาวไทย ผู้รักชาติรักแผ่นดินลุกขึ้นต่อสู้ด้วยมือเปล่า สู้ด้วยหัวใจ สู้เพื่อสร้างสรรค์ ตรงนี้ผมต้องย้ำและต้องประกาศเรียนยืนยัน ซักซ้อมกับพี่น้องประชาชน ใครใจถึง ใครใจใหญ่พอมาร่วมต่อสู้ด้วยกัน แต่ต้องมามือเปล่า มือเปล่าโดยเด็ดขาด”สิ่งที่มีเป็นอาวุธ คือ บทสวด อิติปิโส เท่านั้น

“ทั้งนี้ใครจะมาทำร้ายเรา เราก็สวดอิติปิโสอย่างเดียวไม่ต้องทำอย่างอื่น หลังจากนี้เราจะพิมพ์บทสวดมนต์ให้ทุกท่านพกใส่กระเป๋า ถ้าโจรห้าร้อยบุกเข้ามา เรานั่งสวดอิติปิโสอย่างเดียวเท่านั้น แต่ไม่หนี ไม่แตกตื่น ไม่ลนลาน ไม่แสดงความหวาดกลัวใดๆ ทั้งสิ้น เพราะหัวใจเรายิ่งใหญ่เป็นหัวใจของคนรักชาติ รักแผ่นดิน ไม่กลัวโจร ไม่กลัวคนชั่ว สัญญากันนะครับ และต้องทำให้ได้”

นอกจากนี้ “กำนันสุเทพ” ยังกล่าวย้ำอีกครั้งว่า “การต่อสู้คราวนี้ เดิมพันสูงยิ่ง การต่อสู้คราวนี้ เดิมพันอนาคตของประเทศไทย เดิมพันอนาคตของลูกหลานไทยทุกคน”

“การต่อสู้คราวนี้จะบอกอนาคตของประชาชนชาวไทยทุกคน ว่าเราจะอยู่อย่างเสรีชนอย่างคนไทย ที่รักหวงประเทศรักหวงแผ่นดิน จงรักภักดีต่อแผ่นดิน ยอมสละทุกอย่างเพื่อให้แผ่นดินนี้สูงขึ้น หรือเราจะอยู่แบบเป็นทาสเขา เราจึงต้องสามัคคีกันเป็นเลิศ ไม่มีความสามัคคีครั้งไหนของคนในชาติ จะยิ่งใหญ่เท่าครั้งนี้แล้ว สำหรับประวัติศาสตร์ยุคปัจจุบันของประเทศไทย และเราต้องทำให้เป็นที่ประจักษ์ เราจะได้จดจำวีรกรรมของพี่น้องเรา” นี่คือ วิถีการสู้รบครั้งสุดท้ายตามที่กำนันสุเทพได้ประกาศ พร้อมวาดหวังให้เป็นที่ประจักษ์ในเร็ววัน

จากข้อมูลที่นำมาแสดงในข้างต้น สรุปได้ว่า ในการชุมนุมของ กปปส. “กำนันสุเทพ” ได้นำเทคนิคการโฆษณาชวนเชื่อเข้ามาปรับใช้เพื่อโน้มน้าวใจมวลชนในหลายด้าน เช่น การตั้งชื่อให้ฉายา (Name Calling) นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ว่า “กำนันสุเทพ” แม้จะมีนักข่าวสายการเมืองบางคน มองว่า เป็นตำแหน่งนักการเมืองท้องถิ่น ที่ให้ความรู้สึกใกล้ชิดเป็นกันเองเสมือนคนในครอบครัว แต่ในมุมมองของนักข่าวสายการเมือง นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และด้านรัฐศาสตร์ รวมถึงคอลัมนิสต์จากสื่อสำนักต่างๆ ส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า การตั้งฉายา “กำนันสุเทพ” เป็นการสร้างภาพตัวแทนของมวลชน และชาวบ้านในชนบท เพื่อลบภาพของความเป็นนักการเมืองที่ถูกตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับเรื่องการทุจริตคอรัปชั่นในหลายคดี ให้กลายมาเป็นลุงกำนันที่ใจดี ต่อสู้เพื่อ

ประชาชนอย่างแท้จริงโดยไม่มีผลประโยชน์แอบแฝง สอดคล้องกับกลุ่มคนใกล้ชิดที่ร่วมชุมนุม ซึ่งเปิดเผยว่า การตั้งฉายานี้ เปรียบเสมือนการรีแบรนด์สินค้าใหม่ เพราะภาพพจน์เดิมมีข้อครหาเกี่ยวกับการทุจริตเป็นอุปสรรค์ในการเรียกความศรัทธาจากประชาชน

การสร้างความจริงสวยหรู ดีเลิศ สมบูรณ์แบบ (Glittering Generality) ตลอดการชุมนุม “กำนันสุเทพ” มีการกล่าวอ้างถึงความจริงอันสวยหรู ให้มวลชนรู้สึกมีความหวัง และฮึกเหิม จูงใจด้วยหลากหลายประเด็น เช่น หากขจัดระบอบทักษิณให้หมดไปได้ จะร่วมกันสร้างประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างแท้จริง พร้อมกับปฏิรูปประเทศให้เสร็จสิ้นภายใน 18 เดือน โดยที่ตัว “กำนันสุเทพ” จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับตำแหน่งใดๆ ในทางการเมือง ใช้บุคคล สถาบัน รองรับความน่าเชื่อถือ (Testimonail) การเคลื่อนไหวในหลายครั้งมีการออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับสถาบันกษัตริย์ ซึ่งเป็นศูนย์จิตใจรวมของประชาชน โดยกล่าวอ้างว่าเป็นการแสดงความจงรักภักดี

นอจากนี้ยังมีการ เลือกสรรเฉพาะหลักการ ความเห็น ความเชื่อ ข้อเท็จจริง หลักฐาน เหตุผล มาใช้อ้างเพื่อประโยชน์ตนเอง (Card Stacking) สังเกตได้จากการปราศรัยของ “กำนันสุเทพ” มีการนำหลักฐาน และข้อเท็จจริงมาอ้างเพื่อประโยชน์ของตนเองในหลายด้าน เช่น การนำประเด็นเรื่องการคอรัปชั่นของรัฐบาลยิ่งลักษณ์มาเป็นจุดขายจนประสบความสำเร็จ การบอกผู้ชุมนุมว่า ตัวเองไม่ใช่ผู้ชี้นำ เป็นเพียงร่างทรงที่มาทำหน้าที่แทนมวลมหาประชาชนเท่านั้น การต่อสู้ครั้งนี้เดิมพันด้วยอนาคตของประเทศ และอนาคตลูกหลานของทุกคน พร้อมทั้งย้ำว่า เป็นการต่อสู้ที่สันติ อหิงสา และปราศจากการใช้อาวุธ

4.2.2.5 การปลูกฝังวัฒนธรรมต่อต้าน

จากการวิเคราะห์ พบว่า ในการชุมนุมของ กปปส. มีการใช้กลยุทธ์การสื่อสาร ด้วยการปลูกฝังวัฒนธรรมต่อต้าน/ ขัดขืน เพื่อทำลายความชอบธรรมของอำนาจรัฐและระบบที่มีอยู่ รวมทั้งเพื่อระดมมวลชน สร้างความเชื่อชุดใหม่ ที่สอดคล้องกับทฤษฎีขบวนการเคลื่อนทางสังคมรูปแบบใหม่ในหลายด้าน เช่น การประกาศกดดันให้หยุดงาน ชะลอการจ่ายภาษี ติดธงชาติและพกนกหวีดไปทุกที่ ถ้าพบนายกรัฐมนตรี และ รัฐมนตรี ให้เป่านกหวีดใส่หน้า ปฏิเสธการเจรจา ยึดศูนย์ราชการฯ ปิดกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ รวมถึงสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวี และการเรียกร้องให้ปฏิรูปก่อนการเลือกตั้ง ฯลฯ ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

บทความ “สงครามชิงเมือง ประชาธิปัตย์ บนทางสองแพร่ง” ของ เสถียร วิริยะพรรณพงศา จากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 15 พ.ย. 2556) ระบุว่า ในแวดวงการเมืองบนท้องถนน มีคำกล่าวที่เป็นอมตะว่า “ปลุกม็อบให้ขึ้น ไม่ใช่เรื่องยาก สิ่งที่ยากกว่า คือจะเอาม็อบลง

อย่างไร” แม้วุฒิสภาจะลงมติคว่ำพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม แต่คลื่นมหาชนที่แห่แหนบนถนนราชดำเนิน ก็ผลักให้ประชาธิปัตย์ต้องเล่นบทนี้ต่อไป

สุเทพ เทือกสุบรรณ ประกาศลาออก ส.ส. และยกระดับด้วย 4 มาตรการกดดัน ประกอบด้วย 1.ให้หยุดงาน หรือ การเรียนการสอนทั่วประเทศในวันที่ 13-14-15 พฤศจิกายน 2. ขอให้นักธุรกิจ บริษัทห้างร้าน ชะลอการจ่ายภาษี เพื่อไม่ให้รัฐบาลมีเงินเอาไปคอรัปชั่น 3.ให้ติดธงชาติ และพกนกหวีดไปด้วยทุกที่ และ 4.ถ้าพบนายกฯ หรือ รัฐมนตรี ให้เป่านกหวีดใส่หน้า

ส่วนบทความ “บทเรียนจาก สุดซอย” ของ ชาญชัย กายพันธุ์ จากคอลัมน์ “เดินหน้าชน” หนังสือพิมพ์มติชน (ฉบับวันที่ 20 พ.ย. 2556) นำเสนอว่า นายสุเทพทิ้งไม้เด็ดลาออกจาก ส.ส. พร้อม ส.ส.ประชาธิปัตย์อีก 8 คน ประกาศแนวทาง “อารยะขัดขืน” ให้หยุดงาน หยุดเรียน และชะลอการเสียภาษี โดยขอความร่วมมือจากภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และข้าราชการ

หลังนายสุเทพประกาศอารยะขัดขืนผ่านไป 1 วัน หลายคนเฝ้าติดตามการถ่ายทอดสดผ่านช่องบูลสกาย เพื่อจะฟังโฆษกบนเวทีประกาศว่า มีบริษัทในเครือข่ายพรรคประชาธิปัตย์ รวมถึงบริษัท หรือ ธุรกิจของ ส.ส. ทั้ง 9 คน จะประกาศหยุดงานร่วมอารยะขัดขืน เพื่อเป็นแบบอย่างการต่อสู้ในฐานะผู้นำบ้าง

ปรากฏว่าแทบจะไม่ได้ยินชื่อเลย ซ้ำร้ายถูกพรรคเพื่อไทยออกมาแฉว่าไม่มีธุรกิจของ 9 ส.ส. และเครือข่ายของ ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์หยุดงานเลย แต่นายสุเทพก็ยังเดินหน้าเชิญชวนให้ประชาชนร่วมชุมนุมให้ได้ 1 ล้านคน ในวันที่ 24 พฤศจิกายน เพื่อเผด็จศึก

นอกจากนี้ ยังพบการปลูกฝังวัฒนธรรมต่อต้านในเนื้อหาที่พาดหัวข่าวหน้า1 จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และมติชน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงเนื้อหาการปลูกฝังวัฒนธรรมต่อต้านในพาดหัวข่าวหน้า 1

พาดหัวข่าวหน้า 1		
ว / ด / ป	หนังสือพิมพ์	นำเสนอว่า
25 พ.ย. 2556	ไทยรัฐ	เทือก ดาวกระจาย 13 จุด บุกทีวี 5 ช่อง กดดัน 4 เหล่าทัพ
27 พ.ย. 2556	ไทยรัฐ	ขอตั้งศพไว้ที่คลัง เทือกสู้ตาย สั่งยึดทุกกระทรวง ส่งสัญญาณไปต่างจังหวัด ยึดให้หมดทั้งประเทศไทย
27 พ.ย. 2556	มติชน	"สุเทพ" ปลุกม็อบอีกให้ฮือปิดทุกกระทรวง ต่างจังหวัดปิดล้อมศาลากลาง ห้ามข้าราชการเข้าทำงาน อ้างหวังล้มระบอบทักษิณ
28 พ.ย. 2556	ไทยรัฐ	บุกกดดัน 14 กระทรวง ม็อบยึดศูนย์ราชการ-ตั้งเวที
14 ม.ค. 2557	ไทยรัฐ	คนล้นหลาม ร่วมชัตดาวน์ กรุงเทพฯ เทพเทือกลั่นไม่มีการเจรจา กปปส. บุกปิดรายกระทรวง ชาวสาธารณสุขร่วมสู้! ต่างจังหวัดมีต่อต้าน
14 ม.ค. 2557	มติชน	ไล่ปิดกระทรวง-บี้ข้าราชการ ม็อบรุกต่อ ชัตดาวน์คึก-ลั่นไม่แพ้
30 มี.ค. 2557	ไทยรัฐ	ม็อบ กปปส. ทะลัก เทือกลั่น ไม่ให้เปิดสภา

อย่างไรก็ตาม การใช้กลยุทธ์การสื่อสารโดยปลูกฝังวัฒนธรรมต่อต้าน โดยสร้างความเชื่อชุดใหม่ในบางประเด็นก็ไม่ได้ประสบความสำเร็จ อีกทั้งยังทำให้เสียแนวร่วม เช่น การขัดขวางการเลือกตั้ง ชูธงต้องทำการปฏิรูปก่อน ซึ่งขัดแย้งกับระบอบประชาธิปไตย และยากที่จะตอบคำถามกับนานาชาติ จากความเห็นของนักข่าวสายการเมืองผู้หนึ่ง กล่าวว่า "ช่วงที่ทำให้กระแสการชุมนุมของ กปปส. ตกที่สุด เป็นช่วงที่ไปขัดขวางการเลือกตั้ง การเคลื่อนไหวดังกล่าวตอบคำถามไม่ได้ แต่เป็นยุทธศาสตร์ที่ต้องทำ เพราะถ้ามีการเลือกตั้งเกิดขึ้น เกมจะเปลี่ยนทันที เนื่องจากความชอบธรรมอยู่ที่การเลือกตั้ง เวลาอธิบายกับเวทีโลก หรือนานาชาติ คนที่เลือกตั้งชนะมีความชอบธรรมอยู่แล้ว ถึงรู้ว่าหมากนี้เดินไปแล้วเสียมวลชนที่ไม่ใช่แฟนพันธุ์แท้ของพรรคประชาธิปัตย์อย่างแน่นอน แต่ก็ต้องทำ" (สถาพร พงษ์พิพัฒน์วัฒนา, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 6 มีนาคม 2558)

สอดคล้องกับความเห็นของนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ นันทนา นันทวโรภาส (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 2 เมษายน 2558) ที่มองว่า จุดอ่อนที่สุดของ กปปส. คือ ตรรกะในการนำเสนอข้อมูลว่า “คนไม่เท่ากัน การเลือกตั้งไม่ใช่คำตอบ ต้องปฏิรูปประเทศก่อน” จุดนี้ทำให้คนที่มีความรู้ทางด้านรัฐศาสตร์รับไม่ได้ เพราะถ้าบอกว่าคนไม่เท่ากัน แสดงว่าระบอบประชาธิปไตยใช้ไม่ได้ เนื่องจากในระบอบประชาธิปไตยคนเท่ากัน 1คน1เสียง แต่เขาบอกว่า ประชาธิปไตยของเขาคนเท่ากันไม่ได้ เพราะหากเท่ากัน เวลาไปเลือกตั้งพร้อมกัน เสียงของคนที่อยู่ในเมืองน้อยกว่าที่อยู่ในชนบท ก็จะแพ้เลือกตั้ง เขาจึงต้องเสนอให้มีการปฏิรูปก่อน และไม่สนับสนุนที่มีการเลือกตั้ง ไม่เห็นด้วยกับการที่คนในเมืองกับคนชนบทจะเท่าเทียมกัน ตรงนี้ขัดกับหลักประชาธิปไตยร้อยเปอร์เซ็นต์โดยสิ้นเชิง เป็นจุดอ่อนของ กปปส. มากที่สุด เพราะเนื้อหาที่ไม่เชื่อในความเท่าเทียมมันไปขัดแย้งกับหลักประชาธิปไตย ซึ่งอธิบายได้ยากมาก

จากข้อมูลที่ปรากฏข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ในการชุมนุมของ กปปส. “กำนันสุเทพ” มีการใช้กลยุทธ์การสื่อสาร ด้วยการปลูกฝังวัฒนธรรมต่อต้าน/ ขัดขืน เพื่อทำลายความชอบธรรมของอำนาจรัฐและระบบที่มีอยู่ รวมทั้งเพื่อระดมมวลชน สร้างความเชื่อชุดใหม่ ที่สอดคล้องกับทฤษฎีขบวนการเคลื่อนทางสังคมรูปแบบใหม่ในหลายด้าน เช่น การประกาศกดดันให้หยุดงาน ชะลอการจ่ายภาษี ติดธงชาติและพกนกหวีดไปทุกที่ ถ้าพบนายกรัฐมนตรี และ รัฐมนตรี ให้เป่านกหวีดใส่หน้า ปฏิเสธการเจรจา ยึดศูนย์ราชการฯ ปิดกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ รวมถึงสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวี และการเรียกร้องให้ปฏิรูปก่อนการเลือกตั้ง ฯลฯ แต่การใช้กลยุทธ์การสื่อสารโดยปลูกฝังวัฒนธรรมวัฒนธรรมต่อต้านในบางประเด็นก็ไม่ได้ประสบความสำเร็จ อีกทั้งยังทำให้เสียแนวร่วม เช่น การขัดขวางการเลือกตั้ง ชูธงต้องทำการปฏิรูปก่อน ซึ่งขัดแย้งกับระบอบประชาธิปไตย และยากที่จะตอบคำถามกับนานาชาติ

4.2.3 วิเคราะห์การใช้ช่องทางการสื่อสาร

จากการวิเคราะห์ พบว่า ช่องทางการสื่อสารหลักที่ กปปส. ใช้ในการสื่อสารกับมวลชน มีทั้งสื่อที่อยู่ในกำกับ และสื่อที่อยู่นอกเหนือการกำกับของ กปปส.

สื่อในกำกับของ กปปส.

เช่น สถานีโทรทัศน์ดาวเทียมช่องบลูสกาย ที่มีการถ่ายทอดความเคลื่อนไหวตลอด 24 ชั่วโมง และสถานีโทรทัศน์ที่เป็นเครือข่ายพันธมิตรกัน เช่น ช่องทีนิวส์ ช่องเอเอสทีวี และช่องของกองทัพธรรม รวมถึงโซเชียลมีเดีย ที่สามารถสื่อสารได้ง่าย เข้าถึงมวลชนได้ทุกระดับ มีการตอบโต้ ผลิตวาทกรรมต่างๆ แล้วเผยแพร่กระจายได้เป็นจำนวนมาก ภายในเวลาอย่างรวดเร็ว ผ่านทวิตเตอร์ อินสตราแกรม เฟซบุ๊ค ที่มีทั้งหน้าแฟนเพจของ กปปส. เพจของ “กำนันสุเทพ” เพจของเอกนัฏ พร้อมพันธุ์ และแกนนำคนอื่นๆ ซึ่งมีการสื่อสารอัพเดทความเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา

นอกจากนี้ยังรวมถึงแนวร่วม และประชาชนทั่วไปที่สื่อสารให้การสนับสนุน กปปส. โดยผ่านช่องทางเดียวกันนี้อีกด้วย

จากความเห็นของคอลัมนิสต์จากสื่อสำนักต่างๆ ที่สะท้อนผ่านบทความ เช่น บทความ “ม็อบโซเชียลมีเดีย พลังมวลชน พ.ศ. 2556” จากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 8 พ.ย. 2556) นำเสนอว่า ม็อบโซเชียลมีเดีย 2556 ยุคสมัยปัจจุบันถือเป็นยุคแห่งโซเชียลออนไลน์ เพราะอิทธิพลการสื่อสารและกระจายข้อมูลข่าวสารผ่านทาง เฟซบุ๊ค ทวิตเตอร์ และไลน์ เป็นต้น กลายเป็นแรงกระตุ้นสำคัญในการรับรู้ข้อมูลและส่งต่อแบบ ไลน์แอนด์แชร์ ออกไปอย่างกว้างขวาง ซึ่งกลายเป็นม็อบโลกเสมือนจริง (Virtual Mob) มีการวิวาทะกันในเฟซบุ๊คมาแล้วก่อนหน้านี้ และเป็นบทพิสูจน์สำคัญก็คือ การชุมนุมต่อต้านพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม ที่ผ่านสีลมมีมวลชนออกมาชุมนุมกันเป็นจำนวนมากทั้งสองวันที่นัดแนะออกมาแสดงพลัง อีกทั้งยังเป็นการลบคำปรามาสว่า ไทยเฉยหรือคนที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารในโซเชียลออนไลน์ แต่กลับนิ่งเฉยไปในคราวเดียวกันด้วย

ในบทความเดียวกันนี้ ดร.มานะ ตรีรยาภิวัฒน์ อาจารย์ภาควิชาวารสารศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ได้เปิดเผยว่า กระแสโลกโซเชียลมีเดียที่มีต่อการเมืองในปัจจุบันต่างทวีความร้อนแรงมากขึ้น โดยจะเห็นว่าคนเมือง หรือ คนรุ่นใหม่มีพฤติกรรมการบริโภคสื่อออนไลน์มากขึ้น สื่อเหล่านี้ผู้คนสามารถป้อนข้อมูลข่าวสารได้ ในขณะเดียวกัน ก็สามารถรับข้อมูลข่าวสารผ่านโซเชียลมีเดียได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง

“เสน่ห์ของโซเชียลมีเดีย ยังอยู่ที่การไม่ได้ปิดกั้น ขณะที่สื่อหลักทั้งโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์จะมีข้อจำกัดเรื่องการเซนเซอร์ต่างๆ แต่สื่อออนไลน์ยังไม่แรงพอ อาจจะต้องอาศัยแรงขับเคลื่อนของสื่อออฟไลน์ หรือสื่อภายนอกอีกด้วย”

ดร.มานะ บอกด้วยว่า ฟรีทีวีไม่ได้ถูกลดบทบาทลงเพราะสื่อออนไลน์ แต่พฤติกรรมของกลุ่มคนเมือง หรือกลุ่มคนรุ่นใหม่มากกว่าที่เปลี่ยนไป เพราะสื่อออนไลน์สามารถดูย้อนหลังได้ทุกที่ ทุกเวลา และยังมีพื้นที่ให้แสดงความคิดเห็น เช่น การกดไลน์ และในอนาคตสื่อออนไลน์ มีแนวโน้มจะทรงพลังมากยิ่งขึ้นบนพื้นฐานปัจจัยที่ว่า ข้อมูลข่าวสารนั้นสร้างสรรค์หลากหลาย และน่าสนใจ

“เมื่อมีข้อดี ก็ต้องมีข้อเสีย คือ ไม่ได้คัดกรองข้อมูลการเผยแพร่ ดังนั้น ประชาชนควรให้ความสำคัญกับการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารก่อนนำเผยแพร่ และควรแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นต่างๆด้วยความระมัดระวังว่าจะกระทบต่อสังคม หรือบุคคลด้วย” ดร.มานะ ย้ำ

เหนืออื่นใด สิ่งที่ไม่อาจมองข้ามก็คือ พลังโซเชียลมีเดีย ย่อมสะท้อนความคิดเห็นความต้องการของพลังประชาชน ไปถึง ชนชั้นนำ และ นักการเมือง โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการออกกฎหมายสำคัญ จะไม่ฟังเสียงและความรู้สึกประชาชน ไม่ได้

สอดคล้องกับ บทความ “มวลมหาประชาชน จารึกประวัติศาสตร์ราชดำเนิน” ของ นิติราษฎร์ บุญโย จากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่29 พ.ย. 2556) กล่าวว่า ดูเหมือนระยะเวลา 7 วัน ในการระดมพลชุมนุมใหญ่ (24 พ.ย.) ถือว่าสั้นมาก แต่ปรากฏว่า ด้วยกระแสปลุกเร้าในโลกโซเชียลออนไลน์เป็นไปอย่างร้อนแรง ตาม ประเด็น ที่ได้จากเวทีราชดำเนินมาขยายผลอย่างต่อเนื่อง ทำให้ 7 วันเพียงพอในการระดมพลขึ้นมาได้

นอกจากนี้ ฐานมวลชน ที่อิงกระแสความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ ในกรุงเทพฯ บางจังหวัดภาคตะวันออก, เหนือ และฐานสำคัญจังหวัดทางภาคใต้ ก็ล้วนได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านทีวีดาวเทียม ช่องบลูสกาย มาเนิ่นนาน ถือเป็น ฐานเสียง ที่พร้อมจะออกโรงร่วมชุมนุมกับแกนนำที่เป็นอดีต ส.ส.พรรคในดวงใจ โดยไม่กริ่งเกรงแต่ประการใด

เช่นเดียวกับนักข่าวสายการเมือง ที่มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน “นอกจากช่อง บลูสกาย ที่ถ่ายทอดการชุมนุมตลอด 24 ชั่วโมงแล้ว เครือข่ายต่างๆของ “กำนันสุเทพ” ต่างก็ใช้โซเชียลมีเดียในการต่อสู้ ส่วนสื่อกระแสหลักก็อาจมีส่วน นั่นเป็นเหตุทำให้ “กำนันสุเทพ” ต้องเคลื่อนไหวไปกดดันสถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆ เพราะมองว่าสื่อเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนเข้าถึงการเคลื่อนไหวของ กปปส.ได้ และก็เป็นการต่อสู้กับสื่อเสื้อแดงด้วย อีกทั้งยังเป็นสัญลักษณ์ในการยึดอำนาจรัฐ เพื่อให้คนเข้าถึงการเคลื่อนไหวของ กปปส. มากขึ้น” (ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 14 มีนาคม 2558)

ปราเมศ เหล็กเพ็ชร์ (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 11 มีนาคม 2558) อาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยเป็นอันดับต้นๆ ที่ใช้ทั้งสื่อวิทยุ และโทรทัศน์ในทางการเมือง มาเชื่อมต่อกับมวลชนทั่วประเทศ ทำให้มีพลังไปโดยปริยาย เห็นได้จากคนเปิดช่องบลูสกายตลอดเวลา กระทั่งเรทติ้งแซงหน้าฟรีทีวีไปเลยในช่วงนั้น เพราะมวลชนอึดอัด เลยหันไปดูช่องบลูสกายที่มีการถ่ายทอดตลอด 24 ชั่วโมง ส่วนนี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ กปปส. ชุมนุมต่อเนื่องอยู่มาได้เกือบ 7 เดือน

สื่อโซเชียลมีเดียก็มีผลอย่างมาก ส่วนหนึ่งสะท้อนได้จากการที่มีคนไทยจำนวนมาก เข้าไปร่วมกันโหวตในเว็ปไซต์เอเชียโซไซตี้เมื่อปี 2556 กระทั่ง “กำนันสุเทพ” ได้เป็นบุคคลแห่งปีของเอเชีย ทั้งนี้ กปปส. มีสื่อที่สามารถเข้าถึงมวลชนได้ในทุกระดับ แล้วแต่คนว่าจะเลือกเสพสื่อประเภทไหน แต่ที่มีพลังอย่างมาก คือ สื่อออนไลน์ หรือ โซเชียลมีเดีย เพราะสามารถปั่นกระแสได้เร็วและแรงกว่าสื่อประเภทอื่นๆ

นักข่าวสายการเมืองอีกคน สถาพร พงษ์พิพัฒน์วัฒนา (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 6 มีนาคม 2558) กล่าวเสริมว่า วิธีการใหญ่ของ กปปส. คือ การทำลายความน่าเชื่อถือสื่อกระแสหลัก เพื่อให้คนที่เห็นด้วยกับเขา หรือ มีจิตใจโน้มเอียงกับเขา หันมาดูสื่อที่ กปปส. มีอยู่ เช่น สถานีโทรทัศน์ช่องบลูสกาย เฟซบุ๊คของเครือข่าย กปปส. ที่มีการสื่อสารตลอด ทั้งหน้าเพจของ

กปปส. หน้าเพจของสุเทพ เทือกสุบรรณ และหน้าเพจของเอกนัฏ พร้อมพันธุ์ ซึ่งมีการสื่อสารอัพเดทความเคลื่อนไหวตลอดเวลา เช่น การให้ลูกสาวถ่ายภาพและโพสต์อิริยาบถต่างๆของ “กำนันสุเทพ” ทั้ง ความเหน็ดเหนื่อย รอยยิ้ม การชูมือประกาศชัยชนะ เหล่านี้เป็นวิวัฒนาการการสื่อสารของการทำงานมวลชนผ่านโซเชียลมีเดีย ซึ่งที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน เขาสามารถสื่อสารได้ง่าย มีการตอบโต้ ผลิตวาทกรรมต่างๆ แล้วเผยแพร่กระจายผ่านโซเชียลมีเดียได้เป็นจำนวนมากภายในเวลาอย่างรวดเร็ว

คุณมัลลิกา บุญมีตระกูล ผู้ดูแลเพจของ กปปส. เคยบอกว่า เขามีการวางกลยุทธ์ วางตำแหน่งของแต่ละคน มีการสร้างวาทกรรม และข้อความต่างๆ ขึ้นมาเป็นจำนวนมาก เพื่อปลุกกระแสให้คนมาร่วมชุมนุม ขณะที่เพจของ “กำนันสุเทพ” ก็จะมีคุณแทน เทือกสุบรรณ เป็นผู้ดูแล เขาจะคอยถ่ายทอดความคิดของ “กำนันสุเทพ” ออกมา พร้อมกับตอบโต้ข้อครหาต่างๆที่ถูกโจมตี โดยยอมรับว่า สื่อนี้มีอิทธิพลอย่างมาก เห็นได้จากหน้าเพจของ “กำนันสุเทพ” จากที่เคยมีคนติดตามเพียงหนึ่งหมื่นกว่าคน ในช่วง 2-3 เดือนแรกของการชุมนุม มีคนติดตามเพิ่มขึ้นเป็นล้านกว่าคน และการที่มีคนมาติดตามมากขนาดนี้ แสดงให้เห็นว่า เพจดังกล่าวมีการส่งสารตลอดเวลา ทั้งบอกเล่าความเคลื่อนไหว และการนำคำปราศรัยของ “กำนันสุเทพ”ในแต่ละวันมาโพสต์ลงบนหน้าเพจเฟซบุ๊ค

สอดคล้องกับมุมมองของนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 มีนาคม 2558) กล่าวว่า “กำนันสุเทพ” ใช้สถานีโทรทัศน์บลูสกาย เป็นช่องทางหลักในการสื่อสารและเคลื่อนไหว โดยใช้การออกกากาศตลอด 24 ชั่วโมง เผยแพร่ทุกสิ่งอย่างที่ต้องการจะขับเคลื่อนกลุ่มของตัวเองออกไป แต่สิ่งที่แตกต่างและมีเพิ่มขึ้นมา คือ เครือข่ายสังคมออนไลน์ ที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างขนานใหญ่ เหมือนกับการผลึกกำลัง ทั้งเฟสบุค ทวิตเตอร์ อินสตราแกรม ฯลฯ เครือข่ายสังคมออนไลน์แบบโซเชียลมีเดีย มันช่วยยกระดับการเคลื่อนไหวทางการเมืองในครั้งนี้ออกไปอีกขั้นหนึ่ง คือ ตัวเนื้อหามีรออยู่แล้ว เพียงแต่ใครจะหยิบมันไปใช้เท่านั้นเอง โดยเงื่อนไขมันเปิดโอกาสให้การลงสู่ท้องถนนนั้น บวกเข้ากับการดึงเอาศักยภาพของสื่อออนไลน์และโซเชียลมีเดียมาร่วมเป็นขบวนการเดียวกันกับการเคลื่อนไหวในครั้งนี้

ส่วนกลุ่มคนใกล้ชิดที่ร่วมชุมนุม เปิดเผยว่า หนึ่งกลยุทธ์สำคัญที่สามารถรักษาพลังมวลชนไว้ได้ คือ การถ่ายทอดสดการเคลื่อนไหวของ กปปส. ตลอด 24 ชั่วโมง ผ่านสถานีโทรทัศน์บลูสกาย และช่องอื่นๆในเครือข่าย ร่วมกับการอัพเดทความเคลื่อนไหวผ่านโซเชียลมีเดียตลอดเวลา “สื่อที่มารวมตัวกัน อย่างช่องทีนิวส์ ช่องบลูสกาย ช่องเอเอสทีวี และช่องของกองทัพธรรม ยิ่งตอกย้ำทำให้การสื่อสารมีเป้าหมายที่ชัดมากขึ้น โซเชียลมีเดีย ก็เป็นอีกหนึ่งสื่อที่

ทรงพลัง และเอื้ออำนวยต่อการชุมนุมอย่างมาก คนที่มาชุมนุมอัพโซเชียลมีเดียตลอดเวลา เมื่อมีการชุมนุมครั้งใหญ่สัญญาณโทรศัพท์มักล่มเกือบทุกครั้ง จนผู้ให้บริการต้องมาเพิ่มช่องสัญญาณให้ สื่อนี้มีผลมากต่อการกระจายข้อเท็จจริงต่างๆ อย่างรวดเร็ว" (สาธิต วงศ์หนองเตย, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 มีนาคม 2558)

เอกนัฏ พร้อมพันธุ์ (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 2 เมษายน 2558) กล่าวว่า ส่วนหนึ่งที่สามารถรักษาพลังมวลชนไว้ได้ตลอด คือ มีการถ่ายทอดการเคลื่อนไหวผ่านทีวีช่องบลูสกายตลอด 24 ชั่วโมง ซึ่งมีคนติดตามเป็นจำนวนมาก เพราะอยากรู้ว่าผลงานแต่ละวันเป็นอย่างไร ไปตรงนั้นตรงนี้มีคนออกมาต้อนรับมากน้อยเพียงใด ขณะเดียวกันก็มีคนให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลาผ่านโซเชียลมีเดีย ทั้งการโพสต์เฟซบุ๊ค การเข้ามากดไลค์หน้าแฟนเพจของ กปปส. หรือ แฟนเพจของ "กำนันสุเทพ" เพื่อแสดงพลังร่วมกัน ไม่จำเป็นต้องออกมาชุมนุมอยู่หน้าเวทีตลอด 24 ชั่วโมง นี่ถือเป็นการชุมนุมรูปแบบใหม่

สื่อที่อยู่นอกเหนือการกำกับของ กปปส.

ส่วนการใช้สื่อมวลชนที่อยู่นอกเหนือการกำกับของ กปปส. "กำนันสุเทพ" มีการกำหนดวาระให้ตนเองตกเป็นข่าวอยู่ตลอดเวลา เช่น การปราศรัยประกาศท่าทีในแต่ละวัน การนัดชุมนุมใหญ่ การสร้างกิจกรรมดึงดาราดังนักแสดงและคนมีชื่อเสียงเข้ามาร่วม การเดินเท้ารณรงค์ไปยังสถานที่สำคัญในจุดต่างๆ เกือบทุกวัน การรับลูกเคลื่อนไหวล้อไปกับประเด็นที่สื่อมวลชนนำเสนอ และการกดดันสื่อมวลชนกระแสหลักให้ถ่ายทอดการเคลื่อนไหวของ กปปส. อยู่เป็นระยะๆ ฯลฯ จากความเห็นของนักข่าวสายการเมือง "สื่อกระแสหลักก็มีความสำคัญ เป็นเหตุให้ "กำนันสุเทพ" ต้องไปกดดันสถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆให้ถ่ายทอดสดการชุมนุม ความพยายามควบคุมสื่อกระแสหลัก นอกจากเป็นสัญลักษณ์ในการยึดอำนาจรัฐ ให้ประชาชนเข้าถึงการเคลื่อนไหวของ กปปส. มากขึ้นแล้ว ยังเป็นการต่อสู้แย่งชิงพื้นที่การสื่อสารมาจากกลุ่มคนเสื้อแดงอีกด้วย " (ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 14 มีนาคม 2558)

ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 10 มีนาคม 2558) นักข่าวสายการเมืองอีกคน กล่าวว่าหลายครั้งที่การเคลื่อนไหวของ "กำนันสุเทพ" ล้อไปกับการชี้นำ หรือการขุดคุ้ยประเด็นของสื่อมวลชนกระแสหลัก เช่น สื่อมวลชนบอกว่า มีปัญหาเรื่องการทุจริตโครงการรับจำนำข้าว วันถัดมา กปปส. ก็เคลื่อนไหวไปปิดกระทรวงการคลัง ไม่ให้จ่ายเงินจำนำข้าว เกือบทุกเหตุการณ์มีขบวนการเล่นต่อ "กำนันสุเทพ" จึงเป็นเพียงพิธีกรนำ เดินตามกระแสที่สื่อมวลชนสร้างขึ้นมาทั้งสิ้น

ขณะที่กลุ่มคนใกล้ชิดที่เข้าร่วมชุมนุม เอกนัฏ พร้อมพันธุ์ (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 2 เมษายน 2558) เปิดเผยว่า ตลอดการชุมนุมเกือบ 7 เดือน ต้องวางแผนการสื่อสารอย่างเข้มข้น เพื่อ

รักษาพลังของมวลชนเอาไว้ โดยเฉพาะในช่วงที่มีแรงส่งจากสถานการณ์แวดล้อมน้อยลง จึงต้องมีการนัดชุมนุมใหญ่อยู่เป็นระยะๆ พร้อมกับจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้การเคลื่อนไหวดูมีความหวังและสื่อมวลชนกระแสหลักมีประเด็นไปสื่อสารกับสังคมในวงกว้าง เช่น วันมวลมหาประชาชน คนไทยหัวใจเกินล้าน และวันชัตดาวน์กรุงเทพ ฯลฯ

ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์และวิเคราะห์เอกสาร สามารถสรุปได้ว่า ช่องทางการสื่อสารที่ “กำนันสุเทพ” ใช้ในการขับเคลื่อนมวลชน มีทั้งสื่อในกำกับของเครือข่าย กปปส. เช่น สถานีโทรทัศน์ดาวเทียมช่องบลูสกาย ที่มีการถ่ายทอดความเคลื่อนไหวตลอด 24 ชั่วโมง รวมถึงสถานีโทรทัศน์ที่เป็นเครือข่ายพันธมิตรกัน เช่น ช่องทีนิวส์ ช่องเอเอสทีวี และช่องของกองทัพธรรม ซึ่งเข้าถึงประชาชนทั้งในกรุงเทพฯ และในต่างจังหวัด ช่วยตอกย้ำเป้าหมายการต่อสู้ให้มีความชัดมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกัน กปปส. ยังใช้วิธีการทำลายความน่าเชื่อถือของสื่อกระแสหลักเพื่อให้คนที่เห็นด้วยกับ กปปส. หรือ มีจิตใจโน้มเอียงกับมาทางเดียวกัน หันมาดูสื่อในกำกับที่ กปปส. มีอยู่

อีกหนึ่งสื่อที่อยู่ในการกำกับของ กปปส. คือ การใช้โซเชียลมีเดีย ซึ่งมีพลังในการสื่อสารอย่างมาก เนื่องจากสื่อสารได้ง่าย เข้าถึงมวลชนได้ทุกระดับ มีการตอบโต้ ผลิตวาทกรรมต่างๆ แล้วเผยแพร่กระจายได้เป็นจำนวนมากภายในเวลาอย่างรวดเร็ว ผ่านทวิตเตอร์ อินสตราแกรม เฟซบุ๊ค ที่มีทั้งหน้าแฟนเพจของ กปปส. เพจของ “กำนันสุเทพ” เพจของเอกนัฏ พร้อมพันธุ์ และแกนนำคนอื่นๆ ซึ่งมีการสื่อสารอัพเดทความเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังรวมถึงแนวร่วม และประชาชนทั่วไปที่สื่อสารให้การสนับสนุน กปปส. โดยผ่านช่องทางเดียวกันนี้อีกด้วย

ส่วนการใช้สื่อมวลชนที่อยู่นอกเหนือการกำกับของ กปปส. ก็เป็นกลยุทธ์การสื่อสารที่ “กำนันสุเทพ” ให้ความสำคัญเช่นกัน โดยมีการกำหนดวาระให้ตนเองตกเป็นข่าวอยู่ตลอดเวลาผ่านการเคลื่อนไหวรูปแบบต่างๆ กระตุ้นให้สื่อสำนักต่างๆหันมาสนใจและนำเสนอข่าวอย่างต่อเนื่อง เช่น การปราศรัยประกาศท่าทีในแต่ละวัน การนัดชุมนุมใหญ่ การสร้างกิจกรรมดึงดารานักแสดงและคนมีชื่อเสียงเข้ามาร่วม การเดินเท้ารณรงค์ไปยังสถานที่สำคัญในจุดต่างๆ เกือบทุกวัน การรับลูกเคลื่อนไหวล้อไปกับประเด็นที่สื่อมวลชนนำเสนอ และการกดดันสื่อมวลชนกระแสหลักให้ถ่ายทอดการเคลื่อนไหวของ กปปส. อยู่เป็นระยะๆ ฯลฯ

4.2.4 การวิเคราะห์กลยุทธ์ผู้รับสาร

ในแง่ของผู้รับสาร ในการชุมนุมของ กปปส. มีการใช้กลยุทธ์การสื่อสาร เพื่อดึงดูดมวลชน ทั้งการกำหนดเป้าหมายของการสื่อสาร การสื่อสารผ่านผู้นำความคิด หรือการสื่อสารสองทอด การใช้เครือข่ายพันธมิตรเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่นๆ ที่มีเป้าหมายเดียวกัน และการชูเรื่องความเชื่อมั่นในพลังอำนาจของประชาชน ดังนี้

4.2.4.1 กำหนดเป้าหมายของการสื่อสาร

จากการวิเคราะห์ พบว่า ในการชุมนุมของ กปปส. มีการกำหนดเป้าหมายในการสื่อสารเพื่อกระตุ้นและปลุกระดมมวลชนให้เข้าร่วมการชุมนุม ที่สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการรณรงค์ เช่น การประกาศขีดเส้นตายกำหนดวันเผด็จศึกอยู่เป็นระยะๆ การนัดชุมนุมใหญ่ การตั้งเป้าจำนวนคนเข้าร่วมชุมนุม และตั้งเป้ายึดสถานที่ราชการที่สำคัญ เช่น ทำเนียบ และกระทรวงมหาดไทย ฯลฯ ดังที่ปรากฏในตัวอย่างพาดหัวข่าวหลักหน้า 1 จากสื่อสำนักต่างๆ

ตารางที่ 4.2 แสดงเนื้อหาการกำหนดเป้าหมายของการสื่อสารในพาดหัวข่าวหน้า1

พาดหัวข่าวหน้า 1		
ว / ด / ป	หนังสือพิมพ์	นำเสนอว่า
17 พ.ย. 2556	มติชน	ย้ำล้มระบอบทักษิณ จบ 30 พฤศจิกายน ‘สุเทพ’ ระดมล้านคน
24 พ.ย. 2556	มติชน	สุเทพปลุกทหาร-ตำรวจ ร่วม ลั่นกลองระดมม็อบล้านคนวันนี้
25 พ.ย. 2556	มติชน	สุเทพลั่นม็อบทะลุล้านเคลื่อนวันนี้ สนามหลวง-ราชดำเนิน แน่นขนัดเปิด 2 เวทีรับ บุก 13 จุด-‘4ทัพ-ทีวี’
29 พ.ย. 2556	มติชน	“สุเทพ” สั่งม็อบพร้อมลุย ลั่น 2 วันจบ เดินหน้าเผด็จศึกรัฐบาล
30 พ.ย. 2556	ไทยรัฐ	ปิด ‘ศูนย์ราชการ’ เทือกลั่น 1 ธ.ค. ยึดทำเนียบ ประกาศกร้าวเผด็จศึกขั้นเด็ดขาด
30 พ.ย. 2556	มติชน	ทำเนียบ- มหาดไทย-ตร. ยึดเรียบ! สุเทพ ลั่น 1 ธันวาคม วันแห่งชัย
25 ธ.ค. 2556	มติชน	“สุเทพ” ปิดกรุง 1 เดือน รุกฆาตปู ลั่นจบเกมก่อน 2 ก.พ.
10 พ.ค. 2557	ไทยโพสต์	‘กำนัน’ ขีดเส้น 3 วันต้องจบ มวลชนฮือปิดล้อม ‘ฟรีทีวี’
18 พ.ค. 2557	ไทยโพสต์	วันจันทร์ลุย 26 จบ! ลุกฮือครั้งใหญ่ ‘กำนัน’ ทำเองเรียกอธิปไตยคืนลั่นแพ้ 27 พ.ค. มอบตัว “หากไม่ชนะวันที่ 27 พฤษภาคม ผมจะไปมอบตัว สลายการต่อสู้ เพราะสู้มากกว่านี้ไม่ไหว เนื่องจากประเทศเสียหาย”
18 พ.ค. 2557	ไทยรัฐ	กำนันเดิมพันคุก! 26 ไม่ชนะ สลายม็อบมอบตัว ปลุกให้ลุกฮือทั่วประเทศ รุกไล่กดดัน 12 รัฐมนตรีออก
18 พ.ค. 2557	มติชน	“สุเทพ” นัดอีก – ระดมล้าน แพ้มอบตัว ล่า 12 รัฐมนตรี จี้เซ็นลาออก

สอดคล้องกับบทความ “เผด็จศึก 14 พฤษภา สันติอหิงสายกสุดท้าย” จากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 2 พ.ค.2557) ที่นำเสนอว่า หลังเลื่อนปฏิบัติการ วันเผด็จศึก มาแล้วครั้งหนึ่ง ในที่สุด ลุงกำนัน สุเทพ เทือกสุบรรณ ก็ได้ประกาศนัดหมายการต่อสู้นัดสุดท้ายของมวลมหาประชาชนออกมาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยนัดหมายกัน 3 วาระ 3 ขั้นตอนด้วยกัน

5 พฤษภาคม ทำพิธีสัตยาธิษฐานกันที่ท้องสนามหลวงตั้งแต่เวลา 17.00 น. เป็นต้นไป

13 พฤษภาคม ทำบุญประเทศครั้งใหม่

14 พฤษภาคม ปฏิบัติการมวลมหาประชาชนเรียกคืนอำนาจอธิปไตยกลับมาเป็นของประชาชน

เช่นเดียวกับความเห็นของกลุ่มคนใกล้ชิดที่ร่วมชุมนุม เอกนัฏ พร้อมพันธุ์ (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 2 เมษายน 2558) เปิดเผยว่า การต่อสู้ของ กปปส. ต้องใช้เวลานาน จะประเมินเฉพาะจำนวนผู้ชุมนุมที่หน้าเวทีเพียงอย่างเดียวไม่ได้ เพราะเวลาเดินรณรงค์ไปยังจุดต่างๆ มีสมาชิกเข้ามาให้การสนับสนุนจำนวนมาก จึงต้องมีการกำหนดวันนัดแสดงตัวในวันชุมนุมใหญ่ ไม่ได้นัดแสดงตัวกันทุกวัน เพราะผู้ชุมนุมซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนกรุงเทพฯก็ต้องทำมาหากิน ไม่ได้สะดวกออกมาร่วมทุกวัน สำหรับกำหนดวันแสดงตัวที่ชัดเจน เช่น 24 พฤศจิกายน 2556 วันมวลมหาประชาชนคนไทยหัวใจเกินล้าน , 9 ธันวาคม 2556 ที่รวมพลังกันทุกสายเดินหน้าไปทำเนียบรัฐบาล, 22 ธันวาคม 2556 วันทดสอบบางกอกชัตดาวน์ ตั้งเวที 4-5 จุดในกรุงเทพฯ, 13 มกราคม 2557 บางกอกชัดดาวน์ ตั้งเวทีชุมนุมใหญ่ 7 แห่งทั่วกรุงเทพฯ, หลังจากนั้นก็มีการแสดงพลังกันอยู่เป็น ซึ่งทุกครั้งที่มีการกำหนดวันนัดชุมนุมใหญ่ที่ชัดเจน ก็จะมีคนจำนวนมากออกมาร่วมอยู่ตลอด

4.2.4.2 การใช้เครือข่ายทางสังคม

ผลการวิเคราะห์ พบว่า การชุมนุมของ กปปส. ที่ประสบความสำเร็จได้ นอกจากการมีแกนนำแล้ว เครือข่ายทางสังคมจากภาคส่วนต่างๆ ก็เป็นพลังหลักที่มีความสำคัญอย่างมากในการต่อสู้ ซึ่งมีการสื่อสารผ่านผู้นำความคิด การสร้างเครือข่ายพันธมิตรเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่นๆที่มีเป้าหมายเดียวกัน และการชูเรื่องความเชื่อมั่นในพลังอำนาจของประชาชน ที่สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการรณรงค์ ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

การสื่อสารผ่านผู้นำความคิด / การสื่อสารสองทอด

ในชุมนุมครั้งนี้ “กำนันสุเทพ” ได้ใช้กลยุทธ์การสื่อสารผ่านผู้นำความคิดกับเครือข่ายในหลายกลุ่ม เช่น แกนนำหลักทั้ง 8 คน อดีต ส.ส.ที่ลาออกจากพรรคประชาธิปัตย์มาพร้อมกัน ซึ่งเป็นแกนนำสำคัญในการดึงมวลชนจากทุกภาคเข้าร่วมการชุมนุม และกลุ่มเครือข่ายที่เรียกตนเองว่าปัญญาชน ทั้งอาจารย์มหาวิทยาลัย, แพทย์, พยาบาล, รวมไปถึงนักธุรกิจ ดาราและศิลปินกลุ่มหนึ่งที่ แสดงตัว ร่วมชุมนุม และโพสต์ภาพเป็นสัญลักษณ์สนับสนุน หรือ แชร์ข้อความให้แง่คิดผ่าน

เฟซบุ๊ค, ไลน์ และอินสตราแกรม จากความเห็นของคอลัมนิสต์จากสื่อสำนักต่างๆ ที่สะท้อนผ่านบทความ เช่น บทความ “ม็อบ เครือข่ายสุเทพ เบนเป้าโค่น ตระกูลชินวัตร ” จากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 15 พ.ย. 2556) นำเสนอว่า การชุมนุมครั้งนี้ มีหลายอย่างที่สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เป็น เครือข่ายสุเทพหรือ สุเทพคอนเนคชั่น

บทความได้กล่าวว่า ถ้าจะให้เห็นชัดเจน อาจไล่เรียงนับตั้งแต่ก่อนที่จะถึงวันดีเดย์ เป่านกหวีด ไม่กี่วัน โดยเฉพาะช่วงของการเรียกระดมมวลชนนั้น มีความเคลื่อนไหวที่น่าสนใจในพรรคประชาธิปัตย์ กล่าวคือ ถาวร เสนเนียม รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ดูแลภาคใต้ ประกาศลาออกพร้อมรองหัวหน้าพรรค อีก 3 คน คือ กรณ์ จาติกวณิช รองหัวหน้าพรรคฯ ภาค กทม. อิสสระ สมชัย รองหัวหน้าพรรคฯ ภาคอีสาน และ ศิริวรรณ ปราศจากศัตรู รองหัวหน้าพรรคฯ ภาคเหนือ นัยว่าเพื่อให้การทำงานมีความสะดวกมากขึ้น เพราะการเคลื่อนไหวบางเรื่องอาจจะส่งผลให้ถูกยุบพรรค เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2556

ทว่า ที่น่าสนใจ กลับอยู่ที่ทั้ง ถาวร หล่อโย่ง กรณ์ อิสสระ และ แม่เลี้ยงติ๊ก ศิริวรรณ ล้วนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมกับ สุเทพ และทำงานเข้าขากันดีในช่วง รัฐบาลอภิสิทธิ์ ที่ผ่านมา

ส่วนบทความ “มวลมหาประชาชน จารึกประวัติศาสตร์ราชดำเนิน” ของ นิติราษฎร์ บุญโย จากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่29 พ.ย. 2556) ระบุว่า ในการระดมพลขึ้นมาแน่นอนว่า ฐานชักนำ ในโลกโซเชียลฯ ก็คือ คนกลุ่มเดิม ที่เคยปลุกประชาชนและคนหนุ่มสาวออกมาต้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม ก่อนหน้านี้

นั่นก็คือ กลุ่มเครือข่ายที่เรียกตนเองว่า ปัญญาชน ไม่ว่าจะเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย, แพทย์, พยาบาล, รวมไปถึงนักธุรกิจ ดาราและศิลปินกลุ่มหนึ่ง ได้แสดงออกด้วยการ แสดงตัว ร่วมชุมนุม และอัพภาพเป็นสัญลักษณ์สนับสนุน หรือ แชร์ข้อความให้แง่คิดผ่าน เฟซบุ๊ค, ไลน์ และอินสตราแกรม เป็นต้น

การสร้างเครือข่ายพันธมิตรเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่นๆที่มีเป้าหมายเดียวกัน

การนำมวลชนของ “กำนันสุเทพ” เพียงลำพังอาจไม่ได้ทำให้การเคลื่อนไหวของมวลชน กปปส. ประสบความสำเร็จ หรือชุมนุมมาได้ยาวนานถึงเกือบ 7 เดือน หากไม่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มพันธมิตรในเครือข่ายต่างๆ ที่มีเป้าหมายเดียวกัน เป็นไปตามองค์ประกอบของการรณรงค์ โดยเครือข่ายหลักๆ มีทั้ง ชนชั้นนำ ชนชั้นกลาง เครือข่ายของนักธุรกิจ และนักการเมืองที่ได้ประโยชน์จากการชุมนุม ฐานเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ เครือข่ายเดิมๆ เช่น กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เครือข่ายนักศึกษาประชาชนปฏิรูปประเทศไทย และ

กองทัพธรรม รวมถึง ภาคประชาสังคม นักวิชาการ ข้าราชการ สื่อมวลชน และแนวร่วมที่คอยอำนวยความสะดวกช่วยเหลือแบบไม่เปิดเผยสถานะ ฯลฯ

จากความเห็นของคอลัมนิสต์ที่สะท้อนผ่านบทความต่างๆ เช่น บทความ “ม็อบเครือข่ายสุเทพ เบนเป้าโค่น ตระกูลชินวัตร” จากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 15 พ.ย. 2556) ดูเหมือนว่าสัญญาณ เสียงตอบรับจากผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฯสุดซอยจะตอบรับ เวทีสามเสน อย่างเนืองแน่น ทั้งจากครูบาอาจารย์ แพทย์ พยาบาล ศิลปินนักแสดง และนักธุรกิจ เป็นต้น รวมถึง ในโซเชียลออนไลน์ มีการแสดงตัวตนคัดค้านอย่างมากมาย

กลายเป็นพลังมวลชนที่ออกมาต่อสู้ร่วมด้วย หรือ ชาวม็อบเรียกว่า สามเสนเน็ตเวิร์ก เพราะไม่ว่าจะเป็นพลังเครือข่ายธุรกิจสีลม เครือข่ายสถาบันการศึกษา อย่าง จุฬาฯ ธรรมศาสตร์ มหิดล มศว. และ เกษตรศาสตร์ และเครือข่ายสาธารณสุข จากศิริราช และชมรมแพทย์ชนบท ฯลฯ

พลังเหล่านี้เอง ทำให้ สุเทพ และเพื่อน ต่างมองสถานการณ์ทะลุปรุโปร่งว่ามี แนวร่วมมากมายแค่ไหน และพร้อมแล้วที่จะต้องมีการ ขยับ เคลื่อนไหวพลังมวลชนออกจากที่ตั้ง เพื่อขยายพลังมวลชนในส่วนอื่นๆด้วย จึงเคลื่อนมวลชนออกจากสามเสน ประมาณช่วงเที่ยงวันที่ 4 พฤศจิกายน ไปปักหลักที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ตั้งเวทีใหญ่ราวกับเวทีคอนเสิร์ต เพื่อรองรับพลังมวลชนจำนวนมหาศาลในวันนั้น

รายงานพิเศษ “เจาะขุมกำลัง กปปส. ที่มา สภาฯ ม.3-นายกฯ ม.7” จากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 6 ธ.ค.2556) นำเสนอว่า ดูเหมือนการต่อสู้กับ ระบอบทักษิณ ของ ม็อบนกหวีด จนกลายมาเป็น คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) อยู่ในเวลานี้ มีความน่าสนใจอยู่สองส่วนเป็นสำคัญ หนึ่ง-เครือข่ายแกนนำในการต่อสู้ครั้งนี้ สอง-ธง ของการต่อสู้เรียกร้อง หรือ การตั้ง ‘สภาประชาชน และ นายกรัฐมนตรีของประชาชน เพื่อเปลี่ยนแปลงประเทศนั่นเอง

ในรายงานพิเศษได้ให้รายละเอียดว่า สำหรับเครือข่ายแกนนำ อาจแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มด้วยกัน

กลุ่มแรก คือ กลุ่มนักการเมือง ซึ่งเป็นอดีต ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์ ประกอบด้วย สุเทพ เทือกสุบรรณ อดีตเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ และอดีต ส.ส. สุราษฎร์ธานี พรรคประชาธิปัตย์, ถาวร เสนเนียม อดีตรองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ และอดีต ส.ส. สงขลา ประชาธิปัตย์, ชุมพล จุลใส อดีต ส.ส. ชุมพร เขต1 ประชาธิปัตย์ คนสนิท สุเทพ, ณัฐพล ทีปสุวรรณ อดีต ส.ส. กทม. ประชาธิปัตย์ และผู้อำนวยการพรรคประชาธิปัตย์, พุทธิพงษ์ ปุณณกันต์ อดีต ส.ส. กทม. ประชาธิปัตย์, เอกนัฏ พร้อมพันธุ์ อดีต ส.ส. กทม. ประชาธิปัตย์ บุตรฝ่ายภรรยาของ สุเทพ, สกลธี

ภัททิยกุล อดีต ส.ส. เขต4 ประชาธิปัตย์ บุตรชาย พล.อ.วินัย ภัททิยกุล อดีตเลขาธิการคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.)

กลุ่มที่สอง คนเสื้อเหลืองเก่า (เครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย) ประกอบด้วย ไชยวัฒน์ สินสุวงศ์ อดีตผู้ร่วมก่อตั้งพรรคพลังธรรม และเคยร่วมกับพันธมิตรฯ (2551), ร.ต.แซมดิน เลิศบุศย์ เคยเป็นนายทหารเรือผู้ติดตาม พล.ต.จำลอง ศรีเมือง มาเกือบ 20 ปี เคยร่วมกับพันธมิตรฯ และองค์การพิทักษ์สยาม (อพส.), มั่นแมน กะการดี อดีตกรรมการบริหารพรรคเพื่อฟ้าดิน เคยร่วมกับพันธมิตรฯ และม็อบเสธ.อ้าย

พล.อ.ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ อดีตแกนนำกลุ่มเครือข่ายคนไทยหัวใจรักชาติ รักษาแผ่นดิน (จปร.7 รุ่นเดียวกับ พล.ต.มนูญกฤต รูปขจร พล.ต.จำลอง), พล.ร.อ.ชัย สุวรรณภาพ (ตท.1 รุ่นเดียวกับ พล.อ.บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ หรือ เสธ.อ้าย อดีตประธานองค์กรพิทักษ์สยาม (อพส.) และบิ๊กแอ๊ด พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ องคมนตรี และอดีตนายกรัฐมนตรี), พล.อ.ชูเกียรติ ตันสุวัฒน์ อดีตทหารคนสนิท พล.ต.มนูญกฤต เคยเข้าร่วมชุมนุมกับองค์การพิทักษ์สยาม(อพส.)

สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ อดีต 1 ใน 5 แกนนำพันธมิตรฯ(รุ่น1), คมสัน ทองสิริ เลขาธิการสมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ หรือ สรส. เคยร่วมกับพันมิตรฯ, สาวิทย์ แก้วหวาน อดีตเลขาธิการแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์(สรส.) เคยร่วมกับพันธมิตรฯ, สมศักดิ์ โกศัยสุข เคยเป็น 1 ใน 5 แกนนำพันธมิตรฯ และอดีตหัวหน้าพรรคการเมืองใหม่, มานพ เกื้อรัฐ เคยร่วมกับพันธมิตรฯ, นิติธร ล้ำเหลือ ทนายความของกลุ่มพันธมิตรฯ, สุริยะใส กตะศิลา เคยเป็นผู้ประสานงานเครือข่ายพันธมิตรฯ และอดีตเลขาธิการของพรรคการเมืองใหม่ ปัจจุบันอยู่กลุ่มกรีน (การเมืองสีเขียว)

กลุ่มที่สาม นักวิชาการ ประกอบด้วย สมบัติ ธำรงธัญญวงศ์ อดีตอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์(นิด้า) อดีตเลขาธิการศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2516, รศ.ทวีศักดิ์ สุทกวาทิน(นิด้า) เคยอยู่ในกลุ่มสยามประชาภิวัฒน์, ผศ.ดร.ทวี สุรฤทธิ์กุล(มสธ.) อดีตสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ เคยเป็นรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ฝ่ายการเมือง (สุเทพ เทือกสุบรรณ รองนายกรัฐมนตรี) สมัยรัฐบาลอภิสิทธิ์, ผศ.สุวิชา เป้าอารีย์(นิด้า) และ รศ.ดร.ชัยวัฒน์ บุญสม (มสธ.)

กลุ่มที่สี่ ภาคประชาสังคม ประกอบด้วย ชัยวัฒน์ สุรวิชัย อดีตกบฏเรียกร้องรัฐธรรมนูญ 14 ตุลา 2516 ปัจจุบันเป็น ผอ.สถาบันพัฒนาคนและคุณภาพคน, สนธิญาณ ชื่นฤทัยในธรรม เจ้าของสำนักข่าวทีนิวส์, อุทัย ยอดมณี นายกองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง พรรคสานแสงทอง ซึ่งใกล้ชิดกับ ถาวร เสนเนียม และชัยวัฒน์ ถิรพันธุ์ ประธานสถาบันการเรียนรู้และพัฒนาสังคม (Civic Net) ที่เป็นวิทยากรเจ้าประจำในการฝึกอบรมสมาชิกของพรรคประชาธิปัตย์

กลุ่มที่ห้า นักธุรกิจ ประกอบด้วย สาธิต เซกัล, ราเชน ตระกูลเวียง, มหัศจักร โสดี จากกลุ่มประชาคมนักธุรกิจสีลม และพรศักดิ์ ลิ้มบุญประเสริฐ จากกลุ่มเครือข่ายนักธุรกิจเพื่อประชาธิปไตย

รายงานพิเศษดังกล่าวสอดคล้องกับความเห็นของนักข่าวสายการเมืองบางส่วน ที่มองว่า เครือข่ายที่ช่วยหนุนเสริมการเคลื่อนไหวของ “กำนันสุเทพ” ส่วนใหญ่มาจาก เครือข่ายที่มีความสัมพันธ์ดั้งเดิมมาตั้งแต่สมัยเป็นนักการเมือง ทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้ง 8 คนที่ลาออกมาพร้อมกัน กลุ่มภาคธุรกิจ และกลุ่มฐานเสียงทั้งในกรุงเทพฯ และพื้นที่ภาคใต้ ที่เป็นเครือข่ายของพรรคประชาธิปัตย์ “นอกจาก “กำนันสุเทพ” แล้วยังมีการดึงแกนนำพรรคประชาธิปัตย์ที่สำคัญๆทั้ง 8 คนเข้ามาร่วมเป็นแกนนำ กปปส. ด้วย ทุกคนมีบทบาทที่สำคัญใกล้เคียงกันหมด ในระดับรองก็โดดเด่นใกล้เคียงกันหมด แกนนำพื้นที่กรุงเทพ ก็ดึงมวลชนในกรุงเทพ แกนนำภาคตะวันออกก็ดึงมวลชนภาคตะวันออก ซึ่งแกนนำที่ออกมาร่วมเคลื่อนไหวครอบคลุมทุกภาคของประเทศ มีความสัมพันธ์กันมาตั้งแต่สมัยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประกอบกับเครือญาติต่างๆที่มีศักยภาพ และมีแหล่งเงินทุน เครือข่ายเหล่านี้ล้วนทำให้การชุมนุมแข็งแกร่งขึ้น” (ชาดา สมบูรณ์ผล, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 1 เมษายน 2558)

ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 14 มีนาคม 2558) กล่าวว่า ต้องยอมรับว่าส่วนหนึ่ง “กำนันสุเทพ” มีพลังทางเศรษฐกิจ มีเงิน ที่ไม่ใช่เฉพาะของตัวเองเท่านั้น สมัยที่เป็นเลขาพรรคประชาธิปัตย์ เขาสามารถระดมทุนจากนักธุรกิจได้เป็นจำนวนมาก การขึ้นมาเป็นแกนนำ กปปส. ในครั้งนี้ เขาก็ยังใช้สายสัมพันธ์และพลังอำนาจเดิม ผนวกเข้ากับคนที่ต่อต้านระบอบทักษิณ ทำให้สามารถระดมทุนได้จำนวนมาก นอกจากนี้ยังซื้อใจคนภาคใต้ได้ ทุกอย่างไม่ได้มาจากปัจจัยเดียว ปัจจัยพื้นฐานมาจาก “กำนันสุเทพ” จริง แต่มันก็รวมถึงปัจจัยบวกอื่นๆด้วย ซึ่งมีสถานการณ์เป็นตัวผลักดัน

นักข่าวสายการเมืองอีกคน จตุรงค์ ปทุมมานนท์ (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 15 มีนาคม 2558) มองว่า การเคลื่อนไหวของ “กำนันสุเทพ” แยกออกจากพรรคประชาธิปัตย์ไม่ขาด เพราะคุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ และแกนนำของพรรค ก็ยังไปร่วมเวทีปราศรัย ในขณะเดียวกันพรรคประชาธิปัตย์ก็คุมฐานเสียงของคนชั้นกลาง โดยเฉพาะในกรุงเทพ และฐานเสียงหลักในภาคใต้ ซึ่งค่อนข้างมีฐานะ และมีทุนทรัพย์สูงในการสนับสนุน ทำให้สายป่ายของ กปปส. ยาวขึ้น ประกอบกับกลุ่มคนเหล่านี้ล้วนไม่พอใจรัฐบาลยิ่งลักษณ์เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงยิ่งเป็นแรงขับให้ออกมาร่วมชุมนุมกับ “กำนันสุเทพ” มากขึ้น

กปปส. ได้รับสมญานาม ว่าเป็นม็อบมีเส้น ในการเดินรณรงค์ในแต่ละครั้ง จะมีทั้งทีมสมาชิกสภากรุงเทพ สมาชิกสภาเขต และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตกรุงเทพฯ ซึ่งส่วนใหญ่

เป็นเครือข่ายของพรรคประชาธิปัตย์ เข้าไปพูดคุยกับแกนนำชุมชนคอยอำนวยความสะดวกให้ โดยลักษณะการเดินจะใช้พื้นที่กรุงเทพชั้นในเป็นหลัก เช่น ย่านเยาวราช สัมพันธวงศ์ เพราะเป็นโซนฐานเสียงของพรรค แม้ “กำนันสุเทพ” จะลาออกมาแล้ว แต่สายสัมพันธ์ความเป็นพรรคประชาธิปัตย์ก็ยังเชื่อมโยงกับการเคลื่อนไหวของ กปปส.

ขณะที่นักข่าวสายการเมืองอีกลุ่ม มองว่า การสื่อสารของ “กำนันสุเทพ” เพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้การชุมนุมอยู่มาได้ยาวนานถึงเกือบ 7 เดือน และมีมวลชนเข้าร่วมมากที่สุดในประวัติการณ์ได้ ปัจจัยสำคัญเกิดจากการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบของเครือข่ายในภาคส่วนต่างๆ ทั้งเครือข่ายสื่อในกำกับของ กปปส. สื่อกระแสหลักบางส่วน รวมถึงเครือข่ายนักธุรกิจ ภาคประชาสังคม และชนชั้นนำ ฯลฯ

ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 10 มีนาคม 2558) กล่าวว่า “กำนันสุเทพ” ไม่ได้พูดแล้วมีน้ำหนัก เพราะถูกตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการทุจริตในหลายคดี แต่สิ่งที่สื่อสารออกมาแล้วทำให้คนเชื่อ ส่วนใหญ่ล้วนมาจากเครือข่ายที่ทำงานร่วมกันมากกว่า “กำนันสุเทพ” ทำหน้าที่ในการปักธง และเป็นคนนัดหมาย นอกนั้นเป็นการทำงานของเครือข่ายทั้งหมด ตั้งแต่การสร้างภาพลักษณ์ของ “กำนันสุเทพ” เปิดประเด็นโจมตีรัฐบาลยิ่งลักษณ์ และความไม่ชอบธรรมในเรื่องต่างๆ เครือข่ายเหล่านี้ ประกอบด้วย สื่อมวลชนจำนวนหนึ่ง นอกจากสื่อของ บลูสกาย แล้ว ยังมีสื่อกระแสหลักทั่วไป รวมถึงเครือข่ายนักธุรกิจ เครือข่ายภาคประชาสังคม ชนชั้นนำ ที่ทำงานร่วมกันเป็นทีม

ทั้งนี้ “กำนันสุเทพ” ไม่ได้มีบทบาทในการเป็นคนนำศรัทธา หรือ เป็นคนที่ชี้นำมวลชน บทบาทของแกนนำใน กปปส. เรียกได้ว่า ฟังสื่อมวลชนด้วยซ้ำ เพราะหลังสื่อมวลชนคุ้ยประเด็นอะไร หยิบประเด็นอะไรขึ้นมา กปปส. ก็จะตาม เช่น สื่อมวลชนบอกว่า มีปัญหาเรื่องจำนำข้าว วันต่อมา กปปส. ก็เลือกไปปิดล้อมบางกระทรวงไม่ให้จ่ายเงินจำนำข้าว เหล่านี้เป็นการชี้นำผ่านสื่อมวลชนทั้งสิ้น หลายๆครั้ง จะเห็นว่า กปปส.เคลื่อนไหวตามสื่อ ฉะนั้นคนที่เป็นแกนนำไม่ได้มีจุดเดียว “กำนันสุเทพ” เป็นคนถือธงนำก็จริง แต่ คนที่นำประเด็นหรือนำการเคลื่อนไหวมาจากหลายจุดมาก เช่น สื่อมวลชน และภาคอุตสาหกรรมบอกว่า เศรษฐกิจตก จะมีกระบวนการแบบนี้เล่นต่อ มันมีหลายเหตุการณ์ เกือบทั้งหมด มวลชนและ“กำนันสุเทพ” เป็นพิธีกรนำ เดินตามกระแสที่สร้างขึ้นมาทั้งสิ้น ทำให้เห็นว่า รัฐบาลคุณยิ่งลักษณ์ ไม่ได้ถูกล้มแค่แกนนำ กปปส. แต่มาจากการทำงานร่วมกันของหลายๆเครือข่าย ที่ประสานความร่วมมือกันอย่างเป็นเรื่องเป็นราว

สถาพร พงษ์พิพัฒน์วัฒนา (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 6 มีนาคม 2558) กล่าวเสริมว่า คนที่ปราศรัยบนเวที กปปส. หลักๆ ยังคงเป็นคนกลุ่มเดิม เช่น กองทัพธรรม กองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ และเครือข่ายนักศึกษาและประชาชนปฏิรูปประเทศไทย(คปท.) เพียงแค่แยกเวที

ออกจาก กปปส. ให้เห็นว่ามีภาพที่แตกต่างกัน เป็นการเคลื่อนไหวร่วมกันที่เข้าใจการวางบทบาท คือ พอมีบทบาทของการเข้าเผชิญหน้า ก็เป็นหน้าที่ของ กปท. แต่หากมีบทบาทต้องออกมาบู้ พูดปราศรัยรุนแรง มีข้อเสนอแปลกๆ เพื่อโยนหินถามทางให้กับประชาชน เช่น ข้อเสนออะไรที่ขัดกับรัฐธรรมนูญ หรือ หลักประชาธิปไตย ก็จะเป็นหน้าที่ของกองทัพธรรม กองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณออกมาเสนอ ส่วน กปปส. ยังคงทำหน้าที่เป็นเวทีหลัก รักษาภาพลักษณ์ของคนชั้นกลาง ให้เป็นการเคลื่อนไหวที่บริสุทธิ์

ส่วนความเห็นของนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ มองว่า นอกจากเครือข่ายจากภาคส่วนต่างๆ ที่เข้าร่วมแล้ว “กำนันสุเทพ” ก็ยังมีเครือข่ายจากทุนเดิมที่อยู่ในระบบราชการ ซึ่งสั่งสมมาตั้งแต่สมัยเป็นนักการเมืองอีกด้วย ขณะเดียวกันทุกองคาพยพที่เข้าร่วม สามารถช่วยดึงดูดให้ประชาชนมั่นใจว่า ผู้ที่มีการศึกษา มีความรู้ เป็นภาพลักษณ์ของคนดีต่างก็เข้าร่วมการชุมนุมในครั้งนี้ “ประสบการณ์จากการทำงานในฐานะเป็นฝ่ายบริหารในช่วงเวลาหลายสิบปี “กำนันสุเทพ” ไม่ได้เป็นแค่กำนัน หรือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพรรคประชาธิปัตย์ แต่ยังมีโอกาสได้เป็นรัฐมนตรีและตำแหน่งอื่นๆอีกมากมายในฐานะผู้บริหารประเทศ จึงรู้จักใช้ประโยชน์จากเครือข่ายภายใต้อำนาจรัฐและระบบราชการ ฉะนั้นการมีโอกาสได้เป็นผู้บริหารในกระทรวง ทบวง และกรมต่างๆ มากมาย ตรงนี้เมื่อนำมาต่อรวมเข้ากัน จึงเป็นทุนของ “กำนันสุเทพ” และยิ่งช่วยทำให้บทบาทการเป็นแกนนำ กปปส. ของเขาทรงพลังมากขึ้น” (อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 มีนาคม 2558)

ขณะที่นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ มองว่า การเคลื่อนไหวของ “กำนันสุเทพ” เป็นการจัดตั้งร่วมกันจากหลายฝ่าย เชื่อมโยงกันด้วยผลประโยชน์ทางการเมือง และทางเศรษฐกิจ ส่วนหนึ่งเป็นชนชั้นนำ และบุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคม ซึ่งเป็นเสมือนแม่เหล็กอย่างดี ในการชักจูงมวลชนให้เข้าร่วมการชุมนุม “การเคลื่อนไหวของ กปปส. ไม่ใช่ “กำนันสุเทพ” คนเดียว แต่มีการจัดตั้งมวลชนต่างๆ ลดหลั่นตามลำดับ โดยมี “กำนันสุเทพ” เป็นผู้นำสูงสุด แล้วก็มีการจัดตั้งข้างล่าง และข้างล่างก็ดึงมวลชนในกลุ่มของตัวเองมา ในส่วนนี้ต้องมีการใช้เงินด้วยส่วนหนึ่ง อันนี้ปฏิเสธไม่ได้ เพราะฉะนั้นไม่ใช่เขาพูดคนเดียวแล้วจะสามารถปลุก หรือ ชักจูงมวลชนออกมาได้เป็นจำนวนมากขนาดนั้น แต่มันเป็นการบริหารจัดการ และจัดตั้งร่วมกันจากหลายฝ่าย ด้วยเหตุผลที่เกี่ยวโยงกันหลายเรื่อง ตั้งแต่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ผลประโยชน์อำนาจทางการเมือง รวมถึงเรื่องที่สำคัญกว่านั้น ซึ่งเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายเห็นว่าต้องจัดการ ทำให้ “กำนันสุเทพ” เป็นตัวแปรที่ต้องเข้ามา ในแง่หนึ่งเป็นกลไกของมนุษย์ที่เข้ามาเสียบตรงนั้นแล้วเป็นไปตามกระบวนการ โดยมีคนอื่นคอยเสริม” (ลิขิต ธีรเวคิน, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 22 มีนาคม 2558)

สิริพรรณ นกสวน สวัสดี (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 2 เมษายน 2558) ประเด็นที่ “กำนันสุเทพ” เคลื่อนไหวส่วนใหญ่ผิดกฎหมายและรัฐธรรมนูญ มันคือการล้มล้างระบอบประชาธิปไตย แต่เขาก็ยังกล้าทำ ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะมีเครือข่ายของชนชั้นนำในวงกว้างให้การสนับสนุนอยู่

ส่วนในเวทีของ กปปส. ก็มีทั้งชนชั้นกลางและคนฐานะดีมาร่วม เขาได้สร้างความไว้วางใจ ความเชื่อถือ และความเชื่อมั่น ในหมู่ผู้สนับสนุน ที่ไม่ใช่แค่คนในระดับล่างที่มาสนับสนุน แต่มันก่อให้เกิดความไว้วางใจในระดับคนชั้นกลางและคนชั้นสูง ที่มีเงินมากพอ และพร้อมจะบริจาคเงินจำนวนมากให้กับ กปปส. เพื่อหล่อเลี้ยงขบวนการนี้ในช่วง 7 เดือนให้อยู่รอดมาได้

นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์อีกผู้หนึ่ง นันทนา นันทวโรภาส (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 2 เมษายน 2558) กล่าวว่า กลุ่มคนที่เป็นแม่เหล็กหลักๆ ของ กปปส. คือ คนที่ไปดึงมาเข้าร่วม เช่น ดารานักแสดง ซึ่งมีแฟนคลับของเขาอยู่แล้ว ฉะนั้นคนเหล่านี้สามารถทำให้คนจำนวนมากๆ ที่เป็นแฟนคลับคล้อยตามได้ การที่คนกลุ่มนี้เข้าร่วมกับ กปปส. ก็เลยมีพลังในการดึงคนมาร่วม ในแง่การใช้วาทศิลป์ของ “กำนันสุเทพ” อาจไม่ได้โดดเด่น แต่ตัวบุคคลที่เขาดึงมา รวมถึง ดารานักแสดง นักวิชาการ ที่มีชื่อเสียงหลายๆคนที่ขึ้นเวที ก็เป็นการบ่งบอกว่า คนเหล่านี้เป็นกลุ่มที่เข้าร่วมกับ กปปส. เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มวลชนจำนวนมากเข้าร่วมการชุมนุม

ความเห็นของกลุ่มคนใกล้ชิดที่เข้าร่วมชุมนุม ก็ไม่ได้แตกต่างไปจากความเห็นของนักข่าวสายการเมือง และนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์มากนัก (อัญชะลี ไพรีรัก, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 มีนาคม 2558) เปิดเผยว่า “กำนันสุเทพ” มีการเรียกประชุมวางแผนการเคลื่อนไหวทุกวัน โดยจะเรียกแกนนำทุกเวที รวมถึง คปท. และกองทัพธรรมมาประชุมร่วมกันตอนเที่ยง มีการประสานงานกันตลอด เขาเป็นผู้นำทางความคิดและนักวางแผนที่แหลมคมมาก นอกจากนี้ “กำนันสุเทพ” ยังมีแรงเสริมจากแกนนำที่มาพร้อมกับเครือข่ายของแต่ละคน ซึ่งเป็นกลุ่มคนชั้นสูงในสังคมที่มีชื่อเสียง ฉะนั้น 1+1 คนต่อคนออกมา เป็นเสมือนแม่เหล็กช่วยดึงคนดังจากภาคส่วนต่างๆออกมาร่วมชุมนุมได้เป็นจำนวนมาก

สาธิต วงศ์หนองเตย (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 มีนาคม 2558) กล่าวเพิ่มเติมว่า การที่ กำนันสุเทพ และแกนนำ กปปส. เป็นนักการเมืองมาก่อน มีคนรู้จัก มีที่มาที่ไปที่ชัด และมีเครือข่ายอยู่ในทุกๆสายงาน ทำให้การประสานงานง่ายขึ้น มีช่องทางในการสื่อสารกับคนจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นคนในพื้นที่ กลุ่มที่เคยทำงานใกล้ชิดร่วมกันมา กลุ่มที่มีอุดมการณ์ หรือทิศทางเดียวกัน การเชื่อมต่อเข้าหากันจึงไม่ใช่เรื่องยาก

ขณะเดียวกันการชุมนุมในลักษณะเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้เข้าร่วม มีการติดต่อทางโทรศัพท์ ส่งคนไปพูดคุยเจรจา เชิญฝ่ายต่างๆมาร่วม และมีการประชุมย่อย ทำให้กลุ่มเคลื่อนไหวต่างๆ มีความรู้สึกว่าเวที กปปส. เป็นเวทีที่พวกเขาจะได้ร่วมแสดงออก บางครั้งที่มีปัญหาร่วมซึ่งเกิดจากความผิดพลาดของรัฐบาลและระบอบทักษิณ เช่น กรณีชาวนาที่เดือดร้อนจากโครงการรับจำนำข้าว กรณีสวนปาล์มสวนยาง ก็เปิดโอกาสให้เขาได้เข้าร่วม เพื่อขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายเดียวกัน คือ การปฏิรูปก่อนการเลือกตั้ง

ชูความเชื่อมั่นในพลังอำนาจของประชาชน

การชุมนุมของ กปปส. ยังมีการใช้กลยุทธ์ในการสื่อสาร โดยสื่อสารชูเรื่องความเชื่อมั่นในพลังอำนาจของประชาชน ในหลายด้าน ส่วนใหญ่มุ่งเน้นตอกย้ำเรื่อง อธิปไตยเป็นของประชาชน การต่อสู้ครั้งนี้ก็เพื่อทวงคืนอำนาจของประชาชน ฯลฯ ดังที่ปรากฏในบทความ และพาดหัวข่าวหน้า 1 จากสื่อสำนักต่างๆ เช่น

คำคม จากนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 8-14 พ.ย. 2556) นำเสนอคำพูดของ สุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการ กปปส. “นี่คือ ชัยชนะ ของประชาชน นี่คือ อำนาจประชาชน”

บทความ “บทบาทสุเทพ การปฏิวัติ ประชาชน บทบาท คนขี่เสือ” ของทีมข่าวการเมืองจากหนังสือพิมพ์มติชน (ฉบับวันที่ 29 พฤศจิกายน 2556) ระบุว่า “มีสื่อบอก นายกฯอยากคุยกับผม” นายสุเทพ เทือกสุบรรณ กล่าว “แต่พี่น้องตัดสินใจไม่ให้คุยก็ไม่คุย ไม่ต้องมาต่อรองอะไร เพราะไม่ใช่เรื่องของการเมือง พรรคการเมือง แต่ต่อไปเป็นเรื่องของประชาชนล้วนๆ”

สอดคล้องกับ พาดหัวข่าวหลักหน้า1 จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (ฉบับวันที่ 23 ธ.ค. 2556) นำเสนอว่า เทือกประกาศทวงอำนาจคืน ปฏิวัติประชาชน สั่งล้อมหน่วยรับเลือกตั้ง ลั่นปิดกรุงเทพฯ 7 วันไล่ ปู

พาดหัวข่าวหลักหน้า1 จากหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ (ฉบับวันที่ 30 มี.ค. 2557) นำเสนอว่า อธิปไตยเป็นของประชาชน มวลมหาประชาชนตะเพิด ยิ่งลักษณ์ เปิดทางปฏิรูป

ส่วนบทความ “สงครามยืดเยื้อ” จากคอลัมน์ “เดินหน้าชน” หนังสือพิมพ์มติชน (ฉบับวันที่ 11 ก.พ. 2557) ระบุว่า จับน้ำเสียงคล้ายๆจะท้อของ สุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการ กปปส. หลังประกาศบนเวทีสวนลุมพินีว่า “ขอบอกตรงๆ ว่าจนถึงวันนี้กลุ้มใจกับรัฐบาล ยอมรับว่า คิดไม่ออกว่าจะทำอย่างไรกับเขาดี เพราะที่ผ่านมาเขาบอกอย่างเดียวว่า ไม่ยอม ต้องคิดว่าทำอย่างไรเขาจะยอม ดังนั้นต้องขอความร่วมมือประชาชนให้ช่วยคิดว่า หากระดมกำลังครั้งใหญ่อีกครั้งจะทำอย่างไรกับเขาดี ผมทราบดีว่าประชาชนเอาด้วย แต่คิดไม่ออก ผมก็เกือบหมดภูมิแล้ว”

เป็นน้ำเสียงที่บ่งบอกถึงท่วงทำนองที่เหมือนหมดหนทาง เพราะการกดดันด้วยมวลมหาประชาชนกว่า 2 เดือนยังไม่สามารถปิดเกมรัฐบาลได้ แม้แต่เงื่อนไขวิกฤตที่หลายคนคาดหมาย

ว่า การเลือกตั้ง 2 กุมภาพันธ์ จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ แต่รัฐบาลก็ยังถูลู่ถูกังผ่านเงื่อนไขนั้นมาจนได้

ในแง่ของผู้รับสารจากข้อมูลที่แสดงข้างต้น สรุปได้ว่า “กำนันสุเทพ” หรือ กปปส. มีการใช้กลยุทธ์การสื่อสารผ่านผู้รับสาร เพื่อชักจูงมวลชนในหลายมิติ อาทิ การกำหนดเป้าหมายของการสื่อสาร กระตุ้นให้เข้าร่วมการชุมนุม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการรณรงค์ เช่น การประกาศขีดเส้นตายกำหนดวันเผด็จศึกอยู่เป็นระยะๆ การนัดชุมนุมใหญ่ การตั้งเป้าจำนวนคนเข้าร่วมชุมนุม และตั้งเป้าปิดสถานที่ราชการที่สำคัญ เช่น ทำเนียบ และกระทรวงมหาดไทย ฯลฯ นอกจากนี้ในการเคลื่อนไหวยังมี การใช้เครือข่ายทางสังคม ซึ่งแบ่งออกเป็น การสื่อสารผ่านผู้นำความคิด / การสื่อสารสองทอด ผ่านเครือข่ายต่างๆ เช่น อดีต ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์ทั้ง 8 คนที่ลาออกมาร่วมเป็นแกนนำ กลุ่มเครือข่าย ‘ปัญญาชน’ ทั้งอาจารย์มหาวิทยาลัย แพทย์ พยาบาล นักธุรกิจ รวมไปถึงศิลปินดาราที่นอกจากเข้าร่วมการชุมนุมแล้ว ยังแสดงสัญลักษณ์สนับสนุนด้วยการโพสต์ภาพ และแชร์ข้อความให้แง่คิดผ่านโซเชียลมีเดียช่องทางต่างๆ

ขณะเดียวกัน ยังมีการสร้างเครือข่ายพันธมิตรเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่นๆที่มีเป้าหมายเดียวกัน เพราะการนำมวลชนเพียงลำพังของ “กำนันสุเทพ” อาจไม่มีพลังมากพอที่จะทำให้การเคลื่อนไหวครั้งนี้ประสบความสำเร็จ หรือชุมนุมมาได้ยาวนานถึงเกือบ 7 เดือน หากไม่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มเครือข่ายต่างๆ ที่มีเป้าหมายเดียวกัน ซึ่งเป็นไปตามองค์ประกอบของการรณรงค์โดยนักข่าวสายการเมือง นักวิชาการ และกลุ่มคนใกล้ชิดที่ร่วมชุมนุม ส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าเครือข่ายหลักๆที่สนับสนุนการเคลื่อนไหวของ กปปส. มีทั้ง ชนชั้นนำ ชนชั้นกลาง เครือข่ายของนักธุรกิจ และนักการเมืองที่ได้ประโยชน์จากการชุมนุม ฐานเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ รวมไปถึงเครือข่ายดั้งเดิม เช่น กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เครือข่ายนักศึกษาประชาชนปฏิรูปประเทศไทย และกองทัพธรรม รวมทั้งภาคประชาสังคม นักวิชาการ ข้าราชการ สื่อมวลชน และแนวร่วมที่คอยอำนวยความสะดวกช่วยเหลือแบบไม่เปิดเผยสถานะ ฯลฯ

ทั้งนี้มีนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์บางคน ย้ำว่า การเคลื่อนไหวของ “กำนันสุเทพ” เป็นการจัดตั้งร่วมกันจากหลายฝ่าย เชื่อมโยงกันด้วยผลประโยชน์ทางการเมือง และทางเศรษฐกิจ ส่วนหนึ่งเป็นชนชั้นนำ และบุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคม ซึ่งเป็นเสมือนแม่เหล็กอย่างดี ในการชักจูงมวลชน อย่างไรก็ตาม ยังมีการนำกลยุทธ์การสื่อสารในมิติ ชูความเชื่อมั่นในพลังอำนาจของประชาชน เข้ามาโน้มน้าวใจมวลชนในอีกหลายด้าน ส่วนใหญ่เป็นการมุ่งเน้นตอกย้ำเรื่อง อธิปไตยเป็นของประชาชน และการต่อสู้ครั้งนี้ก็เพื่อทวงคืนอำนาจของประชาชน ฯลฯ

4.3 ปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องในการรณรงค์ และสื่อสารทางการเมือง

จากผลการศึกษา พบว่า การชุมนุมของ กปปส. ในช่วงเกือบ 7 เดือน มีปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการชุมนุมในหลายมิติซึ่งเป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับ การสื่อสารทางการเมืองเพราะปัจจัยแวดล้อม หรือ บริบทสังคมในช่วงเวลาดังกล่าว ล้วนมีผลต่อการประสิทธิภาพในการกระบวนการสื่อสาร และโน้มน้าวใจมวลชน โดยปัจจัยแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการชุมนุมในครั้งนี้ ประกอบด้วย

4.3.1 สถานการณ์ทางการเมือง

จากการวิเคราะห์ พบว่า ในการชุมนุมของ กปปส. ครั้งนี้ มีปัจจัยแวดล้อมเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมือง ที่เอื้อต่อการชุมนุมในหลายประเด็น เช่น

ร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม

การเร่งผลักดันร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ทั้งที่ยังมีจุดอ่อนด้านเนื้อหาและกระบวนการจัดการ เป็นเหตุให้เกิดกระแสต่อต้านอย่างกว้างขวาง จากความเห็นของคอลัมนิสต์จากสื่อสำนักต่างๆที่สะท้อนผ่านบทความ เช่น บทความ “สุเทพ เทือกสุบรรณ ไต่บันไดวีรบุรุษ” ของ การ์ตองคอลัมน์“โครงร่างตำนานคน” จากหนังสือพิมพ์มติชน (ฉบับวันที่ 17 พ.ย. 2556) นำเสนอว่า “สถานการณ์สร้างวีรบุรุษ” เป็นสัจธรรมที่ทุกคนได้ยินได้ฟังมาอย่างชื่นใจ สองสามสัปดาห์ที่ผ่านมา สถานการณ์ที่เอื้อต่อการสร้างวีรบุรุษได้เกิดขึ้นแล้ว ผู้คนทุกสาขาอาชีพพร้อมใจกันออกมาชุมนุมบนท้องถนนโดยไม่ได้นัดหมาย เพื่อคัดค้าน “พระราชบัญญัตินิรโทษกรรม” ที่มีจุดอ่อนมากมายทั้งในด้านเนื้อหา และกระบวนการจัดการ ถนนทุกสายมุ่งสู่เวทีประท้วง จากสถานีรถไฟสามเสน ขยายวงใหญ่ขึ้นครอบคลุมอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ท่วมท้นถนนราชดำเนิน

บทความ “บทเรียนจาก สุดซอย” ของ ชาญชัย กายพันธุ์ คอลัมน์ “เดินหน้าชน” จากหนังสือพิมพ์มติชน (ฉบับวันที่ 20 พ.ย. 2556) นำเสนอว่า หลังพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฉบับสุดซอย ผ่านความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรแบบม้วนเดียวจบ ก็เกิดปรากฏการณ์ทางการเมืองที่หลากหลาย

น่าศึกษาจดจำถึงความสวยงามของระบอบประชาธิปไตย และน่าศึกษาจดจำถึงธาตุแท้ของนักการเมือง รวมถึงผู้นำม็อบกลุ่มต่างๆ เพราะพลันที่พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฉบับสุดซอยผ่านสภาตอนใกล้รุ่งวันที่ 1 พฤศจิกายน ช่วงสายก็เกิดกระแสคัดค้านอย่างกว้างขวางทุกวงการ เพราะรับไม่ได้ที่นิรโทษกรรมแบบยกเข่งให้กับพวกทุจริตคอรัปชั่น และพวกสั่งฆ่าประชาชน

ซึ่งสอดคล้องกับพรรคประชาธิปัตย์ ที่ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ส.ส.สุราษฎร์ธานี เป็นแกนนำ ยึดบริเวณสถานีรถไฟสามแสน ตั้งเวทีคัดค้านตั้งแต่ พระราชบัญญัติยังถกเถียงกันอยู่ในสภา รัฐบาลทนกระแสคัดค้านไม่ไหว นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ออกมาแสดงจุดยืนยอมถอยไม่เอาร่างพระราชบัญญัตินิรโทษถึงสองครั้ง แต่ดู

เหมือนไร้ผล เพราะประชาชนไม่ค่อยเชื่อถือเครดิตของรัฐบาล และ ส.ส.พรรครัฐบาลเท่าที่ควร เนื่องจากแสดงพฤติกรรมตลบตะแลงช่วงผลักดันพระราชบัญญัตินิรโทษให้เห็นมาแล้ว

กระทั่งแกนนำพรรคเพื่อไทย นัดแกนนำพรรคร่วมรัฐบาลมาลงสัตยาบันไม่เอาร่างพระราชบัญญัตินิรโทษแน่นอน แต่ยังไร้ผลเช่นเดิม ทำให้แกนนำม็อบพรรคประชาธิปัตย์ฮึกเหิม เพราะประชาชนที่คัดค้านหลั่งไหลมาร่วม จนยกระดับการชุมนุมเคลื่อนขบวนจากสถานีรถไฟสามเสนมาปักหลักที่บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ชูจุดยืน พระราชบัญญัตินิรโทษกรรม ต้องตายไปจากสภา จนวันที่ 11 พฤศจิกายน ที่ประชุมวุฒิสภาไม่รับร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม ตรงกับวันที่นายสุเทพ ประกาศขีดเส้นตายว่า หากพระราชบัญญัติฉบับนี้ ไม่ตายไปจากสภาจะยกระดับการชุมนุมตั้งศาลประชาชนขึ้นมาตัดสิน

การล้มรัฐธรรมนูญมาตรา 68

กรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เปิดศูนย์กลางรับคำร้อง ให้ถอดถอนนายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคร่วมรัฐบาล และ สมาชิกวุฒิสภา รวมเบ็ดเสร็จ 312 คน ฐานกระทำการล้มล้างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 68 และการที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย การแก้ไขรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ลงสมัครสมาชิกวุฒิสภา ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรครัฐบาลแถลงข่าวไม่ยอมรับ ทำให้มวลชนยิ่งออกมาร่วมชุมนุมเป็นจำนวนมาก ก็เป็นอีกหนึ่งสถานการณ์ทางการเมืองที่เอื้อต่อการชุมนุมของ กปปส.

จากความเห็นของคอลัมนิสต์ใน บทความ “จม กระทง” ของสุวพงศ์ จั่นฝั้งเพ็ชร คอมลัมน์“สถานีคิดเลขที่ 12 ” จากหนังสือพิมพ์มติชน (ฉบับวันที่ 24 พ.ย. 2556) นำเสนอว่า กิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ที่ทำร่วมกันของคนประชาธิปัตย์และมวลชนบนถนนราชดำเนินในวันลอยกระทง 17 พฤศจิกายน ด้วยการจับคนตระกูลชินวัตร ทั้ง นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร รวมถึงพรรคเพื่อไทย ใส่ “กระทง” เพื่อแสดงว่า “ไม่เอาคนและพรรคเหล่านี้” อีกแล้ว

ในบทความได้กล่าวว่า หลังจากนั้น ก็มีคนช่วยกระทุ่มน้ำกันยกใหญ่ หวังให้เกิดคลื่นกระแทก “กระทง” ลอยเท้งเต้งออก “ทะเล” เร็วที่สุด ยิ่งมี “มหาคลื่น” จากผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ออกมาช่วยอีกแรง ความหวังของฝ่ายที่จะ “ล้างระบอบทักษิณ” ก็เรืองรอง ด้วยมุ่งหมายให้กระทงน้อยเผชิญ “อภิคลื่น” กลางมหาสมุทรตามมาซ้ำอีกลูก เป็นคลื่นจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ที่ตอนนี้ เป็นศูนย์กลางรับคำร้อง ให้ถอดถอนนายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา ส.ส.พรรคร่วมรัฐบาล ส.ว.รวมเบ็ดเสร็จ 312 คน ฐานกระทำการล้มล้างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 68

โดยครั้งนี้จะเปลี่ยนจาก “ลอย” เป็น “จม” กระทงเพื่อให้พวกที่อยู่ในนั้น “ตายยกคอก” ให้ได้ ซึ่งมีความเป็นไปได้สูง เพราะดูปฏิกิริยาจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เห็นขานรับคึกคัก แถมสิ่งที่ศาลรัฐธรรมนูญใส่พานมาให้ แทบจะหยิบมาใช้ได้ทันที เพราะเพียงแค่ชี้มูลว่า “มีมูล” กระทำความผิด แล้วส่งให้วุฒิสภาถอดถอน ทุกอย่างก็จบเห่ คนในสภาทั้ง 312 คนต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ ภาวะ “สุญญากาศทางการเมือง” จะเกิดขึ้นทันที

สอดคล้องกับความเห็นใน บทความ “รัฐบาล มีวันนี้ เพราะทำตัวเอง ท้าทาย ประชาชนจนออกมาเป็น ล้าน ” ของ นงนุช สิงหเดชะ จากนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 6-12 ธ.ค. 2556) ที่กล่าวว่า ใครจะคาดคิดว่าใน พ.ศ. 2556 หรือผ่านมาแล้ว 40 ปี คนไทยนับล้านต้องออกมาแสดงพลังขับไล่รัฐบาลครั้งใหญ่กันอีก ซึ่งอดีตแกนนำนักศึกษาสมัย 14 ตุลาคม 2516 ที่ร่วมขับไล่ถนอม-ประภาส จอมเผด็จการ ออกมายืนยันว่า จำนวนประชาชนที่ออกมาขับไล่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ครั้งนี้ทำลายสถิติ 14 ตุลา ไปแล้ว การที่รัฐบาล มีวันนี้ คือวันที่มวลมหาประชาชน พร้อมใจกันออกมาขับไล่ ไม่ยอมรับ ก็เพราะรัฐบาลนั่นเองที่ทำตัวเอง คือ ท้าทายอำนาจประชาชน ใช้เสียงข้างมากอย่างมิชอบ ทำตามอำเภอใจ

พอเกิดการประท้วง ซึ่งมีอดีต ส.ส.ประชาธิปัตย์ คือ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เป็นแกนนำ คนในรัฐบาลและคุณยิ่งลักษณ์ก็ออกมาพูด (หน้าตาเฉย) อีกว่า มีอะไรให้ไปคุยกันในสภา หรือผ่านช่องทางรัฐสภา ทำเหมือนแกล้งไม่รู้ว่า การที่พวกเขาต้องออกมาบนท้องถนนก็เพราะรัฐบาลปิดช่องทางในสภา รวบหัวรวบหาง ใช้เสียงข้างมากถูลู่ถูกังไป ครั้งแล้วครั้งเล่า

กฎหมายนิรโทษกรรมเรียกม็อบออกมาได้เรือนแสน แต่หลังจากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ลงสมัคร ส.ว. ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และทาง ส.ส. รัฐบาลออกมาตั้งโต๊ะแถลงข่าวไม่ยอมรับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ก็ปรากฏว่าในวันที่ 24 พฤศจิกายน มีคนออกมาบนท้องถนนในกรุงเทพฯ มากเป็นล้าน (ตามรายงานของซีเอ็นเอ็นและบีบีซี บอกว่า 2 ล้านคน) เพื่อแสดงพลังไม่พอใจรัฐบาล

โครงการรับจำนำข้าว

นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยเอื้อจากประเด็นเรื่องการทุจริตโครงการรับจำนำข้าว จนไม่มีเงินจ่ายชาวนา เปิดโอกาสให้ กปปส. พาชาวนาที่เดือดร้อนมาร่วมเวทีปราศรัย เรียกความเห็นใจจากมวลชนได้จำนวนมาก อีกทั้งยังมีการเดินรณรงค์หาเงินช่วยชาวนาสู้คดีได้อีกกว่า 25 ล้านบาท กระทั่ง ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล ทำจดหมายถึงนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรชี้แจงความล้มเหลวจากโครงการรับจำนำข้าว ทั้งกรณีที่รัฐไม่มีเงินจ่ายให้ชาวนาได้ตามสัญญา และการขาดทุนจำนวนหลายแสนล้านบาท สุดท้ายเรียกร้องให้ ลาออกจากนายกฯรักษาการ เพื่อให้ ‘นายกฯคนกลาง’ ที่มีอำนาจเต็มเข้ามาแก้ปัญหาแทน ฯลฯ

จากความเห็นของคอลัมนิสต์จากสื่อสำนักต่างๆ ที่ได้สะท้อนผ่านบทความ เช่น บทความ “ชัตดาวน์ กทม. เส้นทาง สมคบคิด ชัตดาวน์ชาวนา ” จากหนังสือพิมพ์มติชน (ฉบับวันที่ 11 ก.พ. 2557) นำเสนอว่า เห็นการนำเรื่อง “โครงการจำนำข้าว” กับอาการชะงักของ “เงิน” งบประมาณที่จะจ่ายให้กับชาวนาเจ้าของ “ข้าว” ที่นำมาจำนำ กับ 1 การออกมาชุมนุม “ประท้วง” ของ “ชาวนา” ขณะเดียวกัน กับ 1 การออกมาแสดงความห่วงหาอาทรต่อชะตากรรมของชาวนาจากคนของพรรคประชาธิปัตย์ จาก นายสุเทพ เทือกสุบรรณ แห่ง กปปส. และจากอดีตนายกรัฐมนตรีและรองนายกรัฐมนตรีบางคน แล้วก็ต้อง “เหนื่อยใจ”

แม้ว่าอาการชะงักงันของ “เงิน” งบประมาณที่จะจ่ายให้กับชาวนาเป็นปัจจัยอันเนื่องแต่เหตุคือ โครงการจำนำข้าวของรัฐบาล กระนั้นก็ต้องยอมรับว่ายังมี “ปัจจัย” อื่นดำรงอยู่ ที่สำคัญคือ เป็นปัจจัยจากบทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่สามารถยับยั้งการใช้เงินของงบประมาณตามที่รัฐธรรมนูญมอบให้ และการผสมโรงเข้ามาของ กปปส. เพื่อ “สกัดขัดขวาง” เหมือนกับสกัดขัดขวางมิให้กระบวนการเลือกตั้งเป็นไปอย่างราบรื่น เพียงแต่หนนี้เป็นการสกัดขัดขวางมิให้ “เงิน” ได้อยู่ในมือของรัฐบาล ที่ว่ารัก ที่ว่าห่วงใย “ชาวนา” นั้นจริงหรือ

บทความ “รักนะ ชาวนา วาเลนไทน์กำนันสุเทพ ” จากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 14 ก.พ. 2557) นำเสนอว่า หลังรัฐบาล ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ติดปัญหาสารพัด เนื่องจากเป็นรัฐบาลรักษาการ และอยู่ในช่วงของการ ยุบสภา เลือกตั้งใหม่ จึงไม่อาจกู้เงินหรือกระทำการใดๆ ที่มีผลผูกพันต่อรัฐบาลใหม่ เพราะอาจเข้าข่ายตามข้อห้ามของกฎหมาย ทำให้ไม่สามารถหาเงินมาจ่ายค่าจำนำข้าวให้กับชาวนาทั่วประเทศ ที่เข้าร่วมโครงการรับจำนำข้าวของรัฐบาลจำนวน 1.3 แสนล้านบาทได้

แล้วก็ทอดเวลายาวนานมาหลายเดือน ตั้งแต่ก่อนที่จะมีการชุมนุมใหญ่ของกลุ่ม กปปส. มาจนถึงทุกวันนี้ จนสร้างความเดือดร้อนให้กับชาวนาจำนวนมาก และอาศัยอยู่ทั่วทุกภูมิภาคก็ว่าได้ ไม่เว้นแม้แต่ในภาคที่เป็นฐานเสียงใหญ่ของพรรคเพื่อไทย ซึ่งเป็นพรรคแกนนำของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ อย่างภาคเหนือและภาคอีสาน

จริงอยู่ แม้เป็นที่ทราบกันดีว่า ชาวนาแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ ชาวนาที่สนับสนุนการต่อสู้ของ กปปส. อยู่ก่อนแล้ว เพราะมาจากฐานเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ แต่ก็มีชาวนาอีกจำนวนมากเช่นกันที่เป็นฐานเสียงของพรรคเพื่อไทย และพรรคร่วมรัฐบาล ซึ่งเมื่อเจอเข้ากับปัญหาเดียวกัน คือ ยังไม่ได้รับเงินค่าจำนำข้าว ความเดือดร้อนจึงไม่แตกต่างกัน

ที่สำคัญ ที่ผ่านมา มีกระแสข่าวเกี่ยวกับความเดือนร้อนของชาวนาถมทับทวีเพิ่มขึ้นทุกวัน นับแต่มีการเคลื่อนไหวจากชาวนาที่เป็นฝ่าย กปปส.อยู่แล้ว เรื่อยมาจนกระทั่งมีกระแสข่าวการเคลื่อนไหวของชาวนาหลายจังหวัดทางภาคเหนือและภาคอีสาน มีการปิดถนนประท้วงของชาวนา

หลายจังหวัด และการประกาศนัดชุมนุมใหญ่เมื่อเร็วๆนี้ของชาวนาทั่วประเทศ ที่จะเข้ามากดดันรัฐบาลถึงกรุงเทพฯ ผสมโรงด้วยกระแสชาวนาฆ่าตัวตาย เพราะเดือดร้อนจากการไม่มีเงินค่าจำนำข้าวของชาวนา

กระทั่งกระแสเดือดร้อนของชาวนาและการเคลื่อนไหวต่างๆ มาเข้าทาง กปปส. ซึ่งกำลังหาประเด็นมาปลุกเร้าพลังมวลชนหล่อเลี้ยงกระแสขับไล่รัฐบาลอยู่พอดี หลังจากกิจกรรมเดินถนนต่างๆเริ่มไม่มีอะไรใหม่ และเกือบจะทั่วทุกสายที่ถือว่าเป็นเส้นทางยุทธศาสตร์แล้วก็ว่าได้ จึงมีการนำเอาชาวนามาร่วมพูดคุยบนเวทีการชุมนุม เพื่อให้มวลมหาประชาชนได้ฟังจากปากชาวนาตัวจริงว่า มีความเดือดร้อนอย่างไร เพราะอะไร

แล้วก็ได้ผล เมื่อเกิดกระแสตอบรับและอารมณ์ร่วมจากมวลมหาประชาชนอย่างมาก บางคนถึงกับหลั่งน้ำตาให้กับชาวนาบนเวที ขณะที่ชาวนาเองก็ร่ำไห้อย่างน่าอเนจอนาถใจ ภาพเหล่านี้ถูกสื่อสารออกไปอย่างรวดเร็ว ทั้งในสังคมออนไลน์ และหน้าจอโทรทัศน์ที่ถ่ายทอดสด

ในบทความเดียวกัน ยังระบุอีกว่า ไฮไลน์ มาอยู่ที่ กำนันสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการ กปปส. และแกนนำ จับทางได้ทันควันประกาศเรี่ยไรเงิน 2 วัน คือ วันที่ 7 กุมภาพันธ์ (ตั้งขบวนที่บริเวณใต้สะพานตากสิน ถนนเจริญกรุง ผ่านตลาดบางรัก เลี้ยวเข้าถนนสีลม และมีจุดหมายที่เวทีลุมพินี) และวันที่ 10 กุมภาพันธ์ (เริ่มจากสถานีบีทีเอส เอกมัย โดยเริ่มออกเดินกันจากปากซอยเอกมัย จนถึง ถนนเพชรบุรี เลี้ยวเข้าทองหล่อ จนถึง ถนนอโศก) เพื่อให้ได้เงิน 10 ล้านบาท ในการนำไปเป็นค่าใช้จ่ายให้ชาวนาฟ้องร้องคดีเอาเงินค่าจำนำข้าวจากรัฐบาล แต่ปรากฏว่า ประสบความสำเร็จอย่างสูง และเกินความคาดหมาย เมื่อเดินครบ 2 วัน ได้เงินมากกว่า 24 ล้านบาท และคาดว่าจะมีบริจาคเข้ามาอีกจนถึง 25 ล้านบาท

“ผมเรียนแล้วว่า พี่น้องชาวนาสามารถตั้งทนายไปฟ้องคดีแพ่งได้ เพราะยิ่งลักษณ์ และคณะผิดสัญญา เอาข้าวไปแล้วไม่จ่ายเงิน ดำเนินคดีได้แน่นอน และสามารถฟ้องร้องคดีอาญาได้ด้วย เพราะเข้าข่ายฉ้อโกงประชาชน พี่น้องชาวนาไม่ต้องกังวลเรื่องค่าทนายและค่าธรรมเนียมศาล เพราะเรามีให้พอแน่นอน นอกจากนั้นก็อาจจะมีค่ารถ ส่วนค่าอาหารคงไม่ต้องห่วง เพราะได้ข่าวว่าชาวกรุงเทพฯ หุงหาข้าวปลาอาหารไปเลี้ยงชาวนาเหลือบานเบอะ ไม่ต้องห่วงเรื่องอาหารแล้ว” สุเทพ กล่าวหลังจากวันแรกของการเดินเรี่ยไรมีกระแสตอบรับเป็นอย่างดี

ที่น่าสนใจอีกอย่าง และถือเป็นความมั่นใจให้กับ สุเทพ กับ กปปส. ว่ามาถูกทาง ก็คือการที่ ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล ทำจดหมายเปิดผลึกถึงยิ่งลักษณ์ เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ ประเด็น คือการชี้ให้เห็นความล้มเหลวของโครงการรับจำนำข้าว ไม่ว่าจะกรณีที่รัฐบาลไม่สามารถหาเงินมาจ่ายค่าข้าวให้แก่ชาวนาได้ตามสัญญา และปัญหาขาดทุนจำนวนหลายแสนล้าน ทั้งยังเรียกร้องให้นายกฯยิ่งลักษณ์ ลาออกจากนายกฯรักษาการ เพื่อให้ นายกฯคนกลาง ที่มีอำนาจเต็มเข้ามาแก้ปัญหา

ประเด็นของ ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล ถูก สุเทพ นำไปขยายผลบนเวทีอย่างสอดรับกันว่า ‘ชัดเจนที่สุด ม.ร.ว.ปรีดิยาธร ถึงขนาดบอกให้ยิ่งลักษณ์ออกไป เพื่อให้มีคนกลางเข้ามาเป็นนายกฯแก้ปัญหา และปฏิรูปประเทศไทย แต่ยิ่งลักษณ์ก็ดื้อดึง กอดเก้าอี้ไม่ยอมออก แม้กระทั่งคนที่เป็นที่ปรึกษานายกฯด้านเศรษฐกิจ ดร.วีรพงษ์ รามางกูร หรือที่ชาวบ้านรู้จักกันว่า ดร.โกร่ง เขาก็เคยท้วงเอาไว้ เคยบอกสาธารณชนให้ได้ยินดีได้ฟังว่า รัฐบาลยิ่งลักษณ์จะพังเพราะโครงการจำนำข้าว

อย่างไรก็ตาม เมื่อ กปปส. หันมาจับประเด็นปัญหาจำนำข้าวอย่างจริงจัง จนมีกระแสวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นการปลุกปั่นชาวนาให้ออกมาเคลื่อนไหว ร้อนถึง สุเทพ ต้องออกมาชี้แจง (12 ก.พ.) กปปส. ยืนยันว่า ไม่ได้ไปยั่วยุ ปลุกปั่นการเคลื่อนไหวของชาวนา แต่เพราะชาวนาเดือดร้อนจริง ดังนั้น เราจึงช่วยหาเงินเพื่อใช้เป็นค่าธรรมเนียมศาล เพื่อให้ชาวนามีเงินฟ้องเรียกเงินค่าข้าวจากรัฐบาลได้ แต่ในเรื่องการทวงเงินจากรัฐบาลนั้น ชาวนาจะใช้วิธีไหนนั้นก็เป็นเรื่องของชาวนา เป็นเรื่องของเจ้าหนี้กับลูกหนี้

“กำนันสุเทพ” กล่าวย้ำอีกว่า “มีข่าวว่าชาวนานัดชุมนุมที่กรุงเทพฯ ไม่เกินวันที่ 19-20 กุมภาพันธ์ ดังนั้น ในวันที่ 14-16 กุมภาพันธ์ (ช่วงจัดกิจกรรม บอกรักประเทศไทย บอกเลิกระบอบทักษิณ นี้ ขอให้เราเตรียมพร้อม ถ้ากองทัพชาวนาบุกกรุงเทพฯ เราผสมโรงด้วย รัฐบาลนี้ไปไม่รอดแน่นอน เราจะตีขนาบเข้าไปเลย ด้านหนึ่งเป็นกองทัพชาวนา ด้านหนึ่งเป็น กปปส. ซึ่งเราต้องรอดูว่า กองทัพชาวนาจะมามากแค่ไหน หากมามากเท่ากับที่ กปปส. ระดมพลได้ คราวนี้ ยิ่งลักษณ์ ไปไม่รอดแน่นอน)”

จัดตั้งขบวนการทางการเมือง

นอกเหนือปัจจัยแวดล้อมจากสถานการณ์ทางการเมืองในข้างต้นแล้ว นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์บางคน มองว่า ยังมีการจัดตั้งขบวนการทางการเมืองร่วมกันจากหลายฝ่าย เพื่อทำลายความชอบธรรมของรัฐบาล ทำให้การเคลื่อนไหวของ กปปส. อยู่มาได้ถึงเกือบ 7 เดือน (ลิขิต ธีรเวคิน, การสัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2558) กล่าวว่า การต่อสู้ของ กปปส. ครั้งนี้ไม่ได้ใช้เฉพาะความสามารถของแต่ละบุคคลเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีขบวนการทางการเมือง มีการจัดตั้ง เพราะมีคนพร้อมสนับสนุน เพื่อจุดประสงค์ในการล้มรัฐบาลยิ่งลักษณ์ มันมีปัจจัยแวดล้อมอื่นๆอยู่ด้วย เพราะบางบริบท “กำนันสุเทพ” ก็ทำงานไม่ได้ผล

ขบวนการทางการเมืองนี้ แบ่งเป็น 3 ขบวนการ 1. การชุมนุมของ กปปส. ไม่ได้เกิดโดยธรรมชาติ แต่เป็นการวางแผนเตรียมพร้อม อย่าง นกหวีด และ ธงชาติ ก็มีการผลิตจากประเทศจีนทั้งนั้น ซึ่งวางแผนไว้นานแล้ว เพื่อล้มรัฐบาล และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางระบบ จึงมีการวางแผนทางการเมือง 2.มีการสอดคล้องรับกันเป็นลูกระนาด แต่ละกลุ่มทำงานประสานกัน ซึ่งเป็นเรื่องของการจัดตั้ง 3.ทั้งหมด เป็น กระบวนการทางการเมืองที่นำไปสู่เป้าหมาย คือ ล้มรัฐบาล เป็น

การสรุปเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย โดยใช้ขบวนการที่ 1 และ 2 เป็นหลัก ฉะนั้นการที่ “กำนันสุเทพ” ทำหน้าที่เป็นผู้นำการต่อสู้ได้สำเร็จเพราะมีบรรยากาศแบบนี้ มีการวางแผนร่วมกันจากหลายฝ่าย

สื่อในกำกับของ กปปส. เช่น ช่องทีวีบลูสกาย และโซเชียลมีเดีย ก็เป็นส่วนหนึ่งของขบวนการทางการเมือง เพราะทุกขบวนการต้องประกอบด้วย 1. ต้องมีเป้าหมาย เป้าหมายครั้งนี้คือการล้มรัฐบาล และยึดอำนาจ 2. ต้องมีการจัดตั้ง 3.ต้องมีแกนนำ 4. ต้องมีคณะทำงาน 5.ต้องมีทรัพยากร 6.ต้องมีการสนับสนุนจากมวลชนทั้งที่เป็นจริงและจัดตั้ง 7.ต้องมีสื่อมวลชน 8. ต้องมีเครือข่ายโยงใย ซึ่งการชุมนุมของ กปปส.ที่นำโดย “กำนันสุเทพ” ในครั้งนี้มีครบทั้งหมด

นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์คนเดียวกันนี้ ยังกล่าวอีกว่า ขบวนการดังกล่าวเป็นขบวนการนอกระบบ นอกรัฐธรรมนูญ จะเกิดขึ้นได้ ก็เนื่องจากมีความร่วมมือของกลุ่มต่างๆ เพื่อจะเปลี่ยนแปลงระบบ ในแง่หนึ่งเป็นการรัฐประหารด้วยขบวนการทางการเมือง และเติมมาด้วยการรัฐประหารโดยทหาร วิธีที่เกิดขึ้นคือ 1. ทำลายความถูกต้องทางกฎหมายของรัฐบาล โดยอ้างว่าผิดกฎหมาย 2.ทำลายความชอบธรรมทางการเมืองของรัฐบาล เมื่อผิดกฎหมายและความชอบธรรมและทำลายไม่ให้รัฐบาลบริหารงานได้อีกต่อไป ก็นำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า ปล่อยไม่ได้ เพราะรัฐบาลหมดความชอบธรรมแห่งอำนาจ ซึ่งหมดจริง หรือ หมดเนื่องจากการจัดตั้ง ก็เป็นอีกเรื่องต้องพิจารณากันเอง

จากปัจจัยแวดล้อมด้านสถานการณ์ทางการเมือง ที่กล่าวมาในข้างต้น สรุปได้ว่า มีผลเอื้อต่อการชุมนุมของ กปปส. ในหลายประเด็น ทั้ง การเร่งผลักดันร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ทั้งที่ยังมีจุดอ่อนด้านเนื้อหาและกระบวนการจัดการ เป็นเหตุให้เกิดกระแสต่อต้านอย่างกว้างขวาง การที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เปิดศูนย์กลางรับคำร้อง ให้ถอดถอนนายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคร่วมรัฐบาล และสมาชิกวุฒิสภา รวมเบ็ดเสร็จ 312 คน ฐานกระทำการล้มล้างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 68 การที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย การแก้ไขรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ลงสมัครสมาชิกวุฒิสภา ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรครัฐบาลแถลงข่าวไม่ยอมรับ ทำให้มวลชนยิ่งออกมาร่วมชุมนุมเป็นจำนวนมาก

รวมถึงประเด็นเรื่องการทุจริตโครงการรับจำนำข้าว จนไม่มีเงินจ่ายชาวนา เปิดโอกาสให้ กปปส. พาชาวนาที่เดือดร้อนมาร่วมเวทีปราศรัย เรียกความเห็นใจจากมวลชนได้จำนวนมาก อีกทั้งยังมีการเดินรณรงค์หาเงินช่วยชาวนาสู้คดีได้อีกกว่า 25 ล้านบาท กระทั่ง ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล ทำจดหมายถึงนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรชี้แจงความล้มเหลวจากโครงการรับจำนำข้าว ทั้งกรณีที่รัฐไม่มีเงินจ่ายให้ชาวนาได้ตามสัญญา และการขาดทุนจำนวนหลายแสนล้านบาท สุดท้าย

เรียกร้องให้ ลาออกจากนายกฯรักษาการ เพื่อให้ นายกฯคนกลาง ที่มีอำนาจเต็มเข้ามาแก้ปัญหาแทน ฯลฯ

นอกเหนือปัจจัยแวดล้อมจากสถานการณ์ทางการเมืองโดยทั่วไปแล้ว นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์บางท่าน มองว่า ยังมีการจัดตั้งขบวนการทางการเมืองร่วมกันจากหลายฝ่าย เพื่อทำลายความชอบธรรมในด้านต่างๆของรัฐบาล ส่งผลให้การเคลื่อนไหวของ กปปส. อยู่มาได้นานถึงเกือบ 7 เดือน โดยแบ่งเป็น 3 ขบวนการ คือ 1. การชุมนุมของ กปปส. ไม่ได้เกิดโดยธรรมชาติ แต่เป็นการวางแผนทางการเมืองเตรียมพร้อมไว้นานแล้ว 2.มีการสอดคล้องรับกันเป็นลูกระนาด แต่ละกลุ่มทำงานประสานกัน ซึ่งเป็นเรื่องของการจัดตั้ง 3.ทั้งหมดเป็นกระบวนการทางการเมืองที่นำไปสู่เป้าหมาย คือ ล้มรัฐบาลและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางระบบ

4.3.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

จากการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ที่มีผลเอื้อต่อการชุมนุมของ กปปส. อย่างชัดเจน มีทั้งการเปิดเวทีชุมนุมบริเวณสี่แยกใหญ่เพื่อกดดันรัฐบาล ทั้งที่ ราชประสงค์ ปทุมวัน อโศก อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ถนนแจ้งวัฒนะ (หน้าศูนย์ราชการ) ห้าแยกลาดพร้าว สวนลุมพินี ซึ่งล้วนเป็นศูนย์รวมของธุรกิจการค้า เสมือนเป็นการยึดกุมหัวใจเศรษฐกิจเมืองหลวงของประเทศ จากความเห็นของคอลัมนิสต์ ใน บทความ “13-01-2014 ‘บางกอก ชัตดาวน์’ ปิด กทม. แช่แข็ง ศก.” จากนิตยาสารมติชนสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 10-16 ม.ค.57) ที่นำเสนอว่า ทันทีที่ กปปส. ประกาศเปิดปฏิบัติการปิดกรุงเทพฯ หรือ ชัตดาวน์ กทม. ในวันจันทร์ที่ 13 มกราคมนี้ ปรากฏการณ์แห่งความกังวลและความตื่นตระหนก ส่งผลสะเทือนไปในทุกหย่อมหญ้า แม้จะมีการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์จากเป้าหมายเดิมที่กำหนดว่า จะตั้งเวทีปิดความเคลื่อนไหวในจุดสำคัญๆ 20 จุด ดาวกระจายทั่วกรุงเทพฯ มาเป็นการเปิด 7 เวที ที่เป็นสี่แยกใหญ่ อาทิ ราชประสงค์ ปทุมวัน อโศก อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ถนนแจ้งวัฒนะ (หน้าศูนย์ราชการ) ห้าแยกลาดพร้าว สวนลุมพินี

แต่ทั้ง 7 จุดดังกล่าว ล้วนเป็นศูนย์รวมของธุรกิจการค้า หากจะเรียกว่าเป็นการยึดกุมหัวใจเศรษฐกิจเมืองหลวงของประเทศไทย ก็คงไม่ผิดนัก การปิดสี่แยกราชประสงค์ ปทุมวัน อโศก ที่อยู่บนถนนพระรามที่ 1 สุขุมวิท นั้น ถือเป็นเส้นเลือดทางเศรษฐกิจที่สำคัญ เพราะนอกจากจะเป็นทำเลทองที่ตั้งของศูนย์การค้าชั้นนำที่ดีที่สุดแล้ว ยังมีอาคารสำนักงานต่างๆ ตั้งอยู่มากมาย

การปิดสวนลุมพินีก็จะเชื่อมต่อไปยังถนนสีลมที่เป็นศูนย์กลางทางการเงินที่สำคัญ ผลสั่นสะเทือนที่เกิดขึ้นจึงขยายวงกว้างทั้งในเชิงความเชื่อมั่นและมั่นใจในภาพเศรษฐกิจและการลงทุน โดยเฉพาะเมื่อศึกปฏิบัติการทุบหม้อข้าวสู้แบบเทหมดหน้าตักครั้งนี้ ได้ปิดถนนหลักใจกลางเมืองและเป็นใจกลางเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนของประเทศ

ท่ามกลางความกังวลดังกล่าว นักธุรกิจล้วนต่างฉายภาพไปในทิศทางเดียวกันว่า คงคาดการณ์บทสรุปและการจบของเกมนี้ลำบาก ถ้าจบเร็วไม่น่าห่วง แต่ถ้ายืดเยื้อก็ลำบาก

มุมมองของ อนุสรณ์ ธรรมใจ คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ก็ได้ประเมินผลกระทบจากการชุมนุมทางการเมืองตั้งแต่เดือนตุลาคม 2556 ที่ผ่านมา จนถึงช่วงการประกาศชัตดาวน์กรุงเทพฯ ว่า ถ้ากรณีเหตุการณ์บานปลายรุนแรงถึงขั้นนองเลือด จะเสียหายต่อเศรษฐกิจโดยรวม คิดเป็นมูลค่าสูงถึง 5 แสนล้านบาท

ขณะเดียวกัน วิกฤตการเมืองไทยทำให้นักลงทุนต่างชาติขาดความเชื่อมั่น สะท้อนได้จากการเทขายหุ้นตั้งแต่เดือนตุลาคม 2556 ถึง ปัจจุบัน รวมแล้วกว่า 2 แสนล้านบาท ความเคลื่อนไหวที่เห็นภาพชัดจากความกังวลในสถานการณ์ ‘บางกอก ชัตดาวน์’ คือ ภาพของโรงแรมและศูนย์การค้าใจกลางเมือง ต่างเร่งหาแผนสำรอง และแผนรับมือกันจ้าละหวั่น ทั้งในส่วนของลูกค้า-นักท่องเที่ยว และพนักงานที่ต้องเดินทางเข้ามา

อีกทั้งยังมีกรณีของ ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ออกมาแถลงเตือนให้รัฐบาลลาออก หากยังดื้อดึง ความเชื่อมั่นจะยิ่งตกต่ำ เศรษฐกิจจะยิ่งแย่และไม่ขยายตัว ดังความเห็นของคอลัมนิสต์ในบทความ “สงครามยืดเยื้อ” คอลัมน์ “เดินหน้าชน จากหนังสือพิมพ์มติชน” (2557) นำเสนอว่า ตัวแปรที่เกื้อบทำให้รัฐบาลเดินมาสุดซอย ถึงวันนี้เงื่อนไขเริ่มแปรเปลี่ยนพลังเริ่มลดน้อยถอยลง ถึงวันนี้จึงต้องมีตัวละครใหม่เข้ามาเสริม ภาพของ ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย หรือ หม่อมอุ๋ย ที่นั่งแถลงเปิดฉากไล่บี้รัฐบาล ตอกย้ำว่านโยบายประชานิยม สุดโต่ง หากรัฐบาลยังดื้อดึง เศรษฐกิจจะยิ่งแย่ ความเชื่อมั่นยิ่งตกต่ำ เศรษฐกิจอาจไม่ขยายตัว ประชาชนไม่มั่นใจว่ารัฐบาลจะไม่โกงกิน หากรัฐบาลยอมลาออกซึ่งทำได้ตามรัฐธรรมนูญ เศรษฐกิจจะเดินหน้าต่อไปได้อย่างราบรื่น ถ้าเป็นประเทศอื่น เจอคนออกมาเยอะขนาดนี้ ไม่พอใจขนาดนี้ เค้าลาออกไปนานแล้ว

นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยจากผลกระทบทางเศรษฐกิจในอีกหลายด้านที่สร้างแรงกดดันให้กับรัฐบาลยิ่งลักษณ์ และเอื้อต่อการชุมนุมของ กปปส. เช่น ปัญหาจากโครงการรับจำนำข้าว ที่รัฐบาลไม่มีเงินจ่ายให้กับชาวนา อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่ลดลงกว่า 5 เปอร์เซ็นต์ ดัชนีความเชื่อมั่นของผู้บริโภคและนักธุรกิจลดลงอย่างต่อเนื่อง ต่างชาติระงับการลงทุน ขณะที่ 48 ประเทศไม่ไว้ใจสถานการณ์การชุมนุมในไทย ยกระดับการเตือนนักท่องเที่ยวอย่างเข้มข้น ทำให้สูญเสียรายได้ด้านการท่องเที่ยวไปแล้วกว่า 30,000–40,000 ล้านบาท จากที่ปรากฏในข่าว นักธุรกิจไทยเริ่มผวา!ผลกระทบการชุมนุม จากเวปไซต์กรุงเทพธุรกิจออนไลน์ (วันที่ 10 ธ.ค. 2556) วอยซ์ ออฟ อเมริกา หรือ วีโอเอ ออนไลน์ ที่รายงานว่า กลุ่มนักธุรกิจในประเทศไทยเริ่มวิตกกังวลเกี่ยวกับผลกระทบจากการประท้วง ออกมาเรียกร้องให้ฝ่ายผู้ประท้วงและฝ่ายที่สนับสนุน

รัฐบาลหันมาเจรจาทำความตกลงกันให้ได้ บางกลุ่มถึงกับเสนอตัวเป็นสื่อกลางในการเจรจาให้ เพราะเกรงว่าถ้ายืดเยื้อกันต่อไป จะยิ่งส่งผลเสียทางเศรษฐกิจในระยะยาว

ในข่าวเดียวกัน ยังกล่าวถึงรายงานของธนาคารโลก ที่ระบุว่า เวลานี้อัตราการโตทางเศรษฐกิจของประเทศลดลงจากกว่า 5 เปอร์เซ็นต์ หลังจากก่อนหน้านี้ลงมาอยู่ต่ำกว่า 3 เปอร์เซ็นต์แล้ว ที่เป็นเช่นนี้เพราะการส่งออกของไทยลดลง การใช้จ่ายทางธุรกิจก็ลดลง และผลของการสำรวจกลุ่มธุรกิจ แสดงให้เห็นว่า มีการมองการณ์ในเชิงลบสำหรับอนาคต ส่วนนายศุภวุฒิ สายเชื้อ กรรมการผู้จัดการบริษัทหลักทรัพย์ภัทระ ให้ความเห็นว่า นักลงทุนต่างชาติระงับการลงทุนและกำลังจับตาดูการลงทุนในประเทศไทยอย่างระมัดระวัง ในช่วงสอง-สามสัปดาห์ที่ผ่านมา มีประมาณ 30 ประเทศที่ออกคำเตือนประชาชนของตนให้มีความระมัดระวังในการเดินทางมายังไทย

สอดคล้องกับข่าว 48 ชาติไม่ไว้ใจสถานการณ์กรุงเทพฯ ยกระดับเตือนเที่ยวไทย จากเวปไซต์ไทยรัฐออนไลน์ (1 ก.พ. 2557) รายงานว่า การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เผย 48 ชาติเตือนท่องเที่ยวไทย ส่วนใหญ่ปรับปรุงข้อมูลการเตือนเข้มข้นมากขึ้น โดยอิตาลี ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เตือนพลเมืองที่เข้ามาเที่ยวในไทยหลีกเลี่ยงคูหาเลือกตั้ง หวั่นเกิดความรุนแรง เผยขณะนี้สูญรายได้ท่องเที่ยวแน่ๆ แล้ว 30,000–40,000 ล้านบาท

ขณะที่ข่าว ศรส.เผย ม็อบ กปปส. ทำเศรษฐกิจทรุด ถามใครต้องรับผิดชอบ จากเวปไซต์ข่าวสดออนไลน์ (วันที่ 18 มี.ค.57) ระบุว่า สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประเมินความเสียหายทางเศรษฐกิจและสังคมจากการชุมนุมของกลุ่ม กปปส. นับตั้งแต่มีการชุมนุม ดัชนีความเชื่อมั่นของผู้บริโภคและนักธุรกิจลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยความเชื่อมั่นของผู้บริโภคลดลงเป็นลำดับจนปัจจุบันดัชนีอยู่ที่ 61.4 ส่วนความเชื่อมั่นภาคธุรกิจลดลงเป็นลำดับจนปัจจุบันดัชนีอยู่ที่ 45.4 ซึ่งเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างใหญ่หลวง และตัวเลขการขยายตัวทางเศรษฐกิจซึ่งเดิม สศช. ได้ประมาณการไว้ที่ร้อยละ 4.0-5.0 จะต้องปรับลดลงเหลือเพียงร้อยละ 3.0- 4.0 ขณะที่จำนวนนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศลดลง และมีการยกเลิกหรือเลื่อนการจัดประชุมในประเทศไทยหลายรายการ

ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์และวิเคราะห์เอกสาร สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยแวดล้อมด้านเศรษฐกิจที่เอื้อต่อการชุมนุมของเครือข่าย กปปส. ประกอบด้วย การเปิดเวทีชุมนุมบริเวณสี่แยกใหญ่เพื่อกดดันรัฐบาล ทั้งที่ ราชประสงค์ ปทุมวัน อโศก อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ถนนแจ้งวัฒนะ (หน้าศูนย์ราชการ) ห้าแยกลาดพร้าว สวนลุมพินี ซึ่งล้วนเป็นศูนย์รวมของธุรกิจการค้า เสมือนเป็นการยึดกุมหัวใจเศรษฐกิจเมืองหลวงของประเทศ รวมถึงกรณีของ ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ออกมาแถลงเตือนให้รัฐบาลลาออก หากยังดื้อดึง ความเชื่อมั่นจะยิ่งตกต่ำ เศรษฐกิจจะยิ่งแย่และไม่ขยายตัว รวมถึงปัจจัยจากผลกระทบทางเศรษฐกิจที่สร้างแรงกดดัน

ให้กับรัฐบาลยิ่งลักษณ์ในอีกหลายด้าน เช่น ปัญหาจากโครงการรับจำนำข้าว ที่รัฐบาลไม่มีเงินจ่ายให้กับชาวนา อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่ลดลงกว่า 5 เปอร์เซ็นต์ ดัชนีความเชื่อมั่นของผู้บริโภคและนักธุรกิจลดลงอย่างต่อเนื่อง ต่างชาติระงับการลงทุน ขณะที่ 48 ประเทศไม่ไว้ใจสถานการณ์การชุมนุมในไทย ยกระดับการเตือนนักท่องเที่ยวอย่างเข้มข้น ทำให้สูญเสียรายได้ด้านการท่องเที่ยวไปแล้วกว่า 30,000–40,000 ล้านบาท

4.3.3 ปัจจัยทางด้านสังคม

จากการวิเคราะห์ พบว่า มีปัจจัยทางด้านสังคมในหลายด้าน ที่มีผลกระทบ หรือเอื้อต่อการชุมนุมของ กปปส. เช่น ความไม่พอใจในการบริหารงานของรัฐบาลยิ่งลักษณ์จากชนชั้นนำ และชนชั้นกลางในสังคม จากความเห็นของนักข่าวสายการเมืองผู้หนึ่ง กล่าวว่า “กำนันสุเทพ” อยู่ในบทบาทที่แลกเปลี่ยนผลประโยชน์ได้ เพราะเป็นนักประสานทั้งในพรรคและนอกพรรค และเมื่อมีผลประโยชน์ร่วมกันในการขับไล่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชนชั้นนำในสังคมไทยจึงไม่รีรอที่จะใช้ “กำนันสุเทพ” ในภาวะที่มีมวลชนเข้าร่วมเป็นจำนวนมากถึงขนาดขับไล่รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งได้ ซึ่งณ ตอนนั้นมองไม่เห็นใครที่มีบารมีมากพอในการขึ้นมาเป็นผู้นำ นอกจาก กำนันสุเทพ (ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 10 มีนาคม 2558)

ปราเมศ เหล็กเพ็ชร์ (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 11 มีนาคม 2558) กล่าวเสริมว่า “กำนันสุเทพ” เข้ามาในช่วงเวลาที่ถูกจังหวะ ในขณะที่สังคมกำลังต้องการผู้นำที่หวังได้ เพื่อนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ด้วยกัน ก็คือ การเอาอำนาจรัฐในปัจจุบันออกไปก่อน ทั้งนี้มวลชนไม่ได้สนใจภูมิหลังของคนที่จะขึ้นมาเป็นแกนนำอย่าง “กำนันสุเทพ” ว่าจะเคยเป็นคนดีหรือไม่ดีมาก่อน เช่นเดียวกับ ผู้นำในต่างประเทศที่มีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ คนที่ขึ้นมาเป็นแกนนำก็เคยเป็นกองโจรเก่ามาก่อน ซึ่งมวลชนของเขาก็ไม่ได้ให้ความสนใจกับภูมิหลังดังกล่าว

ขณะที่นักข่าวสายการเมืองอีกส่วนหนึ่ง มองว่า แรงต้านการผลักดันร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมจากสังคมในวงกว้าง ก็มีส่วนเอื้อต่อการชุมนุมของ กปปส. เช่นกัน ดังความเห็นของสถาพร พงษ์พิพัฒน์วัฒนา (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 6 มีนาคม 2558) ที่กล่าวว่า การเคลื่อนของ กปปส. มาในจังหวะที่ดี คือ จังหวะที่มีการออกร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม ซึ่งเป็นประเด็นที่สังคมให้ความสนใจอย่างมาก คนที่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้แทบไม่มี แม้จะเป็นฝ่ายกลุ่มคนเสื้อแดงก็ตาม จุดร่วมตรงนี้ ได้ทำให้ประเด็นการเคลื่อนไหวเป็นประเด็นสาธารณะ ดึงมวลชนออกมาได้เป็นจำนวนมาก ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นมวลชนที่สนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์มาก่อน ส่วนหนึ่งสะท้อนได้จากในช่วงนั้นมีการเปลี่ยนรูปโปรไฟล์ในเฟซบุ๊ค ร่วมกันคัดค้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมกันอย่างกว้างขวาง ทำให้การเคลื่อนไหวดูมีความชอบธรรม และเป็นการเคลื่อนไหวที่บริสุทธิ์

นอกจากนี้ ยังรวมถึงความขัดแย้ง ความแตกแยก และความเหลื่อมล้ำ ที่มีอยู่ภายในสังคมไทย ซึ่งยืดเยื้อมาตั้งแต่ปลายสมัยรัฐบาลทักษิณ กระทั่งจนถึงทุกวันนี้ ก็ยังหาความสมดุลไม่ได้ จากความเห็นของนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 มีนาคม 2558) กล่าวว่า ปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการชุมนุมของ กปปส. เป็นเหมือนฟืนที่ไฟยังไม่มอด การชุมนุมในปี2556 และนำไปสู่การยึดอำนาจในปี2557 ปัจจัยสำคัญที่สุด คือ ความขัดแย้ง ความแตกแยก และความเหลื่อมล้ำ ที่มีอยู่ภายในสังคมไทย ซึ่งยืดเยื้อมาตั้งแต่ปลายสมัยรัฐบาลทักษิณ มีวิกฤตเกิดขึ้นในระหว่างชุมชน ในระหว่างภูมิภาค แล้วก็ยังเกิดขึ้นมาจนถึงทุกวันนี้ ซึ่งยังหาความสมดุลไม่ได้

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยแวดล้อมด้านสังคมที่สำคัญ และมีผลต่อการชุมนุมของ กปปส. ประกอบด้วย ความไม่พอใจในการบริหารงานของรัฐบาลยิ่งลักษณ์จากชนชั้นนำ และชนชั้นกลางในสังคม จากความเห็นของนักข่าวสายการเมืองผู้หนึ่ง แรงต้านการผลักดันร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมจากสังคมในวงกว้าง ก็มีส่วนเอื้อต่อการชุมนุมของ กปปส. รวมถึงความขัดแย้ง ความแตกแยก และความเหลื่อมล้ำ ที่มีอยู่ภายในสังคมไทย ซึ่งยืดเยื้อมาตั้งแต่ปลายสมัยรัฐบาลทักษิณ กระทั่งจนถึงทุกวันนี้ ก็ยังหาความสมดุลไม่ได้

4.3.4 ปัจจัยจากฝ่ายทหาร

จากการวิเคราะห์ พบว่า ท่าทีของฝ่ายทหาร ที่ถูกจับตามองจากฝ่ายต่างๆอยู่ตลอดเวลา เป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อทิศทางการชุมนุมของ กปปส. และความอยู่รอดของรัฐบาล หากสรุปโดยคร่าวๆ แต่ละฝ่ายพยายามยื้อแย่งให้ทหารมาอยู่ฝ่ายเดียวกับตัวเอง แต่ในช่วงแรกทหารยังคงยืนยันจะคอยดูอยู่ห่างๆ ปล่อยให้การเมืองแก้ปัญหากันเอง หลังสถานการณ์เริ่มรุนแรงขึ้น ท่าทีของทหารก็เริ่มเปลี่ยนจากที่เคยพูดเรื่อง ไม่ทำปฏิวัติ เปลี่ยนมาเป็น ‘แล้วแต่สถานการณ์กำหนด’ แล้วก็มาเป็น ไม่ยืนยัน ในลักษณะแบ่งรับแบ่งสู้ ขณะเดียวกันก็มีการเคลื่อนย้ายกำลังพลของทหาร พร้อมรถเกราะ รถถัง มาจัดงานวันเด็ก ที่ พล.ม.2 รอ. และมาซ้อมทำพิธีสวนสนามเนื่องในวันกองทัพไทย 18 มกราคม ที่ ร.11 รอ. เป็นครั้งแรก ดังความเห็นของคอลัมนิสต์จากสื่อสำนักต่างๆ ที่สะท้อนผ่านบทความ เช่น

รายงานพิเศษจับตาบทบาทของทหาร ของกองทัพ กับวิกฤตประเทศ จากนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 6-12 ธ.ค.2556) หากประเมินผ่านบทบาทและกระบวนการเคลื่อนไหวไม่ว่าของ กปปส. ไม่ว่าที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย ไม่ว่าทีดีอาร์ไอ ก็จะเห็นอย่างเด่นชัดว่า รัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร มิใช่เป้าหมาย เป้าหมายอย่างแท้จริงเป็นการเสนอไปยัง กองทัพ เพื่อให้กองทัพเป็นผู้ดำเนินการให้ข้อเสนอของตนปรากฏเป็นจริง เพื่อนำไปสู่การโค่นล้มรัฐบาล นางสาวยิ่งลักษณ์ ชิวัตร ต่างหาก

เป้าหมายและความต้องการของ กปปส. ยังดำเนินไปเหมือนกับเป้าหมายของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย นั่นก็คือ เป็นการเรียกร้องต่อ กองทัพ เรียกร้องต่อ ทหาร การเคลื่อนไหวของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย จึงเท่ากับเป็นการปูทางและสร้างเงื่อนไขให้กับกองทัพให้กับทหาร ในที่สุดก็เกิดรัฐประหารเมื่อเดือนกันยายน 2549 การเคลื่อนไหวของ กปปส. ยังดำรงความมุ่งหมายอย่างเดียวกันกับของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

เพราะรู้อยู่ว่าการเคลื่อนไหว มวลชน เสมือนเป็นเพียงกระดานหก หากกองทัพและทหารยังไม่ เทก แอ็กชั่น สำแดง กัมมันตะ ออกมา รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ก็ยังดำรงคงอยู่ ความสัมพันธ์ระหว่าง รัฐบาล กับ ทหาร จึงสำคัญ เพราะทหารดำรงอยู่อย่างเป็น กองทัพ ดำรงอยู่อย่างเป็นกองกำลัง มีการจัดตั้ง และที่ทรงความหมายเป็นอย่างสูงเพราะว่ามี ปืน อำนาจรัฐ ยังงอกออกมาจาก กระบอกปืนเสมอ

น่ายินดีที่กองทัพยังประกาศตัว 'เป็นกลาง' ระหว่างเขาควายแห่งความขัดแย้งที่ดำรงอยู่ ยังไม่เข้าไปเลือกฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แม้นายสุเทพ เทือกสุบรรณ พยายาม ตีกิน ตีกินจากการไปพบนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ต่อหน้า 3 ผบ.เหล่าทัพ ว่า ทหารเลือกที่จะยืนอยู่ข้างประเทศไทย เท่ากับไม่อยู่ฝ่ายเดียวกับ รัฐบาล แต่ยังไม่มีเบาะแสอะไรว่า กองทัพและทหารจะเลือกเอาแนวทาง ปฏิวัติประชาชน ของ กปปส. หรือของ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ มาเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนไปสู่กา รัฐประหารเหมือนกับที่เคยเกิดขึ้นเมื่อเดือนกันยายน 2549

รายงานพิเศษ ท.ทหาร อดทน จากนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 6-12 ธ.ค. 2556) ในวินาทีนี้ ที่วิกฤตการเมืองหวนคืนมาอีกครั้ง ทำให้บิ๊กทหารทั้งหลาย โดยเฉพาะ พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการทหารบก ต้องท่องคำว่า ท. ทหาร อดทน เอาไว้ให้ขึ้นใจ พล.อ. ประยุทธ์ บอกผ่านสื่อว่า ทหารจะคอยดูอยู่ห่างๆ ปล่อยให้การเมืองแก้ปัญหากันเอง'

แม้จะแสดงจุดยืนชัดเจนเช่นนั้น แต่ทั้งฝ่ายนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และฝ่ายนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ดูเหมือนจะไม่ยินยอม ต่างพากันยื้อแย่งกองทัพมาอยู่เคียงข้างฝ่ายตนอย่างไม่ปิดบังอำพราง นางสาวยิ่งลักษณ์ ยอมรับว่า เมื่อคืนวันที่ 1 ธันวาคม เป็นการร้องขอของตนเอง ที่ให้ผู้บัญชาการเหล่าทัพทั้ง 3 เหล่า ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ เป็นตัวกลางเปิดเจรจากับนายสุเทพ

แม้การเจรจา 3 ฝ่ายจะล้มเหลว ไม่มีข้อสรุปใดๆ แต่สิ่งที่นางสาวยิ่งลักษณ์ได้ยินและได้รับทราบในวงเสวนา ก็คือ คำมั่นของผู้บัญชาการทั้ง 3 เหล่าทัพ จะไม่เข้ามาแทรกแซง จะไม่มีการปฏิวัติรัฐประหารเกิดขึ้น ซึ่งก็คงทำให้สบายใจขึ้น เพราะนางสาวลักษณ์และรัฐบาล รู้ดีว่า สิ่งที่จะทำให้ฝ่ายผู้ชุมนุมที่นำโดยนายสุเทพ จะชนะรัฐบาลอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดได้ ก็คือ กองทัพ เปลี่ยนข้างไปอยู่ข้างม็อบ

ในบทความเดียวกัน ยังนำเสนอว่า อย่างไรก็ตาม นายสุเทพ ดูจะไม่ยอมให้ นางสาวยิ่งลักษณ์ นำไปขยายผลเป็นประโยชน์ของตนเองเท่านั้น นายสุเทพ อ้างว่า ระหว่างพูดคุยต่อหน้า ผบ. สามเหล่าทัพนั้น ทหารเขาได้ประกาศจุดยืนชัดเจนว่า เขาอยู่ข้างประเทศไทย ทั้งที่ทหารทั้งหลายควรประกาศตามตัวบทกฎหมายว่าอยู่ข้างรัฐบาล แต่ไม่พูดอย่างนั้น พูดยืนข้างประเทศ

“หมายความว่า เขาไม่เอากับคุณยิ่งลักษณ์ ส่วนที่เขาไม่เอากับผม ผมไม่ติดใจ แค่เขาประกาศว่าอยู่ข้างประเทศไทย ผมก็ชื่นใจแล้ว ผมมั่นใจว่าไม่ว่าเราจะทำอะไรต่อไป ทหารไม่มีวันหันปากกระบอกปืนมาหาประชาชนอย่างเด็ดขาด”

การตีความของนายสุเทพ เช่นนี้ ฝ่ายนายสุเทพ คงมองเป็นอื่นใดไม่ได้ นอกจากเห็นว่ากองทัพยังมี ‘ใจ’ อยู่กับฝ่ายตน และยิ่งมีปรากฏการณ์ที่ ทหารหน่วยเสนารักษ์กองทัพบก ถูกส่งออกมาช่วยเหลือผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจากแก๊สน้ำตาด้วย ยิ่งทำให้มั่นใจว่า กองทัพยังมีใจให้ฝ่ายตนเองอยู่

การที่ต่างฝ่ายต่าง ‘ยื้อแย่ง’ การสนับสนุนจากกองทัพนี้เอง ทำให้แรงกดดันตกอยู่กับกองทัพอย่างปฏิเสธไม่ได้ ทุกคำพูด ทุกการเคลื่อนไหวของทหาร ถูกนำไปตีความ เพื่อเป็นคุณแก่ฝ่ายตนทั้งสิ้น นี่ย่อมนำไปสู่ความอึดอัดวางตัวลำบากของผู้นำเหล่าทัพอย่างไม่ต้องสงสัย

อย่างไรก็ตาม ถามว่า จุดยืนของ พล.อ.ประยุทธ์ ที่ขอ ยืนห่างๆ นั้น ทำให้ความหวาดระแวงต่อกองทัพที่จะทำปฏิวัติรัฐประหาร ทั้งโจ่งแจ้ง ทั้งซ่อนรูป หายไปหรือไม่ ก็อาจลดลงบ้าง แต่ถึงขนาดจะให้ วางใจ เลยนั้น คงไม่ได้ เพราะต้องไม่ลืมว่า ก่อนหน้านี้มีการตั้งข้อสังเกตว่าการเคลื่อนไหวของนายสุเทพ และพันธมิตร มิได้ดำเนินไปอย่างเอกเทศ

ตรงกันข้าม อาจมีพิมพ์เขียว ที่ถูกวางเอาไว้ เพื่อขจัดรัฐบาลและระบอบทักษิณ อย่างเป็นระบบ และเป็นขั้นเป็นตอน โดยผู้นำกองทัพ ถูกตั้งข้อสงสัยว่า อาจเป็นหนึ่งใน กลไก สำคัญ ที่จะให้บรรลุเป้าหมายนั้น เช่น การมอบบทบาทให้มีอบสร้างความปั่นป่วนให้เกิดขึ้นจนยากควบคุมแล้ว กองทัพก็ออกมา เก็บงาน แล้วนำพาประเทศไปสู่การจัดระเบียบใหม่ ดังที่มีการพูดถึง สภาประชาชน รัฐบาลแห่งชาติ และนายกรัฐมนตรี ‘คนดี’ กันมากขณะนี้ อันถือเป็นการปฏิวัติรัฐประหารซ่อนรูป อีกรูปแบบหนึ่ง

บทความ “ SHUT DOWN บัตรเชิญ รัฐประหาร ” จากนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 10-16 ม.ค. 2557) นำเสนอว่า ท่ามกลางความหวังอย่างสูงจากฝั่งฟากนายสุเทพ เทือกสุบรรณว่ามีความเป็นไปได้ที่จะมีอัศวินม้าขาวออกมา เพราะจากท่าทีของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการทหารบก ที่เริ่มเปลี่ยนไป นั่นคือ นอกจากจะไม่พูดเรื่อง ไม่ทำปฏิวัติ อีกแล้ว เปลี่ยนมาเป็น แล้วแต่สถานการณ์กำหนด แล้วก็มาเป็น ไม่ยืนยัน เมื่อถูกสื่อถามถึงการปฏิวัติว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ โดย พล.อ.ประยุทธ์ อ้างว่า อย่ามาหาว่าทหารจะทำโน่นทำนี่ เมื่อสื่อเป็นคนสร้าง วาดเรื่องขึ้นมาเอง แล้วให้ผมมายืนยัน ผมไม่ตอบ ผมไม่ยืนยัน

การถอยห่างจากคำว่า ไม่ทำปฏิวัติ นี้เอง ที่ทำให้นายสุเทพ และ กปปส. เชื่อมั่นว่าสถานการณ์ของประเทศจะบีบให้ พล.อ.ประยุทธ์ และกองทัพไม่มีทางเลือก ที่สุดก็ต้องยอมรับบัตรเชิญ ในฐานะ อัศวินม้าขาว แต่กระนั้น ถามว่า พล.อ.ประยุทธ์ อยากจะรับบัตรเชิญหรือไม่ ถ้าหากมีทางเลือกอื่น ผู้บัญชาการทหารบก ก็คงไม่ลังเลที่จะไป

คำพูดของ พล.อ.ประยุทธ์ ที่เตือนว่าอย่าใช้ยาแรง วันนี้เป็นไข้เล็กน้อย อาจจะเติมยาไปสักหน่อย ถ้าใช้ยาแรงมันอันตราย ก็เหมือนเป็นการแบ่งรับแบ่งสู้อยู่ในตัว ซึ่งในความรู้สึกเช่นนี้ของฟากฝั่งนายสุเทพแล้ว อาจจะไม่พึงพอใจนัก เพราะฯ ว่าจะอดทนกับการ Shut Down ได้นานเพียงใด หากเริ่มรู้สึกทนไม่ได้ ฝ่ายที่จะถูกกดดันก็จะเป็นฟากของนายสุเทพเอง นี่เองจึงทำให้มีการประเมินว่า นายสุเทพ และ กปปส. คงต้องเล่นเกมแรง เพื่อยัด บัตรเชิญ ให้ทหารและกองทัพมาปิดงานเร็วๆ

บทความ “ มองทะลุใจ พล.อ.ประยุทธ์ กลางกระแสรัฐประหาร Shut Down-Count Down กับเยื่อใย นายกฯ ปู-ผบ.ตู่และเยื่อใย ป๊าเปรม-นายกฯปู ” จากนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 10-16 ม.ค. 2557) นำเสนอว่า การประกาศปิดกรุงเทพฯ ตัดน้ำ ตัดไฟ การจราจร จึงถูกมองว่า เป็นอีกความพยายามในการบีบให้ทหารรัฐประหาร ประกอบกับมีความเคลื่อนไหวด้านกำลังของทหาร ทั้งการเคลื่อนย้ายกำลังทหาร พร้อมรถเกราะ รถถัง มาจัดงานวันเด็ก ที่ พล.ม.2 รอ. และเพื่อมาซ้อมและทำพิธีสวนสนามเนื่องในวันกองทัพไทย 18 มกราคม ที่ ร.11 รอ. โดยเป็นปีแรกที่มีการสวนสนามยานยนต์ แถมเป็นหน่วยสำคัญของ ทบ. และเหล่าต้นกำเนิดของ พล.อ.ประยุทธ์ ทั้งบูรพาพยัคฆ์ พล.ร.2 รอ. ทหารเสือราชินี ร.21 รอ. และรถถังจากทหารม้า สระบุรี ทหารรบพิเศษ และ ร.31 รอ. จากลพบุรี จึงทำให้เกิดความหวาดหวั่นว่า จะเป็นแผนลับ ลวง พราง เพื่อเตรียมก่อการรัฐประหาร ถึงขั้นที่ ตู่ จตุพร พรหมพันธุ์ แกนนำ นปช. ตั้งคำถามถึง พล.อ.ประยุทธ์ แบบตรงๆ ว่า ‘จะสวนสนาม หรือ จะรัฐประหาร’

แม้จะยังไม่มีสัญญาณชัดเจนว่า ทหารจะเข้ามายึดอำนาจ แต่หลังมีเหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้นกับผู้ชุมนุม ศาล และบ้านของบุคคลสำคัญ อย่างต่อเนื่อง ทำให้กองทัพต้องส่งทหารออกมาบริการประชาชนและรักษาความสงบ มากถึง 176 จุด ซึ่งกำลังพลนี้สามารถปรับกำลังให้รับกับการประกาศกฎอัยการศึก หรือ แม้แต่การปฏิวัติ ทั้งแบบซ่อนรูป และแบบเปิดเผยได้ทันที กระทั่งท้ายที่สุด ผู้บัญชาการทหารบก ประกาศชัดว่า หากมีการเลือกตั้งแล้ว ต้องบาดเจ็บล้มตายก็ยังไม่ต้องเลือกตั้ง หลังจากนั้นก็มีการประกาศกฎอัยการศึก และทำรัฐประหาร ตามมา จากความเห็นของคอลัมนิสต์ใน บทความ “เราต้องยืนอยู่ข้างกองทัพ” จากนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 7-13 มี.ค. 2557) นำเสนอว่า ในส่วนของกองทัพแม้ด้านหนึ่ง พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการทหารบก จะยืนกรานทำตามกฎหมายและรัฐธรรมนูญ ซึ่งถูกตีความว่า กองทัพคงไม่เลือกที่จะใช้

การปฏิวัติมาแก้ปัญหา เพราะไม่เป็นที่ยอมรับของคนจำนวนมากในประเทศ และขณะเดียวกันกระแสต่างประเทศก็ล้วนรับไม่ได้กับวิธี พิเศษ นี้

อย่างไรก็ตาม พล.อ.ประยุทธ์ ก็ไม่ได้ถึงกับปิดช่องเรื่องวิธีพิเศษ โดยอ้างถึงความจำเป็นในกรณีเกิด เหตุการณ์ไม่สงบ หรือ ความรุนแรง รวมทั้งปัจจัยที่จะกระทบต่อสถาบันและความมั่นคงของประเทศ ซึ่งก็น่าสังเกตว่า ในระยะหลังมีเหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้นกับผู้ชุมนุม ศาล และบ้านบุคคลสำคัญ อย่างต่อเนื่อง ทำให้ได้เห็นทหารถูกส่งออกมา บริการประชาชนและรักษาความสงบ มากถึง 176 จุด

ซึ่งกำลังทหารจำนวนมากนี้ สามารถปรับกำลังให้รับกับการประกาศกฎอัยการศึก หรือแม้แต่การปฏิวัติ ทั้งแบบซ่อนรูป และแบบเปิดเผย ได้ทันที ภาวะเช่นนี้ แน่นอนในส่วนของรัฐบาลและคนเสื้อแดง ย่อมมองด้วยสายตา ‘หวาดระแวง’ ขณะที่นายสุเทพ และ กปปส. ก็ยังมากด้วยความหวังว่า สักวันหนึ่งกองทัพจะแสดงตัวยืนอยู่ข้างมวลมหาประชาชน

ขณะที่คนเสื้อแดงมองด้วยความสงสัย แต่สำหรับนายสุเทพ ไม่มีอะไรให้รีรออีกต่อไป ประกาศ เราต้องยืนอยู่ข้างกองทัพ โดยบอกว่า นี่ไม่ได้เอาใจทหาร ไม่ได้เรียกร้องให้ทหารออกมาปฏิวัติ แต่ต้องการจะยืนเคียงข้างทหารให้ทำหน้าที่ โดยไม่ต้องเกรงกลัวใครทั้งนั้น

พร้อมกับเรียกร้องให้ ผู้บัญชาการ 3 เหล่าทัพ ทำให้เรื่องจบโดยเร็ว ด้วยการประกาศยืนข้างประชาชน เราก็จะประกาศทันทีว่า บัดนี้อำนาจอธิปไตยได้คืนกลับมาในมือประชาชนแล้ว เราจะเป็นรัฏฐาธิปัตย์ตั้งสภาประชาชน เดินหน้าปฏิรูปประเทศไทยได้ทันที ทหารที่เคารพ อย่าเสียเวลา รีบตัดสินใจยืนข้างประชาชน จะได้เดินหน้าประเทศไทยไปด้วยกัน นั่นคือ สิ่งที่นายสุเทพต้องการสูงสุดขณะนี้ เพราะจะเป็นทางลัดอันสำคัญที่จะทำให้เผด็จศึกรัฐบาล น.ส.ยิ่งลักษณ์ ลงได้

ส่วนรายงานพิเศษ “ กปปส. หวัง ชัยชนะ ประยุทธ์วางใจได้” จากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ (23 พ.ค. 2557) นำเสนอว่า พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผบ.ทบ. ประกาศชัดว่า หากมีการเลือกตั้งแล้ว ต้องบาดเจ็บล้มตายก็ยังไม่ต้องเลือกตั้ง ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ไม่สามารถตัดสินใจโดยลำพังได้ เพราะกฎอัยการศึกเปิดช่องให้ทหารเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจ

ในส่วนการวิเคราะห์จากมุมมองของนักข่าวสายการเมือง มองว่า ปัจจัยจากฝ่ายทหารค่อนข้างเอื้อต่อการชุมนุมของ กปปส. ส่วนหนึ่งมาจากการที่ “กำนันสุเทพ” มีสายสัมพันธ์ที่ดีกับทางกองทัพ และสนิทสนมกับนายทหารระดับสูง มาตั้งแต่สมัยเป็นรองนายกรัฐมนตรี และการที่ฝ่ายทหารเป็นตัวกลางในการนัดเจรจากับรัฐบาลยิ่งลักษณ์ครั้งแรก ก็แสดงให้เห็นชัดว่า ทหารไม่คิดปราบ กปปส. แต่ยังช่วยรักษาความปลอดภัยให้ ต่างจากการชุมนุมในปี 2553 ที่ทหารให้การสนับสนุนรัฐบาลอย่างเต็มที่ “กำนันสุเทพ” มีสายสัมพันธ์ที่ดีกับกองทัพบก สมัยตอนเป็นรองนายกรัฐมนตรี มีความสนิทสนมกับนายทหารระดับสูงจนจัดตั้งรัฐบาลได้ กองทัพขออะไรมาก็ให้

หมด ไม่รู้ว่ามีการตกลงอะไรกันหรือเปล่า เพราะฝ่ายทหารที่เคยบอกว่าจะไม่ยุ่ง ไม่เข้าข้างใคร แต่สิ่งที่กระทำเหมือนเอื้อกัน ออกมาช่วยดูแลการชุมนุมของกลุ่ม กปปส. ถ้าเปรียบเทียบกับการชุมนุมในปี 2553 ทหารอยู่กับรัฐบาล พร้อมเข้ากระชับพื้นที่ให้รัฐบาลตลอดเวลา" (รุ่งฟ้า ทรัพย์พร้อม, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 15 มีนาคม 2558)

ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 14 มีนาคม 2558) กล่าวว่า แม้ทหารจะไม่แสดงชัดเจนว่าเข้าข้างใคร แต่ก็ปล่อยให้มีการชุมนุมมาได้ถึงขนาดนี้ ทั้งที่มีหน้าที่ดูแล นอกจากนี้อาจมีการส่งสัญญาณกันบางอย่าง มิเช่นนั้น "กำนันสุเทพ" คงไม่กล้าขึ้นมาเป็นแกนนำ กปปส. และการที่ทหารเป็นตัวกลางนัดเจรจากับรัฐบาลยิ่งลักษณ์ครั้งแรก ก็แสดงให้เห็นชัดแล้วว่าทหารไม่ปราบ กปปส. แต่ยังช่วยดูแลรักษาความปลอดภัยให้ ต่างจากการชุมนุมในปี 2553 ที่ทหารอยู่ข้างรัฐบาลอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพราะ "กำนันสุเทพ" มีความสัมพันธ์ที่ดีกับนายทหารระดับสูง ขณะเดียวกันท่าทีของกลุ่มคนเสื้อแดงก็เป็นปฏิปักษ์กับสถาบันอยู่แล้ว จึงเป็นเรื่องยากที่ทหารจะไปอยู่เคียงข้าง

นักข่าวสายการเมืองอีกคน ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 10 มีนาคม 2558) มองว่า การชุมนุมของ กปปส. ไม่ต่างจากกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในฐานะที่เป็นม็อบมีเส้น ทหารไม่ปราบปราม แต่กลับเฝ้ายามช่วยรักษาความปลอดภัยให้เป็นอย่างดี แตกต่างจากการชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดงในปี 2553 ราวฟ้ากับดิน เพราะชนชั้นนำและเครือข่ายที่แวดล้อมทหารอยู่ ล้วนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเครือข่ายของ กปปส.

ขณะที่ความเห็นของนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ มองว่า ท่าทีของกลุ่มคนเสื้อแดงที่เป็นปฏิปักษ์กับสถาบันเบื้องสูง จึงเป็นเรื่องยากที่ทหารจะไปอยู่เคียงข้าง "การที่ กปปส. ชุมนุมได้นานเกือบ 7 เดือน แสดงว่ามีการเอื้อกันอยู่แล้ว ทหารซึ่งทำเรื่องความมั่นคง ก็ทำเป็นมองไม่เห็นจุดนี้ เพราะผู้ชุมนุมกลุ่มนี้มีความเคารพต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ สอดคล้องกับอารมณ์ของทหาร กปปส. กับทหารจึงรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน" (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 1 เมษายน 2558)

จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยแวดล้อมจากฝ่ายทหาร ที่มีผลการชุมนุมของ กปปส. ประกอบด้วย ท่าทีของฝ่ายทหาร ที่ถูกจับตามองจากฝ่ายต่างๆอยู่ตลอดเวลา เป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อทิศทางการชุมนุมของ กปปส. และความอยู่รอดของรัฐบาล หากสรุปโดยคร่าวๆ แต่ละฝ่ายพยายามยื้อแย่งให้ทหารมาอยู่ฝ่ายเดียวกับตัวเอง แต่ในช่วงแรกทหารยังคงยืนยันจะคอยดูอยู่ห่างๆ ปล่อยให้การเมืองแก้ปัญหากันเอง หลังสถานการณ์เริ่มรุนแรงขึ้น ท่าทีของทหารก็เริ่มเปลี่ยนจากที่เคยพูดเรื่อง ไม่ทำปฏิวัติ เปลี่ยนมาเป็น 'แล้วแต่สถานการณ์กำหนด' แล้วก็มาเป็น ไม่ยืนยันในลักษณะแบ่งรับแบ่งสู้ ขณะเดียวกันก็มีการเคลื่อนย้ายกำลังพลของทหาร พร้อมรถเกราะ รถถัง

มาจัดงานวันเด็ก ที่ พล.ม.2 รอ. และมาซ้อมทำพิธีสวนสนามเนื่องในวันกองทัพไทย 18 มกราคม ที่ ร.11 รอ. เป็นครั้งแรก

แม้จะยังไม่มีสัญญาณชัดเจนว่า ทหารจะเข้ามายึดอำนาจ แต่หลังมีเหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้นกับผู้ชุมนุม ศาล และบ้านของบุคคลสำคัญ อย่างต่อเนื่อง ทำให้กองทัพต้องส่งทหารออกมา 'บริการประชาชนและรักษาความสงบ' มากถึง 176 จุด ซึ่งกำลังพลนี้สามารถปรับกำลังให้รับกับการประกาศกฎอัยการศึก หรือ แม้แต่การปฏิวัติ ทั้งแบบซ่อนรูป และแบบเปิดเผยได้ทันที กระทั่งท้ายที่สุด ผู้บัญชาการทหารบก ประกาศชัดว่า หากมีการเลือกตั้งแล้ว ต้องบาดเจ็บล้มตายก็ยังไม่ต้องเลือกตั้ง หลังจากนั้นก็มีการประกาศกฎอัยการศึก และทำรัฐประหาร ตามมา

ในส่วนการวิเคราะห์จากมุมมองของนักข่าวสายการเมือง มองว่า ปัจจัยจากฝ่ายทหารค่อนข้างเอื้อต่อการชุมนุมของ กปปส. ส่วนหนึ่งมาจากการที่ "กำนันสุเทพ" มีสายสัมพันธ์ที่ดีกับทางกองทัพ และสนิทสนมกับนายทหารระดับสูง มาตั้งแต่สมัยเป็นรองนายกรัฐมนตรี และการที่ฝ่ายทหารเป็นตัวกลางในการนัดเจรจากับรัฐบาลยิ่งลักษณ์ครั้งแรก ก็แสดงให้เห็นชัดว่า ทหารไม่คิดปราบ กปปส. แต่ยังช่วยรักษาความปลอดภัยให้ ต่างจากการชุมนุมในปี 2553 ที่ทหารให้การสนับสนุนรัฐบาลอย่างเต็มที่

ขณะที่ความเห็นของนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ มองว่า ท่าทีของกลุ่มคนเสื้อแดงที่เป็นปฏิปักษ์กับสถาบันเบื้องสูง จึงเป็นเรื่องยากที่ทหารจะไปอยู่เคียงข้าง

4.3.5 ปัจจัยจากฝ่ายตรงกันข้าม

จากการวิเคราะห์ พบว่า จากการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยจากฝ่ายตรงข้ามที่มีผลต่อการชุมนุมของ กปปส. ปรากฏในหลายด้าน ทั้งความรู้สึกของคนในภาคใต้ ที่ถูกเลือกปฏิบัติจากรัฐบาลในหลายเรื่อง รวมถึงการสั่งอายัดบัญชีรับบริจาคสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการชุมนุม รวมถึงอายัดบัญชีธนาคารส่วนตัวแกนนำอีกกว่า 30 คน พร้อมกับขู่จะดำเนินคดีกับผู้บริจาค ยิ่งทำให้มีมวลชนอัดอั้น ออกมาร่วมชุมนุมเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก

การเลือกปฏิบัติกับคนภาคใต้

จากความเห็นของคอลัมนิสต์จากสื่อสำนักต่างๆ ที่สะท้อนผ่านบทความ เช่น บทความ "ทำไมจึงเกิดปรากฏการณ์ กำนันสุเทพฟีเวอร์" ของ นงนุช สิงหเดชะ คอลัมน์นิสต์ จากนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 10-16 ม.ค. 2557) นำเสนอว่า สาเหตุสำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งที่ทำให้จำนวนม็อบมากขึ้นทุกวัน ก็คือ ความอยุติธรรมและการเลือกปฏิบัติของรัฐบาลที่ผ่านมา (ที่นักวิชาการแดงไม่เคยวิจารณ์เช่นกัน) หากรัฐบาลไม่เลือกปฏิบัติกับชาวสวนยางภาคใต้ เชื่อว่า ม็อบจากภาคใต้จะไม่มามากขนาดนี้

นอกจากนี้ ยังเกิดเหตุการณ์ 2 มาตรฐานกับม็อบ กปปส. ตลอดเวลา กล่าวคือ ม็อบแดงมาชุมนุมกี่ครั้ง เช่น ที่สนามกีฬาราชมังคลาฯ มีรถตำรวจนำมาอย่างดี ไม่มีใครขัดขวางหรือตรวจค้น แต่ม็อบ กปปส. โดยเฉพาะจากภาคใต้ ถูกสกัดและกลั่นแกล้งสารพัด ทั้งโรยตะปูเรือใบ แม้กระทั่งติดป้ายบอกทางหลงๆ จนรถไปผิดทางและสุดท้ายพลิกคว่ำมีคนบาดเจ็บสาหัสจำนวนมาก เหล่านี้คือ ความอยุติธรรมและอำมหิตจากกลไกและมือไม้ของภาครัฐ

อายัดบัญชีแกนนำ กปปส.

ยิ่งเมื่อ นายธาริต เพ็งดิษฐ์ สั่งอายัดบัญชีบริจาคสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายชุมนุม และยังอายัดบัญชีธนาคารส่วนตัวแกนนำกว่า 30 ราย แถมยังขู่จะดำเนินคดีกับผู้บริจาค ยิ่งเรียกแขกได้จนมืดฟ้ามัวดิน และมีคนอยากเป็นกบฏมากขึ้น เพราะแค่วันที่ 19 และ 20 ธันวาคม ที่นายสุเทพ นำมวลชนออกเดินเชิญชวนคนกรุงเทพฯให้ไปร่วมขับไล่รักษาการนายกรัฐมนตรี ก็ปรากฏว่า มีคนนำเงินมาบริจาคให้กับนายสุเทพไม่ขาดสาย

เฉพาะวันที่ 20 ธันวาคม เดิน 10 ชั่วโมงได้มาเกือบ 8 ล้านบาท ไม่นับการเข้ามามะรุมมะตุ้มขอจับไม้จับมือ ขอถ่ายรูปจากทั้งเด็ก คนหนุ่มสาว และคนแก่ไปตลอดทาง ที่น่าหดหู่ใจก็คือ การอายัดบัญชีนักวิชาการอย่าง นายกิตติศักดิ์ ปรกติ แห่งธรรมศาสตร์ และนักวิชาการอีกหลายคนที่ขึ้นเวทีปราศรัยบนเวทีให้ความรู้กับประชาชนเรื่องสิทธิพลเมือง เป็นวิธีเดียวกับที่อำนาจรัฐเผด็จการ ทำกับนักวิชาการเมื่อปี 2519 ยิ่งทำให้คนเห็นความอยุติธรรม และความน่ากลัวของระบอบทักษิณ

ไม่มีเงินจ่ายชาวนาโครงการรับจำนำข้าว

นอกจากนี้รัฐบาลยังบกพร่อง เรื่องไม่มีเงินมาจ่ายให้ชาวนาในโครงการรับจำนำข้าว เพราะอยู่ในสถานะรัฐบาลรักษาการ ส่วนธนาคารต่างๆ ก็ไม่กล้าปล่อยกู้ เพราะเกรงจะกระทบต่อความมั่นคงทางการเงิน หลังมีการข่มขู่จากสมาชิก กปปส. ว่าจะถอนเงินออกจากธนาคารพร้อมๆ กัน ดังความเห็นของคอลัมนิสต์ ในบทความ “กระฎุมพี กินแรง แบ่งชนชั้น” จากนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 21-27 ก.พ. 2557) นำเสนอว่า ต้องยอมรับว่าขณะนี้ ชาวนา เดือดร้อนแสนสาหัส จากการไม่ได้รับเงินจำนำข้าว ส่วนหนึ่งเป็นปัญหาทางเทคนิค ที่สืบเนื่องมาจากการยุบสภา ทำให้รัฐบาลรักษาการ มีข้อจำกัดตามกฎหมายและรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ไม่ยินยอมให้มติ ครม. ก่อนการยุบสภาเดินหน้าไปได้โดยราบรื่น

ซึ่งรัฐบาลพยายามจะใช้กลไกธนาคารพาณิชย์ ซึ่งกระทรวงการคลังถือหุ้นใหญ่ แก้ไขปัญหา แต่กลับไม่สามารถทำได้ ทำให้การจ่ายเงินสะดุด รัฐบาลต้องมองหาทางออกอื่นๆ เพื่อแก้ปัญหา รวมทั้งต้องขอความร่วมมือจากหลายฝ่าย เพื่อที่จะให้ เงินไปถึงชาวนา ที่เดือดร้อนให้ได้

แต่ในสายตาของ กปปส. และพรรคประชาธิปัตย์ นี่คือโอกาส โอกาสที่จะใช้เป็นเงื่อนไขเพื่อดึงชาวนาที่เดือดร้อนเข้ามาเป็นแนวร่วม

นี่เอง ที่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวจาก กปปส. ประสานไปกับพรรคประชาธิปัตย์ ขัดขวางธนาคารของรัฐ โดยเฉพาะ ธนาคารออมสิน กรุงไทย และ ธนาคารเพื่อการเกษตร (ธกส.) ไม่ให้อนุมัติเงินกู้เพื่อนำไปจ่ายให้แก่ชาวนา โดยผูกมัดเรื่อง เงินที่เป็นสิทธิของชาวนา ที่ควรได้เพราะนำข้าวไปจำนำแล้ว เข้ากับเรื่องคอรัปชั่น เปรียบเสมือนการล้มโต๊ะทั้งโต๊ะ ด้วยหวังว่าจะฉุดให้รัฐบาลล้มไปด้วย

และพร้อมจะตอบโต้ ทุกหน่วยงาน ทุกธนาคาร ที่จะทำให้ โครงการนี้ขับเคลื่อนไปได้ ดังนั้น เมื่อปรากฏว่า ธนาคารออมสิน อนุมัติเงินกู้ระหว่างธนาคาร ให้กับ ธกส. เพื่อเสริมสภาพคล่องและนำไปจ่ายเงินให้ชาวนา ปฏิบัติการที่อ้างว่า เป็นการ ‘สั่งสอน’ ก็เริ่มต้นขึ้น เพราะเกมสำคัญอันหนึ่ง ที่ถูกนำมาใช้อย่างแหลมคม ในการ สั่งสอน นั่นก็คือ การปลุกระดมเหล่ากระฎุมพี ซึ่งเป็นชนชั้นกลางระดับกลาง ที่ส่วนใหญ่มีบัญชีเงินฝากในธนาคารของรัฐ ไม่ว่ากรุงไทย ออมสิน ธกส. ให้ถอนเงิน เป็นการตอบโต้ ซึ่งก็ได้รับการขานรับจากมวลชน กปปส. ใน กทม. และภาคใต้อย่างคึกคัก

2 วัน เงินธนาคารออมสินถูกถอนออกไปร่วม 7 หมื่นล้าน ชัดเจนว่า ปฏิบัติการนี้อยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่า เงินจะต้องไม่ถึงมือชาวนา ซึ่งย้อนแย้งกับท่าทีเห็นอกเห็นใจชาวนาก่อนหน้านี้ โดยสิ้นเชิง สะท้อนให้เห็นถึง การวางน้ำหนัก อยู่ที่เป้าหมาย ซึ่งคือการล้มรัฐบาล ล้มระบอบทักษิณ โดยไม่สนใจวิธีการ ว่าจะก่อให้เกิดผลกระทบอย่างไร

แน่นอน ด้านหนึ่ง ชาวนา จะไม่ได้รับเงินแล้ว ยังสร้างความปั่นป่วน และผลกระทบต่อความเชื่อมั่นต่อสถาบันการเงินด้วย เพราะไม่ว่าสถาบันการเงินนั้นจะแข็งแกร่งเพียงใด แต่หากถูกถอนเงินพร้อมๆกัน โอกาสที่จะเกิดภาวะระส่ำระสายก็มีสูงมาก และอาจลามไปถึงธนาคารอื่นๆ ด้วย

คดีความต่างๆของรัฐบาล

ขณะเดียวกันขั้นตอนการพิจารณาของกระบวนการยุติธรรมในหลายคดีก็งวดเข้ามาทุกที ทั้งกรณีที่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ถูกฟ้องดำเนินคดีจาก ป.ป.ช. และศาลรัฐธรรมนูญ กรณีที่ นายไพบูลย์ นิติตะวัน ส.ว.สรรหากับพวก ยื่นเรื่องต่อประธานวุฒิสภา ให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสถานภาพของ ‘ยิ่งลักษณ์’ หลังศาลปกครองสูงสุด สั่งว่า การย้าย ถวิล เปลี่ยนศรี จากเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ไปเป็นที่ปรึกษานายกฯ ฝ่ายข้าราชการประจำ เป็นไปโดยมิชอบ และสั่งให้คืนตำแหน่งภายใน 45 วัน ฯลฯ

จากความเห็นของคอลัมนิสต์ จากสื่อหลายสำคัญที่สะท้อนผ่านบทความ เช่น บทความ สุเทพ-กปปส. แต่งตัวรอ ตุลาการภิวัฒน์ สอย ปู จากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 14 มี.ค. 2557) ระบุว่า หลังจากการชุมนุมยืดเยื้อยาวนานนับ 4 เดือนของ กลุ่ม กปปส. นำโดย สุเทพ เทือก สุบรรณ เลขาธิการ กปปส. แต่ก็ยังไม่อาจทำอะไร ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร รักษาการนายกรัฐมนตรี และรัฐบาลรักษาการได้

อย่างไรก็ตาม ถึงกระนั้น สิ่งหนึ่งที่ถือว่า เป็นความหวังของ กปปส. ก็คือ มาตรการทางกฎหมาย ที่ ยิ่งลักษณ์ และรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ถูกฟ้องดำเนินคดีต่อทั้ง ป.ป.ช. (คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ) และศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งหลายคดีงวดเข้ามาจนใช้เวลาอีกไม่นานก็จะรู้ผลแล้ว และที่สำคัญในจำนวนนั้นยังมีคดีที่ กปปส.เชื่อมั่นว่า จะสอย 'ยิ่งลักษณ์' ลงจากตำแหน่งรักษาการนายกรัฐมนตรีได้ด้วย

จึงไม่แปลกที่เกมพักหลังของ กปปส. จะเน้นประคองสถานการณ์ไม่ให้ตกเป็นฝ่ายเพลี่ยงพล้ำ หรือ เดินสะดุดขาตัวเองเสียก่อนที่มาตรการทางกฎหมายจะสัมฤทธิ์ผล ไม่ว่าจะเป็นการถอย เกม ชัตดาวน์กรุงเทพฯ เหลือเวทีเดียวในสวนลุมพินี เพื่อเปิดให้ย่านธุรกิจและการจราจรกลับมามีชีวิตปกติอีกครั้ง

ขั้นตอนและกระบวนการทางกฎหมายที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตาม ธง ที่ 'กำนันสุเทพ' และ กปปส. ตั้งเอาไว้ ก็เริ่มเห็นชัด อย่างกรณี ไพบูลย์ นิติตะวัน ส.ว.สรรหากับพวก ยื่นเรื่องต่อประธานวุฒิสภา ให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสถานภาพของ ยิ่งลักษณ์ อีกคดี หลังศาลปกครองสูงสุด สั่งว่า การย้าย ถวิล เปลี่ยนศรี จากเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) ไปเป็นที่ปรึกษานายกฯ ฝ่ายข้าราชการประจำ เป็นไปโดยมิชอบ และสั่งให้คืนตำแหน่งภายใน 45 วัน

โดย ไพบูลย์ มองว่า กรณีดังกล่าวจะทำให้ ยิ่งลักษณ์ ต้องพ้นจากตำแหน่งนายกฯ เพราะเป็นการกระทำขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา 268 ประกอบมาตรา 266 อย่างชัดเจน คือ การเข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงด้วยการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมือง จึงส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

แล้วถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย เป็นไปตามที่ กปปส.คาดหวัง อำนาจทางการเมือง ก็จะเข้าสู่สูญญากาศทันที คือ ไม่มีนายกรัฐมนตรีและไม่มีรัฐบาลรักษาการ ซึ่งนั่นก็คือ ช่องที่จะเปิดทางให้มี รัฐบาลใหม่ ที่เป็น รัฐบาลประชาชน หรือ รัฐบาลคนกลาง เข้ามาบริหารประเทศชั่วคราว เพื่อทำให้เกิดการปฏิรูปประเทศนั่นเอง

ความไม่พอใจรัฐบาลของชนชั้นนำและชนชั้นกลาง

ส่วนความเห็นในมุมมองของนักข่าวสายการเมือง มองว่า ปัจจัยจากฝ่ายตรงข้ามประเด็นหลักๆ มาจากความไม่พอใจของชนชั้นนำ และชนชั้นกลางในสังคม รวมถึงคนในภาคใต้ ที่

มีต่อการบริหารของรัฐบาล และการเร่งผลักดันร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมโดยไม่ฟังกระแสการคัดค้าน มวลชนที่มาร่วมชุมนุม ไม่ได้มาเพราะชื่นชอบ กำนันสุเทพ ทั้งหมด บางคนมาร่วมเพราะไม่พอใจรัฐบาล โดยเฉพาะเรื่องการแอบลงมติผลักดันร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมตอนเช้ามืด

ประกอบกับกระแสของคนภาคใต้ ที่ไม่พอใจเรื่องยางพาราราคาตก และมีความรู้สึกโดดเดี่ยว ถูกรัฐบาลกระทำแบ่งแยกออกจากประเทศ เนื่องจากส่วนใหญ่ไม่ใช่ฐานเสียงของรัฐบาล แต่เป็นฐานเสียงของฝ่ายค้านอย่างพรรคประชาธิปัตย์ ผนวกเข้ากับคนชั้นกลางในกรุงเทพฯส่วนใหญ่ ที่ไม่ให้การสนับสนุนรัฐบาลเช่นเดียวกัน จากนโยบายประชานิยมในหลายๆเรื่องที่รัฐบาลเคยทำไว้ เช่น โครงการับจำนำข้าว นี่ครั้งแรกที่ข้าราชการ ทุกกระทรวง ทบวง กรม ออกมาร่วมชุมนุม ซึ่งไม่ค่อยมีได้เห็นนัก ชาวบ้านมากันเกือบทุกจังหวัด อย่างภาคเหนือภาคอีสานซึ่งเป็นฐานเสียงของพรรคเพื่อไทยก็ยังมีคนมา” (รุ่งฟ้า ทรัพย์พร้อม, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 15 มีนาคม 2558)

ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 14 มีนาคม 2558) กล่าวว่า ถ้ามองในทางรัฐศาสตร์ การเคลื่อนไหวของ “กำนันสุเทพ” มีผลประโยชน์ทางการเมืองที่สอดคล้องกันกับกลุ่มต่างๆที่ออกมาเคลื่อนไหวสนับสนุน ทั้งกลุ่มคนชั้นกลาง นักธุรกิจ นักวิชาการ กลุ่มปัญญาชน และกลุ่มคนภาคใต้ ซึ่งในที่นี้ไม่ได้หมายถึงเงิน แต่หมายถึง อุดมการณ์ ความคิด อะไรต่างๆ ที่มีเป้าประสงค์ตรงกัน คือ ไม่พอใจระบอบทักษิณ และรัฐบาลยิ่งลักษณ์

สอดคล้องกับความเห็นของนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 1 เมษายน 2558) ที่มองว่า “กำนันสุเทพ” ไม่ได้มีกลยุทธ์อะไรโดดเด่น แต่สิ่งที่เขาพูดและต่อต้านระบอบทักษิณบังเอิญมาตรงใจกับคนชั้นกลางในกรุงเทพฯ เพราะที่ผ่านมาพลตำรวจโททักษิณ ชินวัตร เล่นการเมืองโดยอาศัยกลุ่มคนรากหญ้า ทำให้กลุ่มคนชั้นกลางที่เสียเปรียบไม่พอใจ เพราะต้องเสียภาษีเอาไปหล่อเลี้ยงกลุ่มคนรากหญ้าผ่านนโยบายประชานิยมต่างๆ พลตำรวจทักษิณได้หน้า แต่คนชั้นกลางเสียผลประโยชน์ สะท้อนได้จากกรณีที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติบ่นเสมอว่า ไม่สามารถแก้ปัญหาจากนโยบายประชานิยมได้ ต้องมารีดภาษีจากคนชั้นกลาง เงินก็ไม่มี ส่วนคนก็เสพติดประชานิยม เป็นหนี้จนเกินตัว

ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม

เช่นเดียวกับมุมมองของนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ นันทนา นันทวโรภาส (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 2 เมษายน 2558) กล่าวว่า นอกเหนือจากเรื่องของภาพลักษณ์ ลีลา รวมถึงกลุ่มมวลชนที่เข้ามาสนับสนุนแนวทางของ กปปส. แล้ว ยังมีบริบทที่เอื้อด้วย ในห้วงเวลานั้น “กำนันสุเทพ” จะไม่สามารถขึ้นมาเป็นแกนนำได้เลย ถ้าทางฟากพรรคเพื่อไทยไม่พยายามผ่านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมตอนเช้ามืด คนมีความรู้สึกไม่ไว้ใจ ไม่เชื่อถือ มันเป็นการหักหลังกัน

โดยใช้กระบวนการทางรัฐสภาเสียงข้างมาก บริบทนี้จึงเป็นตัวส่งให้ “กำนันสุเทพ” ได้ขึ้นมาเป็นแกนนำ นอกจากนี้หลังรัฐบาลยิ่งลักษณ์ยุบสภา แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติก็ทะเลาะกัน นายจตุพรหมพันธุ์ ที่แกนนำได้ตัดญาติขาดมิตรกับพรรคเพื่อไทย เป็นอีกหนึ่งบริบทที่ช่วยส่งให้ฝ่าย กปปส. ลุกฮือขึ้นมา

สิริพรรณ นกสวน สวัสดี (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 2 เมษายน 2558) กล่าวเสริมว่า การชุมนุมของ กปปส. ไม่ใช่ความสำเร็จของ “กำนันสุเทพ” มากมายนัก แต่มันเป็นเรื่องของคนกรุงเทพฯ กับคนชนชั้นกลางที่รังเกียจรัฐบาลยิ่งลักษณ์มาก จนขอให้ใครก็ได้มาเป็นผู้นำ แล้วก็พร้อมที่จะตามให้การสนับสนุน ดังนั้น ความสำเร็จของขบวนการ กปปส. จึงสร้างอยู่บนรากฐานของความเกลียดชังรัฐบาลยิ่งลักษณ์ และระบอบทักษิณ ซึ่งที่ผ่านมา รัฐบาลยิ่งลักษณ์ก็มีจุดอ่อนในหลายเรื่องที่ทำให้ขบวนการของ กปปส. จุดติด

ปัจจัยแวดล้อมจากฝ่ายตรงข้าม จากที่ได้นำเสนอข้างต้น แสดงให้เห็นว่า มีผลต่อการชุมนุมของ กปปส. เช่นกัน ซึ่งประกอบด้วยหลายด้าน ทั้งความรู้สึกของคนในภาคใต้ ที่ถูกเลือกปฏิบัติจากรัฐบาลในหลายเรื่อง รวมถึงการสั่งอายัดบัญชีรับบริจาคสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการชุมนุม รวมถึงอายัดบัญชีธนาคารส่วนตัวแกนนำอีกกว่า 30 คน พร้อมกับขู่จะดำเนินคดีกับผู้บริจาค ยิ่งทำให้มีมวลชนอัดอั้น ออกมาร่วมชุมนุมเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้รัฐบาลยังบกพร่อง เรื่องไม่มีเงินมาจ่ายให้ชาวนาในโครงการรับจำนำข้าว เพราะอยู่ในสถานะรัฐบาลรักษาการ ส่วนธนาคารต่างๆ ก็ไม่กล้าปล่อยกู้ เพราะเกรงจะกระทบต่อความมั่นคงทางการเงิน หลังมีการข่มขู่จากสมาชิก กปปส. ว่าจะถอนเงินออกจากธนาคารพร้อมๆ กัน

ขณะเดียวกันขั้นตอนการพิจารณาของกระบวนการยุติธรรมในหลายคดีก็งวดเข้ามาทุกที ทั้งกรณีที่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ถูกฟ้องดำเนินคดีจาก ป.ป.ช. และศาลรัฐธรรมนูญ กรณีที่ นายไพบูลย์ นิติตะวัน ส.ว.สรรหากับพวก ยื่นเรื่องต่อประธานวุฒิสภา ให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสถานภาพของ ‘ยิ่งลักษณ์’ หลังศาลปกครองสูงสุด สั่งว่า การย้าย ถวิล เปลี่ยนศรี จากเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ไปเป็นที่ปรึกษานายกฯ ฝ่ายข้าราชการประจำ เป็นไปโดยมิชอบ และสั่งให้คืนตำแหน่งภายใน 45 วัน ฯลฯ

ส่วนมุมมองของนักข่าวสายการเมือง นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ปัจจัยจากฝ่ายตรงข้าม ประเด็นหลักๆ มาจากความไม่พอใจของชนชั้นนำ และชนชั้นกลางในสังคม รวมถึงคนในภาคใต้ ที่มีต่อการบริหารของรัฐบาล และการเร่งผลักดันร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมโดยไม่ฟังกระแสการคัดค้าน

4.3.6 ปัจจัยสนับสนุนจากครอบครัวต่อ “กำนันสุเทพ”

จากการวิเคราะห์ พบว่า ระหว่างเป็นแกนนำ กปปส. “กำนันสุเทพ” ได้รับการหนุนเสริมจากคนในครอบครัวในหลายด้าน นอกจากกำลังใจจากภรรยาแล้ว ลูกๆ แต่ละคนก็ยังออกมาร่วมชุมนุม และปรับบทบาทของตัวเองให้สอดคล้องกับผู้นำครอบครัวระหว่างที่ขึ้นมาเป็นแกนนำการชุมนุม เช่น เอกนัฏ พร้อมพันธุ์ (ขิง) ประจำการที่เวทีชุมนุมในฐานะโฆษก คอยให้ข้อมูลแก่สื่อมวลชน และขึ้นปราศรัยบนเวทีราชดำเนินช่วง 05.00 น. ธีราภา พร้อมพันธุ์ (เข็ม) ช่วยขนของยกของ และประสานงานเล็กๆ น้อยๆ ด้านหลังเวทีตลอดทั้งวัน ส่วน น้ำทิพย์ กับ แทน เทือกสุบรรณ จะแวะมาให้กำลังใจบิดาอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับคอยแก้ต่างแทน หากมีการวิจารณ์บิดาไปในทางที่เสื่อมเสีย

จากความเห็นของคอลัมนิสต์ ที่สะท้อนผ่าน บทความ “เป่านกหวีดทั้งครอบครัว สุเทพกำลังใจเต็มเปี่ยม” ของ หทัยกาญจน์ ตรีสุวรรณ จากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 15 พ.ย. 2556) ระบุว่า ขณะที่หลายคนจับจ้องอยู่ที่ม็อบนกหวีด ภายใต้การนำของ สุเทพ เทือกสุบรรณ ส.ส. สุราษฎร์ธานี พรรคประชาธิปัตย์ แต่อีกด้านหนึ่ง ที่ถือว่ามีสีสันไม่น้อยไปกว่ากันก็คือ การเข้าร่วมของ ครอบครัวหัวหน้าม็อบ นั่นคือ ศรีสกุล พร้อมพันธุ์ ผู้เป็นภริยา เอกนัฏ พร้อมพันธุ์ (ขิง) ลูกชายคนที่สองของศรีสกุล และ ธีราภา พร้อมพันธุ์ (เข็ม) ลูกสาวคนเล็กของศรีสกุล

หลัง สุเทพ เป่านกหวีดเวลา 18.00 น. ของวันที่ 31 ตุลาคม ที่ สถานีรถไฟสามเสน มีคนนับหมื่นมาร่วมชุมนุม ก่อนจะเป่านกหวีดอีกครั้งในวันที่ 4 พฤศจิกายน พร้อมเคลื่อนขบวนจากสามเสนไปวัดพระแก้ว แลย้ายไปปักหลัก สถานีราชดำเนิน ยึดอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เป็นฐานที่มั่น

ในวันนั้น สุเทพ เดินเท้าตลอดเส้นทางกว่า 15 กิโลเมตร โดยมี ขิง-เข็ม ร่วมขบวนอยู่ไม่ห่าง ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเขาต้องการร่วมแสดงพลัง ม็อบนกหวีด ขณะที่อีกส่วนเพื่อจะได้คอยสอดส่องดูแล ผู้อาวุโสประจำบ้าน

การที่บทบาทของ หัวหน้าครอบครัว เปลี่ยนไป ส่งผลให้กิจวัตรประจำวันของสมาชิกถูกปรับให้สอดคล้อง ขิง ซึ่งเป็น ส.ส. กทม. ปชป. ได้รับคำสั่งจาก สุเทพ ให้ประจำการที่เวทีชุมนุมในฐานะโฆษกคู่กับ ม.ล.อภิมงคล โสณกุล ส.ส. กทม. อีกคน คอยให้ข้อมูลแก่สื่อมวลชน นอกจากนี้ ขิง ยังเป็น ‘ขาประจำ’ ที่ขึ้นปราศรัยบนเวทีราชดำเนินช่วง 05.00 น. เพื่อปลุกให้ผู้ชุมนุมตื่นจากการหลับไหล และรักษาเวทีไม่ให้สุ่มเสี่ยงต่อการถูกตำรวจสลายในช่วงรุ่งสาง

ขณะที่หลังเวที มี ศรีสกุล โผล่มาเป็น ผู้ประท้วงวีไอพี เกือบทุกวัน เพื่อให้กำลังใจสุเทพ ก่อนขึ้นประกาศท่าทีสำคัญในช่วงหัวค่ำ หลังส่งลูกสาวอย่าง เข็ม มาช่วยขนของยกของ และประสานงานเล็กๆ น้อยๆ ด้านหลังเวทีตลอดทั้งวัน โดยวิศวกรสาวยื่นจดหมายลางานโดยไม่ขอรับเงินเดือนเป็นเวลา 1 สัปดาห์

ส่วนทายาท สุเทพ กับภริยาเก่าอีก 2 จาก 3 คน คือ น้ำทิพย์ กับ แทน เทือกสุบรรณ จะแวะมาให้กำลังใจบิดาเป็นครั้งคราว เนื่องจากต้องดูแลกิจการที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี วันไหนที่ตัวไม่มา “แทน” ก็จะติดตามข่าวสารของ ม็อบนกหวีด ผ่านการถ่ายทอดสดของบลูสกาย ทีวี และส่องเฟซบุ๊คของพี่น้องเพื่อนฝูงที่มาร่วมชุมนุมอยู่เกือบตลอด

บทความ “เปิดใจ แทนเทือกสุบรรณ‘ผมพร้อมสู้คดีในศาล ” ของ ฉิชชา เจาวัฒนา จากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 22 พ.ย. 2556) นำเสนอว่า สงครามการเมือง รุ่นลูก ร้อนโซเชียลออนไลน์ทันที หลังจาก Osk Panthongtae Shinawatra (โอ๊ค พานทองแท้ ชินวัตร) โพสต์ว่า ‘คนที่จะลงเลือกตั้งซ่อม ส.ส.แทนคนที่ลาออกนั้นชื่อ แทน เทือกสุบรรณ จำเลยที่กำลังจะต้องไปขึ้นศาลในคดี รุกที่เขาแพงใช่หรือไม่’’

จากนั้น ฝ่ายที่ถูกพาดพิงก็โพสต์ตอบอย่างไม่รอช้า “ท่านโอ๊ค พานทองแท้ ชินวัตร ออกมากัดผมอีก หาว่าพ่อผมใช้วิกฤตของประเทศ เพื่อเป็นข้ออ้างในการลาออก เพื่อให้ผมลง ส.ส.แทน เพื่อใช้เอกสิทธิ์ ส.ส.ในการสู้คดี คุณบ้ารึเปล่าครับ คุณโอ๊คครับ บอกอีกครั้งนะครับ คดีความเขาพิสูจน์ถูกผิดกันที่ศาลครับ ด้วยหลักฐานและข้อเท็จจริง ไม่ใช่เสียงข้างมากมาลากไป เหมือนที่พวกขี้ข้าของคุณพยายามจะทำตัวเป็นนักวิจารณ์การเมืองบนเฟซบุ๊ค”

“ผมท้าเลย แน่จริงไปออกทีวีสดๆ กับผม ว่าด้วยเรื่องกฎหมายนิรโทษกรรม ที่พวกขี้ข้าคุณกำลังทำอยู่เนี่ย กล้ามั้ย ถ้าไม่กล้า ก็หุบปากไปครับ Tan Thaugsuban (แทน เทือกสุบรรณ)”

ทั้งคู่ถือว่าเป็น มวย ถูกคู่ ที่สมน้ำสมเนื้อในฐานะทายาททางการเมืองสองตระกูลดังจากพรรคเพื่อไทย และพรรคประชาธิปัตย์ ต่างกันตรงที่ฝ่าย โอ๊ค พานทองแท้ ชินวัตร ฝึกวิทยายุทธ์เตรียมลงเล่นการเมืองเต็มตัว ขณะที่ แทน เทือกสุบรรณ ขออยู่เบื้องหลังคนการเมือง ให้การสนับสนุนน้องชายต่างมารดา ขิง เอกนัฏ พร้อมพันธุ์ ลงเล่นการเมืองคู่กับพ่อ (สุเทพ เทือกสุบรรณ) แต่เมื่อบ้านเมืองร้อนเป็นไฟเช่นนี้ มีหรือลูกนักสู้คนนี้จะนิ่งเฉย

“ผม น้องสาวและครอบครัว เราตัดสินใจแล้วว่า ถ้าพ่อสู้ เราก็อยู่เคียงข้างพ่อเรามาที่นี่ทุกวัน มาเป็นกำลังใจ นั่งข้างเวทีบ้าง ติดตามผ่านจอทีวีบ้าง มาช่วยส่งข้าวส่งน้ำ” แทน เทือกสุบรรณ เปิดใจกับ เนชั่นสุดสัปดาห์

สอดคล้องกับ บทความ “ครอบครัว เทือกสุบรรณ ในสมรภูมิการเมืองท้องถนน” ของ ฉิชชา เจาวัฒนา จากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 6 ธ.ค. 2556) ที่นำเสนอว่า หลายคนคงแอบชื่นใจแทน สุเทพ เทือกสุบรรณ อยู่ไม่น้อย ที่เห็นทุกคนมีหัวใจเดียวกับคุณพ่อแม้จะต่างบิดา-มารดาก็ตาม แต่ลูกๆ ทั้ง 6 คน และคุณแม่คนสวย ศรีสกุล พร้อมพันธุ์ ก็ยังรักกันราวกับสายเลือดเดียวกัน

กล่าวคือ สุเทพ เทือกสุบรรณ แต่งงานกับภรรยาคนแรกชื่อ จุฑาภรณ์ เทือกสุบรรณ มีบุตร-ธิดา 3 คน ประกอบด้วย ลูกชายคนโต แทน ลูกสาวคนรอง น้ำตาล และลูกสาวคนเล็ก น้ำทิพย์ หลังภรรยาเสียชีวิตหลายสิบปี ก็พบรักกับ ศรีสกุล พร้อมพันธุ์ อดีตภรรยา พรเทพเตชะไพบูลย์ ซึ่งมีบุตร-ธิดา 3 คน ประกอบด้วย โขง สิทธิพัฒน์ เตชะไพบูลย์ ขิง เอกนัฏ พร้อมพันธุ์ และ เข็ม ธีราภา พร้อมพันธุ์

โดย ขิง เอกนัฏ พร้อมพันธุ์ ซึ่งเป็นเจนเนอเรชั่นที่2 ของครอบครัว พร้อมจะก้าวสู่เวทีการเมืองตามความฝัน “ผมสนใจการเมืองมาตั้งแต่เด็กๆ ผมเห็นคุณพ่อ คุณแม่ คุณลุง ทำงานการเมืองมาตลอด ก็ซึมซับและฝันว่าวันหนึ่งเมื่อโตขึ้น ผมจะเล่นการเมือง เป็นนักการเมืองที่ดี”

วันนี้ฝันของเด็กชายขิงเป็นจริงขึ้นมาแล้ว หลังเขาสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโท สาขาวิศวกรรม เศรษฐศาสตร์ และบริหาร และเมื่อลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรก ก็ได้รับเลือกเป็น ส.ส. กทม. (เขตหนองแขม-ทวีวัฒนา)

นักการเมืองหนุ่มไฟแรง บอกว่า ในการทำงานการเมือง คุณลุง (สุเทพ) คือ พี่เลี้ยงตัวจริง ที่ให้โอกาสและคำแนะนำ คอยตักเตือนสั่งสอน ท่านจะไม่ใช่ประเภทเห็นเราทำผิดแล้วเฉย ไม่มี แต่จะให้โอกาส สอน ตักเตือน ว่าทำอย่างนี้นะ ทำต่อไป ไม่เป็นไร เอาใหม่ เมื่อท่านชี้แนะเราก็ต้องฟังและนำมาเป็นประสบการณ์ต่อไป ตนถือคติทำงานต้องขยันและอดทน

“คุณลุงเป็นคนน่ารักมากจริงๆ ให้ความสำคัญกับครอบครัวมาก ไม่ว่างานจะยุ่งขนาดไหนท่านจะต้องกลับมาทานข้าวเย็นกับครอบครัวทุกวัน ประมาณ 99 เปอร์เซ็นต์ และพร้อมรับฟังปัญหาทุกคนในบ้านไม่ว่าจะยุ่งอย่างไร เรื่องของคนในครอบครัวมาก่อนเสมอ สมัยผมเด็กๆท่านก็ไปส่ง-ไปรับตอนเรียนอยู่ต่างประเทศ แต่ภาพข้างนอกเวลาท่านสวมหมวกในที่ทำงาน เป็นเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ เป็นรองนายกฯ อาจจะดูเข้มขรึม จริงจัง ซึ่งตามสภาพของงานมันก็ต้องเป็นอย่างนั้น คนเราก็ต้องมีหลายมิติ เวลาทำงานจะไม่มีหยอกล้อทุกอย่างต้องจริงจัง”

เมื่อประมุขของบ้านต้องประสบวิกฤตการณ์การเมือง ลูกๆ ทุกคนก็พร้อมที่จะเป็นเกราะกำบังปกป้องผองภัย “พ่อไม่เคยเครียดนะ ไม่เคยแสดงให้เห็น แต่เวลาสบายใจก็จะนั่งผิวปาก แต่ตอนนี้เปลี่ยนมาเป่านกหวีดแทนแล้วมั้ง” แทน เทือกสุบรรณ กล่าว

“เรามีความตั้งใจจริงๆ ในการต่อสู้เพื่อรักษาระบบนิติรัฐ เพื่อประเทศไม่ใช่เพื่อตัวเองหรือเพื่อวงศ์ตระกูลของเรา วันนี้ที่พวกเราออกมายืนตรงนี้ ยืนอยู่ที่เวทีราชดำเนิน ก็ไม่ใช่เพราะเราเป็นครอบครัว แต่เรามาร่วมกับประชาชนในฐานะผู้ชุมนุมคนหนึ่งด้วย ดังนั้น ไม่ว่าวันข้างหน้าจะเป็นอย่างไร เราก็หวังว่าจะมีประชาชนยืนอยู่ข้างๆเรา” เข็ม-ธีราภา พร้อมพันธุ์ กล่าว

“บ้านของผมเหมือนมีการประชุมกันทุกวันอยู่แล้ว คุยการเมืองกันทุกวัน จึงไม่ต้องเรียกประชุมที่บ้านก่อนที่ท่านจะออกมา พวกเรารู้ว่าพอคุณลุงทำเวที ผ่าความจริง และประกาศ

หลายครั้งว่า หากรัฐบาลผ่านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม วาระ 3 เมื่อไรจะออกมาลุยกับประชาชน ดังนั้น สัญญาณมันมีตลอด เวลาท่านพูดกับประชาชน ก็เหมือนท่านกำลังบอกเราด้วย ก็ทำใจกันไว้แล้ว พวกเราห่วงท่านเรื่องสุขภาพ แต่ของอย่างนี้อยู่ที่ใจมากกว่า ผมรู้จักท่าน ผมรู้ว่าครั้งนี้ท่านทุ่มเทจริงๆ ตั้งใจจริงๆ มากกว่าทุกครั้งที่ผ่านมา มีเท่าไรใส่เต็มที่ ต่อให้ต้องตายคาเวที ท่านก็ยอม" ขิง-เอกนัฏ พร้อมพันธุ์ กล่าว

ส่วนความเห็นของนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 มีนาคม 2558) มองว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อการเป็นแกนนำ กปปส. ของ "กำนันสุเทพ" อันดับแรก ครอบครัวในตระกูลดั้งเดิม ซึ่งโดยรากฐานเป็นกลุ่มผู้มีอิทธิพลในภาคใต้ ตรงนี้มีผลอย่างมากกับการทำมวลชนและให้การสนับสนุน ในส่วนครอบครัวของ "กำนันสุเทพ" โดยเฉพาะภรรยาคนปัจจุบัน เป็นปัจจัยบวกอีกแบบที่ทำให้เขาเชื่อมต่อกับคนในเมืองและคนชั้นกลางได้ เพราะหากสังเกตการชุมนุมทั้งหมดนี้ ภรรยาเขาก็มีบทบาทในแง่ของผู้ให้การสนับสนุนอยู่มาก ซึ่งจะโยงไปอีกหลายตัวบุคคล

ข้อมูลจากแหล่งต่างๆข้างต้น สรุปได้ว่า ปัจจัยแวดล้อมด้านครอบครัว ก็เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยหนุนเสริมการต่อสู้ของ "กำนันสุเทพ" ในหลายด้าน นอกจากกำลังใจจากภรรยาแล้ว ลูกๆ แต่ละคนก็ยังออกมาร่วมชุมนุม และปรับบทบาทของตัวเองให้สอดคล้องกับผู้นำครอบครัวระหว่างที่ขึ้นมาเป็นแกนนำการชุมนุม เช่น เอกนัฏ พร้อมพันธุ์ (ขิง) ประจำการที่เวทีชุมนุมในฐานะโฆษก คอยให้ข้อมูลแก่สื่อมวลชน และขึ้นปราศรัยบนเวทีราชดำเนินช่วง 05.00 น. ธีราภา พร้อมพันธุ์ (เข็ม) ช่วยขนของยกของ และประสานงานเล็กๆ น้อยๆ ด้านหลังเวทีตลอดทั้งวัน ส่วน น้ำทิพย์ กับแทน เทือกสุบรรณ จะแวะมาให้กำลังใจบิดาอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับคอยแก้ต่างแทน หากมีการวิจารณ์บิดาไปในทางที่เสื่อมเสีย

4.3.7 ช่วงเวลา และสถานที่ของการชุมนุม

จากการสัมภาษณ์และวิเคราะห์เอกสาร พบว่า วัน เวลา สถานที่ของการชุมนุม ก็เป็นปัจจัยแวดล้อมที่สำคัญช่วยเอื้อต่อการชุมนุมของ กปปส. ด้วยเช่นกัน เช่น การไปตั้งเวทีการชุมนุมในจุดที่เป็นหัวใจหลักของย่านเศรษฐกิจในกรุงเทพฯ สถานที่ราชการที่สำคัญ การนัดชุมนุมใหญ่ในช่วงวันหยุด และการเคลื่อนไหวไปในจุดที่จะไม่ทำให้ประชาชนเดือดร้อน หรือทำให้เสียแนวร่วมในการชุมนุม ฯลฯ

จากความเห็นของนักข่าวสายการเมือง ปราเมศ เหล็กเพ็ชร์ (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 11 มีนาคม 2558) กล่าวว่า ในช่วงที่มีการเดินรณรงค์พร้อมกันหลายๆจุด จะมีการระดมทีมบุคลากรจำนวนมาก ในการวางแผนเรื่องการจราจรว่าในแต่ละจุดที่เคลื่อนผ่าน จะมีปริมาณรถเท่าไหร่ เข้าปิดล้อมตรงไหนได้บ้าง เพื่อไม่ให้ประชาชนเดือดร้อน และเสียแนวร่วม เป็นการชุมนุมที่สนใจ

ความรู้สึกของมวลชน และปลุกมวลชนไปในตัว ทุกอย่างผ่านการวางแผน ผ่านการประเมิน ผ่านการกลั่นกรองมาแล้วอย่างดี เช่น การดูจำนวนรถผ่าน ดูจำนวนมวลชน ดูจำนวนที่กระทบการบีบอำนาจรัฐ ดูทั้งหมด ซึ่งจริงๆแล้วอาจจะมากกว่านี้ กว่าจะกว่าเดินรณรงค์ หรือดาวกระจายไปปิดในแต่ละจุดได้ ซึ่งเขาได้เล็งเห็นผลไว้แล้ว ว่าจะได้ผลอย่างไร ถ้าไม่ได้ผล ก็กลับไปซ้ำอีกรอบ

4.3.8 การสนับสนุนและการเข้ามามีส่วนร่วมของบุคคล องค์กร และบุคคลที่มีชื่อเสียง

จากผลการศึกษา พบว่า มีปัจจัยด้านการสนับสนุนและการเข้ามามีส่วนร่วมของบุคคล องค์กร และบุคคลที่มีชื่อเสียง ที่มีผลเอื้อต่อการชุมนุมของ กปปส. ในหลายด้าน ทั้งด้านการเงิน ที่มีการวิเคราะห์ว่าได้รับสนับสนุนจากหลายฝ่ายทั้งที่ออกหน้าออกตา และไม่เปิดเผยชื่อ ด้านกำลังปัญญาชน มีทั้งนักวิชาการและนักกฎหมายที่เปิดหน้าขึ้นเวที และกลุ่มที่ไม่เปิดหน้าคอยคำให้ปรึกษาและให้การช่วยเหลืออยู่เบื้องหลัง รวมถึงเครือข่ายศิลปินดารานักแสดง ที่เป็นเสมือนแม่เหล็กดึงดูดให้คนรุ่นใหม่ รวมถึงแฟนคลับหลากหลายกลุ่มเข้ามาร่วมการชุมนุมกับ กปปส.ได้เป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้ ยังมีอีกหลายองค์กรที่เปิดตัวชัดเจน เช่น องค์กรพิทักษ์สยาม กลุ่มรักชาติรักแผ่นดิน กลุ่มกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ เครือข่ายนักศึกษาประชาชนเพื่อการปฏิรูป องค์กรที่เป็นแนวร่วมคล้ายกับดำเนินการอย่างอิสระ อาทิ อธิการบดี ตุลาการ องค์กรอิสระ กลุ่มธุรกิจ และปัญญาชนนักวิชาการ เช่น การผลักดันให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง เลื่อนการเลือกตั้ง และ การผลึกกำลังกับเครือข่ายชาวนาที่ยังไม่ได้รับเงินจำนำข้าวจากรัฐบาล ดังความเห็นของคอลัมนิสต์ ที่สะท้อนผ่านบทความ เช่น

บทความ เงื่อนไข ปฏิวัติประชาชน ทางที่ยังยาวไกลของสุเทพ จากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 17 ม.ค.2557) ที่นำเสนอว่า ประเด็นที่น่าวิเคราะห์ ยังอยู่ที่ กปปส. โดยเฉพาะเบื้องหลังการเดินเกม ไปสู่การ ปฏิวัติประชาชน ให้ได้ เริ่มจากด้านการเงิน มีการวิเคราะห์ว่า หลายฝ่ายให้ความช่วยเหลือลงขันและสนับสนุน ทั้งออกหน้าออกตา และไม่เปิดเผยชื่อ รวมถึงผ่านนอมินี (ตัวแทน)ในการต่อสู้ครั้งนี้ รวมทั้ง สุเทพ เองก็ลงทุนไม่น้อยเช่นกัน

อีกส่วนก็คือ กำลังปัญญาชน ที่มีทั้ง นักรัฐศาสตร์ นักนิติศาสตร์ ที่เปิดหน้าขึ้นเวที เช่น ดร.สมบัติ ธำรง ธัญวงศ์, ดร.กิตติศักดิ์ ปรกติ, ดร.ชัยวัฒน์ ถิระพันธุ์ และเครือข่าย ส่วนกลุ่มที่ไม่เปิดหน้า แต่ช่วยค้นหาข้อเสนอและแกะปมเงื่อนไขในรัฐธรรมนูญ เช่น ดร.สุรพล นิติไกรพจน์, ดร.สมคิด เลิศไพฑูรย์ ฯลฯ

ที่สำคัญ ยังมีกลุ่มนักกฎหมายมหาชนอีกจำนวนหนึ่งที่ไม่เปิดหน้า แต่เปิดตำรากฎหมายให้คำปรึกษาผ่านเวปไซต์ส่วนตัว และเตรียมการอย่างเงียบๆ ตั้งรับและรุกในเหตุการณ์ที่เด็ดทีขาด ที่ต้องการตัวช่วยทางกฎหมาย และที่สำคัญ ยังมีการวิเคราะห์กันถึงตัวช่วยวีไอพี มีทั้ง

นิพนธ์ พร้อมพันธุ์ ผู้ซึ่งเป็น พี่เมียสุเทพ และสัญญาณพิเศษอีกหลายระดับ จริงหรือไม่ ก็ต้องจับตามองกันต่อไป

ส่วน บทความ “เปิด 2 แนวรบ แนวรบเปิด กับแนวร่วม แนวรบ กปปส.จากนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 31 ม.ค. – 6 ก.พ. 2557) ระบุว่า หากจับกระบวนการเคลื่อนไหวตั้งแต่ยุคแช่แข็ง เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2555 เรื่อยมาจนถึงยุค ปฏิวัติประชาชน ในเดือนพฤศจิกายน 2556 ต้องยอมรับว่า การเคลื่อนไหวดำเนินไปใน 2 แนวทาง

แนวทาง1 ถือได้ว่าเป็นองค์กรเปิด จัดตั้งขึ้นมาเพื่อดับเครื่องชนกับรัฐบาลและกับระบอบทักษิณโดยตรง เห็นได้จาก องค์กรพิทักษ์สยาม เมื่อปี 2555 เห็นได้จาก กลุ่มรักชาติรักแผ่นดิน กลุ่มกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ เครือข่ายนักศึกษาประชาชนเพื่อการปฏิรูป ที่สุดก็ตกผลึกออกมาเป็น กปปส.

แนวทาง 1 ถือได้ว่าเป็นองค์กรแนวร่วมคล้ายกับจะดำเนินอย่างเป็นอิสระ เป็นไปอย่างเอกเทศ แต่มีเป้าหมายเพื่อหนุนเสริมให้กับแนวทาง1 มองในเบื้องต้นอาจเห็นไม่ชัด ฟันธงไม่ได้ แต่มองไปมองมาก็เริ่มเห็นแก้ม เห็นไรฟัน ไม่ว่าจะเป็น อธิการบดี ไม่ว่าจะเป็น ตุลาการ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรอิสระ ไม่ว่าจะเป็น กลุ่มธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็น ปัญญาชนนักวิชาการ เห็นจาก สมคิด เห็นจาก ประมนต์ เห็นจาก ธีรยุทธ

ถามว่าเหตุใด เวที กปปส. ที่แยกปทุมวันจึงได้รับการเชิดชูอย่างเป็นพิเศษ กระทั่งกรรมการจาก องค์กรอิสระ ท่านหนึ่งออกมาเชียร์ เพราะว่าแบ๊กอัพ คือ น้ำใจของพี่น้อง สีชมพู กระนั้นหรือ เพราะว่ามี นายสาทิตย์ วงศ์หนองเตย บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นผู้บริหารเวที กระนั้นหรือ มี มาก กว่านั้น

การขับเคลื่อนแนวทางที่ 2 อันเป็นองค์กร แนวร่วม จึงเริ่มเปิดเกมรุก ไม่ว่าจะเป็นการรับไม้จาก กปปส. เข้ามาผลักดันผ่านคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ให้มีการ เลื่อน การเลือกตั้งเพื่อเป็นไปตามแนวทางของพรรคประชาธิปัตย์ ไม่ว่าจะเป็นการเร่งเกมในเรื่องจำนำข้าวทั้งๆที่เป็นเรื่องเมื่อปี 2555 ขณะที่เรื่องประกันราคาข้าวตั้งแต่ปี 2551 ไม่มีอะไรคืบหน้า ไม่ว่าจะเป็นการออกมาค้ำยันความชอบธรรมของการชุมนุม โดยศาลรัฐธรรมนูญ อาจดำเนินไปในลักษณะ แยกกันเดิน แต่ก็เป็นไปตามยุทธวิธีเพื่อบรรลุเป้าหมาย รวมกันตี ไปยังจุดเดียวกัน 1ขับไล่รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร 1 โค่นระบอบทักษิณ

จากนี้จึงเห็นได้ว่า ตราบใดที่การขับเคลื่อนแนวที่ 1 โดย กปปส. ประสานกับแนวที่2 โดยองค์กรอิสระ องค์กรแนวร่วม ยังคืบหน้าไปได้ ก็ยังไม่จำเป็นต้องเอา กองทัพ เอา ทหาร ออกมา

บทความ “ ดัน กปปส. คืนภาวะ ขาขึ้น นิด้า-กลุ่ม MAN OF THE STATE ออกชูโรง ตั้ง นายกฯ วิธีพิเศษ ” จากนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 7-13 ก.พ.2557) นำเสนอว่า เมื่อ

พิจารณาจุดยืนและความต้องการของกลุ่มอาจารย์นิด้า และกลุ่ม MAN OF THE STATE แล้ว จะเห็นว่าเป็น จุดยืนเดียวกัน นั่นคือ ต้องการนายกฯคนนอก เพื่อที่จะนำไปสู่การปฏิรูปประเทศ ซึ่งก็คือ ความปรารถนาเดียวกับนายสุเทพ และ กปปส. นั่นเอง

เพียงแต่ขณะนี้ นายสุเทพ รวมทั้ง กปปส. กำลังถูกจับตามองว่า อยู่ในภาวะยากลำบาก ทั้งเรื่องท่อน้ำเลี้ยง ทั้งความชอบธรรมในการเคลื่อนไหว โดยเฉพาะการปรากฏตัวกลุ่มนักรบที่ออกมาปฏิบัติการที่หลักสี่ หักหลักการ สงบ สันติ อหิงสา ลงอย่างสิ้นเชิง รวมไปถึงความยืดเยื้อของสถานการณ์ที่ไม่สามารถฟันธงได้สักทีว่าเมื่อไหร่ จะได้ชัยชนะ

นายสุเทพและม็อบ กปปส. ถูกประเมินว่า อยู่ในภาวะ ขาลง หากไม่มีตัวช่วย ก็อาจประสบภาวะถดถอยได้ นี่เอง จึงนำไปสู่การคาดหมายว่า หลังจากนี้คงจะมี กลุ่ม องค์กร ต่างๆ ออกมาเคลื่อนไหว เพื่อประคอง และดันให้นายสุเทพ และ กปปส. กลับไปอยู่ในสถานการณ์ขาขึ้นอีกครั้ง

โดยกลุ่มต่างๆ คงต้องออกมาเคลื่อนไหวสอดประสานกัน เพื่อกดดันให้การแก้ไขปัญหาของชาติไปสู่ จุดหมายร่วม นั่นคือ ล้มล้างระบอบทักษิณ ด้วยการฉวยจังหวะที่คณะกรรมการการเลือกตั้งยังไม่สามารถประกาศผลการเลือกตั้งได้ และอาจต้องใช้เวลาอีกหลายเดือนในการดำเนินการ เป็นช่องเบียดแทรกเข้ามา

และแน่นอน ย่อมเป็นการเคลื่อนไหวเดียวกันกับฝ่ายที่ต้องการให้การเลือกตั้งครั้งนี้โมฆะ โดยเริ่มส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยแล้ว การต่อสู้เพื่อช่วงชิงอำนาจรัฐจึงยังเข้มข้นต่อไป อันรวมถึงการปรากฏตัวของกลุ่มอาจารย์นิด้าและกลุ่ม MAN OF THE STATE ที่คงต้องดันนายสุเทพ และ กปปส. กลับไป ‘ขาขึ้น’ ให้ได้

สอดคล้องกับความเห็นของนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 1 เมษายน 2558) ที่กล่าวว่า การชุมนุมของ กปปส. เป็นการรวมกลุ่มของชนชั้นกลาง ที่มีการศึกษา มีรายได้ และมีหน้าที่การงานที่ดี กลุ่มคนเหล่านี้จึงมีมารยาท ในการเข้าไปร่วมชุมนุม ทำให้รู้สึกอบอุ่น เป็นเพื่อนกัน ปราศจากความรุนแรง ประกอบกับ “กำนันสุเทพ” พูดตลอดเวลาว่า จะไม่ใช้ความรุนแรง ฉะนั้นในการชุมนุมจึงดูเหมือนพี่เหมือนน้อง มีการทะนุถนอมกัน มวลชนก็อยากเข้าร่วม ทำให้การชุมนุมอยู่ได้ยืนยาว

ขณะเดียวกันเครือข่ายศิลปินดารานักแสดง ก็เป็นอีกพลังสำคัญที่เป็นเสมือนแม่เหล็กดึงดูดให้คนรุ่นใหม่ รวมถึงแฟนคลับหลากหลายกลุ่มเข้ามาร่วมการชุมนุมกับ กปปส.ได้เป็นจำนวนมาก จากบทความ “ม็อบ เครือข่ายสุเทพ เบนเป้าโค่น ตระกูลชินวัตร ” จากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 15 พ.ย. 2556) ที่ระบุว่า การที่มีศิลปินดัง และดารานักแสดงมาร่วมชุมนุมด้วยอยู่เป็นระยะ ก็มีส่วนช่วยให้คนรุ่นใหม่หันมาสนใจได้ด้วย โดยมีศิลปินและดารา อย่าง เต๋า สมชาย

เข็มกลัด, ฉัตรชัย และสินจัยเปล่งพานิช, หงา คาราวาน, วงมาลีฮวนน่า, บอย182 ถกลเกียรติ วีรวรรณ, แหม่ม จินตหรา สุขพัฒน์, หมอก้อง สรวิชญ์ สุบุญ,ต่าย เพ็ญพักตร์ ศิริกุล, ผอูน จันทรศิริ, หมู กลศ อัทธเสรี, อี๊ด วงฟลาย, หยวน นิธิชัย ยศอมรสุนทร, พงพัฒน์ วชิรบรรจง และภรรยา, ไก่ วรายุฑ มิลินทจินดา และคู่รักคู่ฮอต โตโน่ ภาคิน คำวิลัยศักดิ์ กับ แตงโม ภัทรธิดา วัชระวีรพงษ์ เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมในข้างต้น ที่เกิดขึ้นตลอดการชุมนุมของ กปปส. ในช่วงเกือบ 7 เดือน สรุปได้ว่า ปัจจัยแวดล้อมทั้งสถานการณ์ทางการเมือง ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ปัจจัยจากฝ่ายทหาร จากฝ่ายตรงกันข้าม การสนับสนุนจากครอบครัวต่อ “กำนันสุเทพ” ช่วงเวลา และสถานที่ของการชุมนุม รวมถึงการสนับสนุนและเข้ามามีส่วนร่วมของบุคคล องค์กร และบุคคลที่มีชื่อเสียง ล้วนมีอิทธิพลต่อกระบวนการสื่อสารและโน้มน้าวใจมวลชนในมิติต่างๆ ทั้งสิ้น เช่น ความเพลี่ยงพล้ำของรัฐบาล กรณีไม่มีเงินจ่ายให้ชาวนาในโครงการรับจำนำข้าว เอื้อให้การสื่อสารของ “กำนันสุเทพ” หรือ กปปส. ในช่วงเวลาดังกล่าวประสบความสำเร็จ มีความชอบธรรมในการนำประเด็นนี้มาโจมตีรัฐบาล เชิญชาวนามาเล่าความทุกข์บนเวทีศรัย อีกทั้งยังมีการเดินเท้าระดมเงินทุนช่วยชาวนา กระทั่งมีชาวนาจำนวนไม่น้อยที่ออกมาร่วมเคลื่อนไหวกับ กปปส. เป็นการสื่อสารที่ดึงดูดความสนใจได้ทั้งจากมวลชนแนวร่วม และสังคมในวงกว้าง

4.4 ภาพลักษณ์นักสื่อสารรณรงค์ทางการเมือง

4.4.1 ความเป็น “กำนันสุเทพ”

ก่อนขึ้นมาเป็นแกนนำ กปปส. **“**กำนันสุเทพ” เป็นนักการเมืองอาชีพในสังกัดพรรคประชาธิปัตย์มาเกือบ 30 ปี และมีประวัติทางการเมืองที่ถูกตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการทุจริตคอรัปชั่นในหลายเรื่อง ฉะนั้นการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของ “กำนันสุเทพ” จากมุมมองของนักข่าวสายการเมือง นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ และกลุ่มคนใกล้ชิดที่เข้าร่วมการชุมนุม ที่เกิดจากการรับรู้ข้อเท็จจริงจากประสบการณ์ และการตีความส่วนตัว ผลการวิจัยจึงมีทั้งมุมมองที่เป็นด้านบวก และมุมมองที่เป็นด้านลบต่อภาพลักษณ์ของ “กำนันสุเทพ” ดังนี้

ภาพด้านลบ

แม้นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และประกาศตัดขาดจากพรรคประชาธิปัตย์ ไม่ขอรับตำแหน่งใดๆในทางการเมือง เปลี่ยนบทบาทมาเป็นแกนนำ กปปส. ภายใต้ฉายาใหม่ “กำนันสุเทพ” แต่ก็ยังถูกนักข่าวสายการเมืองส่วนใหญ่มองในภาพลักษณ์แบบเดิม คือ เป็นนักการเมืองจากพรรคประชาธิปัตย์ ที่เปลี่ยนสถานะขึ้นมาเป็นแกนนำการชุมนุม “กำนันสุเทพ” เป็นนักการเมืองที่อยู่และเติบโตมากับพรรคประชาธิปัตย์มาอย่างยาวนาน ทำหน้าที่

เป็นนักประสานงานและประสานเครือข่ายในการแจกผลประโยชน์ มีบารมีอำนาจในการคุม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมถึงเครือข่ายต่างๆ และหัวคะแนน การผูกพันด้วยวัฒนธรรม และผลประโยชน์ในมิติที่ซับซ้อน เป็นจุดสำคัญที่ทำให้ “กำนันสุเทพ” กลายเป็นผู้มีศักยภาพ ที่จะเป็นแกนนำในฐานะที่สามารถระดมคนมาร่วมชุมนุมได้” ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 10 มีนาคม 2558)

สถาพร พงษ์พิพัฒน์วัฒนา (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 6 มีนาคม 2558) กล่าวว่า “กำนันสุเทพ” ทิ้งภาพความเป็นนักการเมืองได้ยาก เพราะเป็นนักการเมืองมาทั้งชีวิต ขณะเดียวกัน การออกมาเคลื่อนไหวในนาม กปปส. จุดเริ่มต้นก็มาจากการทำงานการเมือง แกนนำหลักล้วนเป็นอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคประชาธิปัตย์ ถึงแม้ว่าประกาศลาออกจากพรรคแล้วก็ตาม ส่วนสื่อที่ กปปส. ใช้ในการสื่อสารกับมวลชนอย่างช่องบลูสกาย ก็เป็นสถานีโทรทัศน์ที่เชื่อมโยงกับพรรคประชาธิปัตย์อย่างชัดเจน

เช่นเดียวกับนักข่าวสายการเมืองอีกคน ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 14 มีนาคม 2558) ที่มองว่า “กำนันสุเทพ” เป็นนักการเมือง ที่มีบารมีต่อนักการเมืองด้วยกัน มีการต่อรองในทางการเมือง และ เคลื่อนไหวในรูปแบบเพื่อต่อรองผลประโยชน์กับกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ สมัยที่เป็นเลขาพรรคประชาธิปัตย์ เขาสามารถระดมทุนจากนักธุรกิจได้เป็นจำนวนมาก การเคลื่อนไหวครั้งนี้ เขาก็ยังใช้สายสัมพันธ์และพลังอำนาจเดิม ผสานเข้ากับกลุ่มคนที่ต่อต้านพลตำรวจโททักษิณ ชินวัตร อีกจำนวนมาก ทำให้การเคลื่อนไหวมีพลัง และต่อสู้มาได้ยาวนานถึงเกือบ 7 เดือน

สอดคล้องกับความเห็นของคอลัมนิสต์จากสื่อสำนักต่างๆ ที่สะท้อนผ่านบทความ เช่น บทความ “บุคคลการเมืองแห่งปี 2556 สุเทพ เทือกสุบรรณ จุดระเบิดระบอบทักษิณ” คอลัมน์วิเคราะห์การเมือง จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (ฉบับวันที่ 30 ธันวาคม 2556) นำเสนอว่า แม้นายสุเทพเป็น ผู้ก่อชนวน จุดหักเหต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งสำคัญ แต่ความจริงอีกด้านหนึ่งแนวร่วมม็อบต่อต้านรัฐบาลส่วนหนึ่งและน่าจะเป็นส่วนใหญ่ไม่ได้ชื่นชอบ หรือศรัทธานายสุเทพเป็นการส่วนตัว ตรงกันข้ามออกจะค้างคาใจด้วยซ้ำ เพราะพฤติกรรมในอดีตของเจ้าของฉายา “เทพเทือก” ก็ไม่ได้สดใสวาววับ

บทวิเคราะห์ได้ชี้ว่า ตามประวัติบนเส้นทางการเมืองโชกโชนในฐานะขุนพลฝ่ายบู๊ของพรรคประชาธิปัตย์ ขาวบ้าง ดำบ้าง จนดูกระดำกระด่างเป็น สีเทา เริ่มจากก้าวแรกบนเก้าอี้กำนันตำบลท่าสะท้อน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี อันเป็นถิ่นฐานบ้านเกิด สืบทอดตำแหน่งจากผู้เป็นบิดา

จัดเป็น “กำนันดีกรีปริญญาโท” คนแรกๆของเมืองไทย ในคณะรัฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาบัณฑิตทางการบริหาร จากมหาวิทยาลัยมิดเดิลเทนเนสซี สหรัฐอเมริกา ก่อนก้าวสู่การเมืองระดับชาติเป็น ส.ส. สุราษฎร์ธานี เขต2 พรรคประชาธิปัตย์ ตั้งแต่ปี 2522 และประเดิมเก้าอี้รัฐมนตรีครั้งแรกในปี 2529 ในตำแหน่ง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บทวิเคราะห์เดียวกันยังได้สะท้อนว่า บนเก้าอี้ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่นายสุเทพนั่งเบี้ลถึง 2 รอบ ก็นำมาซึ่งผลงานโบดำอันลือลั่น นั่นคือ โครงการ สปก.4-01 เอาที่ดินหลวงซึ่งปฏิรูปเพื่อแจกให้เกษตรกรยากจนไปแจกให้คนใกล้ชิดและตระกูลเศรษฐีในจังหวัดภูเก็ต เป็นเรื่องฉาวโฉ่โดนอภิปรายไม่ไว้วางใจ จนรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ในยุคที่นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี สมัยแรก ต้องยุบสภาล่มไม่เป็นท่า

สุดท้ายศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาให้เศรษฐีที่ได้ที่ดิน สปก.4-01 คืนที่ดินให้ทางการ ตอกย้ำความผิด ทุจริตชัดเจน เป็นผลงานอัปยศที่ติดโลโก้ “สุเทพ เทือกสุบรรณ” มาจนถึงปัจจุบัน ประเภทที่ว่า ถ้ามีเรื่องลับๆล่อๆในยุคของรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ จะมีชื่อของ “สุเทพ เทือกสุบรรณ” เข้าไปพัวพันนัวเนียแทบจะตลอด จนเป็นเครื่องหมายการค้ายี่ห้อ “เทพเทือก”

นอกจากนี้ในบทความยังกล่าวถึงภาพ “กำนันสุเทพ” ในเรื่องที่ไม่ชอบมาพากลต่อเนื่องมาถึงเรื่องฮุบที่ดินเขาแพงเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี และกรณีทุจริตโครงการก่อสร้างโรงพักและแฟลตตำรวจทั่วประเทศ ถูกวิจารณ์อย่างกว้างขวาง ชาวบ้านเชื่อมากกว่าไม่เชื่อ โดยปรากฏการณ์ก็อย่างที่นายสุเทพ ปราศรัยกับมวลชนคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ด่าระบอบทักษิณโกงอย่างนั้นโกงอย่างนี้ แล้วก็การันตีตัวเองว่า ตั้งแต่เล่นการเมืองมาไม่เคยมีเรื่องทุจริต คอรัปชั่น โกงชาติ มีคนนั่งฟังตะโกนสวนขึ้นไปบนเวที “อย่างเยอะ” นี่คือการยืนยันเครดิตของคนชื่อ “สุเทพ เทือกสุบรรณ” ได้เป็นอย่างดี เขาไม่ใช่พวก “น้ำดี” ในสังคมมาแต่ไหนแต่ไร

บทความ “สุเทพ เทือกสุบรรณ ไต่บันไดวีรบุรุษ” คอลัมน์โครงร่างตำนานคน ของการ์ตอง จากหนังสือพิมพ์มติชน (ฉบับวันที่ 17 พฤศจิกายน 2556) นำเสนอ ระบุว่า สุเทพ เทือกสุบรรณ เกิดในพรรคประชาธิปัตย์ เติบโตเป็นนักการเมืองใหญ่จนในที่สุดเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในพรรคการเมืองนี้

เสียงของ “พี่เทพ” ในพรรคประชาธิปัตย์ เป็นเสียงที่ทุกคนต้องรับฟัง เป็นนักการเมืองคนหนึ่งที่ต้องยอมรับว่า ประสบความสำเร็จสูง ทั้งในด้านการสร้างอำนาจทางการเมือง สร้างฐานะ สร้างบารมีให้ตัวเอง

แต่ทว่าในความรู้สึกนึกคิดของคนทั่วไป ใครคนใดคนหนึ่งแม้จะประสบความสำเร็จสูงส่งในชีวิตส่วนตัว แต่ภาพของการยอมรับในสังคมกลับเป็นอีกด้าน หลายคนเป็นเช่นนั้น และ สุเทพ เทือกสุบรรณ ก็ดูเหมือนจะเป็นหนึ่งในนั้น ไม่ว่าจะประสบความสำเร็จในตัวเองยิ่งใหญ่เพียงใด แต่ในมุมของความสำเร็จด้านการยอมรับของสังคมทั่วไป สุเทพ เทือกสุบรรณ ยังเป็น “เทพเทือก” ในสายตา

ความสำเร็จ อำนาจ บารมีส่วนตัว ยังเหมือนจะเดินขนานกับเส้นทางของ “วีรบุรุษ” ในหัวใจประชาชน ทั้งผลงาน ทั้งการแสดงออกทางการเมือง หรือ เรื่องราวของพฤติกรรมอื่นๆ หากจะบอกว่า สุเทพ เทือกสุบรรณ เป็นนักการเมืองในฝันที่เรียกศรัทธาประชาชนให้รักใคร่ ชื่นชม ย่อมเป็นคำพูดที่ไม่เต็มปาก แม้จะแอบกระซิบแล้วก็ยังต้องหวั่นว่า คนที่ได้ยินจะหัวร่อ เขายังเป็น “เทพเทือก” ของคนทั่วไป

ขณะที่นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์บางคน มองว่า “กำนันสุเทพ” เป็นนักการเมือง ที่เป็นตัวแปรสำคัญในขบวนการทางการเมือง และพรรคประชาธิปัตย์ เพราะเขากล้าหาญ สามารถจัดตั้งระดมคนมาร่วมชุมนุมได้ เป็นประโยชน์ในทางการเมือง ที่จะนำไปสู่การล้มล้างรัฐบาล หรือ เป็นนำไปสู่การทำรัฐประหารได้” (ลิขิต ธีรเวคิน, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 22 มีนาคม 2558)

ภาพด้านบวก

สำหรับภาพลักษณ์ด้านบวกที่นักข่าวสายการเมือง และนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์บางคนมีการกล่าวถึง คือ ภาพลักษณ์ของการเป็นผู้นำมวลชน หรือ ผู้นำภาคประชาชน จากความเห็นของคอลัมนิสต์ที่สะท้อนผ่านบทความต่างๆ เช่น บทความ “สุเทพ เทือกสุบรรณ ไต่บันไดวีรบุรุษ” คอลัมน์โครงร่างตำนานคน ของการ์ตอง จากหนังสือพิมพ์มติชน (ฉบับวันที่ 17 พฤศจิกายน 2556) นำเสนอว่า วันนี้ สุเทพ เทือกสุบรรณ คือ “ผู้นำกระแสมหาชนที่ออกมาด้วยหัวใจบริสุทธิ์ เพื่อต่อสู้กับสิ่งที่พวกเขารู้สึกว่าไม่ชอบธรรม” สถานการณ์แห่งวีรบุรุษเริ่มต้นแล้ว เหมือนกับเพื่ออุทิศให้กระแสแห่งมหาประชาชนที่ยินยอมพร้อมใจให้เป็น “ผู้นำแห่งจิตวิญญาณ” ที่สุด สุเทพ เทือกสุบรรณ ลาออกจาก ส.ส. เพื่อออกมายืนเคียงข้างประชาชนที่จะส่งสู่เส้นทาง “วีรบุรุษ”

เช่นเดียวกับ บทความ “บุคคลการเมืองแห่งปี 2556 สุเทพ เทือกสุบรรณ จุดระเบิดระบอบทักษิณ” คอลัมน์วิเคราะห์การเมือง จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (ฉบับวันที่ 30 ธันวาคม 2556) ที่ระบุว่า ยกให้ “กำนันสุเทพ” นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เป็นบุคคลการเมืองแห่งปี 2556 ที่มีบทบาทศักยภาพในการสร้างความเปลี่ยนแปลง สร้างสีสันฉูดฉาด สร้างความสั่นสะเทือนเลื่อนลั่นให้เกิดขึ้นกับการเมืองในประเทศไทยได้อย่างชัดเจนเป็นที่ประจักษ์

นอกจากนี้ได้กล่าวถึง “กำนันสุเทพ” ในฐานะเป็นผู้นำ “มวลมหาประชาชน” โค่นระบอบทักษิณ สร้างประวัติศาสตร์นำกลุ่มผู้ชุมนุมต่อต้านรัฐบาลออกมากันจนล้นถนน เดินขบวน

แสดงพลังกันอย่างล้นหลาม จนต้องบันทึกเป็นประวัติศาสตร์หน้าใหม่ ตามฉากจากภาพข่าว ครั้งแรกในวันที่ 24 พฤศจิกายน มวลชนออกมาร่วมกับ “ม็อบกำนันสุเทพ” ยาวเหยียดตั้งแต่สะพานมัฆวานรังสรรค์ไปยันเชิงสะพานพระปิ่นเกล้า นับไม่ครบว่าหลักล้านหรือไม่ แต่ไม่น้อยกว่าเหตุการณ์ 14 ตุลา แน่

รวมทั้งในการจัดม็อบ 9 ทัพ กระจายกำลังทั่วกรุงเทพฯ ล้อมทำเนียบรัฐบาล นายสุเทพก็นำมวลชนมหาศาลเคลื่อนมาตามถนนวิภาวดีรังสิต ระยะทางเกือบ 20 กิโลเมตร ตลอดเส้นทางมีประชาชนแนวร่วมตามอาคาร พนักงานบริษัท ห้างร้าน ออกมาร่วมให้กำลังใจกันแน่นสองข้างทาง กดดันจน นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ต้องตัดสินใจยุบสภาในที่สุด

ส่วนความเห็นของนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 1 เมษายน 2558) มองว่า “กำนันสุเทพ” เคยมีภาพลักษณ์แบบทุนนิยม เป็นนักการเมือง และรัฐมนตรี ภาพลักษณ์เช่นนี้เขาน่าจะไปประสานกับชนชั้นสูง เพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง แต่หลังเข้าสู่การชุมนุมในช่วง 7 เดือน ภาพลักษณ์ของเขาเปลี่ยนแปลงไป จากภาพลักษณ์นักการเมืองรับใช้ระบบราชการ มาเป็นภาคประชาชน เป็นการเปลี่ยนอย่างรุนแรง โดยไม่คิดว่าเขาจะพลิกและเปลี่ยนไปได้แบบ 180 องศา

ขณะเดียวกันนักข่าวสายการเมืองบางคน มองว่า “กำนันสุเทพ” มีภาพลักษณ์ของการเป็นนักจิตวิทยามวลชน ที่มีความสามารถในการโน้มน้าวใจมวลชน ดังความเห็นของนักข่าวสายการเมืองผู้หนึ่ง “กำนันสุเทพ” เป็นคนที่มีสองอารมณ์ คล้ายกับนักแสดง ถ้าอยู่กับมวลชน ไม่ว่าจะอยู่ในภาวะตรึงเครียดเพียงใด ก็จะเป็น “กำนันสุเทพ” ที่อ่อนโยน อบอุ่น พยายามเข้าหามวลชน จนเป็นที่รักที่เคารพของมวลชน แต่เวลาที่อยู่กับผู้ใต้บังคับบัญชา ในฐานะที่เป็นผู้นำสูงสุดในการควบคุมการชุมนุม “กำนันสุเทพ” จะแข็งกร้าว แสดงถึงความเป็นผู้นำและความเด็ดขาดในการสั่งการ” (ชาดา สมบูรณ์ผล, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 15 เมษายน 2558)

นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ สิริพรรณ นกสวน สวัสดี (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 2 เมษายน 2558) กล่าวว่า ภาพลักษณ์ของ “กำนันสุเทพ” ขณะขึ้นเวทีปราศรัย จะเห็นการพูดจากับมวลชนในลักษณะที่เป็นกันเอง โดยมีลูกเล่นและพฤติกรรมบางอย่างประกอบ เช่น การร้องไห้ หากมองในแง่ของบุคลิกภาพ ถือว่าเปลี่ยนแปลงไปพอสมควร เมื่อเปรียบเทียบกับลักษณะการเป็นผู้นำในช่วงเป็นนักการเมือง ที่ดูเข้มแข็ง ยิ่งใหญ่ และเข้าถึงยาก แต่หลังมาเป็นแกนนำ กปปส. มีบุคลิกที่อ่อนลงในแง่ของการพยายามเข้าถึงมวลชนมากขึ้น มีการร้องไห้ มีมุขตลก มีการเต้นและร้องเพลงบนเวทีปราศรัย

สอดคล้องกับความเห็นของกลุ่มคนใกล้ชิดที่ร่วมชุมนุม “กำนันสุเทพ” เป็นนักสื่อสารที่ตรงไปตรงมา นิยามตัวเองว่าเป็นร่างทรงของมวลมหาประชาชน ทำให้ผู้ชุมนุมมีความรู้สึกเป็น

อันหนึ่งอันเดียวกัน และใกล้ชิดกับผู้นำ ส่วนข้อความที่สื่อสาร ก็ล้วนเป็นข้อความที่ตรงใจกับสิ่งที่ผู้ชุมนุมคิดและต้องการแสดงออก" (สาธิต วงศ์หนองเตย, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 มีนาคม 2558)

นอกจากนี้ ยังมีนักข่าวสายการเมือง นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และกลุ่มคนใกล้ชิดที่ร่วมชุมนุมบางคน ที่มองว่า "กำนันสุเทพ" มีภาพลักษณ์ของการเป็น นักยุทธศาสตร์ นักปฏิวัติ และนักเคลื่อนไหวมวลชน ฯลฯ

ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์และวิเคราะห์เอกสาร สามารถสรุปได้ว่า ภาพลักษณ์ของ "กำนันสุเทพ" หลังขึ้นมาเป็นแกนนำ กปปส. มีทั้งภาพลักษณ์ด้านบวก และด้านลบ ในส่วนที่เป็นด้านลบมีทั้งนักข่าวสายการเมือง และนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ที่มองว่า แม้ "กำนันสุเทพ" แสดงความจริงใจด้วยการลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และประกาศตัดขาดจากพรรคประชาธิปัตย์ ไม่ขอรับตำแหน่งใดๆทางการเมือง แต่ภาพลักษณ์ของการเป็นนักการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ก็ยังคงอยู่ เพราะการชุมนุมครั้งนี้ เริ่มต้นมาจากพรรคประชาธิปัตย์ มีการเคลื่อนไหวเป็นลักษณะแนวร่วมช่วยเสริมระหว่างกัน ส่วนทุนส่วนตัวของ "กำนันสุเทพ" ก็เป็นนักการเมืองเก่าแก่ที่อยู่และเติบโตอยู่กับพรรคประชาธิปัตย์มาอย่างยาวนาน เป็นนักประสานงานทั้งในพรรคและนอกพรรค อีกทั้งยังมีบารมีและอำนาจในการต่อรองผลประโยชน์กับกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ซึ่ง "กำนันสุเทพ" ได้ใช้สายสัมพันธ์และพลังอำนาจดังกล่าว มาระดมทุนและระดมเครือข่ายต่างๆ ให้เข้ามาร่วมการชุมนุมในครั้งนี้

ส่วนภาพลักษณ์ด้านบวก มีนักข่าวสายการเมือง คอลัมนิสต์จากสื่อหลายสำนัก และนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์บางคน กล่าวถึง "กำนันสุเทพ" ในภาพลักษณ์ของการเป็นผู้นำมวลชน หรือ ผู้นำภาคประชาชน ที่กล้าออกมาต่อสู้อยู่เคียงข้างมวลชน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งใหญ่ เปรียบเสมือนร่างทรงของประชาชนที่ต้องการความยุติธรรมและความถูกต้อง นอกจากนี้แหล่งข้อมูลบางคนมองว่า "กำนันสุเทพ" มีภาพลักษณ์การเป็นนักจิตวิทยามวลชน ที่มีความสามารถในการโน้มน้าวใจผู้ชุมนุมค่อนข้างสูง อีกทั้งยังมีภาพลักษณ์ของการเป็นนักยุทธศาสตร์ นักปฏิวัติ และนักเคลื่อนไหวมวลชน อีกด้วย

4.4.2 ความเป็นนักสื่อสารรณรงค์ทางการเมือง

ในแง่ความเป็นนักสื่อสารรณรงค์ทางการเมือง ซึ่งหมายถึงผู้ที่มีบทบาทในการใช้กระบวนการสื่อสารที่มีแบบแผนเป้าหมาย มีการใช้สื่อต่างๆ ภายในระยะเวลาที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการออกแบบสื่อ เนื้อหาสาระที่จะบรรลุให้มีความรู้ ความสนใจ และความตระหนัก นำไปสู่การโน้มน้าวใจ นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงการใช้สื่อ กิจกรรม และเทคนิคต่างๆ เพื่อให้ผู้รับสารเห็นคล้อยตามการรณรงค์ ในมุมมองของคนใกล้ชิดที่ร่วมชุมนุม มองว่า "กำนันสุเทพ" มีความทุ่มเทใน

การเป็นนักรณรงค์การสื่อสารทางการเมือง กระทั่งทำให้มวลชนเกิดความไว้วางใจ “ลุงกำนัน เขาเป็นผู้บำเพ็ญตนด้วยการออกไปเดินทุกวัน ท่ามกลางแดดร้อน แล้วละ 10-20 กิโลเมตร เปรียบได้กับในประวัติศาสตร์ที่ใกล้เคียงกัน คือ กรณีของมหาตมะคานธี ทำให้มวลชนมีความรู้สึกว่า จับต้องได้ สัมผัสได้ ดูเป็นคนเอาจริงเอาจัง เห็นแววตาของคนที่มุ่งมั่นออกมาต้อนรับทุกที่ พอเห็นการบำเพ็ญตนแล้วประชาชนก็เห็นใจ” (สาธิต วงศ์หนองเตย, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 มีนาคม 2558)

ขณะที่ในมุมมองของนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ นันทนา นันทวโรภาส (สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2558) วิเคราะห์ว่า ภาพลักษณ์ของ “กำนันสุเทพ” ก่อนหน้ามาเป็นผู้นำการชุมนุม ไม่ค่อยได้พูดถึงเรื่องการเปลี่ยนแปลงในระดับมหภาค ไม่ได้พูดเรื่องการปฏิรูปประเทศ เขาเป็นนักการเมืองที่เข้าตรงประเด็น เช่น ในสมัยที่เป็นรัฐมนตรี ต้องการให้กระทรวงนี้ดำเนินการอย่างไรก็จะเข้าสู่ประเด็น ไม่เคยพูดถึงภาพกว้างของประเทศไทยว่า ประเทศมีปัญหา จะต้องปรับปรุงอย่างโน้นอย่างนี้ พูดง่ายๆ ว่าไม่เคยพูดอะไรเป็นนามธรรม แต่จะดำเนินกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมและตรงเป้าหมาย

แตกต่างจากหลังขึ้นมาเป็นแกนนำ กปปส. “กำนันสุเทพ” กลับพูดเรื่องที่เป็นนามธรรมสูงมาก พูดถึงการปฏิรูป ทำให้ประเทศไทยดูดี ซึ่งเป็นเรื่องน่าแปลกใจว่า เขากลายเป็นคนที่มีอุดมการณ์และคิดวางแผนเรื่องแบบนี้มาตั้งแต่เมื่อไหร่ ภาพลักษณ์ของเขาไม่เสถียร “กำนันสุเทพ” เป็นคนที่มีอุดมการณ์ชัดเจน มองอะไรเป็นนามธรรม หรือ จริงๆแล้วเป็นคนที่ทำงานตามเป้าหมาย ตกลงภาพลักษณ์จริงๆของเขาเป็นอย่างไร มันเปลี่ยนไปแบบ 180 องศาเลยทีเดียว

ภาพลักษณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ในการสื่อสารทางการเมืองจึงอธิบายได้ยากมาก อาจอธิบายได้ว่า “กำนันสุเทพ” ใช้สถานการณ์มาสร้างภาพลักษณ์ของเขาให้สอดคล้องกันไปในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งไม่สามารถอธิบายแบบชัดๆได้ว่าเขาเป็นอย่างไร เราสามารถอธิบายนายจำลอง ศรีเมือง นายสนธิ ลิ้มทองกุล และนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรได้ แต่ไม่สามารถอธิบาย “กำนันสุเทพ” ได้ เพราะภาพลักษณ์และบทบาทของเขาไม่เสถียร

สอดคล้องกับความเห็นของนักวิชาการด้านนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ เจตน์ โทณวณิก (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 มีนาคม 2558) อธิบายว่า “กำนันสุเทพ” มีบทบาทหลากหลายแตกต่างกันจากช่วงเวลาหนึ่งไปสู่อีกช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งก็หมายถึงภาพลักษณ์ของเขาที่เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ในช่วงเริ่มต้นการชุมนุมที่สถานีรถไฟสามเสน บทบาทที่ “กำนันสุเทพ”มอง คือ ต้องให้รัฐบาลรับผิดชอบในเรื่องพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม แต่บทบาทในมุมมองของประชาชนกลุ่มหนึ่งมองว่า เป็นบทบาทชวนตีนอกสภา ประชาชนอีกกลุ่มมองว่า เป็นการกระตุ้นยั่วยุ แต่คน

อีกกลุ่มมองว่า “กำนันสุเทพ” ต้องเป็นหัวเรือล้มพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม มีคนส่วนน้อยเท่านั้นที่คิดร่วมกับบทบาทที่ “กำนันสุเทพ” มองตัวเอง

แต่เมื่อการชุมนุมที่สถานีรถไฟสามเสนเริ่มมีคนเข้ามาร่วมมากขึ้น กลุ่มคนที่รู้สึกร่วมกับ“กำนันสุเทพ” ในบทบาทที่วางไว้แต่แรกว่ารัฐบาลต้องรับผิดชอบ ก็มีมากขึ้นเรื่อยๆ จึงย้ายจากเวทีสามเสน มาปักหลักที่บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ปรับบทบาทตัวเองเป็นหัวเรือที่จะต้องกดดันให้รัฐบาลรับผิดชอบ และเมื่อมีกลุ่มเสื้อเหลือง และกลุ่มเครือข่ายอื่นๆเข้าร่วม “กำนันสุเทพ” ก็ปรับบทบาทเป็นผู้นำในการล้มรัฐบาล กลุ่มผู้ชุมนุมที่ตามมา จากเดิมที่มีแนวคิดว่าต้องล้มพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม ก็มาคิดร่วมเป็นล้มล้างรัฐบาล กลุ่มคนที่เคยมองว่าการเคลื่อนไหวของ “กำนันสุเทพ” เป็นการยุแหย่กระตุ้นเตือน ก็เปลี่ยนแนวคิดมาล้มรัฐบาล บทบาทการล้มรัฐบาลจึงแจ่มชัดขึ้นเรื่อยๆ

ส่วนกลุ่มที่มอง “กำนันสุเทพ” ในบทบาทชวนตีนอกสภา ก็รวมตัวกันอย่างชัดเจน ตั้งเวทีขึ้นมาอีกหนึ่งเวที ทำให้ “กำนันสุเทพ” ปรับบทบาทไปเป็นคนสู้กับระบอบทักษิณ ซึ่งไม่ได้หมายถึงเฉพาะการล้มรัฐบาล แต่ยังหมายถึง ล้มล้างทุกคนที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลชุดนี้

และเมื่อกระแสการต่อต้าน กปปส. รุนแรงขึ้น เจ้าหน้าที่ก็พยายามเข้ามาระงับความขัดแย้ง “กำนันสุเทพ” ได้ปรับบทบาทกลายเป็นคนตีฆ้องให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองเข้ามาจัดการกับระบอบทักษิณและรัฐบาล นั่นก็คือ การเรียกให้ทหารออกมาจัดการ มีสื่อมวลชนและภาคส่วนต่างๆไปสอบถามรัฐบาลกันมากมาย กระทั่งทหารอยู่เฉยไม่ได้ ต้องจัดเวทีหาทางออกที่กองบัญชาการกองทัพไทย โดยมีผู้บัญชาการทุกเหล่าทัพ และผู้บัญชาสำนักงานตำรวจแห่งชาติ รวมถึงตัวแทนจากขั้วขัดแย้งเข้าร่วม

หลังจากนั้น “กำนันสุเทพ” ได้ปรับบทบาทเข้าไปสู่วงจรการกระตุ้นอำนาจรัฐ ซึ่งประชาชนก็ปรับตาม โดยมีการต่อรองกัน “กำนันสุเทพ” ส่งสัญญาณว่า ถ้าระดมมวลชนได้ล้านคน ทหารต้องเข้ามาจัดการอะไรสักอย่าง แต่ปรากฏว่าเมื่อรวมมวลชนได้ล้านคนแล้ว ทหารก็ยังไม่มีท่าทีตอบสนองสัญญาณดังกล่าว “กำนันสุเทพ” ได้ปรับบทบาทจากการกระตุ้นอำนาจรัฐ เป็นการชนกับอำนาจรัฐแทน คือ ถ้าทหารไม่ดำเนินการใดๆ กลุ่มผู้ชุมนุมจะทำเอง ปรากฏว่าทหารก็ยังไม่ขยับ “กำนันสุเทพ” จึงปรับบทบาทตัวเองเป็น แกนนำปฏิวัติภาคประชาชน แต่บทบาทนี้ไม่ได้การตอบรับจากประชาชนนัก เพราะในหลายประเทศที่ทำสำเร็จ ประชาชนต้องลุกขึ้นถืออาวุธ และส่วนใหญ่ยังต้องการให้ทหารออกมาจัดการ

เจตน์ โทณวณิก นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ยังวิเคราะห์เพิ่มเติมอีกว่า หลังการวัดดวงครั้งที่สอง ประกาศว่าจะรวมมวลชนให้ได้ล้านคน ปรากฏว่าทหารก็ยังเพิกเฉย ผนวกกับเริ่มมีเหตุการณ์ยิง และปาระเบิด เข้าใส่กันบ่อยครั้ง ทำให้มวลชนเริ่มเห็นด้วยกับบทบาทการปฏิวัติภาค

ประชาชนของ “กำนันสุเทพ” มากขึ้น ประกอบกับในขณะนั้นศาลรัฐธรรมนูญ มีคำวินิจฉัยกรณีการโยกย้าย นายถวิล เปลี่ยนศรี ทำให้รัฐบาลยิ่งลักษณ์ และคณะรัฐมนตรีทั้งชุดพ้นจากตำแหน่ง “กำนันสุเทพ” จึงเข้าสู่บทบาทการปฏิวัติภาคประชาชนอย่างเต็มตัว

กระทั่งมีการออกกฎอัยการศึก ทหารเข้ามามีบทบาทแทน สุดท้ายเมื่อมีการรัฐประหาร บทบาทของ “กำนันสุเทพ” ในฐานะผู้นำการปฏิวัติภาคประชาชนก็หมดลง และเปลี่ยนบทบาทมาเป็นตำนานการต่อสู้ ซึ่งในความเป็นตำนานการต่อสู้ “กำนันสุเทพ” ยังมีพลังงานศักย์อยู่ในตัว (พลังงานศักย์เป็นพลังงานที่อยู่ในวัตถุที่ไม่เคลื่อนไหว แต่สามารถแปลงเป็นพลังงานจล หรือพลังงานที่เคลื่อนไหวได้ตลอดเวลา) แม้ตอนนี้จะไปบวชเป็นพระสงฆ์ วางบทบาทเป็นเพียงตำนาน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า การเคลื่อนไหวจะจบลง พลังงานศักย์นี้ยังพร้อมที่จะมีพลวัตกลายเป็นพลังงานจลได้ตลอดเวลา เช่นเดียวกับกลุ่มคู่ขัดแย้งอีกฝั่ง ที่ถูกทหารควบคุมการเคลื่อนไหวอยู่ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นไม่ได้จบลง ตอนนี้เป็นเพียงการพักยก บทบาทต่อจากนี้ของ “กำนันสุเทพ” ที่ยังไม่มีความชัดเจน จึงเป็นเรื่องที่น่าติดตาม

จากข้อมูลที่กล่าวมาในข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ภาพลักษณ์ความเป็นนักสื่อสารรณรงค์ทางการเมืองของ “กำนันสุเทพ” เป็นภาพลักษณ์ที่ไม่มีความเสถียร เนื่องจากมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในแต่ละช่วงเวลาอยู่เสมอ เพื่อโน้มน้าวใจและกระตุ้นมวลชนให้มีความคิด ความเชื่อ ร่วมเคลื่อนไหวไปสู่เป้าหมายเดียวกัน เช่น สมัยที่เป็นนักการเมือง “กำนันสุเทพ” ไม่เคยพูดสิ่งที่เป็นนามธรรม และมีความคิดเรื่องการปฏิรูปประเทศ แต่หลังจากขึ้นมาเป็นผู้นำ กปปส. เขากลายเป็นคนที่มีอุดมการณ์และวางแผนการปฏิรูปประเทศอย่างจริงจัง

ทั้งนี้หากไล่เรียงการปรับบทบาทในช่วงเวลาหลักๆ ซึ่งก็หมายถึงภาพลักษณ์การเป็นนักสื่อสารรณรงค์ทางการเมืองของ “กำนันสุเทพ”ที่เปลี่ยนตามไปด้วย ตั้งแต่เริ่มต้นการชุมนุมที่สถานีรถไฟสามเสน พบว่า เขาวางบทบาทตัวเองเป็นหัวเรือใหญ่เรียกร้องให้รัฐบาลรับผิดชอบการผลักดันร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม แต่หลังจากมีผู้ชุมนุมและเครือข่ายต่างๆ เข้าร่วมมากขึ้น จนต้องย้ายเวทีมาที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เขาก็ปรับมาเป็นผู้นำในการล้มล้างรัฐบาล และเมื่อกระแสการต่อต้านรุนแรงขึ้น เจ้าหน้าที่พยายามเข้าระงับความขัดแย้ง เขาได้ปรับบทบาทเข้าสู่วงจรกระตุ้นเตือนอำนาจรัฐ ต่อรองในรูปแบบต่างๆ แต่เจ้าหน้าที่รัฐก็ยังไม่มีท่าทีจะตอบสนอง เขาจึงปรับบทบาทมาชนกับอำนาจรัฐแทน ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่หรือทหารก็ยังไม่ขยับ “กำนันสุเทพ” จึงปรับบทบาทมาเป็นแกนนำปฏิวัติภาคประชาชน และสุดท้ายเมื่อมีการรัฐประหารเกิดขึ้น เขาก็ได้วางบทบาทตัวเองให้เป็นตำนานการต่อสู้

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง "กำนันสุเทพ" ในฐานะนักสื่อสารรณรงค์ทางการเมือง จากมุมมองของนักข่าวสายการเมือง นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และด้านรัฐศาสตร์" เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่แบ่งการวิจัยเป็นสองขั้นตอน โดยเริ่มต้นทำการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis) ที่มีการนำเสนอผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ และโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) เกี่ยวกับบทบาทนักสื่อสารของ "กำนันสุเทพ" โดยวิเคราะห์จากมุมมองผู้ใกล้ชิดที่ร่วมเคลื่อนไหวกับ "กำนันสุเทพ" มุมมองภายนอกของนักข่าวสายการเมือง มุมมองนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์และด้านรัฐศาสตร์ แล้วทำการวิเคราะห์ ประมวลผล และนำเสนอผลการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้กรอบแนวคิดและทฤษฎี เกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง แนวคิดการรณรงค์ ทฤษฎีสัญญะวิทยา ทฤษฎีการโน้มน้าวใจ ทฤษฎีการโฆษณาชวนเชื่อ แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างภาพลักษณ์ และทฤษฎีความน่าเชื่อถือขอแหล่งสาร/ผู้รับสาร ผนวกเข้ากับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษา "กำนันสุเทพ" ในฐานะนักสื่อสารรณรงค์ทางการเมืองนี้ ได้ทำการวิเคราะห์ในประเด็นต่างๆ เพื่อตอบโจทย์ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ซึ่งประกอบด้วย (1) เพื่อศึกษากลยุทธ์และปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องในแง่นักสื่อสารรณรงค์ทางการเมืองของ "กำนันสุเทพ" จากมุมมองของนักข่าวสายการเมือง นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และด้านรัฐศาสตร์ ตลอดจนบุคคลผู้ใกล้ชิดที่มีส่วนร่วมในการรณรงค์ (2) เพื่อศึกษาภาพลักษณ์และบทบาทนักรณรงค์การสื่อสารทางการเมืองของ "กำนันสุเทพ" โดยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. กลยุทธ์การสื่อสารในแง่นักสื่อสารรณรงค์ทางการเมือง

จากการศึกษาด้านกลยุทธ์การสื่อสารในแง่นักสื่อสารรณรงค์ทางการเมืองของ "กำนันสุเทพ" ได้จำแนกนำเสนอตามคุณลักษณะจากทฤษฎีความน่าเชื่อถือผู้ส่งสาร(Source credibility) สรุปได้ดังต่อไปนี้

1.1 คุณลักษณะผู้ส่งสาร

1.1.1 ด้านความน่าไว้วางใจ น่าเชื่อถือ (Trustworthiness)

ผลการศึกษาคุณลักษณะของผู้ส่งสารในด้านความน่าไว้วางใจ น่าเชื่อถือ (Trustworthiness) สามารถสรุปได้ว่า สิ่งที่ทำให้มวลชนเกิดความเชื่อถือ และไว้วางใจ ในตัว“กำนันสุเทพ” ส่วนหนึ่งมาจากบุคลิก และความเป็นผู้นำ ของการเป็นนักการเมืองรุ่นเก่า ที่มีทั้งอำนาจและบารมี กล้าหาญ จริงใจ พูดคำไหนคำนั้น มีความละเอียดรอบคอบ และไม่ผิดสัญญากับมวลชน รวมถึงการทุ่มหมดหน้าตัก ประกาศลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตัดขาดไม่ยุ่งเกี่ยวกับพรรคประชาธิปัตย์ ไม่ขอรับตำแหน่งใดๆทางการเมืองอีกต่อไป และสร้างสถานะใหม่ให้ตัวเองจากนักการเมืองมาเป็นเป็นลุงกำนันของมวลชน อีกทั้งยังพิสูจน์ให้มวลชนเห็นถึงความจริงใจ เช่น การขายทรัพย์สินส่วนตัวมาเป็นทุนในการต่อสู้ เดินเท้ารณรงค์ออกพบปะมวลชนทั่วกรุงเทพฯจากเช้าจรดค่ำอย่างสม่ำเสมอ และมีความรับผิดชอบต่อการชุมนุม ยอมเสี่ยงชีวิตร่วมกับมวลชน ดูแลผู้บาดเจ็บและผู้เสียชีวิต ฯลฯ นอกจากนี้ความน่าไว้วางใจที่เกิดขึ้น ส่วนหนึ่งยังสะท้อนได้จากจำนวนผู้ชุมนุมที่ออกมาร่วมเคลื่อนไหวกับ กปปส. มากที่สุดในประวัติศาสตร์การเมืองไทย และยอดเงินบริจาคที่ได้รับการสนับสนุนจากแนวร่วมและประชาชนโดยทั่วไป ขณะที่นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์บางคน วิเคราะห์ว่า ความน่าเชื่อถือเกิดจากการที่ “กำนันสุเทพ” เป็นตัวแปรสำคัญในขบวนการทางการเมือง และพรรคประชาธิปัตย์ ที่สามารถประสานงานและจัดตั้งมวลชนให้มาร่วมชุมนุมได้

1.1.2 ด้านความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ (Expertness)

ผลการศึกษาในด้านความรู้ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ (Expertness) สรุปได้ว่า ในการชุมนุมครั้งนี้ “กำนันสุเทพ” ได้นำความรู้ความเชี่ยวชาญ จากการเป็นนักการเมืองอาชีพมาหลาย 10 ปี และประสบการณ์จากการเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลมืออันดับต้นๆของประเทศ จึงมีความเชี่ยวชาญในการเข้าหามวลชน สร้างเสียงสนับสนุน อีกทั้งยังมีทักษะด้านการโน้มน้าวใจ เนื่องจากเคยเป็นนักปราศรัยหาเสียง และนักปราศรัยในสภามานาน ขณะที่มีนักข่าวสายการเมืองบางคนมองว่า ความน่าเชื่อถือของการขึ้นมาเป็นแกนนำ กปปส. เกิดจากต่างตอบแทนในช่วงที่ “กำนันสุเทพ” เป็นนักการเมือง ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการประสานงานกับเครือข่ายของตัวเอง หัวคะแนน และเครือข่ายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เชื่อมโยงกับกลุ่มต่างๆ

1.1.3 ลักษณะความเป็นพลวัต มีชีวิตชีวา ชวนสนใจ (Dynamism)

การศึกษาในด้านลักษณะความเป็นพลวัต มีชีวิตชีวา ชวนสนใจ (Dynamism) สรุปได้ว่า “กำนันสุเทพ” ได้ให้ความสำคัญกับแสดงออกทางด้านอารมณ์ประกอบการชุมนุม เพื่อโน้มน้าวใจ และเชื่อมต่อกับความรู้สึกของมวลชน หรือผู้รับสารทั่วไป โดยจะมีการปรับเปลี่ยนอารมณ์ที่

สอดคล้องไปสถานการณ์ เช่น การชูแขนขวาประกอบเพลงสู้ไม่ถอยไปพร้อมๆกับมวลชน และการหลั่งน้ำตาให้กับผู้ที่เสียชีวิต หรือบาดเจ็บ เพื่อสร้างความฮึกเหิมในกลุ่มผู้ชุมนุม ซึ่งกลยุทธ์เหล่านี้ล้วนส่งผลให้ผู้ชุมนุมเกิดความไว้วางใจในตัว “กำนันสุเทพ” มากขึ้น

1.2 กลยุทธ์ด้านการใช้สาร

1.2.1 วาทศิลป์ คำพูด วิธีพูด อวัจภาษา

จากการวิเคราะห์ วาทศิลป์ คำพูด วิธีพูด อวัจภาษา ของ “กำนันสุเทพ” สรุปได้ว่า เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ทำให้กลยุทธ์ด้านการใช้สารมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีทักษะการใช้วาทศิลป์ที่โดดเด่นในหลายด้าน โดยเฉพาะประเด็นด้านเนื้อหา ที่ยืนยันเป้าหมายการต่อสู้ด้วยความชัดเจนหนักแน่น เข้าใจง่าย และตอกย้ำซ้ำๆอยู่ตลอดเวลา ปลูกฝังความคิดว่า การเคลื่อนไหวครั้งนี้ เป็นการต่อสู้ของมวลมหาประชาชน เพื่อปกป้องประเทศชาติ สถาบันเบื้องสูง และอนาคตของลูกหลานด้วยวิธีการที่สันติอหิงสา ปราศจากการใช้อาวุธ แต่ในมุมมองของนักข่าวสายการเมืองบางคน มองว่า เนื้อหาสารที่ “กำนันสุเทพ” สื่อสารไปยังมวลชน ไม่ได้มีการเปิดข้อมูลใหม่ด้วยประเด็นที่น่าสนใจ นอกจาก 3 เรื่องหลัก คือ การคอรัปชั่นของรัฐบาล การปฏิรูปประเทศ และการโจมตีระบอบทักษิณ อีกทั้งการปราศรัยในบางประเด็นก็ไม่ได้ประสบความสำเร็จ แต่กลับทำให้เสียแนวร่วม

ส่วนวิธีการสื่อสาร มีการนำหลักจิตวิทยามวลชนมาใช้ ผ่านอวัจนภาษา ที่เรียบง่าย มีพลัง ไม่ซับซ้อน หรือยากต่อการตีความ โดยระหว่างการสื่อสารมีการใช้น้ำเสียง ท่วงท่า ลีลา ผ่านลูกเล่น หรือพฤติกรรมบางอย่าง ทำให้มวลชนมีอารมณ์ร่วมและคล้อยตาม เช่น การเต้นและร้องเพลงบนเวทีปราศรัย รวมถึงการหลั่งน้ำตาให้กับผู้ที่เสียชีวิต หรือบาดเจ็บจากการชุมนุม ขณะเดียวกัน “กำนันสุเทพ” ยังมีการสื่อสารผ่านความเชื่อบางอย่างที่เป็นนามธรรม ทำให้มวลชนเกิดความฮึกเหิม หรือมีอารมณ์ร่วมตามไปกับภาษาที่สื่อสารอีกด้วย

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเอื้อที่ช่วยเสริมให้การใช้สารของ “กำนันสุเทพ” ประความสำเร็จนั่นก็คือ การบริหารจัดการการสื่อสารเชิงบูรณาการอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งประเด็นที่สื่อสารบนเวที ลักษณะการพูด กิจกรรมที่เคลื่อนไหว รวมถึงการสื่อสารกับสื่อมวลชน และโซเชียลมีเดีย ฯลฯ โดยเนื้อหาที่สื่อสารในภาพรวม จะมุ่งเน้นให้คนสัมผัสได้ และรู้สึกมีความหวังกับการเคลื่อนไหวของ กปปส. ว่าเป็นการเคลื่อนไหวที่ถูกต้องชอบธรรมและสร้างสรรค์ เพื่อเรียกความเชื่อมั่น ความศรัทธา และรักษาพลังของมวลชนเอาไว้

1.2.2 การใช้ สัญญะ สร้างความหมาย

จากการสัมภาษณ์และวิเคราะห์เอกสาร สรุปได้ว่า “กำนันสุเทพ” มีการใช้สัญญะสร้างความหมาย เพื่อตอกย้ำเป้าหมายในการชุมนุม สร้างพลังและความตื่นตัวให้มวลชนเข้าร่วมการ

เคลื่อนไหวในหลายด้าน ประกอบด้วย กลุ่มสัญญะที่เป็นคำพูด หรือวาทกรรม ซึ่งตลอดการชุมนุมของ กปปส. มักมีการผลิตขึ้นมาเป็นระยะๆ ผ่านการปราศรัยของ “กำนันสุเทพ” และกิจกรรมการเคลื่อนไหวต่างๆ อีกทั้งยังมีการผลิตซ้ำผ่านสื่อ ทั้งสถานีโทรทัศน์ช่องบลูสกาย และสถานีโทรทัศน์ที่เป็นเครือข่าย กปปส. รวมถึงสื่อออนไลน์ เพื่อให้เข้าถึงมวลชนอย่างทั่วถึงอีกด้วย เช่น คำว่า เช่น การเรียกตัวนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ด้วยคำว่า “กำนันสุเทพ” การเรียกกลุ่มผู้ชุมนุมว่า “มวลมหาประชาชน” การเรียกเป้าหมายการชุมนุมว่า “ชัตดาวน์กรุงเทพ” และ"รีสตาร์ทไทยแลนด์ปฏิรูปประเทศไทย" ฯลฯ สำหรับสัญญะที่เป็นบทเพลงประกอบการชุมนุม ส่วนใหญ่ก็เป็นเพลงปลุกใจในประวัติศาสตร์ที่เคยใช้ในการต่อสู้กับอำนาจรัฐในหลายเหตุการณ์สำคัญมาก่อน เช่น เพลงสู้ไม่ถอย เพลงตื่นเถิดไทย และเพลงมาร์ชประชาชนเดิน

ในกลุ่มที่เป็นสิ่งของและวัตถุ มีสัญญะที่ทรงพลังอย่างมากอยู่ 2 ประเภท ก็คือ ธงชาติไทย และนกหวีด ในส่วนของ ธงชาติไทย จากเดิมที่หมายถึงความเป็นชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ แต่การชุมนุมครั้งนี้ได้ถูกนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ในการต่อสู้ของกลุ่ม กปปส. นอกจากธงชาติจะเป็นสัญญะที่กำนันสุเทพ และ กปปส. พยายามสื่อสารว่า เป็นศูนย์รวมจิตใจของทุกคน การต่อสู้ครั้งนี้ก็เพื่อปกป้องชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ไม่ได้เป็นการต่อสู้เพื่อ “กำนันสุเทพ” หรือ ใครคนใดคนหนึ่งแล้ว ธงชาติยังถูกแทนความหมาย ของความเป็นกลุ่มก้อนพรรคพวกเดียวกันกับ กปปส.อีกด้วย ยากที่กลุ่มเห็นต่างจะหาเหตุผลมาทัดทาน และด้วยธงชาติเป็นอุปกรณ์ที่หาง่าย จึงมีการนำมาผลิตเป็นสิ่งของและวัตถุหลากหลายชนิด เช่น เสื้อ ริสแบน(ห่วงรัดข้อมือ) ริบบิ้น(แถบผ้า)ผูกข้อมือ และที่คาดผม ฯลฯ

ส่วน นกหวีด ก็เป็นสัญลักษณ์ของการเรียกรวมพล เมื่อมีเหตุผิดปกติเกิดขึ้นในบ้านเมือง สัญญะเดิมของ นกหวีด เป็นเพียงอุปกรณ์ที่กรรมการใช้ในการตัดสินกีฬา รปภ.ใช้ในการโบกรถ หรือช่วงหนึ่งตำรวจใช้ในการรณรงค์ให้ผู้หญิงพกติดตัว เพื่อเป่าส่งสัญญาณขอความช่วยเหลือ กรณีมีเหตุอันตรายเกิดขึ้น แต่ในการชุมนุมครั้งนี้ นกหวีด ได้กลายอาวุธประจำกายของ “กำนันสุเทพ” รวมทั้งเป็นสัญลักษณ์ในการต่อสู้ของ กปปส. ที่ต้องการส่งสัญญาณว่า ประชาชนตื่นรู้ และตื่นตัวแล้ว ขณะนี้ได้มีการทุจริตคอรัปชั่นเกิดขึ้น ถึงเวลารวมพล ฉกฉวยความหมายอำนาจจากมือรัฐในเชิงสัญลักษณ์มาไว้ในมือประชาชนเพียงชั่วคราว ด้วยวิธีการที่สันติ อหิงสา สัญญะของ นกหวีด ในเมืองไทยเริ่มเปลี่ยนไป จากการที่พรรคประชาธิปัตย์เป็นผู้กำหนดให้ใช้เป็นสัญลักษณ์ในการต่อสู้ตั้งแต่เริ่มแรก โดยนำแนวคิดมาจาก “ราล์ฟ เนเดอร์” (Ralph Nadar) นักกฎหมาย นักเขียนและนักต่อสู้เพื่อสังคมชาวอเมริกัน ผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อประวัติศาสตร์ของอเมริกา ในปี ค.ศ. 1970 เขาได้ตัดสินใจเป่านกหวีดในสภา เพื่อเตือนรัฐบาลที่เริ่มมีพฤติกรรมทุจริต

ในการบริหารบ้านเมือง คำว่า Whistleblower แปลตรงตัวได้ว่า “คนเป่านกหวีด” ซึ่งคนเป่านกหวีดเปรียบเสมือนผู้มีหน้าที่แจ้งว่า มีการกระทำที่ส่อไปในทางผิดกฎหมายเกิดขึ้น

สัญญะด้านอวัจนภาษา ของ “กำนันสุเทพ” มีทั้งภาพของความทุ่มเทเสียสละระหว่างเป็นแกนนำ กปปส. ซึ่งเปลี่ยนไปจากสมัยที่เคยเป็นนักการเมือง สามารถเรียกความเชื่อมั่น และความไว้วางใจ จากมวลชนได้เป็นจำนวนมาก เช่น การเดินเท้ารณรงค์ให้ชาวกรุงเทพฯ ออกมาร่วมชุมนุมเป็นระยะทางไกล วันละหลาย 10 กม. การกินข้าวเที่ยงพร้อมกับผู้ชุมนุมบนท้องถนน รวมถึงสีผิวที่ดูเข้มขึ้น หรือ ไหม้เกรียม จากการตากแดดระหว่างเดินรณรงค์ ฯลฯ บุคลิกของ “กำนันสุเทพ” หลังจากมาเป็นแกนนำการชุมนุม ภาพของการเป็นคนดุดัน เอาจริงเอาจัง เด็ดขาดใจถึงพึ่งได้ ก็เด่นชัดมากขึ้นกว่าสมัยเป็นนักการเมืองเช่นกัน ขณะเดียวกันในบางช่วงเวลา “กำนันสุเทพ” ก็มีมุมของความอ่อนโยน เรียกความเห็นใจจากมวลชนให้มีอารมณ์ร่วมได้ไม่น้อย อย่างเช่น การร้องไห้บนเวทีปราศรัย ในวันที่เกิดเหตุประเบิดใส่ขบวนผู้ชุมนุม ที่บริเวณถนนบรรทัดทองจนมีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมาก

นอกจากมีการใช้ สัญญะ ในรูปแบบต่างๆแล้ว กิจกรรมการชุมนุมใหญ่แต่ละครั้งก็ถูกสร้างความหมาย โดยการอ้างชื่อกิจกรรมแต่ละครั้งให้เกิดพลังความรู้สึกมีส่วนร่วม เนื่องจากการชุมนุมของ กปปส. เป็นการชุมนุมที่ยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์ ฉะนั้นการที่จะรักษาพลังมวลชนเอาไว้ให้ได้ จึงต้องปรับแผนการชุมนุมให้สอดรับกับวิถีของคนกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นกลุ่มหลักที่เข้าร่วมชุมนุม และยังต้องทำมาหากิน ด้วยการกำหนดวันนัดชุมนุมใหญ่ ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น 24 พ.ย. 56 วันมวลมหาประชาชน คนไทยหัวใจเกินล้าน 9 ธ.ค. 56 รวมพลังกันทุกสายเดินหน้าไปทำเนียบรัฐบาล 22 ธ.ค.56 วันทดสอบชัตดาวน์กรุงเทพ ตั้งเวที 4-5 จุด 13 ม.ค.57 วันชัตดาวน์กรุงเทพ ตั้งเวที 7 แห่งทั่วกรุงเทพ หลังจากนั้นก็มีการนัดแสดงพลังกันอยู่เป็นระยะๆ นอกจากนี้ ยังรวมถึงกิจกรรมการเดินเท้ารณรงค์ไปยังจุดต่างๆ แล้วมีคนร่วมบริจาคเงินให้กับ กปปส. จนเป็นสัญญะที่มีคนร่วมบริจาคตามทุกครั้งอีกด้วย

1.2.3 การสร้างสารเพื่อโน้มน้าวใจ

จากผลการวิจัย สรุปได้ว่า ในการชุมนุมของ กปปส. “กำนันสุเทพ” ได้นำแนวคิดการสร้างจุดดึงดูดใจในตัวสาร (Message Appeals) มาโน้มน้าวใจมวลชนให้เข้าร่วมการชุมนุมในหลายด้าน ที่ปรากฏชัด คือ การใช้จุดดึงดูดใจให้เกิดความกลัว (Fear Appeals) เช่น เรื่องการทุจริตคอรัปชั่น การจาบจ้วงสถาบันเบื้องสูง และความน่ากลัวของระบอบทักษิณ ซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่สามารถยอมรับได้ โดยการสื่อสารส่วนใหญ่มักอยู่บนพื้นฐานของการสร้างความเกลียดและความกลัวให้กับมวลชน ซึ่งมีอิทธิพลมากในแง่ของจิตวิทยามนุษย์

การใช้จุดดึงดูดโดยใช้อารมณ์ (Emotional Appeals) ก็เป็นอีกหนึ่งเทคนิคสำคัญที่นำมาใช้ชักจูงมวลชนให้มีอารมณ์ร่วมไปกับแนวทางการต่อสู้ของ กปปส. โดยเฉพาะเรื่องที่ละเอียดอ่อนต่อความรู้สึกของผู้ชุมนุม เช่น ความสูญเสีย และการถูกเอาเปรียบจากนโยบายของรัฐ แต่ในมุมของกลุ่มคนใกล้ชิดที่ร่วมชุมนุม มองว่า จุดดึงดูดโดยใช้อารมณ์ที่มีประสิทธิภาพของ “กำนันสุเทพ” คือ การเข้าใจอารมณ์ของมวลชน ไม่ทำให้รู้สึกแปลกจากผู้นำการชุมนุม และการปลุกกระแสอารมณ์ร่วมด้วยการเดินเท้ารณรงค์เกือบทุกวัน ส่วนนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ มองว่า สิ่งที่ดึงดูดอารมณ์ของผู้ชุมนุมให้มีพลังร่วม มาจากการสื่อสารที่เข้าใจง่าย การกำหนดเป้าหมายการชุมนุมที่ชัดเจน และการสร้างข้อความสำคัญในการชักจูงมวลชน ขณะที่คอลัมนิสต์จากสื่อสำนักต่างๆ ที่สะท้อนผ่านบทความ มองว่า จุดดึงดูดอารมณ์ คือ วิธีการปราศรัยของ “กำนันสุเทพ” โดยใช้เทคนิคต่างๆ ที่ทำให้มวลชนรู้สึกมีอารมณ์ร่วมคล้อยตาม เช่น การยกตัวอย่างของเด็กและคนแก่จากต่างจังหวัด ที่เขียนจดหมายมาให้กำลังใจ พร้อมกับเสียสละส่งเงินเก็บส่วนตัวที่มีอยู่เพียงเล็กน้อยให้มาเป็นทุนในการต่อสู้

นอกจากนี้ “กำนันสุเทพ” ยังใช้จุดจูงใจโดยใช้แรงจูงใจ (Motivational Appeals) ในอีกหลายด้าน เพื่อโน้มน้าวใจมวลชน ที่ปรากฏชัด คือ การกำหนดประเด็นใหม่ๆ เพื่อสร้างกระแสการชุมนุมให้อยู่ในความสนใจของสังคมตลอดเวลา ผ่านการเคลื่อนไหวในรูปแบบต่างๆ และการนัดชุมนุมใหญ่อยู่ระยะๆ โดยไม่บอกแนวทางการเคลื่อนไหวล่วงหน้า กระตุ้นให้คนอยากรู้จนต้องออกมาร่วมชุมนุม รวมทั้งการบริหารจัดการการชุมนุม ที่รองรับกับกลุ่มคนชั้นกลาง ในรูปแบบที่มีความปลอดภัย อาหารดี ดนตรีไพเราะ เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่างๆได้ขึ้นปราศรัย และมีการเชิญศิลปินดาราคนมีชื่อเสียงมาร่วมชุมนุม ซึ่งเป็นเสมือนแม่เหล็กอย่างดีในการชักจูงมวลชน

1.2.4 การโฆษณาชวนเชื่อ

ในการชุมนุมของ กปปส. “กำนันสุเทพ” ได้นำเทคนิคการโฆษณาชวนเชื่อเข้ามาปรับใช้เพื่อโน้มน้าวใจมวลชนในหลายด้าน สรุปได้ดังนี้

การตั้งชื่อให้ฉายา (Name Calling) นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ว่า “กำนันสุเทพ” แม้จะมีนักข่าวสายการเมืองบางคน มองว่า เป็นตำแหน่งนักการเมืองท้องถิ่น ที่ให้ความรู้สึกใกล้ชิดเป็นกันเองเสมือนคนในครอบครัว แต่ในมุมมองของนักข่าวสายการเมือง นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และด้านรัฐศาสตร์ รวมถึงคอลัมนิสต์จากสื่อสำนักต่างๆ ส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า การตั้งฉายา “กำนันสุเทพ” เป็นการสร้างภาพตัวแทนของมวลชน และชาวบ้านในชนบท เพื่อลบภาพของความเป็นนักการเมืองที่ถูกตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับเรื่องการทุจริตคอรัปชั่นในหลายคดี ให้กลายมาเป็นลุงกำนันที่ใจดี ต่อสู้เพื่อประชาชนอย่างแท้จริงโดยไม่มีผลประโยชน์แอบแฝง สอดคล้องกับกลุ่มคน

ใกล้ชิดที่ร่วมชุมนุม ซึ่งเปิดเผยว่า การตั้งฉายานี้ เปรียบเสมือนการรีแบรนด์สินค้าใหม่ เพราะภาพพจน์เดิมมีข้อครหาเกี่ยวกับการทุจริตเป็นอุปสรรค์ในการเรียกความศรัทธาจากประชาชน

การสร้างความจริงสวยหรู ดีเลิศ สมบูรณ์แบบ (Glittering Generality) ตลอดการชุมนุม “กำนันสุเทพ” มีการกล่าวอ้างถึงความจริงอันสวยหรู ให้มวลชนรู้สึกมีความหวัง และฮึกเหิม จูงใจด้วยหลากหลายประเด็น เช่น หากขจัดระบอบทักษิณให้หมดไปได้ จะร่วมกันสร้างประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างแท้จริง พร้อมกับปฏิรูปประเทศให้เสร็จสิ้นภายใน 18 เดือน โดยที่ตัว “กำนันสุเทพ” จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับตำแหน่งใดๆ ในทางการเมือง ใช้บุคคล สถาบัน รองรับความน่าเชื่อถือ (Testimonail) การเคลื่อนไหวในหลายครั้งมีการออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับสถาบันกษัตริย์ ซึ่งเป็นศูนย์จิตใจรวมของประชาชน โดยกล่าวอ้างว่าเป็นการแสดงความจงรักภักดี

นอจากนี้ยังมีการ เลือกสรรเฉพาะหลักการ ความเห็น ความเชื่อ ข้อเท็จจริง หลักฐาน เหตุผล มาใช้อ้างเพื่อประโยชน์ตนเอง (Card Stacking) สังเกตได้จากการปราศรัยของ “กำนันสุเทพ” มีการนำหลักฐาน และข้อเท็จจริงมาอ้างเพื่อประโยชน์ของตนเองในหลายด้าน เช่น การนำประเด็นเรื่องการคอรัปชั่นของรัฐบาลยิ่งลักษณ์มาเป็นจุดขายจนประสบความสำเร็จ การบอกผู้ชุมนุมว่า ตัวเองไม่ใช่ผู้ชี้นำ เป็นเพียงร่างทรงที่มาทำหน้าที่แทนมวลมหาประชาชนเท่านั้น การต่อสู้ครั้งนี้เดิมพันด้วยอนาคตของประเทศ และอนาคตลูกหลานของทุกคน พร้อมทั้งย้ำว่า เป็นการต่อสู้ที่สันติ อหิงสา และปราศจากการใช้อาวุธ

1.2.5 การปลูกฝังวัฒนธรรมต่อต้าน

ผลการวิจัย สรุปได้ว่า ในการชุมนุมครั้งนี้ “กำนันสุเทพ” มีการใช้กลยุทธ์การสื่อสารด้วยการปลูกฝังวัฒนธรรมต่อต้าน/ ขัดขืน เพื่อทำลายความชอบธรรมของอำนาจรัฐและระบบที่มีอยู่ รวมทั้งเพื่อระดมมวลชน สร้างความเชื่อชุดใหม่ ที่สอดคล้องกับทฤษฎีขบวนการเคลื่อนทางสังคมรูปแบบใหม่ในหลายด้าน เช่น การประกาศกดดันให้หยุดงาน ชะลอการจ่ายภาษี ติดธงชาติและพกนกหวีดไปทุกที่ ถ้าพบนายกรัฐมนตรี และ รัฐมนตรี ให้เป่านกหวีดใส่หน้า ปฏิเสธการเจรจา ยึดศูนย์ราชการฯ ปิดกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ รวมถึงสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวี และการเรียกร้องให้ปฏิรูปก่อนการเลือกตั้ง ฯลฯ แต่การใช้กลยุทธ์การสื่อสารโดยปลูกฝังวัฒนธรรมวัฒนธรรมต่อต้านในบางประเด็นก็ไม่ได้ประสบความสำเร็จ อีกทั้งยังทำให้เสียแนวร่วม เช่น การขัดขวางการเลือกตั้ง ชูธงต้องทำการปฏิรูปก่อน ซึ่งขัดแย้งกับระบอบประชาธิปไตย และยากที่จะตอบคำถามกับนานาชาติ

1.3 ด้านการใช้ช่องทางการสื่อสาร

ช่องทางการสื่อสารที่“กำนันสุเทพ” ใช้ในการขับเคลื่อนมวลชน สรุปได้ว่า มีทั้งสื่อในกำกับของเครือข่าย กปปส. เช่น สถานีโทรทัศน์ดาวเทียมช่องบลูสกาย ที่มีการถ่ายทอดความเคลื่อนไหวตลอด 24 ชั่วโมง รวมถึงสถานีโทรทัศน์ที่เป็นเครือข่ายพันธมิตรกัน เช่น ช่องทีนิวส์ ช่องเอเอสทีวี และช่องของกองทัพธรรม ซึ่งเข้าถึงประชาชนทั้งในกรุงเทพฯ และในต่างจังหวัด ช่วยตอกย้ำเป้าหมายการต่อสู้ให้มีความชัดมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกัน กปปส. ยังใช้วิธีการทำลายความน่าเชื่อถือของสื่อกระแสหลัก เพื่อให้คนที่เห็นด้วยกับ กปปส. หรือ มีจิตใจโน้มเอียงกับมาทางเดียวกัน หันมาดูสื่อในกำกับที่ กปปส. มีอยู่

อีกหนึ่งสื่อที่อยู่ในการกำกับของ กปปส. คือ การใช้โซเชียลมีเดีย ซึ่งมีพลังในการสื่อสารอย่างมาก เนื่องจากสื่อสารได้ง่าย เข้าถึงมวลชนได้ทุกระดับ มีการตอบโต้ ผลิตวาทกรรมต่างๆ แล้วเผยแพร่กระจายได้เป็นจำนวนมากภายในเวลาอย่างรวดเร็ว ผ่านทวิตเตอร์ อินสตราแกรม เฟซบุ๊ค ที่มีทั้งหน้าแฟนเพจของ กปปส. เพจของ “กำนันสุเทพ” เพจของเอกนัฏ พร้อมพันธุ์ และแกนนำคนอื่นๆ ซึ่งมีการสื่อสารอัพเดทความเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังรวมถึงแนวร่วม และประชาชนทั่วไปที่สื่อสารให้การสนับสนุน กปปส. โดยผ่านช่องทางเดียวกันนี้อีกด้วย

ส่วนการใช้สื่อมวลชนที่อยู่นอกเหนือการกำกับของ กปปส. ก็เป็นกลยุทธ์การสื่อสารที่ “กำนันสุเทพ” ให้ความสำคัญเช่นกัน โดยมีการกำหนดวาระให้ตนเองตกเป็นข่าวอยู่ตลอดเวลา ผ่านการเคลื่อนไหวรูปแบบต่างๆ กระตุ้นให้สื่อสำนักต่างๆหันมาสนใจและนำเสนอข่าวอย่างต่อเนื่อง เช่น การปราศรัยประกาศท่าทีในแต่ละวัน การนัดชุมนุมใหญ่ การสร้างกิจกรรมดึงดารานักแสดงและคนมีชื่อเสียงเข้ามาร่วม การเดินเท้ารณรงค์ไปยังสถานที่สำคัญในจุดต่างๆ เกือบทุกวัน การรับลูกเคลื่อนไหวล้อไปกับประเด็นที่สื่อมวลชนนำเสนอ และการกดดันสื่อมวลชนกระแสหลักให้ถ่ายทอดการเคลื่อนไหวของ กปปส. อยู่เป็นระยะๆ ฯลฯ

1.4 ด้านกลยุทธ์ผู้รับสาร

ในแง่ของผู้รับสาร ผลการวิจัยสรุปได้ว่า “กำนันสุเทพ” หรือ กปปส. มีการใช้กลยุทธ์การสื่อสารผ่านผู้รับสาร เพื่อชักจูงมวลชนในหลายมิติ อาทิ การกำหนดเป้าหมายของการสื่อสารกระตุ้นให้เข้าร่วมการชุมนุม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการรณรงค์ เช่น การประกาศขีดเส้นตายกำหนดวันเผด็จศึกอยู่เป็นระยะๆ การนัดชุมนุมใหญ่ การตั้งเป้าจำนวนคนเข้าร่วมชุมนุม และตั้งเป้าปิดสถานที่ราชการที่สำคัญ เช่น ทำเนียบ และกระทรวงมหาดไทย ฯลฯ นอกจากนี้ในการเคลื่อนไหวยังมี การใช้เครือข่ายทางสังคม ซึ่งแบ่งออกเป็น การสื่อสารผ่านผู้นำความคิด / การสื่อสารสองทอด ผ่านเครือข่ายต่างๆ เช่น อดีต ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์ทั้ง 8 คนที่ลาออกมาร่วมเป็นแกนนำ กลุ่มเครือข่าย ‘ปัญญาชน’ ทั้งอาจารย์มหาวิทยาลัย แพทย์ พยาบาล นักธุรกิจ รวมไปถึง

ศิลปินดาราที่นอกจากเข้าร่วมการชุมนุมแล้ว ยังแสดงสัญลักษณ์สนับสนุนด้วยการโพสต์ภาพ และแชร์ข้อความให้แง่คิดผ่านโซเชียลมีเดียช่องทางต่างๆ

ขณะเดียวกัน ยังมีการสร้างเครือข่ายพันธมิตรเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่นๆที่มีเป้าหมาย**เดียวกัน** เพราะการนำมวลชนเพียงลำพังของ “กำนันสุเทพ” อาจไม่มีพลังมากพอที่จะทำให้การเคลื่อนไหวครั้งนี้ประสบความสำเร็จ หรือชุมนุมมาได้ยาวนานถึงเกือบ 7 เดือน หากไม่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มเครือข่ายต่างๆ ที่มีเป้าหมายเดียวกัน ซึ่งเป็นไปตามองค์ประกอบของการรณรงค์โดยนักข่าวสายการเมือง นักวิชาการ และกลุ่มคนใกล้ชิดที่ร่วมชุมนุม ส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าเครือข่ายหลักๆที่สนับสนุนการเคลื่อนไหวของ กปปส. มีทั้ง ชนชั้นนำ ชนชั้นกลาง เครือข่ายของนักธุรกิจ และนักการเมืองที่ได้ประโยชน์จากการชุมนุม ฐานเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ รวมไปถึงเครือข่ายดั้งเดิม เช่น กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เครือข่ายนักศึกษาประชาชนปฏิรูปประเทศไทย และกองทัพธรรม รวมทั้งภาคประชาสังคม นักวิชาการ ข้าราชการ สื่อมวลชน และแนวร่วมที่คอยอำนวยความสะดวกช่วยเหลือแบบไม่เปิดเผยสถานะ ฯลฯ

ทั้งนี้มีนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์บางคน ย้ำว่า การเคลื่อนไหวของ “กำนันสุเทพ” เป็นการจัดตั้งร่วมกันจากหลายฝ่าย เชื่อมโยงกันด้วยผลประโยชน์ทางการเมือง และทางเศรษฐกิจ ส่วนหนึ่งเป็นชนชั้นนำ และบุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคม ซึ่งเป็นเสมือนแม่เหล็กอย่างดี ในการชักจูงมวลชน อย่างไรก็ตาม ยังมีการนำกลยุทธ์การสื่อสารในมิติ ชูความเชื่อมั่นในพลังอำนาจของประชาชน เข้ามาโน้มน้าวใจมวลชนในอีกหลายด้าน ส่วนใหญ่เป็นการมุ่งเน้นตอกย้ำเรื่อง อธิปไตยเป็นของประชาชน และการต่อสู้ครั้งนี้ก็เพื่อทวงคืนอำนาจของประชาชน ฯลฯ

2. ปัจจัยแวดล้อมที่สร้างพลังในการรณรงค์ และสื่อสารทางการเมือง

จากการศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่สร้างพลังในการรณรงค์ และสื่อสารทางการเมือง ตลอดการชุมนุมของ กปปส. ในช่วงเกือบ 7 เดือน สามารถสรุปได้ว่า มีปัจจัยแวดล้อมด้านต่างๆ ที่เอื้อต่อการชุมนุมในหลายมิติ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง เพราะปัจจัยแวดล้อมหรือ บริบทสังคมในช่วงเวลาดังกล่าว ล้วนมีผลต่อการประสิทธิภาพในการกระบวนการสื่อสารและโน้มน้าวใจมวลชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ด้านสถานการณ์ทางการเมือง

ผลการวิจัย สรุปได้ว่า ปัจจัยแวดล้อมด้านสถานการณ์ทางการเมือง ที่มีผลเอื้อต่อการชุมนุมของ กปปส. ประกอบด้วยหลายประเด็น ทั้ง การเร่งผลักดันร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ทั้งที่ยังมีจุดอ่อนด้านเนื้อหาและกระบวนการจัดการ เป็นเหตุให้เกิดกระแสต่อต้านอย่างกว้างขวาง การที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เปิดศูนย์กลางรับคำร้อง ให้ถอดถอนนายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคร่วมรัฐบาล และ

สมาชิกวุฒิสภา รวมเบ็ดเสร็จ 312 คน ฐานกระทำการล้มล้างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 68 การที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย การแก้ไขรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ลงสมัครสมาชิกวุฒิสภา ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรครัฐบาลแถลงข่าวไม่ยอมรับ ทำให้มวลชนยิ่งออกมาร่วมชุมนุมเป็นจำนวนมาก

รวมถึงประเด็นเรื่องการทุจริตโครงการรับจำนำข้าว จนไม่มีเงินจ่ายชาวนา เปิดโอกาสให้ กปปส. พาชาวนาที่เดือดร้อนมาร่วมเวทีปราศรัย เรียกความเห็นใจจากมวลชนได้จำนวนมาก อีกทั้งยังมีการเดินรณรงค์หาเงินช่วยชาวนาสู้คดีได้อีกกว่า 25 ล้านบาท กระทั่ง ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล ทำจดหมายถึงนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรชี้แจงความล้มเหลวจากโครงการรับจำนำข้าว ทั้งกรณีที่รัฐไม่มีเงินจ่ายให้ชาวนาได้ตามสัญญา และการขาดทุนจำนวนหลายแสนล้านบาท สุดท้ายเรียกร้องให้ ลาออกจากนายกฯรักษาการ เพื่อให้ ‘นายกฯคนกลาง’ ที่มีอำนาจเต็มเข้ามาแก้ปัญหาแทน ฯลฯ

นอกเหนือปัจจัยแวดล้อมจากสถานการณ์ทางการเมืองโดยทั่วไปแล้ว นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์บางท่าน มองว่า ยังมีการจัดตั้งขบวนการทางการเมืองร่วมกันจากหลายฝ่าย เพื่อทำลายความชอบธรรมในด้านต่างๆของรัฐบาล ส่งผลให้การเคลื่อนไหวของ กปปส. อยู่มาได้นานถึงเกือบ 7 เดือน โดยแบ่งเป็น 3 ขบวนการ คือ 1. การชุมนุมของ กปปส. ไม่ได้เกิดโดยธรรมชาติ แต่เป็นการวางแผนทางการเมืองเตรียมพร้อมไว้นานแล้ว 2.มีการสอดคล้องรับกันเป็นลูกระนาด แต่ละกลุ่มทำงานประสานกัน ซึ่งเป็นเรื่องของการจัดตั้ง 3.ทั้งหมดเป็นกระบวนการทางการเมืองที่นำไปสู่เป้าหมาย คือ ล้มรัฐบาลและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางระบบ

2.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

ปัจจัยกดดันที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมที่ชัดเจน นอกจากปัจจัยทางการเมือง คือ ปัจจัยแวดล้อมด้านเศรษฐกิจที่เอื้อต่อการชุมนุมของเครือข่าย กปปส. ประกอบด้วย การเปิดเวทีชุมนุมบริเวณสี่แยกใหญ่เพื่อกดดันรัฐบาล ทั้งที่ ราชประสงค์ ปทุมวัน อโศก อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ถนนแจ้งวัฒนะ (หน้าศูนย์ราชการ) ห้าแยกลาดพร้าว สวนลุมพินี ซึ่งล้วนเป็นศูนย์รวมของธุรกิจการค้าเสมือนเป็นการยึดกุมหัวใจเศรษฐกิจเมืองหลวงของประเทศ รวมถึงกรณีของ ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ออกมาแถลงเตือนให้รัฐบาลลาออก หากยังดื้อดึงความเชื่อมั่นจะยิ่งตกต่ำ เศรษฐกิจจะยิ่งแย่และไม่ขยายตัว รวมถึงปัจจัยจากผลกระทบทางเศรษฐกิจที่สร้างแรงกดดันให้กับรัฐบาลยิ่งลักษณ์ในอีกหลายด้าน เช่น ปัญหาจากโครงการรับจำนำข้าว ที่รัฐบาลไม่มีเงินจ่ายให้กับชาวนา อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่ลดลงกว่า 5 เปอร์เซ็นต์ ดัชนีความเชื่อมั่นของผู้บริโภคและนักธุรกิจลดลงอย่างต่อเนื่อง ต่างชาติระงับการลงทุน

ขณะที่ 48 ประเทศไม่ไว้ใจสถานการณ์การชุมนุมในไทย ยกระดับการเตือนนักท่องเที่ยวอย่างเข้มข้น ทำให้สูญเสียรายได้ด้านการท่องเที่ยวไปแล้วกว่า 30,000–40,000 ล้านบาท

2.3 ปัจจัยทางด้านสังคม

ผลการวิจัยชี้ว่า ปัจจัยแวดล้อมด้านสังคมที่สำคัญ และมีผลต่อการชุมนุมของ กปปส. ประกอบด้วย ความไม่พอใจในการบริหารงานของรัฐบาลยิ่งลักษณ์จากชนชั้นนำ และชนชั้นกลางในสังคม จากความเห็นของนักข่าวสายการเมืองผู้หนึ่ง แรงต้านการผลักดันร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมจากสังคมในวงกว้าง ก็มีส่วนเอื้อต่อการชุมนุมของ กปปส. รวมถึงความขัดแย้ง ความแตกแยก และความเหลื่อมล้ำ ที่มีอยู่ภายในสังคมไทย ซึ่งยืดเยื้อมาตั้งแต่ปลายสมัยรัฐบาลทักษิณกระทั่งจนถึงทุกวันนี้ ก็ยังหาความสมดุลไม่ได้

2.4 ปัจจัยจากฝ่ายทหาร

ผลการวิจัยยังระบุถึง ปัจจัยแวดล้อมจากฝ่ายทหาร ที่มีผลการชุมนุมของ กปปส. ประกอบด้วย ท่าทีของฝ่ายทหาร ที่ถูกจับตามองจากฝ่ายต่างๆอยู่ตลอดเวลา เป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อทิศทางการชุมนุมของ กปปส. และความอยู่รอดของรัฐบาล หากสรุปโดยคร่าวๆ แต่ละฝ่ายพยายามยื้อแย่งให้ทหารมาอยู่ฝ่ายเดียวกับตัวเอง แต่ในช่วงแรกทหารยังคงยืนยันจะคอยดูอยู่ห่างๆ ปล่อยให้การเมืองแก้ปัญหากันเอง หลังสถานการณ์เริ่มรุนแรงขึ้น ท่าทีของทหารก็เริ่มเปลี่ยนจากที่เคยพูดเรื่อง ‘ไม่ทำปฏิวัติ’ เปลี่ยนมาเป็น ‘แล้วแต่สถานการณ์กำหนด’ แล้วก็มาเป็น ‘ไม่ยืนยัน’ ในลักษณะแบ่งรับแบ่งสู้ ขณะเดียวกันก็มีการเคลื่อนย้ายกำลังพลของทหาร พร้อมรถเกราะ รถถัง มาจัดงานวันเด็ก ที่ พล.ม.2 รอ. และมาซ้อมทำพิธีสวนสนามเนื่องในวันกองทัพไทย 18 มกราคม ที่ ร. 11 รอ. เป็นครั้งแรก

แม้จะยังไม่มีสัญญาณชัดเจนว่า ทหารจะเข้ามายึดอำนาจ แต่หลังมีเหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้นกับผู้ชุมนุม ศาล และบ้านของบุคคลสำคัญ อย่างต่อเนื่อง ทำให้กองทัพต้องส่งทหารออกมา ‘บริการประชาชนและรักษาความสงบ’ มากถึง 176 จุด ซึ่งกำลังพลนี้สามารถปรับกำลังให้รับกับการประกาศกฎอัยการศึก หรือ แม้แต่การปฏิวัติ ทั้งแบบซ่อนรูป และแบบเปิดเผยได้ทันที กระทั่งท้ายที่สุด ผู้บัญชาการทหารบก ประกาศชัดว่า หากมีการเลือกตั้งแล้ว ต้องบาดเจ็บล้มตายก็ยังไม่ต้องเลือกตั้ง หลังจากนั้นก็มีการประกาศกฎอัยการศึก และทำรัฐประหาร ตามมา

ในส่วนการวิเคราะห์จากมุมมองของนักข่าวสายการเมือง มองว่า ปัจจัยจากฝ่ายทหารค่อนข้างเอื้อต่อการชุมนุมของ กปปส. ส่วนหนึ่งมาจากการที่ “กำนันสุเทพ” มีสายสัมพันธ์ที่ดีกับทางกองทัพ และสนิทสนมกับนายทหารระดับสูง มาตั้งแต่สมัยเป็นรองนายกรัฐมนตรี และการที่ฝ่ายทหารเป็นตัวกลางในการนัดเจรจากับรัฐบาลยิ่งลักษณ์ครั้งแรก ก็แสดงให้เห็นชัดว่า ทหารไม่คิด

ปราบ กปปส. แต่ยังช่วยรักษาความปลอดภัยให้ ต่างจากการชุมนุมในปี 2553 ที่ทหารให้การสนับสนุนรัฐบาลอย่างเต็มที่

ขณะที่ความเห็นของนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ มองว่า ท่าทีของกลุ่มคนเสื้อแดงที่เป็นปฏิปักษ์กับสถาบันเบื้องสูง จึงเป็นเรื่องยากที่ทหารจะไปอยู่เคียงข้าง

2.5 ปัจจัยจากฝ่ายตรงกันข้าม

ผลการศึกษา สรุปได้ว่า ปัจจัยแวดล้อมจากฝ่ายตรงข้าม ก็มีผลต่อการชุมนุมของ กปปส. เช่นกัน ซึ่งประกอบด้วยหลายด้าน ทั้งความรู้สึกของคนในภาคใต้ ที่ถูกเลือกปฏิบัติจากรัฐบาลในหลายเรื่อง รวมถึงการสั่งอายัดบัญชีรับบริจาคสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการชุมนุม รวมถึงอายัดบัญชีธนาคารส่วนตัวแกนนำอีกกว่า 30 คน พร้อมกับขู่จะดำเนินคดีกับผู้บริจาค ยิ่งทำให้มีมวลชนอัดอั้น ออกมาร่วมชุมนุมเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้รัฐบาลยังบกพร่อง เรื่องไม่มีเงินมาจ่ายให้ชาวนาในโครงการรับจำนำข้าว เพราะอยู่ในสถานะรัฐบาลรักษาการ ส่วนธนาคารต่างๆ ก็ไม่กล้าปล่อยกู้ เพราะเกรงจะกระทบต่อความมั่นคงทางการเงิน หลังมีการข่มขู่จากสมาชิก กปปส. ว่าจะถอนเงินออกจากธนาคารพร้อมๆ กัน

ขณะเดียวกันขั้นตอนการพิจารณาของกระบวนการยุติธรรมในหลายคดีก็งวดเข้ามาทุกที ทั้งกรณีที่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ถูกฟ้องดำเนินคดีจาก ป.ป.ช. และศาลรัฐธรรมนูญ กรณีที่ นายไพบูลย์ นิติตะวัน ส.ว. สรรหากับพวก ยื่นเรื่องต่อประธานวุฒิสภา ให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสถานภาพของ ‘ยิ่งลักษณ์’ หลังศาลปกครองสูงสุด สั่งว่า การย้าย ถวิล เปลี่ยนศรี จากเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ไปเป็นที่ปรึกษานายกฯ ฝ่ายข้าราชการประจำ เป็นไปโดยมิชอบ และสั่งให้คืนตำแหน่งภายใน 45 วัน ฯลฯ

ส่วนมุมมองของนักข่าวสายการเมือง นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ปัจจัยจากฝ่ายตรงข้าม ประเด็นหลักๆ มาจากความไม่พอใจของชนชั้นนำ และชนชั้นกลางในสังคม รวมถึงคนในภาคใต้ ที่มีต่อการบริหารของรัฐบาล และการเร่งผลักดันร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมโดยไม่ฟังกระแสการคัดค้าน

2.6 ปัจจัยสนับสนุนจากครอบครัวต่อ “กำนันสุเทพ”

จากข้อสรุปที่ได้จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยแวดล้อมด้านครอบครัว ก็เป็นส่วนสำคัญ ที่ช่วยหนุนเสริมการต่อสู้ของ “กำนันสุเทพ” ในหลายด้าน นอกจากกำลังใจจากภรรยาแล้ว ลูกๆ แต่ละคนก็ยังออกมาร่วมชุมนุม และปรับบทบาทของตัวเองให้สอดคล้องกับผู้นำครอบครัวระหว่างที่ขึ้นมาเป็นแกนนำการชุมนุม เช่น เอกนัฏ พร้อมพันธุ์ (จิง) ประจำการที่เวทีชุมนุมในฐานะโฆษก คอยให้ข้อมูลแก่สื่อมวลชน และขึ้นปราศรัยบนเวทีราชดำเนินช่วง 05.00 น. ธีราภา พร้อมพันธุ์

(เข็ม) ช่วยขนของยกของ และประสานงานเล็กๆ น้อยๆ ด้านหลังเวทีตลอดทั้งวัน ส่วน ‘น้ำทิพย์’ กับ ‘แทน เทือกสุบรรณ’ จะแวะมาให้กำลังใจบิดาอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับคอยแก้ต่างแทน หากมีการวิจารณ์บิดาไปในทางที่เสื่อมเสีย

2.7 ช่วงเวลา และสถานที่ของการชุมนุม

ผลการศึกษา สรุปว่า วัน ช่วงเวลา และสถานที่ของการชุมนุม ก็เป็นอีกปัจจัยแวดล้อมสำคัญที่ช่วยเอื้อต่อการชุมนุมของ กปปส. ด้วยเช่นกัน เช่น การไปตั้งเวทีการชุมนุมในจุดที่เป็นหัวใจหลักของย่านเศรษฐกิจในกรุงเทพฯ สถานที่ราชการที่สำคัญ การนัดชุมนุมใหญ่ในช่วงวันหยุด และการเคลื่อนไหวไปในจุดที่จะไม่ทำให้ประชาชนเดือดร้อน หรือทำให้เสียแนวร่วมในการชุมนุม ฯลฯ

2.8 การสนับสนุนและการเข้ามามีส่วนร่วมของบุคคล องค์กร และบุคคลที่มีชื่อเสียง

จากการสัมภาษณ์และวิเคราะห์เอกสาร สรุปได้ว่า มีปัจจัยด้านบุคคล และองค์กรที่เข้าร่วมชุมนุม ที่มีผลเอื้อต่อการชุมนุมของ กปปส. ในหลายด้าน ทั้งด้านการเงิน ที่มีการวิเคราะห์ว่าได้รับสนับสนุนจากหลายฝ่ายทั้งที่ออกหน้าออกตา และไม่เปิดเผยชื่อ ด้านกำลังปัญญาชน มีทั้งนักวิชาการและนักกฎหมายที่เปิดหน้าขึ้นเวที และกลุ่มที่ไม่เปิดหน้าคอยคำให้ปรึกษาและให้การช่วยเหลืออยู่เบื้องหลัง รวมถึงเครือข่ายศิลปินดารานักแสดง ที่เป็นเสมือนแม่เหล็กดึงดูดให้คนรุ่นใหม่ รวมถึงแฟนคลับหลากหลายกลุ่มเข้ามาร่วมการชุมนุมกับ กปปส.ได้เป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้ ยังมีอีกหลายองค์กรที่เปิดตัวชัดเจน เช่น องค์กรพิทักษ์สยาม กลุ่มรักชาติรักแผ่นดิน กลุ่มกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ เครือข่ายนักศึกษาประชาชนเพื่อการปฏิรูป องค์กรที่เป็นแนวร่วมคล้ายกับดำเนินการอย่างอิสระ อาทิ อธิการบดี ตุลาการ องค์กรอิสระ กลุ่มธุรกิจ และปัญญาชนนักวิชาการ เช่น การผลักดันให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง เลื่อนการเลือกตั้ง และ การผลึกกำลังกับเครือข่ายชาวนาที่ยังไม่ได้รับเงินจำนำข้าวจากรัฐบาล ดังความเห็นของคอลัมนิสต์ ที่สะท้อนผ่านบทความ

3. ภาพลักษณ์นักสื่อสารรณรงค์ทางการเมือง

3.1 ความเป็น “กำนันสุเทพ”

ก่อนขึ้นมาเป็นแกนนำ กปปส. “กำนันสุเทพ” เป็นนักการเมืองอาชีพในสังกัดพรรคประชาธิปัตย์มาเกือบ 30 ปี และมีประวัติทางการเมืองที่ถูกตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการทุจริตคอรัปชั่นในหลายเรื่อง ฉะนั้นการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของ “กำนันสุเทพ” จากมุมมองของนักข่าวสายการเมือง นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ และกลุ่มคนใกล้ชิดที่เข้าร่วมการ

ชุมนุม ที่เกิดจากการรับรู้ข้อเท็จจริงจากประสบการณ์ และการตีความส่วนตัว ผลการวิจัยจึงมีทั้งมุมมองที่เป็นด้านบวก และมุมมองที่เป็นด้านลบต่อภาพลักษณ์ของ “กำนันสุเทพ” ดังนี้

ภาพด้านลบ

แม้นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และประกาศตัดขาดจากพรรคประชาธิปัตย์ ไม่ขอรับตำแหน่งใดๆในทางการเมือง เปลี่ยนบทบาทมาเป็นแกนนำ กปปส. ภายใต้ฉายาใหม่ “กำนันสุเทพ” แต่ก็ยังถูกนักข่าวสายการเมืองส่วนใหญ่มองในภาพลักษณ์แบบเดิม คือ เป็นนักการเมืองจากพรรคประชาธิปัตย์ ที่เปลี่ยนสถานะขึ้นมาเป็นแกนนำการชุมนุม ซึ่งอาจมีผลประโยชน์แอบแฝง เนื่องจากแกนนำหลักทั้ง 8 คนที่ “กำนันสุเทพ” เลือกเข้ามาร่วมเป็นผู้นำในการเคลื่อนไหว ล้วนเป็นอดีต ส.ส.จากพรรคประชาธิปัตย์ ส่วนช่องทางการสื่อสารที่ กปปส. ใช้เป็นหลักอย่าง สถานีโทรทัศน์ดาวเทียมช่องบลูสกาย ก็เป็นสถานีโทรทัศน์ที่เชื่อมโยงกับพรรคประชาธิปัตย์เช่นกัน ขณะที่ตัว “กำนันสุเทพ” ก็เคยมีประวัติถูกครหาเรื่องทุจริตคอรัปชั่นในหลายคดีมาก่อน รวมถึงกลยุทธ์ที่นำมาใช้ในการนำมวลชนครั้งนี้ ล้วนมาจากทุนด้านประสบการณ์และความเชี่ยวชาญจากการเป็นนักการเมืองพรรคประชาธิปัตย์มาหลายสิบปี เช่น ความสามารถในการปราศรัยโน้มน้าวใจ การเป็นนักประสานงานกับเครือข่ายในทุกระดับ มีอำนาจบารมีในการคุม ส.ส. และเครือข่ายหัวคะแนน รวมถึงต่อรองผลประโยชน์กับกลุ่มต่างๆ ฯลฯ

ภาพด้านบวก

ส่วนภาพลักษณ์ด้านบวก มีนักข่าวสายการเมือง คอลัมนิสต์จากสื่อหลายสำนัก และนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์บางคน กล่าวถึง “กำนันสุเทพ” ในภาพลักษณ์ของการเป็นผู้นำมวลชน หรือ ผู้นำภาคประชาชน ที่กล้าออกมาต่อสู้อยู่เคียงข้างมวลชน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งใหญ่ เปรียบเสมือนร่างทรงของประชาชนที่ต้องการความยุติธรรมและความถูกต้อง นอกจากนี้แหล่งข้อมูลบางส่วนมองว่า “กำนันสุเทพ” มีภาพลักษณ์การเป็นนักจิตวิทยามวลชน ที่มีความสามารถในการโน้มน้าวใจผู้ชุมนุมค่อนข้างสูง อีกทั้งยังมีภาพลักษณ์ของการเป็นนักยุทธศาสตร์ นักปฏิวัติ และนักเคลื่อนไหวมวลชน อีกด้วย

3.2 ความเป็นนักสื่อสารรณรงค์ทางการเมือง

ในแง่ความเป็นนักสื่อสารรณรงค์ทางการเมือง ซึ่งหมายถึงผู้ที่มีบทบาทในการใช้กระบวนการสื่อสารที่มีแบบแผนเป้าหมาย มีการใช้สื่อต่างๆ ภายในระยะเวลาที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการออกแบบสื่อ เนื้อหาสาระที่จะบรรลุให้มีความรู้ ความสนใจ และความตระหนัก นำไปสู่การโน้มน้าวใจ นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงการใช้สื่อ กิจกรรม และเทคนิคต่างๆ เพื่อให้ผู้รับสารเห็นคล้อยตามการรณรงค์ ในมุมมองของคนใกล้ชิดที่ร่วมชุมนุม สรุปได้ว่า “กำนันสุเทพ” มีความทุ่มเทในการเป็นนักสื่อสารรณรงค์ทางการเมือง กระทั่งทำให้มวลชนเกิดความไว้วางใจ เช่น การกำหนด

เป้าหมายในการชุมนุมใหญ่อยู่เป็นระยะๆ การเดินเท้ารณรงค์ท่ามกลางแดดร้อนวันละ 10-20 กิโลเมตร เกือบทุกวัน ฯลฯ

ขณะที่ในมุมมองของนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ 2 ท่าน สรุปได้ว่า ภาพลักษณ์ความเป็นนักสื่อสารรณรงค์ทางการเมืองของ “กำนันสุเทพ” เป็นภาพลักษณ์ที่ไม่มีความเสถียร เนื่องจากมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในแต่ละช่วงเวลาอยู่เสมอ เพื่อโน้มน้าวใจและกระตุ้นมวลชนให้มีความคิด ความเชื่อ ร่วมเคลื่อนไหวไปสู่เป้าหมายเดียวกัน เช่น สมัยที่เป็นนักการเมือง “กำนันสุเทพ” ไม่เคยพูดสิ่งที่เป็นนามธรรม และมีความคิดเรื่องการปฏิรูปประเทศ แต่หลังจากขึ้นมาเป็นผู้นำ กปปส. เขากลายเป็นคนที่มีอุดมการณ์และวางแผนการปฏิรูปประเทศอย่างจริงจัง ทั้งนี้นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ยังได้เรียงตัวอย่างการปรับบทบาทในแต่ละช่วงเวลาหลักๆ ซึ่งก็หมายถึงภาพลักษณ์การเป็นนักสื่อสารรณรงค์ทางการเมืองของ “กำนันสุเทพ”ที่เปลี่ยนตามไปด้วย เริ่มต้นตั้งแต่การชุมนุมที่สถานีรถไฟสามเสน “กำนันสุเทพ”วางบทบาทตัวเองเป็นหัวเรือใหญ่เรียกร้องให้รัฐบาลรับผิดชอบการผลักดันร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม แต่หลังจากมีผู้ชุมนุมและเครือข่ายต่างๆ เข้าร่วมมากขึ้น จนต้องย้ายเวทีมาที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เขาก็ปรับมาเป็นผู้นำในการล้มล้างรัฐบาล และเมื่อกระแสการต่อต้านรุนแรงขึ้น เจ้าหน้าที่พยายามเข้าระงับความขัดแย้ง เขาได้ปรับบทบาทเข้าสู่วงจรกระตุ้นเตือนอำนาจรัฐ ต่อรองในรูปแบบต่างๆ แต่เจ้าหน้าที่รัฐก็ยังไม่มีท่าทีจะตอบสนอง เขาจึงปรับบทบาทมาชนกับอำนาจรัฐแทน ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ หรือทหารก็ยังไม่ขยับ “กำนันสุเทพ” จึงปรับบทบาทมาเป็นแกนนำปฏิวัติภาคประชาชน และสุดท้ายเมื่อมีการรัฐประหารเกิดขึ้น เขาก็ได้วางบทบาทตัวเองให้เป็นเพียงตำนานการต่อสู้

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับ บทบาทการเป็นนักสื่อสารรณรงค์ทางการเมืองของ “กำนันสุเทพ” ซึ่งได้จากวิเคราะห์เนื้อหาที่ปรากฏในสื่อมวลชน ทั้งสื่อโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ และจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) มุมมองของนักข่าวสายการเมือง นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ และกลุ่มคนใกล้ชิดที่เข้าร่วมชุมนุมกับ “กำนันสุเทพ” ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงศึกษา โดยสามารถอภิปรายผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. กลยุทธ์การสื่อสารในแง่นักสื่อสารรณรงค์ทางการเมือง

การชุมนุมของ กปปส. ในช่วงเกือบ 7 เดือน “กำนันสุเทพ” ในฐานะแกนนำการเคลื่อนไหว ซึ่งต้องทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร นำข้อมูล ข่าวสาร ตลอดจนความคิด ความเชื่อ และอุดมการณ์ สื่อสารไปยังมวลชนและสังคมในวงกว้าง ได้ใช้กลยุทธ์การสื่อสารหลายด้านในการชัก

จูงคนให้เข้าร่วมการชุมนุม หนึ่งในนั้นคือ กลยุทธ์ด้านคุณลักษณะผู้ส่งสาร ที่มีความน่าเชื่อถือสอดคล้องกับแนวคิดของ คัทลิป และ เซนเตอร์ (Cutlip and Center, 1978 อ้างถึงใน พรสิทธิ์ พัฒธนานุรักษ์, 2526) ที่กล่าวว่า ความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร หรือผู้ส่งสาร (Source credibility) เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การสื่อสารมีน้ำหนัก ได้รับความสนใจจากผู้รับสารมากยิ่งขึ้นและนำไปสู่พลังในการโน้มน้าวใจ โดยปัจจัยที่ทำให้ผู้ส่งสารน่าเชื่อถือ ต้องประกอบด้วย ความน่าไว้วางใจและความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร(Trustworthiness) ซึ่งในมุมมองส่วนใหญ่เห็นคล้ายกันว่า ความน่าเชื่อถือของ “กำนันสุเทพ” มีทุนเดิมมาจากการเป็นนักเมืองที่มีทั้งอำนาจและบารมี อีกทั้งยังพิสูจน์ความจริงใจด้วยการลาออกจากการเป็น ส.ส. ตัดขาดจากพรรคประชาธิปัตย์ และมีอุดมการณ์ที่ทุ่มเทเสียสละ กระทั่งมวลชนเกิดความไว้วางใจ แต่ก็มีนักข่าวสายการเมืองบางคนที่เห็นต่าง มองว่าความน่าเชื่อถือเกิดขึ้นหลังมีการสร้างสถานะใหม่ ลบภาพความเป็นนักการเมืองผู้ทรงอิทธิพลมาเป็นลุงกำนันที่ใจดีของมวลชน ขณะที่นักวิชการด้านรัฐศาสตร์บางคน มองว่า เกิดจากการที่ “กำนันสุเทพ” เป็นตัวแปรสำคัญในขบวนการทางการเมืองและพรรคประชาธิปัตย์ ที่สามารถประสานงานและจัดตั้งมวลชนให้มาร่วมชุมนุมได้

ส่วนด้าน ประสบการณ์ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญของผู้ส่งสาร (Expertness) ส่วนใหญ่มีความเห็นคล้ายกันว่า มีการนำความรู้ความเชี่ยวชาญจากการเป็นนักการเมืองอาชีพ และผู้จัดตั้งรัฐบาลมืออันดับต้นๆของประเทศ เข้ามาปรับใช้ในการนำมวลชน อย่างไรก็ตาม มีนักข่าวสายการเมืองบางคน มองว่า ความน่าเชื่อถือในด้านนี้ เกิดจากการต่างตอบแทนในช่วงที่ “กำนันสุเทพ” เป็นนักการเมือง ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการประสานงานกับเครือข่ายของตัวเอง รวมถึงหัวคะแนน และเครือข่ายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เชื่อมโยงกับกลุ่มต่างๆ คุณลักษณะอีกด้านที่มีผลต่อความน่าเชื่อถือและไว้วางใจ คือ ลักษณะความเป็นพลวัต คล่องแคล่ว กระฉับกระเฉง และน่าสนใจติดตาม (Dynamic) ซึ่งส่วนใหญ่เห็นคล้ายกันว่า “กำนันสุเทพ” มีการพูดจาคล่องแคล่ว เรียกความสนใจตลอดเวลาแบบนักการเมืองทั่วไป รวมทั้งให้ความสำคัญกับแสดงออกทางด้านอารมณ์ประกอบการชุมนุมที่สอดคล้องไปตามสถานการณ์ เพื่อโน้มน้าวใจและเชื่อมต่อกับความรู้สึกของมวลชน

กลยุทธ์ถัดมา คือ กลยุทธ์ด้านการใช้สาร มุมมองส่วนใหญ่เห็นคล้ายกันว่าที่ปรากฏชัดคือการใช้วาทศิลป์ คำพูด วิธีพูด และ อวัจภาษา โดยเฉพาะด้านเนื้อหา “กำนันสุเทพ” มีการตอกย้ำเป้าหมายการชุมนุมที่ชัดเจนอยู่ตลอดเวลา โดยเน้นย้ำว่า เป็นการต่อสู้เพื่อปกป้องประเทศ สถาบันเบื้องสูง และอนาคตของลูกหลาน สอดคล้องกับแนวทางการสื่อสารทางการเมืองที่นาย บารัค โอบามา ประธานาธิบดีสหรัฐฯ เคยสื่อสารรณรงค์ทางการเมืองโดยการใช้สโลแกน หรือคำขวัญในการรณรงค์หาเสียงชิงตำแหน่งประธานาธิบดีว่า “CHANGE You can believe in : ความ

เปลี่ยนแปลงที่คุณสามารถเชื่อมั่นได้" โดยเน้นย้ำในการหาเสียงอยู่ตลอดเวลาว่า เขาจะเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนแปลง แล้วก็เปลี่ยนแปลง กระทั่งได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง (บทวิเคราะห์จากทีมข่าวต่างประเทศ, นสพ.มติชน, 2551) ส่วนวิธีการสื่อสารมีการใช้หลักจิตวิทยามวลชนทั้งรูปแบบวัจนภาษา และอวัจนภาษา ที่มีพลังและไม่ซับซ้อนโดยมีการใช้น้ำเสียงประกอบ ท่วงท่า ลีลา ทำให้มวลชนคล้อย สอดคล้องกับกลยุทธ์การสื่อสารของแกนนำพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยและผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งมีการเตรียมการมาเป็นอย่างดี ทั้งรูปแบบการสื่อสารด้วยวัจนภาษา และอวัจนภาษา ผ่านลักษณะการดาวกระจาย จัดคอนเสิร์ตการเมืองสัญจร การปราศรัย การแถลงข่าวผ่านสื่อมวลชน มีคำแถลงการณ์ และการชุมนุม (ภัครินทร์ สว่างดี, 2553) แต่มุมมองของนักข่าวสายการเมืองบางคนมองต่างออกไป เนื้อหาที่ "กำนันสุเทพ" สื่อสารไปยังมวลชนไม่ได้มีการเปิดข้อมูลใหม่ด้วยประเด็นที่น่าสนใจ นอจาก 3 เรื่องหลัก คือ การคอรัปชั่นของรัฐบาล ปฏิรูปประเทศ และโจมตีระบอบทักษิณ อีกทั้งการปราศรัยในบางประเด็นก็ไม่ได้ประสบความสำเร็จ แต่กลับทำให้เสียแนวร่วม เช่น การประกาศจะเป็นรัฏฐาธิปัตย์

นอกจากนี้ในมุมมองภาพรวมเห็นว่า ยังมีปัจจัยเอื้อที่ช่วยเสริมให้การใช้สารของ "กำนันสุเทพ" ประสบความสำเร็จ นั่นก็คือ การบริหารจัดการการสื่อสารเชิงบูรณาการอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันในทุกองคาพยพ ที่สอดคล้องกับแนวคิดกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (เสรี วงษ์มณฑา, 2547) โดยมุ่งเน้นให้คนสัมผัสได้ และรู้สึกมีความหวังกับการเคลื่อนไหวของ กปปส. ซึ่งในงานวิจัยของ เบญจา หวังพีระวงศ์ (2553) กล่าวถึงกลยุทธ์การสื่อสารของโฆษกพรรคประชาธิปัตย์ว่า มีการแบ่งกลุ่มเป้าหมายตามสถานการณ์ มีการแบ่งหน้าที่ไปตามความถนัดของแต่ละคน เพื่อให้การสื่อสารไม่ซ้ำซ้อนกัน

ขณะเดียวกัน "กำนันสุเทพ" ยังมีการสื่อสารโดย ใช้ สัญญะ สร้างความหมาย ในหลากหลายรูปแบบเพื่อกำหนดความคิดความเชื่อของมวลชน สอดคล้องกับทฤษฎีสัญญะวิทยา ซึ่งอธิบายความหมายของสัญญะไว้ว่า คือ การประกอบสร้างความจริงทางสังคมจากความหมายที่ถูกกำหนดขึ้นอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นไปตามวิถีชีวิตของ สัญญะ ที่มีการเกิด เติบโต เปลี่ยนแปลง และสูญหาย โดยมีผลต่อการกำหนดความคิดและความเชื่อของผู้รับสาร(กาญจนา แก้วเทพ, 2547, น.105-108) กลุ่มสัญญะที่มีการผลิตขึ้นผ่านการปราศรัยของ "กำนันสุเทพ" และกิจกรรมการเคลื่อนไหวของ กปปส. มีทั้ง คำพูด หรือวาทกรรม ซึ่งมีการผลิตซ้ำผ่านสื่อช่องทางต่างๆกระจายไปยังมวลชนทุกกลุ่ม เช่น การเรียกตัวนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ด้วยคำว่า "กำนันสุเทพ" การเรียกกลุ่มผู้ชุมนุมว่า "มวลมหาประชาชน" ฯลฯ การสร้างสัญญะผ่านบทเพลงประกอบการชุมนุม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพลงปลุกใจในประวัติศาสตร์ที่เคยใช้ในการต่อสู้กับอำนาจรัฐในหลายเหตุการณ์สำคัญมาก่อน การสร้างสัญญะผ่านสิ่งของและวัตถุอย่างเช่น ธงชาติไทย และนกหวีด ที่ทรงพลังและมีอิทธิพลต่อ

การกำหนดความคิดความเชื่อของมวลชน อีกทั้งยังมีการสร้างสัญญะด้านอวัจนภาษาผ่านการแสดงออกของ “กำนันสุเทพ” ทั้งจากบุคลิกส่วนตัว และความทุ่มเทเสียสละในด้านต่างๆ เพื่อเรียกความเชื่อมั่นและไว้วางใจจากมวลชน การชุมนุมใหญ่แต่ละครั้งก็ถูกสร้างความหมาย โดยการอ้างชื่อกิจกรรมแต่ละครั้งให้เกิดพลังความรู้สึกมีส่วนร่วม เช่นเดียวกับการเดินรณรงค์แล้วมีคนบริจาคเงิน จนกลายเป็นสัญลักษณ์ทำให้มีคนร่วมบริจาคตามมาอีกเป็นจำนวนมาก

อีกหนึ่งกลยุทธ์ด้านการใช้สารที่ “กำนันสุเทพ” ให้ความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน คือ การสร้างสารเพื่อโน้มน้าวใจ ซึ่งมีการใช้เทคนิคการสื่อสารที่สอดคล้องกับทฤษฎีการโน้มน้าวใจในส่วนของการสร้างจุดดึงดูดใจในสาร(Message Appeals) ที่ระบุไว้ว่า การสร้างสารเพื่อการโน้มน้าวใจจะได้ผลดียิ่งขึ้น ถ้ามีจุดจูงใจที่สามารถเชื่อมโยงกับกรอบอ้างอิงตัวเอง (ปาจรีย์ อ่อนสะอาด, 2546, น.59-63) ซึ่งโดยทั่วไปมีการใช้จุดดึงดูดใจใน 6 ด้าน แต่สำหรับการชุมนุมครั้งนี้ “กำนันสุเทพ” ใช้จุดจูงใจจาก 3 ด้านหลัก คือ การใช้จุดดึงดูดใจให้เกิดความกลัว (Fear Appeals) เช่น กลัวความเลวร้ายของการทุจริตคอรัปชั่น และการจาบจ้วงสถาบันเบื้องสูงที่ประชาชนไม่สามารถยอมรับได้ การใช้จุดดึงดูดใจโดยใช้อารมณ์ (Emotional Appeals) “กำนันสุเทพ” มุ่งเน้นสื่อสารด้วยเรื่องที่ละเอียดอ่อนต่อความรู้สึกของมวลชน เช่น ความสูญเสีย การถูกเอาเปรียบจากนโยบายของรัฐ รวมถึงการสื่อสารที่เข้าใจง่าย และกำหนดเป้าหมายการชุมนุมที่ชัดเจน และการใช้จุดจูงใจโดยใช้แรงจูงใจ (Motivational Appeals) ที่ปรากฏชัด เช่น การนัดชุมนุมใหญ่เพื่อเผด็จศึกครั้งสุดท้าย และบริหารจัดการรูปแบบการชุมนุมที่มีความปลอดภัย อาหารดี ดนตรีไพเราะ ฯลฯ

ทั้งนี้ “กำนันสุเทพ” ยังมีการใช้สารในการสื่อสารที่สอดคล้องกับเทคนิคการโฆษณาชวนเชื่อ (อ้างอิงใน, Severin, W.J. and Tankard, J.R., J.W., 2001, p.111-123)ในหลายด้าน ที่แสดงอย่างชัดเจน คือ การตั้งชื่อให้ฉายา (Name Calling) เช่น ให้เรียกนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ว่า “กำนันสุเทพ” แม้นักข่าวสายการเมืองบางคนมองว่า เป็นการสร้างความใกล้ชิดและความเป็นกันเองกับกลุ่มผู้ชุมนุม แต่มุมมองส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า เป็นการสร้างภาพตัวแทนของชาวบ้านในชนบท เพื่อลบภาพความเป็นนักการเมืองที่ถูกตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับคดีทุจริตคอรัปชั่นให้กลายมาเป็นลุงกำนันที่ใจดีต่อสู้เพื่อประชาชนอย่างแท้จริง อีกทั้งกลุ่มคนใกล้ชิดที่ร่วมชุมนุม ก็เปิดเผยว่าการตั้งฉายานี้เปรียบเสมือนการรีแบรนด์สินค้าใหม่เพื่อเรียกความศรัทธาจากประชาชน การเรียกกลุ่มผู้ชุมนุม กปปส. ว่า “มวลมหาประชาชน” สร้างพลังให้ผู้ชุมนุมรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ฯลฯ การสร้างความจริงสวยหรู ดีเลิศ สมบูรณ์แบบ (Glittering Generality) ตลอดการชุมนุม มีการกล่าวอ้างถึงความจริงอันสวยหรู ให้มวลชนรู้สึกมีความหวัง โดยเน้นย้ำว่า หลังขจัดระบอบทักษิณได้ จะร่วมกันปฏิรูปประเทศให้ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้อย่างสมบูรณ์ รวมทั้งการใช้บุคคล สถาบัน รองรับความน่าเชื่อถือ (Testimonail) ในการ

เคลื่อนไหวของ กปปส. หลายครั้ง มีการออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับสถาบันเบื้องสูง ซึ่งเป็นศูนย์จิตใจรวมของประชาชน เพื่อแสดงถึงความจงรักภักดี และการเลือกสรรเฉพาะหลักการ ความเห็น ความเชื่อ ข้อเท็จจริง หลักฐาน เหตุผล มาใช้อ้างเพื่อประโยชน์ตนเอง (Card Stacking) อาทิ การปราศรัยของ “กำนันสุเทพ” มักมีการนำหลักฐาน และข้อเท็จจริงมาอ้างเพื่อประโยชน์ของตนเองโดยตลอด เช่น การนำเรื่องการคอรัปชั่นของรัฐบาลยิ่งลักษณ์มาเป็นจุดขายจนประสบความสำเร็จ และการอ้างว่าการต่อสู้ครั้งนี้เดิมพันด้วยอนาคตของประเทศ และอนาคตลูกหลานของทุกคน ฯลฯ

นอกจากนี้ “กำนันสุเทพ” ยังใช้กลยุทธ์ด้านการใช้สารด้วยการปลูกฝังวัฒนธรรมต่อต้าน ที่สอดคล้องกับแนวคิดของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ ตามที่ ริชาร์ด ฟอล์ค (อ้างถึงใน ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2545, น.9) กล่าวไว้ว่า ลักษณะร่วมที่สำคัญของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ จะมีการปลูกฝังวัฒนธรรมการต่อต้าน/ขัดขืน ทำลายความชอบธรรมของอำนาจรัฐและระบบที่มีอยู่ เพื่อระดมมวลชนสร้างความเชื่อชุดใหม่ ซึ่งที่ปรากฏชัดในการชุมนุมของ กปปส. ได้แก่ การประกาศกดดันให้หยุดงาน ชะลอการจ่ายภาษี ปฏิเสธการเจรจากับคู่ขัดแย้ง และเรียกร้องให้ปฏิรูปก่อนการเลือกตั้ง ฯลฯ กลยุทธ์การใช้สารที่กล่าวมาในข้างต้น ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฮัสสัน ดูมาลี (2555) ที่ระบุถึง หนึ่งในแนวทางการเคลื่อนไหวเพื่อจัดการทรัพยากรอ่าวปัตตานีของกลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์อ่าวปัตตานี คือ การเคลื่อนไหวทางสังคม มีการใช้ยุทธวิธีขัดขวาง ท้าทายระบบการเมือง ด้วยการชุมนุมประท้วงกดดันให้รัฐบาลตัดสินใจ

การใช้ช่องทางการสื่อสาร ก็เป็นอีกกลยุทธ์สำคัญที่ “กำนันสุเทพ” นำมาใช้ในการเคลื่อนไหวมวลชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการสื่อสารผ่านสื่อในเครือข่ายเดียวกันกับ กปปส.เป็นหลัก เช่น สถานีโทรทัศน์ดาวเทียมช่องบลูสกาย ที่มีการถ่ายทอดตลอด 24 ชั่วโมง และสถานีโทรทัศน์อื่นๆที่ร่วมเป็นเครือข่าย อีกทั้งยังมีการสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดียในทุกช่องทาง ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากในการเข้าถึงมวลชนได้ทุกระดับ สามารถการตอบโต้ ผลิตวาทกรรมต่างๆ แล้วส่งต่อพร้อมกันได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว ควบคู่กับการสื่อสารผ่านสื่อมวลชนที่อยู่นอกเหนือเครือข่ายของ กปปส. กระตุ้นให้หันมาสนใจและนำเสนอข่าวอย่างต่อเนื่อง ด้วยการกำหนดประเด็นให้ “กำนันสุเทพ” และการเคลื่อนไหวของ กปปส. ถูกนำเสนอเป็นข่าวอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นแนวทางการใช้ช่องทางการสื่อสารที่ความสอดคล้องกับกลยุทธ์การใช้สื่อมวลชนของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เพื่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองตามที่ปรากฏในผลการวิจัยของ พิจิตรา ศุภสวัสดิ์กุล (2553) ใน 2 กรณี คือ การใช้สื่อมวลชนที่อยู่ภายใต้การกำกับและดูแลของกลุ่มพันธมิตรฯ อย่าง สถานีโทรทัศน์เอเอสทีวี (ASTV) สื่ออินเทอร์เน็ต วิทยุ FM 97.5 รวมถึงสื่อสิ่งพิมพ์ในเครือผู้จัดการ นับเป็นความได้เปรียบในการสื่อสารและกระจายจุดยืนความเป็นไปของกลุ่มออกสู่สาธารณชน

และการใช้สื่อมวลชนที่อยู่นอกเหนือการกำกับและดูแลของกลุ่มพันธมิตรฯ กลุ่มพันธมิตรฯ ที่มีการสร้างเงื่อนไขทางการเมือง กำหนดวาระให้ตนเองตกเป็นข่าวอยู่ตลอดเวลา โดยสร้างสถานการณ์การเคลื่อนไหวอย่างเป็นระลอก เพื่อให้กิจกรรมของกลุ่ม “มีคุณค่าด้านข่าว” ที่เพียงพอในการกระตุ้นให้สื่อสำนักต่างๆหันมาให้ความสนใจ และให้พื้นที่ในการนำเสนอข่าวและกิจกรรมของกลุ่มพันธมิตรอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งขยายการรับรู้ไปยังสื่อมวลชนต่างประเทศอีกด้วย

สำหรับกลยุทธ์ผู้รับสาร “กำนันสุเทพ” ได้นำมาใช้ชักจูงมวลชนในหลายมิติ เช่น การกำหนดเป้าหมายของการสื่อสาร เพื่อกระตุ้นและปลุกระดมมวลชน ผ่านชุดกิจกรรมการสื่อสารที่มีการวางแผนไว้ เช่น การนัดชุมนุมใหญ่ และการตั้งเป้ายึดสถานที่ราชการฯลฯ สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการรณรงค์ ที่ระบุว่า ต้องมีลักษณะเป็นการกระทำที่มีเป้าประสงค์ พุ่งเป้าไปที่คนจำนวนมาก มีการระบุระยะเวลาการดำเนินงานที่ชัดเจน และเกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมการสื่อสารที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า (กิตติ กันภัย และคณะ, 2543, น.231-233) นอกจากนี้ยังมีการใช้เครือข่ายทางสังคม ซึ่งแบ่งออกเป็น การสื่อสารผ่านผู้นำความคิด และการสื่อสารสองทอด ผ่านเครือข่ายต่างๆ เช่น อดีต ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์ที่ลาออกมาร่วมเป็นแกนนำ รวมทั้งเครือข่าย‘ปัญญาชน’ และศิลปินดารานักแสดงที่สามารถชักจูงผู้นิยมชมชอบมาร่วมกิจกรรมการชุมนุม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเทพ เดชะชีพ (2547) ที่กล่าวถึง กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย ซึ่งมีการเลือกใช้สื่อบุคคลอื่นที่มีความใกล้ชิดกับตนเองทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงแทน เช่น มารดา พี่ชาย และกลุ่มเกลอของนายชวน ในลักษณะเป็นการสื่อสารแบบสองขั้นตอน (Two-step Flow Communication) กล่าวคือ ทำหน้าที่เป็นผู้นำทางความคิด และผู้กลั่นกรองข่าวสาร อย่างไม่เป็นทางการไปยังประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งอีกทอดหนึ่ง

ขณะเดียวกัน ยังมีการสร้างเครือข่ายพันธมิตรเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่นๆที่มีเป้าหมายเดียวกัน เพราะการนำมวลชนเพียงลำพังของ “กำนันสุเทพ” อาจไม่มีพลังมากพอที่จะทำให้การชุมนุมประสบความสำเร็จ หากไม่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มเครือข่ายต่างๆ ที่มีเป้าหมายเดียวกัน เช่น ชนชั้นนำ ชนชั้นกลาง เครือข่ายนักธุรกิจ นักการเมือง ฐานเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ รวมถึงเครือข่ายดั้งเดิม ฯลฯ ซึ่งเป็นไปตามองค์ประกอบของการรณรงค์ ที่นอกจากจะต้องมี แกนนำ เป็นองค์ประกอบสำคัญแล้ว ยังต้องมีองค์ประกอบที่เป็นกลุ่มพันธมิตร อาทิ กลุ่มบุคคลที่ให้การสนับสนุนแกนนำ เช่น บุคคลที่มีชื่อเสียง หรือ ได้รับการยอมรับในแวดวงต่างๆของสังคม บุคคลที่เผชิญหน้ากับปัญหา มีทั้งเข้าร่วมเพราะรู้จักกับแกนนำเป็นการส่วนตัว หรือได้รับเชิญจากแกนนำ หรือเผชิญกับปัญหาและได้รับการติดต่อจากสื่อมวลชน หน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรภาคธุรกิจเอกชน รวมทั้งองค์กรสื่อมวลชนของภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการสื่อสารรณรงค์ทางสังคมที่นำเสนอโดย ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ (2546, น.127-

152) แต่ทั้งนี้มีนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์บางคนที่เห็นต่าง มองว่า การเคลื่อนไหวของ “กำนันสุเทพ” เป็นการจัดตั้งร่วมกันจากหลายฝ่าย เชื่อมโยงกันด้วยผลประโยชน์ทางการเมือง และเศรษฐกิจ ส่วนหนึ่งเป็นชนชั้นนำและบุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคม

ส่วนกลยุทธ์ผู้รับสารด้านสุดท้ายที่ปรากฏชัดว่า “กำนันสุเทพ” นำมาใช้ คือ การชูความเชื่อมั่นในพลังอำนาจของประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการมุ่งเน้นตอกย้ำเรื่องอธิปไตยเป็นของประชาชน และการต่อสู้ครั้งนี้ก็เพื่อทวงคืนอำนาจของประชาชน ฯลฯ สอดคล้องกับทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวของภาคประชาชน ที่ไม่มีความเชื่อมั่นในความเป็นตัวแทนของระบบพรรคการเมือง และความจริงใจของรัฐบาล มีเป้าหมายในการเรียกร้องร่วมกันเพื่อสร้างกติกาหรือกฎเกณฑ์ชุดใหม่ในการดำรงชีวิต (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2545, น.3)

2. ปัจจัยแวดล้อมที่สร้างพลังในการรณรงค์ และสื่อสารทางการเมือง

ตลอดการชุมนุมของของ กปปส. มีปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อหรือมีผลต่อประสิทธิภาพในการรณรงค์และสื่อสารทางการเมืองในหลายมิติ ทั้งสถานการณ์ทางการเมือง ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ปัจจัยจากฝ่ายทหาร ปัจจัยจากฝ่ายตรงกันข้าม การสนับสนุนจากครอบครัวต่อ “กำนันสุเทพ” ปัจจัยจากช่วงเวลาและสถานที่ของการชุมนุม รวมถึงการสนับสนุนและการเข้ามามีส่วนร่วมของบุคคลและองค์กรที่มีชื่อเสียง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการโน้มน้าวใจในส่วนของการสร้างจุดดึงดูดใจในสาร (Message Appeals) โดยใช้แรงจูงใจ (Motivational Appeals) (ปาจรีย์ อ่อนสะอาด, 2546, น. 59-63) และสอดคล้องกับงานวิจัยของอิทธิเดช สุพงษ์ (2553) ที่ยอมรับว่า ปัจจัยแวดล้อมในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้อง ล้วนมีผลต่อกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของนายอภิสิทธ์ เวชชาชีวะ ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมทางการเมืองที่เกิดความผันผวนอย่างรุนแรง สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่มีการขยายตัวลดลงอันเนื่องมาจากปัจจัยการเมืองภายในประเทศและความตกต่ำของเศรษฐกิจโลก รวมถึงสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ทำให้การสื่อสารไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่

3. ภาพลักษณ์นักสื่อสารรณรงค์ทางการเมือง

นักข่าวสายการเมือง นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และด้านรัฐศาสตร์ รวมถึงกลุ่มคนใกล้ชิดที่เข้าร่วมการชุมนุม มีการรับรู้ภาพลักษณ์ของ “กำนันสุเทพ” ในมิติต่างๆ ทั้งในทิศทางบวกและลบ ซึ่งคำนิยามภาพลักษณ์เป็นไปตามแนวคิดของ เสรี วงษ์มณฑา (2541, น.13) คือ การรับรู้ข้อเท็จจริงจากประสบการณ์ และการตีความส่วนตัวของแต่ละบุคคล ที่อาจเป็นภาพลักษณ์ด้านลบหรือด้านบวกก็ได้ ทั้งนี้การที่ ความเป็น “กำนันสุเทพ” ถูกมองในภาพด้านลบ เพราะมวลชนเกิดจากความไม่ไว้วางใจในการขึ้นมาเป็นแกนนำการชุมนุม อาจยังมีผลประโยชน์แอบแฝง เนื่องจาก

แกนนำหลักคนสำคัญที่เลือกเข้ามานำมวลชน ล้วนเป็นอดีต ส.ส.จากพรรคประชาธิปัตย์ทั้งสิ้น ส่วนช่องโทรทัศน์ดาวเทียมบลูสกายที่ใช้ในการถ่ายทอดตลอด 24 ชั่วโมงก็มีความเชื่อมโยงกับพรรคประชาธิปัตย์เช่นกัน ทำให้ยังมีภาพของความเป็นนักการเมือง ประชาชนทั่วไปจึงยังไม่ไว้วางใจนัก ขณะที่ภาพด้านบวก “กำนันสุเทพ” มีภาพลักษณ์ของความเป็นผู้นำภาคประชาชนที่กล้าหาญ เป็นนักจิตวิทยามวลชนที่มีความสามารถในการโน้มน้าวใจสูง อีกทั้งยังมีภาพลักษณ์การเป็นนักยุทธศาสตร์ นักปฏิวัติ และนักเคลื่อนไหวมวลชน ในงานวิจัยของ อิทธิเดช สุพงษ์ (2553) มีผลการวิจัยที่ใกล้เคียงกัน กล่าวถึงกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ จากมุมมองของนักวิชาชีพ และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน ซึ่งมีการรับรู้ภาพลักษณ์ของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ทั้งด้านบวกและด้านลบ โดยด้านบวก มองว่า เป็นนักการเมืองรุ่นใหม่ มีความรู้ การศึกษาดี มีไหวพริบ พูดจาฉลาด และซื่อสัตย์สุจริต ส่วนภาพลักษณ์ด้านลบ มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง จนทำให้ได้ฉายาว่า “เด็กดื้อ” หรือ “หล่อ หลัก ลอย” เช่นเดียวกับกระบวนการสร้างภาพลักษณ์ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร จากความเห็นของนักวิชาการสายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และนักวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ที่มองว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มีภาพลักษณ์ในเชิงบวก คือ การเป็นผู้นำ และมีวิสัยทัศน์ ส่วนภาพลักษณ์เชิงลบ คือ เชื่อมั่นในตนเองมากเกินไป ใช้อำนาจโดยไม่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของการมีส่วนร่วม ปากไว และใช้อารมณ์ของตนเองเป็นใหญ่ (ขวัญชัย รุ่งฟ้าไพศาล, 2548)

ส่วนภาพ ความเป็นนักสื่อสารรณรงค์ทางการเมือง ของ “กำนันสุเทพ” เป็นภาพลักษณ์ที่ไม่มีความเสถียร เนื่องจากมีการปรับเปลี่ยนบทบาทและภาพลักษณ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในแต่ละช่วงเวลาอยู่ตลอดผ่านกิจกรรมการเคลื่อนไหวในรูปแบบต่างๆ เพื่อโน้มน้าวใจ และรักษาพลังของมวลชนเอาไว้ให้ได้ยาวนานที่สุด ซึ่งเป็นไปในแนวทางที่สอดคล้องกับการนิยาม “การสื่อสารรณรงค์ (Communication campaign) ของ Rogers และคณะ (1979) (อ้างถึงใน กิตติ กันภัย และคณะ, 2543, น. 228) ที่กล่าวไว้ว่า การสื่อสารรณรงค์ คือ ชุดกิจกรรมการสื่อสารที่ถูกวางแผนเอาไว้ล่วงหน้า โดยออกแบบขึ้นมาเพื่อเข้าถึงและจูงใจประชาชน โดยการใช้สาร(message) ที่มีความเฉพาะ การรณรงค์จะทำในช่วงเวลาสั้นๆ โดยมีวัตถุประสงค์เชิงทัศนคติและพฤติกรรม ขณะเดียวกันจะมีการใช้สื่อที่หลากหลาย (multi-media approach) เสมอ การดำเนินการรณรงค์ของ “กำนันสุเทพ” ก็ดำเนินไปในลักษณะเช่นนี้กว่าจะบรรลุเป้าหมายได้

นอกจากนี้ บทบาทการเป็นนักสื่อสารรณรงค์ทางการเมืองของ “กำนันสุเทพ” ยังสามารถวิเคราะห์ได้ใน 2 มุมมอง เป็นได้ทั้งการโฆษณาชวนเชื่อ และการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจ จากนิยามของ โรเจอร์ บราวน์ นักจิตวิทยา (Severin, W.J. & Tankard, J.R., J.W., 2001, p.109-110) อธิบายไว้ว่า การโน้มน้าวใจ หมายถึง การออกแบบระบบสัญลักษณ์บางอย่างเพื่อชี้นำการกระทำ

ของบุคคล ซึ่งมีเทคนิควิธีการที่เชื่อมโยงและสามารถต่อยอดไปสู่การโฆษณาชวนเชื่อได้ เมื่อพฤติกรรมตอบสนองต่อการถูกโน้มน้าวใจนั้นเป็นไปตามเป้าหมายของผู้ที่ชี้ชวน แตกต่างกันตรงที่การโฆษณาชวนเชื่อ มีเป้าหมายการสื่อสารเพื่อประโยชน์ของผู้ชี้ชวน โดยไม่ได้คำนึงถึงผู้รับสารว่าจะได้รับประโยชน์เหล่านั้นด้วยหรือไม่ ฉะนั้นการสื่อสารรณรงค์ของ “กำนันสุเทพ” จึงถูกมองได้ทั้งในสองด้านว่า เป็นการรณรงค์เพื่อประโยชน์ของตัวเองและพวกพ้อง หรือเป็นการรณรงค์เพื่อประโยชน์ของส่วนร่วม

5.3 ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะด้านการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผลการวิจัยที่พบว่าการสื่อสารและรณรงค์ทางการเมืองของ “กำนันสุเทพ” ที่ชักจูงมวลชนเข้าร่วมชุมนุมได้มากที่สุดในประวัติการณ์ มาจากการบริหารจัดการการสื่อสารเชิงบูรณาการอย่างเป็นระบบ โดยใช้กลยุทธ์ที่หลากหลาย เช่น ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร การใช้วาทศิลป์การโน้มน้าวใจ การโฆษณาชวนเชื่อ การสื่อสารสองทอด และการใช้เครือข่ายที่มีเป้าหมายเดียวกัน ฯลฯ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางกลยุทธ์สื่อสารกับมวลชนในกลุ่มต่างๆให้เกิดประสิทธิภาพได้

2. ผลการวิจัยที่พบว่าการสื่อสารรณรงค์ของ “กำนันสุเทพ” ที่อยู่มาได้ยาวนานเกือบ 7 เดือน ส่วนหนึ่งเป็นเพราะมีปัจจัยเอื้อจากบริบทสังคมด้านต่างๆ เช่น สถานการณ์ทางการเมือง ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และการสนับสนุนจากบุคคลและองค์กรที่มีชื่อเสียง ฯลฯ ดังนั้นผู้วางแผนรณรงค์ต้องคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมเสมอในการที่จะทำให้เป้าหมายการรณรงค์บรรลุผล

3. ผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยที่ทำให้ “กำนันสุเทพ” ในฐานะผู้ส่งสารมีความน่าเชื่อถือเพราะมีคุณลักษณะในด้านความน่าไว้วางใจ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ และความดึงดูดใจ ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดคุณลักษณะของผู้สื่อสารรณรงค์ในกิจกรรมทางสังคมในด้านต่างๆได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มุ่งศึกษาเชิงลึกในมิติด้านกลยุทธ์การสื่อสารและรณรงค์ทางการเมืองของ “กำนันสุเทพ” จากการสัมภาษณ์นักข่าวสายการเมือง นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และด้านรัฐศาสตร์ รวมถึงกลุ่มคนใกล้ชิดที่ร่วมชุมนุม ดังนั้นหากต้องการทราบถึงความเห็นของประชาชนที่หลากหลาย อาจใช้วิธีการศึกษาเชิงปริมาณด้วยวิธีการวิจัยเชิงสำรวจควบคู่ไปด้วย โดยการแจกแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากที่สุดทั้งกลุ่มสนับสนุน

และกลุ่มต่อต้าน ซึ่งอาจทำให้พบแง่มุมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การสื่อสาร และรณรงค์ทางการเมือง อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในด้านต่างๆในอนาคต

2. งานวิจัยชิ้นนี้ ยังไม่ได้ลงลึกมุ่งเน้นศึกษาในส่วนของการสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของ “กำนันสุเทพ” มากนัก ฉะนั้นจึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนนี้ เพื่อสะท้อนให้เห็นกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ จากการเป็นนักการเมือง มาสู่การเป็นผู้นำมวลชนที่มีผู้ชุมนุมเข้าร่วมมากที่สุดในประวัติศาสตร์ ซึ่งจะทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่รอบด้านยิ่งขึ้น

3. ควรมีการศึกษากลยุทธ์การสื่อสาร และรณรงค์ทางการเมืองของผู้นำมวลชน นักการเมือง หรือ นักเคลื่อนไหว คนอื่นๆในเชิงลึก จะช่วยเปรียบเทียบให้เห็นแนวคิด และกระบวนการสื่อสารที่เหมือน หรือแตกต่างกัน ซึ่งจะเป็นองค์ความรู้ที่มีความลึก และรอบด้านมากขึ้น ในการนำไปใช้ประโยชน์ด้านต่างๆในอนาคต

DPU

บรรณานุกรม

DPU

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กระฎุมพี กินแรง แบ่งชนชั้น. (2557). *มติชนสุดสัปดาห์*. 34 (1749), น. 11.

กาญจนา แก้วเทพ. (2543). *สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : เอดิสันเพรสโพรดักส์.

กาญจนา แก้วเทพ. (2547). *การวิเคราะห์สื่อ : แนวคิดและเทคนิค*. กรุงเทพฯ : อินฟินิตี้เพรส.

กปปส. จัดงานเฉลิมพระเกียรติ 5 ธ.ค. พร้อมกัน 3 เวที. (2556, 5 ธันวาคม). *โพสต์ทูเดย์*. สืบค้นวันที่ 5 ธันวาคม 2556 จาก http://www.posttoday.com/politic/263010

กปปส. หวัง 'ชัยชนะ' 'ประยุทธ์' วางใจได้. (2557). *เนชั่นสุดสัปดาห์*, (1147), น. 16.

กิตติ กันภัย. (2543). *มองสื่อใหม่ มองสังคมใหม่*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

'กำนัน' ขีดเส้น 3 วันต้องจบ มวลชนฮือปิดล้อม'ฟรีทีวี'. (2557, 10 พฤษภาคม). *ไทยโพสต์*, น. 1.

กำนันเดิมพันคุก! 26 ไม่ชนะ สลายม็อบมอบตัว ปลุกให้ลุกฮือทั่วประเทศ รุกไล่กดดัน 12 รัฐมนตรีออก. (2557, 18 พฤษภาคม). *ไทยรัฐ*, น.1.

ขวัญชัย รุ่งฟ้าไพศาล. (2548). *กระบวนการสร้างภาพลักษณ์ของนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในความคิดเห็นของนักวิชาการสายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์และนักวิชาชีพหนังสือพิมพ์*(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ขอตั้งศพไว้ที่คลัง เทือกสู้ตาย สั่งยึดทุกกระทรวง ส่งสัญญาณไปต่างจังหวัด ยึดให้หมดทั้งประเทศไทย. (2556, 27 พฤศจิกายน). *ไทยรัฐ*, น.1.

คนล้นหลาม ร่วมชัตดาวน์ กรุงเทพฯ เทพเทือกลั่นไม่มีการเจรจา กปปส. บุกปิดรายกระทรวง ชาวสาธารณสุขร่วมสู้! ต่างจังหวัดมีต่อต้าน. (2557, 14 มกราคม). *ไทยรัฐ*, น.1.

'เงื่อนไข' ปฏิวัติประชาชน ทางที่ยังยาวไกลของ 'สุเทพ'. (2557). *เนชั่นสุดสัปดาห์*, (1129), น.13.

จับตาบทบาทของทหาร ของกองทัพ กับวิกฤตประเทศ. (2556). *มติชนสุดสัปดาห์*, 34 (1738), น.11.

จากนักเลือกตั้ง สู่ผู้นำมวลชน 'กำนันสุเทพ'. (2557). *เนชั่นสุดสัปดาห์*, (1127), น.17-18

โจนาทาวส์ เจมส์. (2555). *คิดแบบผู้นำ ทำเพื่อประชาชน*. กรุงเทพฯ : ปราชญ์.

เจาะขุมกำลัง 'กปปส.' ที่มา 'สภาฯ ม.3-นายกฯ ม.7'. (2556). *เนชั่นสุดสัปดาห์*, (1123), น.11-12.

เฉลิมศักดิ์ อธิปัญญาสฤษดิ์. (2544). *การสื่อสารโน้มน้าวใจ : กรณีรายการสนทนานายมั่น ชูชาติและนายคง รักไทย สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.

ชัตดาวน์ กทม. เส้นทาง ‘สมคบคิด’ ชัตดาวน์ชาวนา. (2557, 11 กุมภาพันธ์). *มติชน*, น.3.

ชาญชัย กายพันธุ์. (2556, 20 พฤศจิกายน). บทเรียนจาก สุดซอย. *มติชน*, น.5.

ชูเกียรติ วงศ์เทพเตียน. (2548). *ปัจจัยในกระบวนการสื่อสารการเมืองขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านสตรีในประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

SHUT DOWN บัตรเชิญ ‘รัฐประหาร’. (2557). *มติชนสุดสัปดาห์*, (1128), น. 4-5.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2545). *ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่* (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ : วิภาษา.

ณิชชา เจาวัฒนา. (2556). ครอบครัว ‘เทือกสุบรรณ’ ในสมรภูมิการเมืองท้องถนน. *เนชั่นสุดสัปดาห์* , (1123), น.7-8.

ณิชชา เจาวัฒนา. (2556). เปิดใจ ‘แทน’ เทือกสุบรรณ‘ผมพร้อมสู้คดีในศาล’. *เนชั่นสุดสัปดาห์*, (1121), น.10-11.

ดัน ‘กปปส.’ คืนภาวะ ‘ขาขึ้น’ ‘นิด้า-กลุ่ม MAN OF THE STATE’ ออกชูโรง ตั้ง ‘นายกฯ’ วิธีพิเศษ. (2557). *มติชนสุดสัปดาห์*, 34 (1747) , น.11.

ดวงธิดา ราเมศวร์. (2537). *10 นักปฏิวัติ นักต่อสู้ผู้เปลี่ยนแปลงโลก*. กรุงเทพฯ : แพรธรรม.

ทีมข่าวการเมืองมติชน. (2551). *บารัค โอบามา ประธานาธิบดีสหรัฐคนที่44?* (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ : มติชน.

ทีมข่าวการเมือง. (2557). กำนันสุเทพ ถูกโหวตเป็นบุคคลแห่งปี2556 ของเอเชีย. *เดลินิวส์*. สืบค้น 11 มกราคม 2557, จาก http://www.dailynews.co.th/Content/foreign/208001/

ทวีป ลิมปกรณ์วณิช. (2547). *กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจบุคคลให้มาบริจาคอวัยวะ* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทำเนียบ- มหาดไทย-ตร. ยึดเรียบ! สุเทพ ลั่น 1 ธันวาคม วันแห่งชัย. (2556, 30 พฤศจิกายน). *มติชน*, น.1.

ทรงยศ บัวเผื่อน. (2553). *หนังสือพิมพ์ไทยรายวันกับการสร้างภาพลักษณ์นายสมัคร สุนทรเวช :(29 มกราคม – 9 กันยายน 2551)* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ท.ทหาร อดทน. (2556). *มติชนสุดสัปดาห์*, 34 (1738), น.8.

‘เทือก’ ดาวกระจาย 13 จุด บุกทีวี 5 ช่อง กดดัน 4 เหล่าทัพ. (2556, 25 พฤศจิกายน). *ไทยรัฐ*, น.1.

เทือกประกาศทวงอำนาจคืน ปฏิวัติประชาชน สั่งล้อมหน่วยรับเลือกตั้ง ลั่นปิดกรุงเทพฯ 7 วันไล่ 'ปู'. (2556, 23 ธันวาคม). *ไทยรัฐ*, น.1.

ธาม เชื้อสถาปนศิริ. (2556). 4 เหตุผลที่ รัฐ 'กลัว' เสียงนกหวีด". *สำนักข่าวอิศรา*. สืบค้น21 พฤศจิกายน 2556 จาก http://www.isranews.org/isranews-article/item/25302-sound.html

ธุรกิจท่องเที่ยวผวาต่างชาติเผ่น ยกระดับเตือนมาไทยเสี่ยงสูง ผลพวงรัฐบาลงัด พ.ร.ก.ฉุกเฉินคุมม็อบ 'กปปส.'. (2557). *กรุงเทพธุรกิจ*. สืบค้น 24 มกราคม 2557 จาก http://www.bangkokbiznews.com/mobile/view/news/558320

นคร แสงทอง. (2548). *กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการรณรงค์ผ่านสื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการ "ดื่มไม่ขับ"* (ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

นักธุรกิจไทยเริ่มผวา!ผลกระทบการชุมนุม. (2556). *กรุงเทพธุรกิจออนไลน์*. สืบค้น 10 ธันวาคม 2556 จากhttp://www.bangkokbiznews.com/news/detail/548770

นิติราษฎร์ บุญโย. (2556). มวลมหาประชาชน จารึกประวัติศาสตร์ราชดำเนิน. *เนชั่นสุดสัปดาห์*, (1122), น.10.

นี่คือ ชัยชนะ ของประชาชน นี่คือ อำนาจประชาชน. (2556). *มติชนสุดสัปดาห์*, 33 (1734), 4.

เนติพรรณ ศรีมาจันทร์. (2552). *ประสิทธิภาพของการรณรงค์ในโครงการ DNA (Drink No Alcohol) สายพันธุ์ใหม่ไร้แอลกอฮอล์* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

นงนุช สิงหเดชะ. (2556). รัฐบาล 'มีวันนี้' เพราะทำตัวเอง 'ท้าทาย' ประชาชนจนออกมาเป็น 'ล้าน'. *มติชนสุดสัปดาห์*, 34 (1738), 9.

นงนุช สิงหเดชะ. (2557, 10-16 มกราคม). ทำไมจึงเกิดปรากฏการณ์ 'กำนันสุเทพ' ฟีเวอร์. *มติชนสุดสัปดาห์*, 34 (1743), 47.

นวล หิญชีระนันทน์. (2530). *การโฆษณาชวนเชื่อและการต่อต้าน* (เอกสาร 339/30) [เอกสารอัดสำเนา]. กรุงเทพ ฯ : ห้องสมุดคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บทบาทสุเทพ การปฏิวัติ 'ประชาชน' บทบาท คนขี่เสือ. (2556, 29 พฤศจิกายน). *มติชน*, น.3.

บัณฑิกา จารุมา. (2550). *การสื่อสารโน้มน้าวใจทางการเมือง : กรณีการเมืองในช่วงก่อนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 2 เมษายน 2549* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.

บุกกดดัน 14 กระทรวง ม็อบยึดศูนย์ราชการ-ตั้งเวที. (2556, 28 พฤศจิกายน). *ไทยรัฐ*, น.1.

บุคคลการเมืองแห่งปี 2556 สุเทพ เทือกสุบรรณ จุดระเบิดระบอบทักษิณ. (2556, 30 ธันวาคม). ไทยรัฐ, น.8.

บุญรอด ศรีสมบัติ. (2545). *การโฆษณาชวนเชื่อ* (ในเอกสารประกอบวิชาการปฏิบัติการจิตวิทยาสนับสนุนการปฏิบัติการพิเศษ ชุดที่ 23) [เอกสารอัดสำเนา]. กรุงเทพฯ : โรงเรียนเสนาธิการทหารบก.

เบญจา หวังพีระวงศ์. (2553). *บทบาทหน้าที่และกลยุทธ์การสื่อสารของโฆษกพรรคประชาธิปัตย์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปฏิวัติประชาชนฉบับ “กำนันสุเทพ”. (2556). *เนชั่นสุดสัปดาห์*, (1122), น.10.

ปาจรีย์ อ่อนสะอาด. (2546). *การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจ*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ปาริชาต สถาปิตานนท์ และคณะ. (2546). *การสื่อสารสุขภาพ : ศักยภาพของสื่อมวลชนในการสร้างเสริมสุขภาพ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรากฏการณ์แห่งปี'56 ผ่านกม.นิรโทษฯ กระตุกต่อม 'ความอดทน' คนไทยระเบิดครั้งใหญ่. (2556). *สำนักข่าวอิศรา*. สืบค้น 30 ธันวาคม 2556 จาก http://www.isranews.org/thaireform-other-news/item/26247-newyear.html

ปานแพร เชาวน์ประยูร. (2555). *ปาย : การสร้างอัตลักษณ์และการให้ความหมายเชิงสัญญะทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ปิยดา อินทรวรพัฒน์. (2547). *การวิเคราะห์เนื้อหาและเทคนิคการโฆษณาชวนเชื่อเกี่ยวกับสงครามอิรักที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปิด ‘ศูนย์ราชการ’ เทือกลั่น 1 ธ.ค. ยึดทำเนียบ ประกาศกร้าวเผด็จศึกขั้นเด็ดขาด. (2556, 30 พฤศจิกายน). *ไทยรัฐ*, น. 1.

เปลว สีเงิน. (2556). ‘ล้านมหาชน’ บนเส้นลวด ‘สุเทพ’. *ไทยโพสต์*, น.5.

เปลว สีเงิน. (2556). จากเทพเทือกถึงลุงกำนันหัวหน้าลูกจ้างมวลมหาประชาชน. *ไทยโพสต์*, น.7.

เปิด 2 แนวรบ แนวรบเปิด กับแนวร่วม แนวรบ ‘กปปส.’. (2557). *มติชนสุดสัปดาห์*, 34 (1746), น. 8-9.

เผด็จศึก ‘14 พฤษภา’ สันติอหิงสายกสุดท้าย. (2557). *เนชั่นสุดสัปดาห์*, (1144), น.10.

พิจิตรา ศุภสวัสดิ์กุล. (2553). *ม็อบการเมือง ในมุมมองของสื่อมวลชน : ปรากฏการณ์สะท้อนตัวตนของหนังสือพิมพ์ไทย* (งานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พีระ จิรโสภณ. (2548). *ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน หน่วยที่10 ในประมวลสาระและแนวทางการศึกษาชุดวิชา ปรัชญานิเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เพลงปลุกใจลุงกำนัน 3 เพลงดังจากยุค 'ขวา-ซ้าย'. (2557). *เนชั่นสุดสัปดาห์*, (1127), น.4.

เพ็ญพักตร์ ศิริไตรรัตน์. (2554). *การบริโภคสัญญะในนิตยสารสตรีหัวนอก* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

พงศ์กฤษฎิ์ พละเลิศ. (2554). *บทบาทการใช้สื่อพื้นบ้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนตลาดเก้าห้อง อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

พจน์ ใจชาญสุขกิจ. (2548). *CEO PR & IMAGE*. กรุงเทพฯ : ฐานมีเดียเน็ตเวิร์ค.

พรทิพย์ พิมลสินธุ์. (2540). *ภาพพจน์นั้นสำคัญยิ่ง : การประชาสัมพันธ์กับภาพพจน์*(พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : ยงพลเทรดดิ้ง.

พรทิพย์ พิมลสินธุ์. (2552). *การบริหารภาพลักษณ์องค์การ.ในการบริหารงานประชาสัมพันธ์* (หน่วยงานที่ 11-15). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พรสิทธิ์ พัฒธนานุรักษ์. (2526). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร: การศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรเขตรังสิต* (วิทยานิพนธ์ปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พฤทธิสาณ ชุมพล, ม.ร.ว. (2535). *ระบบการเมือง : ความรู้เบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภัครินทร์ สว่างดี. (2553). *กลยุทธ์การสื่อสารของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย* (รายงานโครงการเฉพาะบุคคลปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาระที่สุเทพแบกรับ : ทำสิ่งที่ ปชช. ต้องการ. (2556). *ผู้จัดการออนไลน์*. สืบค้น 9 ธันวาคม 2556 จาก http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9560000151797

มวลชนล้นราชดำเนินทะลัก 'สนามหลวง'. (2556). *คมชัดลึก*. สืบค้น 24 พฤศจิกายน 2556 จาก http://www.komchadluek.net/detail/20131124/173494.html

มลิสา ธนมิตรามณี. (2541) *บทบาทโฆษณาชวนเชื่อของพรรคนาซีในเยอรมนี ระหว่าง ค.ศ. 1933-1945* (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มองทะลุใจ 'พล.อ.ประยุทธ์' กลางกระแสรัฐประหาร Shut Down-Count Down กับเยื่อใย 'นายกฯปู-ผบ.ตู่' และเยื่อใย 'ป๋าเปรม-นายกฯปู'. (2557). *มติชนสุดสัปดาห์*, (1128), น.14.

ม็อบ กปปส. ทะลัก เทือกลั่น 'ไม่ให้เปิดสภา'. (2557, 30 มีนาคม). *ไทยรัฐ*, น.1.

ม็อบโซเชียลมีเดีย พลังมวลชน พ.ศ. 2556. (2556). *เนชั่นสุดสัปดาห์*, (1119), น.6-7.

ม็อบ ‘เครือข่ายสุเทพ’ เบนเป้าโค่น ‘ตระกูลชินวัตร’. (2556). *เนชั่นสุดสัปดาห์*, (1120), น.11-12.

ยิ่งลักษณ์ บุญเก็บ. (2552). *การใช้เพลงปลุกใจในฐานะสื่อประชาสัมพันธ์ให้คนไทยสำนึกรักชาติของกองทัพบก พ.ศ. 2475 – 2550* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยุวศรี ขันทอง. (2549). *ภาพลักษณ์พรรคไทยรักไทยยุคทักษิณ 2 ในสายตาผู้สื่อข่าวสายการเมือง ศึกษาเฉพาะสื่อหนังสือพิมพ์รายวัน* (รายงานโครงการเฉพาะบุคคลปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ย้อนรอย 1 ปี ชัตดาวน์กรุงเทพ จุดเปลี่ยนประเทศไทยไปสู่รัฐบาลลายพราง. (2558, 13 มกราคม). *แนวหน้า,* น.4.

ย้ำล้มระบอบทักษิณ จบ 30 พฤศจิกายน ‘สุเทพ’ ระดมล้านคน. (2556, 17 พฤศจิกายน). *มติชน*, น.1.

รักนะ! ‘ชาวนา’ วาเลนไทน์‘กำนันสุเทพ’. (2557). *เนชั่นสุดสัปดาห์*, (1133), น.4-5.

รัตนาวดี สำราญสุข. (2545). *วาทกรรมวิเคราะห์รายการนายกฯทักษิณคุยกับประชาชน และรายการชวนออนไลน์* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ร่างทรง หรือ ผู้นำ ของมวลมหาประชาชน?. (2557, 29 มกราคม). โพสต์ทูเดย์, น.6

รุ่งมณี เมฆโสภณ.(2557). *สู้ไม่ถอย*. กรุงเทพฯ : บ้านพระอาทิตย์.

เราต้อง ปิด ให้สนิท ไม่ให้ กระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ ทำงานเป็นเครื่องมือ ระบอบทักษิณ อีกต่อไป. (2557). *มติชนสุดสัปดาห์*, 34 (1746), น.5.

ไล่ปิดกระทรวง-บี้ข้าราชการ ม็อบรุกต่อ ชัตดาวน์คึก-ลั่นไม่แพ้. (2557, 14 มกราคม). *มติชน*, น.1.

วจี เรืองพรวิสุทธิ์. (2550). *การบริโภคสัญญะในการท่องเที่ยวของสังคมไทยร่วมสมัย* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วัชรพงศ์ ทองรุ่ง. (2557, 13 มกราคม). ชัตดาวน์กรุงเทพ!. *กรุงเทพธุรกิจ*, น. 4.

วิเชียร บุราณรักษ์. (2548). *ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชน กรณีศึกษา กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจังหวัดอุดรธานี* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิภา ประดิษฐผลพานิช. (2545) *การรับรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของนักการเมืองในทัศนะของนักศึกษามหาวิทยาลัยเขตกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิรัช ลภิรัตนกุล. (2544). *การประชาสัมพันธ์ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศรส.เผย ม็อบ กปปส. ทำเศรษฐกิจทรุด ถามใครต้องรับผิดชอบ. (2557, 18 มีนาคม). *ข่าวสดออนไลน์*. สืบค้น 18 มีนาคม 2557 จาก http://www.khaosod.co.th/view_newsonline.php?newsid

สฤษฎ์รัฐ แจ้งสมบูรณ์. (2542). *ความสัมพันธ์ระหว่างช่องทางการสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่* (การค้นคว้าแบบอิสระปริญญามหาบัณฑิต). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สาขาวิชานิเทศศาสตร์. (2548). *ประมวลสาระชุดวิชา ปรัชญานิเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร* (หน่วยที่ 8-15) [เอกสารอัดสำเนา]. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

13-01-2014 'บางกอก ชัตดาวน์' ปิด กทม. แช่แข็ง ศก. (2557). *มติชนสุดสัปดาห์*, 34 (1743), น.12-13.

สุเทพ-กปปส. แต่งตัวรอ 'ตุลาการภิวัฒน์' สอย 'ปู'. (2557). *เนชั่นสุดสัปดาห์*, (1137), น.8-9.

สุเทพ เดชะชีพ. (2547). *การสื่อสารทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุเทพ เทือกสุบรรณ ไต่บันไดวีรบุรุษ. (2556, 17 พฤศจิกายน). *มติชน*, น.7.

สุเทพนัดอีก – ระดมล้าน แพ้มอบตัว ล่า 12 รัฐมนตรี จี้เซ็นลาออก. (2557, 18 พฤษภาคม). *มติชน*, น.1.

สุเทพปรับกลยุทธ์ครั้งใหม่ พักรบเกมปู๊ มุ่งเกมบุ๋นพิมพ์เขียวปฏิรูป. (2557, 10 มีนาคม). *ผู้จัดการรายวัน*, น.8

สุเทพปิดกรุง 1 เดือน รุกฆาตปู ลั่นจบเกมก่อน '2 ก.พ.'. (2556, 25 ธันวาคม). *มติชน*, น.1.

สุเทพปลุกทหาร-ตำรวจ ร่วม ลั่นกลองระดมม็อบล้านคนวันนี้. (2556, 24 พฤศจิกายน). *มติชน*, น.1.

สุเทพปลุกม็อบอีกให้ฮือปิดทุกกระทรวง ต่างจังหวัดปิดล้อมศาลากลาง ห้ามข้าราชการเข้าทำงาน อ้างหวังล้มระบอบทักษิณ. (2556, 27 พฤศจิกายน). *มติชน*, น.1.

สุเทพลั่นม็อบทะลุล้านเคลื่อนวันนี้ สนามหลวง-ราชดำเนิน แน่นขนัดเปิด 2 เวทีรับ บุก 13 จุด-'4ทัพ-ทีวี'. (2556, 25 พฤศจิกายน). *มติชน*, น.1.

สุเทพสั่งม็อบพร้อมลุย ลั่น 2 วันจบ เดินหน้าเผด็จศึกรัฐบาล. (2556, 29 พฤศจิกายน). *มติชน*, น. 1.

สุประสิทธิ์ สิทธิอารีย์. (2543). *การสื่อสารการตลาดของธุรกิจเทปเพลงเพื่อการสร้างภาพลักษณ์ของศิลปินเพลง กรณีศึกษา โตโจ ซิตี้ จำกัด* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุมิตรา จันทร์เงา. (2556). *สุเทพ เทือกสุบรรณ : ระเบิด...ที่หัวใจ*. สำนักข่าวอิศรา. สืบค้น 28 พฤศจิกายน 2556 จาก http://isranews.org/isranewsarticle/item/25471.

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2544). *การสื่อสารกับการเมือง* (พิมพ์ครั้งที่5). กรุงเทพฯ : ประสิทธิ์ภัณฑ์แอนด์ พริ้นติ้ง.

สุวพงศ์ จั่นฝังเพ็ชร . (2556, 24 พฤศจิกายน). "จม กระทง". *มติชน*, น.4.

เสรี วงษ์มณฑา. (2541). *ภาพพจน์นั้นสำคัญไฉน?*. กรุงเทพฯ : ธีรฟิล์มและไซเท็กซ์.

เสรี วงษ์มณฑา. (2542). *การประชาสัมพันธ์ : ทฤษฎีเชิงปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : ธีรฟิล์มและไซเท็กซ์.

เสรี วงษ์มณฑา. (2547). *ครบเครื่องเรื่องการสื่อสารการตลาด*. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.

สงครามยืดเยื้อ. (2557, 11 กุมภาพันธ์). *มติชน*, น. 7.

เสถียร เชยประทับ. (2540). *การสื่อสารกับการเมือง: เน้นสังคมประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสถียร วิริยะพรรณพงศา. (2556). สงครามชิงเมือง ประชาธิปัตย์ บนทางสองแพร่ง. *เนชั่นสุดสัปดาห์*, (1120), น.7-8.

หทัยกาญจน์ ตรีสุวรรณ. (2556). เป่านกหวีดทั้งครอบครัว 'สุเทพ' กำลังใจเต็มเปี่ยม. *เนชั่นสุดสัปดาห์*, (1120), น.14.

หากไม่ชนะวันที่ 27 พฤษภาคม ผมจะไปมอบตัว สลายการต่อสู้ เพราะสู้มากกว่านี้ไม่ไหว เนื่องจากประเทศเสียหาย. (2557, 18 พฤษภาคม). *ไทยโพสต์*, น.1.

อธิปไตยเป็นของประชาชน มวลมหาประชาชนตะเพิด 'ยิ่งลักษณ์' เปิดทางปฏิรูป. (2557, 30 มีนาคม). *ไทยโพสต์*, น. 1.

อิทธิเดช สุพงษ์. (2553). *การสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท. (2549). *การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฮัสสัน ดูมาลี. (2555). *ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลอ่าวปัตตานี กรณีศึกษากลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์อ่าวปัตตานี* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภาษาต่างประเทศ

Bethami A. Dobkin. (1992). *Tales of terror : television news and the construction of the terrorist threat*. New York : Praeger.

Blumer, J.G., & Jay G., & McQuail, D. (1996). *Television is Politics : It's User and Influence*. Chicaco : The University of Chicago Press.

Dobkin, Bethami A. (1992). *Tales of terro : television news and the construction of the terrorist threat*. New York : Praeger.

Jaap van Ginneken. (1998). *Understanding Global News : a critical introduction*. London : Sage Publications.

Kamalipour, Yahya., & Snow, Nancy. (2004). *War, media and propaganda: a global perspective*. Maryland : Rowman & Littlefield.

Ross, Raymond S. (1994). *Understanding Persuasion (Fourth Edition) Englewood Cliffs*. New Jersey : Prentice Hall.

Severin, W.J. & Tankard, J.R., J.W. (2001). *Communication Theories: Origins, Methods, and uses in the mass media* (5th ed.). New York : Longman.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล	ศิริพร กิจประกอบ
ประวัติการศึกษา	ปี 2549 นิเทศศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ตำแหน่ง และสถานที่ทำงานปัจจุบัน	ผู้สื่อข่าวโต๊ะข่าวเฉพาะกิจ สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 สำนักข่าวไทย อสมท.
รางวัลหรือทุนการศึกษา	ปี 2554 รางวัลแสงชัยสุนทรวัฒน์ ประเภทสารคดีเชิงข่าว จากผลงาน “กองทุนสุขภาพคนไร้สถานะ” ปี 2556 รางวัลช่อสะอาด ประเภทสารคดีเชิงข่าว จากผลงาน “โรงพักสร้างไม่เสร็จ” ปี 2557 รางวัลคุ้มครองผู้บริโภค ประเภทสารคดีเชิงข่าว จากผลงาน “ปัญหามาตรฐาน 3จี ไทย” ปี 2556 ทุนสื่อมวลชน ในระดับปริญญาโท สาขานิเทศศาสตร์สื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

DPU